imburgs agblad

dag 24 december 1993 — 75e jaargang nr. 303.

eversmaatschappij Limburgs Dagblad B.V. – Postbus 3100, 6401 DP Heerlen – Telefoon 045-739911 – Hoofdredacteur Ron Brown – Losse nummers ƒ 1,65

Toon Hermans

de Tegenstelling.

● *Maurizio Fondriest*

max.2º C

min. -0º C

INTERS

andaag trekt een depressie ver onze omgeving naar het uidoosten. In de stroming ordt aanmerkelijk koudere cht aangevoerd waar we ok tijdens de kerstdagen mee e maken krijgen. Van warme aar koude lucht betekent eel bewolking en periodes et regen of natte sneeuw, isschien zelfs droge sneeuw. e wind is matig uit westelije richtingen, vanmiddag raaiend naar het noorden. ijdens de kerstdagen zijn er aast opklaringen winterse uien, bij een matige, af en toe rij krachtige noordoostelijke ind. Het kwik komt overdag auwelijks boven het vriesunt en 's nachts vriest het icht. Plaatselijk kan het ook eer eens, na jaren, een witte erst worden.

oor verdere informatie betreffende het weer in Limburg unt u bellen 06-9775.

ANDAAG:
on op: 08.47 onder: 16.27
aan op: 13.26 onder: 04.10
ORGEN:
on op: 08.47 onder: 16.28
aan op: 13.58 onder: 05.15

Ziekenhuis Kerkrade gebruikt bronwater

Kabinet en Rampenfonds trachten gevolgen van watervloed te verzachten

Miljoenen voor getroffenen

Van onze verslaggevers

ROERMOND – De tienduizenden slachtoffers van het hoge water in Limburg kunnen rekenen op een financiële vergoeding. Die zal echter niet voldoende zijn om alle schade te dekken. Door het Rode Kruis en de Limburgse Boerenbond wordt de schade in Limburg alleen al geschat op meer dan 20 miljoen gulden. Het kabinet maakte gisteren bekend dat er vijftien miljoen gulden is uitgetrokken voor de getroffenen in het watersnoodgebied. Volgens minister Maij-Weggen, die gisteren een bezoek bracht aan het ondergelopen Itteren, zal die vijftien miljoen niet toereikend zijn.

Het Rampenfonds stelde gisteren drie miljoen gulden beschikbaar voor de slachtoffers van de watersnood. Eerder al trok de provincie Limburg een miljoen gulden uit voor dit doel. Verder zijn er vergevorderde plannen om verzekeringsmaatschappijen te betrekken bij het vergoeden van de schades, die normaliter niet worden gedekt door de polissen.

Ondertussen schuiven de problemen van het hoge water steeds verder op naar het noorden. Terwijl in Borgharen, Itteren, Meers en Grevenbicht de eerste bewoners weer konden terugkeren naar hun verlaten huizen, moesten in en om Roermond en verder stroomafwaarts steeds meer mensen worden geëvacueerd. Hoeveel mensen precies met de kerstdagen niet onder hun eigen kerstboom kunnen zitten, is niet bekend. De meeste evacués melden zich namelijk niet bij de in allerijl opgerichte crisiscentra, maar zoeken zelf onderdak bij familie en vrienden.

Om ervoor te zorgen dat de onbeheerd achtergebleven woningen niet ten prooi vallen aan dieven of plunderaars, hebben veel gemeenten noodverordeningen opgesteld. Hele gebieden mogen niet meer worden betreden.

In Roermond bereikte de Maas om zeven uur gisteravond het hoogste punt. Nieuwe evacuaties zullen daar naar verwachting niet meer nodig zijn. Stroomafwaarts daarentegen wel. Zo maakte de burgemeester van Arcen gisteravond bekend, dat alle inwoners verplicht hun huizen moeten verlaten. Ook in andere dorpen en sommige wijken in Venlo kregen de inwoners het advies om snel te vertrekken.

Koningin Beatrix is zich gisteren persoonlijk op de hoogte komen stellen van de omvang van de ramp. Zij werd, ondanks de heersende misère, enthousiast onthaald, onder andere in het getroffen Meers en Grevenbricht.

Er trokken gisteren sowieso veel hoogwaardigheidsbekleders naar de overstroomde gebieden. Ministers en Kamerleden konden echter niet rekenen op erg veel enthousiasme van de slachtoffers. De in totaal ongeveer 20 miljoen gulden die nu beschikbaar is voor het herstel van de schade zal niet toereikend zijn, zo betoogden de gedupeerden.

Minister Maij kondigde gisteren aan dat zij een werkgroep heeft ingesteld die binnen acht weken oplossingen moet aandragen voor het overstromingsgevaar in het Maasgebied.

Zie verder pagina 15
● **Nog meer evacuaties ondanks zakkend water**

● *Koningin Beatrix en een inwoonster van het getroffen Grevenbicht kunnen nog lachen ondanks de watermisère.*

Koninginnedag in Papenhoven

Van onze verslaggever

STEIN/BORN – En rond het middaguur lijkt het opeens Koninginnedag in Papenhoven. De gelaarsde majesteit stapt uit de DAF-legertruck, aait een enkele ter streling aangeboden baby, schudt natte handen en baant zich een vaarweg naar de familie Pelzers-Van de Berg op de hoek Pannesheuvel/Beekstraat. Ze bezoekt het woonhuis en verschijnt even later voor een niet als zodanig bedoelde bordesscène op het platje achterom.

Met een door een Grevenbichtse bloemist overhandigd ruikertje in haar koninklijke handen, aanschouwt ze wat ze al een uurtje lang ziet: water, water, water. Een van de meereizende fotografen waagt het er op. Hij waadt door het tot navelhoogte gestegen water langszij het huis, in een poging de ach- en wee-tête à tête ter plekke vast te leggen. Maar lieslaarzen doen geen wonderen. Ook niet met een koningin zo dicht in de buurt.

Opeens gaat de paparazzo incluis drie fototoestellen kopje onder. „Riooljournalistiek," grapt een grapjas.

Zie verder pagina 3
● **Gedupeerde bewoners bewonderen koningin**

uit de kunst

Boodschap

DOOR JOS FRUSCH

Behoorlijk getobd deze week.

Een kerst-column moet toch iets feestelijks hebben, een bijzondere boodschap, een stichtelijke gedachte, een bemoedigend woord.

Of de vermanende vinger.

Dat is niet zo gemakkelijk.

Ik kan moeilijk weer beginnen over die verschrikkelijke gedrochten van kerst-cd's waarmee we om de oren worden geslagen. Over de terreur van de muzikale kerstpulp die op de onmogelijkste plaatsen en tijdstippen de donkere dagen nog naargeestiger maakt dan normaal.

Of over die kerstconcerten met steeds meer van hetzelfde. Over die weeïge kerstprogramma's op tv met enge 'zangers' in rolstoelen, namaaksneeuw en instant-Glühwein.

Nee, dat kan niet.

Maar waarover dan wel?

Maar eens de 'Uit de kunst' van vorig jaar uit de kast gehaald. Voor de inspiratie.

Viel ook tegen.

Natuurlijk, de Urbi's en Orbi's en de VN-resoluties zijn nog even loos als altijd, de nachtmissen nog altijd even lang.

De zang van de kerkkoren is nog altijd even vals, de kerstsfeer nog altijd even kunstmatig en beklemmend, de kalkoen nog altijd even gevuld en de vraatzucht nog altijd even groot.

Opnieuw hierover te schrijven heeft iets van 'The same procedure as last year' en daarvoor is het nog een weekje te vroeg.

Maar toch. Als de deadline nadert en de nood het hoogst is...

Zodoende ben ik mij er de laatste dagen steeds meer mee gaan verzoenen, dat mijn kerst-'Uit de kunst' van dit jaar niet zo weinigzeggend, voorspelbaar en clichématig zal zijn als de wensen die jaarlijks over onze hoofden worden uitgestort.

Geen boodschap dus.

Misschien ook wel door de overdaad die - letterlijk - boven mijn hoofd hangt. Zomaar een greep uit de volle kaartenslinger: voorspoed, gezondheid, geluk, gezelligheid, muzikaliteit, lots of love en zelfs een colourfull 1994.

En dat allemaal voor mij.

Als alle wensen die de mensheid elkaar jaarlijks wereldwijd doet toekomen, gemeend zouden zijn, dan zou...

Dan zou het een echt zalig kerstfeest worden.

Maar ja...

Zalig kerstfeest, dus.

'Overvolle' schilderijen zwanger van symboliek

Breughel, vakman en kunstenaar

● *Boeren in een wagen, olieverf op paneel van Pieter Brueghel de Jonge.*

DOOR JOS FRUSCH

MAASTRICHT – Slecht weer, gevulde kalkoen en obstipatie hoeven de ware kunstliefhebber in Maastricht rond kerst niet van zijn stuk te brengen. Wie in beeldende kunst is geïnteresseerd, heeft deze dagen in de provinciehoofdstad volop keuze om de 'gewijde' sfeer voor kortere of langere tijd te ontvluchten: er is overvloedig aanbod in de galerieën, het alternatief circuit – het Theater aan het Vrijthof bijvoorbeeld – laat nadrukkelijk van zich horen en het museum dat binnenkort – rond april 1995 – zijn nieuwe lokatie kiest, probeert in de tussentijd aan klantenbinding te doen. Met Pieter Brueghel de Jonge bijvoorbeeld. Tot 11 februari.

De Aanloop III is de vlag waaronder deze Brueghel-expositie vaart. Het is de derde van een serie die in het teken staat van de komende verhuizing naar de nieuwbouw van Aldo Rossi op het Céramique-terrein. De tweede verdieping van het oude Bonnefantenmuseum is helemaal gesloten, op de eerste staat de presentatie van Brueghel centraal. De presentatie bestaat uit werken die deel uitmaken van het bruikleen van de Rijksdienst Beeldende Kunst. Het museum beschikt nu over zeven schilderijen die op zijn naam staan.

Pieter Brueghel de Jonge (ca. 1564-1648) heeft een dubieuze reputatie in de beeldende-kunstwereld. De oudste zoon van Pieter Brueghel de Oude staat vooral bekend als een handige jongen die naar hartelust de schilderijen van zijn vader kopieerde. In het Schilder-boeck uit 1604 van een zekere Carel van Mander wordt de Antwerpse 'Vrijmeester' opgevoerd als een kunstenaar die 'veel zijns Vaders dinghen sear aerdich copieert en nadoet'.

Die kopieën naar werken van zijn vader maken ook nu nog voor een groot deel de naam en faam van Brueghel de Jonge uit. Zo zijn er niet minder dan 25 kopieën van de Prediking van Johannes, een stuk of 15 van de Volkstelling te Bethlehem, evenveel van de Nederlandse spreekwoorden en 12 van de Kindermoord van Bethlehem. Toch betreft dit kopiëren naar vaders voorbeeld slechts een gedeelte van de werkzaamheden van de jonge Brueghel. Hij had ook een grote produktie van eigen inventies – voornamelijk rustieke landschappen en boerentaferelen – en hij maakte composities waarin hij elementen van diverse schilderijen, soms van verschillende kunstenaars, overneemt. In het museum zijn voorbeelden van deze drie typen te zien, zodat de bezoeker een representatief beeld krijgt van Pieter Brueghel en zijn atelier.

Wie in deze tijd door het Bonnefantenmuseum loopt, merkt weinig van de tentoonstellingsactiviteiten. Achter de schermen is het er druk: alle depots worden leeg gehaald, de eigen collectie wordt ingepakt, verhuisklaar gemaakt en waar nodig gerestaureerd. Maar het museum wil zo lang mogelijk binding met het publiek proberen te behouden. Vandaar de presentatie met maquettes, tekeningen en grafisch werk van Aldo Rossi en die met Romeinse sculpturen uit Zuid-Limburg, te zien op de eerste verdieping. Maar een centrale plaats nemen de zeven Brueghel-schilderijen in, die samen met twee verwante werken van Joachim Beuckelaer en Pieter Aertsen opvallend en sfeervol worden gepresenteerd.

Wat meteen in het oog springt in de ronde, afgebakende ruimte, is het grote paneel Volkstelling in Bethlehem. Een prachtige kopie naar de compositie van Brueghel de Oude, helder en gedetailleerd weergegeven. Ernaast hangt eveneens een kopie, het kleinere Aanbidding der koningen in de sneeuw, een zeldzame, omdat dit een van de weinige exemplaren is waar maar enkele sneeuwvlokken zijn overgebleven van de sneeuwstorm die bij zijn vader het belangrijkste onderwerp van het schilderij was.

Een prachtig voorbeeld van een schilderij van eigen inventie is een paneeltje waarvan geen andere versie bekend is: Boeren in een wagen. De boeren hebben er duidelijk zin in, te oordelen naar hun hoogrode koontjes en wankele houding. Hier is drank in het spel. Een compositie die met zwier en geestdrift gemaakt is.

Een ander alleraardigst schilderij is de Bekering van Saulus, de nieuwste aanwinst van het museum, die na een grondige restauratie nu in al haar pracht hangt te pronken. Een goed voorbeeld van een zogenaamd samengesteld werk: het is mogelijk een verloren gegane compositie van Pieter Balten, waaraan Brueghel elementen uit schilderijen van zijn vader heeft toegevoegd. De vakwereld is inmiddels in Maastricht op bezoek geweest om zijn mening te geven over dit interessante studie-object. In de nieuwe catalogus van het Bonnefantenmuseum zal daarover een wetenschappelijke verhandeling verschijnen.

Voor de bezoeker valt er niet alleen veel te genieten van deze 'overvolle' schilderijen, hij kan ook op zoek gaan naar de symboliek waarvan al deze werken zwanger zijn. De brochure van de hand van Jacqueline Folie kan hem daarbij uitstekend van pas komen.

Over symboliek gesproken. Een duidelijk bewijs van het feit dat kunstenaars in de zestiende eeuw graag een dubbele bodems in hun schilderijen te verstoppen, is te vinden op de twee schilderijen van Aertsen en Beuckelaer. Vooral de dubbelzinnige sexuele symboliek van de Visstal van Beuckelaar zal de oplettende kijker in de dagen niet ontgaan zijn. En de mogelijkheid dat ook de hedendaagse betrachter op schunnige gedachten zal komen, moet niet geheel worden uitgesloten. Zelfs niet met Kerstmis.

De Aanloop III: Pieter Brueghel de Jonge. Tot en met 11 februari. Open dinsdag tot en met vrijdag 10-17 uur, zaterdag, zondag en feestdagen 11-17 uur; gesloten op 25 december, 1 januari en 24 en 31 december in de namiddag.

verder in

MAASTRICHT – De Brabantse organist Tijn van Eijk geeft woensdag een concert op het Binvignatorgel van de St.-Matthiaskerk aan de Bosstraat in Maastricht. Hij zal werken uitvoeren van Alain, Bach, Franck en Marchand. Aanvang 20 uur. Zondag wordt in dezelfde kerk een kerstconcert gegeven door het barokensemble Camera Musica Mosana. Het koor voert twee kerstcantaten van Bach uit: 'Sehet, welch eine Liebe hat uns der Vater erzeiget' en 'Ehre sei dir, Gott, gesungen' uit het Weihnachtsoratorium. Ludo Claesen heeft de muzikale leiding, Annick Claesen, Marianne Vliegen, Hans Timmermans en Guido Janssen zijn de solisten. Aanvang 16 uur.

LANDGRAAF – Het solistenensemble Consorcio Manuel Garcia geeft tweede kerstdag een kerstconcert in de parochiekerk Petrus en Paulus te Landgraaf. Een aantal instrumentale solisten werkt mee aan dit programma van klassieke en folkloristische kerstliederen. Het concert begint om 20 uur.

SITTARD – Theater Sirkel in Sittard presenteert in de kerstvakantie twee voorstellingen. Frans Malschaert vertelt op tweede kerstdag het sprookje Repelsteeltje, dat in zijn versie 'Goud' heet. Van 27 tot en met 30 december en van 2 tot en met 7 januari is er de voorstelling 'Liesje' te zien, een voorstelling van Katharina Schmitt, gebaseerd op een verhaal van Annie M.G. Schmidt. Alle voorstellingen beginnen om 15 uur.

● *Frans Malschaert*

ld-cd

Octet in d opus 65, Sextet in C opus 140 en Kwintet in G opus 33 nr. 2 – Louis Spohr; L'Archibudelli en Smithsonian Chamber Players; Sony classical SK 53 370.

DOOR JOS FRUSCH

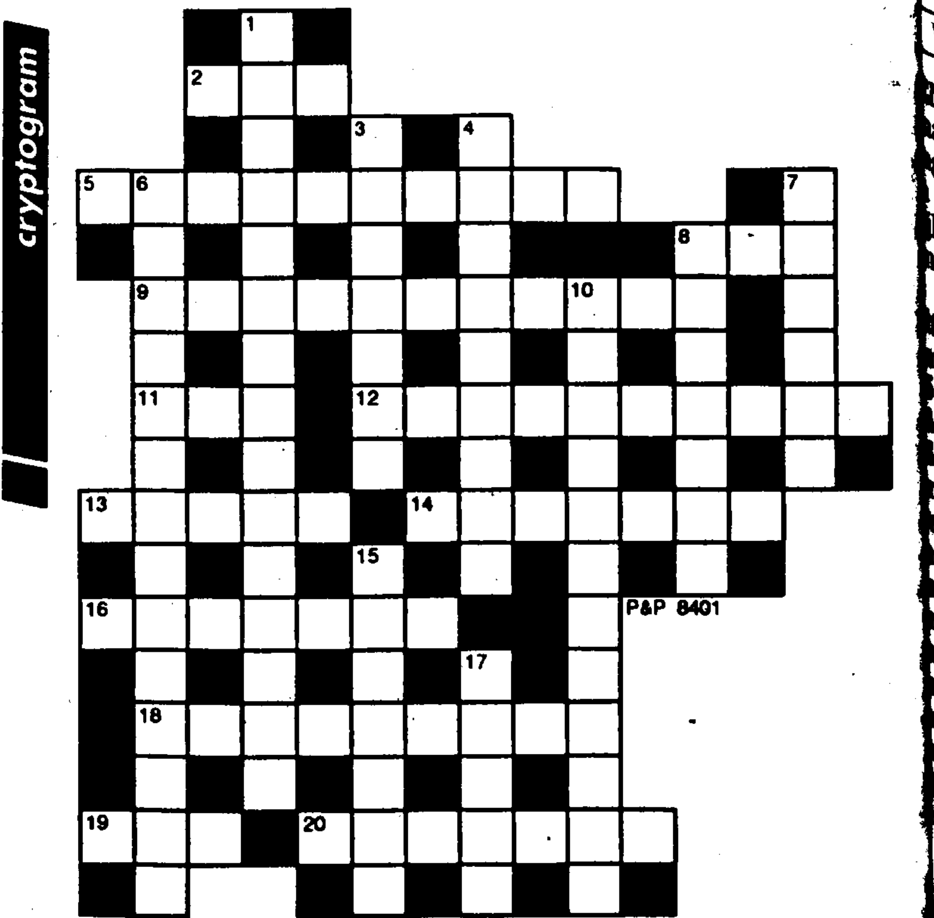
Vreemd hoe het soms in de (muziek)geschiedenis gaan kan. Hoe is het mogelijk dat zulke voortreffelijke muziek als die van Louis Spohr in de vergetelheid is geraakt? Neem nou de proeve van het omvangrijke kamermuzikale oeuvre van deze 'vroegromantische' Duitser, die door Anner Bylsma en zijn musici op cd is gezet. Hier wordt duidelijk dat de in 1784 in Braunschweig geboren vioolvirtuoos en componist niet alleen een degelijk vakman was, maar ook een creatieve geest.

Ongetwijfeld het beste voorbeeld hiervan is het laatste kamermuziekwerk van Sp[...] het Sextet in C opus 140. [...] rijpe compositie vol meesle[...] de melodieën en verrasse[...] harmonieën, vol frisse id[...] en expressieve momenten. [...] hoogwaardige voorloper [...] de sextetten van Brahms [...] L'Archibudelli en de Smit[...]nian Chamber Players p[...] alles uit deze boeiende mu[...] Op het gebied van klank[...]plooiing laat de uitvoe[...] geen wensen onvervuld. [...] komt door de direkte opna[...] maar vooral door de w[...] waarop het Stradivar[...] instrumentarium uit de co[...]tie van het Smithsonian In[...]tuut in Washington wordt [...]speeld. De rijke, volle kl[...] van deze topinstrumenten [...] de energieke speelmanier [...] de musici zorgen voor won[...] mooie en bewogen momente[...]

Ook in het Octet in d opus 6[...] het is eigenlijk een dubb[...]wartet – en het Kwintet i[...] treden de musici deze kleu[...]ke muziek open en onbevan[...] tegemoet. Het resultaat is bi[...] 77 minuten luisterplezier.

puzzel

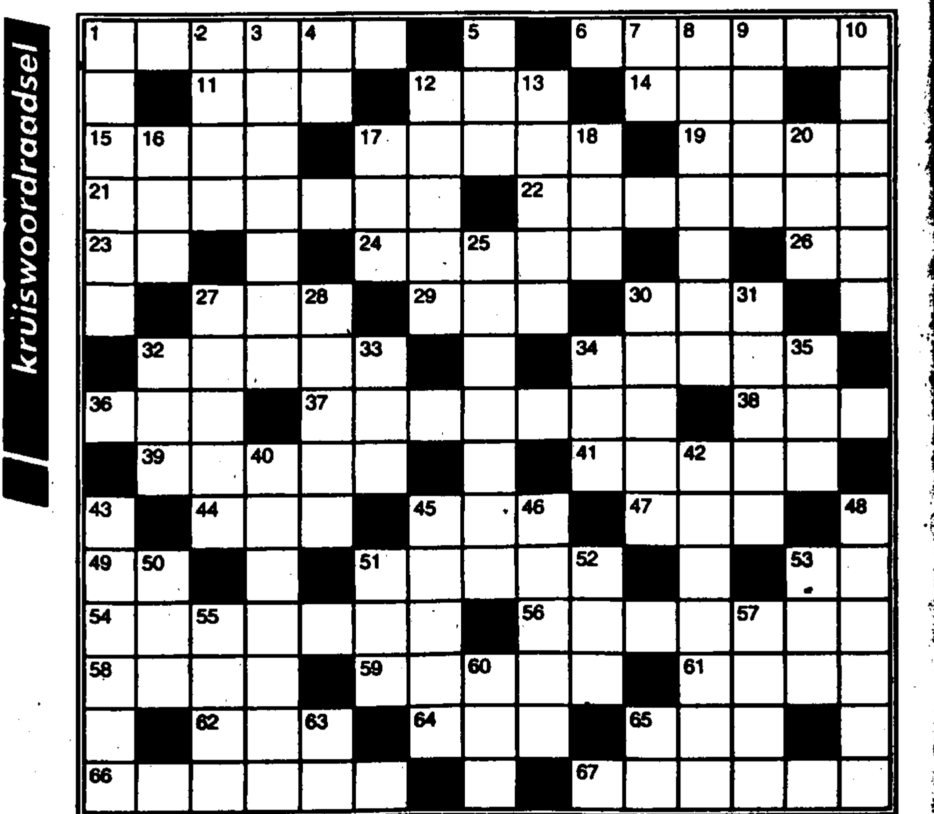
cryptogram

HORIZONTAAL: **2** Een smak door een strik (3); **5** Monddood maken? (10); **8** Zee(p)water (3); **9** Wat ze in de bijbel doen (11); **11** Om hals gebracht dier (11); **12** Tot vorst wijden? (10); **13** Inbraak op het schip (5); **14** Bases neerhalen (7); **16** In het voorbijgaan mee naar binnen nemen (7); **18** Van die vergruisde bloem daar lust ik wel pap van (9); **19** Effen klinkt die vereniging (3); **20** Het vertrouwen becijferen (7).

VERTIKAAL: **1** Startgeld (15); **3** Die lekkernij ligt voor het oprapen (7); **4** Chippendale? (9); **6** Geen vrijgezellenclub (14); **7** Met de trein reizen voor de voortplanting (6); **8** Met een zakdoek kaarsenpitten inkorten? (8); **10** Die zwaluw hoort thuis op de veeboerderij (12); **15** In het kerkdorp lag de schil van een vrucht (7); **17** In de kern zonder ouders (5).

kruiswoordraadsel

P&P E1749

8	20	15	53	51	64	1	60	23	36	7	34	66	43	57

Welk winwoord komt er in het balkje?

HORIZONTAAL: **1** kuststrook; **6** druipen; **11** bid; **12** medicijn; **14** tentoonstellingsgebouw; **15** vruchtesap; **17** drinkgerei; **19** steegje; **21** broddelwerkje; **22** geestelijke; **23** maanstand; **24** kookgerei; **26** noot; **27** aansporing; **29** register; **30** onderwereld; **32** duivel; **34** zakken; **36** slang; **37** tuig; **38** bovenkant; **39** volzin; **41** goede; **44** te zijner tijd; **45** sportterm; **47** netto; **49** maanstand; **51** binnenhalen; **53** familielid; **54** lastige keus; **56** sukkel; **58** ruzie; **59** els; **61** kleur; **62** grondsoort; **64** vr. munt; **65** belemmering; **66** hardlopen; **67** kopstem.

VERTIKAAL: **1** duister; **2** kleur; **3** kunstenaar; **4** achter; **5** gezet; **7** daar; **8** burcht; **9** gewicht; **10** lol achteraf; **12** kruiderij; **13** eetgerei; **16** walvis; **17** mop; **18** vogel; **20** handvat; **25** sluiten; **27** gebak; **28** pl. in Gelderl.; **30** bereiken; **31** muziekterm; **32** mislukking; **33** weigering; **34** debet; **35** bijb. man; **40** oude Mexicanen; **42** steel; **43** bijwoord; **45** niets; **46** sein; **48** dans; **50** horizon; **51** imperatief; **52** vervoersonderneming; **53** honingdrank; **55** salaris; **57** berggeit; **60** Europeaan; **63** noot; **65** dwarshout.

oplossing gisteren

OPLOSSING E 1935

HORIZONTAAL: **1** waardig; **6** slipper; **12** on; **13** dor; **15** Ens; **16** e.o.; **17** ets; **19** mastiek; **22** TNO; **23** riek; **25** kleed; **26** gids; **27** demon; **29** oer; **30** belet; **31** E.K.; **32** NAVO; **34** edel; **36** re; **37** riant; **38** noden; **40** Fins; **41** wier; **43** aktie; **46** stads; **49** em.; **51** leem; **52** Mani; **53** te; **54** konijn; **56** era; **58** gneis; **60** edik; **61** vlaag; **63** gort; **64** nek; **65** getakel; **67** SAA; **68** Dr.; **69** ter; **70** lek; **72** na; **73** Engelse; **74** edelman.

VERTIKAAL: **1** Woerden; **2** an[...] R.D.; **4** dom; **5** Irak; **7** leed; **8** i[...] P.S.; **10** eender; **11** rooster; **14** [...] **18** Sem; **20** sloot; **21** leren; **22** [...] koninklijk; **26** geleiding; **28** naaste[...] bedwang; **33** V.N.; **35** do; **37** Ri[...] Nes; **42** bekende; **44** i.e.; **45** eme[...] smaak; **47** Ta; **48** bestaan; **50** [...] dem; **53** Tirana; **55** nik; **57** raad[...] Eos; **61** vers; **62** geld; **65** gel; **66** [...] **69** te; **71** kl.

Winwoord: BLOEMBOLLENVEL[...]

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
Limburgs Dagblad B.V.

Directie:
mr. F.A.M. van Hellemondt
K.J. Verwer

Hoofdkantoor:
In de Cramer 37, 6411 RS Heerlen

Telefoon:
Abonnementen 045-739881
Advertenties 045-739886
Algemeen 045-739911
Piccolo-advertenties 045-719966

Fax:
Advertenties 045-739204
Algemeen 045-739364
Redactie 045-739264

Banken:
ABN-AMRO Heerlen 57 75 35 935
Postbank 10 35 100

Rayonkantoren:
Brunssum 045-256363
Geleen 046-746868
Kerkrade 045-452932
Maastricht 043-254477
Roermond 04750-18484
Sittard 046-515577

Abonnementsprijzen:
Bij vooruitbetaling te voldoen.
Bij automatische betaling:
per maand ƒ 28,40
per kwartaal ƒ 85,20
Per acceptgiro:
per maand ƒ 29,65
per kwartaal ƒ 86,45
losse nummers ƒ 1,65
Bfr. 30

Alle orders worden afgesloten en uitgevoerd overeenkomstig de Regelen voor het Advertentiewezen en overeenkomstig de Algemene Voorwaarden van het Limburgs Dagblad.

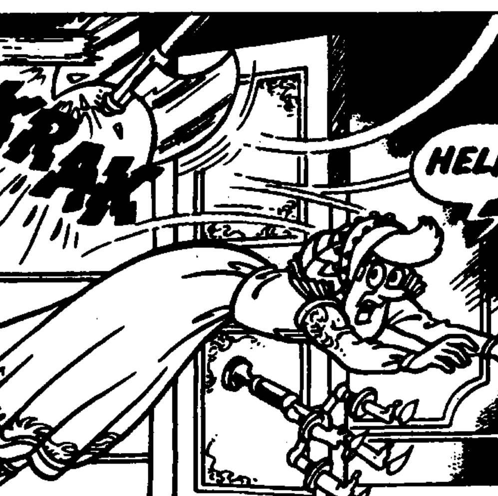
de pottenproever

recept

Zalmsoufflé

DOOR HUUB MEIJER

Hoeveelheden in soufflé kunnen heel gemakkelijk aangepast worden. Neem op elk extra ei 10 gram boter, 10 gram bloem, 1 dl visbouillon en ca. 60 gram zalm meer.

Benodigdheden voor 4 personen: 225-250 g zalm uit blik (nettogewicht), 3 eieren, 30 g boter, 30 g bloem, 3 dl visbouillon, 2 thl fijngehakte dille (diepvries), 1 el fijngehakte peterselie, peper en zout.

Laat visvlees in zeef uitlekken en kijk zalm na op aanwezigheid van graten en vellen. Splits eieren. Verwarm oven voor op ca. 180 °C. -stand 3/4.

Maak roux van boter, bloem en bouillon.

Houd pas op met roeren wanneer een gladde saus is ontstaan. Roer een voor een eierdooiers door saus. Voeg pas volgend ei toe wanneer vorige geheel is opgenomen. Voeg stukjes zalm en groene kruiden toe. Klop eiwitten met beetje zout stijf.

Spatel gebonden vissaus voorzichtig door eiwitten (niet andersom). Laat massa in ingevette soufflévorm glijden en zet soufflé in voorverwarmde oven. Draai de oventemperatuur naar ca. 220 °C en laat soufflé in ongeveer 30 miunten gaar worden.

Oprollen bende leidt tot grote wapenvondst

AMSTERDAM – Een gecombineerd rechercheteam van de politiekorpsen Amsterdam/Amstelland en Gelderland/Midden is tijdens een onderzoek naar een criminele organisatie gestuit op een enorm wapenarsenaal in een garage annex woning in Zwanenburg. De wapens, vooral afkomstig uit voormalig Joegoslavië, waren verborgen in een tot schuilplaats omgebouwde meerput. Tevens werden enkele kilo's cocaïne, amfetamine en xtc aangetroffen.

De wapenvondst bestond onder meer uit 45 kilo Semtex-springstof, 81 ontstekers, 36 handgranaten, 25 handvuurwapens, tien pantserbrisantraketten (anti-tankgeschut) en enkele duizenden patronen van 45 verschillende kalibers. Het rechercheteam presenteerde zijn onderzoeksresultaten gisteren in Amsterdam.
De Nederlandse politie arresteerde de zes verdachten, die allen de Nederlandse nationaliteit bezitten. De Belgische Rijkswacht hield twee verdachten aan. Dit tweetal werd gezocht in verband met een aantal gewapende overvallen. De arrestatie van één van hen ging gepaard met een schietpartij, waarbij de verdachte in de buik werd getroffen door een kogel van de Rijkswacht. De man bleek tot de tanden toe bewapend. Bovendien was hij in april ontsnapt uit de gevangenis van Leuven, waar hij nog dertien jaar tegoed had.

De wapenvondst vloeit voort uit de onderzoeken die werden verricht naar de aanslag op de regionale politie-opleidingsschool in Amsterdam op 29 september en een schietpartij in Ede, waar vanuit een bestelbusje op politiemensen is geschoten. Overeenkomsten tussen beide incidenten deed de politie besluiten beide onderzoeken te combineren.

Volgens de politie heeft het merendeel van de verdachten, van wie het gros een strafrechtelijk verleden heeft, gedeeltelijke bekentenissen afgelegd. De aanslag op de politieschool was volgens hun verklaringen een oefening voor een overval, die een miljoenenbuit had moeten opleveren. Het is nog niet bekend welk object de mannen op het oog hadden.

Kabinet schrapt bezuinigingen in ruil voor nullijn

Duizenden banen gered in de gezondheidszorg

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG – Minister d'Ancona van WVC schrapt eerder aangekondigde bezuinigingen en met het geld dat daarmee vrijkomt verlies van duizenden banen in de gezondheids-, bejaardenzorg, welzijn en cultuur te voorkomen. Het gaat om bezuinigingen van 225 miljoen gulden in 1994, oplopend naar 429 miljoen gulden in latere jaren. De bewindsvrouw wilde niet zeggen hoeveel banen zij met haar plannen denkt te redden. Staatssecretaris Simons sprak van enkele duizenden. Eerder maakten werkgevers en bonden bekend dat er in de zorg komend jaar bijna 10.000 banen verloren zullen gaan. Dat cijfer is altijd bestreden door de WVC-bewindslieden.

In ruil voor dit aanbod van de bewindsvrouw, moeten de werknemers in de betrokken sectoren in 1994 en 1995 genoegen nemen met een nullijn voor de lonen. Zij zullen financieel niets op vooruitgaan behalve door promoties, periodieken of een andere functiewaardering. Werkgevers en vakbonden zullen zich de komende weken over de plannen buigen.
Het kabinet is gisteren met de plannen van de minister akkoord gegaan. Er moet nog een besluit vallen hoe de gemiste bezuinigingen in 1994 worden gedekt. Voor 1995 laat het kabinet dat over aan de opvolgers.

D'Ancona stelde dat er met haar plan volgend jaar 455 miljoen gulden beschikbaar is voor de werkgelegenheid in de WVC-sectoren, oplopend naar 904 miljoen in 1995. In beide jaren telt de bewindsvrouw de 200 miljoen gulden mee die het kabinet al eerder uittrok voor banengroei.

Voor 1995 wordt bovendien gerekend op 274 miljoen gulden die vrijkomt omdat er meer geld voor de zorg beschikbaar is en de lonen niet stijgen. Daarbij wordt er gemakshalve van uitgegaan dat een volgend kabinet de besluiten van nu overneemt.
De minister zei dat het plan niet doorgaat als de werkgevers en bonden niet akkoord gaan met de nullijn. Begin komend jaar moet dat duidelijk worden. Bovendien zal medio volgend jaar nog een evaluatie plaatsvinden.

D'Ancona zei met de plannen te zijn gekomen omdat zij en Simons overtuigd zijn geraakt door de noodkreten uit de betrokken sectoren dat de eerder aangekondigde bezuinigingen zullen leiden tot gedwongen ontslagen. In een brief aan de Kamer stellen de minister en de staatssecretaris dat er vooral banen moeten komen voor vrouwen, allochtonen, langdurig werklozen en mensen met een handicap.

De FW, de organisatie van werkgevers, heeft bekendgemaakt op basis van de plannen van de bewindslieden de cao-onderhandelingen te willen ingaan. Ook de Vereniging van Nederlandse Bejaardenoorden reageerde in die trant.

Onderhandelingen pas over drie weken voortgezet

Nieuw bestand Bosnië aan flarden geschoten

SARAJEVO – De strijdende partijen in Bosnië zijn gisteren in Brussel een staakt-het-vuren met onmiddellijke ingang overeengekomen dat moet duren tot 15 januari. Op die dag ontmoeten zij elkaar weer in Genève. Het is de bedoeling dat de partijen in de tussentijd proberen een aantal diepgaande meningsverschillen over de verdeling van grondgebied dichter bij een oplossing te brengen. Aan de fronten in Bosnië was gisteren echter niets te merken van een nieuw bestand.

De Bosnisch-Servische leider, Radovan Karadzic, dreigde na afloop van het overleg echter al meteen met intrekking van „alle" tegemoetkomingen van Servische zijde, als de moslims het aanbod dat nu op tafel ligt weer zouden verwerpen. Het ultimatum loopt rond half januari af, zo liet hij doorschemeren.

De onderhandelaars Lord David Owen (EU) en Thorvald Stoltenberg (VN) gaven gisteren toe dat zij bij hun jongste bemiddelingspoging voorlopig niet veel verder zijn gekomen dan het op gang brengen van een aantal procedurele kwesties. Maar de beide onderhandelaars hopen dat dit gecombineerd met het overeengekomen bestand dat gisteren inging, op den duur kan leiden tot meer politieke wil bij de diverse partijen. Het succes van de voorgenomen bijeenkomst in Genève zal grotendeels afhangen van de politieke wil het bestand na te komen, aldus Owen.
Aan de fronten in Bosnië was gisteren echter nog niets van die wil te merken. In feite woedden in Centraal-Bosnië de felste gevechten in maanden. Daarbij gingen Bosnische regeringstroepen, die overwegend uit moslims bestaan op twee plaatsen in het offensief, in Sarajevo tegen de belegerende Serviërs, en in de Lasva-vallei tegen de Kroaten. De Bosnische Kroaten sloten in verband met de felle gevechten de grens met Kroatië. Daardoor zijn Sarajevo en Centraal-Bosnië in feite van alle hulpaanvoer over de weg afgesneden.

Lubbers vindt De Vries stom

DEN HAAG – Minister De Vries (Sociale Zaken) en staatssecretaris Heerma (Volkshuisvesting) hebben 'stom' gehandeld, door openlijk kritiek te leveren op CDA-fractievoorzitter Brinkman. Dat zei premier Lubbers gistermiddag na afloop van de ministerraad.
De premier nam zijn beoogde opvolger in bescherming tegen de aanzwellende golf van kritiek die Brinkman de laatste tijd over zich heen krijgt. De Vries en Heerma (beiden CDA) zetten zich deze week af tegen de frivole wijze van optreden van Brinkman. De CDA-fractievoorzitter zou te veel zijn begaan met het oppoetsen van zijn imago, was de boodschap. Lubbers bestrijdt deze kritiek.

Premie Ziektewet wordt gehalveerd

ZOETERMEER – De premies voor de Ziektewet worden komend jaar gemiddeld gehalveerd. In 1993 was de premie 6,1 procent, in 1994 wordt dat 3,1 procent. Grote werkgevers betalen komend jaar gemiddeld 2,8 procent, kleine 3,9 procent.
De halvering is het gevolg van een wijziging van de Ziektewet. Kleine werkgevers moeten bij ziekte de eerste twee ziekteweken het loon zelf doorbetalen. Grotere werkgevers (meer dan vijftien personeelsleden) betalen de eerste zes weken het loon door.
De ziekengeldkassen van de bedrijfsverenigingen hebben eind 1993 een vermogen van drie miljard gulden. Die reserve hoeft slechts anderhalf miljard gulden te zijn.

Gewapende bende naar Iran met 12 schoolkinderen

MOSKOU – Vier gewapende mannen die gisteren in Zuid-Rusland twaalf kinderen en hun leraar hebben gegijzeld, zijn met hun gevangenen in een helikopter richting Iran vertrokken. De vier mannen namen de schoolkinderen en de leerkracht in gijzeling in het gymnasium van de stad Rostov aan de Don. Vervolgens reden zij met de kinderen, jongens en meisjes van vijftien en zestien jaar oud, in een busje naar het militaire vliegveld van de stad. Ze eisten dat een vliegtuig hen naar Iran zou brengen. De autoriteiten stelden de ontvoerders een Mi8-transporthelikopter ter beschikking in de hoop dat zij hun gevangenen zouden vrijlaten, maar dat gebeurde niet. De kidnappers vertrokken met al hun gijzelaars.

punt uit

● NOS

Het NOS-bestuur heeft gisteravond verheugd gereageerd om de benoeming van André van der Louw als voorzitter van de NOS. Het kabinet heeft gisteren de oud-minister voorgedragen. Van der Louw, nu voorzitter van de Mediaraad, volgt op 10 januari Max de Jong op, die afziet van verlenging van zijn termijn.

● Bezoek

Premier Lubbers brengt 4 januari een bezoek aan de Amerikaanse president Clinton. Minister Kooijmans (Buitenlandse Zaken) zal hem vergezellen. Lubbers en Kooijmans zullen met Clinton praten over de Navo-topconferentie die op 10 en 11 januari in Brussel wordt gehouden. Ook de toekomst van de wereldhandel na het recente Gatt-akkoord staat op de agenda.

● Kerstbestand

Het verboden Ierse Republikeinse Leger Ira heeft gisteren, zoals elk jaar, verklaard een Kerstbestand in acht te nemen. Het gaat op 24 december in en duurt 72 uur. Of er daarna mogelijk een permanent bestand komt, zei de organisatie niet. Hoop daarop bestaat sinds de Britse en de Ierse regering vorige week aanboden dat de verzetsbeweging een plaats aan de onderhandelingstafel over de politieke toekomst van Noord-Ierland krijgt, als zij een eind maakt aan zijn geweld.

● Waarnemers

De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties heeft ermee ingestemd vijftig extra waarnemers naar Georgië te sturen. Zij moeten toezien op het bestand in Abchazië, dat zich in september ten koste van veel bloedvergieten aan beide kanten heeft losgemaakt van de Kaukasische republiek. De Raad uitte zijn ernstige zorgen over het lot van de vele duizenden vluchtelingen in Georgië, als gevolg van de strijd in Abchazië en vervolgens van de burgeroorlog in West-Georgië.

● Familiedrama

Ondeugdelijke kerstboomverlichting heeft gisterochtend in Groot-Brittannië aan vier mensen uit één familie het leven gekost. In het Oostengelse Bishop's Stortford kwamen een 36-jarige man, diens 28-jarige echtgenote en hun zes jaar oude dochtertje om in een vlammenzee. Bij de brand verloor ook de opa van het meisje het leven. Volgens de brandweer is de brand veroorzaakt door kortsluiting in het snoer dat de lampjes met elkaar verbindt.

● Tarieven

De organisaties van ziekenfondsen en particuliere ziektekostenverzekeraars en de Landelijke Specialisten Vereniging willen de bestaande tariefsverschillen verkleinen. Op het ogenblik betaalt een particulier verzekerde voor eenzelfde specialistische behandeling of onderzoek vaak twee keer zoveel als een ziekenfondsverzekerde. De organisaties zijn eind 1989 al overeengekomen dat de verschillen zullen worden weggewerkt. Ze hebben nu het Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg (COTG) gevraagd de particuliere tarieven met gemiddeld 10 procent te verlagen en de ziekenfondstarieven met eenzelfde percentage te verhogen. Hierdoor zou 100 miljoen gulden 'verschuiven' van de particuliere naar de ziekenfondssector.

Zonder vlag geen kerstfeest

● *Burgemeester Elias Freij van Bethlehem wil de kerstviering in zijn stad afgelasten als het Israëlische leger de bij het gemeentehuis gehesen Palestijnse vlaggen neerhaalt. Sinds de ondertekening van het akkoord tussen Israël en de PLO zijn in de bezette gebieden overal Palestijnse vlaggen verschenen. Het Israëlische leger laat dat toe, maar premier Rabin heeft bepaald dat de Palestijnse vlag niet mag worden gehesen op openbare gebouwen. Woensdagavond verwijderden militairen de omstreden vlag van het Bethlehemse gemeentehuis. Gisteren werd de Palestijnse vlag echter weer gehesen (zie foto). Daarop besloten de partijen tot onderhandelingen, maar gisteravond was er nog geen oplossing bereikt. De islamitische verzetsbeweging in de bezette gebieden, Hamas, heeft overigens voor de komende drie dagen een bestand afgekondigd.*

Foto: EPA

Bosnië-actie brengt zeker 10 miljoen op

DEN HAAG – De organisatoren van de hulpactie 'Bescherming en dekens voor Bosnië' verwachten dat hun initiatief uiteindelijk ongeveer 10 miljoen gulden zal opbrengen. Het speciale gironummer 107 in Utrecht blijft voorlopig open omdat „de giften blijven binnenstromen," zo hebben de samenwerkende hulporganisaties gisteren laten weten. Op veel plaatsen in Nederland worden activiteiten georganiseerd om geld voor Bosnië bijeen te krijgen. Bedrijven maken hun budget voor kerstpakketten over naar de actie, terwijl op diverse kerstborrels met de pet wordt rondgegaan, aldus de hulporganisaties.
In diverse kerken zullen tijdens kerstmissen collectes worden gehouden. De oudejaars-loterijshow van de Staatsloterij zal mede in het teken staan van de inzamelingsactie. Elke gulden die wordt opgehaald, wordt door de overheid vermeerderd met 50 cent.

Ministers bereid op te stappen voor Vreemdelingenwet

Net geen kabinetscrisis

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG – Als de Eerste Kamer de Vreemdelingenwet woensdagnacht had afgewezen, was er een kabinetscrisis uitgebroken. „Dan hadden wij de portefeuille-kwestie gesteld," aldus premier Lubbers gisteren na afloop van het kabinetsberaad. Volgens de eerste minister was dat alle betrokkenen al vóór het debat duidelijk gemaakt.

Lubbers onthulde dat in de 'boezem' van het kabinet was afgesproken dat de ministerraad bijeen zou komen als het in de Eerste Kamer dreigde mis te gaan. In dat beraad zou dan worden besloten de portefeuille-kwestie te stellen. De premier bleef de hele nacht op zijn post om minister Hirsch Ballin (Justitie) indien nodig bij te staan.
De PvdA-fractie dreigde woensdagnacht de wet aanvankelijk te verwerpen, omdat zij met VVD, D66, Groen Links en de kleine christelijke partijen vond dat vluchtelingen in Nederland dezelfde juridische rechten (hoger beroep) moeten hebben als ingezetenen. Het CDA was het daarmee eens, maar wilde zijn eigen bewindsman niet voor het hoofd stoten.

Uiteindelijk werd de wet toch met een ruime meerderheid van 52 stemmen voor en vijftien stemmen tegen aangenomen. Het CDA, het grootste deel van de PvdA, SGP, GPV en tot ieders verbazing ook de VVD stemden voor. De VVD verklaarde te moeten kiezen tussen twee kwaden; een slechte of geen wet. Tegen waren D66, GroenLinks, RPF en enkele PvdA-senatoren.

Premier Lubbers toonde zich tevreden over het feit dat het kabinet uiteindelijk niet de portefeuille-kwestie hoefde te stellen. Hij noemde het „niet goed voor de politiek" als dat wel had gemoeten. De premier zei dat de lange schorsingen in de nacht nodig waren om alle Senatoren in staat te stellen hun persoonlijke afweging te maken. In alle fracties heerste verdeeldheid over de kwestie; in die uren is niet openlijk gedreigd met een kabinetscrisis.
Lubbers betichtte de Senatoren er overigens van niet goed te hebben geluisterd naar Hirsch Ballin. Volgens de eerste minister deed Hirsch Ballin wel degelijk een belangrijke toezegging toen hij beloofde de Vreemdelingenwet op de werking ervan te gaan evalueren.

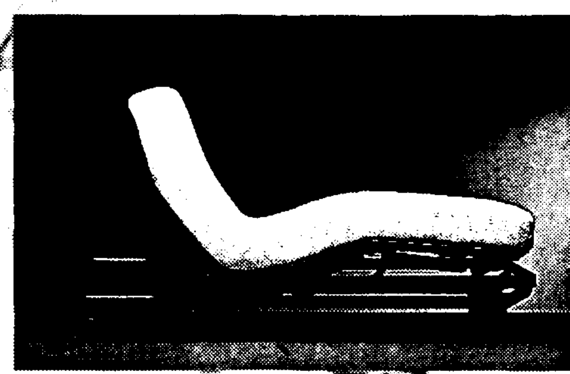
Door de beloofde evaluatie is de bereidheid getoond de wet te veranderen, meende Lubbers. Dat was precies de wens van de Eerste Kamer.

Lubbers betoogde nog eens dat het volgens het kabinet absoluut noodzakelijk was de gewijzigde Vreemdelingenwet door te voeren. Nog eens een half jaar uitstel zat er niet in. „Dat kon gewoon niet."

VluchtelingenWerk verwacht dat de opheffing van een hoger beroepsmogelijkheid voor vluchtelingen het aantal procedures niet zal terugdringen. Dat heeft voorzitter Jan-Nico Scholten gisteren laten weten in reactie op de goedkeuring van de Vreemdelingenwet door de Senaat.

Volgens Scholten was de nacht van woensdag op donderdag „een donkere nacht voor mensen in nood." Gastvrijheid voor asielzoekers en vluchtelingen is volgens hem meer dan ooit nodig.

Zie ook pagina 5
● Koppige Hirsch Ballin wekt ergernis in Senaat

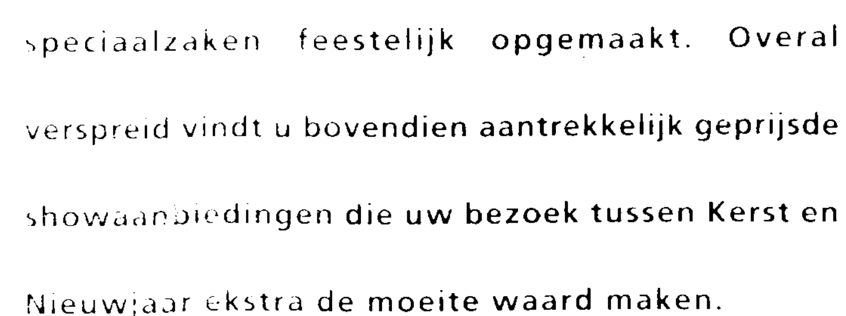

… op onze …dejaarsshow

27, 28, 29, 30 en 31 december

Kom samen met uw gezin ontspannen genieten op onze Eindejaarsshow, op zoek naar meubelen en accessoires passend bij uw gevoel voor 'thuis'. Kom stijlen vergelijken en kombineren.

Speciaal voor de Eindejaarsshow zijn onze speciaalzaken feestelijk opgemaakt. Overal verspreid vindt u bovendien aantrekkelijk geprijsde showaanbiedingen die uw bezoek tussen Kerst en Nieuwjaar ekstra de moeite waard maken.

LET OP: Afwijkende openingstijden!

Openingstijden tijdens de eindejaarsshow:

maandag 27 t/m donderdag 30 december

van 10.00 tot 21.00 uur.

Vrijdag 31 dec. van 10.00 tot 15.00 uur.

SIJBEN ROERMOND wooncenter

Maasnielderweg 33, Roermond. Tel.: 04750-16141

Marathondebat nodig voor aanvaarding Vreemdelingenwet

Koppige Hirsch Ballin wekt ergernis in Senaat

DOOR HARM HARKEMA

DEN HAAG – „Een droeve nacht." „Een treurig niveau." „Het beschadigt de waardigheid van het parlement als er nu geen antwoord komt." Het was duidelijke taal die vrijwel de voltallige Eerste Kamer Kamer bezigde over de wijze waarop woensdagmiddag, -avond en -nacht het debat gevoerd werd met minister Hirsch Ballin (Justitie) over belangrijke wijzigingen van de Vreemdelingenwet.

● *Minister Hirsch Ballin (midden) is nog opgewekt in discussie met leden van de Eerste Kamer tijdens een schorsing van het debat over de Vreemdelingenwet. Het debat eindigde gisterochtend toch nog positief voor de minister. De wet werd aangenomen met 52 tegen 15 stemmen.* Foto: ANP

...ndeweg het veertien uur durende debat werd de minister ...eds bleker. Strak voor zich uitkijkend en af en toe wegkruipend in zijn stoel: als of hij terugdeinsde voor de keiharde kritiek die hij te verwerken kreeg van D66, Groen Links, VVD, Klein Rechts en aanvankelijk ook van van PvdA en zijn eigen CDA.

Uiteindelijk, na talloze schorsingen, na een in allerijl bijeengeroepen kabinetsberaad, èn na zware druk van PvdA-leider Kok op de PvdA-fractie om toch vooral met het voorstel in te stemmen, kreeg Hirsch Ballin, om half vijf gisterochtend zijn zin. De nieuwe Vreemdelingenwet, die vooral ingevoerd wordt om toelatingsprocedures van asielzoekers efficiënter te laten verlopen, wordt de komende maanden van kracht.

Aan de Kamerbreed gedragen wens om hoger beroep open te houden voor vreemdelingen die door de rechter in eerste instantie toelating tot Nederland is geweigerd, was de minister niet tegemoet gekomen. Hij had slecht toegezegd dat de komende tijd te mogelijkheid wordt opengehouden alsnog een hogerberoepsmogelijkheid in te voeren.

Desondanks kon de minister uiteindelijk nog bogen op een ruime Kamermeerderheid. Met 52 stemmen voor (van CDA, VVD, SGP, GPV en op één na alle PvdA'ers) en slechts vijftien tegen, (D66, Groen Links en RPF) kreeg de minister de grote overwinnaar.

Schijn

Maar dat was schijn. Het kabinetsvoorstel heeft het gehaald, maar het prestige van Ernst Hirsch Ballin (na Elco Brinkman nummer twee op de CDA-kandidatenlijst voor de Tweede-Kamerverkiezingen) is gisteren aanzienlijk afgenomen.

Als Hirsch Ballin ook maar enigszins een neusje voor het politieke spel had gehad, wanneer hij zich flexibeler had opgesteld, dan had er een uurtje of zes eerder gestemd kunnen worden, en had de minister óók zijn zin gehad.

De minister wenste echter geen centimeter toe te geven aan de algemeen levende wens van de Senaat -tot zijn eigen CDA-fractie aan toe- dat uit te wijzen vreemdelingen recht dienen te hebben op hoger beroep.

Die starre houding wekte Kamerbreed grote ergernis. Het beeld van een minister, die zo bevlogen is en alles zo goed weet dat hij niet meer kan of wil luisteren naar wat anderen te berde brengen, werd ruimschoots bevestigd. VVD-woordvoerder Heijnne Makreel sprak in dit verband van 'een zeldzame halsstarrigheid'.

De veel om zijn burgerlijk moralisme en bestuurlijke daadkracht geprezen minister, kreeg alle hoeken van de zaal te zien, en kwam behoorlijk beduimeld uit de strijd tevoorschijn.

Autistisch

Neem nu de GroenLinkse senator De Boer, die Hirsch Ballin in de loop van de dag bestempelde als 'welhaast autistisch'. Dergelijk beledigend taalgebruik is normaal gesproken 'not done' in het parlement, en schreeuwt om veroordeling. Hirsch Ballin had het echter zo bont gemaakt dat vrijwel iedereen wel De Boers' opmerkingen kon invoelen, en niemand er kritiek op leverde. Sterker nog, de VVD onderschreef de woorden van GroenLinks.

En in de wandelgangen vroeg menigeen zich verbijsterd af waarom de minister niks toezegde, terwijl een kruimeltje voldoende was geweest om de Senaat mee te krijgen.

Begrip voor de ook gehoorde opvatting dat Hirsch Ballin niks kon toezeggen zonder voor schut te gaan in de Tweede Kamer (die vindt dat de Senaat kort moet worden gehouden) was er nauwelijks. Een senator: „Kosto met zijn politieke gevoel had deze klus in een halve dag geklaard, Hirsch Ballin maakt er een puinhoop van." En een ander vergeleek Hirsch Ballin met een konijn dat op duracellbatterijen loopt. „Steeds dezelfde bewegingen, ongeacht de impulsen van buitenaf."

Harnas

Toen Hirsch Ballin iedereen van links tot rechts tegen zich in het harnas had gejaagd en zodoende onbedoeld vooral stemming had gemaakt tegen het voorstel, moesten Lubbers en vooral Kok er nog aan de pas komen om de boel te lijmen. Onder druk van Kok en hoongelach van de oppositie ging de PvdA-fractie daarom bij het krieken van de dag toch nog akkoord met het voorstel. 'Tevreden' over een minieme toezegging van de minister.

Ook de zeer kritische VVD, die de gehele dag niet mis te verstane kritiek had geuit op Hirsch Ballins weigering om een beperkte vorm van hoger beroep in vreemdelingenzaken toe te staan, stemde uiteindelijk voor. Het voorstel bevat namelijk ook tal van andere onderdelen die asielprocedures bekorten en efficiënter maken, en die de VVD zeer welgevalig zijn.

Met een tegenstem zou de VVD ook hebben meegewerkt aan voorlopige handhaving van stroperige asielprocedures. Zo'n tegenstem zou de komende maanden ongetwijfeld tegen VVD-leider Bolkestein gebruikt worden tijdens één zijner verkiezingspleidooien voor een krachtdadig, duidelijk en terughoudend asielzoekersbeleid.

achtergrond

Falend kabinetsbeleid leidt tot Amerikaanse toestanden

DOOR CAREL GOSELING

DEN HAAG – Premier Lubbers is begonnen met het tellen van de zegeningen die het huidige kabinet het land heeft gebracht. Hij greep daarvoor het afscheid van CDA-fractieleider in de Eerste Kamer, Ad Kaland, aan. Degene die onlangs in een interview te kennen gaf dat het CDA-PvdA-kabinet gefaald heeft.

Het was opbouwende kritiek, aldus Kaland. Lubbers zag dat anders en hield de partijgenoot een hele reeks deugden van het kabinet voor. Een selectieve opsomming, zo gaf Lubbers toe. Desalniettemin besteedde hij er toch heel wat woorden aan.

De verlaging van het financieringstekort, de dalende rente, de staatsschuld die terugloopt en de sluitende begroting 1994. De sanering van de subsidies, de koerswijziging in de sociale zekerheid, een beter werkende overheidsdienst zelf, de spaarzin in ons land en het tweede Nationaal milieubeleidsplan. Ze passeerden alle de revue.

Kaland reageerde ijzig. Als het dan allemaal zo fraai was, moest Lubbers er maar eens voor gaan zorgen dat dat algemeen bekend werd in den lande. Dit advies werd enkele dagen later ter harte genomen door minister Kok (Financiën). Die greep de algemene financiële beschouwingen 1994 in de Senaat aan om nog eens uit de doeken te doen hoe financieel solide dit kabinet wel is.

Reclame

Kennelijk hebben de aanvoerders van het kabinet er behoefte aan nu vast reclame voor hun eigen coalitie te gaan maken. Aan de vooravond van het verkiezingsjaar 1994, met als hoogtepunt de Kamerverkiezingen van mei. Eigenlijk is dat niet verbazingwekkend. Zowel CDA als PvdA staan in de peilingen op fors verlies.

De vraag is echter of de reclameactie terecht is. Degene die het regeerakkoord erbij haalt komt al snel tot de conclusie dat het antwoord 'nee' moet zijn. De financiële doelstellingen worden niet gehaald. Het verhogen van de uitkeringen is er niet van gekomen. Het beleid inzake het huurwaardeforfait (de belastingtoeslag voor eigenaar-bewoners van huizen) is verlaten.

De beloofde banengroei kwam niet tot stand, net zo min als een nieuwe fundamentele belastingherziening. De sociale vernieuwing bleek een wassen neus. De gematigde loonontwikkeling werd niet gerealiseerd. De toegezegde verhoging van de kinderbijslag is voor 1994 geschrapt.

De stelselherziening in de gezondheidszorg mislukte volledig. Van het uitgestippelde milieubeleid kwam weinig terecht. De Vreemdelingenwet moest er doorheen geperst worden. De passages over buitenlands beleid, defensie en ontwikkelingssamenwerking werken nu op de lachspieren van de lezer.

politiek objectief

Wat wel lukte was het snijden in de uitkeringen voor jongeren, het verhogen van de huren, de basisvorming in het onderwijs, het ombouwen van de studiefinanciering. Op het terrein van de investeringen werd het een en ander gedaan. Hetzelfde geldt voor de politie, identificatieplicht, wet gelijke behandeling, euthanasie, het afstoten van taken naar provincies en gemeenten (decentralisatie) en bij de media.

Smalle basis

Ondanks deze succesjes toch een te smalle basis voor het duo Lubbers-Kok om zich nu op de borst te rammen en te laten zien hoe goed de coalitie wel geweest is. Kok en Lubbers' opvolger Brinkman zullen er echter weinig behoefte hebben om in de verkiezingscampagne het 'falen' aan te prijzen.

Dat roept de vraag op waar de verkiezingscampagne dan wel over moet gaan. De PvdA dacht eerst de sociale kwestie aan te snijden. Maar dat was op het moment dat het CDA het minimumloon nog wilde afschaffen of fors wilde verlagen, met alle gevolgen daarvan voor de uitkeringen. Nu het CDA op dat punt is bijgedraaid is die mogelijkheid voor de PvdA afgesneden.

Er is inmiddels echter een nieuw item: CDA-lijsttrekker Brinkman. Van uit de PvdA is de aanval op hem ingezet. Niet door voorman Kok, want die moet in de luwte de bedachtzame staatsman uit kunnen hangen, maar door diens maatje en tweede man op de lijst, Jacques Wallage. Daarbij wordt zowel gespeeld op de inhoud (de politieke ideeën) als de persoon Brinkman, inclusief de verpakking zoals het optreden in roddelbladen en zo meer.

Tactiek

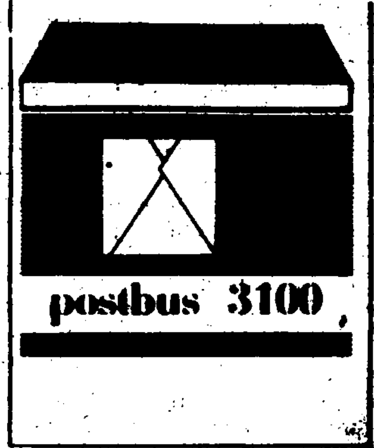
De PvdA-tactiek kan goed werken bij linkse CDA'ers die Brinkman toch al niet zien zitten en weglopen naar D66. Zo kan de PvdA ook de Democraten een hak zetten. Van de andere kant zullen de overgebleven CDA'ers dichter om hun aangevallen voorman heen gaan staan. Waarbij de afstand tot de coalitiegenoot toeneemt.

Niet zo handig voor de PvdA, gezien de wens om in een volgend kabinet door te gaan met het CDA. De hoop dat de christendemocraten Brinkman wel zullen laten vallen, is ijdel. Waarschijnlijker is dat de PvdA dan buiten een kabinet blijft. Of zouden de sociaal-democraten in stilte hopen dat D66 daaraan niet meewerkt? Gezien de ervaringen van D66 met de PvdA uit het verleden, een gevaarlijke strategie.

Recent waarschuwde D66-leider Van Mierlo voor een ruwe verkiezingscampagne. Dat zou het wel eens kunnen worden. Maar dan niet over de politieke ideeën van de deelnemende partijen, alswel over de persoon van de lijsttrekker. Wie zegt er nu nog dat Amerikaanse toestanden zich hier niet zullen voordoen?

lezers schrijven

● Kerstmis

Veel artikelen in de kranten worden dezer dagen weer aan kerst gelieerd. In 1987 riep de paus de mensen op om gebruik te maken van de 'buitengewone mogelijkheid die het Kind van Bethlehem hen gegeven heeft om hun beperkingen te overstijgen'. Een ondoordachte pauselijke uitspraak: immers, als 'het kind', ondanks zijn 'buitengewone mogelijkheid', niet bij machte is de kindermoord van Bethlehem, om zijnentwille, te voorkomen, dan klinkt het 'Vrede op aarde' van de engelen misleidend in onze oren, hetgeen tot op de dag van vandaag alom blijkt. Hoe menselijk wordt toch een godsdienst door pauselijke 'uitleg'!

HEERLEN H. Best

● Hulpactie

Het bestand dat op 23 december is ingegaan tussen de strijdende partijen, in het nu al drie jaar door een burgeroorlog geteisterde Bosnië-Herzogowina, zal de geschiedenis ingaan als het kerst- en nieuwjaarsbestand en de hele wereld hoopt dat het echt gehandhaafd zal worden en misschien zelfs zal uitmonden in een langdurig zwijgen der wapenen. Het Verenigde Europa heeft vele malen geprobeerd om een vuist te maken tegen de elkaar terroriserende en uitmoordende Servische, Kroatische en Moslim-strijdgroepen waar enkel en alleen de burgerbevolking telkenmale de dupe van wordt, maar de vuist kwam of te laat of op het verkeerde moment.

Telkens wordt de bevolking de dupe, want de talrijke eerdere mislukkingen van wapenstilstanden leiden tot een cynische houding bij de bevolking van Europa. Dat men mede daardoor niet gul en ruimhartig zal meedoen met de hulpactie voor Bosnië, die op 18 december van start is gegaan, is niet ondenkbeeldig. De mensen die in dat verscheurde land, dat ook bij Europa hoort, hun leven niet zeker zijn en nu rillend van kou en honger de winter moeten doorkomen, dienen op zijn minst in materiële zin geholpen te worden, want deze mensen weten niet of zij morgen weer de zon zien opgaan, laat staan de jaarwisseling meemaken.

HEERLEN K. van Eijbergen

● Vuilverbrander

Uit de discussie rondom de verwerking van de enorme berg afval die wij dagelijks met elkaar produceren wordt steeds duidelijker dat we op het punt staan een, vanuit milieu-technisch oogpunt, verkeerde keuze te doen. In principe staan voor de afvalverwerking drie mogelijkheden open. Het dumpen in de bodem, het dumpen in de lucht en het zoveel mogelijk biologisch verwerken en benutten van het afval.

De slechtst mogelijke keuze voor het milieu is, vanuit biologisch standpunt gezien, het dumpen in de atmosfeer, ook wel verbranden genoemd. De toch al zo verontreinigde lucht, denk aan het broeikaseffect, het ozongat, de zure regen, de volksgezondheid, wordt door deze methode nog zwaarder belast, wat direct in strijd is met het Nationaal Milieubeleids Plan. Storten in de bodem heeft ook geweldige nadelen die we in de vele jaren dat deze methode al gemeengoed is hebben leren kennen. Het voordeel tegenover verbranding is, dat het afval geconcentreerd en bereikbaar blijft. Scheiden en vergisten van afval mag dan misschien om economische redenen (nog) niet rendabel zijn maar het is wel een methode die energie oplevert in de vorm van biogas en daardoor de co2-uitstoot van fossiele oorsprong kan verminderen, een belangrijke doelstelling van het NMP. Ook het hergebruik van geselecteerd afval levert voordeel op, terwijl uit plastics en vergelijkbare stoffen olie kan worden teruggewonnen. Het schept tevens zinvolle arbeidsplaatsen. Vanuit biologisch standpunt beschouwd is derhalve het dumpen van afvalstoffen in de atmosfeer de meest afschuwelijke manier om onze rommel 'op te ruimen'. Het dunne laagje lucht waarvan we met z'n allen volledig afhankelijk zijn, moet beschermd worden in plaats van het, zoals de bedoeling van Provinciale Staten is, te zien als de plek waar we het goedkoopst osn vuil kunnen lozen.

LANDGRAAF P. de Veer

● Ultra-rechts

Communisten en ultra-rechts presenteerden zich in Moskou als gematigde en opbouwende oppositiegroepen tegen het hervormingsbeleid van president Jeltsin. De grote winnaar van de in Rusland gehouden verkiezingen, ultra-rechts in de persoon van Zjernoveski, poseerde als een toonbeeld van redelijkheid. Opmerking: men kan stellen dat democratische verkiezingen nog geen echte democratie geven. Het Russische volk werd zeventig jaar onderdrukt en ging onder het juk van het communisme door, dus ruim twee generaties. Daarom is het een onmogelijkheid om in enkele jaren een democratie uit de grond te stampen. Verder zijn alle leiders geboren en getogen communisten, Jeltsin incluis! Het zal dus zeker een generatie duren voordat er een democratie in Rusland zal zijn die redelijk werkt. De Russen kozen verder voor ultra-rechts omdat ze het huidige bewind, de huidige situatie van armoede en onvrede afkeuren. Deze chaos is de erfenis van het communistische juk. Jeltsin cs kunnen geen ijzer met handen breken en op zekere hoogte gaan ook zij gebukt onder machtswellust.

De onvrede en machteloosheid van het Russische volk klinkt door in hun stemgedrag. Zij kiezen ultra-rechts uit afkeuring en omdat zij de fabeltjes willen geloven. Is de situatie op dit moment in Nederland niet vergelijkbaar? Over enkele maanden zullen jammer genoeg vele Nederlanders uit onvrede stemmen op ultra-rechts. Ook niet omdat Janmaat zoveel goeds gedaan heeft maar omdat hij fabels die het volk aanspreken, vertelt. Een duidelijke afkeuring van het rigoureuze bezuinigingsbeleid vanf onze regering! Dit is een gevaarlijke situatie!

HOENSBROEK H.J.M. Ha[illegible]

● Dove

In het Limburgs Dagblad van 17 december jl. plaatste u een stukje over het 'doofstomme' meisje Alisa uit Amerika. Tegen de uitdrukking 'doofstom' heb ik grote bezwaren. Je kunt een dove niet erger beledigen dan door hem doofstom te noemen. Er is namelijk geen enkele dove meer 'doofstom', want iedere dove leert tegenwoordig spreken, de een beter dan de ander en hij of zei is dan ook niet meer 'stom'. Hopelijk gebruikt u, als u het weer over doven heeft, niet meer de uitdrukking 'doofstom'. U zou er veel doven een plezier mee doen.

SITTARD M. Peeters

● Heroïneprobleem

Naar aanleiding van het artikel van uw verslaggever in de krant van vrijdag 10 december jl. enkele opmerkingen aan het adres van burgemeester Pleumeekers van Heerlen, inzake het heroïneprobleem.

Eindelijk geeft u toe dat het heroïneprobleem u (de maatschappij) boven het hoofd is gestegen. Leg toch zwaardere straffen op, maar voordat die wet door de Kamer is, zijn we weer een paar jaar verder. Drugsdealers moeten tot minimaal 5 jaar werkkamp, stenen kappen, veroordeeld worden. Drugsverslaafden moeten verplicht afkicken in een afgesloten inrichting, waarna onder begeleiding integratie in de maatschappij volgt. U moet een strafbaar feit niet legaliseren, dit is de weg van de minste weerstand.

HEERLEN Vincent van de Broek

● Maas

Na het zien van de beelden op de televisie en de berichtgeving in de kranten lijkt het mijns inziens een goede zaak om iets te doen voor die mensen die getroffen zijn door de overstroming van de Maas. Mogelijk een gironummer openstellen voor de getroffen bewoners die geen uitkering van verzekering of dergelijke krijgen? Was toch in '53 in Zeeland ook het geval! (zie artikel in LD van 2 februari 1953). Motto: Vooral nu voor de kerst – ... burgers solidair met elkaar!

LANDGRAAF P. van [illegible]

Limburgs Dagblad piccolo's

In de Cramer 37, Heerlen
Postbus 3100, 6401 DP Heerlen
Postbank: 1035100
Bank: ABN-AMRO 57.75.35.935
Fax: 045-739204 of 739364

Piccolo's
Over 1 kolom, in kleine letters met één woord in hoofdletters. Minimumhoogte: 10 millimeter. Prijs per millimeter hoogte: ƒ 1,35.
Afwijkende tarieven voor rubrieken Proficiat en Vermist/Gevonden ƒ 1,20 per mm, Onroerend Goed en Bedrijven Transakties ƒ 1,85.

Reuzepiccolo's
Over 1 of 2 kolommen, in 4 mogelijke lettergrootten met minimaal één woord in grotere letter (14-punts). Minimumhoogte: 10 millimeter. Foto's, logo's en illustraties zijn mogelijk. Prijs per millimeter hoogte per kolom: ƒ 1,85.
Advertenties onder nummer: ƒ 7,50.
Bewijsnummers op aanvraag: ƒ 4,75.

Prijzen zijn exclusief 17,5% BTW. Betaling contant of met de acceptgirokaart die u wordt toegezonden.
Enkele rubrieken UITSLUITEND à contant en met legitimatie.

Telefonisch opgeven
045-719966
Maandag t/m vrijdag 8.30-17.00 uur. Opgave - in de regel - tot 12.00 uur daags voor plaatsing.

Schriftelijk opgeven
Opgave via de 1e post daags voor plaatsing.

Persoonlijk opgeven
Via de balie van onze kantoren maandag t/m vrijdag 8.30-17.00 uur. Voor plaatsing op zaterdag en maandag geldt vrijdag 11.00 uur.

Wij kunnen geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor schade van welke aard dan ook, ontstaan door niet, niet tijdig of onjuist plaatsen van advertenties.

Het Limburgs Dagblad wordt dagelijks gelezen door bijna 250.000 personen van 13 jaar en ouder.

Adv.bureau v. Weersch & Jongen. Voor alle adm. en fiscale vraagstukken voor M.K.B. en particulieren. Uitstekende prijs-/kwaliteitsverhouding, gegarandeerd minder dan u nu betaalt. Telef. 045-728355.

Schilder kan nog binnen-, schilder- en behangwerk aannemen, met winterschilderskorting. Vraag ook prijs buitenwerk voor 1994. Vrijblijvende prijsopgave ☎ 045-320550.

Wie zoekt u nog langer naar een BOEKHOUDER? Ik ben van alle markten thuis. Bel voor een afspraak telef. 04493-4701.

Diversen personeel

Limburgs Dagblad vraagt **Bezorg(st)ers voor Spekholzerheide Kerkrade/Landgraaf**
Voor meer info over de aard van het werk, de duur van de bezorgroute en de hoogte van de verdiensten en extra's kunt u tijdens kantooruren even langskomen of bellen. Limburgs Dagblad, Markt 42, 6461 ED Kerkrade. ☎ 045-452932.

Trainer gevraagd
Hoofdtrainer gevr. voor de V.V. Urmondia, m.i.v. seizoen '94-'95. Schrift. soll. indienen vóór 10-1-'94 aan: Urmondia, postbus 2, 6129 ZG, Urmond. ☎ info. 046-334256/333457.

Voetbalvereniging Waubachse Boys
Trainersvakature
m.i.v. 1-8-'94
TAAK:
training en begeleiding van de selectie
VEREIST:
geldige trainerslicentie/trainersdiploma 3/4 klasse KNVB
Schriftelijke sollicitaties voor zaterdag 14 januari 1994 ter adres: Postbus 32050, 6370 JB Landgraaf.

Concordia BVBA vraagt m. spoed PLOEGLEIDERS en vertegenwoordigers voor verkoop van onderhoudsprodukten in Vlaanderen-België; enige ervaring gewenst, doch niet noodzakelijk. Vervoer van en naar het werk is aanwezig. Ook vakantiewerkers en/of deeltijdwerkers. Opleiding via bedrijf. Minimale leeftijd 18 jr. Inl. tussen 19.00-21.00 uur telef. 045-728594.

Inn-Hair Brunssum vraagt zelfst.werkende KAPPER/kapster. Telef. 045-259349.

ZELFSTANDIG tuinbeelden verkopen? 250 verschil. eigen import. Diverse mogelijkheden. Zeer goede verdiensten mogelijk. Alleen serieuze gegadigden. Postb. 8008, 6440 HE Brunssum.

BEZORGERS gevr. voor Heerlerbaan en omgeving, min. lft. 15 jaar. 045-257974.

Bouwvak pers.

J.v.L. Bouw vraagt per 1-1-'94 met SPOED betontimmerlieden en metselaars voor projecten in Duitsland. Tel. 043-633757.

Gevraagd SCHILDER voor binnenwerk overdag. Br.o.nr. B-04979, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Hrl.

Chauffeurs

Taxibedrijf zoekt CHAUFFEURS, groepsvervoer. Persoonlijk aanmelden: Hompertsweg 12, Landgraaf.

Horeca pers.

Classic Club vraagt wegens drukte attraktieve jonge MEIDEN tussen 20-30 jaar. Zeer hoge verdienste. Ver. voor en werktijden i.o. Inl. 09-32.89472301 of 09-32.89718692 na 20.00 uur.

NIEMAND
vergeten het allerbeste te wensen voor 1994?
Als u twijfelt dan bestaat nu nog de mogelijkheid om op 31 december in deze rubriek uw wens naar familie, vrienden en kennissen uit te brengen.
Voor meer info belt u, tijdens kantooruren, 045-71 99 66.

Vuurwerk!
Voorverkoop t/m 28 december 15% KORTING.
Bert Rekers, Willemstr. 85, Heerlen. Tel. 045-726840.

VUURWERK: Topsport, Steenweg 66, Sittard. Telef. 046-525918.

Donderdag 16-12 jl. rond 20.30 uur. Kruising Gringel bij slagbomen station-Heerlen. Aanrijding met VW Jetta kenteken HS-91-VS, lt. blauw reed door groen kruising over. Wij zoeken GETUIGEN: Melden Politie Heerlen of 045-700800.

Gedroogd hout o.a.: EIKEN, beuken, essen, linden, olmen, noten, kersen, teak, mahonie, meranti voor het maken van meubels, trappen, kozijnen of betimmeringen. Houth. van Thoor, Aan de Fremme 6, Margraten. ☎ 04458-2266 b.g.g. 1818.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

TV/VIDEO defect? Snelle en vakkundige reparatie. Maxi Tel. binnen 1 dag klaar. E. Electronics, Servé... 2, Treebeek-Brunssum. Tel. 045-231340.

KOELKASTREPARATIE. Geen voorrijkosten en gar. Vroke 045-441566/461658.

TEBEBA: koelschoek koelkast/diepvriesreparaties met garantie. Voor part. geen voorrijkosten. ☎ 045-460471.

Te koop wegens omstandigheden **goedlopend groot fitness-center** op moderste stand. Prijs ƒ 150.000,- Zonder contanten overdracht ... Alleen ser. gegad. Br.o.nr. B-04981 Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

... verzilvering van waardepapieren aan toonder. Advies voor discreet sparen i.v.m. EG-maatregelen. Boschdijk 363.

Te koop: VETVANGPUT ... ƒ 1.600,-. ... Ganzeweide 176A, Heerlen. Telef. 045-210606, toestel 227.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Winkel&Kantoor

OP=OP kerstaanbieding
1 buro 1.60 x 80 m. / 5 laden + 1 burostoel ƒ 345,-.
Rockmart Kantoormeubelen Kissel 46 A, Heerlen.

Te koop palletstelling in prima staat 100 cm. diep; legbalken 350 cm. lang, hoogte 1e maximaal 680 cm.; staanders van 340 cm. ƒ 87,50 per stuk; legbalken 350 cm. ƒ 37,50 per stuk; stalen of houten legbordstelling incl. 5 platen v.a. ƒ 120,- per meter in dieptes van 30/40/50/60 en 80 cm., hoogte van 200 tot 300 cm. ROCKMART, Kissel 46a, Heerlen. Tel. 045-723142.

Diversen

Autobedrijf Eussen SUBARU
Rijksweg, 43, 6311 AW Rehaad. Tel. 04459-1677.
KERSTSHOW
van 16 t/m 31 december 1993
Nu met speciale aktiepakketten voor alle modellen!
Tweede Kerstdag geopend
van 11.00 tot 17.00 uur

Te k. gevr. loop-, sloop- en **Schadeauto's**
Ik betaal de hoogste prijs in Limburg. Tel. 045-272019.

Landbouw

ONDERDELENBANK. Tel. 04493-2715.

JOSKIN Sleufvoetbemester. Zeer veel mogelijkheden. Uit voorraad. Intrak BV Voerendaal. Telef. 045-754000.

Te koop grote partij kunststof vaten, inh. 200 ltr., plm. 300 st., blauw en wit, met of zonder deksel. Ook per stuk, t.e.a.b. Telef. 045-327777, Inl. Verbeeck.

Computers

Cd-Rom's enz.
ong. 400 titels; pc-games ong. 1000 titels; spel-hintboeken; computerboeken enz. De goedkoopste van Nederland en België. Vraag catalogus: CROWN, Postbus 215, 6130 AE Sittard. ☎ 046-583848, fax 512369.

Te h. CARNAVALSPAKJES, meer dan 70 soorten groepen tot plm. 40 pers., ook per stuk. Tev. geluidsinst. ☎ 046-519970, geopend 19.00-21.00 uur. Zat. van 10.00-15.00 uur, of vlgns. afspr.

Te koop gevr. alle merken AUTO'S. Bet. hoogste prijs!! 045-416239 tot 21 uur open.

KERSTAANBIEDING: Mercedes diesel '83; Mercedes 200 autom. '77; Nissan Micra '84; Nissan Stanza '83; Panda '82 en '86; Ritmo '85 en '86; Escort '81 en '83; Ford Granada '83; Kadett '81 t/m '83; Ascona 1.6 S '82; Manta GTE liefhebber '77; BMW 316 '81 t/m '84; Lada Jeep 4x4 '82; Renault 9 TL '82; Renault Fuego '83; Kever '73; Skoda '82. Diverse goedkope inruilers. Swalmcars, Heerlerbaan 74, Heerlen. Tel. 045-413568.

WELLING Opel biedt aan: VW Golf aut. '90; Suzuki Alto 3-drs. '86; Suzuki Swift 5-deurs '87; Suzuki Swift 1.3 GS '91-'92; BMW 316i '90; Opel Vectra 4/5-deurs '90-'93; Opel Kadett 3/4/5-deurs '86-'91; Opel Corsa 2-deurs 1.4i '90; Opel Corsa 3/4-deurs '91-'93; Astra Cabrio demo '93; Astra 1.8i GT '91; Renault Clio 5-deurs 1.8i RT '92 en nog veel meer. Welling Opel, Haefland 2, Brunssum. Tel. 045-257760.

Met een PICCOLO in het Limburgs Dagblad raakt u uw oude spulletjes 't snelst kwijt. Piccolo's doen vaak wonderen... Probeer maar! Tel. 045-719966.

AUTO'S. U belt, wij kopen!!! Ook 's avonds, met vrijwaringsbewijs!! ☎ 045-427671.

Nissan Patrol 2.8 GR '89; Mitsubishi Pajero 2.5 TD intercooler '91; Daihatsu Feroza '90; Mercedes 190 D '85; Mazda 626 '88; Mazda 323 F '92; Mazda 323 F GLX '90; Mazda 323 autom. '87; Toyota Corolla 1.3 GL '90; Audi 80 S 1.8 '89; VW Golf GTI 16V '87; Honda Civic CRX '85; Honda Civic '87; Opel Kadett sedan 1.3 S '87; Fiat Punto '85; Suzuki Swift '90; Suzuki Swift 1.3 GL '88; Suzuki Alto '88; Suzuki Alto aut. '85; Suzuki Alto '84; Suzuki Alto '83; Suzuki Alto '83; Suzuki Alto 5-drs. '85. Autobedrijf REUBSAET Grubbeweg/Hoofdstraat 17, Geleen. Tel. 046-757777. Uw adres APK keuringen. Alle zelf Car-Wash.)

Te k. gevr. AUTO'S/bedrijfsauto's, schade/defect geen bezw. 045-727742/723076.

Als u one voor 12 uur 's morgens belt, staat uw PICCOLO de volgende dag al in het Limburgs Dagblad. Tel. 045-719966.

Daihatsu Quadflieg Terreinauto's:
Daihatsu Feroza EL '92
Daihatsu Rocky wagon '85
Mitsubishi Pajero '86
Automatics
Fiat Uno Matic 60 '87
Toyota Tercel aut. '84
Audi 100 2.3 E nw. type '91
Camper/bestel
Ford Transit Camper
Toyota Hi-Ace lang en verhoogd '88
Diesels
BMW 524 TD
147.000 km '89
ANWB-gek. auto's
Daihatsu Charade Bianco '91
Ford Mondeo 16 CLX 4-deurs '93
Ford Mondeo 16 CLX 5-deurs '93
Ford Siërra 2.0 CL 17.000 km '92
Ford Orion 14 CL 16.000 km '92
Ford Siërra 2.0 CL 4-drs. '88
Ford Siërra zwart '88
Ford Siërra sport '87
Siërra Crosworth uitv. '85
Ford Escort 14 CL 3-drs. '86
Ford Escort 13 5-deurs '83 '84 '85
Opel Astra GI GLS 5-d. '91
Opel Kadett 13 S Sedan '86
Opel Kadett 12 S sportuitv. '85
Opel Kadett 5-drs. rood '87
Opel Kadett 3-drs. bruin '85
Opel Kadett 3-drs. groen '85
Opel Kadett 3-drs. rood '85
Opel Kadett 1.4i Life '91
Opel Omega 2.4i '91
Alfa 33 1.5IE sport '91
Opel Ascona 16 GT '86
Opel Corsa 13 S '83 / '84
Opel GTI '69
Audi 100 2.3 E nw. type '91
VW Polo Coupé '90
VW Golf Manhattan 16 '89
VW Jetta 1.3 S 4-drs. '89
VW Golf GTI 1.8i '88
VW Passat 1.8i 5-drs. '88
Nissan Primera 1.6 LX '91
Nissan Sunny coupé 1.6 '87
Honda Civic 1.3 S '89
BMW 735i div. ass. '87
BMW 316 rood '85
Peugeot 205 XS '87
Alfa 33 1.3 '87
Toyota Starlett 1.3 XL '89
Lada 2105 1.5 '90
Mazda 626 1.8 LX '90
Mazda 323 1.3 LX '86
Citroën AX Sport '87
Citroën 1.4 BX '85
Mini 100 XE '88
Volvo 360i '87
Volvo 340 '84 + '87
Suzuki Alto '85
Div. inruilers:
BMW 315 '83
Ford Capri '80
Fiat Panda '84
Subaru 1.3 DL '85
Mitsubishi Starion '82
Ford Fiësta '82
Fiat 127 '83
Volvo 340 '80/'84
Opel Manta '79
Cuore autom. '84
Reeweg 112, Landgraaf
Tel. 045-321810.

Proficiat!

Proficiat Sarah
Jolanda, Dorothe, Eddy, Ger, Jessica, Peggy en Werner.

ôs Jantje wèt 50
PROFICIAT! Annie, Angelique, Mi... Pascal, John en Ch...

Goeie morge
Fia
Kiek es noa de kabelkrant

Jacco
D'r letste verjoardag ... mam heem!!

Krantenjongen ziet
Abraham

geneet d'r va. Proficiat ... Til, Chantal en To...

Proficiat
Onze moeder/oma wordt 83 jaar
TOT ZONDAG! Kinderen en kleinkinderen.

Dennis
Morgen word je **16 jaar**
Al 'n hele vent. Proficiat van allemaal!

Inruilauto's

Motorfiets Honda Shadow 600 VT
16x Fiat Panda
10x Fiat Uno
3x Fiat Ritmo
Fiat Tipo 14 AGT roodmetallic
Fiat Tipo 2.0 GT rood
Fiat Tipo 1.4 iE zwart
Fiat Tempra 1.6 S zwart
Fiat Ducato diesel, verlengd en verhoogd
Alfa 75 1.8 iE GR groenmetallic
BMW 518 blauwmetallic
Ford Escort Laser 5-deurs wit
Ford Siërra 1.8 turbo diesel stationcar
Honda Aerodeck 2.0 EX LPG roodmetallic
Lada 2104 1.5 L stationcar wit
Peugeot 305 grijsmetallic
Renault 5 TR 1.4 Parisienne zwart
Renault 21 GTS wit
Seat Toledo 1.6 CL wit
Seat Ronda 1.2 GL zilver
BOVAGGARANTIE (tot 2 jaar) - INRUIL - FINANCIERING
Fiat Creusen Heerlen
Parallelweg 34, telefoon 045-742121.

CALIBRA 2.0i '91; Astra 1.4 i GL '93; Corsa 1.2 i '93; Kadett 1.3 Club '89; Kadett Sedan 1.3 S '87 en '86; Kadett 1.3 S '86 / '85; Corsa 1.2 S Sport '86; Corsa 1.0 S 5-drs. '86; Escort 1.3 CL '87. Dennemen Automobielbedrijf, Raadhuisstr. 107, Hulsberg.

Johan SCHMIDT ... diverse au... voorraad van ƒ 750 ƒ 6.000,-. Alles met... Tel. 04492-2888. ... 24, Vaesrade.

Voor Piccolo's zie verder pagina ...

EROTIFOON.
06-320.320.12
Weet je wat ik met jou zou willen doen? ƒ 1,-pm.

LESBI LIVE
06-320.323.12
Mijn hete vriendin weet niet van stoppen. ƒ 1,-pm.

EROSLIJN
06-320.321.22
Aaaah...je helpt me. ƒ 1,-pm.

Gratis telefoonsex voor vrouwen: 06-4311
... sensatie, kost niks!

Mannen bellen: 06-9596
ƒ 1,- p.m. (uitsl. mannen).

Homosex voor 2
(ƒ 1,-p.m.)
Rijpe ... 06-9519
Jack off 06-9735
Telefoonsex 06-9635
Direct direct 06-329 en dan: SM-voor 2 325.10
Bi-sex 325.35
Travestie 325.09
Sletten 327.50
Dominant 324.16
Jongemannen 325.19
Gay parners 325.16
Transexuel 321.36
Anal sex 321.19
Bijzond. Limburg 325.73

Jij mag 2 lesbische vrouwen ... 1 gpm. Laat je lekker gaan!
06-320.320.37

06*95*92
Het meisje bukt en schuift haar rokje omhoog. Jij trekt haar ... 75 cpm.

06-320.320.22
Ik wil dat je me in de lift neemt. Zachtjes hoor. ƒ 1,-pm.

06.96.09
RIJPE vrouwen willen een ... gesprek! Laat je ... 1 gpm

Lisa
06-320.331.02 ƒ 1,- p.m.
Maak je broek los en doe je ogen dicht, Lisa doet de rest.

Nymf Linda
Geniet v. 2 kanten 100 cpm
06-320.320.14

!! Grieks !!
Marcha v. achter. 100 cpm
06-96.18

Nieuw: Direkt 'n leuk meisje aan de telefoon! Bel, 75 cpm.
06-9500

Homo
Direkt-Apart
Zoek je 'n hete jongen? 06-9839. Voor maar 50 cpm.

GRATIS
Telefoonsex
voor vrouwen. Dames bellen gratis 06-4006. Mannen bellen via 06-9512 -75 cpm.

Leuke meiden willen graag met jou apart. Waag maar ... je ... kust voor 'n spannende date!

Direkt prive
06-9755 - 100 cpm.

Sex voor Twee
Snel 'n hete vrouw aan de tel. 06-320.330.81 - 75 cpm.

Homo-Kontakt
Direkt apart met een hete knul uit Limburg!!
Bel nu 06-9814 - 75 cpm.

Hete meisjes uit de regio
Limburg
06-350.230.47 - 100 cpm.

Anonieme
sexafspraakjes in Limburg 06-320.330.79 - 75 cpm.

Heerlijk discreet
direct apart met hete vrouwen uit Limburg!!
06-320.322.11 - 75 cpm.

GAY-Special. NU 50 cpm.
Gay Boys. Direkt Apart.
06-340.350.18

... (75 cpm.) ... 't je vrouw in jou regio.
06-350.290.37.

SEXMEISJES live! Wel voorzichtig doen. Ben net 18 jr. U bent gelijk aan de beurt!
1 gpm 06.96.36

Meiden LIVESEX! Doe jij m'n onderbroekje maar uit! ... schatje! Heerlijk heet, 1 gpm
06-320.320.65

LiveSex. Hier kunnen jonge jongens 18 jr. lekker met Rijpe Vrouwen rommelen,
1 gpm, 06.98.48

LADY B. Superieure en geestel. behandeling 1 gpm
06-320.324.68

06.9711
Sabrina in het pashokje. Je komt te vroeg binnen. Geeft niet zegt ze, pak me, ik buk wel! 1 gpm.

Liveseksgesprek met Topsex meisjes. Laat je verwennen. 1 gpm. Heerlijk zo met jou!
06.97.22

Rijpe lesbische Vrouwen! Heerlijk die hand onder m'n rokl 1 gpm
06.98.68.

EROX! De Madam verbind je door, zeg maar naar wie! Zalig zo'n hoogtepunt! 1gpm
06*95*06.

Dikke vrouwen live. Voor liefhebbers met mollige vrouwen, enorme bollen. 1 gpm.
06.98.70

GRIEKSE-LIVESEX. Alleen live voor Grieks! Ik buk wel schat 1 gpm
06.95.05

RUIGE PORNO ƒ 1,- pm. Ik zou een prostituée willen zijn.
06-320.320.53

Claudia Oudere Ervaren Dame. ƒ 1,- p.m. Wijdbeens zit ze klaar. Pak me!
06-320-320.38

RIJPE vrouwen zoeken
sexkontakt
Bel nu 06-9705 - 75 cpm.

Hete meisjes
die eenzaam zijn zoeken voor vanavond sexkontakt!
Bel nu 06-9780 - 75 cpm.

Gezelligheid
kent geen tijd dus 24-upd. lekker kletsen! 06-320.330.84/06-320.330.27 - 1 gpm.

Gay Café Limburg
06-320.327.55
ƒ 1,- pm.

NIEUW!!!
Direkt Apart
Met stoeipoesjes voor een hete afspraak 06-9824 ƒ 1,- p.m.

Even vlug
Direkt apart met 'n meisje
Bel nu 06-9822 - 75 cpm.

Sex voor twee
In bed met een heet meisje!
06-320.330.82 - 75 cpm.

SM voor twee
Direkt apart voor een zeer strenge sexkontakt.
06-320.330.99 - 75 cpm.

Homokontakten
Zoek je 'n hete jongen?
06-320.330.18 - 75 cpm.

Anonieme
Sexadresjes van vrouwen
Bel nu 06-9737 - 75 cpm.

06-320.320.55
Zoek je 'n GRIEKS standje met rijpe vrouwen? (75 cpm.)

Prive-kontakt
Je krijgt direkt 'n meisje aan de lijn. 06-9590 (75 cpm)

Genoeg ondeugende meisjes. Ben jij ook op zoek? (100 c/m)
*** 06-9602 ***

Vrouwen
zoeken overdag sexkontakt
Bel 06-9861 (100 c/m)

35+ sexkontakt
Volop rijpe vrouwen zoeken sexkontakt
06-9816 (100cpm)

Gratis sexkontakt
meer dan 400 hete meiden.
Bel nu 06-9605 (100 cpm).

Eenzame hete vrouwen zoeken
anonieme sex
06-350.110.70, nu 50 cpm.

Zoek jij hete meisjes? sex-thuis-kontakt - 75 cpm.
06-320.326.33

Sexkontakt
Direkt met ondeugende vrouwen
Bel nu 06-9604 - 75 cpm.

300 meiden
Zoeken een heet avontuurtje.
06-350.110.77 (Nu 50 cpm.)

Sex voor 2
Direkt kontakt met meiden en jonge vrouwen.
06-320.330.46 - 75 cpm.

Direkt Apart
Met div. leuke meiden.
Bel 06-9510 - 75 cpm.

Bi-Sex voor 2
direkt apart met een heet meisje of 'n lekkere jongen
06-320.330.87 (75 cpm)

Homo jongens
Hoor ze heet tekeer gaan
06-320.330.88 (75 cpm)

Direkt vrouwen aan de lijn
even vlug
06-320.330.91 (75 cpm)

Sexafspraakje
met 'n meisje. Vraag haar tel.nr. 06-9844 (100 cpm)

De vrouw
zoekt een heet sexkontakt
06-320.330.42 (100 cpm)

Nieuw
direkt babbelen met het meisje van je dromen. Bel 06-9757 (100 cpm)

Direkt prive
snel apart met de leukste meisjes! 06-9710 (100 cpm)

Zeker weten
dat er ook op jou een meisje wacht! Bel 06-9701 100 cpm

Tikkeltje ondeugend, direkt apart met een leuk meisje!
Bel 06-9776
(100 cpm)

ONE ON ONE
06-98.91
Direct apart met 'n leuk meisje, 75 cpm.

Sex voor 2, gratis voor vrouwen 06-4366. Mannen bellen:
Super sex 06-9716
Sex direct 06-9694
Telefoonsex 06-9713
Sexcontact 06-9635
Sexgleizer voor 2. 06-9718
Live sex 06-320.325.00
Regio sex 06-320.325.92
ƒ 1,-p.m. (alleen mannen).

Trio-sex
privélijn. Direkt apart v. een heet sexgesprek met meerdere vrouwen en of mannen.
06-340.350.73 75 cpm.

SM Direkt
apartlijn. Je moet nu bellen, want je meester en of meesteres wacht. 06-340.350.74 75 cpm.

Direkt-Privé
voor een sex-gesprek en/of afspraak met 'n heet meisje.
06-320.326.58 / 75 cpm.

Direkt privé
Regio Limburg meisjes vertellen je alles zelfs hun adres en of tel.nr. 06-9826 1gpm.

Homo Direkt-Apart regio Limburg met hele hete jongens 18 jr. 06-9887
NU 50 cpm.

Gratis telefoonsex voor meiden
(boven 18 jr.)
06-4622.
Mannen bellen 06-9845
ƒ 1,- pm.

Gratis
voor vrouwen 06-4809.
Mannen bellen direkt 'n meisje via 06-9580. (direkt apart 75 cpm)

SM kontakt
bij jou in de regio!
06-320.325.80 (100 cpm)

Zoek je een leuke vriend of vriendin?
De relatielijn
Bel nu 06-9700 (100 cpm).

100% Wilde Live Sex
06-9714
geen wachtlijden (100 cpm).

Thuiskontakt
meisjes in jouw regio
Bel nu 06-9611 (75 cpm)

Nieuw
Ongestoord kletsen met een leuk meisje, bel nu: 06-9864 - 100 cpm.

Voor een SPANNEND privegesprek met een meisje, bel nu, 100 cpm.
06-9667

de LYDIA GIRLS
Wensen U: PRETTIGE FEESTDAGEN en bedanken U voor de FIJNE UURTJES. 24 en 31 dec. tot 17 uur. 25, 26 dec. en 1 jan. gesloten. 046-749862, Groenstr. 64, Geleen.

Paren en Single
Club Les Cartiers
24 en 25 dec. gesloten, 26 dec. live show met Babs. Silvester-Party met Denise van de Pin-Up Club. Tijdig reserveren. Open van dond. t/m maand. v.a. 21.00 uur. Tel. 09-32.89713323. Hertenweg 5, Zutendaal (B).

Privé Yvonne
Wenst tevens namens haar 9 engeltjes haar cliëntèle PRETTIGE Kerstdagen en een gelukkig Nieuwjaar toe. Kapelweg 4, Kerkrade. Telefoon 045-425100.

Nieuw! Ranies naakte bar
Slank, ben ik Rani bedrijfsleidster van onze nudistische club. Met open sex, waar u onbeperkt kunt relaxen, met onze 9 nieuwe meisjes, ook SM en lesbisch trio mogelijk. De rest mogen wij niet adverteren. Tot ziens 12.00-02.00 uur van maand. t/m zond. Oranjestr. 36, Hoensbroek.
ƒ 150,- all-in voor 'n vol uur 1x, 2x en 3x hoogtepunt

Club Manhattan
Wij wensen al onze gasten prettige feestdagen. En wij gaan even op vakantie. We hopen u vanaf 5 jan. weer gezond en fris (d'r) op te zien. Hoofdstraat 103, Amstenrade. Tel. 04492-5940.

Paradiso
1e en 2e Kerstdag geopend
v.a. 20.00 uur. Europaweg Nrd. 158 Landgraaf. 045-317032. Leuke jonge dames aanwezig.

Escort All-inn
2e Kerstdag geopend
vanaf 20.00 uur. Tel. 045-326191.

Namens Patricia Escort
wensen wij alle klanten een vrolijk Kerstfeest en een zalig Nieuwjaar. Wij zijn open 1e en 2e Kerstdag vanaf 24.00 uur. Tel. 0852-980511

Club Levant
Wenst iedereen prettige feestdagen
Kerstavond tot 17.00 uur geopend
Maastrichterstr. 156 Brunssum.

Villa Liberta Susteren
Woensdag, vrijdag en zaterdag v.a. 21.00 uur. Paren woensd. voor 21.30 u. gratis entree. 1e Kerstdag gesloten. Zondag 2e Kerstdag Nudisten-P... Vrijdag 31 dec. Oudejaarsfeest met verschillende shows de Francaise! Paren ƒ 100,-, singles ƒ 150,-. Zat. Nieuwjaarsdag geopend v. paren. Maaseikerweg ... Band info 04490-4928.

Privé Candy
Met nieuwe meisjes
Voor elk wat wils, massage, trio of lesbisch.
All-in v.a. ƒ 100,-.
045-212616/211391.
Brigitte, Monique, Grieks
045-254598.

Privé Ilona
Wij wensen u allen prettige Kerstdagen. 24 december speciale prijzen. 25 december en 26 december zijn we gesloten. Tel. 045-705903.

Peggy Privé
Escort ma.-vr. 11.-22.30 uur. Vo. tot 19 u. 045-374393. Vanessa 18, Kim Grieks, Yvonne DD. Rassisch. En ... deur gewoon z'n best.

Lady Escort
Charmant en discreet.
Telef. 045-275262.

26 december open
13 tot 21 u. Jodenstraat 2, Maastricht. ☎ 043-254183.

Bedroom Escort
met meisjes va. 20 jr., ook SM mog. Telef. 045-273098.

2 Nieuwe jonge meisjes
ontsp. massage
Tel. 045-353488.

EMANUEL
Af 10 uur, ook zat. en zond. 045-721759, meisje gevr.

Privé en escort
Lief voor jong en oud.
Ook met de feestdagen
Tel. 045-720916.

Nieuw, Nieu...
Verwen uzelf 2x 4x ... relaxen ƒ 290,- ... sex of privé 2x Hoog... ƒ 100,-. Dagelijks v.a. ... Rijksweg Zuid 105, Ge... ☎ 046-756335.

Delight Esc...
Nieuw boys/girls va. 1... nieuwe supermeiden. ... striptease. ☎ 045-229...

Angelique
Privé en ero.massa... Nieuw! Simone. Ook ... meisjes va. ƒ 150,-. 045-311135.

Buro Sittar...
Met 50 betrouwbare... adressen. ☎ 046-...

Moniek
en STEPHANIE ... degel. in jarretels of ... Telefoon: 045-4251...

Lolita typetje
Anja
uit Geleen ☎ 045-425...

Lange haren, lange be...
Shirly
Jonge en Sexy 045-42...

Volslanke knappe Sa... Cup DD een heel ... Top Body-massage
ƒ 75,-
Frans en intiem ook m... Tel. 045-425100.

Brigitte doet v. Here...
55-plussers
dansen, kussen en ... gen lichtelijke vergoed... Info: 045-425100

Escort Claud...
ook in hotel
045-410268

Vakbeweging blijft groeien

Van onze redactie economie

UTRECHT – Ondanks de economische neergang groeit de vakbeweging in Nederland nog steeds in omvang. Dat hebben woordvoerders van de FNV, het CNV en de MHP gisteren desgevraagd meegedeeld.

De vakbonden van de grootste vakcentrale, de FNV, hebben gezamenlijk ongeveer 22.000 leden meer dan op 1 januari 1993. Dat komt neer op een stijging van circa 2 procent. In totaal tellen de FNV-bonden nu 1.118.000 leden.

De grootste groeiers in absolute aantallen waren de AbvaKabo en de FNV Dienstenbond, die beide 4 procent groeiden. Percentueel groeiden de aanzienlijk kleinere Horecabond FNV en de Kappersbond FNV het hardst (6 à 7 procent). De Industriebond FNV ging met 2 procent omhoog. De overige bonden bleven min of meer stabiel. Alleen bij de grafische bond werd enig verlies genoteerd.

Het CNV boekte in 1993 een ledenwinst van 4 procent. Een stijging met 13.000 resulteerde in een totaal van 340.000 leden. Door de aansluiting van de Marechausseevereniging van de Acom, de CNV-bond voor militairen, kwamen er ineens 4.500 nieuwe CNV-leden bij. Dat zijn echter geen nieuwe vakbondsleden. Verder stegen de ledentallen van de CFO, de Industrie- en Voedingsbond CNV en de Dienstenbond CNV relatief sterk. De dienstenbond noteerde percentueel de grootste groei (9,3 procent).

De bij de MHP aangesloten bonden tellen in totaal nu 153.000 leden, ruim 6 procent meer dan vorig jaar. Bij de vakcentrale voor middelbaar en hoger personeel valt vooral de groei van de Unie BLHP op. Daar ligt het stijgingspercentage rond de 8. De Unie telt ruim 71.000 leden.

Staatssecretaris Wallage sluit sportongevallen mogelijk uit

Boetesysteem wao op de helling

Van onze redactie economie

DEN HAAG – Geen boete (malus) voor werkgevers van wie een personeelslid in de wao terechtkomt, tenzij de arbeidsongeschiktheid duidelijk aan het werk is toe te schrijven. Daarin kan voor staatssecretaris van sociale zaken Wallage een oplossing liggen in de discussie over het boetesysteem in de nieuwe wao-aanpak.

De werkgeversorganisaties verzetten zich al van begin af aan tegen de vorig jaar ingevoerde bepaling dat een ondernemer zes maanden salaris als boete moet betalen, wanneer een van zijn werknemers op de wao aangewezen raakt. Zij vinden de regeling onrechtvaardig, omdat de boete ook wordt opgelegd wanneer de werkgever geen enkel verwijt kan worden gemaakt voor die arbeidsongeschiktheid.

Wallage heeft de kwestie gisteren besproken met de grote werkgeversorganisaties. Vanochtend ontvangt hij de vakbeweging erover. Na overleg met zijn minister, De Vries, verwacht de staatssecretaris dat hij nog voor vanavond kan laten weten hoe het malus-systeem zal gaan werken.

Sportongelukken

Een groot aantal ondernemers heeft al een malus-aanzegging gekregen, en velen hebben de boete ook al betaald. Daar zijn ook die gevallen bij waarin de arbeidsongeschiktheid door bijvoorbeeld sportongelukken of andere onheil in het priveleven is ontstaan. Volgens recent onderzoek zou daar in zeker 60 procent van de gevallen sprake van zijn.

Het is wel zeker dat Wallage iets aan die 'duidelijk onredelijke en onrechtvaardige' gevallen gaat doen. Ook vanuit de politiek wordt er bij hem op aangedrongen de werkgevers tegemoet te komen. Volgende week komt de kwestie in de Eerste Kamer nog aan de orde. De werkgevers zijn gisteren niet pessimistisch bij Wallage vandaan gekomen. Ze hebben er bij hem nog eens op aangedrongen dat de al afgehandelde zaken moeten worden herzien, wanneer inderdaad de malus-regeling komt te vervallen als de werkgever duidelijk geen schuld aan de arbeidsongeschiktheid heeft.

Gedeeltelijk

Wel zal van de ondernemer geëist blijven worden dat hij alles in het werk stelt om te voorkómen dat een werknemer naar de wao moet. Dat kan door een andere functie te vinden of de werkomstandigheden zo aan te passen, dat betrokkene in elk geval nog gedeeltelijk aan de slag kan blijven.

ECD onderzoekt voorwetenschap bij Orco Bank

AMSTERDAM - De Economische Controle Dienst (ECD) onderzoekt of met voorwetenschap is gehandeld in aandelen Orco Bank ten tijde van de publikatie van het halfjaarbericht op 25 augustus. In verband hiermee is niet duidelijk of de aangekondigde overneming van de Amsterdamse Beleggings Combinatie (ACC) door Orco Bank nog vóór het einde van het jaar, zoals was aangekondigd, kan doorgaan.

De Amsterdamse effectenbeurs moet officieel akkoord gaan de nieuwe eigenaar van ACC in verband met het beurslidmaatschap van ACC. „Laten er echter geen misverstanden over bestaan, ACC is en blijft gewoon beurslid. Hangende het ECD-onderzoek hebben we echter onze goedkeuring opgeschort en wachten we even af", aldus een woordvoerder van de beurs.

Berooide kerstman

● *Niet iedere kerstman zit kennelijk goed in de slappe was. Deze Franse kerstman althans laat zich tegen betaling in de grote warenhuizen in Marseille met kinderen van koopjesjagers op de foto zetten en zoekt tussen de bedrijven door naar een maaltje in het huisvuil om de hoek.* Foto: EPA

Vakbond voorspelt uittocht bouwvakkers

UTRECHT – De Bouw- en Houtbond FNV heeft er gisteren in een brief aan staatssecretaris Wallage (Sociale Zaken) op aangedrongen, af te zien van een voorgenomen wijziging van de werkloosheidswet. Dit plan heeft volgens de bond grote onrust veroorzaakt onder de 220.000 werknemers in de bouwnijverheid. Als het wordt doorgezet, komt er een massale uittocht van vooral ongeschoolde en minder geschoolde bouwvakkers naar andere bedrijfstakken, voorspelt de bond.

Wallage wil werknemers die hun baan kwijtraken voortaan alleen een ww-uitkering geven als ze in het voorafgaande jaar 39 weken aaneengesloten hebben gewerkt. Nu is dat nog 26 weken.

De bouwbond stelt dat door deze wijziging grote groepen bouwvakkers geen beroep meer zullen kunnen doen op de ww. Ze zullen bij tijdelijke werkloosheid een bijstandsuitkering moeten aanvragen.

Tienduizenden werknemers in de bouwnijverheid komen dan in ernstige financiële moeilijkheden, aldus de bond.

De meeste bouwvakkers zullen volgens de bond de referteperiode niet halen omdat ze op contractbasis voor bepaalde tijd werken en van bouwobject naar bouwobject trekken. Grote groepen kunnen maar zeven of acht maanden per jaar werken, mede vanwege seizoensinvloeden.

De voorgenomen maatregel zal vooral werknemers in de grond-, weg- en waterbouw treffen, alsmede schilders en ongeschoold personeel. Als zij overstappen naar een andere bedrijfstak, zal het tekort aan bouwpersoneel de komende vijftien jaar 'dramatische vormen aannemen', schrijft de bond aan Wallage.

EOE-index voortaan dè graadmeter

Stemmingsindex beurs verdwijnt

Van onze redactie economie

AMSTERDAM - De Amsterdamse effectenbeurs raakt een indexcijfer kwijt, maar krijgt er een andere graadmeter officieel bij. De stemmingsindex, die het Centraal Bureau voor de Statistiek sedert 1984 berekent voor aandelen en die bij voortduring over de dag vergelijking van het beursklimaat in Amsterdam met de stemming op de voorgaande handelsdag mogelijk maakt, verdwijnt. De wijziging per 3 januari houdt verband met de vervanging van het cijfer door de Amsterdam EOE-index als stemmingsindicator.

De oude EOE-index is tot het eind van het jaar de officiële graadmeter van de ontwikkelingen op de optiebeurs aan het Amsterdame Rokin. Het cijfer werd geleidelijk aan en in toenemende mate ook gebruikt voor de weergave van de algemene koersbeweging van aandelen op de effectenbeurs op het Beursplein.

Effectenbeurs en optiebeurs hebben besloten de EOE-index met ingang van het nieuwe jaar voor beide markten als graadmeter te gebruiken onder de naam Amsterdam EOE-index, afgekort tot AEX. Ook in het koersenblok van het Limburgs Dagblad zal die index voortaan worden vermeld.

Voor de Amsterdamse aandelenmarkt blijft een ander cijfer, de CBS-koersindex, voor veel toepassingen wel van belang. Dit gegeven wordt tot dusverre eenmaal per dag bij het slot om half vijf berekend als aanwijsstok voor de koersbeweging van alle verhandelde aandelen. Van de koersindex heeft het CBS een tijdreeks beschikbaar vanaf 1952, zodat de koersbeweging over een langere periode kan worden bezien. Bovendien vormt de koersindex de enige serie, waarmee records kunnen worden afgelezen.

Kaasexport blijft stijgen

DEN HAAG – De export van Nederlandse kaas blijft stijgen. Vorige week werd opnieuw een exportrecord gevestigd. Maar liefst 10.450 ton kaas passeerde de grens. Vorig jaar werd in dezelfde week in december ook al een record geboekt van 10.350 ton. Met een jaaruitvoer die in 1993 rond de 500.000 ton zal liggen, blijft Nederland de grootste kaasexporteur ter wereld. Bijna een kwart van de wereldhandel in kaas wordt verzorgd vanuit ons land. Van de totale kaasproduktie, die dit jaar 630.000 ton bedroeg, wordt meer dan 70 procent uitgevoerd.

Vakbonden kopen United Airlines

NEW YORK - De kapitalistische Verenigde Staten maken kennis met een nieuw fenomeen. De op één na grootste luchtvaartmaatschappij van het land, United Airlines, komt in handen van de vakbonden die zo'n zestigduizend werknemers vertegenwoordigen.

De arbeiders van United Airlines leggen 5,1 miljard dollar op tafel voor een belang van 53 procent. De directie van de moedermaatschappij UAL heeft haar toestemming gegeven.

Om de slecht draaiende maatschappij financieel te sterken, zijn de vakbondsleden bereid de komende zes jaar meer dan vijf miljard dollar in te leveren. De stewardessen van de vliegclub doen niet mee met het bod dat overigens nog goedgekeurd moeten worden door de autoriteiten en aandeelhouders.

beurs

Moeiteloos

AMSTERDAM – De EOE-index heeft gisteren geen enkele moeite gehad met het passeren van de 410-grens. De index bereikte haar hoogste punt van 412,96 al vroeg op de dag, maar hoewel de markt dacht dat er méér zou inzitten, gebeurde er maar weinig. Het slot kwam op 411,17, wat een winst betekende van 2,37 punt en tevens een nieuw record. Amsterdam gedroeg zich overigens niet anders dan de voor Nederland belangrijkste Europese beurzen. Ook de Duitse Dax-index en de Londense FTSE-meter gaven nieuwe hoogtepunten te zien. In Parijs werd ook een record gevestigd.

De koersindex steeg met 2,2 punt naar 278,6. De totale omzet bedroeg f 3,04 miljard. Daarvan kwam f 1,4 miljard voor rekening van de aandelensector. De obligatiemarkt weerspiegelde de verder dalende rente met koersstijgingen, die opliepen tot ongeveer een halve punt.

De koersstijgingen waren vooral bij de grote fondsen aanzienlijk. Akzo steeg f 4,80 naar f 184,80 en collega DSM f 1,10 naar f 106,10. Unilever won f 2,30 op f 225,40. Koninklijke Olie mocht f 2,40 vooruit naar f 201,40. Nedlloyd verbeterde f 1,40 op f 56,60 en Heineken f 2,60 op f 213,20. Stork verliet de markt f 1,40 beter op f 43,90. Ook enkele grote uitgevers bliezen hun partijtje goed mee. Elsevier werd f 3,90 duurder op f 181,50 en VNU f 3,40 op f 166,50. Wolters Kluwer sloot op f 123,70, een winst van f 1,50.

Aegon viel duidelijk uit de toon. Na de flinke koersstijging door Amerikaanse vraag trad er nu een reactie op van f 4,70 naar f 106,20. KLM zakte twee kwartjes naar 41,30.

Op de optiebeurs bedroeg de omzet 50.000 contracten, waarbij koopopties de overhand hadden. De vraag naar verkoopcontracten is na een vol jaar van koersstijgingen ongekend laag.

Hoofdfondsen

Hoofdfondsen	v.k.	sk
ABN Amro	71,30	71,10
ABN Amro A.in F.	90,50	90,60
ABN Amro L.Gr.F.	178,90	179,00
ABN Amro Obl.Gr.f.	209,40	209,50
Aegon	110,90	106,20
Ahold	45,80	46,70
Akzo	180,00	184,80
Alrenta	269,90	270,30
Amev cert.	88,30	87,80
Bols Wes. c.	44,60	45,50
CSM cert.	73,70	73,70
Dordtsche Petr.	186,80	188,50
DSM	105,00	106,10
Elsevier	177,60	181,50
Fokker cert.	20,80	20,80
Gist-Broc. cert.	52,70	52,40
Heineken	210,60	213,20
Heineken Hold.	186,60	189,20
Hoogovens nrc	46,90	48,00
Hunter Douglas	82,00	82,00
ING c.	91,70	92,10
KLM	41,80	41,30
Kon. KNP BT	47,70	47,30
Kon. Olie	199,00	201,40
Nedlloyd	55,20	56,60
Océ-v.d.Gr.	66,70	68,80
Pakhoed cert.	53,50	53,90
Philips	39,40	39,70e
Polygram	74,70	75,10
Postb.Beleggf.	66,10	66,20
RG Florente F.	131,90	131,70
Robeco	120,80	121,60
Rodamco	63,00	63,10
Rolinco	121,90	122,60
Rorento	97,90	97,50
Stork	42,50	43,90
Unilever cert.	223,10	225,40
Van Ommeren nrc	47,90	47,90
Ver.Bezit VNU	163,10	166,50
Wolters-Kluwer	122,20	123,70

Avondkoersen Amsterdam

Aegon 107,00 (106,20)
Akzo 184,80 (184,80)
Kon.Olie 200,80-201,40 (201,40)
Philips 39,70 (39,70)

Binnenl. aandelen

Binnenl. aandelen	v.k.	sk
Aalberts Ind	60,00	59,50a
ABN AmroHld.prf.c.	6,52	6,52
ABN Amro pref.	71,30	70,80
ACF-Holding c.	56,70	56,50
Ahrend Groep c.	130,00	132,00
Asd Options Tr.	11,00	11,00
Asd. Rubber	3,00	2,95
Ant. Verff.	380,00f	380,00f
Atag Hold. cert	140,50	140,50
Athlon Groep	61,50	61,50
Athlon Groep nrc	60,00	60,00
Aut.Ind.R'dam	63,00	63,50
BAM Groep	111,00b	112,00b
Batenburg	138,00	138,00
Beers	116,50	116,50
Begemann Groep	49,50	49,00
Belindo	316,50	316,80
Blydenst.-Will.	28,30	29,50
Boer De Winkelb.	71,90	71,90
Borsumy Wehry	132,00	135,00
Boskalis c	46,00	45,80
Braat Beheer	30,30	30,00
Breevast	9,60	9,60
Burgman-Heybroek	1500,00	1500,00
Calvé-Delft pref	890,00	890,00
Calvé-Delft cert	1460,00	1460,00
Cap Volmac	22,00	22,00
Cindu Intern.	99,00	-
Claimindo	314,00	314,00
Content Beheer	22,50	24,00
Credit LBN	42,10	42,40
Crown v.G. cert.	139,00	140,20
CSM	72,20	73,00
Delft Instrum.	21,50	23,00
Dorp-Groep	43,70	43,00
Dorp-Groep div'94	105,10	105,10
Draka Holding	35,30	35,80
Econosto	23,20	23,10
EMBA	170,00a	-
Eriks Holding	92,40	92,00
Flexovit Int.	59,50	59,00
Frans Maas cert.	49,10	49,40
Fugro McClelland	37,00	37,60
Gamma Holding	98,00	98,50
Gamma pref.	6,40	6,40
Garzarelli $	11,80	11,80
Getronics	44,10	44,20
Geveke	25,50	26,00
Giessen-de N.	350,00	350,00
Goudsmit	27,90	27,90
Grolsch cert.	42,90	43,60
GTI-Holding	170,00	167,00
Hagemeyer	120,80	121,80
HAL Trust B	17,40	18,00
HAL Trust Unit	17,70	18,00
HBG	263,50	264,50b
Hes Beheer c	19,00	21,20e
Heijmans	47,00	47,00
Hoek's Mach.	78,10	78,50
Holland Colours	58,70	58,70
Holl.Sea S.	0,27	0,28
Holl. Ind. Mij	52,90	-
Hoop Eff.bank	9,70	9,90
Hunter D.pref.	2,10	-
IHC Caland	38,60	39,10
Internat.Muell.	83,00	83,00
ING	8,16	8,17
Kas-Associatie	61,40	61,80
Kempen & Co	13,10	13,20
Klene Holding	89,00	89,00
Kondor Wessels	41,80	42,00
KBB	103,70	104,20
Kon. Sphinx	39,00	38,50
Koppelpoort	438,00	437,00
Krasnapolsky	159,00	159,00
Landré & Gl.	42,50	43,00
Macintosh	55,50	56,50
Maxwell Petr.	166,00	169,90
Moeara Enim	1609,00	1620,00
M.Enim OB-cert.	21200,00	21200,00
Moolen Holding	35,40	35,20
Mulder Boskoop	32,00	32,50
Multihouse	1,60a	1,60
Naeff	415,00	-
NAGRON	75,50b	79,50a
Nat. Inv. Bank	100,70	100,80
NBM-Amstelland	14,80	14,90
NEDAP	59,40	58,80
Nedcon Groep	50,50	51,70
NKF Holding	171,50	171,50
Ned.Part.Mij	53,00	55,00b
Ned.Springst.	5150,00	5150,00
Norit	18,80	19,10
Nutricia GB	135,00	134,50
Nutricia VB	134,50	134,80
Nijv.-Ten Cate	96,70	97,10
OPG cert.	53,80	54,20
Orco Bank cert.	92,50	87,70
OTRA	270,00	270,00a
Pirelli Tyre	15,00	15,00
Polynorm	134,00	136,00
Porc. Fles	30,00	29,80
Randstad	59,80	60,00
Reesink	96,00	97,00f
Rothmans Int.	4,65	4,57
Roto Smeets Boer	47,80	49,60
Samas Groep	51,90	52,00
Sarakreek	13,30	13,30
Schuitema	1670,00	1670,00
Schuttersveld	43,20	43,50
Smit Intern.	24,50	25,00
St.Bankiers c.	18,00	18,20
Stad Rotterdam c	45,00	46,80
Telegraaf De	145,00b	145,00b
Textielgr.Twente	72,00	72,50
Tulip Computers	14,50	14,90
Tw.Kabel Holding	188,60	190,00
Ubbink	87,40	88,50
Union	40,40	41,50
Vereenigde Glas	500,00	500,00
Volker Stevin	77,00	77,00
Vredestein	15,00	15,80
Wegener	103,20	104,20
West Invest F.	9,80	9,80
West Inv.F. wb	76,50	75,00a
Wolters Kluwer	482,00b	-
Wyers	22,90	23,00

Beleggingsinstellingen

Beleggingsinstellingen	v.k.	sk
ABN Amro Aand.F.	100,80	101,00
ABN Amro Amer.F.	78,30	78,20
ABN Amro Eur. F.	90,80	91,60
ABN Amro Far EF.	76,70	77,20
ABN Amro Neth.F.	114,80	116,60
ABN Amro rent.div	160,80	160,80
Aegon Aandelenf.	48,50	48,70
Aegon Spaarplus	5,30	5,30
Aldollar BF $	32,20	32,20
Alg.Fondsenbez.	278,00	280,00
Alliance Fund	10,00	10,00
Amvabel	103,70	103,40
Asian Cap.F.$	65,70	66,20
Asian Tigers F.	124,40	125,10
Asian Select. F.	125,00	125,50
Austro Hung. F.	7,10	7,10
Bemco RentSel.	63,00	63,20
Bever Holding	4,00	4,00
CL Aandelenfonds	103,70	104,10
CLN Obl. Div. F.	122,50	122,70
CLN Obl.Waardef.	135,50	135,60
Delta Lloyd Inv.	35,50	35,70
DP America Gr.F.	35,80	35,50
EGF Investm.	156,00	158,50
EMF Rentefonds	88,10	88,00
Eng-Holl.Bel.Tr.	-19,20	19,20
Eng-Holl.Bel.Tl	10,60	10,60
Envir.Growth F.	45,20	45,00
Esmeralda part.	42,10	42,30
Eur.Ass. Trust	8,00	8,00
EMS Growth Fund	109,70	110,10
EMS Income Fund	105,70	105,90
EMS Offsh. Fund	111,10	111,20
EOE Index Fnd	437,00	444,00
Euro Growth Fund	60,50	61,00
Euro Spain Fund	7,90	7,70
Far East Sel.F.	88,20	89,00
Gim Global	67,10	67,20
Groeigarant	1,35	1,35
Holland Fund	88,50	89,00
Holl. Eur. Fund	63,80	64,00
Holl. Obl.Fonds	139,60	139,60
Holl. Pac. Fund	135,00	135,00
Holl. Sel.Fonds	101,00	101,30
Hooge Huys Hypf.	137,50	137,10
ING Bnk Dutch Fnd	62,40	63,10
ING Bnk Geldm.Fnd	59,15	59,15
ING Bnk Glob.Fund	55,70	56,00
ING Bnk Oblig.Fnd	39,70	39,80
ING Bnk Spaard.F.	102,05	102,07
ING Bnk Rentegr.F	139,60	139,80
ING Bnk Vastg.Fnd	25,60	25,60
Innovest	71,20	71,90
Interbonds	542,00	544,00
Intereffekt 500	29,00	28,70
Intereffekt wt	34,20	34,00
Investa part.	84,80	85,70
IS Himal.Fund $	16,50	16,30
Jade Fonds	223,00	224,80
Japan Fund	17,50	17,60
Jap.Ind.Alpha F.	7950,00	-
Jap.Sect.Rat.Yen	6030,00	-
Korea Pac.Tr. $	11,00	-
Leveraged Cap	65,70	65,80
Liquirent	53,25	53,25
Mal.Capital F.$	18,00	18,20
Mees Obl.Div.F.	132,90	133,00
Mexico Income F.	21,40	21,60
Mondibel	83,20	83,20
Nat.Res.Fund	78,90	78,30
New Asia Fund	11,50	11,40
Nomura Warr. F.	0,18	0,18b
Obam, Belegg.	339,30	341,50
OAMF Rentefonds	15,80	15,70
Orange Fund	25,80	25,90
Pac.Dimensions	143,50	143,80
Pac.Prop.Sec.F.	43,50	43,90
Pierson Rente	131,50	131,50
Postb.Aand.f.	61,00	61,20
Postb.Obl.f.	55,70	55,80
Postb.Verm.gr.f.	64,40	64,50
Rentalent Bel.	178,60	178,60
Rentotaal NV	41,40	41,40
RG America F.	141,20	142,30
RG Divirent F.	55,00	55,00
RG Europe F.	132,40	133,10
RG Nettorente F.	103,00	103,10
RG Pacific F.	139,20	140,30
RG SP Groen	65,40	65,60
RG SP Blauw	65,30	65,30
RG SP Geel	63,60	63,80
Rodin Prop.$	78,00	78,00
Rolinco cum.p	94,00	94,20b
Schrod.Int.Pr.F	29,90	29,90
Sci.Tech $	17,10	17,10
Suez Liq.Grf.	196,30	196,00
Technology Fund	17,10	17,10
Tokyo Pac.Hold.	221,00	222,00
Trans Eur.Fund	94,00	94,90
Transpac.F.	329,00	337,00
Uni-Invest	22,50	22,50
Unico Inv.Fund	80,90	80,80
Unifonds DM	34,00	34,50
Vaste Waard.Ned	59,80	59,20
VastNed	122,60	122,70
VIB NV	58,70	58,80
VSB Aand.Fonds	101,90	102,00
VSB Mix Fund	63,00	62,80
VSB Obl.Gr.f.	114,30	114,40
VSB Rente Fonds	115,60	115,60
WBO Intern.	79,50	79,60
Wereldhave NV	119,50	120,00
Yen Value Fund	84,60e	84,60e
ZOM Florida F.$	28,00	-
Zonnespectrum	9,65	9,70

Parallelmarkt

Parallelmarkt	v.k.	sk
Alanheri	31,00	31,00
ABF	124,10	124,30
ASN Aandelenf.	54,70	55,00
Austria Global	1175,00	1175,00
Besouw Hold.	28,50	28,30
Biogrond Belegg.	10,70	10,70
Comm.Argeus F.	95,70	95,60
Comm.Benacus F.	96,90	96,90
Comm.Cea F.	95,90	95,90
De Drie Electr.	13,60	13,70
Delta Ll.Dollarf.	68,30	68,40
Delta Lloyd ECU	64,90	64,90
Delta Lloyd Mix	75,40	75,70
Delta Lloyd Rent	67,50	67,60
DOCdata	3,90	3,90
E&L Belegg.1	92,70	93,30
E&L Belegg.2	91,60	91,90
E&L Belegg.3	115,00	115,00
E&L Belegg.4	91,70	91,90
E&L Kap.Rente F.	121,00	121,00
German City Est.	32,00	32,00
Gouda Vuurvast	63,00	63,00
Helvoet Holding	23,00	24,50
Inter/View Eur.	4,00	4,10
Management Share	1,00	1,00
Nedschroef Hdg	59,20	59,50
Neways	5,70	5,70
Ohra Aand.F.	68,10	68,70
Ohra Liq.GrF.	53,20	53,20
Ohra Obl.Df.	61,20	61,30
Ohra Obl.Grf	57,50	57,50
Ohra Onr.G.F.	69,40	69,60
Ohra Totaal F.	63,60	63,80
Pan Pac. Winkel	4,90	4,90
P & C Groep	119,00	116,00a
Pie Medical	4,20	4,10
Pitcher	46,50	46,50
Satcom Hold.	16,00	15,00
Simac Techniek	11,50	11,80
Suez Gr.Fund	55,50	55,60
VHS Onr. Mij	3,70	3,70
Welna	44,50	44,00
Wereldhave	4,30	-
Wolff	46,50	45,80

Parallel top-15

Parallel top-15	v.k.	sk
Artu Biol.	4,10	4,20
Bergh. Pap.	45,50	46,50
Dico Intern.	75,50	75,50
EHCO KLM	33,20	33,30
Free Record	26,00	26,00
Gelderse Pap.	54,10	54,10
Groenendijk	33,70	33,20
Grontmij	70,70	70,50
Kuhne+Heitz	36,50	37,20
LCI Comput.Gr.	1,85	1,85
Melle, van nrc	67,50	67,50
Ordina Beheer	16,60	17,00
Sligro Beheer	74,50	74,50
Vilenzo	38,10	38,10
Weweler	24,20	24,30

Wall Street

Wall Street	v.k.	sk
allied signal	78⅝	79⅛
amer.brands	33⅜	32⅞
amer.tel.tel	54¼	54⅜
amoco corp	53⅜	54
asarco inc.	21⅛	21⅜
bethl. steel	19	18½
boeing co	43⅝	43¾
can.pacific	15¾	15½
chevron	87½	87⅝
chiquita	10⅜	10⅝
chrysler	54¼	53¾
citicorp	37⅛	36⅞
cons.edison	32¾	32¾
digit.equipm.	35¼	35
dupont nemours	49½	49⅛
eastman kodak	55⅝	55⅞
exxon corp	63	63
ford motor	65⅝	64⅞
gen. electric	105⅜	106
gen. motors	55⅝	55⅛
goodyear	44½	44¾
hewlett-pack.	77⅞	76⅞
int. bus.mach.	59¼	58⅝
int. tel.tel.	92⅞	92⅛
klm airlines	22	21¾
mcdonnell	108⅛	108
merck co.	34⅛	34½
mobil oil	77⅝	77¼
penn central	30⅜	30¾
philips	21	20⅞
primerica	39⅝	39⅝
royal dutch	105	105¾
sears roebuck	52½	52⅜
sfe-south.pac.	21⅜	21⅜
texaco inc.	64⅜	63⅞
united techn.	61¾	62⅛
westinghouse	13⅞	14⅛
whitman corp	16	16
woolworth	23½	23⅞

Advieskoersen

Advieskoersen		
amerik.dollar	1,840	1,960
austr.dollar	1,23	1,35
belg.frank (100)	5,23	5,53
canad.dollar	1,360	1,480
deense kroon (100)	27,10	29,60
duitse mark (100)	109,40	113,40
engelse pond	2,72	2,97
finse mark (100)	31,85	34,05
franse frank (100)	31,30	34,05
griekse dr. (100)	0,68	0,86
hongkong dlr.(100)	21,75	25,75
ierse pond	2,56	2,81
ital.lire (10.000)	10,40	12,10
jap.yen (10.000)	168,00	174,00
noorse kroon (100)	24,25	26,75
oost.schill. (100)	15,68	16,18
port.escudo (100)	0,99	1,17
spaanse pes. (100)	1,26	1,44
turkse lira (100)	0,0100	0,0170
zweedse kr. (100)	21,50	24,00
zwits.fr. (100)	129,75	134,25

Wisselmarkt

Wisselmarkt	
amerik.dollar	1,90225-1,90475
antill.gulden	1,0575-1,0875
austr.dollar	1,2840-1,2940
belg.frank (100)	5,3905-5,3955
canad.dollar	1,42975-1,43225
deense kroon (100)	28,635-28,685
duitse mark (100)	111,9750-112,0250
engelse pond	2,8510-2,8560
franse frank (100)	32,835-32,885
griekse dr. (100)	0,7300-0,8300
hongk.dollar (100)	24,5550-24,8050
ierse pond	2,7160-2,7260
ital.lire (10.000)	11,425-11,475
jap.yen (10.000)	172,020-172,120
nwzeel.dollar	1,0600-1,0700
noorse kroon (100)	25,805-25,855
oostenr.sch. (100)	15,9210-15,9310
port. escudos (100)	1,0760-1,1160
spaanse pes. (100)	1,3580-1,3680
zweedse kr. (100)	23,075-23,125
zwits.frank (100)	132,375-132,425
e.c.u.	2,1615-2,1665

Index Amsterdam

CBS-koersindex (1983=100)

algemeen	276,40	278,60
id excl.kon.olie	268,70	270,20
internationals	267,60	270,90
lokale ondernem.	288,00	288,90
id financieel	240,90	239,40
id niet-financ.	334,70	338,00

CBS-herbeleggingsindex (1983=100)

algemeen	426,50	429,80
id excl.kon.olie	386,60	388,80
internationals	432,40	437,70
lokale ondernem.	416,50	417,90
id financieel	397,50	395,00
id niet-financ.	448,70	453,00

CBS-stemmingsindex (1983=100)

algemeen	146,70	147,90
internation	137,30	139,50
lokaal	148,50	149,40
fin.instell	183,20	181,10
niet-financ	142,00	143,40
industrie	144,50	146,00
transp/opsl	116,00	116,80

Goud en zilver

Goud onbewerkt 23,310-23,910, vorige 23,420-24,020, bewerkt 25,510 laten, vorige 25,620 laten.

Zilver onbewerkt 270-340, vorige 270-340, bewerkt 380 laten, vorige 380 laten.

Dow Jones

Industrie 3757,72
-4,47

Optiebeurs

	serie			omzet	v.k.	s.k.
abn amro	c	j96	52,50	383	20,70a	20,60a
aegn	c	jan	105,00	226	6,50b	3,80a
ah	c	jan	45,00	783	2,10	2,50
ah	c	jan	47,50	477	0,80	1,20
ah	c	jan	50,00	381	0,30	0,40
ah	c	o96	45,00	287	9,30	9,40
ah	p	apr	42,50	255	1,00	1,10
akzo	c	jan	180,00	325	4,40	6,80b
akzo	c	jan	185,00	462	2,40	4,20
akzo	c	apr	180,00	432	10,00a	12,00
akzo	p	apr	170,00	304	2,60	2,20
bsw	c	jan	40,00	230	4,70	5,50
bsw	c	jan	42,50	565	2,50	3,20
bsw	c	jan	45,00	529	1,00	1,40
bsw	c	apr	42,50	286	3,80	4,40
bsw	c	apr	45,00	576	2,40	2,80
bsw	c	jul	47,50	238	1,90	2,40
d/fl	c	jan	190,00	239	2,80	2,40b
dsm	p	jan	105,00	413	3,10	2,60
eoe	c	jan	375,00	551	37,50a	38,50
eoe	c	jan	400,00	822	15,00b	15,80
eoe	c	jan	405,00	425	11,70	12,20
eoe	c	jan	410,00	833	8,00	9,20
eoe	c	jan	415,00	541	6,20	6,60a
eoe	c	jan	420,00	3088	4,10	4,60
eoe	c	feb	420,00	418	7,30b	8,50
eoe	c	n95	340,00	444	80,50	82,00a
eoe	c	o96	385,00	484	56,00	57,00
eoe	p	jan	395,00	290	2,80	2,20
eoe	p	jan	400,00	778	3,90	3,40
eoe	p	jan	410,00	394	7,00	6,70
eoe	p	feb	410,00	248	10,50	9,30
ing	c	jan	85,00	286	7,40	7,50
ing	c	jan	90,00	400	3,40	3,50
ing	c	jan	95,00	407	1,10	1,20
nll	c	feb	118,00	500	0,80a	0,70
nll	c	mei	113,00	297	3,60	4,10b
olie	c	jan	195,00	342	6,70	8,20
olie	c	jan	200,00	395	3,70b	5,00
olie	c	jan	210,00	315	0,90a	1,20
olie	c	apr	190,00	233	14,70b	16,50
phil	c	jan	37,50	1227	2,60	2,90
phil	c	jan	40,00	344	1,20	1,20
phil	c	apr	40,00	400	2,70	2,90
phil	c	okt	45,00	283	2,50b	2,60
phil	c	o96	35,00	655	10,30	10,50
top5	p	jan	700,00	221	6,30b	4,30
unil	c	jan	220,00	516	6,50	7,80
unil	c	apr	230,00	237	6,50	7,20
unil	p	jan	210,00	472	0,50	0,50

a=laten	g=bieden+ex.div.
b=bieden	h=laten+ex.div.
c=ex-claim	k=gedaan+h
d=ex-dividend	l=gedaan+g
e=gedaan+bieden	vk=slotkoers vorige dag
f=gedaan+laten	sk=slotkoers gisteren

Diversen

F. v. OPHUIZEN autohandel biedt aan: Porsche 944 i.z.g.st. '83; Toyota Corolla 1.6 GSi, 5-drs. '90; Nissan 50 ... Kadett 1.2S combi '83; ... Ford Escort 1.6 L 5-drs. '84; Fiat Ritmo 60 L ... Opel Manta GTE ... '77; Ford Fiësta 1.3 S '80; Ford Capri 2.0 GL V6 '79; Citroën ... '82; ... CX 1.2 EL '83; ... Opel Kadett 1.2S '79; Daf 66 ... Inkoop, verkoop, financiering. Div. inruilers. ... 10.00-17.00 uur.

Audi 80 2.0 '93; BMW 318i '91; Astra 16i Combi grijs kent. '93; Omega Combi 2.0i '92; Vectra 2.0 GL '92 nieuw model; Kadett 1.4i ... '91; Kadett 1.2 3-drs. '85; Astra Combi 16i '92; VW Passat 1.8i autom. '91; Mitsubishi Pajero 2.5 Turbo diesel '91; Toyota Corolla 1.8 '85; Vectra 1600i '93. Garage BUISMAN, Stenen Brug 6, Landgraaf (Ind.terrein Strijthagen). ☎ 045-323800. Inruil en financiering mogelijk. 1 jaar garantie.

Off. FSO Dealer, Autobedrijf P. van DIJK & Zn. FSO Prima 1.5 SLX v.a. ƒ 16.995; FSO Prima 1.5 GLX v.a. ƒ 17.745,-; FSO Prima GLD 1.9 diesel v.a. ƒ 23.995,-; FSO Cargo 1.9 diesel Pick Up grijs kent. v.a. ƒ 16.995,- excl. BTW; Opel Astra 1.4, 5-drs. 0 km '93 ƒ 27.900,-; Opel Kadett Cabrio div. accessoires '90 ƒ 29.750,-; Ford Siërra 2.0i Sedan 10.600 km '93 ƒ 28.750,-; Mitsubishi Galant 1.8i Limited diverse access. '91 ƒ 22.750,-; Lancia Dedra 1.6 IE div. accessoires '91 ƒ 22.750,-; Peugeot 205 Look 8000 km '92 ƒ 15.900,-; Opel Omega 2.0i LS '91 ƒ 28.750,-; Opel Vectra 1.8 GL '89 ƒ 19.750,-; Ford Fiësta 1.1i CL div. accessoires '89 ƒ 14.750,-; Ford Siërra 2.0i CL Sedan div. kleuren '92 ƒ 24.750,-; Ford Siërra 2.0i GL 5-drs. '90 ƒ 17.750,-; Ford Siërra 2.0 3-drs '88 ƒ 11.750,-; Ford Orion 1.6 CLX '92 ƒ 21.750,-; Escort 1.6 CLX '90 ƒ 16.750,-; Ford Escort 1.6 CL div. access. '89 ƒ 15.750,-; Ford Fiësta 1.1 Finesse '89 ƒ 11.750,-; Ford Scorpio 2.0i CL automaat '88 ƒ 18.750,-; VW Jetta '87 ƒ 9.750,-; Renault 25 TX 2.2i 30.000 km '91 ƒ 26.750,-; Renault 21 TL 5-drs '90 ƒ 15.750,-; Mazda 626 GLX HB '88 ƒ 12.750,-; Hyundai Pony 1.5 GLS '89 ƒ 8.750,-; Opel Kadett 1.6i '88 ƒ 11.750,-. Inruil, financ. Bovag-garantiebewijs. Autobedr. en APK keuringstation. P. van Dijk & Zn., Hompertsweg 33, Landgraaf. Telefoon: 045-311729.

... Peugeot 305 '82 ƒ 1.250,-; Volvo 340 GL '87 ƒ 6.500,-; Ford Escort '84 ƒ 3.250,-; Mazda 323 '84 ƒ 3.800,-; Opel Kadett 1200 '84 ƒ 3.600,-; Ford Escort '84 ƒ 3.250,-. WEBER, Autobedrijf, ... 38, Schaesberg. ☎ 045-314175.

Alfa

Alfa Romeo

DEALER

Automob.bedrijf E.A. Kozole BV
... 23, Landgraaf
Tel. 045-32 16 88.

Alfa Coumans Geleen BV
Rijksweg Zuid 310
☎ 046-75 62 22.

Alfa
33 1.4 E '92
33 1.3 '87
75 1.8 IE '91
Giulia 1.6 NS '75
alle Alfa-rood, sportief, verlaagd etc.
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo.
☎ 046-371766.

ALFA Romeo 75 V6, 2.5 ... met kat. bwj. '87, veel opties, in nw.st. Telef. 045-271417.

Audi

Audi
80 ... '90
80 1.8 S ... '87
80 1.8 ... '88
80 2.3 E antracietmet. '89
100 CS 2.3 E groenmet. '85
alle voorzien van div. opties o.a. sportv. bumpers, spiegels in kleur
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo.
☎ 046-371766.

BMW

BMW
520i zwart 16" sp.velgen '89
518 st.bekr. i.z.g.st. '84
325i grijsmet. 11-'85
316i antracietmet. '88
316 15" sp.velgen verlaagd '86
2002 gerestaureerd '74
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo.
Tel. 046-371766
PLM. 65 OCCASIONS

... ƒ 5.800,- ... ☎ 045-464050 na 18.00 uur.

Chrysler

CHRYSLER

DEALER

American-Cars Schimmert
Groot Haasdal 6
Tel. 04404-1888.

Citroën

DEALER

Van Leeuwen Citroën
Strijthagerweg 129
Kerkrade Tel. 045-45 33 55.

Citroën VISA Super IE, bwj. '82, kleur wit, met zonnedak + ... ƒ 3..., ☎ 043-216576.

Te k. CITROËN BX 1600, ... el. deurvergr., APK, ƒ 4.850,-. Achter de Hegge 51, Hulsberg.

Boyag May Crutzen
... 33, Ubachsberg. 045-752121.

Fiat

FIAT

DEALER

Automob.bedrijf Creusen BV
... 54, Heerlen.
Tel. 045-74 21 21.

Fiat Coumans Geleen BV
Rijksweg Zuid 310
☎ 046-75 62 22

Autobedrijf Klankstad BV
... 165
... Tel. 045-41 39 16.

Te k. Fiat RITMO 85S, bwj. '84, APK 4-'94, pr. ƒ 1.950,-. Telefoon 04746-2787.

Fiat TIPO 14 IE AGT, 5-bak, 5-drs., nw. mod. '89, in st.v.nw., ƒ 9.750,-. 045-254482.

Te koop Fiat TIPO 1400 IE, bwj. maart '91, rood, km.st. ... 25.000, 5-gang, ... ƒ 15.000,-, inruil mogelijk. Telefoon 046-750506.

Te koop Fiat RITMO DL diesel bwj. 3-'87, kl. blauw, 5-gang, 1e eig., in st.v.nw. pr. ƒ 3.750,-. ☎ 046-746682.

Daihatsu

DAIHATSU

DEALER

Autobedrijf H. Merckelbach
Benzenraderweg 295
Heerlen. Tel. 045-42 44 44.

Ford

Ford

DEALER

Lautenslager bv Heerlen
Breukerweg 201
Tel. 045-23 20 30.

Te koop Ford FIËSTA bwj. '79, APK 27-9-'94, pr. ƒ 650,-. 045-714987.

Ford ESCORT 1.3 CL bwj. '86, APK gekeurd, vr.pr. ƒ 6.950,-. Arienstr. 2, Kakert-Schaesberg.

Te koop Ford ESCORT XR3i, bwj. '83, i.z.g.st., APK nov. '94. Tel. 045-273640.

Ford FIËSTA 1.1 I Cheers uitv., bwj. bijna '92, grijsmet., ƒ 14.750,-. Tel. 046-583015.

Te k. Ford SIËRRA 1.6, bwj. '85, in perfecte staat, pr. ƒ 4.900,-. ☎ 045-255092.

Ford ESCORT 1600 CLX, rood, veel extra's, nieuwstaat, '91. ☎ 045-750531.

Te k. Ford ESCORT XR3, i.z.g.st., bwj. '81, APK 10-'94, pr. ƒ 2.700,-. ☎ 045-25..91.

Ford ESCORT 1.3 CL bwj. 1986, ƒ 5.950,-, zeer mooi. 100%. Tel. 045-727169.

Te koop Ford ESCORT XR3i, '86, vr.pr. ƒ 9.000,-. Telefoon: 045-225104.

Ford FIËSTA, nw. model laser '85, 5-bak, zeer mooi, ƒ 3.750,-. 045-454087.

Hyundai

HYUNDAI

DEALER

Auto Vaessen Heerlen
Beitel 19
Tel. 045-42 40 10.

Auto Leymborgh BV
Bornerweg 2-8, Limbricht
Tel. 046-51 58 38.

Honda

HONDA

DEALER

Autobedrijf Rotor BV
Heerlerbaan 229, Heerlen
Tel. 045-41 69 00.

Rijksweg Geleen nabij A76
Crombag Auto's Geleen
Rijksweg Zuid 236
Tel. 046-74 62 60.

Rijksweg Geleen nabij A-76
Voordelige Show-Directie HONDA'S.
CIVIC DXi, 3-drs. '93
CIVIC DXi, 3-drs., '92
CIVIC DXi, 4-drs., '92
PRELUDE 2.0i, 2-drs., '92
EUROACCORD 2.0i LS AT, '92
EUROACCORD 2.0i S, '93
AERODECK 2.0i ABS, '94
ACCORD 2.0 SE, '94
CONCERTO 1.5i P.S., '93
CONCERTO 1.5i, '92
incl. fabrieksgaranties + service (Honda)
Rijksweg Z. 236 GELEEN.
Off. dealer CROMBAG AUTO'S. ☎ 046-746260.

Wijziging Grijs-kentekenregeling

Op 1 januari 1994 worden de fiscale inrichtingseisen voor bestelauto's (onderdeel van de Wet op de Belasting van Personenauto's en Motorrijwielen 1992, BPM) gewijzigd.

De wijzigingen in het kort

- De fiscale inrichtingseisen voor een bestelauto worden aangescherpt. Dit betekent dat alleen nog fiscaal als bestelauto worden aangemerkt die auto's die aan de nieuwe eisen voldoen.
- Voldoet na 1 januari 1994 een nieuwe auto niet aan de nieuwe inrichtingseisen, dan wordt BPM geheven en geldt voor de motorrijtuigenbelasting het personenautotarief.
- Huidige bezitters van een auto met grijs kenteken die niet aan de nieuwe eisen voldoet, hoeven niet alsnog BPM te betalen, behalve als zij hun auto laten ombouwen tot personenauto. De nieuwe inrichtingseisen hebben voor huidige bezitters wel gevolgen voor de motorrijtuigenbelasting.
- Bij een auto van de zaak zijn er gevolgen voor onder andere de inkomstenbelasting.

Er zijn drie overgangsregelingen:

Overgangsregeling Motorrijtuigenbelasting en inkomstenbelasting

Voor huidige bezitters van een auto met grijs kenteken die straks fiscaal als personenauto wordt aangemerkt, is een overgangsregeling getroffen tot 1 januari 1995. Pas vanaf deze datum betalen deze bezitters het personenautotarief voor de motorrijtuigenbelasting betalen. Gebruikers van een auto van de zaak die per 1 januari 1994 als personenauto wordt aangemerkt, hoeven vanaf 1 januari 1995 onder andere te maken met de autokostenfictie (20% of 24% bijtelling) in plaats van met een bijtelling op basis van het aantal gereden privé-kilometers.

Overgangsregeling voor ombouw tot personenauto

Voor bezitters van een auto met grijs kenteken waarvan Deel I is afgegeven vóór 1 januari 1993 geldt de volgende overgangsregeling.

Van 1 januari tot en met 1 juli 1994 mogen zij hun auto voorzien van zitruiten en/of zitplaatsen in de laadruimte en kunnen ze hun auto verkopen zonder dat er direct BPM wordt geheven. In geval van ombouw tot personenauto moet men wel direct voor de motorrijtuigenbelasting het personenautotarief betalen. De BPM hoeft pas te worden betaald bij verkoop van de auto na 1 juli 1994 en wel door de verkoper.

Bij ombouw tot personenauto moet men contact opnemen met een BPM-aangiftepunt van de Douane of een keuringsstation van de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW).

Overgangsregeling voor invaliden

Voor invaliden die op 1 januari 1994 een auto met grijs kenteken hebben, blijft op verzoek ook na 1 januari 1995 voor de motorrijtuigenbelasting het bestelautotarief van toepassing. Maar dan moeten zij wel op 1 januari 1995 in het bezit zijn van een door de gemeente afgegeven geldige invalidenparkeerkaart.

Aanvullende wetgeving

Aan de Eerste Kamer is toegezegd dat een aanvullend wetsvoorstel zal worden ingediend waarin een overgangsregeling wordt voorgesteld voor bezitters van een auto met grijs kenteken waarvan Deel II is afgegeven vóór 1 januari 1988. Hierin zal worden voorgesteld dat voor hen de wetswijziging geen verandering brengt in de belastingheffing.

Meer informatie

Bij de Belastingdienst en de BPM-aangiftepunten van de Douane ligt de folder 'Bestelauto's met grijs kenteken' voor u klaar.

Voor meer informatie kunt u op werkdagen tussen 08.00 - 17.00 uur gratis terecht bij:

BelastingTelefoon Douane: 06 - 0143

BelastingTelefoon voor ondernemers: 06 - 0443

Elektronische informatie via de Belastingloketten 'Belastingdienst' en 'Douane' is beschikbaar via Videotexnet: 06 - 7400 (42,5 ct per minuut).

Belastingdienst

Jeep

Jeep

DEALER

American-Cars Schimmert
Groot Haasdal 6
Tel. 04404-1888.

Mazda

mazda

DEALER

Autobedrijf LOVEN BV
Palemigerboord 401,
Heerlen. Tel. 045 - 72 24 51.

Mazda Caubo Kerkrade
Langheckweg 2.
☎ 045-46 46 46.

Mercedes

DEALER

SMEETS Mercedes Benz
Heerlen 045-754575
Maastricht 043-613200
Geleen 046-757575

Mercedes

Te k. MERCEDES 190D in nw.st., bwj. '84, kl. goudmetal., schuifd., centr. vergr., pr. ƒ 15.750,-. ☎ 04455-2752.

Te koop zeldz. mooie en zeer goed onderh. MERCEDES 500 SEC, bwj. '84, geh. model '91, donkerblauw, met alle extra's o.a. lederen inter., wortelnotenhouten stuur, pook en dashboard, 3 delige 17" AMG-velgen, Rolex-klokken, enz. enz. Julianastr. 33, Merkelbeek.

Te koop MERCEDES 190 bwj. '84, kleur bruinmetallic, nwe. banden, stuurbekr., c.v. getint glas, trekhaak, radio/cass. 1e eig., schadevrij, orig. schuifdak, i.z.g.st. prijs ƒ 11.750,-. ☎ 046-527379.

Te koop MERCEDES 200D model 124, bwj. 7-'86, kl. beige, c.v. stuurbekr., radio/cass. trekhaak, i.z.g.st. pr. ƒ 14.500,-, inruil mog. Telef. 046-740382.

Mitsubishi

Te koop MITSUBISHI TD 23 GLX, Galant, APK, in goede staat, vraagprijs ƒ 2.000,-. Telefoon: 045-273097.

Nissan

NISSAN

DEALER

JURGEN Autocentrum
Langheckweg 36, Kerkrade.
Tel. 045-45 25 70.

Nissan Garage Schoenmakers
Limbrichterweg 78, Sittard.
Tel. 046-51 28 14.

NISSAN

Eindejaarsaktie
Nissan Micra tot ƒ 1.600,- in prijs verlaagd
Nissan Sunny tot ƒ 2.400,- voordeel
Nissan Primera ƒ 3.200,- voordeel op een airco
Oude prijs 1993, kenteken 1994
(zolang de voorraad strekt)
GARAGE SCHOENMAKERS SITTARD B.V.
Limbrichterweg 78. Tel. 046-512814.

Opel

OPEL

DEALER

Göttgens Sittard
Haspelsestraat 20
Rijksweg Noord 27
Tel. 046-51 65 65.

Garage Bergsteijn BV
Rijksweg 61-67. Berg en Terblijt. Tel. 04406-41700.

Welling Autobedrijf BV
Haefland 2, Brunssum
Tel. 045-25 77 00.

Opel
Vectra 1.8i GL plus HB '90
Vectra 1.6i Frisco '92
Kadett 1.7 D Stationcar '89
Kadett 1.4i 3-drs. '90
Kadett 1.3 Van grijs kent. '86
Ascona 1.6 S 73.000 km '87
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo.
Tel. 046-371766
PLM. 65 OCCASIONS

Corsa's Astra's Vectra's
Nieuw en gebruikt
Nu of nooit!
Maar wel van
OPEL
welling
Haefland 2, Brunssum
Tel. 045-257700.

Opel ASCONA 1.6 S, bwj. 4-'86, i.z.g.st., 1e eigenaar, km.st. 96.000, pr. ƒ 5.900,-. Telefoon 045-259514.

Te koop Opel KADETT 16i bwj. sept. '89, rood. Telef. 046-583392 of 046-528496.

Opel KADETT 1600i Sedan, '86/'87, 4-drs., zwartmet., zeer mooi. Tel. 045-750531.

MANTA GTE bwj. '84, i.z.g.st., ged. met Recaro, ... kopl., zonnedak, 100.000 km, gerev. 5-bak, 60 mm Koni geel, ... 80 mm, Duits kent. ... plm. ƒ 500,- ... ƒ 4.500,- sch.herst. mog. Tel. 045-213152.

Te koop Opel KADETT GSi 1800, rood, km.st. 110.000, bwj. '86, vr.pr. ƒ 11.750,-, inruil mogelijk. ☎ 045-320088.

Te k. 2x KADETT, bwj. '82, 1.6S en 1.2S, beide 1 jaar APK, vr.pr. ƒ 1.350,- en ƒ 1.200,-. Tel. 045-723736.

Te koop Opel REKORD 1983, diesel, met APK, pr. ƒ 3.200,-. Tel. 045-443287.

Opel KADETT Hatchback bwj. 1986, nieuw model, m. APK, ƒ 5.750,-. 045-753564.

Peugeot

Peugeot
Peugeot 405 GRi Jubil. '91
Peugeot 405 SR 1.6 '88
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo.
Tel. 046-371766
PLM. 65 OCCASIONS

Pontiac

PONTIAC Transport SE 3.8 automaat, alle extra's, 7-pers., groenmetallic, 18.000 km, bwj. '93. Inruil en financiering mog. ☎ 045-750531.

Porsche

Te k. PORSCHE 924, bwj. '84, 74.000 km., topconditie, pr. ƒ 14.950,-. Inr. cabrio mog. Telef. 045-255784.

Renault

RENAULT

DEALER

Autobedrijf Kerres
Kerkrade. Tel. 045-45 24 24.
Heerlen. Tel. 045-23 09 99.

Auto Bex Sittard
Tunnelstraat 2A
Tel: 046-51 96 64.

Kerstaanbieding: RENAULT TC bwj. '82, APK, hoogste bieder koopt, min. ƒ 500,-. ☎ 045-312338/045-311770.

Renault CLIO 1200 R rood, 20.000 km., '91, nieuwstaat. ☎ 045-750531.

Rover

ROVER

DEALER

Autobedrijf Balt BV
Kastanjelaan 1, Heerlen.
Tel. 045-72 15 41.

Suzuki

SUZUKI

DEALER

Suzuki HLM officieel dealer
Rijksweg Zuid 212A, Sittard
Tel. 046-52 12 15.

Suzuki ALTO GL, 5-drs., wit, bwj. '86, 54.000 km, nieuwstaat. Telefoon 045-750531.

Seat

SEAT
Volkswagen Groep

DEALER

Autosport Brouns BV
Scheleberg 175, Heerlen
Tel. 045-72 55 07.

Ton Schuyren Landgraaf
Rötscherweg 60,
Tel. 045 - 31 35 88.

Seat IBIZA 1500 GLX, rood, veel extra's, nieuwstaat, bwj. '89. Telefoon 045-750531.

Toyota

TOYOTA

DEALER

Mengelers BV Klasse Occasions
Olsbeek tel. 04492-1814
Schaesberg tel. 045-318888
Sittard tel. 046-521000

Swentibold Officieel agent
Oude Rijksweg Noord 34
Susteren. Tel. 04499-3300.

Toyota
Corolla 1.6 SXi LB '84
Corolla 1.3 DX HB 2x '85
Corolla 1.3 GL Sedan '86
Carina II GL LB '84
Auto Ruyl
Stationsstr. 85, Elsloo.
Tel. 046-371766
PLM. 65 OCCASIONS

Toyota CAMRY LX turbo diesel, schuifdak, grijsmet. bwj. '88, mooi. ☎ 045-750531.

Te k. Toyota CARINA II 1.6 GL Sedan, bwj. '86, 178.000 km., met trekh. en stalen electr. bediend schuif-/kanteldak, vr.pr. ƒ 8.500,-. Telef. 045-751094 na 18.00 uur.

Volkswagen

Te koop VW GOLF 1600 diesel, bwj. 1980, 94.000 km, 100% in orde, ƒ 2.250,-. Telefoon 04492-1433.

Te koop VW PASSAT diesel, 5-deurs, combi, bouwjaar '87. Telefoon 04492-3794.

VW GOLF 1800i Millichalte, blauwmet., l.m.-velgen, nw. st., '89. Tel. 045-750531.

Van maandag t/m vrijdag, van 8.30 tot 17.00 uur, kunt u uw PICCOLO telefonisch opgeven. Tel. 045-719966.

Te koop VW GOLF C II 1.3, vr.pr. ƒ 6.500,-, of te ruil Lancia. 045-444471/443753.

VW POLO 1300 coupé Fox, blauwmetallic, '92/'84, nieuwstaat, tel. 045-750531.

Te k. VW PASSAT GL Variant, benz. 1.8, zwart/grijsmetal., luxe uitv., electr. schuifdak, 4 hoofdst., complete stationwagen, bwj. 7-'90, keuring toegest., km.st. 64.000, auto zeer goed onderh., ƒ 31.000,-. Telef. 04405-3037 na 19.00 uur.

KEVER 1303 cabriolet Karman zwart, beige kap, bwj. '74, i.z.g.st., vr.pr. ƒ 14.900,-. Inr. bespreekb. Tel. 043-650174.

Volvo

VOLVO

DEALER

Autobedrijf Volvo Klijn
De Koumen 7, Heerlen.
Tel. 045-22 00 55.

VOLVO 340 DL 1700, 5-deurs, wit, 60.000 km., nieuwst., '86. ☎ 045-750531.

Wij geven U de ... prijs voor Uw auto, ... schade-auto. 045-225...

Te koop gevraagd ... SCHADE-AUTO'S. ... sloperij Marxer: 045-7...

Te koop gevr. SL... schade auto's, tev... verkoop gebr. au... A. Körfer. ☎ 045-229...

Wij betalen de b... voor Uw AUTO en ... Telef. 046-523828.

Te koop gevr. sc... oude sloopauto's, ... derd. Autosloperij ... FER, 045-227377, ... triestr. 7, Hoensbroek.

Te koop gevr. loop... en SCHADE-AUTO... auto-onderdelen te ... 046-512924/046-5196...

RAPIE vraagt loop... en schadeauto's, ... waringsbewijs. Lo... Kerkrade. ☎ 045-423...

Te k. gevr. SCHAD... en loopauto's, en ... gebr. auto-onderdel... Wolters. Telef. 045-41...

Een PICCOLO in ... burgs Dagblad he... weg naar snel succ... 045-719966.

VERBOOM B...

Bedrijfswagens
Mercedes MB 100D gesloten
Mercedes 1114 gesl. + laadklep
Mitsubishi L 300D gesloten 4x
Toyota Lite-Ace benz. gesloten
Mazda E2200 diesel gesloten
VW dubbele cabine diesel turbo
VW Pick-up benz. open 2x
VW LT 35 3-zijdige kieper benz
Suzuki Carry benzine
Daihatsu klein bus 5-persoons
DAF VA 431D open laadbak
Ford Transit diesel open laadbak
VW Caddy diesel gesloten opbouw
Fiat Marengo diesel Van
Renault Expresse benzine
Nissan Sunny benzine gesloten
Inruil - Financiering - Leasing.
Wijngaardsweg 62B, Hoensbroek-Heerlen.
Telef. 045-222455/720654.

Wintersporters opgelet
König sneeuwkettingen met snelsluiting en ANWB goedkeuring
Alle maten op voorraad.
Voor de vakantie eerst even naar
KERP
In de Cramer 31, Heerlen. Tel. 045-716951.

Voor Piccolo's zie verder pagina 22

jurgen autocentrum

Mercedes 190 E 1.8 ...
Mercedes 190 E 2.0 ...
Mercedes 190 E ...

AUTOMAAT

OCCASIONS-AUTO'S

3-24 maanden garantie.
Alle auto's voorzien van nationale autopas.
Langheckweg 32-40, Kerkrade
Industrieterrein Dentgenbach

045-452570

Eigenlijk is ze een anarchist die de wereld wil hervormen. Maar nu nog is ze hoofdredacteur van AvantGarde en van Weekend. Met soms een reusachtige scoop die ze liever niet had gehad. Zoals het overlijden van het anderhalf jaar oude zoontje van Monique van de Ven. „Die cover... meid, o meid, wat heb ik daar een hartzeer van gehad." Sentimenteel en keihard: Hummie van der Tonnekreek.

'Roddelen is honing voor de ziel'

De dromen van Hummie van der Tonnekreek

DOOR WILMA DE REK

jn god, er zitten allemaal aaies tussen, duiven en hertjes. st ik niet. Zó zielig." Hum-van der Tonnekreek zingt, terze het menu bekijkt, zachtjes 'twee reebruine ogen, die kijde jager aan' en prikt dan met besliste nagel op de kaart. Ze mosselen. Ook zielig, maar niet ar.

timenteel en tegelijk keihard is Hummie van der Tonnekreek, blond, kort jurkje, 48 jaar oud, ngrokend en sinds drie maan-hoofdredacteur van maand-AvantGarde. Maar haar hart nog steeds bij Weekend, het elblad waarvan ze al jaren de dredactie voert en dat net als ntGarde door de Audax-groep dt uitgegeven. Twee bladen totaal verschillende culturen: Weekend begint iedereen te en als ik handenwrijvend binkom met: 'Joehoe, Trea Dobbs n de drank!' Bij AvantGarde ken ze dan een wenkbrauw op agen ze: wie dat is, Trea bbs."

der Tonnekreek werkt nu tien bij uitgeversgroep Audax. voor zat ze bij VNU; eerst bij riet en later bij Story, samen haar huidige directeur/mede-dredacteur Wim Schaap. „Ik er een van kop in de wind en tegen de krib," schetst Van Tonnekreek haar karakter. is rustiger. We vullen elkaar dig aan."

runnen ze drie bladen: p is hoofdredacteur van Ak-wordt daarbij geadviseerd van der Tonnekreek; zij doet Garde en Weekend en krijgt steun van Schaap.

ereer graag solistisch, maar de meest gigantische indivi-heeft op zijn tijd een maatje . Je moet je arrogantie bij d kwijt kunnen, maar ook je kerheden en je kwetsbaar-Wim en ik zijn elkaars klaag-r. Ik geloof in kruisbestuiving. afwisseling; het is niet goed lang op een plek te blijven zitalleen laat de huidige econoniet toe dat je vaak van baan verandert. Ik heb het geluk dat ik binnen Audax telkens een nieuwe creatieve uitdaging krijg en daar ben ik heel dankbaar voor. Nog elke dag word ik hardstikke door mijn werk geïnspireerd. Ik ben nu een paar dagen vrij geweest, maar dan hunker ik dus echt naar de zaak. Effe kletsen met de collega's, effe ruiken aan de cover."

Het drama

Op de een van de laatste covers van Weekend staat in vette letters 'Het Drama', dwars door de titel van het blad. Over de volle breedte wordt op de voorpagina kond gedaan van de dood van Monique van de Vens oudste zoontje. De concurrentie wist die week nog van niets; Weekend had 'de primeur'.

„Die cover... meid, o meid, wat heb ik daar een hartzeer van gehad," zegt Hummie van der Tonnekreek, terwijl haar ogen vochtig worden. „Ja, ik word nou even heel emotioneel. Zelden tot nooit heb ik problemen bij het maken van het blad. Maar een moeder, die een kindje van anderhalf kwijtraakt... het was een gigantische scoop, maar ik was er niet blij mee. Wim en ik zeiden tegen elkaar: hadden we dit maar niet geweten. We moesten dia's uitzoeken voor de cover en ik kon het bijna niet aan om onder de loep naar die foto te kijken. Een moeder! En zo'n klein kindje!"

„Ik heb altijd een raar soort sympathie voor Monique gevoeld, terwijl ik haar niet eens ken. Maar ze is leuk om te zien en ze speelt goed en dan dit... Ik zat aan mijn bureau en die cover hing tegenover me en ik kon er niet naar kijken. Ik heb er niet van geslapen. Voor het eerst in al die jaren dat ik bij Weekend werk, telde het menselijke aspect bijna zwaarder dan het professionele. Overspel, scheiden, vreemdgaan: kind, ik kan er niet genoeg van krijgen. De moraal zit me niet zo erg in de weg als het om dat soort dingen gaat. Maar dit, dit overkomt je. Ik had de scoop liever niet gehad. Maar we hoorden het en dan moet je er toch iets mee doen. Dat moet."

Dergelijke gebeurtenissen, maar ook bedgeheimen, relatieproblemen en overgangsperikelen van bekende Nederlanders 'komen Weekend ter ore'. De grote vraag is altijd: hoe.

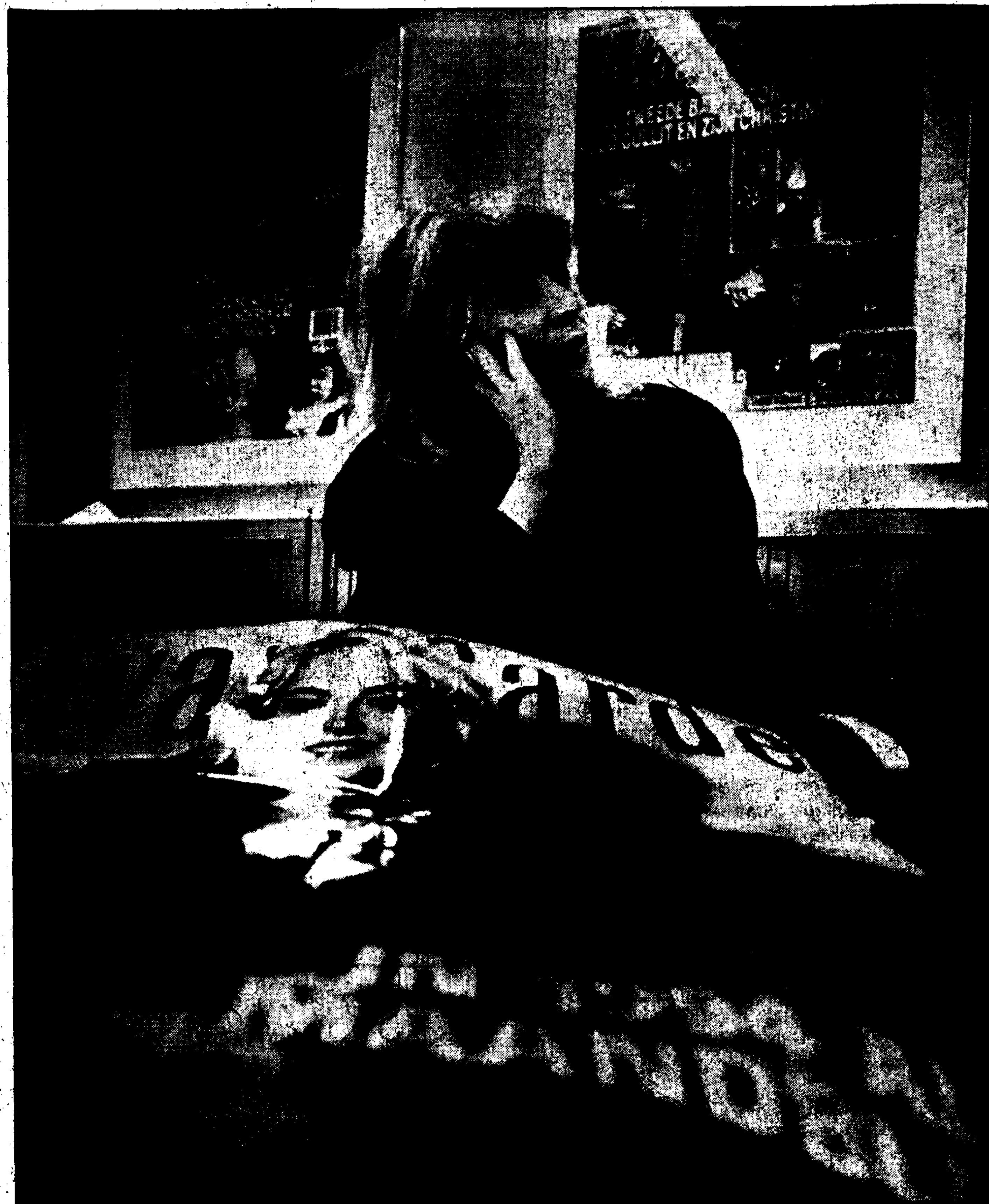
Van der Tonnekreek haalt haar schouders op. „Ach, het werkt bij ons niet anders dan in de sportverslaggeving. Elke verslaggever heeft een netwerk van kennissen en dat breidt zich in de loop der jaren als een olievlek uit. De grootste bron zijn de sterren zelf, mensen die graag over zichzelf praten en eigener beweging op parties en feestjes naar je toe komen."

„Wat ook wel eens gebeurt, is dat de buurman van een bekende Nederlander opbelt. Met de beste bedoelingen hoor, niet voor het [illegible] Weekend-lezers een bepaald nieuwtje ook wel graag zullen willen weten. En we hebben tipgevers. Die krijgen echt niet zoveel betaald als wordt gedacht. Ja, als iemand met een compleet afgerond verhaal komt, foto's en alles erbij, dan kan dat veel opleveren. Tien, twintigduizend gulden. Maar het Nederlandse klimaat is er niet een waarin je makkelijk met briefjes van duizend zwaait. In principe werken we volgens de normale journalistieke beginselen, dus via eigen nieuwsgaring."

Trouwen

Het hoofdredacteurschap van een roddelblad is nooit Van der Tonnekreeks grote droom geweest. „[illegible], kinderen krijgen, moeder worden: dat was mijn droom. Maar ik wist ook al heel snel dat ik de journalistiek in wilde, vanaf het moment dat ik een film zag over zo'n journalist met een regenjas en een hoed en een potlood in de aanslag – het leek me waanzinnig spannend. In werkelijkheid is het natuurlijk helemaal niet spannend."

„Ik zal nooit het moment vergeten waarop ik na mijn scheiding weer terugkeerde naar de Geïllustreerde Pers. Toen ik wegging bij Margriet, liet ik een grijs bureau achter met een ouwe Adler schrijfmachine en een volle asbak er op. En toen ik jaren later terugkwam, weliswaar niet bij Margriet, maar bij Story, schoof ik opnieuw achter precies zo'n zelfde bureau, met Adler en met volle asbak. Ik besefte dat er niets was veranderd. Het was het meest weemoedige moment van mijn leven."

● *Hummie van der Tonnekreek: 'Negatief verkoopt niet. De Nederlandse lezer vindt het niet leuk als er wordt geroddeld met natrappen.'* Foto: GPD

Mensen lezen roddelbladen om hun eigen ervaringen te toetsen aan die van anderen, gelooft Van der Tonnekreek. „Dat is ook de reden dat ze graag roddelen. Iedereen denkt wel eens: ben ik nou de enige die dit of dat heeft? Als je dan leest dat Ria Bremer dezelfde dingen meemaakt als jij, heeft dat iets geruststellends. Ik heb roddelen wel eens honing voor de ziel genoemd."

Negatief

Weekend mag, vindt Van der Tonnekreek, nooit kwaadaardig van toon zijn. „Negatief verkoopt niet. De Nederlandse lezer vindt het niet leuk als er wordt geroddeld met natrappen. Let maar eens op, als je met een groepje mensen staat te roddelen, lopen de aardige mensen weg op het moment dat het kwaadaardig wordt. Dat heb je met zo'n blad ook: zouden we echt vals doen, dan blijft de lezer met een schuldgevoel zitten."

Zelf zegt Van der Tonnekreek bijzonder vals te zijn. Er is niet veel dat haar te ver gaat. „Het klinkt een beetje, nou ja, we hebben het net over Monique gehad... maar als er een kind bij betrokken is, daar houd ik dus eigenlijk niet van, al verkoopt zwaar emotioneel nieuws wel het best."

Ze heeft zich nooit voor haar blad geschaamd. „Dan zou ik het niet doen. Nee, mijn kinderen zijn er ook nooit voor nagewezen. Jonge mensen zijn helemaal niet zo vooringenomen. Ik heb veel meer last van intellectuele vijftigers, de types die me, als ik een gesprek met hen heb, vertellen dat ik mijn mond moet houden. 'Maak jij nou maar dat roddelblad', zeggen ze dan. Hels word ik daarvan. Natuurlijk heeft het alles met erkenning te maken dat ik rechten ben gaan studeren. Ik wil niet eeuwig als het domme blondje gezien worden."

Nog maar een sigaretje. Dan, schaterend: „Weet je wat een droom van me is? Op een dag wakker worden in Engeland als hoofdredacteur van de Daily Mail. Die Engelsen weten *gossip* tenminste te waarderen, daar staat publiek open voor lekkere hoeresloereverhalen over al die ouwe ondeugende adel die ze daar hebben. En dan dat koningshuis! Wakker worden in Engeland en een goede vriendin blijken van Diana, die me snikkend toevertrouwt dat ze een derde kindje verwacht. Een liefdesbaby van haar chauffeur. Echte liefde, weet je wel? O, heerlijk."

ander-zijds

Vuurwerk

DOOR PETER STIEKEMA

'Je bent een rund, als je met vuurwerk stunt'. Met deze tekst en bijgeleverd posterwerk is de Sire (Stichting Ideële Reclame) deze maand de landelijke actie tegen het gebruik van vuurwerk rond de feestdagen begonnen. Op de foto staat een vuurwerkslachtoffer zonder hand met de mededeling 'Strijkers in kartonnen koker gedaan'. Het gaat om een harde actie, vindt Sire zelf.

Ik moet zeggen dat ik het met die hardheid nog wel mee vind vallen. Een paar jaar geleden werd de actie begeleid door teksten als 'dankzij dat te korte lontje, heb ik nu eindelijk een hondje', vergezeld van een tekening van een punkerig jongmens met een blindenstok en een dito -geleidehond.

Of wat dacht u van deze: iemand mist enkele vingers door gestunt gevaarlijk vuurwerkgebruik met daarbij de zin 'Je kon toch al niet tot tien tellen'; heel indringend: 'knap lastig om de veters van je sportschoenen met één hand te strikken'; 'lees de krant nog maar eens goed, na 1 januari kan dat misschien niet meer' en 'wanneer je een oog verknalt zoek je toch gewoon een ander uit'.

Uit 1988: 'Toen Joop me dat bosje rotjes gaf, was ik in één klap van m'n puistjes af en 'Nadat ik die kanonslag niet meer weg kon smijten, ben ik ook maar gestopt met nagelbijten'. Dat waren nog eens teksten, daar kon je wat mee.

Nee, dan vind ik de huidige actie maar niks, van die keurig nette jongens, die weliswaar hier en daar een ledemaat zijn kwijtgeraakt, maar waar verder niets mis mee is. Ze zouden bij wijze van spreken zo in een kledingcatalogus van Wehkamp kunnen staan. Voor enigszins aangepaste kleding, dat wel. Of ze zouden voor 'Wereld op Wielen' een rolstoel kunnen testen.

Van mij mogen de teksten, waarmee op het gevaar van vuurwerk wordt gewezen best wat pittiger, dat mag duidelijk zijn. Ik heb daarom zelf maar een paar voorbeelden bedacht die Sire, wat mij betreft, zo kan overnemen om de actie volgend jaar te begeleiden.

'Dankzij die strijker van mijn oom, hoef ik nu nooit meer een condoom', lijkt me zonder meer bijzonder geschikt omdat de vuurwerkgebruiker voortaan blijvend gehinderd wordt in één van zijn meest elementaire levensbehoeften (althans volgens de 'Piramide van Maslow').

Iets vulgairder, maar wel met dezelfde diepere betekenis: 'Door een te snel ontploft rotje, gebruik ik nu nooit meer een kapotje'.

Daar sluit de tekst 'dankzij die gillende keukenmeid, ben ik mijn hele zakie kwijt', bijzonder goed op aan, meen ik in alle bescheidenheid te mogen opmerken. Nadeel is dat hier uitdrukkelijk de mogelijkheid wordt opengelaten, dat niet uitsluitend met vuurwerk wordt gespeeld. Het zou immers kunnen zijn dat die keukenmeid van vlees en bloed is, bedoel ik.

We zijn er nog niet, ik verzin ze bij wijze van spreken waar u bijstaat: 'Door die verdwaalde vuurpijl van Heleen – vrouwen dreigen anders wel heel nadrukkelijk buiten schot te blijven – koop ik straks een houten been.'

Of:

'Er vloog een strijker door de ruiten, naar mijn neus kan ik nu fluiten. (hoewel iets onsmakelijker, 'op mijn neus kan ik nu fluiten', mag ook!)

Nu maar hopen dat ik straks op 1 januari niet hoef te zeggen: 'Ik werk nooit meer aan mijn beeldscherm, dankzij één goedgemikte vuurpijlzwerm.'

WAAROM ALLEEN DROMEN TELLEN

„Ik zal niet vechten," zegt Arjuna, de held in het beroemde Indische epos de Bhagavad Gita, als hij het slagveld overziet en in het leger aan de andere zijde familieleden, vrienden, vroegere leermeesters ontwaart: allemaal leden van de menselijke familie. Het vooruitzicht van een veldslag, van strijd van mens tegen mens, is hem te veel: Arjuna werpt zijn zwaard van zich af. Dan roept Krishna, de stem van de hogere wijsheid, hem op om de wereld van conflict en confrontatie toch onder ogen te zien. „Bereid je voor op oorlog met vrede in je ziel," luidt zijn raad.

door RENÉ DIEKSTRA

Het is me nogal een dagorder: oorlog voeren, conflicten uitvechten, om vrede te bereiken. Het lijkt zo op het eerste gezicht een houding die alleen voor de 'heiligen' onder ons is weggelegd. Zoals Mahatma Gandhi die ondanks alle lijden en vernedering die de Britse overheersing voor India en voor hem had meegebracht, toch kon zeggen: „maar de Britten moeten als vrienden weggaan." Of zoals Martin Luther King die ondanks de gruwelen van de rassendiscriminatie uitriep dat er vrijheid voor onderdrukker en onderdrukte gelijk zou moeten zijn. Of zoals Claude Eatherly, de piloot die de A-bom op Hiroshima wierp en daardoor later in grote gewetensnood kwam, zei: „wat voor soort overwinning is het als er iemand verslagen achterblijft?"

Niets anders dan weer een draai aan het eindeloze wiel van overwinnaars en overwonnenen; nu eens macht aan de een, dan weer aan de ander; andere spelers, hetzelfde spel. Willen we alleen maar het gelijk aan onze zijde hebben, of willen we dat we allemaal gelijk zijn?

„Ik ben niet van plan te komen als zij ook komt, ik wil niks meer met haar te maken hebben," schreef het ene volwassen (?) kind over het andere volwassen kind aan de gezamenlijke ouders die beiden graag met kerst bij hun in huis hadden gehad. „Ik heb ook geen enkele behoefte om het met haar uit te praten, want dat haalt helemaal niks uit. Zij heeft toch altijd gelijk!"

Als ik die hen, danig uit het lood geslagen omdat hun gezin zo uit elkaar ligt, vraag wie er nu uiteindelijk komt, is hun antwoord dat ze dan toch maar besloten hebben degene, die nog geen vaste relatie heeft en geen kinderen heeft, te vragen een andere keer te komen. Mijn reactie (niet als therapeut, ze zijn al jaren goede kennissen) is een onderdrukt protest: „Wat is dat nou voor een oplossing? Of de een nou wel getrouwd is en kinderen heeft en de ander niet, doet absoluut niets af aan het feit dat jullie in feite aan het ene kind de voorkeur geven boven het andere. En waarom? Om de lieve vrede te bewaren? Wat is er voor liefs aan een vrede, die in feite neerkomt op het voorzetten, jazelfs versterken van het konflikt tussen twee mensen? Want jullie denken toch niet dat degene die mag komen zich niet verkneukelt over de 'overwinning' en degene die niet mag komen niet lijdt onder de nederlaag? En jullie denken toch ook niet dat de gevoelens van wrok over en weer door jullie keuze minder worden?"

„Ja maar, wat moeten we dan?" is hun hulpeloze verweer, „we kunnen ze niet toch alle twee uitnodigen want dan hebben we of ruzie in huis of er komt helemaal niemand!"

„Luister eens goed. Jullie beider droom is, en dat is ze altijd geweest, en terecht, om een gezin te hebben waarin iedereen op een fatsoenlijke manier met iedereen zou kunnen opschieten. Nou, als je die droom serieus neemt, dan brengt die bepaalde verantwoordelijkheden met zich mee. Een daarvan is dat je voor het verwezenlijken van die droom vecht, dat jullie eventuele conflicten onderweg niet uit de weg gaan en niet kiezen voor de zogenaamde lieve vrede, die helemaal niet zo lief is. Waarschijnlijk hebben jullie dat in het verleden steeds gedaan en is dat mogelijk een van de reden geweest, dat weet ik overigens niet, dat de situatie ze is als-ie nou is.

Wat je volgens mij moet doen, is het conflict aangaan dat er ligt. Bel of schrijf met de beide kinderen. Maak duidelijk dat jullie het verdommen om langer in een positie te komen waarin je moet kiezen tussen twee mensen, kinderen van jezelf nota bene, en dat je het ook onaanvaardbaar vindt als je door hen in zo' onmogelijke positie gemanoeuvreerd wordt. Vraag hen beide om daar met jullie over te willen praten, geef aan dat je bereid bent om als je in het verleden zelf dingen hebt gedaan die aan het ontstaan van deze situatie hebben bijgedragen, naar kritiek van hen te luisteren. Sterker nog, zeg dat je die kritiek als die er is, graag wilt horen. En leg uit waarom je dat wilt, leg uit wat jullie droom is, vraag hen begrip voor die droom en medewerking voor de realisering ervan. Een droom die ze mogelijk ook zelf hebben of ooit zullen hebben wanneer ze zelf kinderen hebben."

Hun reactie op mijn oproep was er in eerste instantie een van hulpeloze opluchting. Opluchting omdat het een weg leek te wijzen uit hun dilemma. Hulpeloos omdat ze zichzelf nog niet zo'n gesprek of zulke gesprekken met hun kinderen zagen voeren en bang waren dat het uit de hand zou lopen. Toen ik hen vroeg wat 'uit de hand lopen' betekende, gaven ze aan de angst te hebben dat het conflict nog verder op de spits gedreven zou worden en dat ze hun beide kinderen nooit meer zouden zien. Ik legde hen nogmaals uit, dat de kans daarop alleen maar groot was als zij zichzelf zouden opstellen als partij buiten het conflict, als vredesstichters. Maar als ze eerst hun eigen mogelijke rol in hoe het nu was kritisch onder de loep zouden nemen en die ook ter discussie zouden stellen, dus zich als partij in het konflikt zouden opstellen wat ze in feite ook waren, dan zou de kans op verdere polarisatie tussen hun beide kinderen naar mijn mening aanzienlijk geringer zou zijn.
Uit het verdere gesprek bleek dat hun rol niet onaanzienlijk was. Zo bekenden ze 'onder druk' dat ze beiden altijd in zekere zin meer gesteld waren geweest op hun ene – de nu netjes getrouwde met kinderen – dan hun andere kind. Aanvankelijk beweerden ze dat hun kinderen daar nooit iets van gemerkt konden hebben omdat ze ze altijd zoveel mogelijk gelijk behandeld hadden. Maar na er geruime tijd over gesproken te hebben, realiseerden ze zich dat het naar alle waarschijnlijkheid toch in hun gedrag ten opzichte van de kinderen 'doorgesijpeld' moest hebben. Ze hadden vaak, in ieder geval als ze samen waren, de kinderen met elkaar vergeleken en in die vergelijking was de een er meestal gunstiger vanaf gekomen dan de ander.

Het was dan ook niet alleen maar vanwege een partner en kleinkinderen, zo werden ze zich gaandeweg het gesprek bewust, dat ze besloten hadden de een wel en de ander niet voor kerst uit te nodigen. Ze hadden vermoedelijk zelf, zo realiseerden ze zich pijnlijk, hun steentje bijgedragen aan het drijven van een emotionele wig tussen hun beide kinderen en eigenlijk waren ze daar nog steeds mee bezig. Ze waren, met andere woorden, niet alleen 'vriend maar ook vijand' van hun eigen gezinsdroom geweest. „Maar alles wat we verkeerd hebben gedaan, dat valt niet meer terug te draaien, dus..." was hun gedeprimeerde reactie.

Mijn reactie daarop was: „vraag de kinderen om je op je dromen aan te spreken, en niet op wat je in het verleden hebt gedaan want hoe feilbaar ook, zo moest je het blijkaar doen. Verwerpen ze die dromen, dan is er geen weg. Delen ze die, dan is er altijd een." Wat dat betreft ben ik het met hart en ziel eens met Wolfgang Goethe, die aan het eind van zijn uiterst daadkrachtige leven toch schreef: „Een mens herken je uiteindelijk niet aan de dingen die hij in deze wereld heeft gedaan, maar aan de dromen die hij aan haar heeft toegevoegd."

KIOSK

Deze pagina wordt gecoördineerd door de afdeling PR en Promotie. Voor inlichtingen: 045-739366.

KIOSK IS ER VOOR U!

Op deze pagina brengen wij wekelijks reisaanbiedingen, mogelijkheden om uitstapjes te maken, een speciale rubriek voor de Vrienden van het Limburgs Dagblad en andere wetenswaardigheden, die voor u als lezer van belang kunnen zijn.

Heeft u ons iets te melden, schrijf ons dan minimaal 2 weken vóór het evenement.

LIMBURGS DAGBLAD, t.a.v. KIOSK, POSTBUS 3100, 6401 DP HEERLEN.

26 DECEMBER

★ Geulle, kerstwandeltocht Oostbroek 5 - 10 - 15 -20 25 km. Start: Zaal Harmonie 't Heukske, Hulserstraat van 8.00-15.00 uur. Inlichtingen: 043-646378.

★ Weert, wintertocht 10 - 20 - 30 km. Start: Café de Graswinkel, Maaseikerweg 100 van 9.00-14.00 uur. Inlichtingen: 04950-33966.

★ Wijlre, kersttocht 5 - 10 - 15 - 20 km. Start: De Herberg, Elkenraderweg 3 9.00-13.00 uur. Inlichtingen: 04450-3162.

★ Vaals, IVN-(Schinnen)-wandeling. Start voor een 2,5 uur durende wandeling om 10.00 uur vanaf het Drielandenpunt. Inlichtingen: 04492-1696 of 94493-3848.

★ Wijlre, IVN-(Heerlen) - kerstwandeling. Start voor een ca. 2,5 uur durende wandeling om 14.00 uur vanaf de P-plaats van kasteel Wijlre. Inlichtingen: 045-316388/716890 na 18.00 uur.

26 en 27 DECEMBER

★ Epen, Oudejaarswandeling 10 - 20 km. Start: Café Sport, Wilhelminastraat van 8.00-15.00 uur. Inlichtingen: 04455-1447.

28 DECEMBER

★ St. Geertruid - Onnozele Kinderen Wandeldag 7,5 en 17 km. Start: Fanfarezaal, Dorpstraat 29 tussen 11.00 en 14.00 uur. De ingeschreven deelnemers krijgen op de rustplaats koffie of Glühwein met versnapering. Bij terugkeer wacht een goedverzorgde provencaalse boerenmaaltijd. Totale kosten ƒ 15,- p.p. Inschrijven tot 27 december, 12.00 uur. Inlichtingen: 04408-1974/2507/1511.

29 DECEMBER

★ Simpelveld, Oliebollentocht 5 - 10 - 15 km. Start: Hotel Oud Simpelveld van 10.00-14.00 uur. Inlichtingen: 045-444421.

WEEKJE NAÄR SFEERVOL ZWIESEL

8-daagse busreis van 12-19 februari

De geschiedenis van Zwiesel gaat terug naar het eind van de 10e eeuw. Men vermoedt dat zich toen de eerste mensen in de buurt van Zwiesel hebben gevestigd. Het eerste document dateert uit 1240 en daarna ging het alleen maar berg op met deze plaats. Sinds de 14e eeuw is Zwiesel het middelpunt van de glasblazerij, het werd in 1471 benoemd tot officiële marktplaats en mag zich sinds 1904 stad noemen.

Vandaag telt deze Oostbeierse stad meer dan 10.000 inwoners en heeft ze zich ontwikkeld tot een middelpunt van toerisme.

Daartoe heeft de ideale ligging tussen de bergen de Arber (1456 m), Falkenstein (1313 m) en Rachel (1453 m) zeker bijgedragen. Als luchtkuuroord en wintersportplaats is het voor velen een geliefde plek geworden.

Voor degenen die het feestgewoel rond carnaval laten wat het is hebben wij een 8-daagse reis georganiseerd luxe touringcar van Schmitz brengt u via Aken, Keulen, Frankfurt, Nürnberg en München naar Zwiesel, waar u geert in hotel Kapfhammer (de folder vermeldt trots dat 1985 prinses Ann van Engeland hun gast was). Het is e comfortabel huis met 70 kamers, allemaal voorzien van douche/toilet, soms met balkon. Ook sauna, solarium, whirlpool en stoombad zijn aanwezig. De verzorging (h pension) is uitstekend. Vanuit Zwiesel staan diverse exc sies op het programma. We bezoeken Pilsen en nemen een kijkje én pilsje in een bierbrouwerij. We blijven in de sfeer als we ook nog gaan genieten van de overheerlijk keuren van Bärwürzerei Hieke in Zwiesel. De Beierse Al zijn altijd de moeite waard, dus een dagje "bergen" is v zelfsprekend. Ook de Arbersee, puur natuur, doen we Kortom er wachten u heel wat dagjes uit. Op de laatste besluiten we de reis met een afscheidsdiner in Nederla

REISINFO: ZWIESEL

Data:	12 - 19 februari 1994
Prijs:	ƒ 825,- Toeslag 1-persoonskamer ƒ 80,-.
Inclusief:	** vervoer per luxe touringcar ** 7 nachten op basis van halfpensio in hotel Kapfhammer. ** Diverse excursies ** afscheidsdiner in Limburg ** reis- en annuleringsverzekering
exclusief:	eventuele entreegelden
Opstapplaatsen en -tijden:	Susteren (Schmitz) 7.30 uur; Sittard (N station) 7.45 uur; Geleen (P-plaats G nerbrook) 8.00 uur; Heerlen (voorzij NS-station) 8.20 uur; Kerkrade (Rodo hal) 8.40 uur.
Reserveren:	U kunt vanaf heden voor deze reis bo ken bij alle kantoren van het Limburgs Dagblad en de VVV's in Heerlen, Lan graaf, Simpelveld, Vaals en Gulpen onder aanbetaling van ƒ 100,- p.p.

Deze reis vindt doorgang bij minimaal 20 deelnemers.

26 DECEMBER

★ GRAUS / AVON-Heerlen kerstcross voor jeugdrecreanten en wedstrijdatleten. Start vanuit Brunssummerheide nabij V.V. Heksenberg om 10.30 uur. Voor informatie: 045-723198.

★ Kerstconcert door de Ritmic Group in de Sittardse Stadsschouwburg. Een concert dat in de loop der jaren is uitgegroeid tot een spontane familiedag. Iedereen zingt en swingt mee met hetgeen op het podium gebracht wordt. Voor de pauze concentreert men zich op de kerstsfeer. Het tweede deel bestaat uit een show met ritmische muziek, met voor elk wat wils. Een prachtig décor vormt de sfeervolle achtergrond voor dit concert. Door de grote toeloop heeft men besloten ook dit jaar twee optredens te verzorgen en wel om 12.00 en om 16.00 uur. Entree ƒ 15,- voor volwassenen en ƒ 6,- voor kinderen t/m 12 jaar.

★ Concert- en feestavond in het gemeenschapshuis aan de Heigrindelweg te Heksenberg-Heerlen. Tevens optreden van kinderkoor Les Petits Chanteurs uit Rwanda. Aanvang 19.00 uur. Entree (per gezin) ƒ 25,-.

28 DECEMBER

★ Volleybalinstuif georganiseerd door V.C. Volharding. Sporthal Marsana, Meerssen. 's Middags van 14.00 tot 17.00 uur voor jeugd van 9 t/m 18 jaar. 's Avonds van 19.00 tot 22.00 uur voor personen vanaf 19 jaar.

29 DECEMBER

★ Orgelconcert van ca. 1 uur door Tijn van Eijk in de St.-Matthiaskerk aan de Boschstraat in Maastricht. Aanvang: 20.00 uur, gratis toegankelijk.

VVV LIMBURG STIPPELDE KERSTSTALLENROUTE UIT

In diverse Limburgse gemeenten zijn in deze periode kerststallen opgesteld. VVV Limburg stippelde een route uit die via mooie wegen (o.a. Mergellandroute) naar de diverse kerststallen leidt. Sommige stallen zijn in kerken opgesteld, andere zijn in de openlucht te bewonderen. Het startpunt is het VVV-kantoor in Valkenburg. De route voert vervolgens naar Etenaken, Wittem, Bocholtz, Simpelveld, Landgraaf, Nieuwenhagen, Brunssum, Hoensbroek, Weustenrade, Voerendaal, Klimmen en via Termaar terug naar Valkenburg. De routebeschrijving is overigens doorspekt met allerlei informatie rondom speciale kerstevenementen. Zo is er een opvoering van een kerstspel in de gemeentegrot in Valkenburg, zijn de grotwoning/Geulhemmerhoeve speciaal geopend en is er een kerststallententoonstelling uit de hele wereld in het Streekmuseum in Valkenburg. Daarnaast maakt men u attent op mooie kerken, kruisen en kastelen die op de route liggen. Bij de Sterrenwacht Schriersheide (Brunssummerheide) zijn ook allerlei aktiviteiten die een aardige onderbreking van uw kerststallenroute zouden kunnen zijn. Informatie over diverse bijzonderheden en openingstijden is ook in de beschrijving opgenomen. De kerststallenroute is **gratis** af te halen bij de diverse VVV-kantoren en alle kantoren van het Limburgs Dagblad (vandaag tot 12.30 uur). Volgende week gelden (met uitzondering van vrijdag: 16.00 uur) zowel voor de VVV's als de kantoren van het Limburgs Dagblad de normale openingstijden.

28 EN 29 DECEMBER INTERNATIONAAL REIZENFESTIVAL

In de hangars van Air Service Limburg (Maastricht port) kunt u op 28 en 29 december terecht om vakantie 1994 uit te stippelen.

Paul Crombag, van het gelijknamige reisbureau, h voor u een 2-daags programma in petto. Een vak tiemarkt met audiovisuele presentaties van pakweg landen, alle belangrijke zomerprogramma's, buiten tiviteiten (als het weer het toelaat) in de vorm rondvaarten per luchtballon, proefles-vluchten met Service Limburg of een rondvlucht met een Dak DC-3.

U kunt een rondleiding van ca. 45 minuten meema over de luchthaven of een lezing bijwonen om van vliegangst af te komen. Kortom twee dagen (van 10 tot 18.00 uur) vakantievoorpret doorspekt met sho elementen van o.a. buutereedner Ton Jorna, zange Beppie Kraft, Berb en Gradus, Glenda Peeters en verse zang- en dansgroepen. De presentatie is handen van Pierre Cnoops.

ENTREE

De entreeprijs bedraagt ƒ 10,- p.p. Kinderen on begeleiding hebben gratis toegang. Met uw t gangsbewijs dingt u overigens ook nog eens mee n prachtige prijzen in de tombola.

SPECIALE VRIENDENKORTING

Vrienden van het Limburgs Dagblad krijgen op v toon van onderstaande bon een exclusieve kort van ƒ 2,50 per persoon.

BON: REIZENFESTIVAL 28 EN 29 DECEMBER 19

Naam : .... KIOS

Vriendenpasnummer: ....

Aantal personen: .... max

.....EN DE BESTE WENSEN VOOR 1994

Tussen kerstmis en nieuwjaar zullen de bezorgers van het Limburgs Dagblad de abonnees hun beste wensen aanbieden. Het Limburgs Dagblad ondersteunt deze wensen met een op naam gestelde kaart, die zonder enige verplichting kan worden afgegeven. Een aardige bijkomstigheid is, dat de wenskaart een handig kalendertje bevat alsmede een aantal telefoonnummers die de moeite van het bewaren waard zijn. Alweer zo'n prima service van het Limburgs Dagblad.

Limburgs Dagblad

DE KRANT VAN LIMBURG

KERSTVAKANTIE-AANBIEDING ROYAL THEATER HEERLEN

- BEETHOVEN'S 2ND -

Een familiefilm met de prachtige Sint Bernard "Beethoven" in de hoofdrol. De lieve lobbes wordt verliefd op Missy. Die liefde blijft niet zonder gevolgen: 4 puppies zijn het resultaat. Omdat Missy en Beethoven niet bij elkaar "wonen" levert deze geboorte héél wat problemen op.

KORTING

Speciaal voor de Vrienden van het Limburgs Dagblad geldt een vriendenkorting. Voor de voorstelling van 27 t/m 30 december om 14.30 uur krijgt u op vertoon van de bon een korting van ƒ 1,50 p.p. op een zaalplaats en ƒ 2,50 op balkon- of logeplaatsen. U betaalt dan ƒ 11,- i.p.v. ƒ 12,50 (zaal); ƒ 11,- i.p.v. ƒ 13,50 (balkon) en ƒ 12,50 i.p.v. ƒ 15,- (loge).

RESERVEREN

(met vermelding kortingsbon) onder telefoonnummer 045-714200 is noodzakelijk.

BON: ROYAL THEATER - Beethoven's 2nd

Naam : .... KIOS

Vriendenpasnummer: ....

Aantal personen: .... max

Kerstpuzzel Limburgs Dagblad 1993

Doe mee aan de grote Limburgs Dagblad-Kerstpuzzel.

Bedoeld voor de echte liefhebber, want er zijn géén prijzen aan verbonden.

Nadat u de puzzel hebt ingevuld, neemt u de letters die staan in de vakjes waarvan de nummers in de stroken onder de puzzel staan. Dan ontstaat een toepasselijke (maar niet erg bekend) uitspraak van een beroemde Amerikaanse president. De oplossing publiceren wij volgende week.

HORIZONTAAL:
1 versierde boom op het kerstfeest; 8 bijzondere aflevering v.e. periodiek; [illegible] kijktoestel; 25 loopvogel; 26 loofboom; 27 zeeschildpad; 28 geestelijke; [illegible] kooppoging; 31 boterton; 32 mollegang; 34 water met zout; 35 vreemde munt; 37 grauwe erwt; 40 vaartuig; 41 senior; 42 omslag; 44 ligplaats voor schepen; 46 grondvlak; 47 treurzang; 48 withandgibbon; 50 symbool van neon; 51 zotskolf; 53 duinvallei; 54 geestelijke; 56 vogelbek; 57 monstertje; 59 lentemaand; 61 rivier in Siberië; 63 wagenloods; 65 [illegible]gerecht; 67 [illegible]; 68 Frans burgemeester; [illegible] brandstof; 71 kleur; 73 hoogste [illegible]rand; 74 cilinder; 76 Engelse jenever; 77 goudstaaf; 79 voornemen; 80 [illegible]paard; 81 [illegible]; 83 straatsteen; 84 loofboom; 85 imitatie; [illegible]; 88 persoonlijk vnw.; [illegible] hemellichaam; 90 [illegible]; 92 [illegible]; 95 deel; 97 en andere; [illegible]; 100 lusteloos; [illegible]; [illegible] Chinese munt; 105 naaimeel; 107 boei; 109 reeks; 111 vol kie[illegible]; 112 inwendig orgaan; 114 gissen; 116 voorzetsel; 117 seleniet; 121 zeevis; 122 militaire insluiting; 124 broodsuiker; 126 verzoekschrift; 128 feestelijk doorbrengen; 130 rijtuig; 132 loofboom; 134 vuurpijl; 136 rijgsnoer; 137 feestartikel; 138 gevatheid om zich ergens doorheen te slaan; 139 voorzetsel; 140 veerkracht; 142 toevluchtsoord; 144 nietig; 145 ribbestoot; 146 koord; 148 luizeëi; 150 nauw; 151 uiterste lijn; 153 telwoord; 154 regio; 156 park bij Wenen; 158 bouwloods; 159 insekt; 160 halsbont; 161 zeevis; 162 mannelijk dier; 163 strik; 165 bijbelse naam; 166 ingenieur; 167 land in Azië; 169 voorzetsel; 170 spil; 171 gerief; 173 [illegible]knoot; 174 soort hond; 175 groente; 177 tenen mand; 178 kraan; 180 stad in Senegal; 181 genodigde; 182 enigszins warm; 183 insekt; 185 tennisterm; 186 kerkelijke straf; 187 vreemde titel; 189 deel v.d. hals; 191 ten bedrage van; 193 belhamel; 195 doctor; 196 bijwoord; 198 schermwapen; 200 persoonlijk vnw.; 201 speelkaart; 203 plezier; 204 vlaktemaat; 205 kloosterzuster; 207 voorzetsel; 208 met ingang van; 209 zoom; 211 deel v.e. boek; 213 zeer buigzaam; 215 kerstboomversiering; 216 licht breekbaar; 218 voorgerecht; 219 gemalen produkt; 220 ineens; 221 gehoororgaan; 222 naam; 226 raamwerk v.e. fiets; 228 [illegible]; 229 [illegible]; 230 [illegible]; 231 bijtende soda; 235 staartster; 240 toegangsbewijs; 242 Frans lidwoord; [illegible] boekverhaal; 244 deel v.e. school; [illegible]; 248 [illegible]; 250 fijndraaien; 251 vruchtbaar; 252 legerplaats; 255 onderwereld; 257 Indonesisch ligmatje; 259 oude munt; 260 Europees gebergte; 262 vlaktemaat; [illegible] aanvang; 264 soort schaatsen; 266 [illegible]; 268 smal bloembed; 269 [illegible]gerei; 270 Romeinse godin; 271 [illegible]; 272 gewicht; 274 werkopdracht; [illegible] belemmering; 278 plaatsje; 280 [illegible]; 281 [illegible]; 282 op deze manier; 283 [illegible]; 285 ruglas; 287 ronde[illegible]; 288 zoogdier; 290 kannetjes[illegible]; 292 [illegible]; 293 vlek; 295 [illegible]; 296 stormloop; 297 vruchtenat; [illegible] inhoudsmaat; 301 [illegible]; 302 handgericht; 303 achteruit; 305 ten laatste; 306 kennis hebbend van; 308 toe[illegible]ching; 311 per expresse; 312 bijbelse vrouw; 313 rimpel; 315 deksel; 316 [illegible]; 318 muurholte; 320 schimmel; [illegible] oude lengtemaat; 324 energie; 325 [illegible]; 327 plant; 328 afkeer; 329 windvlaag; 330 de onbekende; 331 [illegible]deel v.e. toneelspeler; 334 folter[illegible]; 336 zwaarlijvig; 337 dolen; 339 soort grote slang; 340 wild zwijn; 342 insekt; 344 krakelen; 346 commando; 347 spelonk; 349 slaapziekte; 350 jeukende huiduitslag; 351 woonwagen van rondtrekkende kermisexploitanten; 352 onderofficier bij de marine.

VERTICAAL:
1 ochtend van de eerste kerstdag; 2 Arabische titel; 3 getrapte piramide; 4 symbool selenium; 5 dieregeluid; 6 Spaanse uitroep; 7 gesneden stier; 8 geluid van kippen; 9 loven; 10 opstootje; 11 heilige; 12 ijverig; 13 militaire politie; 14 gedwee; 15 voedsel; 16 cijferen; 18 waterstand; 19 boogbal; 20 editie; 21 persoonlijk vnw.; 22 [illegible] kledingstuk; 23 [illegible]; 24 kerstboomversiering; 27 insekt; 29 soort appel; 33 inwendig orgaan; 34 amfibie; 35 soort straling; 36 muziekinstrument; 38 deel v.h. skelet; 39 vlies op dranken; 42 tijding; 43 nachtspiegel; 45 zangstem; 46 totaal; 48 luitenant; 49 veldgewas; 51 graansoort; 52 gramschap; 54 kaartspel; 55 hemelwater; 57 deel v.h. hoofd; 58 kleur; 60 sierplant; 62 [illegible]; 64 drinkgerei; 66 mondrand; 67 waterkering; 69 snelheidswedstrijd; 71 advies; 72 Griekse godin; 75 spitszuil; 77 zangstem; 78 deel v.e. bijenkorf; 81 kaarshouder; 82 bezorgen; 85 opschrijven; 86 achtvormig koekje; 89 molenaar; 91 telwoord; 92 middelpunt; 93 bakmiddel; 94 scharnier; 96 deel v.e. breuk; 98 venster; 99 bedrog; 102 disselwagen; 104 waterplant; 106 voertuig; 108 varkensvoer; 110 niveau; 113 landbouwwerktuig; 115 niemendal; 117 snijwerktuig; 118 onheilsgodin; 119 bijbelse vrouw; 120 troefkaart; 122 inham v.d. zee; 123 25 en 26 december; 125 morse; 127 biljartstok; 129 kledingstuk; 130 door klepelslag klinken; 131 sprookjesachtige figuur; 133 de oudere; 135 zwak; 138 etagewoning; 139 scène; 141 vogel; 143 grondsoort; 144 metalen haak; 145 uiteinde van een spier; 147 plus; 149 dronken; 150 flink; 152 godsdienst; 154 warm zeepwater; 155 snelle heldere korte geluiden geven; 156 pocher; [illegible] drank; 160 kleinigheidje; 164 soort stof; 167 speelkaart; 168 [illegible]; 171 stellig; 172 dikke staaldraad; 174 roofdier; 176 bewonderaar; 177 vervoermiddel; 179 [illegible]; 184 kroniek; 186 opdracht geven; 188 [illegible]zwaluw; 190 hulp in de huishouding; 192 om die reden; 194 etenbereider; 195 plattelandsgemeente; 197 traag; 199 rond en dik; 200 wijsneus; 202 [illegible]; 204 bengeltrommeltje; 206 [illegible]; 208 schaakstuk; 210 muzieknoot; 212 [illegible]; 214 tuinvak; 215 [illegible]; 217 [illegible]; [illegible]; 223 land in Azië; 224 deel v.e. huis; 225 scheepsvloer; 227 makker; 230 [illegible]; 231 voor[illegible]; 232 deel v.e. boom; 233 zwarte vogel; 234 loofboom; 236 leidsel; 237 [illegible]; 238 [illegible]; 239 stad in Iran; 241 deficit; 243 getroffen; 244 onderwijzeres; 245 soort korte broek; 247 ordenen; 249 [illegible]; 250 persoonlijk vnw.; 251 afgelopen; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; 267 open plaats in een bos; 271 mogelijkheid; 273 Europese hoofdstad; 275 houten slagwapen; 277 notie; 279 harssoort; 281 vent; 283 vijf; 284 bladader; 286 muzieknoot; 287 onbeschaafd; 289 diepte; 291 wijfjeskameel; 292 kwaad; 294 brandstof; 296 [illegible]; 297 beroep; 298 sterk van [illegible]; 300 het middagmaal gebruiken; 303 wandelplaats; 304 edelmetaal; 306 legerplaats; 307 goedbloed; 309 [illegible]bezit; 310 boomvrucht; 312 [illegible]; 314 deel v.d. bijbel; 315 stuk [illegible]; 317 [illegible]ordige vrouw; 319 vreemde [illegible]; [illegible] paardeslede; 323 tennis[illegible]; 326 uitroep van vreugde; 328 bezitting; 330 interval; 332 Oosteuropeaan; 333 [illegible]; 335 Europeaan; 337 verdwenen; 338 hemellichaam; 339 soort sportslee; 341 muzieknoot; 342 meester; 343 Japans bordspel; 345 maanstand; 346 uitroep van afkeer; 347 stopteken; 348 briefaanhef; 349 voorzetsel.

60 182 286 [illegible] 36 151 310 53 340 8 111 [illegible] 132 12 187 [illegible] [illegible] 329 330 331 309 240 81 [illegible]

21 202 , 72 321 189 23 46 192 25 128 157 147 67 113 234 230 24 121 170 244

335 95 88 2 308 196 201 126

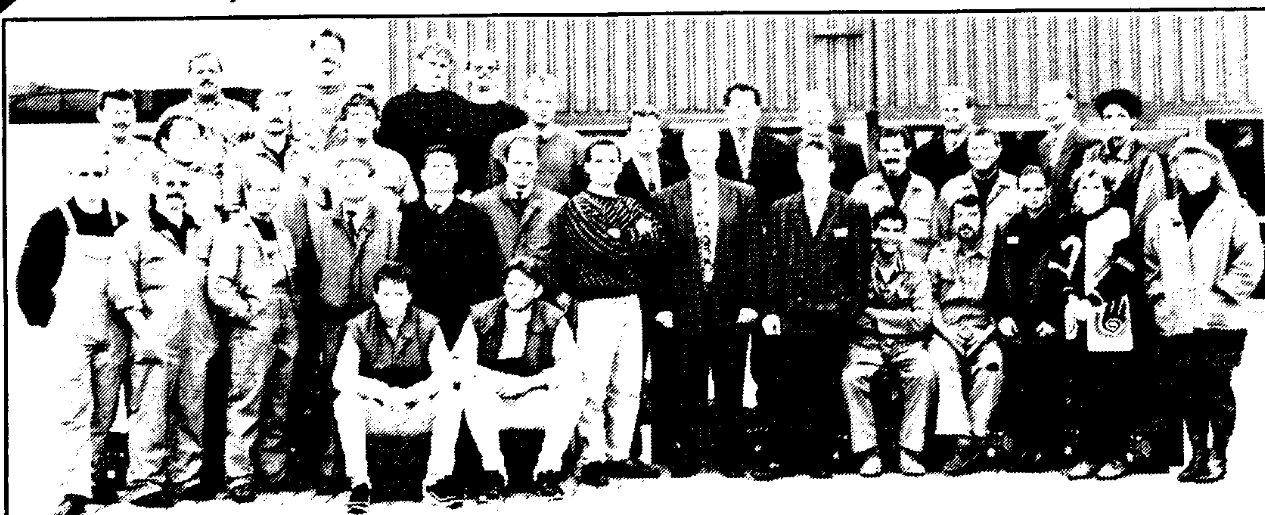
Auto-Info

Sicherheit durch **Reifen Meertens**

Rathausstrasse 7
Aachen-Laurensberg
Tel. 09-49-241 13449 13210
Wij spreken Nederlands

Grote sortering ALU-VELGEN

Wij danken U voor het gestelde vertrouwen in het afgelopen jaar.

Directie en medewerkers wensen u prettige feestdagen en een in alle opzichten voorspoedig nieuwjaar toe.

jurgen Kerkrade
Langheckweg 32-40 Tel. 045-452570

autocentrum
autoschade
autoverhuur

SMEETS

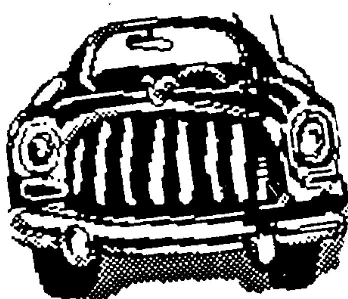
De enige officiele Mercedez Benz-dealer voor Zuid-Limburg

(G) MB 190E 1.8	1-'91
(G) MB 190E 1.8	1-'92
(G) MB 190E 2.0	5-'86
(M) MB 190E 2.0	9-'86
(G) MB 190D	1-'90
(M) MB 190D	9-'90
(H) MB 200E	10-'93
(M) MB 300D	1-'90
(G) MB 260E	8-'90
(M) MB 230CE	5-'93
(G) MB 260SE	1-'88
(G) Alfa 75ie Indy	1-'92
(M) Audi 80 1.8S	8-'90
(G) BMW 318i	4-'91
(G) Chrysler Voyager	1-'90
(G) Ford Orion 1.4 CL	4-'89
(G) Ford Sierra automaat	1-'89
(G) Ford Sierra 2.0 CLXi	1-'91
(G) Ford Scorpio 2.0	10-'88
(M) Ford Scorpio 2.0	6-'89
(G) Honda Accord automaat	9-'91
(M) Nissan Serena 2.0D	12-'92
(G) Opel Kadett 1.4i	11-'89
(G) Renault 19GTS sedan	4-'91
(G) Toyota Celica 1.6 STi	6-'90
(G) VW Passat 1.6 CL	8-'88
(M) VW Passat 1.8 GL	1-'91

(H) Heerlen, Wijngaardsweg 55
tel. 045-754575
(M) Maastricht, Akersteenweg 1C
tel. 043-613200
(G) Geleen, Rijksweg-N. 125
tel. 046-757575

ALCOHOL EN VERKEER DAT KUN JE NIET MAKEN

VVN Veilig Verkeer Nederland

Vencken NR.1 IN OCCASIONS

NO RISK

Audi 80 1.8 S + 1.6i	'87, '88, '89
Audi 2 L 90 PK, wit, nieuw model	'92
Daihatsu Charade 1.3, blauwmet.	'89
Fiat Panda, zwart	'89
Fiat Tipo 1.4 Digital, veel extra's	'92
Fiat Tipo 1.6 ie blauwmet.	'88
Ford Escort 1.4, zwart	'88
Mazda F 1.6i, GLX, grijsmet.	'91
Nissan Primera 1.6 LX, 5-drs., grijsmet.	'91
Opel Astra 1.4 5-drs., wit	'91
Opel Vectra 1.6i, wit	'92
Peugeot 205 Accent, rood	'91
Peugeot 405 DL 1.9 autom., blauwmet.	'90
Renault Clio 1.4 GTR zwart	'91
Volvo 440 GLT, rood, injection	'89, '90
VW Golf GTi, groenmet.	'88
VW Golf 1.4 CL, mintgroen	'92
VW Jetta 1600 Sky, wit	'88
VW Polo 1050 cc CL, blauw, coupé rood	'88, '90, '91
VW Jetta Pacific 1.3, rood	'91

02385

Diverse goedkope inruilers

V·A·G

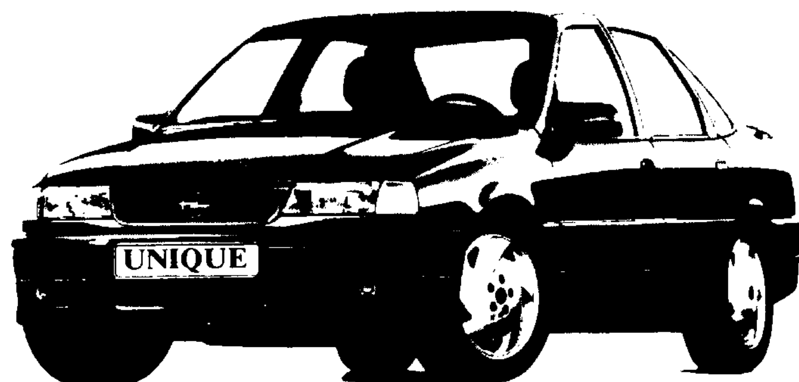
Audi

VERKOOPCENTRUM **Vencken B.V.**
Het grootste verkoop-inruilcentrum van Zuid-Limburg
Peter Schunckstr. Heerlen, tel. 045-412641

eindejaars-aanbieding

Vectra 4-deurs Unique

nu 18i voor de prijs van een 16i + 2 jaar extra fabrieksgarantie

Waarom Unique? Kijk zelf en vergelijk!

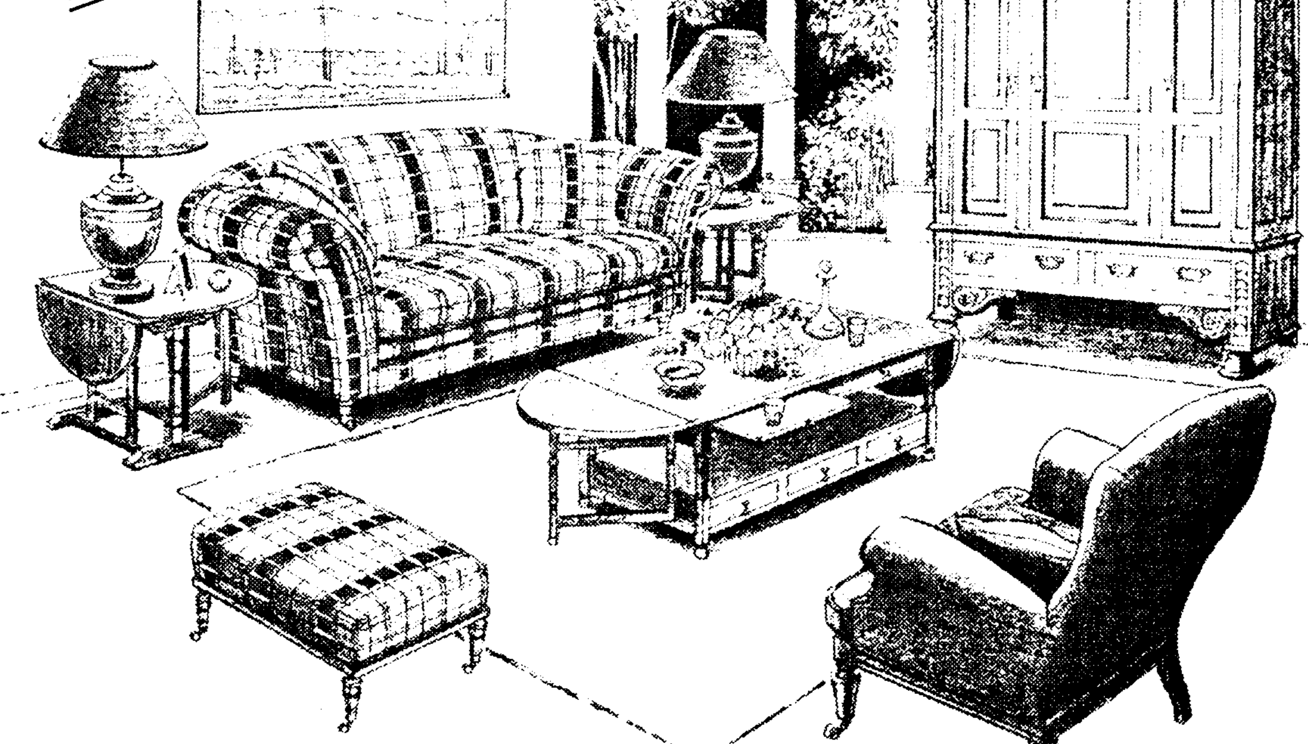
* Aanjager met 4 snelheden
* 1/3-2/3 neerklapbare achterbank
* Bekleding in bagageruimte
* Beschermstrips op flanken
* Skiluik in achterbank
* Binnenspiegel met dimstand
* Bumpers en buitenspiegels in carrosseriekleur
* Getint glas met schaduwband in voorruit
* Handgrepen aan plafond met kledinghaakjes achter
* Instrumenten verlichting regelbaar
* Middenconsole met bergvak
* Mistachterlicht
* Ruitenwissers voor met 2 snelheden en interval
* Speciale binnenbekleding
* 3e stoplicht
* Speciale striping
* Veiligheidsstuurwiel en -stuurkolom
* 5 versnellingen
* Speciale sportieve wieldoppen
* Aansteker met verlichting
* Antenne
* Bergvak aan voorportieren
* Middenarmsteun achterbank
* Bevestigingsogen in bagageruimte
* Buitenspiegels van binnenuit te verstellen
* Dashboardkastje met slot
* Gordelspanner in voorstoelen
* Hoogte verstelbare bestuurdersstoel
* Hoofdsteunen op voorstoelen
* Analoog klok
* Interieurverlichting over alle portieren
* Parkeerlichtschakelaar
* 6-speakersysteem (6 × 15 Watt)
* Stuurbekrachtiging
* Veiligheidsbalken in portieren
* Reflex achterpaneel
* Veiligheidsgordels voor en achter in hoogte te verstellen
* Verlichting in dashboardkastje en bagageruimte
* Voorruit van gelaagd glas
* **Centrale deurvergrendeling**

Dit is uniek, dus alléén bij:

GÖTTGENS SITTARD/BEEK

SITTARD Haspelsestraat 20, tel. 046-516565
BEEK, Weth. Sangersstraat 1 (bij Makado), tel. 046-375858

TOTAAL NIEUWE AFDELING KLASSIEK

Belangrijk nieuws bij Woonkultuur: de afdeling klassieke interieurs werd totaal vernieuwd, en de collectie grondig herdacht. Een stijl van alle tijden kreeg de unieke 'touch' van Woonkultuur. Het is dé meubelbelevenis van de feestdagen.

Ontdek de universele harmonie van klassiek met sober modern; de voorname glans van chroom en messing in de collectie 'J'adore'; de elegantie van copie-antiek.

Kijk dan samen met uw adviseur naar de bijpassende vloerkleden, decoratie, enz. Want dáár begint Woonkultuurs totale interieurbegeleiding.

Iedere zondag open van 10 tot 18 uur.

Genk, Sittard, Stein, Zutendaal, Lanaken, Heerlen, Maastricht, Valkenburg, Bilzen
Autobaan Heerlen-Antwerpen, afslag Zutendaal

woonkultuur zutendaal

Dorpsstraat 2-4, 3690 Zutendaal. Telefoon : 089/61.11.36
Telefoon vanuit Nederland: 09-3289 61.11.36
Iedere dag open van 10 tot 18 uur; woensdag gesloten.

Levering franco aan huis zonder grenskosten.

KORTING TOT -50%

WOONKULTUUR HEEFT DRINGEND RUIMTE NODIG!

Snelle beslissers doen hun voordeel want een flink aantal recente meubelen moet plaats maken voor de nieuwe collecties.
Om het wat sneller te doen gaan, hebben we er zéér verleidelijke prijskaartjes aan gehangen.

LTC reizen kwaliteitsreizen

Met ons 'doe-het-zelf' blokkensysteem stelt u heel gemakkelijk uw eigen reis samen.

Voorbeeld: ***Indonesië***

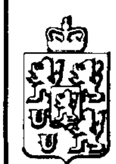
JAVA, vlucht Maastricht-Amsterdam-Yogjakarta	*f* 1985,-
5 nachten - 6 dagen verblijf in hotel 'Queen of the South' aan het Parangtritisstrand op basis van logies en Indonesisch ontbijt met aansluitend transfer naar de luchthaven voor de vlucht naar Den Pasar of Jakarta.	*f* 630,-*
BALI, 5 nachten - 6 dagen in hotel Bolare Beach op basis van logies en Amerikaans ontbijt met aansluitend transfer naar de luchthaven voor de vlucht naar Maastricht of een andere bestemming.	*f* 270,-
Prijs op basis van een 2-persoonskamer met logies en ontbijt. Incl. vluchten Maastricht-Amsterdam-Yogjakarta-Den Pasar.	*f* 2885,-

Excl. verzekeringen en airtaxen.
Uitbreiding met meerdere blokken mogelijk;
b.v. Vietnam en/of Thailand etc.

* incl. binnenlandse vluchten.

Indonesian Travel Club

lid ANVR + SGR
Nieuwstr. 10, Hoensbroek
Tel. 045-211527 03994

Provincie Limburg

mededeling
M 369/51-93

Subsidieregelingen beeldende kunst 1994

Gedeputeerde Staten van Limburg maken bekend dat Provinciale Staten d.d. 17 december 1993 hebben besloten om de **Regeling gemeentelijke beeldende kunstopdrachten voor 1994 en volgende jaren** te vervangen door een andere regeling, te weten de Regeling meerjarensubsidies kunst in de openbare ruimte. Gemeenten in Limburg kunnen met ingang van 1994 aanvragen indienen voor subsidies voor meerdere jaren, tot en met 1996, indien sprake is van een **structureel** plan voor beeldende kunst in de openbare ruimte.
Tevens maken Gedeputeerde Staten bekend dat zij onderstaande regelingen hebben gewijzigd:
- Experimentele regeling projektsubsidies
- Regeling presentatiesubsidies
(Aanvragen voor deze twee regelingen moeten compleet worden ingediend **vóór 15 februari 1994**)
- Stimuleringsregeling inzake deelname van galerieën en musea aan kunstbeurzen. De gewijzigde c.q. nieuwe teksten van de vier bovenstaande regelingen kunt u, **uitsluitend schriftelijk**, opvragen bij: Provincie Limburg, Bureau Cultuur en Sport, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht. Nadere informatie bij: mw. drs. J.A. Verstegen, tel. 043-897316.

Met deze hoogslaper is uw kind vast in de wolken.

Aan deze slimme en degelijke hoogslaper van Schack Engel zult u veel plezier beleven. Door de vele mogelijkheden is uw kind er vanaf het begin mee in de wolken en zelfs jaren later is deze uitgekiende combinatie moeiteloos te wijzigen in een andere handige opstelling.

Het Schack Engel systeem is een doordachte formule van slaap/speel- en studeermogelijkheden voor iedere leeftijd. De degelijke constructie en de topkwaliteit materialen garanderen vele jaren gebruiksplezier.

- onderstel ook geschikt voor dubbele hoogslaper
- bed ook voor andere mogelijkheden te gebruiken
- glijbaan ook als schoolbord te gebruiken
- geen gebruik van schadelijke stoffen
- massief grenen constructie
- geen zichtbare schroeven
- lattenbodem standaard
- TüV getest

De afgebeelde combinatie, bestaande uit: bed, trap, onderstel, lattenbodem, tent, glijbaan en beschermhekje

f.995,-

WOONIDEEËN **VALHAL**
Woonboulevard **Heerlen**
In de Cramer 176 Telefoon 045-754206

Slechts één dag!!!
OPENBARE VERKOOP
LEDEREN JACKS va.159.-
2de JACK voor 1 GULDEN coll.voorj.93

Gerenommeerde leerfabrikanten hebben te veel voorraad, door een stagnerende afzet en geannuleerde exportorders. Wij kunnen daarom i.s.m. de importeur méér dan 3000 stuks lederen kleding verkopen tegen dumpprijzen!

3/4 Dames en Herenjassen	va. 199.-
Suede Dames- en Herenjacks	va. 98.-
MOTORJACKS de goedkoopste	va. 159.-
NIEUWE COLLECTIE	tot 40 % KORTING

WANNEER:	WAAR:
VRIJDAG 24 DECEMBER VAN 11 TOT 17 UUR	ZAAL JREETS, KAALHEIDERSTEENW. 105 KERKRADE
TWEEDE KERSTDAG van 11.00 - 17.00 uur	WINKEL NAAST HOTEL LIMBURGIA GRENDELPLEIN VALKENBURG
TWEEDE KERSTDAG van 11.00 - 17.00 uur	WINKEL in OPHOVEN VENLOSEST.WEG 17 (b .maaseik)

o.l.v. ITALIA LEATHER WEAR. HELMOND INFO: 04920 22923 / ZONDAGS BEREIKBAAR

Koper betaalt forse meerprijs voor 'schone' auto

PSA-consortium start met elektrisch tanken

DOOR SIEM LEEUWENKAMP

Tempeliers bouwden al in 1199 voor koningin Aleniénor d'Aquitane een getijdensluis in de Franse kustplaats La Rochelle. Er werd dan wel geen elektriciteit mee opgewekt, het toont wel aan dat het een vooruitstrevende gemeente is. Mogelijk dat nu achthonderd jaar later door het streven naar schone lucht die progressieve gedachte meer gestalte krijgt. Al zal het niet meevallen om de Rochellois en masse in elektrisch aangedreven auto's te krijgen.

● *Een Citroën AX en een Peugeot 106 'broederlijk' naast elkaar bij de laadpaal in La Rochelle.* Foto: GPD

Allereerst is het nog vreselijk duur en wacht iedereen op stimulerende subsidies van de overheid. Het blijft voorlopig bij parkeervrijstellingen, lagere wegenbelasting en dergelijke. De berijders krijgen echter naast een groot gebruiksgemak een minimum aan actieradius en betalen bij aanschaf een forse meerprijs van ruim 15 mille. De benzinemotor is dus zo gek nog niet.

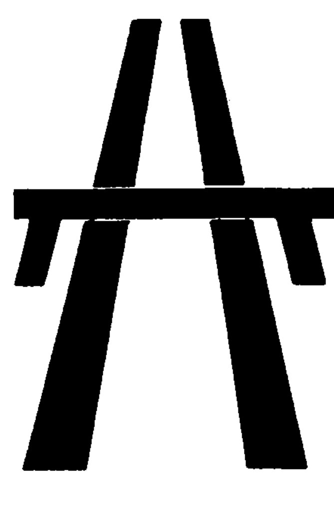
Bij de presentatie benadrukken PSA (leverancier van de Citroën AX en Peugeot 106 Electrique), de gemeente en EDF (Franse energieproducent) dat een 'schone' toekomst gloort. De kern van het verhaal ligt bij een accu van lithium die de nu nog veel te zware en weinig actieradius gevende nikkel-cadmium accu moet vervangen. PSA verwacht binnen tien jaar een oplossing te hebben.

De NOVEM (Nederlandse Maatschappij voor Energie en Milieu) ziet het heil van de electro-car vooral in stedelijke gebieden. Openbaar vervoer, dienstverlening en goederenvervoer zijn de aangewezen sectoren om over te stappen op 'stil, schoon en zuiver verkeer in de stad', zoals B. van Spanje het noemt. „Wat we vooral niet moeten doen is met elektrisch vervoer tweede auto's stimuleren. We moeten onze aandacht richten op concentraties van verkeer waar de grootste vuiligheid ontstaat. Dat zie je nu al in steden met veel congestie, daar zijn tram en metro favoriet."

Voorlopig is er nog voldoende werk aan de winkel om op bestuurlijk niveau de vingers in hetzelfde stopcontact te krijgen. Alleen al het geharrewar in ons land tussen de stroombazen (Sep) en de verspreiders (EnergieNed) houdt een schone en vooral goedkope toekomst voor de electro-car nog ver weg.

„Als de overheid het vervoer met elektrische auto's serieus neemt moet men eisen gaan stellen. Dan kan de industrie opdrachten gaan uitvoeren en kweek je interesse," zegt Van Spanje. „Ook de autofabrikanten zijn nog huiverig, alleen PSA reageerde positief op een proefneming van de NOVEM. In Europees verband zijn fabrikanten bang een slechte beurt te maken, daarom kregen we bij testen van het Citelec onlangs in Den Bosch geen medewerking."

In La Rochelle ziet de burgemeester zijn inwoners wel voor vol aan en laat vijftig van hen voor FF 1.000,-/mnd anderhalf jaar elektrisch rijden. Na die proef schroeft PSA de jaarproduktie van elektrische auto's geleidelijk op van 5.000 naar 10.000 stuks in '97. „We zijn voorlopig redelijk tevreden," zegt J. Helmer, directeur bij PSA. „Na een test van 100.000 km met deze twee modellen boekten we een gemiddelde actieradius van 60 km. Dat beantwoordt door de bank genomen aan het stadsgebruik. Opmerkelijk in Frankrijk is de grote belangstelling van de PTT, personeel dat die auto's ook privé mag rijden ziet vooral voordeel in het zéér goedkoop rijden."

Onze proefneming met een Peugeot 106 Electrique was na eerdere testen met electro-cars, ditmaal met ruim 22 km. en een bereikte top van 95 km/u de meest 'uitgebreide'. En dan zie je direkt waar de nikkel-cadmium accu de meeste moeite mee heeft: veel optrekken vanuit stilstand. Na dit korte stukje is vijftig procent (!) van de energie verbruikt. Voor stadsbusjes en -besteldiensten toch niet echt optimaal te noemen.

Het EPRI (Electric Power Research Institute) in Palo Alto/ Californië vindt de elektrische auto milieutechnisch het beste alternatief. Deze concurrerende manier van transport voor benzine-en dieselgestookte voertuigen heeft op dit moment nog maar een manco: een lichte krachtige accu. Men verwacht dat er nog maximaal vijf miljard gulden nodig is voor onderzoek en ontwikkeling, naast de benodigde infrastructuur.

Die infrastructuur is in La Rochelle al voor een deel aanwezig. Keurige 'tankkasten' waar met de creditcard de lege accu's in acht uur zijn op te laden. Een snellading voor 20 km. duurt tien minuten. In ons land heeft de firma Nederland Haarlem de 'auto power point' een combinatie van parkeermeter/laadpaal ontwikkeld. Met contant of 'plastic' geld kan er voor beide betaald worden. Ook dit bedrijf ziet het nadeel van het honderden kilo's zware accupakket, waarmee veel van het oorspronkelijke energievoordeel weer verloren gaat.

De algemene verwachting is dat na het jaar 2000 de exploitatiekosten van een elektrisch aangedreven voertuig onder die van een model met verbrandingsmotor komen. Tot '96 zo berekent de NOVEM is rijden op stroom nog 50 procent duurder dan benzine, diesel of LPG.

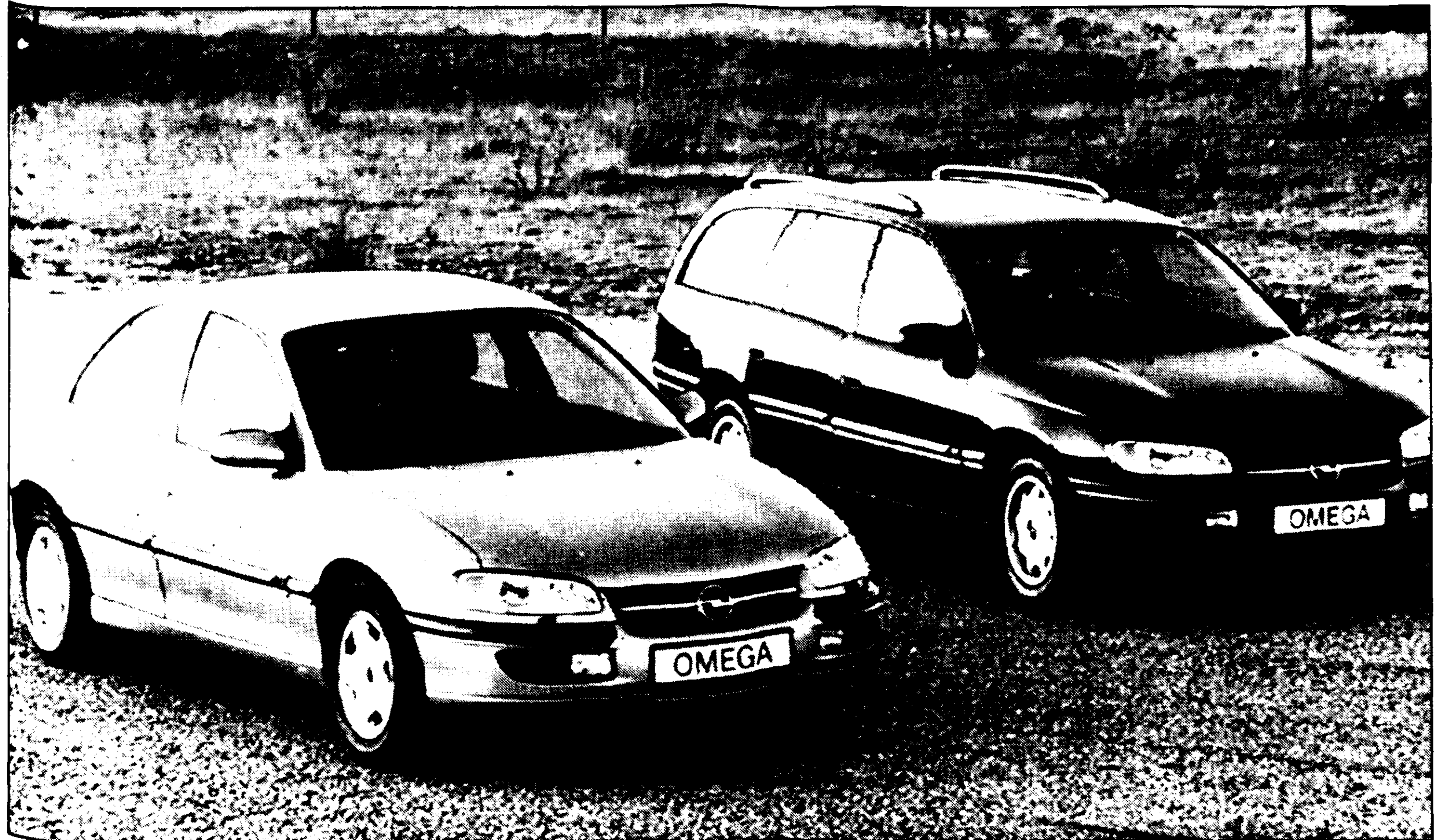
● *De Cabriola is de cabrioletversie vdn de bekende invalidenwagen Arola.* Foto: GPD

Arola ook als cabrio-model

DOOR NOL VAN BENNEKOM

De bekende Arola gemotoriseerde invalidenwagens hebben voortaan niet alleen een katalysator, maar zijn ook te koop als cabriolet. Dan heet het wagentje Cabriola. Door het ontbreken van raam- en deurstijlen alsmede de portieren is het in- en uitstappen een stuk gemakkelijker bij de Cabriola.

Door zijn formaat kan deze tweezitter, evenals trouwens zijn gesloten broertje, bijna overal komen in winkelcentra en voetgangersgebieden. Op fietspaden kan de Arola goed meekomen door zijn topsnelheid van veertig kilometer. Tegelijk met de Cabriola introduceert fabrikant Waaijenberg in Veenendaal de Arola 40, een qua comfort en gebruiksgemak sterk verbeterd model. Het wagentje is beter geïsoleerd waardoor het inwendig een stuk stiller is geworden. Bovendien is door de montage van een grotere brandstoftank de actieradius verdubbeld tot 200 kilometer. De dichte uitvoeringen hebben extra zijruiten gekregen, waardoor het zicht rondom is toegenomen.
Het sterke punt van Arola is dat elke wagen naar de wensen van de individuele klant kan worden geleverd. Voorbeelden van mogelijke extra aanpassingen zijn: volledige handbediening rechts of links, rolstoellift en rolstoelbak, verplaatsing van de bediening en een op maat gemaakte zitting. Alle Arola's van Waaijenberg voldoen aan de zeer strenge Duitse TÜV-normen.

● *De nieuwe Opel Omega oogt voornamer dan zijn voorganger.* Foto: GPD

Met accent op comfort, veiligheid en milieu

Opel lanceert geheel nieuwe middenklasser

DOOR NOL VAN BENNEKOM

Acht jaar na de introductie van de Opel Omega wordt dit type vervangen door een compleet nieuw model. Anderhalve maand geleden hebben we al een tipje van de sluier kunnen oplichten, nu zijn alle details van de nieuwe grote middenklasser bekend. In 1986, toen de vorige Omega het licht zag, betekende dat een schok in autoland, want de aloude type-aanduiding 'Rekord' verdween tegelijkertijd. Later zou ook het doek vallen voor de Kadett. De 'Senator' is als typenaam intussen ook geschrapt.

De huidige Omega heeft de fabrikant bepaald geen windeieren gelegd. Sinds zijn lancering in 1986 zijn er in Europa 900.000 exemplaren verkocht. Het stationmodel was met een marktaandeel van 21,7 procent zelfs bestseller in zijn klasse. Vorig jaar werden er in Nederland 4.695 Omega's verkocht.

Het in de komende lente te lanceren model is stijlvoller en voornamer dan zijn voorganger. Daardoor kan de auto probleemloos inschuiven tussen de hogere middenklasse en de topklasse. Qua profiel heeft de auto iets weg van de Audi 100, maar toch zijn er duidelijke Opelkarakteristieken, vooral in het frontontwerp met de lage koplampen en de herkenbare Opel-grille.
Het nieuws van de Omega zit niet alleen in de carrosserie, maar ook in het onderstel en in de motoren. Het is dus een compleet nieuwe auto, die als sedan en als stationwagen geproduceerd wordt.

Opel heeft veel energie gestoken in elementen als comfort, veiligheid, milieu en rijplezier. De standaarduitrusting is tamelijk compleet en er zijn twee full-size airbags. Bovendien beschikt de auto standaard over ABS. De modellen met de V6 motor hebben een antislipregeling op de aangedreven wielen. Uiteraard omvat het onderstel onafhankelijke wielophanging.

Motoren

Drie nieuwe zogenoemde ECO-TEC-motoren zijn speciaal voor de Omega ontwikkeld. Om te beginnen is er de tweeliter viercilinder van 136 pk, gevolgd door een 2,5-liter V6 van 170 pk en een drieliter V6 van 211 pk. Voor de dieselrijders heeft Opel een 2,5 litermotor beschikbaar met een vermogen van 130 pk.

Het geheel houdt in dat er sprake is van een totaal nieuwe generatie van de Opel Omega. Nu al voldoen de thans ontwikkelde motoren aan de strenge milieueisen die in 1996 in de Europese Unie zullen gaan gelden. Daarnaast beschikken de machines over een systeem dat de uitlaatgassen naverbrandt. De motoren zijn bovendien een stuk zuiniger. Volgens de fabrieksopgave komt dit gemiddeld neer op acht procent minder brandstofverbruik. Bij de 2.5-liter V6 is er zelfs 12 procent minder benzineverbruik dan zijn wat grotere voorganger, die geen V6 is maar de cilinders in lijn heeft staan. Alle benzinemotoren hebben vier kleppen per cilinder.

Ruimte

De nieuwe Omega is een paar centimeter langer, breder en hoger bij een wielbasis die overigens precies gelijk is gebleven. Wel groeiden de spoorbreedten iets. De veranderde indeling van het interieur leverde meer ruimte op. De voorruit is een kleine twee decimeter naar voren gebracht ten opzichte van het huidige model. Er is dan ook beduidend meer beenruimte ontstaan. Voeg dat bij de verbrede carrosserie en er ontstaat een gevoel van royale binnenmaten.

Bij de stationwagen is de ruimte nog indrukwekkender. Maximaal is er een bagageruimte van 1800 liter. De rugleuning van de rechterstoel kan voorover worden geklapt, waardoor een laadmogelijkheid met een lengte van 2,9 meter ontstaat.
Dat Opel ook mikt op de zakelijke markt moge blijken uit het speciale opbergsysteem voor de nieuwe digitale GSM-autotelefoon, zoals die straks in heel Europa toegepast zal worden.

Einde export bekend model 2100 ingeluid

Lada presenteert nieuw type sedan

DOOR NOL VAN BENNEKOM

De Russische autofabrikant AVTOVAZ, de producent van Lada, heeft een nieuwe personenauto gepresenteerd. Het is de Lada 2110, die boven de Samara komt. Directeur Boris van AVTOVAZ heeft onlangs gezegd dat met de komst van de nieuwe 2110 het (export)einde van de bekende Lada 2100 wordt ingeluid. Deze oer-Lada, afgeleid van de Fiat 124 (Auto van het Jaar 1966), is tevens de 'langst levende' en daardoor meest bekende personenauto van Lada.

Importeur Gremi Auto-Import in Groningen denkt overigens dat er voorlopig nog geen sprake is van het verdwijnen van de 2100, zolang er nog geen behoorlijke vervanger in die prijsklasse is.

De politieke instabiliteit in Rusland heeft volgens een woordvoerder van Gremi geen invloed op het zakelijke verkeer tussen de autoproducent en de Westeuropese afnemers. „In Hamburg bevindt zich thans het distributiecentrum. Daar komen de schepen aan – en niet meer in Delfzijl – waarna de nieuwe Lada's per vrachtauto worden afgeleverd. Wel is het zo dat we niet altijd een even helder inzicht hebben in hetgeen wij zouden kunnen importeren aan nieuwe modellen. Zo is het vrijwel zeker dat de kleine Oka, zoals die op de laatstgehouden AutoRAI heeft gestaan, niet in die vorm naar Nederland komt. Maar dat er iets in die geest op ons af komt staat vast. Dan hebben we het echter over niet eerder dan over drie à vier jaar. Ook de Tavria, die in de Oekraïne wordt gemaakt, zit nog steeds in het vat. Zo'n auto importeren we pas als hij kan voldoen aan de maatstaven die wij hier aan onze auto's stellen," aldus de woordvoerder van Gremi Auto-import.

Modern

De nu op komst zijnde Lada 2110 is een modern gelijnde auto met een enigszins Italiaanse snit. Een gecombineerde koplamp-knipperlicht unit maakt deel uit van het front-design, waarin verder de rustige grille opvalt. De fabrikant komt vooralsnog uitsluitend met een vierdeurs sedanversie, waarvan de levering niet eerder dan in 1995 wordt verwacht. In 1996 zal de fabriek er 250.000 produceren.

AVTOVAZ zal de Lada 2110 op de Parijse Autosalon in oktober 1994 aan het publiek voorstellen. Om aan te geven hoe bij de tijd Lada is wordt het topmodel van de 2110 voorzien van een 1.6 liter zestienkleppen motor. Dit type krijgt bovendien ABS, een airbag voor de bestuurder en airconditioning.
Gremi Auto-Import verwacht overigens dat er ook een 1.4 en een 1.5 motor in de Lada 2110 beschikbaar komt.
De Russische fabrikant zal voorts vanaf begin volgend jaar de modellen 2104, 2107 en de Niva voorzien van een nieuwe 1.7 injectiemotor, welke zal zijn uitgerust met een van General Motors afkomstig motormanagementsysteem. Deze typen kunnen vanaf maart worden geleverd.

● *De nieuwe Lada 2110, een 4-deurs Sedan, waarvan de produktie voorrang heeft boven die van de Samara.* Foto: GPD

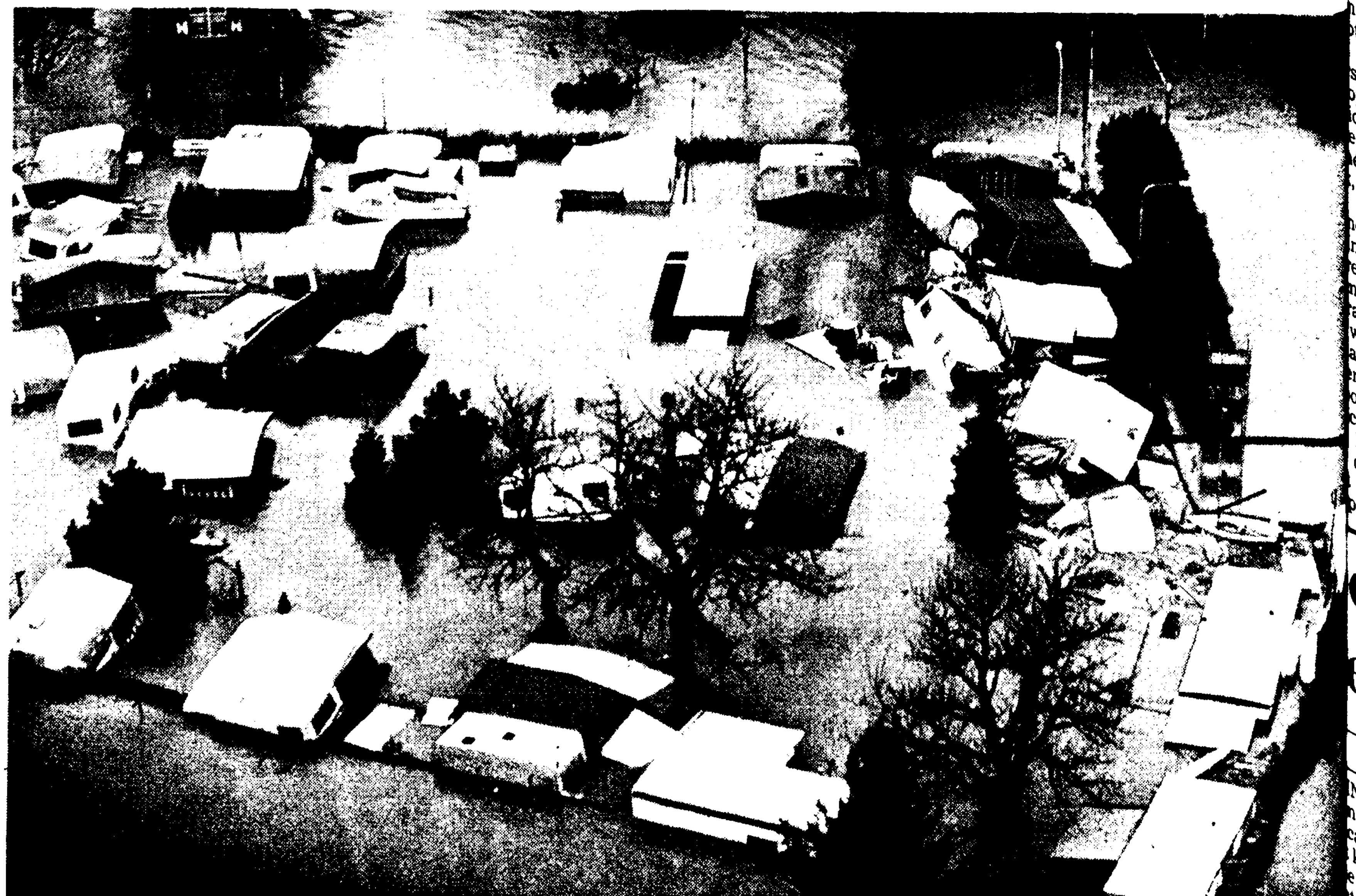
● Met een 'viertonner' van het leger bezocht de koningin de overstroomde dorpen.

● In Voorstad-St-Joseph bij Roermond nu ook bootjes in de straat.

● 'Ramptoeristen' bij Neer.

● Bijna 'verdronken' caravans op camping Bartels in de buurt van Roermond.

● Geen huis in Herten-Ool, dat niet in het water staat.

● Inwoners van De Weerd worden naar veiliger oorden gebracht.

imburgs agblad egionaal

lag 24 december 1993 Pagina 15

eversmaatschappij Limburgs Dagblad B.V. - Postbus 3100, 6401 DP Heerlen - Telefoon 045-739911 - Hoofdredacteur Ron Brown

oedgolf zorgt ook voor veel overlast in Noord-Limburg

Nog meer evacuaties ndanks zakkend water

Van onze verslaggever

RMOND – In Midden-Limburg is bij Roermond de ste waterstand bereikt met 20,80+NAP. De water- te is in de bisschopsstad nu stabiel. De verwachting t het water vanaf zaterdag gaat zakken met 25 centi- r per dag. Verder stroomafwaarts is men nog niet zo De vloedgolf zal vandaag vooral bij Venlo voor nog overlast zorgen. Daar werd onder andere het zie- uis door het water omringd. Overigens heeft de roverlast nu ook Gelderland bereikt.

opvangcentra in Roermond ten hebben zich in totaal dui- mensen gemeld die hun wo- ebben verlaten. Maar bij het entrum Roermond gaat men uit dat nog een paar honderd n elders onderdak hebben den, maar dat niet hebben la- eten. De meeste mensen zijn nilie of vrienden ingetrokken. litie is op verschillende fron- tief en wordt nu vooral ook t voor beveiligingstaken. De wil voorkomen dat leeg- le huizen worden geplunderd. oerisme zal worden ge- ," aldus een politiefunctiona- ls het moet gaan we nog extra afsluiten."

te delen van Limburg onder- het verkeer hinder van de snood. Aan die situatie zal pig nog geen einde komen. dden-Limburg was het giste- hele dag kritiek rond de dijk é en Laak. Bij een dijkdoor- die gelukkig niet is opgetre- zouden zeker vierhonderd ers hebben moeten evacue- n Swalmen hebben militairen en nog een dijk moeten aan- n.

andweer in de getroffen plaat- waar het water zijn hoogste al heeft bereikt, krijgt veel ver- n om de kelders te komen ompen. Daarmee wordt echter cht tot het water verder is ge- In sommige gevallen zullen dijken worden doorgestoken het water sneller wegkan. as wordt gepomd.

Defensie heeft in de rampgebieden helicopters en boten ingezet. Ook de politie heeft twee heli's in de lucht. Vanaf het vliegveld Volkol zijn twee F's-16 ingezet om de getroffen gebieden in kaart te brengen.

Moet in Midden- en vooral Noord-Limburg het ergste nog komen, in Meers en Grevenbicht zullen de meeste evacués voor de Kerst weer in hun woningen zitten. De meeste mensen die woensdagavond en -nacht werden opgehaald, konden door het zakkende water gisteren alweer terug in hun huizen.

In Meers bijvoorbeeld is het water zo'n veertig centimeter gezakt sinds woensdag. Veel geëvacueerde bewoners konden daarom terug naar hun huis. Maar in Stein was het waterpeil nog zo hoog dat de gemeente de bewoners heeft geadviseerd te wachten tot ook hier het water is gedaald. De crisiscentra blijven in heel Limburg voorlopig nog paraat. Bewoners kunnen hier voor advies en bijstand terecht.

Ondanks het zakkende water zijn gisteren uit Borgharen en Itteren opnieuw inwoners naar droge contreien overgebracht. Het waren gisteren ongeveer driehonderd personen, zodat het geëvacueerde aantal hier de duizend heeft overschreden. Er wonen in deze dorpen in totaal rond de drieduizend mensen. Hierbij werd ook de hovercraft weer ingezet.

Man gered van uitdroging

ROOSTEREN – Een achtergebleven inwoner van het gehucht Vissersweert, tussen Born en Roosteren, is gistermiddag per helicopter gered. De man vertoonde uitdrogingsverschijnselen. Hij werd onmiddellijk overgebracht naar een ziekenhuis in de omgeving, nadat de huisarts het crisiscentrum had laten weten dat hij zorgen zorgen maakte omtrent de toestand van de patiënt. In het volledig geïsoleerde Visserseweert zijn elf inwoners achtergebleven, die hun huis en haard pertinent niet wilden verlaten. In de loop van de dag bereikte het crisiscentrum in de gemeente ook het verzoek van het nabijgelegen, eveneens geïsoleerde gehucht, Illikhoven om voedselpakketten te droppen. Later was Illikhoven per vrachtauto bereikbaar en werden de levensmiddelen bezorgd.

● *Het water in Roermond gaat naar verwachting met ingang van vandaag 25 centimeter per dag zakken. De Maas bereikte in de bisschopstad gisteren om zeven uur 's avonds het hoogste punt.*

edupeerde bewoners ewonderen koningin

Vervolg van pagina 1

N – Koninginnedag in Papen- n. Maar dan wel eentje met wel carnavaleske trekjes. En dat koningin Beatrix na een kwar- e ook door. Ze stelt aan burge- ter H. Creemers van Born voor weer eens op te stappen en t even later – dankzij een on- eg door veiligheidsagenten Koninklijke Wege gevorderd addertje op de vrachtauto. vertrek uit Papenhoven, even t middaguur, doet wat denken een carnavalsoptocht. Com- met prinsewagen. Maar dan Koningin.

ngin Beatrix zwaait naar de en die haar bezoek aan hun bijzonder op prijs stellen. nts een enkeling roept badend t water en met zijn handen in akken Hare Majesteit toe of 'ze een zak met geld komt bren- Maar overal zijn de reacties het publiek verder vrolijk en bewondering. „Dat we u nou in het echt zien."

s mevrouw Martens-Stolwijk er die ochtend. Bij het bezoek Kleine Meers, stapt koningin rix in rasse pas over de nog smalle dijk waar het waterpeil rond de nacht ervoor zou heb- gestabiliseerd. Sindsdien is het zelfs zo'n zestig centimeter ge- weet een escorterende luite- van de genie. En in het huis, de veilige kant van die dijk, lapt rouw Martens net de ramen op moment dat het koninklijk be- voorbij paradeert. Ze wenkt de ngin niet door te lopen. Ze wil wat vertellen. Een paar tellen vertelt ze staande in de deur- ning dat 'de kerst gewoon door . Ze laat zich niet klein krijgen. heerlijk dat u hier was," knuf- ze de koningin

En zo zijn er meer gedupeerden die dankzij het bezoek van de koningin vergeten dat het water hun tot de lippen staat. Precies daarom is ze nou net gekomen, zei de koningin tegen een paar bewoners. Als troost. De tocht met de legertruck door de ondergelopen straten van Kleine Meers voert vervolgens langs de half verzopen doelpalen van VV Havantia, een shagje rollende redder van de Reddingsbrigade Egmond en via de Boudewijnhof en Winandusstraat naar de rand van Kleine Meers.

Van daaruit bezoekt het gezelschap – dat verder bestaat uit de Limburgse gouverneur, zijn kabinetschef en de burgemeesters Meijer van Stein en Creemers van Born, de plaats Grevenbicht. Daar duurt het even eer het goede huis-tuin-en-keuken-laddertje gearriveerd is. Een aangeboden laddertje van slechts drie trapjes hoog, is haar te laag. Die lol wil ze de pers niet gunnen. Aan de Steenweg houdt de door water wandelende koningin halt bij de familie Thewissen. Het oudere echtpaar wacht haar buiten op. „Wilt u even binnen een kijkje nemen?" vraagt Janette Thewissen uiteindelijk zelf nogal opgewonden. „Eigenlijk had ik koning Boudewijn altijd eens in het echt willen zien," verraadt ze haar Belgische komaf. Maar Beatrix is ook goed.

● *Minister Maij-Weggen vond de situatie in Itteren 'heel verdrietig'. In het centrum waadde ze, uitgerust met lieslaarzen, door het water.*

en als vader
van de nachtmis
thuis komt

dan is het pas
Kerstmis

punaise

Hasj-dealers gaan gewoon door

Half Venlo mag dan in de problemen zijn door het wassende water, de hasj-dealers in de Limburgse stad doen gewoon zaken. Zelfs toen donderdagavond het Maaswater zijn topstand bereikte, zo'n 18,40 meter boven Normaal Amsterdamse Peil, ging de verkoop gewoon door.

Woning Jan Hoen prooi hoge Maas

MAASTRICHT – Terwijl hij leiding gaf aan het crisiscentrum Maastricht, is de woning van wethouder Jan Hoen in Heugem getroffen door het hoge water. Toen hij in de nacht van dinsdag op woensdag thuis kwam, moest hij tot zijn verbijstering constateren dat het water tot in de huiskamer was doorgedrongen en de parketvloer onherstelbaar had aangetast.

Benefietpop watersnood

SITTARD/GELEEN – De Sittardenaar Marcel Jansen houdt op 12 januari een benefiet-popfestival om geld bijeen te brengen voor de slachtoffers van de watersnood. Daarvoor wordt de stichting 'Rock voor Watersnood Limburg' in het leven geroepen.

Dierenweide Herten op tijd ontruimd

HERTEN – De 'Dierenweide Herten' is net voor de grote overstroming nog ontruimd. Vijf herten moesten eerst worden verdoofd voordat ze naar een hoger gelegen terrein zijn gebracht.

Op kosten van Born in hotel

BORN – Vijf uit Grevenbicht geëvacueerden hebben de afgelopen nacht doorgebracht in hotel Born. De gemeente betaalde de kosten. Het waren de enige slachtoffers van de watersnood in het Bornse kerkdorp die gebruik wilden maken van het tijdelijke opvangcentrum in sporthal Het Anker. Daarop besloot burgemeester Creemers van Born de vijf onder te brengen in het hotel. „In zo'n situatie moet je niet kleinzielig doen," aldus Creemers.

Sweikhuizen collecteert

SWEIKHUIZEN – In het Schinnense kerkdorp Sweikhuizen gaan de leden van schutterij St.-Joseph vanmiddag de straat op om te collecteren voor de slachtoffers van de watersnood in Meers.

Crisiscentrum wil 'meldplicht'

ROERMOND – Het crisiscentrum in Roermond heeft inwoners die hun huis verlaten hebben vanwege de watersnood opgeroepen zich te melden bij de sociale opvangplaatsen. Voor Roermond zijn dat het bejaardenhuis aan de Hoogstraat in Herten en gemeenschapshuis Het Katoenen Dorp. De 'meldplicht' is gewenst vanuit het oogpunt van veiligheid en bewaking van het verlaten pand. Maar ook om familieleden te kunnen doorverwijzen.

Orgelconcert ten bate slachtoffers

MAASTRICHT – De wijk Sint Pieter in Maastricht wil de slachtoffers van de overstroming helpen en heeft daartoe een benefietconcert georganiseerd. Het is een orgelconcert dat op eerste kerstdag wordt gegeven door Theofile Franssen in de kerk van Sint Pieter-beneden.

Prognoses waterstaat

MAASTRICHT – De waterstand in Borgharen-dorp bedroeg gisteravond 45,51 meter boven NAP. Rijkswaterstaat verwacht dat de waterstand verder zeer langzaam zal dalen. Ook in Elsloo (40.50 meter boven NAP), Grevenbicht (32.80), Heel (22.81) en Roermond (20.52) is de top gepasseerd, aldus Rijkswaterstaat. In Belfeld en Venlo verwachtte Rijkswaterstaat gisteravond respectievelijk de hoogste waterstanden van 19.05 en 18.40 meter boven NAP. In Lithdorp tenslotte wordt de hoogste stand op eerste kerstdag verwacht: 6.95 meter boven NAP.

Hulpverleners en getroffenen klagen eensgezind over vele sensatiezoekers

'Een regelrechte ramp, al die ramptoeristen'

Van onze verslaggever

ROERMOND – Ze hebben koffie en broodjes bij zich en zijn een ware plaag voor politie, brandweer en andere hulpverleners: ramptoeristen. Langs de boorden van de Maas ziet het deze week zwart van dit soort pottekijkers. Vaak hele gezinnen vergapen zich aan andermans ellende. Vader met fototoestel of videocamera voorop, op de voet gevolgd door moeder en kinderen met de proviand.

„Af en toe moet ik me beheersen om ze niet aan te vliegen," zegt een politieagent die de toegangsweg naar het ondergelopen Meers bewaakt. „Waarom blijven die mensen niet gewoon thuis. Ze kunnen het toch ook allemaal op televisie zien." Een brandweerman die in watertrappend Roosteren met een aantal collega's juist een reddingssloep van een trailer heeft getild, heeft ook al geen goed woord over voor de sensatiebeluste dagjesmensen. „Een regelrechte ramp, al die ramptoeristen. Hoe ze het voor elkaar krijgen weet ik niet, maar ze staan altijd in de weg. Ik heb er al een paar een opsodemieter gegeven."

En niet alleen hulpverleners hebben de schurft aan de drommen nieuwsgierigen. Ook de slachtoffers van de watersnoodramp ergeren zich groen en geel. „Ze moesten ze allemaal arresteren," zegt een woedende bewoner van Voorstad St. Jacob in Roermond. „Bij de aardbeving waren ze ook al hier en nu zijn ze er weer. Oprotten moeten ze en snel een beetje. Ze hebben hier niks te zoeken."

Maar de ramptoeristen zijn niet weg te slaan. Het lijkt wel of er busreizen zijn georganiseerd naar het verdronken Limburgse land. Want ze komen van heinde en verre. Het echtpaar Timmer, bijvoorbeeld is gistermorgen in alle vroegte vanuit Alblasserdam (ZH) naar het zuiden afgezakt. Met lunchpakket en fotocamera.

Hij is net gepensioneerd, zij een paar jaartjes jonger. Voorbij de brug in Meers staan ze naar het natuurgeweld te kijken. „Ja, dat was nog even zoeken, Meers," zegt Timmer. „Maar we hebben gelukkig een goede kaart." Woensdagavond zagen hij en zijn vrouw op tv hoe die arme inwoners van Meers met bootjes werden geëvacueerd. Daar gaan we morgen eens kijken, besloten ze.

Of Timmer wel eens van ramptoeristen heeft gehoord? Ja, dat heeft hij. Maar we willen toch zeker niet suggereren dat hij ook een ramptoerist is. „Weet u waar Alblasserdam ligt? Vlakbij Rotterdam. En weet u wat daar stroomt? Precies, de Maas. Dit gaan we bij ons misschien ook nog meemaken. Ik hoop trouwens vurig van niet, want dit hier is verschrikkelijk. Die boerderij daar beneden, je zult er toch maar wonen. Als ik die foto's thuis laat zien, geloven ze hun ogen niet."

Zo meteen rijdt het echtpaar Timmer weer richting Zuid-Holland. Maar op de terugweg willen ze nog even gaan kijken in Roermond. Ze hebben op het Journaal gezien dat het daar ook heel erg is. „Toen we hier naartoe kwamen, waren we van plan ook in Roosteren te stoppen," zegt mevrouw Timmer. „Maar dat ging niet door. De afslag naar Roosteren was afgesloten. Staat het water daar zó hoog?"

Het echtpaar loopt de brug over, terug naar de auto. Bij het dranghek moeten ze voorbij de politieman die zich breeduit voor het dranghek heeft geposteerd. Zijn blik spreekt boekdelen...

Verslaggevers: Pierre Rousseau, Frits van Otterdijk, Chantal Hamers, Han Brinkman, Egbert Hanssen, Rene Roosjen, Frank Seuntjens, Jan van Lieshout, Jos van den Camp.

Fotografen: Frits Widdershoven, Peter Roozen en Jeroen Kuit o/z

21-12-'93

Geboren:

Romeo

Zoon van:
Sandra en Maurice
Meertens-Kuil
Broertje van Lara

Kloosterraderstraat 34
6461 CD Kerkrade
Telefoon 045-463496

---

†

Na een korte maar liefdevolle verzorging in de Verpleegkliniek te Heerlen hebben wij afscheid genomen van lieve mijn man, onze zorgzame vader, schoonvader, opa, schoonzoon, broer, zwager, oom en neef

Johannes Mathijs Gerets

echtgenoot van

Maria Wilhelmina Jacoba Leis

Hij overleed in de leeftijd van 65 jaar voorzien van het h. sacrament der zieken.

Heerlen: M.W.J. Gerets-Leis
Voerendaal: Monique Jansen-Gerets
Cor Jansen
Bo
Almere: Petra de Groot-Gerets
Chris de Groot
Kimberley
Mallery
Familie Gerets
Familie Leis

6413 WH Heerlen, 23 december 1993
Ensstraat 17

De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden op maandag 27 december a.s. om 11.00 uur in de parochiekerk van de H. Cornelius te Heerlen-Heerlerheide waarna aansluitend de begrafenis zal plaatsvinden op de begraafplaats aldaar.

Bijeenkomst in de kerk. Er is geen condoleance.

Gelegenheid tot afscheid nemen in de rouwkapel van de Verpleegkliniek te Heerlen Henri Dunantstraat 3 dagelijks van 14.00 tot 15.00 uur.

Zij die geen kennisgeving mochten hebben ontvangen gelieven deze annonce als zodanig te willen beschouwen.

Met grote verslagenheid hebben wij kennisgenomen van het overlijden van onze gewaardeerde oud-medewerker

Hubertus de la Brassine

Gedurende 40 jaar vervulde hij met veel inzet onder andere de functie van salarisadministrateur.

Wij wensen zijn vrouw en familie veel sterkte toe om dit verlies te dragen.

Wij zullen zijn betrokkenheid bij onze organisatie niet snel vergeten.

Bestuur, directie en personeel
LIASS Ziektekostenverzekeringen

Stanley van der Loo

wij zullen je nooit vergeten.

Vrienden en bekenden

---

†

Heden overleed tot onze diepe droefheid voorzien van het h. sacrament der zieken in de leeftijd van 83 jaar onze goede en zorgzame moeder en schoonmoeder, lieve oma, zus, schoonzus, tante en nicht

Katharina Maria Hubertina Kockelkoren

weduwe van

Hendrik Willem Meiser

De bedroefde familie:
Eygelshoven: Sonja Meiser
Ubach over Worms: † Jean Meiser
Ineke Meiser-Stekelenburg
Péronne, Roland en Georgette
Eygelshoven: Paul Meiser
Ineke Meiser-Janssen
Paul en Hans
Familie Kockelkoren
Familie Meiser

6471 AB Eygelshoven, 22 december 1993
Wimmerstraat 12

De plechtige eucharistieviering zal plaatsvinden op maandag 27 december om 11.00 uur in de parochiekerk St.-Johannes de Doper te Eygelshoven waarna aansluitend begrafenis op het r.-k. kerkhof aldaar.

Bijeenkomst in de kerk.

Daar wij overtuigd zijn van uw medeleven is er geen condoleren.

Tijdens de mis op 2de kerstdag a.s. om 11.00 uur zal ma bijzonder worden herdacht in voornoemde kerk.

Ma is opgebaard in het mortuarium van het De Weverziekenhuis te Heerlen, gelegen aan de Henri Dunantstraat. Gelegenheid tot afscheid nemen van 16.00 tot 17.00 uur.

Zij die geen kennisgeving mochten hebben ontvangen gelieven deze annonce als zodanig te beschouwen.

---

†

Dankbaar voor het vele goede dat hij ons tijdens zijn leven heeft gegeven, delen wij u mede dat op 70-jarige leeftijd toch nog onverwacht van ons is heengegaan mijn lieve man, mijn vader, schoonvader, opa, broer, zwager, oom en neef

Albert Paul Patist

echtgenoot van

Magdaliena Elisabeth Blom

Brunssum: M.E. Patist-Blom
Castricum: Paul Patist
Pieter Patist-Kleinbosch
Rosalie, Erik, Tom
Familie Patist
Familie Blom

20 december 1993
Generaal Dourstraat 1, 6445 BB Brunssum

Op wens van de overledene heeft de crematieplechtigheid in besloten kring plaats gevonden.

Dankbetuiging

Voor de enorme blijken van belangstelling en medeleven die wij mochten ontvangen bij het overlijden van onze ouders

Ruth Ginsel-Nurnawi

en

Jan Ginsel

betuigen wij onze oprechte dank.

Familie Ginsel
Familie Nurnawi

Kerkrade, december 1993

---

†

Onverwacht hebben wij afscheid moeten nemen van onze lieve moeder en omi

Netty Leers
Catharina Antonetta Eva

weduwe van

Peter Ottengraf

Zij is rustig ingeslapen op de leeftijd van 82 jaar.

Stiphout: Simon en José Ottengraf-Vaessen
Peter, Marcel
Malden: Antoinette Ottengraf
Andrea, Claudia, Mirjam
Geleen: Marie-Eve Ottengraf
Annette, Simone, Jos
Geleen: Marleen en Don v. Maanen-Ottengraf
Marcus, Mila Eline

22 december 1993
Akerstraat 129, Brunssum
Corr.-adres: Europalaan 18, 6164 CW Geleen

Gelegenheid om afscheid te nemen dagelijks van 17.30 tot 18.30 uur in het mortuarium van het St.-Gregoriusziekenhuis te Brunssum.

De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden in de parochiekerk van de H. Familie aan de Akerstraat te Brunssum op maandag 27 december a.s. om 11.00 uur.

Samenkomst in de kerk alwaar gelegenheid is tot schriftelijk condoleren.

De begrafenis vindt aansluitend plaats op de gemeentelijke begraafplaats aan de Kampstraat te Heerlerheide.

Zij die geen kennisgeving mochten hebben ontvangen gelieven deze annonce als zodanig te beschouwen.

---

†

Dankbaar voor hetgeen hij voor ons betekend heeft, nam God heden tot Zich, in de leeftijd van 65 jaar, mijn dierbare man, onze goede vader, broer, schoonbroer, oom en neef

Martin Hamers

echtgenoot van

Netty Ruijters

In dankbare herinnering:
Simpelveld: Mevrouw N. Hamers-Ruijters
Simpelveld: Harrie Hamers
Simpelveld: Pierre Hamers
Familie Hamers
Familie Ruijters

6369 AJ Simpelveld, 22 december 1993
Pleistraat 18

De plechtige uitvaartdienst, gevolgd door de begrafenis, zal plaatshebben op maandag 27 december om 10.00 uur in de parochiekerk van de H. Remigius te Simpelveld.

Overtuigd van uw medeleven is er geen condoleren.

Tweede kerstdag zal de overledene herdacht worden in de h. mis van 11.00 uur in voornoemde kerk.

Pap is opgebaard in het mortuarium van I g'n Bendj, Dr. Ottenstraat 60 te Simpelveld. Bezoekuur, uitgezonderd 1e kerstdag, van 18.00 tot 19.00 uur.

Zij die geen kennisgeving mochten hebben ontvangen gelieven deze annonce als zodanig te beschouwen.

Het is een jaar geleden dat wij afscheid moesten nemen van mijn lieve vrouw, moeder, dochter, zus, schoonzus, tante en nicht

Gertie Cremers

De eerste jaardienst zal worden gehouden op maandag 26 december om 10.30 uur in de parochiekerk van de H. Michael te Berg a.d. Maas.

Leo Cremers en familie

---

† **Wim Pustjens**, 82 jaar, echtgenoot van Jeanne van Eenbergen, Jodenstraat 4, 6101 AS Echt. De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden op vrijdag 24 december a.s. om 10.00 uur in de parochiekerk van de H. Landricus te Echt.

† **Helene Louise Therese (Lene) Daniëls**, 78 jaar, weduwe van Gerard Jozef Geraedts, Hoogpoort 108, Weert, corr.adres: J. Weerts-Geraedts, Koningshof 3, 6006 HA Weert. De crematieplechtigheid zal plaatsvinden op dinsdag a.s. om 11.15 uur in het crematorium te Heeze, Somerenseweg 120.

† **Hubertus (Ber) de la Brassine**, 69 jaar, echtgenoot van Jozefien Tullemans, Heerderweg 68 B, Maastricht. De uitvaartdienst vindt plaats heden vrijdag 24 december, om 11.00 uur in de parochiekerk van het H. Hart van Jezus (Koepelkerk) te Maastricht.

---

†

Bedroefd maar dankbaar voor wat hij voor ons is geweest delen wij u mede dat God tot Zich heeft genomen mijn lieve man, onze zorgzame vader, schoonvader, opa, broer, zwager, oom en neef

Mathias Offermanns

echtgenoot van

Helena Essig

Hij overleed in de leeftijd van 71 jaar voorzien van het h. sacrament der zieken.

Kerkrade: H. Offermanns-Essig
Kerkrade: Louis Offermanns
Tiny Offermanns-Knarren
José en Angelo
Kerkade: Wiel Offermanns
Marleen Offermanns-Duijkers
Alexsandra en Hansje
Kerkrade: Bertie Kusters-Offermanns
Toon Kusters
Huberto en Chantal
Familie Offermanns
Familie Essig

6466 CA Kerkrade, 22 december 1993
Ons Limburgstraat 41

De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden op woensdag 29 december a.s. om 11.00 uur in de parochiekerk van O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand te Kerkrade-Heilust waarna aansluitend de crematie zal plaatsvinden in het crematorium te Heerlen Imstenraderweg 10.

Bijeenkomst in de kerk. Er is geen condoleren.

Avondmis tot intentie van onze dierbare overledene dinsdag 28 december om 19.00 uur in voornoemde parochiekerk.

Voor vervoer kerk-crematorium v.v. is gezorgd.

Zij die geen kennisgeving mochten hebben ontvangen gelieven deze annonce als zodanig te willen beschouwen.

---

† **Lena Corsius**, 70 jaar, weduwe van Frans Peters, Kasteel Hillenraadweg 38, Maastricht. De uitvaartdienst vindt plaats heden vrijdag 24 december, om 11.30 uur in de parochiekerk van de H. Antonius van Padua te Nazareth-Maastricht.

† **Maria Gertrudis Josephina Liebien**, 84 jaar, weduwe van Louis de Stecke, corr.adres: Oranjeplein 289, Maastricht. De uitvaartdienst heeft in kleine kring plaatsgevonden.

Na een moedig en waardig gedragen ... heeft in wijsheid de dood aanvaard en is ... van ons heengegaan, voorzien van de h.h. ... menten mijn levensgezel, onze vader, sch... der, grootvader, overgrootvader, broer, ... oom en neef

Gerrit Bekker

weduwnaar van

Gertraud Zwart

levensgezel van

Frieda Penders

op de leeftijd van 74 jaar.

In dankbare herinnering
Hoensbroek: Frieda Penders
Vlissingen: Elly en Wim Nijsten-Be...
Serge en Pascale
Kenneth
Familie Bekker
Familie Zwart

23 december 1993
Deken Lendersstraat 27
6433 BA Hoensbroek

De plechtige uitvaartdienst zal plaatsheb... woensdag 29 december om 10.30 uur ... Christus Koningkerk te Hoensbroek-Z... volgd door de begrafenis op de centrale b... plaats aan de Randweg.

Bijeenkomst in de kerk alwaar gelegenh... schriftelijk condoleren.

U kunt afscheid nemen in een der rouw... van De Universele Hoofdstraat 100 Hoen... Bezoekgelegenheid dagelijks van 17.... uur. Eerste en Tweede Kerstdag van 14.... uur.

Zij die geen kennisgeving mochten hebb... vangen gelieven deze annonce als zod... beschouwen.

---

†

Bedroefd, maar in grote dankbaarheid ... vele jaren die zij in ons midden moch... brengen, delen wij mede dat heden vrij... ling van ons is heengegaan onze lieve ... schoonmoeder, groot- en overgroot... schoonzus, tante en nicht

Maria Simons

weduwe van

Kurt Bauer

Zij overleed, voorzien van het h. sacram... zieken, op de gezegende leeftijd van 85 ... het bejaardencentrum Heereveld te Wau...

Landgraaf: R.J.J. Bauer
A. Bauer-Roelings
Australië: L.H.E. Bauer
S. Bauer-Widdershoven
Klein- en achterkleinki...
Familie Simons
Familie Bauer

Landgraaf, 22 december 1993
Corr.adres: Kieskoel 67, 6371 DC Landgr...

De plechtige uitvaartdienst zal worden ... gen op maandag 27 december a.s. om 1... in de parochiekerk van de H. Jozef te Wa... gevolgd door de crematie in het cremato... Heerlen.

Bijeenkomst in de kerk, alwaar gelegen... tot schriftelijk condoleren.

Zondag ... december wordt de overlede... zonder herdacht in een eucharistievier... 11.15 uur in voornoemde parochiekerk.

Gelegenheid tot afscheidnemen in de r... pel te Nieuwenhagen, Beuteweg 32, d... van 19.00 tot 19.15 uur.

Zij die geen kennisgeving mochten ontv... gelieven deze annonce als zodanig te be... wen.

---

† **Maria Josephina Augusta Beijners**, ... echtgenote van Peter Johannes Veuge... der de Romen 4 kamer 202, 6971 AL ... plechtige uitvaartdienst zal worden gehe... vrijdag 24 december a.s. om 13.30 uur ... Hartkerk te Roermond, waarna aansluiten... matie zal plaatsvinden in het crematoriu... Grote Blerickse Bergenweg 30 te Blerick.

Golf van solidariteit onder Limburgse boeren

Burenhulp redt veel vee van verdrinkingsdood

● *De LLTB is zeer te spreken over de manier waarop de massale hulpverlening onder boeren op gang is gekomen.*

Van onze verslaggever

RMOND – Massale bu-lp onder de Limburgse n heeft veel vee van een verdrinkingsdood ge- De Maas heeft meer boe-n tuinders verrast dan in De miljoenenschade zal eelvoud van die in 1984 en. De minister van bouw, Natuurbeheer en rij, Piet Bukman, komt vandaag persoonlijk op ogte stellen van de wa-oodramp, die zich in urg voltrekt.

dagmiddag wierpen de scha-n van de watersnood zich t. Burgemeesters waarschuw-LLTB voor een massale eva-van vee. Onmiddellijk werd Landbouwhuis een crisiscen-emand.

elefoontjes die met zaakvoer-an de boerenbonden werden rd, bleek dat in afdelingsver-reeds een massale hulpverle-p gang was gekomen," aldus -secretaris Kees van Rooij. uit blijkt de power van de ."

Limburgse boeren hebben art op de juiste plaats zitten," limenteerde LLTB-voorzitter Koolen zijn achterban.

proep via Omroep Limburg t een golf van solidariteit op Uit alle delen van Limburg hulp aangeboden. Stalruimten n in het crisiscentrum geïn-iseerd; transportondernemin-echarterd om het vee af te n. Tot in Brabant is het onder-cht. Veel melkveehouders n hun stapel op verschillende en verspreid staan. Ze wor-ontaan met de andere koeien molken.

de massale hulpacties bleef antal knelpunten, waarvoor lokale oplossing voorhanden ot zeventig beperkt.

oofdbestuur van LLTB kwam morgen in spoedberaad . Met de voorzitter van de Ka-ke Nederlandse Boeren- en ersbond, Jef Mares, werd in middag een bezoek gebracht e zwaarst getroffen gebieden.

et Oevereind in Roosteren be-gden de agrarische voorman-et door mest en kuilvoer over-de rundveebedrijf van Jan en n van Laar. Het jongvee, plus-s honderd stuks, was in wstadt, Limbricht en Grathem rgebracht; het melkvee, eveneens honderd stuks, in Leunen bij Venray, waar het onder primitieve omstandigheden moest worden gemolken. Er was een hele nacht mee gemoeid.

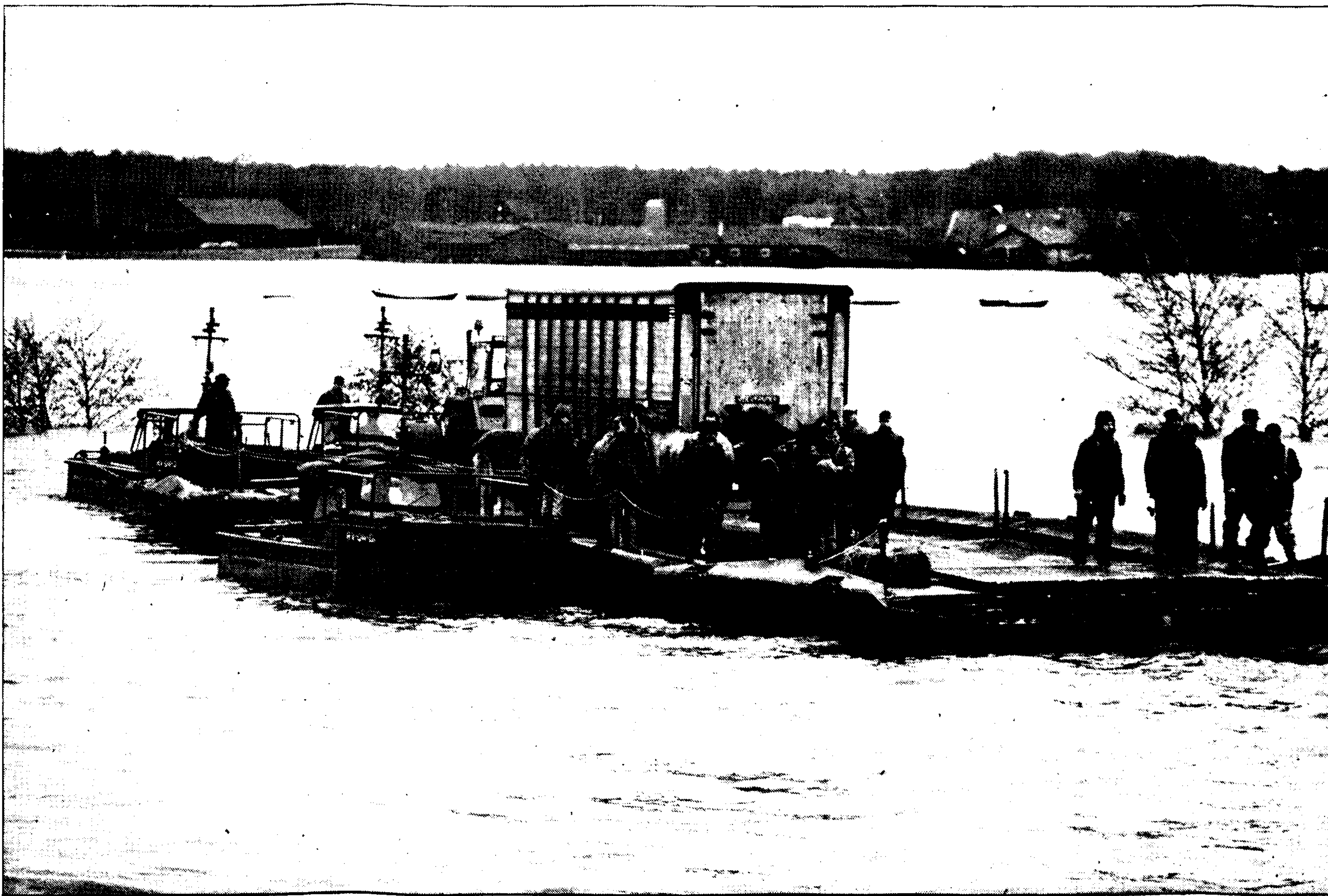
Bij Wil de Bekker aan de Jan Petersstraat in Roosteren bleken 17.000 slachtkuikens verdronken. In Neer was de agri-top getuige van de evacuatie van het vee van de boeren in Zwaarveld. Het betrof sportpaarden, rundvee, zeugen en mestvarkens. De dierenarts Jo Slaats verleende eerste veterinaire hulp. Hij vreest veel uitval. „Jonge biggen zijn niet tegen grote temperatuurverschillen bestand. Stress is fataal voor vleesvarkens en zwangere zeugen die daardoor kunnen verwerpen."

Oyen, een buurtschap tussen Kessel en Baarlo, bleek van de buitenwereld afgesloten. Het vee is op drie bedrijven geconcentreerd. Er is voldoende krachtvoer aanwezig. De capaciteit van de melktanks is tot maandag toereikend. Aggregaten zijn aanwezig om bij stroomuitval te kunnen worden ingezet. Er is alleen vrees voor het uitvallen van de communicatie met de buitenwereld.

Bij valavond begon het Maaswater kassen van tuinders in Baarlo binnen te dringen. Voor het eerst werd ook het bedrijf van Nic Jacobs aan de Roffart geteisterd. Hij teelt gerbera's en anthuriums. Als gerbera's langer dan twee dagen in het water staan ontstaat zuurstofgebrek en gaan ze dood. Wat de gevolgen voor de anthuriums zullen zijn is niet te voorzien. Het betreft een zesjarige teelt, waarin Jacobs voor viereneenhalve ton heeft geïnvesteerd.

Grote zorgen maken zich ook de tuinders aan de Romeinenweg tussen Baarlo en Blerick. Na de watersnoodramp van 1984 is er een dijk aangelegd. Als die doorbreekt dreigen veertien moderne glastuinbouwbedrijven tegen de vlakte te gaan. Om de kracht van de stroom te breken is gisteravond de muur van een nabijgelegen klooster omvergehaald.

Stroomafwaarts langs de Maas heerste op land- en tuinbouwbedrijven tot diep in de nacht koortsachtige bedrijvigheid. Het crisiscentrum van de LLTB blijft tijdens de kerstdagen open.

Europese Unie om hulp gevraagd

HEERLEN – Vier Europarlementariërs, onder wie Ria Oomen, hebben aangedrongen op hulp van de Eurpese Unie aan de overstromingsgebieden en getroffenen. Dit naar aanleiding van de grote overstromingen in Frankrijk, Duitsland, Luxemburg, België en Nederland.

De Europarlementariërs hebben de commissie gevraagd met spoed bijstand te verlenen via het Rode Kruis of andere organisaties in de betrokken lidstaten. Tevens menen zij dat een beroep op middelen uit het Rampenfonds van de Europese Unie gerechtvaardigd is. „De schade is aanzienlijk, persoonlijke slachtoffers zijn ook al gevallen. De Europese Commissie moet snel over de brug komen, en met een serieus bedrag," zo vinden ze. Ook hebben ze onderlinge afspraken van verzekeraars om natuurrampen, waaronder overstromingen, te allen tijde uit te sluiten, wederom aan de kaak gesteld.

● *Een in 1973 aangelegde dijk (de autoweg naar Eijsden) heeft Heugem onvoldoende kunnen beschermen tegen de watersnood.*

'We worden helemaal vergeten in de publiciteit'

Heugem toch weer rampgebied

MAASTRICHT – „Het is allemaal Borgharen en Itteren wat in de publiciteit de klok slaat, maar over Heugem hoor je en lees je niets. Niets in de kranten of op de tv. Tellen wij soms niet mee?" Een veel gehoorde klacht gisteren in het overstroomde dorpje aan de Maas, dat vlak na de oorlog deel ging uitmaken van de gemeente Maastricht.

Heugem liep voor de aanleg van een dijk in 1973 geregeld onder water, zodra de Maas buiten de oevers kwam. Oudere inwoners van Heugem kunnen daar nog over meespreken. Zij bewonen de buurtschap De Distele, die er gisteren verlaten bij lag, omdat de oude bewoners zijn geëvacueerd.

De beveiliging tegen de Maas door de aanleg van de dijk, tevens de autoweg naar Eijsden, is niet afdoende gebleken. Terwijl de Maas gisteren aarzelend zakte, steeg het grondwater verder aan de andere kant van de Hoge Weerd. Daardoor kwam de hele wijk tot en met het nieuwe gedeelte volkomen blank te staan.

In openbare school De Spiegel in het naburige Randwyck is een steunpunt ingericht. Er worden pendeldiensten op Heugem onderhouden, waarvan massaal gebruik wordt gemaakt door Heugemenaren die kerstinkopen doen.

Het hoge water betekent ook ellende voor de Heugemse bedrijven, zoals Europatuin Randwyck aan de St. Michaelsweg. Eigenaar Smeets heeft al enkele dagen geen klanten meer. Hoewel het tuincentrum de grootste kerstdrukte al achter de rug had, betekent de overlast een grote schadepost. Het water staat dertig centimeter hoog in de serre. De stroom is uitgevallen. Het is maar de vraag of de tuinplanten en heesters de chemicaliën in het Maaswater zullen overleven. Kasteelhoeve 'De Hoogeweerth' in de uiterwaarden bij Heugem, onlangs na restauratie in gebruik genomen als restaurant, was maandagavond al onbereikbaar.

In Randwyck, waar bij onder meer de ambulancedienst de parkeerplaatsen blank staan, ondervinden bewoners en instellingen grote problemen met de rioleringen. In de universiteit is het verboden de wc door te spoelen en handen te wassen. Om niet in de problemen te komen met de voorzieningen heeft het AZM zoveel mogelijk patiënten naar huis gestuurd.

Yvonne en broertje Paul met helicopter gered:

'Gelukkig veel zwemdiploma's'

MAASBRACHT – Onder de geëvacueerden waren gisteren de 10-jarige Yvonne Peeters en haar broertje Paul (11) die in de Linnerweerd Maasbracht zijn opgepikt met een helicopter. „Een beetje eng was het wel, als je zo naar boven gehesen wordt," zegt Yvonne, „Maar gelukkig heb ik heel veel zwemdiploma's."

Hun vader en moeder, die zelf thuis zijn achtergebleven, vonden het verstandiger om hun kinderen naar een veiliger plek te laten brengen. Yvonne en Paul blijven enkele dagen bij vriendjes.

Met de helicopter kwamen ze gistermorgen aan op sportpark de Wijher in Roermond. Daar stond limonade klaar. En de camera van het NOS-jeugdjournaal.

„Het huis begon langzaam onder te lopen. De twee cavia's zitten droog en veilig boven. En de kip ook," zegt Yvonne. Van de helicoptervlucht zijn ze onder de indruk: „Alles was plotseling heel klein. Net speelgoed."

Maij-Weggen belooft actie na bezoek Limburg.

Maasgebied wordt te versnipperd beheerd

Van onze verslaggever

BEEK – De lokale overheden in het Maasgebied zijn organisatorisch noch financieel berekend op optimale waterbeheersing. Dat toont de door het rivierwater veroorzaakte calamiteit duidelijk aan. Daarom moet er een nieuw plan van aanpak komen op bestuurlijk en technisch niveau. Dat zei minister Maij-Weggen van Verkeer en Waterstaat gisteravond tijdens een persconferentie op vliegveld Beek.

Op zeer korte termijn wordt een speciale werkgroep opgericht die binnen twee maanden haar bevindingen moet hebben afgerond en aanbevelingen geeft. De werkgroep zal bestaan uit alle betrokken instanties in het Maasgebied. Rijkswaterstaat, Binnenlandse Zaken, de waterschappen, gemeenten en provincie gaan samen bekijken hoe een dergelijke overstroming valt te bestrijden. De inventarisatie van het getroffen gebied moet leiden tot betere afspraken op bestuurlijk niveau. En waar mogelijk moeten praktische oplossingen worden toegepast.

Naar het zich laat aanzien zal daarbij een belangrijk deel van de beheerstaken door de gemeentes overgedragen worden aan de waterschappen en Rijkswaterstaat. Voor een gedeelte treedt reeds een dergelijke overheveling in per 1 januari. Directeur-generaal G. Blom van Rijkswaterstaat voegt voor alle duidelijkheid daaraan toe dat het te besteden budget voor waterbeheersing fors zal oplopen. „Ook bij de rijksoverheid is een groeiend besef, dat het beleid ten aanzien van het Maasgebied om moet."

Volgens Blom moet er een aanpassing komen van de Wet op de Waterkering. Die wet kent extra prioriteiten toe aan 'gevaarlijke zones'. Tot dusver gold deze wet slechts voor vijfhonderd meter oever nabij Mook omdat Rijkswaterstaat er in theorie vanuit ging dat geen noodlottige calamiteiten zouden voorkomen in het Maasgebied. Deze derde overstroming in tien jaar tijd, laat echter niets heel van het gedachtengoed bij Rijkswaterstaat.

Minister Maij-Weggen: „Er is momenteel al een geweldige ontsnippering van alle kleine lokale waterschappen aan de gang. Er komen grotere, grensoverschrijdende districten die daadkrachtiger kunnen optreden in de toekomst. Helemaal tegengaan van zo'n ramp is natuurlijk teveel gevraagd. We spreken hier over een calamiteit die veroorzaakt wordt door klimatologische invloeden. Ik heb al een tijd terug het KNMI opdracht gegeven om een diepgaande klimaatanalyse op Europese schaal op te stellen. We zullen ons beleid aan de hand van die bevindingen bijstellen."

Volgens de minister zal behalve de kwaliteit van het Maaswater, ook de kwantiteitsbeheersing een rol gaan spelen in de discussie tussen Frankrijk, België en Nederland. „Deze ramp betekent een flinke duw in de rug van de gaande discussie over internationale afspraken op het gebied van de waterbeheersing," aldus Maij-Weggen.

De gouverneur van Limburg B. van Voorst tot Voorst toonde zich tijdens het bezoek van de minister een tevreden mens. „De wensen van de provincie en gemeenten worden door het Rijk ingewilligd. We zullen samen de ontstane rotzooi opruimen zonder daarbij onderscheid te maken wiens terrein het daadwerkelijk is."

Wateroverlast bezorgt Europa natte Kerstmis

KOBLENZ – De wateroverlast gaat tienduizenden West- en Oosteuropeanen een natte Kerst bezorgen. Van Noordwest-Frankrijk tot aan de Karpaten in West-Oekraïne hebben rivieren hun bedding verlaten.

Hoewel de waterstand van de Rijn en Moezel in Duitsland vandaag waarschijnlijk iets zal dalen, verandert er nauwelijks wat aan de catastrofale toestand in tientallen dorpen en steden. Duitse politici riepen niet-getroffen bewoners op om gedupeerden te helpen en hen met Kerstmis op te vangen. Sinds begin deze week stierven al vijf personen door het hoge water.

Gisteren was de situatie vooral dramatisch in Koblenz. Vierduizend huizen staan in het water, veelal tot aan de eerste verdieping. Duizend bewoners, die hun woningen niet wilden verlaten, worden met boten voorzien van goederen.

In Keulen bleek de speciale, demontabele vloedkering die de oude stadskern moet beschermen, te laag. Talloze café's, restaurants en woningen staan nu in het water. Langs de Rijn zijn verscheidene treintrajecten niet meer te gebruiken.

In België beschouwen de autoriteiten de situatie nog steeds als 'zeer kritiek', met name in de omgeving van Maaseik waar een dijk dreigt te bezwijken. In Frankrijk verdronk een oude vrouw in haar woning aan de Maas. De Fransen leiden de treinen van Parijs naar Brussel om, aangezien het hoofdtraject onder water staat. In Oost-Frankrijk daalt het water, maar omdat regen wordt verwacht, rekenen de autoriteiten opnieuw op een forse stijging van de waterstand in de rivieren.

Ook Oost-Europa kampt met een enorme wateroverlast. De Karpaten tellen verschillende doden door de overstromingen. Zeventig dorpen zijn ernstig getroffen. In het Tsjechische Noord-Bohemen steeg de Elbe vier meter.

Afslag naar Roosteren blijft dicht

ROOSTEREN – De afslag Roosteren op de snelweg A2 blijft naar verwachting van de politie vandaag dicht. Daarmee wordt voorkomen dat kijklustigen in groten getale naar de watersnood in Roosteren, richting Maaseik, komen kijken. De weg werd gisteren vrijgehouden voor een pendeldienst voor bewoners die na de evacuatie terugkeerden naar huizen of – als dat nog niet kon – hun woningen wilden inspecteren. De tijdelijke pasjesregeling, die woensdag nog gold om Roosteren binnen te komen, is gisteren opgeheven. Daarmee wordt de verordening voor het rampgebied geleidelijk teruggedraaid.

Grontmij maakt plan in opdracht waterschappen

Dijkverzwaring kost tientallen miljoenen

Van onze verslaggever

SITTARD – De Grontmij heeft voor de waterschappen Roer en Overmaas en Peel en Maasvallei becijferd dat dijkverzwaringen langs de Maas in Limburg tussen de 25 en vijftig miljoen gulden gaan kosten.

Voorzitter drs. Frans Laarakkers van Roer en Overmaas wil geen nadere toelichting geven op het plan omdat de waterschappen de alternatieven eerst op een rijtje willen zetten.

„Het plan maakt geen keuzes," zegt Laarakker. „Dat zullen wij straks moeten doen. Daarbij moeten we bepalen hoe hoog we de dijken maken. Staan we toe dat het er één keer in de 25 jaar overheen gáát, één keer in de vijftig of één keer in de honderd jaar."

De bedragen die de Grontmij noemt zijn voor exclusief aanvullende maatregelen zoals het verwerven van grond. „Ik hoop wel dat er nu bestuurlijk knopen worden doorgehakt; of we doen iets of we doen niets," aldus Laarakker. De beide waterschappen zullen in de loop van volgend jaar concrete voorstellen doen aan de colleges van hoofdingelanden.

Naar alle waarschijnlijkheid zullen de voorstellen voor dijkverzwaring in deze provincie betrekking hebben op negen knelpunten bij hoge waterafvoer in de Maas. Die knelpunten zijn: Borgharen/Itteren, Oud Geulle, Ool/Herten, Voorstad Sint Jacob in Roermond, de Weerd bij Roermond, het buitengebied van Baarlo, het kassengebied in Blerick, het stadscentrum Venlo en de Plasmolen te Mook en Middelaar.

Een afdoende oplossing voor Borgharen/Itteren zou volgens een eerdere studie van de provincie de aanleg van waterkerende dijken kunnen zijn. Dan zullen wel zogeheten compenserende maatregelen elders getroffen moeten worden. Door de aanleg van dijken wordt het water immers opgestuwd en ontstaan stroomafwaarts grotere problemen. De opstuwende werking kan gecompenseerd worden door daar de stroomgeul van de Maas te verbreden, bijvoorbeeld door grindwinning.

Daarvoor zou een grondverzet van 2,3 miljoen kuub nodig zijn. De provincie vindt dat het te overwegen is om de aanleg van een dijk hier te combineren met de aanleg van een drinkwaterspaarbekken.

Voor Oud-Geulle in de gemeente Meerssen is een oplossing erg moeilijk vanwege de verspreide bebouwing. Voor Ool/Herten is na de watersnood van 1984 een plan ontwikkeld voor een dijk, kosten 1,6 miljoen gulden. De uitvoering van de eerste fase heeft 750.000 gulden gekost. Of de andere fasen ook worden uitgevoerd is nog niet duidelijk. Om de voorstad Sint Jacob hoogwatervrij te maken is een kade langs de Roer nodig à raison van anderhalf miljoen. Eenzelfde bedrag kost een kade langs de Maas. Vanuit rivierbelang is er geen bezwaar meer om het Roerondse buurtschap De Weerd hoogwatervrij te maken. Volledig watervrij maken is hier echter praktisch ondoenlijk vanwege de open verbinding van de plas Douvesbeemd met de Maas.

Een totaaloplossing voor het buitengebied van Baarlo is volgens de provincie ook nauwelijks realiseerbaar vanwege de verspreide bebouwing en tuinderskassen. Toch is voor gedeelten van het gebied een oplossing mogelijk. Voor het kassengebied van Blerick is indertijd wel een dijkenplan opgesteld en ook uitgevoerd. De problemen voor Venlo zouden een stuk minder zijn indien een waterkerende muur of een andere voorziening langs de Maaskade wordt aangelegd. De gemeente Mook en Middelaar heeft zelf al voorstellen gedaan voor de aanleg van kaden.

Kamercommissie in Midden-Limburg

ROERMOND – „Water is je vriend, maar die kun je niet altijd vertrouwen, zo blijkt wel," zegt woordvoerder J. Biesheuvel van de Vaste Kamercommissie van verkeer en waterstaat die gisteren in Midden-Limburg op bezoek was. Ook andere Tweede-Kamerleden van verschillende fracties kwamen naar Midden-Limburg waar ze onder meer het crisiscentrum in Roermond en het opvangcentrum in het Hertens bejaardencentrum aandeden.

Rotzooi

● Het door de krachtige stroming meegesleurde vuil hoopt zich bij de sluis van Borgharen op.

Vervuilde Maas laat sporen na

Van onze verslaggever

BORGHAREN – Bij de sluis van Borgharen hoopt het vuil zich op: Stukken hout, jerrycans, plastic en karton. Ook aan de oevers is de vervuiling duidelijk te zien. Veel rotzooi die op de bodem van de Maas lag, wordt met de krachtige stroom meegesleurd.

Het verontreinigde water kan verstrekkende gevolgen hebben voor de huizen, die tot aan de brievenbus of hoger onder water staan. Dat er een nieuw behang op de muur moet komen, is duidelijk. Maar het is nog onzeker in hoeverre de funderingen en muren worden aangetast door het vervuilde water.

Het water kan verontreinigd zijn met verschillende zuren, waardoor steen wordt aangetast. Niet alleen de rotzooi op de bodem zorgt voor de verontreiniging. Ook de ondergelopen mesttanks, stallen en kadavers zullen het water vervuilen. Bovendien is het mogelijk dat bedrijven nu de kans grijpen om afval te lozen.

De spaarbekkens in de Brabantse Biesbosch, die hun drinkwater uit de Maas halen, gaan de komende dagen hun inlaat afsluiten. De hoge waterstand van de rivier zorgt voor troebel water met een grote kans op verontreiniging.

Het meetstation van Rijkswaterstaat in Eijsden, dat de kwaliteit van het water dat het land binnenstroomt controleert, ligt midden in de sterke stroming van de Maas. Niet alleen vanaf de wal is het meetstation onbereikbaar, maar ook via de telefoon. Rijkswaterstaat controleert de kwaliteit van het water continu. Wanneer het waterpeil weer gaat zakken, zal duidelijk worden welke sporen het verontreinigde water heeft achtergelaten.

Brinkman maakte als kind zelf evacuatie m

'Watersnood Limbu is erger dan ik dach

Van onze verslaggever

ROERMOND – Niet met de vaste kamercommissie, maar op persoonlijke titel kwam CDA-fractievoorzitter Elco Brinkman gisteren in Midden- en Noord-Limburg poolshoogte nemen van de watersnood. „Ik moest meteen denken hoe ik als vijfjarig jongetje in '53 vanuit Stad aan 't Haringvliet geëvacueerd ben naar mijn grootouders in Gouda."

„De televisiebeelden waren al indrukwekkend, maar met eigen ogen zie je pas hoeveel echt onder water is gelopen. Erger dan ik dacht."

Brinkman wil nog geen voorschot nemen op de discussie of er extra dijken moeten komen of dat de Wet op de Waterkeringen aangepast moet worden. „Het lijkt me verstandig dat de Vaste Kamercommissie zich eerst over die vragen buigt."

Brinkman bezocht gisteren rond het middaguur het crisiscentrum in de Roermondse brandweerkazerne. Buiten de Vaste Kamercommissie waren daar ook Tweede Kamerleden van verschillende fract... wezig. In Herten-Ool praatt... man met gedupeerden ... opvangcentrum in het be... huis aan de Hoogstraat.

Even later op straat sprak ... enkele Hertenaren. „Een wa... vloed," zo zei Theo Diels. B... Brinkman op de dierenwei... herten en geiten nog net ge... den worden. De staldeur v... meter hoog ligt onder de wa... gel. Bij cultureel centrum ... heym en de sporthal staat h... tot aan de deurklink.

Op de vraag van Brinkman ... inwoners de hulpverlening ... delen, zegt een inwoonster ... de herindeling hebben we ... zet tegen annexatie bij Roe... Nu mogen we blij zijn. Bij ... stonden zes brandweerliede... kamer om de spullen te verst... De inzet voor de burgers is ... zandzakken, bewonersbrieve... complimenten."

Met gepoetste schoenen ... Brinkman in de auto, op w... het hoogwater in Venlo.

Dekking tegen overstroming onmogeli

Verzekeraars doen to storting in rampenfon

Van onze verslaggever

MAASTRICHT/DEN HAAG – De Nederlandse verzekeraars hebben gisteren nogmaals heel duidelijk gezegd dat zij niet verzekeren tegen overstroming. Wel doen zij, zoals bij de aardbevingsramp in 1992 een miljoenenstorting in het rampenfonds, waaruit later gedupeerden een tegemoetkoming kunnen krijgen.

„Dat betekent heel concreet, dat de bewoners van Limburg die momenteel hun huizen onder water hebben staan, eerst zelf voor de schade moeten opdraaien," zegt een woordvoerder van het Verbond van Verzekeraars in Den Haag.

„Waarschijnlijk hebben veel mensen die de boodschap duidelijk begrepen en weten zij dat er nauwelijks kans is op vergoeding van waterschade." Limburgse verzekeraars hebben verwondend geconstateerd dat zij dan ook (nog) niet zijn overspoeld met telefoontjes van klanten die schade tengevolge van de overstromingen hebben geleden of denken te lijden.

Chef buitendienst van assurantiebedrijf Mekra in Maastricht Mariëlle Gelissen zei gisteren: „Totnutoe zijn er welgeteld twee aanvragen binnengekomen. Heel veel mensen uit bijvoorbeeld Itteren of Borgharen weten al uit ervaring dat dit soort schade niet zo maar verzekerd is."

Op aanwijzing van verzekeringsagenten hebben zij zelf al eerder maatregelen getroffen en ... vloerbedekking vervangen ... plavuizen, aldus de tussenpe...

Risico's

De reden van het niet verze... dat het bij overstromingen k... om risico's die een niet ... overziene omvang kunnen ... men. Bovendien wijst een ... voerster van de verzekeraa... dat er langs de Maas sprake ... een zodanige regelmaat va... stromingen dat er voor de ... raars geen sprake meer is ... lopen van een risico, maar ... zekerheid dat ze met re... schade zullen moeten vergo...

Bij de aardbeving in Lim... april 1992 deed het proble... het niet verzekerd zijn zi... voor. Evenmin als tegen o... ming is een verzekering teg... bevingen mogelijk.

Toen hebben de verzekera... ter besloten toch een bedra... trekken voor gedupeerden ... maken kregen met ernstige ... aan hun woningen of ander... werken.

Overigens denken brand... raars er alsnog aan in de to... een zoetwater-overstroming... vormen, die met miljoen... van de overheid gedupeerd... nieuwe waterrampen toch ... pen. Maar de gedupeerden ... huidige overstroming hebb... niets aan, aldus een woordv...

'We hoorden de koeien brullen toen wij weggingen'

Boer Waelen in tranen

Van onze verslaggeefster

URMOND/SUSTEREN – „Een kabel spannen tussen de dijk en de stal was genoeg geweest. Dan hadden we zelf met het vee naar de dijk kunnen lopen of desnoods zwemmen. Dan kun je niet afdrijven en hadden we de koeien in twee uur op het droge gehad. Als we met een roeiboot waren gegaan, waren we verzopen. Een touw of een motorboot hadden we nodig. Maar zelfs dat kwam niet."

Jean Waelens boerderij is het gesprek van de dag in de gemeente Stein. „Iedereen heeft het erover, maar ze weten amper hoe een koe er uit ziet," zegt hij. Behalve hij, zijn vrouw, dochter en zoon waren aan de Urweg ook nog 53 koeien aanwezig voor de overstroming. Zowel buurtbewoners als de gemeente vinden dat de landbouwer te lang heeft gewacht met het evacueren van de dieren. Waelen zelf vindt dat gemeente en brandweer te laks hebben gereageerd op zijn noodkreet. „We zijn dag en nacht in de weer geweest met het vee, dan laat je het niet verdrinken hoor. En toen wij weggingen, leefden ze nog. We hoorden ze allemaal brullen." Het snikkend geluid van vader en dochter vult de huiskamer.

„Vanaf maandag hebben we regelmatig contact gehad met de brandweer en de gemeente. Ik denk dat iedereen had verwacht dat het niet zo'n vaart zou lopen. Als het bij het peil van '84 was gebleven, hadden we het droog kunnen houden. Als ik dit geweten had, waren we toch maandagavond al weg geweest," zegt hij nu. Maar in '84 heeft Waelen volgens de gemeente 'ook veel te lang gewacht met evacueren waardoor mensen met gevaar voor eigen leven de koeien per roeiboot hebben moeten redden'.

De uitkomst van het welles-nietesspel staat vast: zo'n veertig runderen vonden de dood. „Sommigen waren tweeduizend gulden waard en je krijgt er geen gulden voor terug. Ik ben nu 46 en was graag nog een jaar of twintig blijven boeren. Het bedrijf is ook altijd zeer gezond geweest," aldus een verbitterde Waelen. Hij beweert dinsdagavond weer te hebben gebeld met de noodkreet dat snel iets moest gebeuren, de zaak liep onder water.

„Klopt," zegt gemeentevoorlichtster Lieke Muyris, „maar toen was het al te laat. Toen konden we hem nog wel weg krijgen, maar de brandweer kon niet meer bij de koeien komen. Pas rond elf uur konden militairen te hulp schieten. We hebben gewaarschuwd dat het nu erger was dan bijvoorbeeld in '84. En andere boeren in de buurt hebben zelf en op tijd voor vervoer en opvang van hun beesten gezorgd."

Huis en haard, alles is het vierkoppige gezin kwijt. Woorden te kort, emoties te over bij de familie Weijzen in de Susterse kern Dieteren. Hier kunnen Waelen en zijn gezin voorlopig blijven. De hond kon nog net mee; kleding en huisraad was ingepakt maar in de strijd tegen het water niet meegenomen. Op foto's in de krant zien ze hoe de ramp zich heeft voltrokken rond en in het huis. Ze zijn niet meer gaan kijken en zijn dat ook niet van plan. Op de aanblik van drijvende kadavers zitten ze niet te wachten. Van de auto op de binnenplaats is op het grauwe papier alleen nog een klein stuk dak zichtbaar.

Dochter Angelique (19) wist net op tijd nog een stel kalveren te redden. „Ik heb vijf kalfjes een touw om de kop gedaan en achter me aan getrokken en in huis gezet. Twee jonkies van een paar weken zijn verdronken. Drie leven nog en maken het goed. Ik stond tot aan m'n middel in het water en heb het beest met het kopje boven water gehouden. Zo'n beestje kent je en vertrouwt op je hè. De anderen hebben ze moeten slepen, die waren steenkoud." Haar vaders lip trilt, Waelen probeert zijn emoties onder controle te houden en steekt nog een sigaret op.

● De in opspraak geraakte boer Waelen uit Urmond beweert dat gemeente en brandweer hebben gereageerd op zijn noodkreet. Ongeveer veertig van zijn koeien vonden de do... danks de inzet van militairen.

Mgr. Wiertz wil collecte

ROERMOND – Bisschop Frans Wiertz van Roermond roept de priesters en kerkbesturen op met Kerstmis een collecte voor de slachtoffers van de watersnood te houden. In een open brief 'aan de dierbare zusters en broeders in de overstroomde gebieden', geeft hij de verzekering dat hij met hen meeleeft.

De bisschop schrijft dat hij graag zijn steun verleent aan het initiatief van de provinciale overheid om met Kerstmis een collectebus bij de kerkdeur te zetten. Het spijt Wiertz, dat hij niet overal tegelijk aanwezig kan zijn. Hij hoopt Kerstmis te kunnen vieren met de parochianen van Borgharen in de kerk aldaar.

Kerstmis 1993 zal voor duizenden mensen in het teken staan van de ernstigste watersnood in Limburg van deze eeuw. „Werden we vorig jaar geplaagd door een ander natuurgeweld, de aardbeving, dit jaar heeft de overstroming van de Maas die wel vaker is voorgekomen in Limburg, vele dorpen en steden zeer ernstige overlast bezo... Ja, je kunt echt wel van ... ramp spreken."

„Materiële schade en ook me... lijk leed door ontheemding, ... gemak en verwoesting zijn a... speurbaar en voelbaar," al... Wiertz.

De bisschop herinnert eraan ... ook het eerste kerstfeest zich ... paald niet afspeelde in een ... maar onder beroerde omstan... heden. „Zoetsappigheid en ... we folklore was het kerstf... totaal vreemd. Ook zijn mo... Maria en zijn vader Jozef w... ontheemd en in barre oms... digheden."

limburgs dagblad — limburg

Rijk machteloos in Perdigonzaak

Van onze verslaggeefster

[H]EERLEN – Het ministerie van [Vr]om staat machteloos in de [Pe]rdigon-affaire. Formeel kan [he]t er niets aan doen dat 202 be[jaa]rdenwoningen in Heerlen, [Br]unssum en Voerendaal, waar [su]bsidiegeld in wordt gestopt, [o]p de speculatiemarkt terecht [zij]n gekomen.

[Ei]genaar van de woningen, de [noo]dlijdende Stichting Bevorde[rin]g Huisvesting voor Bejaarden [in] Heerlen (SBHBH) heeft zonder medeweten van de gemeente het recht tot koop van de woningen doorverkocht aan de Haagse belegger Perdigon. Dit terwijl Heerlen hiervoor een gemeentegarantie heeft afgegeven. Inmiddels is dit recht alweer twee keer doorverkocht. De verkoop aan de Stichting Huisvesting voor Alleenstaanden (SHA) in Heerlen is afgeketst omdat de gemeente hiervoor niet opnieuw gemeentegarantie wilde afgeven. Bij die verkoop zou op elke woning 17.000 gulden winst worden gemaakt.

Hoewel het ministerie de gang van zaken bijzonder verwerpelijk noemt, kan het de subsidie niet terugvorderen. „Het gaat hier om een oude afspraak. Daarin staat niet dat een particuliere stichting de woningen niet mag doorverkopen met winst. Tegenwoordig is dat gelukkig wel goed geregeld," aldus de voorlichter van Vrom. Hoeveel subsidie de stichting voor de woningen krijgt, weet de voorlichter niet. Maar volgens hem kan het niet veel meer zijn omdat 'de woningen boven de subsidie zijn uitgegroeid.'

Omdat de woningen officieel nog niet zijn doorverkocht krijgt de stichting nog steeds een bijdrage van het rijk. „Als na verkoop de nieuwe eigenaar zich aan de regels houdt moet hij de woningen officieel afmelden bij het ministerie," aldus de voorlichter. De gemeente kan ook niets ondernemen tegen de verkoop van de woningen omdat ze bang is om een schadeclaim van Perdigon te krijgen. Ze gaat er vanuit dat het bedrijf niet op de hoogte was van de gemeentegarantie.

Drinkwater in Zuid-Limburg weer zuiver

HEERLEN – Er zitten geen bacteriën meer in het drinkwater in Kerkrade, Vaals, Simpelveld, Nijswiller en delen van Landgraaf en Heerlen. Dat heeft de Waterleiding Maatschappij Limburg (WML) gisteravond meegedeeld.

Begin van de week maakte de WML bekend dat de bacterie clostridium was aangetroffen in het drinkwater dat uit Duitsland aangevoerd wordt. In oktober van dit jaar werd ook al een verontreiniging in dat water aangetroffen. Toen ging het om een coli-bacterie en moesten de bewoners van de betroffen gebieden meer dan twee weken lang het drinkwater koken.

Nu blijkt de verontreiniging minder ernstig. Onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne en het Staatstoezicht op de Volksgezondheid heeft aangetoond dat er geen ziekteverwekkende micro-organismen in het drinkwater zitten. Een kookadvies is daarom ook niet noodzakelijk.

De resultaten van het onderzoek zijn inmiddels besproken met de Duitse autoriteiten en het Wasserwerk des Kreises Aachen. Ook daar had men geconstateerd dat de verontreiniging voorbij was.

Toch blijft de WML de komende dagen de kwaliteit van het drinkwater nauwgezet controleren. Eventueel zal in het komende kerstweekeinde nieuwe informatie verstrekt worden. Via radio en locale tv-programma's zullen eventuele nieuwe ontwikkelingen tijdens de kerstdagen bekendgemaakt worden.

[G]ezondheidszorg Oostelijk Zuid-Limburg vraagt ontslag aan voor 55-plussers

[D]e Wever bezuinigt 11,5 miljoen

Van onze correspondent

[HEE]RLEN – De Stichting [Gez]ondheidszorg Oostelijk [Zui]d-Limburg, waarin onder [mee]r het De Weverziekenhuis [in H]eerlen en het Brunssumse [Greg]oriusziekenhuis partici[pere]n, moet in 1994 ruim elf [milj]oen gulden bezuinigen. [Om] de begroting van onge[veer] 213 miljoen gulden slui[tend] te krijgen is het bestuur [ak]koord gegaan met de aan[vraa]g voor collectief ontslag [van] een groep medewerkers [van] 55 jaar en ouder. Volgens [een] grove schatting staan in [tota]al zeventig arbeidsplaat[sen] op de tocht. De directie [wil] bovendien parttimewerk [bev]orderen en indien nodig [pers]oneelsleden intern her[plaa]tsen.

[Het t]ekort van ruim elf miljoen gul[den i]s ondermeer veroorzaakt door [een] groot aantal kostenstijgingen [waar] geen of onvoldoende compen[satie] in het budget tegenover staat [zoals] salarisverhogingen, prijsstij[ginge]n, doorwerking cao-bepalin[gen e]n uitbreiding spreekuren. Een [extra] tegenvaller was de aangekon[digd]e korting van staatssecretaris [Simo]ns op de gezondheidszorg van [ruim] 2,2 miljoen gulden.

[De] stichting streeft ernaar het [zwaa]rtepunt van de bezuinigingen [te le]ggen bij de materiële kosten. [...]r," zegt directie-voorzitter P. [...]eda, „het is echter onontkoom[baar] dat ook de personele kosten [een] wezenlijke bijdrage zullen moe[ten l]everen aan de bezuiniging."

[Pa]tiëntenzorg

[De i]nkrimping van het personeels[best]and heeft tot gevolg dat de pa[tiënt]enzorg meer onder druk komt [te st]aan. Verwacht wordt dat de [wach]tlijsten zullen toenemen. De [bezu]iniging van 11,5 miljoen wordt [niet] alleen bereikt door inkrimping [van] het personeel. De directie heeft [ond]er andere voorgesteld om tij[den]s de nachtdiensten minder per[son]eel in te zetten. Het eindejaars[caden]au wordt afgeschaft, de prijzen [in d]e restaurants worden verhoogd [en v]oor parkeren zal een vergoe[ding] moeten worden betaald.

[De S]tichting Gezondheidszorg OZL [wor]dt gevormd door Ziekenhuis De [Wev]er & Gregorius, verpleeghuis [Ka]ttershof en de verzorgingshui[zen] Aan de Bleek en Bronnenhof.

Op de valreep

● *Limburgers stelden het kopen van kerstcadeaus zo lang mogelijk uit.* Foto: FRANS RADE

Kerstverkopen laat op gang

HEERLEN – Na het vertrek van Sinterklaas heeft de Limburgse consument even de hand op de knip gehouden. Het bleef rustig in de winkels. Sinds zondag is het kerstgevoel losgekomen en beleeft de detailhandel piekdagen. „We zaten na 5 december even in een dip, maar het is nu heel druk. Je kunt soms over de hoofden heenlopen', verklaart Peter van Bakkum van de Vroom en Dreesmann-warenhuizen. Ook de horeca is tevreden, want de speciale kerstdis is gewild. Volgens Van Bakkum worden de kerstinkopen tot het laatste moment uitgesteld. V en D denkt dat het slechte stormachtige weer daar debet aan is. „Het is weliswaar nog steeds koud en nat, maar ja, de mensen moeten op een gegeven moment toch de deur uit. En dat gebeurt thans massaal. Er is duidelijk sprake van een explosieve verkoop."

Vroom en Dreesmann constateert een warme belangstelling voor de 'echte cadeaus', zoals boeken en cd's. Wat dit betreft verschilt het inkoopgedrag van de consument voor de kerst nauwelijks van dat tijdens de Sinterklaas-inkopen. Ook speelgoed en spellen vinden opnieuw gretig aftrek, alsmede luxe huishoudelijke artikelen en huishoudtextiel. Verder is volgens Van Bakkum de consument geïnteresseerd in mode-accessoires, zoals stropdassen en dasspelden. Om in huis een kerstsfeer te scheppen zijn kerstartikelen nodig. Bij de warenhuizen lopen deze artikelen als een trein. „En het gekke is dat het blijft lopen, terwijl de meeste mensen toch al lang een kerstboom in huis hebben", aldus Van Bakkum.

Van de gedachte als zou Nederland langzamerhand van een Sinterklaas-viering naar een kerstviering opschuiven, is bij de detailhandel niets merkbaar. Volgens Vroom en Dreesmann kunnen beide feesten gewoon los van elkaar blijven bestaan. De consument koopt toch wel, al is volgens de woordvoerder het gemiddelde aankoopbedrag rond de kerstdagen iets lager dan vorig jaar.

De horeca-gelegenheden zitten met de kerstdagen goed vol. Volgens voorzitter Gerard van der Veen van Horeca Nederland (werkgevers) zijn de boekingen voor de speciale kerstmenu's in de restaurants laat op gang gekomen, maar is nu het alleszins bevredigende niveau van vorig jaar bereikt.

Bijna overeenstemming over reorganisatie

Vertrekregeling voor 50-plussers bij ABP

DOOR PETER BRUIJNS

HEERLEN – Directie en personeelsvertegenwoordigers van het ABP hebben gisteren succesvol onderhandeld over de reorganisatie en afslanking van het pensioenfonds. Op enkele punten na is een principe-akkoord binnen bereik. Opvallendste aspect is de voorlopige overeenstemming over een vertrekregeling voor overtollige werknemers vanaf 50 jaar. Ze komen pas voor die regeling (een uitkering met toeslag) in aanmerking als hun functie vervalt en nadat ze een tijdlang vruchteloos naar ander werk hebben gezocht.

ABP-woordvoerder H. Lindelauf wilde dat gisteren overigens niet bevestigen. Het ABP komt pas met een officiële mededeling als er volledige overeenstemming is. Vandaag wordt over de laatste geschilpunten verder onderhandeld.

Doel van de onderhandelingen is – ondanks een grootscheepse reorganisatie – zoveel mogelijk werkgelegenheid te behouden. Het pensioenfonds, dat in 1996 privatiseert, wordt hoe dan ook de komende jaren een stuk slanker. Voor mensen die hun functie verliezen, wordt nu een 'sociaal vangnet' gecreëerd. In het verleden is al eens geopperd dat waarschijnlijk 800 arbeidsplaatsen bij het ABP in Heerlen verdwijnen. Over concrete aantallen is echter tot dusver in de onderhandelingen nog niet gepraat. Bonden en directie wilden eerst overeenstemming bereiken over de topstructuur, het werkgelegenheidsbeleid en het sociaal plan.

Na vier eerdere onderhandelingen is gisteravond naar verluidt afgesproken dat het sociaal plan tot het jaar 2001 loopt, in plaats van tot 1998 zoals de directie aanvankelijk wenste. Directeur P. Bezemer en interim-manager J. Staatsen zouden op verzoek van het personeel hebben toegezegd te bekijken of gedurende drie jaar een vorm van arbeidstijdverkorting haalbaar is. De AbvaKabo, de grootste werknemersbond binnen het ABP, is voorstander van de invoering van een vierdaagse werkweek als dat het behoud van arbeidsplaatsen oplevert.

Bonden en directie verschillen nog van mening over de vraag welke categorie van het personeel bij de afslankingen zou moeten vertrekken. De bonden hebben bereikt dat voor het gros van het personeel het principe geldt dat wie het kortst bij het ABP in dienst is, het eerst moet vertrekken. De directie wil echter een uitzondering maken voor een aantal nieuwe managementfuncties. Directeur Bezemer wil de mensen selecteren op basis van kwaliteit: de besten komen er voor in aanmerking.

Gewapende bankoverval

HEERLEN – Een gewapende man heeft gisterochtend een overval gepleegd op een bank aan de Corneliuslaan in Heerlen. De man, die vier aanwezige klanten bedreigde met een vuurwapen, heeft een onbekend geldbedrag buitgemaakt. Daarna vluchtte hij te voet. De man is tussen de 20 en 25 jaar en ongeveer 1,80 meter lang. Hij droeg een blauwe baseballpet en een blauwe sjaal. De politie vraagt of getuigen zich willen melden bij 045-215050.

Moonen's Cars Valkenburg failliet

Van onze redactie economie

VALKENBURG – Het touringcarbedrijf Moonen's Cars bv in Valkenburg is gisteren failliet verklaard. Directeur N. ter Beek heeft het faillissement zelf aangevraagd. Hij probeert de twaalf werknemers bij collega-bedrijven onder te brengen.

Moonen's Cars was gespecialiseerd in dagtochten. Het bedrijf nam in de zomer toeristen in Zuid-Limburg mee voor eendagsreisjes naar bestemmingen als de Ardennen, Parijs en de Eifel. De belangstelling voor dat soort trips is volgens Ter Beek van jaar tot jaar gestaag gedaald. De prijzen gingen in hetzelfde tempo omlaag. Reisbureaus verlangden steeds lagere tarieven van de busonderneming, waardoor het uiteindelijk nauwelijks meer rendabel was om de bussen van stal te halen.

Volgens Ter Beek heeft het bedrijf een schuldenlast van vier ton bij de bank, fiscus en bedrijfsvereniging. Er zijn volgens hem geen reislustigen gedupeerd. Moonen's Cars had voorlopig geen reis op het programma staan.

Het op hetzelfde adres gevestigde Wilmi Tours bv, gespecialiseerd in reizen naar Praag, valt buiten het faillissement. Curator mr D. Tripels was gisteren niet bereikbaar voor commentaar.

Burgemeesters herbenoemd

MAASTRICHT – Zes burgemeesters in Zuid-Limburg hebben gistermorgen hun herbenoeming aanvaard, officieel voor de termijn van zes jaar. Het gaat om de burgemeesters van Sittard (Jac. Tonnaer), Beek (Albert van Goethem), Born (Hub Creemers), Schinnen (Frans Loefen), Voerendaal (Hub Strous) en Wittem (Wim Janssen). Een aantal van hen zal de benoemingstermijn vanwege hun leeftijd niet volmaken. Zo gaan Tonnaer, Creemers en Loefen binnen een paar jaar een punt zetten achter hun carrière. Hun benoemingen vielen gelijktijdig omdat ze in de huidige gemeenten officieel op dezelfde tijdstippen begonnen, namelijk bij de gemeentelijke herindeling in 1982. Daarvoor waren ze trouwens al burgemeester van een kleinere gemeente.

Raadselachtig ongeluk met VSL-bus bleef onopgelost

Mogelijk ook vervolging 'slachtoffers' Mieke H.

DOOR ROB PETERS

SCHIMMERT/MAASTRICHT – Justitie in Maastricht sluit niet uit dat ook de 'slachtoffers' van Mieke (37) en haar man Fon H. (44) uit Schimmert en de door haar ingehuurde Marco R. (26) uit Landgraaf, alsnog strafrechtelijk vervolgd worden.

Dat heeft officier van justitie mr. J. van Atteveld gisteren, een dag nadat hij tegen de drie verdachten tweemaal acht en eenmaal drie jaar gevangenisstraf wegens uitlokking en poging tot moord heeft geëist, desgevraagd bevestigd.

In het door justitie zeer geprezen onderzoek van de politiebasiseenheid Meerssen is al aandacht besteed aan een aantal verdachte gedragingen van het bedreigde echtpaar. Verder dan sterke aanwijzingen kwamen de rechercheurs niet. Met name een mysterieus busongeluk op 23 maart op een buitenweg in Schimmert zal opnieuw onder de loep worden genomen.

Mr. van Atteveld bevestigde ook dat met name de verdedigers in de strafzaak om nader onderzoek van diverse aanwijzingen hebben gevraagd.

Zoals bekend waren de (mislukte) poging om op 28 september Esther B. uit Ulestraten dood te schieten en de poging op 21 juli brand in de woning van haar man Alois te stichten door de voor tienduizend gulden ingehuurde Marco R. het directe gevolg van een langdurig en volledig uit de hand gelopen conflict tussen twee aanvankelijk bevriende echtparen.

Een conflict waarin, zo bleek tijdens de rechtszitting, geen middel werd geschuwd. Niet alleen door Mieke H. en haar man tegen het andere echtpaar, maar ook tussen de echtelieden onderling. Waren Mieke en haar helpers goed voor soms wel tachtig dreigtelefoontjes per dag van Schimmert naar Ulestraten, de PTT heeft ook een aantal nachtelijke dreigtelefoontjes vice versa bevestigd. Ook zijn dreigbrieven vol verwensingen en obscene afbeeldingen aan het adres van Mieke boven water gekomen. Mieke H. ontkent dat zij de bij Esther B. aangekomen doodsprentjes heeft vervaardigd of verstuurd.

Officier van justitie Van Atteveld signaleerde woensdag tijdens de zitting nog voorzichtig maar duidelijk dat 'ook het echtpaar uit Ulestraten zich in het conflict niet onbetuigd had gelaten'.

Voor raadsman mr. Jos Coumans van Mieke H. is het tijdens de zitting van de Maastrichtse rechtbank geheel duidelijk geworden dat 'het geen eenzijdig conflict is geweest'. Hij heeft inmiddels justitie officieel gevraagd nader onderzoek te doen. Zijn cliënte, zelf buschauffeur, zegt met name dat zij op 23 maart tijdens een wandeling op een buitenweg in Schimmert door de chauffeur van een VSL-bus moedwillig is aangereden. Coumans: „Een getuige heeft gezien dat een lijnbus plotseling van zijn lijn afweek en van de rechter weghelft naar de linker dook, waar Mieke en haar man liepen. Mieke is in elk geval door de spiegel van die bus geraakt," aldus de raadsman.

Door verdachte H. is al bij de politie gezegd dat de chauffeur mogelijk een kennis was van de man, met wie zij bij de busonderneming waar zij werkte zo'n problemen had, namelijk haar oud-collega en chef planning Alois.

Het is overigens niet de enige keer dat Mieke H. het gevoel had dat 'iemand het op haar leven had gemunt.'

Blijft de vraag of de 'aanslagen' wellicht thuishoren in de psychische toestand waarin Mieke H. volgens psychiater professor Van Leeuwen maandenlang verkeerd moet hebben. Een toestand die volgens de politie soms 'demonische vormen aannam'. Mieke H. zei hier zelf over: 'Het was alsof ik buiten mijzelf was getreden'.

Opmerkelijk in de hele affaire is dat Mieke H. woensdag nauwelijks moeite heeft gedaan haar rol te minimaliseren maar wel opnieuw bijna hartstochtelijk heeft ontkend dat zij ooit een meer dan collegiale verhouding met haar chef Alois heeft gehad. 'Zij is een leugen,' heeft zij nadrukkelijk ook aan de rechtbankvoorzitter J. Bergmans, die dat gegeven aanhaalde, laten weten.

Minister Van den Bossche komt alsnog over de brug

OU en Vlaamse overheid bereiken toch akkoord

DOOR HANS GOOSSEN

HEERLEN – De Open Universiteit en de Vlaamse regering hebben elkaar alsnog gevonden in een overeenkomst over de financiering van de Belgische studiecentra. De Vlaamse onderwijsminister Luc van den Bossche heeft de OU laten weten voor 1993 en 1994 financiën beschikbaar te stellen. Daarmee is de samenwerking tussen de OU en de Belgische stichting Open Hoger Onderwijs (Stoho) alsnog gered.

In de eerste helft van 1994 zal een gezamenlijke werkgroep van vertegenwoordigers van de Vlaamse universiteiten, de studiecentra en Stoho met een definitieve regeling komen. Van den Bossche heeft tot genoegen van de OU laten weten daarvoor in elk geval en met terugwerkende kracht geld voor beschikbaar te stellen.

De Open Universiteit zegde de samenwerking afgelopen najaar op omdat de Vlaamse overheid nog steeds geen stappen had ondernomen om de al jaren durende coöperatie te regelen in een decreet. Een van de belangrijkste zaken die daarin vastgelegd zou worden is de financiering van de zes studiecentra in België. Tot nog toe vloeide nog steeds Nederlands geld naar de Belgische centra. Een ontwikkeling die de OU in deze tijden van bezuiniging niet langer acceptabel achtte.

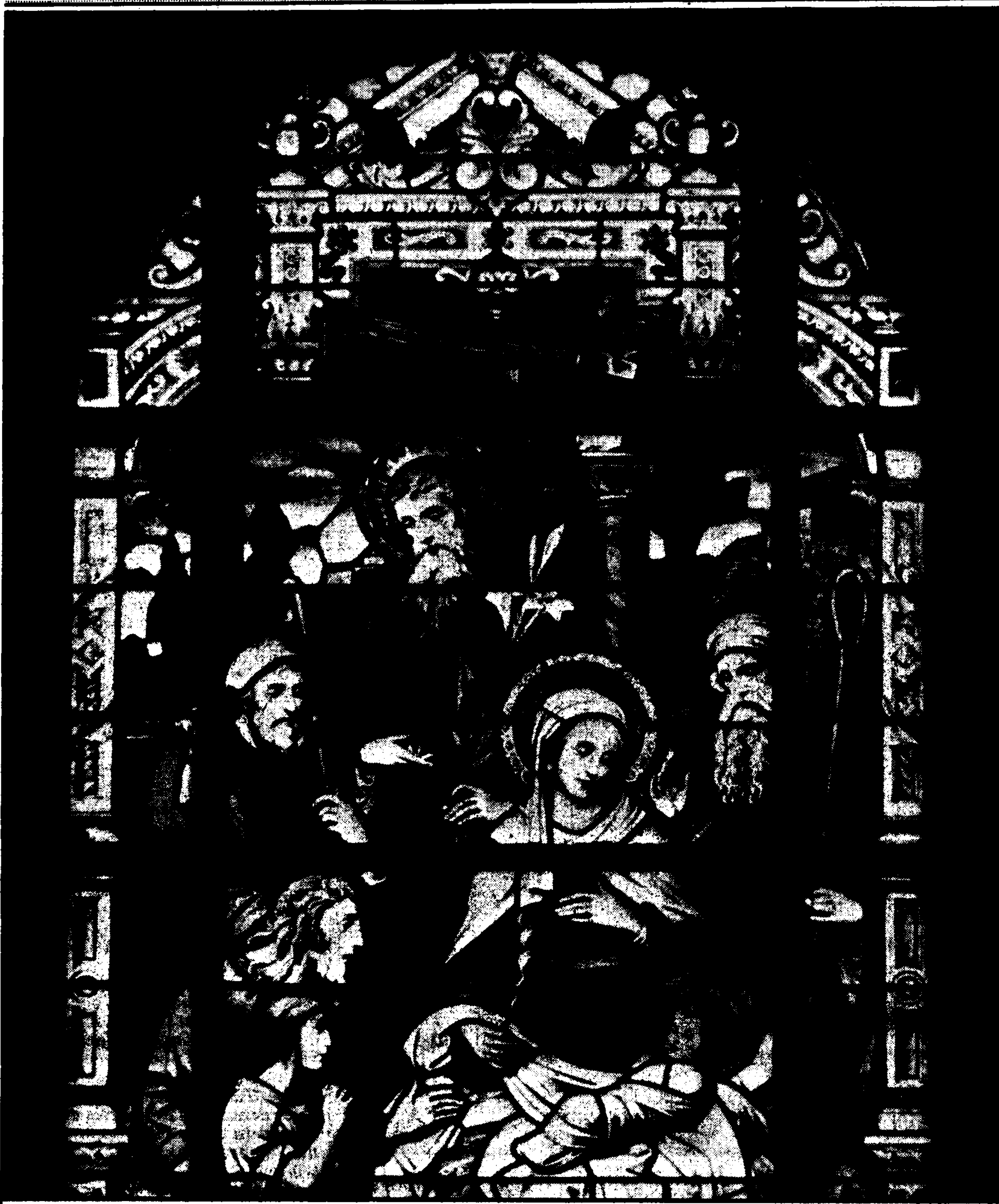
Overhoop

Eind 1992 lagen de betrokken partijen hierover ook al overhoop. De OU dreigde toen al de samenwerking op te zeggen, maar bond in na ingrijpen van de Vlaamse minister Van den Bossche. Hij beloofde met een beleidsplan te komen. In afwachting daarvan werd de samenwerking onder de oude voorwaarden voortgezet.

Toen echter dit najaar nog steeds geen beleidsplan op tafel lag, was de maat voor de OU vol. In een brief op hoge poten werd de samenwerking opgezegd, maar daarna vonden wel nog gesprekken plaats. Met het uiteindelijke resultaat dat de OU en de Vlaamse overheid elkaar toch nog gevonden hebben.

OU-bestuurder Chr. van Zeventer reageerde verheugd. Hij noemt het Belgische initiatief vertrouwenwekkend.

Kerstraam

● *In de meeste kerken is wel een gebrandschilderd raam te vinden met een afbeelding van het kersttafereel: Maria, Jozef en het Kind Jezus liggende in een kribbe. Zo ook in de Johannes-de-Doperkerk in Mechelen, gemeente Wittem. Een vooraanstaand lid van de Mechelse gemeenschap schonk het raam een behoorlijk aantal jaren geleden aan de kerk en volgens de pastoor werd het in atelier Nicolaas in Roermond vervaardigd. De heldere kleuren van 't glas-in-loodraam komt het best tot zijn recht als het daglicht erdoor naar binnen schijnt. Bezoekers van de nachtmis zullen dat vanacht dus moeten missen.*

Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

Waarschuwing voor gaten Emmaterrein

BRUNSSUM – De sanering van het Emmaterrein in Treebeek is zo goed als af. Het verwijderen van de meest vervuilde grond is conform de afspraak voor de kerst afgerond. Door de aanwezigheid van diepe gaten blijft het terrein nog verboden gebied.

De sanering van het voormalige DSM-terrein bleek onverwacht voor veel stankoverlast te zorgen. De stankoverlast was dusdanig dat omwonenden last kregen van hoofdpijn en brandende ogen. De gemeente belegde in allerijl een informatie-avond voor de inwoners van Treebeek. Om de overlast te beperken is de sanering wegens stankoverlast enkele malen tijdelijk stilgelegd.

De gemeente zal de omwonenden schriftelijk bedanken voor het tijdens de sanering getoonde begrip.

Feest bij AZM alleen voor gezond personeel

Van onze correspondent

MAASTRICHT – De leiding van de Civiele Dienst van het AZM heeft zo haar eigen methoden om het ziekteverzuim terug te dringen. Veertien dagen geleden werd een feestavond voor het personeel gehouden waarop alleen die medewerkers welkom waren die de voorbije tien maanden nauwelijks ziek waren geweest. Een opmerkelijk initiatief, dat binnen de dienst heftige reacties heeft opgeroepen.

„Het idee is maandenlang bediscussieerd op managementsniveau," aldus stafmedewerker Eugène Ruygers. „Hoewel we bewust waren van de negatieve reacties die het plan zou kunnen oproepen, hebben we de knoop toch doorgehakt. Het management vond dat de medewerkers die altijd paraat zijn op de werkplek maar eens beloond moesten worden."

De Civiele Dienst heeft lange tijd de naam gehad 'ziek' te zijn. Het dieptepunt deed zich enkele jaren geleden voor toen het verzuimcijfer de hoge waarde bereikte van dertig procent. Reden voor de leiding om een intensieve campagne te voeren om de schrikbarend hoge cijfers te reduceren.

Ruygers: „We hebben heel veel geld en energie gestoken in het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en het begeleiden van de zieken. Het resultaat is dat het verzuimcijfer teruggebracht is tot twaalf procent."

De Civiele Dienst vond dat een succes en besloot op vrijdag 10 december de bloemetjes eens flink buiten te zetten in de Schimmertse Remigiushoeve. Het gezonde deel van de dienst wel te verstaan. „Alleen de mensen met een lager ziekteverzuim dan twee procent werden uitgenodigd", zegt Ruygers zonder een spoor van schaamte. „Zie het als een stuk waardering voor de medewerkers die altijd present zijn. Jarenlang hebben zij het etiket 'ziek' met zich moeten meetorsen, terwijl ze wel altijd aanwezig waren. Nou, dat mag best eens beloond worden, vind ik."

Het 'gezonde' feestje blijkt niet bij iedereen in goede aarde te zijn gevallen. Zeker niet bij de AbvaKabo, die de belangen behartigt van het personeel. „Op deze manier plak je medewerkers een etiket op", vindt een boze Jos Dols, vice-voorzitter van de ambtenarenbond. „Je schept bewust twee groepen, de ziekvierders en de feestvierders. Ons inziens heeft de leiding van de Civiele Dienst een psychologische blunder gemaakt van de eerste orde." De medezeggenschapsraad was het met deze kritiek van harte eens en schonk allen die geen uitnodiging hadden ontvangen een chocoladeletter.

Veel invloed op de filosofie van het management heeft dit waarschijnlijk niet gehad. „We willen dit initiatief ook volgend jaar doorzetten", blikt Ruygers reeds vooruit. „Het zou onrechtvaardig zijn om medewerkers die ditmaal de boot gemist hebben, volgend jaar deze kans te ontnemen."

Rechercheteam Arcen stopt

ARCEN – Het rechercheteam dat zich bezighield met het onderzoek naar de identiteit van een onbekende waarvan onlangs het stoffelijk overschot in een bos bij Arcen werd gevonden, stopt. Het is niet gelukt enige klaarheid in de zaak te brengen ondanks een grootscheeps onderzoek. Tips blijven welkom bij het basisteam van de politie Arcen/Venlo-Oost, tel. 077-55555.

Rectificatie

HEERLEN – In tegenstelling tot wat afgelopen woensdag in de popagenda werd gemeld, treedt de groep Faith Once More op tweede kerstdag niet op in D'r Londener in Kerkrade.

limburgs weerhoekje

door Bob van der Moolen

Kans op witte kerst!

In de regel hoort in de winter bij zacht en somber weer ook een bovennormale hoeveelheid neerslag. December 1993 maakt daar zeker geen uitzondering op. Het neerslagoverschot was tot gisteren al opgelopen tot ruim 50% Dit betekent dat op veel plaatsen in Limburg tot nu toe al 110 tot 150 liter neerslag per vierkante meter is gevallen, tegen 75 tot 85 liter normaal. Nu reeds kan worden vastgesteld dat 1993 een te nat jaar is geworden met plaatselijk al bijna 850 mm. Normaal is ongeveer 800 mm. Overigens zijn in het verleden ook jaren voorgekomen met nog veel meer neerslag. De grootste jaarsom die ooit in Nederland werd opgevangen bedroeg 1323 mm in 1966 in Vaals. Deze plaats was ook koploper in 1981 met 1140 mm en in 1984 tapte men aldaar 1107 mm af.

Tot gistermiddag was het erg zacht voor de tijd van het jaar, want de gemiddelde etmaaltemperatuur ligt voor deze maand momenteel ruim 2 graden boven normaal. Opvallend somber is het zeker: Tot nu toe zijn al 18 zonloze dagen geteld, waarvan maar liefst 9 op rij. De zon heeft zich dus op slechts 6 dagen laten zien. Nog net niet zo somber als in 1978 toen de zon in Limburg in december op 23 dagen verstek liet gaan.

In de afgelopen week was, naast de vele regen, ook sprake van grote temperatuurschommelingen. Zondag werd in de Bilt de warmste 19e december van deze eeuw genoteerd, maar een dag later was het weer 11 graden kouder. De hoogste decembertemperatuur is overigens nog altijd voorbehouden aan Buchten, waar het op 4 december 1953 maar liefst 17.8 graden werd.

De kans op een witte kerst wordt groter, omdat na het passeren van een storing tijdens de kerstdagen koudere lucht wordt aangevoerd. De weercomputers zien op tweede kerstdag een nieuwe storing naderbij komen, die winterse buien als lading heeft. Omdat de maximumtemperaturen maar net boven het vriespunt uitkomen, zal de eventuele sneeuw niet snel wegdooien. Het zal dan voor het eerst sinds 1981 weer eens wit kunnen worden op een of beide kerstdagen.

De nachtelijke minima kunnen, afhankelijk van een sneeuwdek, flink dalen waarbij het zelfs tot matige vorst kan komen. De weerkaarten geven nog steeds geen duidelijk beeld, maar de laatste berekeningen zijn het waard om goed in de gaten te houden. Boven Scandinavië stijgt de luchtdruk en dat zou kunnen inhouden dat de aanwezige vrieslucht op transport wordt gesteld. Of we dan aan de vooravond staan van een nieuwe vorstperiode wordt (nog) door geen enkele weercomputer in het vooruitzicht gesteld. Maar met een winterse kerst mag rekening worden gehouden.

weerspreuk

'Zijn de bomen met Kerstmis sneeuwwit, dan zijn ze in de lente bloesemwit'

(ADVERTENTIE)

bioscopen

● **HEERLEN**

Royal: Beethoven's 2nd, dag en 21,30 uur. Vrijdag en Eer Kerstdag geen voorstelling. t/m wo 14.30, 16.45, 19 en 21 uur. **Rivoli:** Aladdin, do 18.30. Vrijdag en Eerste Ke geen voorstelling. Zo t/m wo 16.15 en 18.30 uur. Little Bud ha, dag om 20.30 uur, zo t/m ook om 15 uur. Maar 24 en dec. geen film. **Maxim:** Juras Park, dag om 18.30 en 21 u Maar niet op vrijdag en Eer Kerstdag.
H5: Op vrijdag is de laatste vo stelling om 16.45 uur. A Perf World, dag om 21 uur. Ro Hood. Men in Tights, dag 18.30 uur. Sleepless in Seat dag om 14.30, 16.45, 19 en 21 uur. Aladdin (Ned), dag. 14 16.15 uur. Aladdin (Engels), d 14.15, 16.30, 18.45 en 21.15 u The Muppet Christmas Ca dag. 14.30, 16.45 en 19 uur. Ha Target, dag om 20.30 uur. Jur sic Park, dag om 14.30 en 17 uur. The house of the spir dag. 20.30 uur. **Filmhuis Spiegel:** L 627, zo 21 uur.

● **SCHAESBERG**

Autokino: Hard Target, za en om 20 uur. Sliver, za en zo 22.15 uur.

● **MAASTRICHT**

Mabi: Vrijdag 24 en 31 dec leen 14 uur. Eerste Kerst gesloten. Beethoven 2nd, om 13.45, 16.15, 18.30 en 21 uur. Hard Target, dag om 21 uur. The Muppets Christmas rol, dag om 13.15, 15.45 en 18 uur. Little Buddha, dag. 14.15, 17.45 en 21 uur. Vrij 24 31 dec. alleem om 13.45 Aladdin (Ned), dag om 13.15 15.45 uur. Aladdin (Ned), dag 13.15 en 15.45 uur. **Ciné-K:** House of the Spirits, dag 2 uur, beh. 24, 25 en 31 dec.
Cinema-Palace: A Per World, dag om 20.45 uur. Vrij geen voorstelling. Sleepless Seattle, dag om 14, 18.30 en 2 uur, behalve op vrijdag en ste Kerstdag. Aladdin, 13.30, 16 en 18.15, behalve vrijdag en Eerste Kerstdag. J rasic park, dag. 14 en 17.45, halve vrijdag en met Ee Kerst. The fugitive, dag. 21 u behalve vrijdag. **Lumière:** H ry, a portrait of a serial killer, en met 1 januari elke do, vrij za om 23 uur.

● **GELEEN**

Roxy: Vrijdag ofwel Ke avond geen voorstellin Beethoven 2nd, dag om 18.30 20.30 uur. Zo t/m wo ook om uur. A Perfect World, dag 20.30 uur. Zo t/m wo ook om uur.

● **SITTARD**

Vrijdag ofwel Kerstavond g voorstellingen. Forum: Al din, dag 18.45 uur. Zo t/m ook om 14 uur. Sleepless Seattle, dag om 18.45 en 21 Zo t/m wo ook om 14 uur. House of the Spirits, dag om uur.

● **ECHT**

Royal-MicroRoyal: Kerstav geen voorstellingen. A Per World, do t/m di om 20.30 The Firm, do t/m di 20.30 uur. Ongelooflijke Reis, zo en wo 14.30 uur. Jurassic park, zo wo om 14.30 uur.

● **ROERMOND**

Royal: Geen voorstellingen Kerstavond A Perfect World t/m wo 20.30 uur. The Firm, om 20. 30 uur. **Royaline:** Bee ven's 2nd', do en ma t/m wo 20.30 uur. Za en zo om 18.30 20.45 uur. Za, zo en wo ook 14.30 uur.

in de thea

● **HEERLEN**

zo. 26/12: muziek: kerstconcert nenkoor St. Pancratius (12.30 u **di. 28/12:** toneel: De Blauwe Vo Maurice Maeterlinck (19 uur) **wo. 29/12:** muziek: Golden Earri

● **KERKRADE**

zo. 26/12: muziek: orgelconce Zeyen (Abdijkerk Rolduc, 15 uu

● **SITTARD**

zo. 26/12: muziek: kerstconcert Group (12 en 16 uur)

● **MAASTRICHT**

zo. 26/12: muziek: kerstconce treechter Staar (11.30 uur)
ma. 27 en di. 28/12: toneel: K Moeder met o.a. Mary Dre (20.15 uur)
wo. 22/12: muziek: Rosenbe (20.15 uur)

Tenzij anders aangegeven b de voorstellingen om 20.00 uur.

Officiële medede

Streekgewest Westelijke Mijnst

BEKENDMAKING

De Gewestraad van het S west Westelijke Mijnstreek zijn vergadering van 5 juli sloten tot instelling van stuurscommissie GGD/Be zondheidszorg.

De verordening daartoe, taak en werkwijze van de sie nader geregeld zijn, li heden ter inzage bij het cretariaat van de GGD, beeklaan 2 te Geleen, t 787200.

De verordening zal met in 1 januari 1994 in werking t

Het Dagelijks B van het Streek Westelijke Mij

weekend diensten

…vond- en weekenddiensten …nen op vrijdagavond en …en de volgende week vrij- …m 8.30 uur.

…EN

…en: Voor spoedgevallen …4.00 (brandweercentrale)

…rade-Oost: Bij spoedgeval- …efonisch contact opnemen …e eigen huisarts.

…elveld/Bocholtz: Vrijdag … zaterdag schiffelers, …1-1500. Zondag Schepers, …2.13.

…raaf: Zaterdag en zondag …ers, ☎31.91.11.

…sbroek: Patiënten van Ge- …heidscentrum Hoensbroek- …d kunnen dag en nacht bel- …☎21.48.21. Uitsluitend voor …gevallen: ☎23.18.00. An- …eigen huisarts bellen.

…THEKEN

…ssum/Schinveld: Bruns- … Rumpenerstraat 2a, …2.33.

…en: Meezenbroek, Kasteel- …0 Heerlen, ☎72.13.44.

…raaf: Landgraaf, Pasweg 6 …sberg, ☎32.69.00. Voor …gevallen dag en nacht be- …ar.

…rade/Eygelshoven: Van …h, Hoofdstraat 41, …0.10.

…rade-West: Bleijerheide …nd, ☎46.20.50.

…erheide: Bleijerheide, Blei- …derstraat 52, ☎46.20.50. …ijks open van 8 tot 22 uur.

…elveld/Bocholtz: Voncken, …ttenstraat 6, ☎44.11.00. Za- … 11-15 uur, zondag …14.30 uur. Voor spoedge- … van 22-22.30 uur of na tele- …he afspraak.

…broek/Heerlerheide: Jans- … Kouvenderstraat 90, …8.77.

…: Voor spoedgevallen eigen …heek (b.g.g. ☎711400).

…DARTSEN

…en/Hulsberg/Voerendaal: …dag Robat, Meezenbroeker- …110, ☎72.26.80. Zondag Si- …s, Romboutslaan 37 Heer- …☎71.51.60. Spreekuur zater- …en zondag van 11-12 uur. … TIGH, ☎71.14.00.

…rade/Ubach over Worms/ …wenhagen/Eygelshoven: … Dooren, Peschbeemden- … 20 Kerkrade, ☎45.77.20. …kuur 11.30-12 uur en …30 uur.

…elveld/Bocholtz/Gulpen/ …/Wijlre/Wittem: Schijns, Bernhardstraat 1 Vaals, …54-61553. Spreekuur …12 uur en 17.30-18 uur.

…sum/Schinveld/Nuth/ …broek/Schinnen: Beek- …Akerstraat Noord 19 Brun- … ☎22.21.61. Spreekuur …12 uur en 17.30-18 uur.

…EOPATEN

… spoedgevallen dag en … bereikbaar: R.Toussaint, …traat 22 Schinveld, …34.

…NE KRUIS

…tdienst voor spoedgeval- …Heerlen: ☎71.37.12. Nuth/ …ndaal/Simpelveld: …5-2995. Brunssum/Schin- …beek/Merkelbeek/Bingel- … ☎25.90.90. Hoensbroek: ….88. Landgraaf: ☎32.30.30. …rade/Eygelshoven: …2.60.

…RSEN

… - Heerlen: ☎71.14.00. In- …tie over avond- en week- …diensten van artsen, tandart- …apothekers en het Groene …

…dienst SOS: Dag en nacht …kbaar, ☎71.99.99.

…chtziektenbestrijding: …urs infolijn, ☎74.01.36.

…sleiding kapot tijdens sloop

…LEN – Tijdens sloopwerk- …eden aan een oude verffa- …an de Parallelweg in Heerlen …gistermiddag een gasleiding …getrokken.

…oor ontsnapte er een flinke …eelheid gas. Door het explosie- … de hele straat drie kwartier … verkeer afgesloten. Ondui- … is nog of de sloper of de eige- …van het bedrijf verantwoorde- …voor de aanwezigheid van gas …slooppand.

…rt voor Heerlen …rt met 28 leden

…LEN – Tijdens de oprich- …ergadering van de politieke …Hart voor Heerlen hebben … leden opgegeven.

…en betalen een tientje contri- …per jaar, vooral om het lid- …chap voor jongeren aantrek- … maken. Volgens voorzitter …mmermans kan geen dure … gevoerd worden. „Ons …ud … weinig poeha, veel in-

---

KERKRADE – De gemeente Kerkrade gaat één centrale beroeps- en bezwaarcommissie instellen. Hiervoor worden volgend jaar een aantal onafhankelijke deskundigen en een ambtenaar aangesteld. De totale kosten zullen ruim een ton bedragen.

Bezwaren in Kerkrade op centrale plek

Jaarlijks tekenen Kerkraadse burgers of instellingen circa tweehonderd keer beroep of bezwaar aan tegen besluiten van de gemeenteraad. Momenteel kent Kerkrade vele mogelijkheden om beroep en bezwaar aan te tekenen. Maar er zijn geen algemene maatstaven en regels, waardoor er sprake is van een ondoorzichtige en weinig doelmatige situatie.

Daarnaast hebben momenteel raadsleden (met een politieke voorkeur) zitting in hoor- en adviescommissies, hetgeen de objectiviteit sterk kan beïnvloeden. Typerend was de rol van PvdA-raadslid Frans Mijnes in de Mücherveld-zaak. Als lid van de adviescommissie stemde Mijnes voor de bouw van tien woningen in die wijk. In de gemeenteraad was hij tegen.

Om een nieuwe centrale bezwaar- en beroepscommissie in te vullen gaat de gemeente op zoek naar een onafhankelijke voorzitter, een plaatsvervanger en diverse externe leden. De kosten hiervan worden geschat op bijna dertigduizend gulden. Een speciale ambtenaar op de gemeente zal de bezwaren en beroepen coördineren. De kosten hiervoor zijn tachtig mille. Mogelijk wordt deze functionaris uit het eigen ambtenarenkorps geworven.

kerstevenementen

HEERLEN

● Het Koninklijk Heerlens Mannenkoor Sint Pancratius geeft tweede kerstdag traditiegetrouw een concert in de Stadsschouwburg. Er worden kerstliederen uit verschillende landen als Bosnië en Frankrijk gezongen. Onder andere werken van Ang, Adams en Rihar. Ook de solisten Richard Meijer, bariton, Judith Luesink, kindersopraan, Olga Stöcker, sopraan en Jean Lardinois, vleugel, nemen deel aan het concert. Het concert wordt afgesloten met 'La Vergine degli Angeli' van Verdi en begint om half een. De toegangsprijs is ƒ 12,50.

BRUNSSUM

● Zangvereniging Aurora luistert eerste kerstdag in de St.-Jozefkerk Egge de mis van 10.30 uur op.

SIMPELVELD

● Het kerkelijk zangkoor Harmonia luistert vanavond om twaalf uur de nachtmis in de Remigiuskerk op. De Messa Dedicato a Padro Pio van musicus Jeu Weijers uit Bocholtz wordt uitgevoerd. Op eerste en tweede kerstdag voert Harmonia onder leiding van Aloïs Frings om 11 en 9.30 uur de Missa Brevis in F van Joseph Haydn uit.

Vertrouwen

● Bij de gemeente Brunssum wil het maar niet lukken een vertrouwensvrouw te strikken. De commissie die de arbeidsomstandigheden in de gaten houdt, zoekt al een tijdje een vrouw waar gemeentepersoneel klachten over ongewenste intimiteiten en vervelende opmerkingen kunnen deponeren. Enkele vrouwelijke medewerkers zijn daarvoor benaderd, maar zij hebben daar geen trek in. De gemeente heeft daarom een oproep geplaatst in het gemeentelijk personeelsblad. Met de klus is wekelijks nul tot drie uur werk gemoeid. Waarom niemand van de vrouwen deze belangrijke taak wil vervullen, is niet duidelijk. Misschien vinden ze het overbodig. Of komen er dergelijke voorvallen in Brunssum niet voor? Best mogelijk. Maar dat weten we pas zeker zodra er een vertrouwensvrouw benoemd is.

Kalender

● DSM brengt elk jaar een fraaie kalender uit. Voor relaties, maar ook voor de consument. De kalender is uitgevoerd met een systeem waarmee hij ook kan worden opgehangen aan de muur. Een lezer uit Schinveld die elk jaar een kalender koopt, is echter tegen een beperking aangelopen. Het omhulsel waaraan de kalender is bevestigd is zo glad, dat de kalender van de muur valt als hij wordt opgehangen. Het omhulsel blijft wel hangen, maar daarvan valt het verstrijken van de dagen niet af te lezen. De Sjilvender heeft zelfs het sterkste dubbelzijdige plakband geprobeerd. Tevergeefs. Hij is nu een plekje op de schoorsteen aan het vrijmaken.

Ambtenaren

● Gehoord op het gemeentehuis in Heerlen tijdens het bezoek van kinderen uit Rwanda: „Wat een leuke kinderen zijn dat met hun eigenwijze moetjes. Prachtig. Maar ze worden helaas groot." Antwoord van een andere niet onbelangrijke ambtenaar: „Ach, dan worden het goeie poetsers, moet je maar denken." Geachte heren van de gemeente, het is jammer dat de Rwandezen geen medicijnman hebben meegenomen die jullie kan veranderen in twee Somalische mannen, om maar iets te noemen. Alleen een tijdens de kerstdagen om jullie te laten voelen hoe het is om een ander mens, in een andere cultuur met een ander kleurtje, te zijn. Kijken of jullie dan nog zo'n lol hebben, heren. En dan te bedenken dat de Rwandese kinderen een reis maken door heel Europa en dat is voor de meeste aspirant-poetsers echt niet weggelegd. Maar ja, nadenken zo vlak voor de kerst is misschien zelfs van gemeenteambtenaren te veel gevraagd.

Wensen

● Het aantal kerst- en nieuwjaarskaarten dat wordt verstuurd, neemt met het jaar toe. Tante Pos kan u daar alles over vertellen. Maar met een blik op de eigen brievenbus kan die constatering óók al gestaafd worden. Wat te doen met al die kerstkaarten? Gaatje erin en touwtje erdoor zodat ze in de kerstboom kunnen worden gehangen is een mogelijkheid. Meteen in de papierbak gooien kan ook, maar dat is niet zo aardig tegenover de afzender, zeker niet als die toevallig ook nog op bezoek komt.

Huisuitzetting pleeggezin met 19 kinderen voorkomen

't Woelige Nest koopt pension

DOOR HANS ROOIJAKKERS

SIMPELVELD – 't Woelige Nest, een gezinshuis voor kinderen die thuis om uiteenlopende redenen niet kunnen functioneren, koopt het pension aan de Stationstraat 15 in Simpelveld. Met de aankoop van het pand voor 165.000 gulden is de opheffing van het pleeggezin Tieman, dat naast twee kleinkinderen nog zeventien jongeren in de leeftijd van 13 tot 27 jaar verzorgt, voorkomen.

Een tijdje heeft het er naar uit gezien dat het 21 leden tellende pleeggezin met Kerstmis op straat zou gestaan. „Ik zag het niet meer zitten," beaamt het echtpaar Til (50) en John Tieman (59) in koor. „Door omstandigheden is de afgelopen maanden een huurachterstand van ruim dertien mille ontstaan. Die achterstallige huur is niet met opzet tot stand gekomen. Voor dat geld hebben wij de broodnodige sanitaire voorzieningen laten repareren of vernieuwen. Wij dachten dat bedrag op de huursom in mindering te kunnen brengen. Helaas dacht de eigenaar daar anders over en zo ontstond er een conflict dat aan de rechter is voorgelegd."

De rechter voorkwam begin deze maand een huisuitzetting. Hij stelde de eigenaar weliswaar in het gelijk, maar hij liet de menselijke kant in deze zaak prevaleren door de betalingstermijn van 1 december te verschuiven naar 1 februari.

Til Tieman: „De uitspraak van de rechter impliceerde dat wij tenminste weer voor drie maanden een dak boven ons hoofd hadden. Maar daarmee nam de onrust in 't Woelige Nest niet af. Bij iedereen bleef de gedachte overheersen dat zij in februari definitief op straat stonden."

Crisis-manager

Kort na de rechtszaak bood de eigenaar het pand te koop aan. Snel handelen stond voorop, maar het echtpaar Tieman had niet de know-how in huis. Ten einde raad zocht en vond het echtpaar Tieman hulp bij Zymose.

Henk Rozeboom (Straathoekwerk en Stichting Zwerfjongeren Limburg) onderkende de situatie meteen. Hij vond organisatie-adviseur Josan Verboeket bereid op te treden als crisis-manager.

Verboeket slaagde erin een aantal sponsors te vinden voor het wegwerken van de huurschuld: „Het fundament voor continuering van 't Woelige Nest is gelegd. Nu het vervolg. En daar is veel geld voor nodig".

Het 'echte' werk voor Verboeket, Rozeboom en het Stichtingsbestuur begint echter nu. De geldschieter (Triolosbank) verlangt een ondernemingsplan inclusief een exploitatieoverzicht.

Onder de naam 'Fundament Woelige Nest' is bij de ABN in Simpelveld een rekening geopend. Het banknummer is 47.86.60.200. Het ABN-gironummer is: 10.500.85.

'Komt allen tesamen'

● *Een lekker kopje koffie mag aan het begin van de ouderen-kerstviering niet ontbreken.* Foto: DRIES LINSSEN

Ouderen-kerstviering Heilsleger geslaagd

DOOR AGNUS VAN LOENEN

HEERLEN – *'Vrede, vrede op aarde, laat alle mensen gelukkig zijn.'* Een klein meisje zingt met een piepstemmetje het kerstlied. De kinderen achter haar wiegen zachtjes mee op de muziek. De zaal van basisschool 't Pannesjop in het Schaesbergerveld in Heerlen is voor deze speciale kerstviering voor bejaarden verlicht met honderd kaarsjes. De Heerlense bejaarden kijken verstild naar het podium. Het verschil tussen jong en oud vervaagt in het kaarslicht.

Op de tafels staan kopjes koffie en schaaltjes met kerstkransjes. Aan het plafond hangen gekleurde slingers die als een tentdoek de ruimte afsluiten. Naast het podium staat een enorme versierde kerstboom met kerststal. Op de achtergrond klinkt trompetgeschal. Ongeveer tachtig ouderen, veelal vrouwen, zijn in de zaal bijeen.

De organisatie van het 'bejaarden-kerstfeest' is reeds vijf jaar in handen van het Heilsleger in samenwerking met het Rode Kruis en de school.

Leger des Heils-kapitein Ans Wimmers: „Vanaf september zijn wij bezig met de voorbereiding. Naast het verzorgen van de kerstmusical en de kerstpakketten, houden wij ons ook bezig met de kerstattenties voor de zieken en ouderen."

Volgens haar wordt er tegenwoordig meer voor ouderen georganiseerd dan voorheen. „Vroeger was er maar één kerstfeest en daar ging iedereen heen. Ook de armoede speelde een belangrijke rol. Op bijeenkomsten als deze kreeg men immers koffie en koek".

Terug naar de Heerlense wijk Schaesbergerveld. Plotseling gaan de lichten in de zaal uit. Honderd kaarsjes zorgen voor licht in de duisternis. Enkele muziekklanken van het Leger des Heils-orkest zwellen aan. Op het podium verschijnt een huiskamerdecor. De musical 'Kerstboom BV' begint. De kinderen spelen de sterren van de hemel. Het publiek kijkt ademloos toe. Eén van de 'acteurs' is geregeld zijn tekst kwijt en zorgt hierdoor voor de komische noot.

Henk Hoogakker (70) is al achttien jaar bij het heilleger. Hij begeleidt de kinderen van de musical. Met pretlichtjes in zijn ogen vertelt hij dat kinderen altijd de harten van ouderen breken. „Ik ben trots op ze."

Postkantoor in Kerkrade open

KERKRADE – Het hoofdpostkantoor aan de Hoofdstraat in Kerkrade gaat volgende week dinsdag na een ingrijpende verbouwing weer open. Net als het kantoor in Heerlen kan de vestiging in Kerkrade zich nu 'Postkantoor Nieuwe Stijl' noemen. Klanten worden zo veel mogelijk aan open balies geholpen. Slechts transacties waarbij veiligheid een grote rol speelt, zoals geldzaken, worden achter glas behandeld. Het pand is ook uitgerust met een kopieerapparaat, giromaat, postwinkel en een adviesbalie. Bij de postwinkel zijn cadeaubonnen, kantoorartikelen, wenskaarten en postzegels te koop. De adviesbalie staat open voor klanten met vragen over leningen, verzekeringen en hypotheek.

Het postkantoor is een aantal maanden gevestigd geweest in noodbarakken naast de hoofdvestiging. Vanwege de verhuizing is het postkantoor maandag 27 december gesloten.

Gezin tijdig gevlucht uit brandend pand

HEERLEN – In een woning aan de Roebroekerweg in Heerlen is woensdagnacht brand uitgebroken door kortsluiting in een stereo-installatie. De bewoners, man, vrouw en een kind sliepen op het moment van de brand op de bovenverdieping. De man, een 29-jarige Heerlenaar, ontdekte de brand toen hij door de sterke rookontwikkeling wakker werd. Hij bracht zijn echtgenote en kind meteen in veiligheid. Niemand raakte gewond. De rookschade was aanzienlijk.

in gesprek

● Schouwburg

Als ik in uw krant lees wat er aan de hand is met de schouwburg, proef ik telkens weer dat er iets mis was met het huidige management van de Heerlense schouwburg. Dit is dus absoluut niet waar. Na het vertrek van Fons Bruins die alle budgetlimieten aan zijn laars lapte en maar bleef boeken om van de schouwburg een A-status te maken, bleef de heer Emile Doodkorte wel met een behoorlijke overschrijding van het budget zitten. Dit wordt hem nu in zijn schoenen geschoven. Tijdens het directeurschap van Bruins klaagde de gemeente wel, maar telkens keurde men deze budgetoverschrijding goed. Het is ook geen geheim dat onze ex-burgemeester P. van Zeil goed bevriend was met Bruins. Laten we het erop houden dat daardoor alles goedgekeurd werd.

Nu zowel Van Zeil en Bruins er niet meer zijn, wil het college het overschrijdingsaspect aanpakken, en stellen de heer Doodkorte onder curatele, terwijl hij het college waarschuwde voor de komende tekorten te wijten aan F. Bruins. Er werd een stuurgroep in het leven geroepen bij wie Doodkorte zich moest verantwoorden. Laat ik u zeggen dat hij je zo niet kunt werken. Laat ik u ook nog weten dat zowel de heer Savelsbergh als de heer Zuidgeest en de heer Evers het niet is gelukt om de financiële positie van de schouwburg te verbeteren. Dat kan toch ook niet in een keer! Maar het wordt nog leuker. Nu het college heeft besloten dat de heer Doodkorte van de directeursstoel moet verdwijnen, mag een doorgewinterde financiën-man, die absoluut niet weet wat cultuur inhoudt, deze functie bekleden. Neemt u het mij dus niet kwalijk dat we dan over twee jaar van de schouwburg een parkeergarage kunnen maken. En wat betreft de positie van de heer Doodkorte: ik heb een grote bewondering en respect voor deze man, die ondanks het verplicht monddood maken, opgelegd door het college, het nog zolang volhoudt. Succes Heerlen!

HEERLEN J.M.G. Verwers

Man rijdt tegen houten bloembak

LANDGRAAF – Een 28-jarige man uit Landgraaf is met zijn auto tegen een houten bloembak in de Grensstraat in zijn woonplaats gereden. Hij moest gewond naar het ziekenhuis in Brunssum worden overgebracht.

De automobilist had te veel alcohol gedronken. Er werd een bloedproef afgenomen. De auto moest door een takelbedrijf worden weggehaald.

Vrouw krijgt beurs terug na diefstal

BRUNSSUM – Een 20-jarige Brunssumse is het slachtoffer geworden van zakkenrollers. In een winkel aan de Kerkstraat in Brunssum zag ze dat een man haar geldbeurs en een ander persoon ... [correction below]

Van onze verslaggever

Partij wil ook buurtbeheerbedrijven

D66 Heerlen bepleit stadsdeelcoördinator

HEERLEN – D66 in Heerlen bepleit de instelling van de stadsdeelcoördinator. Dat is ambtenaar die het aanspreekpunt vormt in een bepaald stadsdeel. Hij moet dwars door de gemeentelijke diensten en afdelingen door kunnen opkomen voor de belangen van 'zijn' buurt.

Deze gedachte in het verkiezingsprogramma maakt onderdeel uit van een aantal maatregelen waarmee D66 het bestuur dichter bij de burger wil brengen.

Daartoe behoren ook het bekende referendum, het discussierecht voor burgers tijdens raadsvergaderingen en het vroegtijdig overleggen met burgers over gemeentelijke plannen.

Daarnaast dienen er ook buurtbeheerbedrijven te komen. Dat is een Frans fenomeen, waarbij een buurt een vereniging opricht die bijvoorbeeld vuilnis ophaalt, de omgeving schoonhoudt, het gemeenschapshuis exploiteert, kinderopvang regelt. „In Frankrijk werkt het, dus waarom zouden we het hier niet proberen," stelt lijsttrekker René Seijben.

Andere opmerkelijke punten van D66: de nieuwe parkeergarage op het DSM-terrein moet 24 uur per dag open zijn en de woningbouwplannen op het gebied Canton Reiss/Sportfondsenbad staan ter discussie.

Limburgs Dagblad

REGIONALE EDITIE

KANTOREN

Heerlen

Kerkrade

Rayonkantoor Markt 42 6461 ED Kerkrade

Brunssum

Servicepunten

VVV Heerlen

VVV Simpelveld

VVV Landgraaf

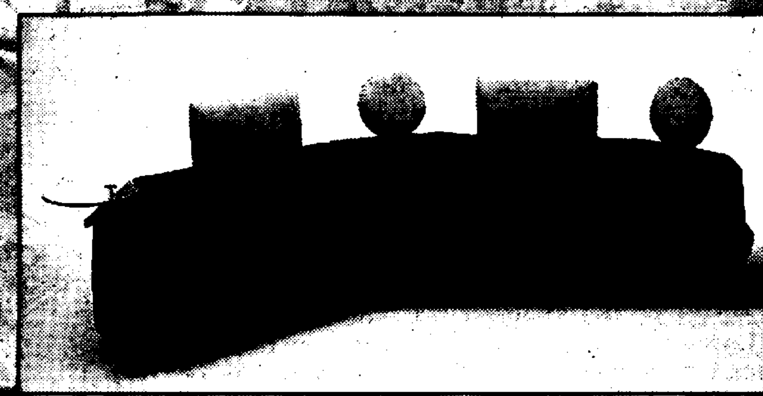
HAASTIGE SPOED IS NÙ BIJZONDER GOED

I.V.M. VOOROPRUIMING EN OUDEJAARSPRIJZEN

design
Leolux
Brunati
Dallas Design
Young
SDB
Brinkman
Molinari
Rolf Benz
Creation, Inspiration,
Forum en A.Z.

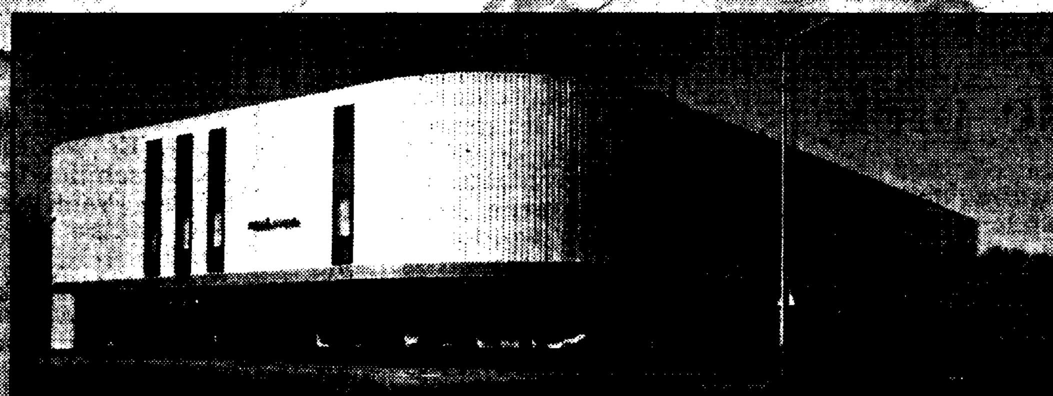
modern o.a.:
Topform
Wagner
Wischi
Hammel

slaapkamers o.a.:
Treco
Moser
Reuser
Luimes en Wibbers
Poseidon Waterbedden

T/M 31-12-'93 NOG PRIJSVOORDEEL OP DIVERSE ROLF BENZ AKTIEMODELLEN

10.000 m2, meer dan 400 geselecteerde, internationaal bekende merken. ... die de tijd weerstaan.

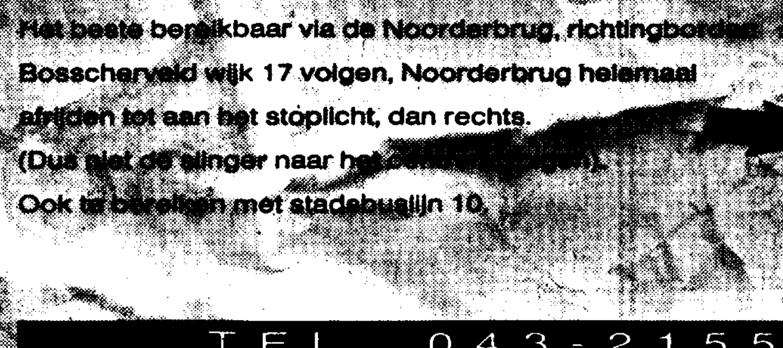
·400 merken onder één dak.
·Binnenhuisarchitect en kleurenconsulent aanwezig.
·Diverse Italiaanse en Spaanse merken exclusief voor Limburg.

EXTRA KOOPAVOND TOT 21 UUR 27, 28, 29 EN 30 DECEMBER

EXTRA KOOPAVOND VAN 27 T/M ... DECEMBER ELKE AVOND TOT 21.00

Het beste bereikbaar via de Noorderbrug, richtingbordjes Bosscherveld wijk 17 volgen, Noorderbrug helemaal afrijden tot aan het stoplicht, dan rechts. Ook te bereiken met stadsbuslijn 10.

CABERGERWEG 10 — TEL. 043-215585

DE MEDEWERKERS VAN

INN HAIR / BIBOB

hairshops

INN HAIR Mirjam
Wilhelminaplein 17
045-710471
HEERLEN

INN HAIR Sacha
Kerkstraat 99
045-259349
BRUNSSUM

INN HAIR Marco
Gebrookerplein 2
045-229634
HOENSBROEK

INN HAIR René
Rossinipassage 17
045-320733
LANDGRAAF

INN HAIR John
Bloemenmarkt 1
046-753157
GELEEN

INN HAIR Jolanda
Romeinenstraat 8
046-529827
SITTARD

Wij wensen jullie prettige feestdagen en een fijne goedgehapte jaarwisseling

Wij staan in het nieuwe jaar weer voor U klaar!

BIBOB HAIRSHOP Cropy
Hoofdstraat 113A
045-229988
HOENSBROEK

BIBOB HAIRSHOP Dominique
Herculeshof 29
043-431817
MAASTRICHT

BIBOB HAIRSHOP
Nicky
Stationstraat 19A
04499-2724
SUSTEREN

BIBOB HAIRSHOP
Luisella
Dempseystraat 14
046-520703
SITTARD

Van Hecke feliciteert de voedingsdienst van Penitentiaire Inrichtingen 'De Geerhorst' in Sittard met het winnen van de nationale STAR AWARD INSTITUTIONEEL 1993.

Sterrenbeeld van een winnaar.

Uit zo vele voedingsdiensten in Nederland voor de tweede keer als winnaar gekozen worden is niet zomaar iets.
Dat zegt wat over de kwaliteit van de organisatie. En de manier waarop bewust over zaken als service en hygiëne wordt nagedacht. En het is misschien wel de mooiste erkenning voor waar het eigenlijk allemaal om draait:
lekker en gevarieerd eten.

Catering op z'n best. Daar blinkt De Geerhorst als geen ander in uit.
Proficiat!

VAN HECKE
catering met sterallure

VAN HECKE
Van Hecke B.V., Stationsplein 45
3013 AK Rotterdam, Telefoon 010-4111840

Huwelijksbureaus

* * Samen * *
het nieuwe jaar in.....

Bij MENS & RELATIE staat een deskundig team met psychologe klaar om voor u een levenspartner te vinden.
Al 10 jaar vindt ruim 70% een levenspartner, via onze snelle persoonlijke bemiddeling.
Betaalbaar! Erkend AVR. Bel vrijblijvend:
** Heerlen e.o.: 045-726539 mevr. Luchtman **
** Maastricht e.o.: 043-210126 mevr. Tuin **
GRATIS BROCHURE VOOR PARTNERZOEKENDEN
Dhr/Mevr:..........
Adres:..........
Woonplaats:..........
Telefoon:..........
Stuur deze bon naar: postbus 2909, 6201 NA Maastricht of: postbus 5050, 6401 GB Heerlen

* * Mens en Relatie * *
* Wintersport 14 jan. ƒ 595,- all-in *
* 8 jan. Nieuwjaarsbal *

Kunst en Antiek

Antiekbeurs Roosteren
In het Gemeenschapshuis te Roosteren op zat. 25 dec. 1e Kerstdag van 11.00 tot 17.00 u. Zond. 26 dec. 2e Kerstdag van 11.00 tot 18.00 u. Maand. 27 dec van 11.00 tot 17.00 u. Ruime keuze betaalbare meubels, eiken en mahonie, verlichting, porcelein en curiosa.

2de Kerstdag
11.00-17.00 uur
Antiek-show
Antiekhandel Verkoelen, Kloosterstr. 96, Heythuysen. Grote keuze in meubels en kleingoed
In-/verkoop 04749-3950.

Grote KERSTANTIEK-BEURS. Beide kerstdagen 10.00 - 18.00 uur. 35 antiekhandelaren met o.a. meubelen, porcelein, zilver, goud, klokken, schilderijen, munten, spiegels. Tot ziens in Steggerda (FR.) Zalencentrum 't Kompas. Inl. 05614-1876.

Bel de Vakman

SCHILDERS kunnen nog diverse behang- en binnen schilderwerk aannemen. Tel. 045-210020.

NEW LOOK BV Schaesberg. Gevelreiniging, uitkappen, voegen, steigerverhuur. Tel. 045-312154 of 045-312709.

Hans LIPS voor timmer-, dak en zinkwerk met garantie. Vraag vrijbl. advies/offerte. Bel 045-453818.

Diversen

Te k. voor de echte WIJNKENNERS; 2 fl. Chateau Margau, 24 fl. Chat. Vernous '78, 12 fl. Chat. La Gravette '81, 10 fl. Chat. Buzet '81 en nog versch. andere wijnen. Tel. 045-444294.

Te koop grote partij kunststof vaten, inh. 200 ltr., plm. 300 st. , blauw en wit, met of zonder dekstel. Ook per stuk, t.e.a.b. Telef. 045-327777, inl. Verbeeck.

TV/Video

KLEUREN TV grote sortering vanaf ƒ 65,-. Radio/TV van Voorst, Ganzeweide 48 Heerlerheide. 045-213879.

Goede KLEUREN-TV'S grote sort. met gar. v.a. ƒ 95,-. Meer dan 25 jaar TV-Occasioncentrum Geel, Grasbroekerweg 25, Heerlen. Telef. 045-724760.

Bang & Olufsen KLEUREN-TV ƒ 350,-, + 2x Philips ƒ 50,-; 2x stofzuiger ƒ 50,- + ƒ 25,-. Inl. 043-216576.

Muziek

Korg i 3 keyboard
Pas op de markt, nu al een topper!
Kom luisteren en sta versteld.
Bruto adviesprijs ƒ 6.235,-.

STALMEIER MUSIC
de muziekspecialist
HOOFDSTRAAT 32 TEL 045-214253 HOENSBROEK
Donderdag koopavond.

Waarheen?
JUKEBOXMUSEUM van Christ Boelens iedere zondag en 2e kerstdag van 13.00 tot 17.00 uur geopend. Grote collectie jukeboxen v. a. ƒ 29,50, bolle Amerik. koelkasten in pastelkleur. INKOOP, VERKOOP, REPARATIE en VERHUUR. Hulst 10, St. Oedenrode. ☎ 04138-73343.

Wiener ACCORDEON Alpina ADGC z.g.a.n. ƒ 3.750,-; electr. Solina lesorgel, pr. ƒ 750,-.04493-3487 na 18 u.

Zeilen/Boten

Te k. SPEEDBOOT, German Kraft, 4,30 x 1,60 mtr.; trailer Cabrio, nieuwe 60 Pk Evenrude met faktuur, slechts 20 vaaruren, pr.n.o.t.t. Telef. 09-32.89.758152/045-221036.

Vakantie en Rekreatie

Hobby en Bürstner caravans
Koop nu voordelig 1994 modellen. Nog enkele 1993.
Henk Cortie b.v. Pannenwg. 7, Nederweert, 04951-31914.

Ridderbeks
Kerst- en Nieuwjaarsshow
Met de grootste collectie vouwwagens van Limburg:
Trigano, Europa-Camper en Tago
Caravans: Eriba en Home Car.
Tevens een ruime keuze in occasions.
Allemaal toppers in prijs en kwaliteit
Wij hopen U tijdens deze show in Koningsbosch te mogen begroeten en wensen U fijne feestdagen...
Prinsenbaan 180. ☎ 04743-2213, lid BOVAG.
Show van 27 dec. t/m 8 jan., zon- en feestdagen gesloten.

Chateau Homecar - Kerstshow
van 27-12-1993 t/m 08-01-1994
Met interessante aanbiedingen,
zowel in nieuwe als gebruikte caravans.
Tijdens kerstshow Alko AKS 2000 koppelingen voor ƒ 499,-. RALON, Brommelen 58A, Geulle, ☎ 043-645079.

Nieuw!! Geopend Nieuw!!
DE KAMPEERMARKT C.V.
Voorheen Hastelweg 131
Telef. 040-513392 Lodewijkstr. 4, 5652 AC Eindhoven.
Geen telefonische prijsopgave.

Sfeervolle Kerstshow van 23 tot 30 december
CARAVAN-VOORTENTEN:
Alle maten, uitsluitend kwaliteit, 10-50% korting!!
Div. luifels v.a. ƒ 29,95. Merken: Isabella, Brand-Dorema, Gerjak, Gottschalk, Inaca, D.W.T., enz.
JAMET-VOUWWAGENS 1994:
4-Pers. model v.a. ƒ 4.995,-, gratis acc.-pakket t.w.v. plm. ƒ 1.600,-. Bestel tijdig!!
ENORME SORTERING CARAVAN- EN CAMPERBOUW-ART.: Eigen import, dus extra voordeel!!
150 MODELLEN BUNGALOW-, PYRAMIDE- EN KOEPELTENTEN OPGEZET!!
CAMPING- EN TUINMEUBELS: Volop keuze en koopjes!!
KOOK-APP., SERVIES EN HUISHOUD.-ART: Enorme sortering!!
SLAAPZAKKEN, LUCHTBEDDEN, MATRASJES ENZ.: Diverse soorten en merken!
FLEECE EN GORETEX-KLEDING: Fantastische kollektie en speciale aanbiedingen!!
WANDEL-, BERGWANDEL-, FIETS- EN KLIM-SCHOENEN: Alle topmerken op voorraad!
OUTDOOR-SPECIALS: Zeer grote sortering! Zakmessen, kompassen, kijkers, voeding enz.enz.
RUGZAKKEN EN FIETSTASSEN: Volop koopjes!!
150 modellen. Alle goede merken!
Wij verkopen uitsluitend topkwaliteitsprodukten tegen de scherpste prijzen! Kom gezellig winkelen, eten en drinken tijdens onze openings-feestdagen, dagel. van 9.30-18 uur.

Caravan Show
Hobby
Knauss
Burstner
Voordeel prijzen:
Caravan-Import Feijts
Hoofdstraat 84
AMSTENRADE.

WINTEROPRUIMING caravan voortenten 60 modellen op show o.a. restant showmodellen sterk afgeprijsd. Tevens bij Theo Stet bv voortenten centrum de 1994 modellen. Bel 040-482945.

HOBBY Caravans 370 '87, '88; 400 '89; 420 '88 '93; 425 '89; 450 '88; 460 '91; 470 nieuw. R. v. Gelrestr. 45, Nieuwstadt. ☎ 04498-54664.

KERSTKADO'S, spec. aanb. van caravan kluisje, tv-antenne, 500/600 Watt koffiezetapparaten, porta-potty camp. toilets, pup en iglo bijzet tenten, slaapzakken, raam- dak- schuif en terrasluifels, gas en kolen grills etc. etc. Voor alle camping en kampeerbenodigheden is Uw adres: De Olde Caravan, Dr. Nolenslaan 141, ind.park nrd. Sittard. Telefoon 046-513634.

Groot Brittannië/Ierland

Geen zin in karnaval?
4 dagen Londen 12/2 ƒ 299,- inkl. bus, centrumhotel, kamers met douche en toilet, diverse excursies, reisleiding.
Inl. Rb. ADW, 08340-63162.

Frankrijk

Geen zin in karnaval?
4 dagen Parijs 12/2 ƒ 269,- incl. bus, centrumhotel, kamers met douche en toilet, diverse excursies, reisleiding.
Inl. Rb. ADW, 08340 - 63162

Vacances Confortables 500 stijlvolle huizen (2-30 p.) in
geheel Frankrijk
Vele met privézwemb. en/of tennis en/of bij strand. Ook Noord-Fr. 040-112208.

Oostenrijk

Carnaval in OOSTENRIJK. In 100% sneeuwzeker Krimml een 2-pers. kamer met douche, toilet, balkon en ontbijt van 12-2 tot 19-2-1994. Prijs ÖSch. 370 pppd. ☎ 04746-3161 (kantooruren).

KERST en Nieuwjaars-Show van 27 dec. t/m 8 jan. Van Nederlands meest smaakmakende RAI-succes, Beyerland Sprinter-Vitesse-Quartz-Award tourcaravans en Raclet vouwwagens. De oerdegelijke Deense Larsen caravan voortenten en alle caravan-, kampeer-, en campingbenodigdheden, bij De Olde Caravan. Dr. Nolensln. 141. Ind. park. Nrd. Sittard. Tel. 046-513634, op zon- en feestdagen gesloten.

(Huis)dieren

De grootste KENN... Limburg. Alle jon... hondjes. Meer dan... sen plus gar. en tat... America, Th.Watso... Achel(B). 09-32... Zond. open maand. g...

Te koop diverse PAPEGAAIEN. 043-650563.

Te koop AIREDA... pups, stamboom, ... ontwormd. HD-gete... fokker woont in Belg... 32.8985.2285.

Te koop leuke ... pup, reu, zwart, 8 w... ontwormd en inge... 045-440369.

Te k. BEAUCER... ingeënt, ontwormd ... Nederl. en Belg. ... Tel. 04957-424.

Te koop jonge PUPS ingeënt en ... t.e.a.b. ☎ 04957-424.

Te k. BOEREN-FO... Yorkshire Terrië... Dierenspeciaalzaak ... benhagen, Grasb... 42, Heerlen, ☎ 045-7...

Te koop nest M... herders, ontwormd ... ënt. Telef. 04754-8126...

Te koop Duitse ... PUPS met stambo... vens teefje van 8 m... foon: 045-224767.

Te k. Siberische ... pups met blauw... stamboom en garan... 09-32.89757743.

Te koop jonge gr... staart PAPEGAAI. 046-583392 of 046-52...

Te koop DOB... PUPS en Berner ... pups met stamboom 08866-2483.

Te k. diverse VOGELS o.a. Forp... tralische pra... Trichterweg 102, Brun...

Te koop mini M... leeuwtjes, iets aparts... 321231.

Opleiding

Heerlen/Maastri...
Shiatsu-school
SEI ME...
Altijd al willen wete... shiatsu is??? Kom dan zondag, 16... naar onze kijk, lui... DOE dag te Maa... Entree ƒ 10,-... s.v.p. tel. aanmeld... 045-420770... Basiscursus start in...

ANWB & Bovag ... Verkeersschool MANN & ZN voor ... bewijzen en chau... loma's. Start cursu... feursdiploma ... Europaweg Zuid 3... graaf, telefoon 04... Rij-opleiding kan in ... of in 9 weken.

Huwelijk/Kennismaking

Chalet Treebeek
Iedere zat. en zond. gezellige dans- en contactavond ... kelderbar La Chalet. Donderdag alleenstaandenbal ... bovenzaal, dj. Richard. Aanvang 21.00 uur. Toegang boven 30 jaar. Zaal open vanaf 20.00 u... Vrijdag 31 dec.
Silvesterpartie
Warm en koudbuffet en drinken naar hartewens... DJ Ed en diverse artiesten. Kaarten in voorverko... à ƒ 45,- p.p. all-in. Aanvang 21.00 uur. Komeetstr. 25a, Treebeek. Telef. 045-211375. Met 1ste en 2de Kerstdag zijn wij gesloten!

Welke jonge vrouw wil het geluk met mij creatieve man,33 jr. Frank en vrij
delen
Br.o.nr. B-04986, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Nette JONGEMAN 32 jr. z.k. m. leuk meisje om samen leuke dingen te doen. Evept. relatie. Br.o.nr. Postbus 31293, 6370 AG Landgraaf.

Alleenst. man, 57 jr. zoekt leuke VRIENDIN. Br.o.nr. B-04980, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Niet onknappe slanke jongeman (18) zkt. via deze weg zijn ware VRIENDIN (16-20 jr.) Br.o.nr. B-04983, Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

Eenz. man 69 jr. 1.6... m. eenz. VROUW ... eenzaamh. op te... Gehandic. geen be... van muziek, dieren, ... zeer vitaal, in bezit ... en huis. Br.o.nr. ... Limburgs Dagblad, ... 2610, 6401 DC Heerle...

ALLEENSTAANDEN, groep 't Guliks H... Agricolastraat-Ophove... Sittard, organiseert ... zondag een dans-... tactavond. Bewijs ... 2e Kerstdag geen ... wel 2-01 Nieuwjaar... 046-512402.

Te koop ...

Wij betalen de ho... voor al uw oude ... Gebr. Swinkels, ... Heerlen. 045-422025.

Nederland 1

RO/Ikon/Ncrv
7.00 Journaal.
7.07 Alles kits. Met om:
7.07 Black Beauty. (herh.).
7.35 Breakfast club.
8.00 Journaal.
8.07 Boggle. (herh.).
8.32 I love Lucy.
9.00 Journaal.
9.07 Prettig weekend, Nederland.
0.00 Total work out.
0.15 Dynasty.
1.00 The world of survival. (herh.).
1.30 (TT) Veronica film & video.
2.00 Italiaans voor beginners.
2.30 Russisch, taal en volk.
3.00 (TT) Journaal.
3.07 Oppassen!!! (herh.).
3.31 (TT) Lingo. (herh.).
3.53 Kassa! (herh.).
4.23 De schreeuw van de Leeuw.
5.10 Sonja op zaterdag. (herh.).
6.00 (TT) Journaal.
6.09 Zingt allen tezamen. Koorzang met bekende kerstliederen.
6.52 Tee Vee studio. Programma over televisie.
7.39 Boggle. Woordspel.
8.09 Nijntje. Afl.: Kerstmis.
8.15 Sesamstraat. Kinderprogramma. Afl.: Avontuur/reizen.
8.30 (TT) Jeugdjournaal.
8.40 (TT) Klokhuis. Magazine.
8.59 Dieren in het wild. Natuurfilmserie. Afl.: Papegaaiduikers.
9.26 Ambulance. Documentaireserie over levensveranderende incidenten.
0.00 (TT) Journaal.
0.26 Kerstgroeten van... Bekende Nederlanders sturen hun wenskaart naar mensen die bij een bijzonder project behoren.
1.31 Reporter. Actualiteitenrubriek.
2.06 Meeste stemmen gelden. Discussieprogramma conflicten en ergernissen waarin een onafhankelijke jury een bindende uitspraak doet.
3.00 (TT) Kerstnachtdienst. Vanuit de Domkerk te Utrecht.
3.58 Wilde ganzen.
0.00 (TT) Nachtmis. Eucharistieviering vanuit de kerk van de Pax Christi-parochie in Lelystad.
1.15-01.20 Journaal.

Nederland 2

Tros/EO
13.00-13.07 Nieuws voor doven en slechthorenden.
15.13 Nieuws voor doven en slechthorenden.
15.20 Pinkeltje. Nederlandse jeugdfilm uit 1978 van Harrie Geelen.
Met: Aart Staartjes, Wieteke van Dort, Bob de Lange e.a.
Terwijl Pinkeltje en Pinkelotje een bezoek brengen aan Dick Laan ontvoeren de lobbesen Van der Kal en Troelstra intussen prinses Pikelily en pinkeldame Akeleitje in Pinkeltjesland. Ponkel en prins Pinkelbert zetten de achtervolging in, maar worden zelf ook gevangen genomen. Wat nu?
Bron: Naar de boeken van Dick Laan.
16.46 Bassie en Adriaan in Europa. Nederlandse serie.
Afl.12: Luxemburg. (herh.).
17.23 Foreign affairs. Nederlands-Canadees-Argentijnse soapserie.
17.48 Tv dokter.
18.00 Journaal.
18.15 Kerstfeest op het ijs.
Kerstshow vanaf het ijs met Gerard Joling. Gasten: Willeke Alberti, Grant & Forsyth en sterren van Holiday on Ice.
19.00 Natte neuzen. Spelprogramma waarin honden de hoofdrol spelen.
19.36 De leukste thuis.
Amusementsprogr. rond thuisvideo's.
20.07 (TT) Medisch Centrum West. Nederlandse ziekenhuisserie.
Afl.: De zwerfster.
Zwerfster Simone Hoogland weigert te praten en hoopt op een snelle dood. Annelies neemt afscheid van de afdeling en van Dick. Christiaan wordt binnengebracht bij de EHBO na een gevecht met zijn klasgenootjes.
21.06 TROS TV show. Talkshow.
22.01 Volkskerstzang uit Amsterdam. Koor- en samenzangprogramma vanuit de Oude Kerk te Amsterdam.
22.56 The Mitch Snyder story. Amerikaanse tv-film uit 1986. Met: Martin Sheen e.a. (herh.).
00.24-00.29 Journaal.

Nederland 3

NOS/Vara
08.53-09.00 Nieuws voor doven en slechthorenden.
17.30 Villa achterwerk: Potje Sport II. Sportprogramma.
18.00 Journaal.
18.20 Comedy op 3: Een schone heks. Amerikaanse serie.
Afl.12 : Samantha for the Defense. De 19e eeuwse uitvinder die tante Clara per ongeluk te voorschijn toverde moet voor de rechter verschijnen omdat hij probeerde een brandweerwagen te stelen. Samantha en tante Clara gaan hem verdedigen.
18.45 Uitzending politiek partijen: Groen Links.
18.54 (TT) Lingo. Spelprogramma. Presentatie: Francois Boulangé.
19.21 Binnenland. Actueel magazine. Met o.m. aandacht voor de Kaapverdische gemeenschap in Rotterdam die sinds kort een parochie, compleet met eigen kerk heeft. En een reportage over het laatste kerstfeest van de Amerikaanse gemeenschap in Soesterberg.
19.55 In mijn ogen. Talkshow over televisie door de ogen van de makers. Gast van vanavond is: Vera Keur. Presentatie: Tom Egbers.
20.20 Leonard Bernstein: The gift of music. Portret van deze dirigent, pianist, leraar, schrijver en componist.
22.00 (TT) Journaal.
22.15 Nova. Actualiteitenprogramma. Presentatie: Paul Witteman.
22.45 Trekking dagelijkse lotto.
22.46 Borek Sipek en de moeder der kunsten. Portret van deze architect. Op 21 oktober jl. kreeg architect Borek Sipek de Prins Bernhard Fonds Prijs voor Toegepaste Kunst en Bouwkunst. Deze onderscheiding is de zoveelse kroon op het werk van de Amsterdamse Tsjech die de laatste jaren wereldfaam verwierf. Zijn glas- en meubelontwerpen worden baanbekend genoemd. Sipek is sinds 1992 verantwoordelijk voor de restauratie van de Burcht in Praag, het paleis van president Havel.
23.31-23.36 Nieuws voor doven en slechthorenden.

RTL4

06.00 Hei elei kuck elei. Luxemburgs programma.
06.30 RTL Classique.
07.00 Nieuws & krantenoverzicht.
07.05 Pinocchio.
07.30 Nieuws & krantenoverzicht.
07.35 Eigen huis & tuin.
08.00 Nieuws & krantenoverzicht.
08.06 The bold & the beautiful.herh.
08.30 Nieuws.
08.35 Santa Barbara. Deel 1. (herh.).
09.00 Nieuws & krantenoverzicht.
09.10 Santa Barbara. Deel 2. (herh.).
09.35 Goede tijden, slechte tijden. Nederlandse dramaserie. (herh.).
10.05 As the world turns. Serie.
10.50 Sons & daughters. (herh.).
11.15 RTL Shop. RTL Club shopping.
11.25 Clip van de dag.
11.30 Rad van fortuin. Spel. (herh.).
12.00 Telekids. Kinderprogramma.
13.00 The upper hand. Engelse comedyserie. (herh.).
13.30 My two dads. Comedyserie.
14.00 Home improvement. (herh.).
14.30 General hospital. Soapserie.
15.15 RTL Shop. RTL Club shopping.
15.50 Santa Barbara. Amer. soap.
16.10 The Oprah Winfrey show. Amerikaanse talkshow. (herh.).
17.00 5 uur show. Gevarieerd magazine met o.a. Lee Towers en Tatjana Simic.
18.00 RTL Zes uur nieuws.
18.20 RTL Club. Magazine.
18.30 Rad van fortuin. Spelprogram.
19.00 Avondnieuws.
19.20 Weer. Door: John Bernard.
19.30 The bold & the beautiful. Amerikaanse soap.
19.55 Goede tijden, slechte tijden. Nederlandse dramaserie.
20.25 Disney special. Kerstspecial vanuit Euro Disney.
21.25 Klasgenoten. Vanavond: Jacques de Milliano, voorzitter van Artsen zonder grenzen.
22.25 The other side of the mountain. Amerikaanse speelfilm uit 1975. Afl.1. Deel 2 wordt op zaterdag 25 december uitgezonden.
00.10 Casey's shadow. Amerikaanse speelfilm uit 1978 van Martin Ritt.
01.45 Nachtprogramma.

RTL5

07.00 Quantum thuiswinkel.
08.30 RTL text.
14.30 Quantum thuiswinkel.
16.00 RTL text.
16.55 Felix the cat. Tekenfilmserie.
17.05 MacGyver. Amer. politieserie.
18.00 RTL Zes uur nieuws.
18.15 Family ties. Comedyserie.
18.40 Miami Vice. Amer. politieserie.
19.30 Paradise Beach. Austr. serie.
20.00 Sisters. Amer. dramaserie.
20.50 Ozone: the hole story. Amerikaanse documentaire.
21.50 Murphy Brown. Amerikaanse comedyserie. (herh.).
22.15 Seinfeld. Amer. comedyserie.
22.40 I.S.C.H.A.. Talkshow.
23.30 V extra. Presentatie: Michiel Bicker Caarten.
90.00 De draagmoeder. Braziliaanse telenovella. (herh.).
00.30 Hei elei, kuck elei aktuell. Luxemburgs programma.
01.00 RTL text.
02.00 Quantum thuiswinkel.
05.00 RTL text.

● *Beau Bridges en Marilyn Hassett in 'The other side of the Mountain'. (RTL4 - 22.25 uur).*

RTBF/La Une

16.05 Vacaturebank. **16.20** Nouba nouba. Kinderprogr. **17.20** California dreams. Amer. jeugdserie. Afl.: Les copains d'abord. **17.50** Monsieur Belvedere. Amer. serie. **18.15** L'empire des medias. Spelprogr. rond de media. **18.50** Servi chaud. Gev. magazine. **19.30** Message royal. **19.40** Nieuws. **20.20** Charlie (All dogs go to heaven). Amer. tekenfilm uit 1989. **21.45** Juste pour rire, compilatie van de optredens tijdens dit festival in Montreal. Afl.1. **22.35** Une veilée de noël avec Jules Bastin. Kerstliederen. **23.50** Info. **00.00** Kerstmis vanuit Bethléem-sur-Seine. **01.15-01.20** Beursberichten.

SPORTS 21

19.30 Message royal. **19.40** Nieuws en beursberichten. **20.15** Sonate d'automne (Hostsonate). Zweedse speelfilm uit 1978. **21.45** ■ Phantom of the opera. Amer. speelfilm uit 1925. **23.15-23.20** Weerbericht en beursberichten.

TV 5

06.00 Ochtendprogr. **11.55** Nieuwsflits. **12.00** La chance aux chansons. Amusementsprogr. **12.40** Zwitsers nieuws. **13.05** Monsieur le ministre. Canadese serie. (herh.). **13.30** Richelieu. 6-delige serie. Afl.5. (herh.). **14.30** Evasion. **15.05** Scoubidou. Serie portretten van zangers en zangeressen. (herh.). **16.00** Nieuws. **16.10** Vision 5. Gev. magazine met intern. actualiteiten. **16.25** Oxygène. **16.50** Gourmandises. **17.05** Une peche d'enfer. Jongerenmagazine. **17.40** Made in France. **18.10** Questions pour un champion. Spelprogr. **18.30** Nieuws. **18.55** Arabisch persoverzicht. **19.00** Des chiffres et des lettres. Spelprogr.. **19.30** Nieuws. **20.00** Noel à Saint-Pacome. Kerstmuziek met het Filharmonisch Orkest van Praag, Andree Gagnó e.a. **21.00** Nieuws en intern. weerbericht. **21.40** Stars 90. Amusementsprogr. **23.10** Noel des stars. Amusementsprogr. Met o.a. Jean-Luc Viala, Nina Hagen en Ute Lemper. **00.05** Nieuws. **00.30** Casse noisettes. (herh.). **01.50** Concours musical international Reine Elisabeth de Belgique.Muziekprogr. met de winnaars van het Koningin Elisabeth concours. **05.00** Bonjour les enfants.

19.16 Reg. nws. **19.30** Neighbours. **19.55** Bruce Forsyth's Christmas generation game. **21.00** The hunt for Red October. Amer. speelfilm uit 1990. **23.10** Chef! Comedyserie. **23.40** nws. **00.05** Porridge, comedyserie. **00.45** Nachtmis vanuit Winchester Cathedral. **01.55** (■+TT) The Philadelphia story. Amer. komedie uit 1940.

BBC 2

07.50 ■ Cotton queen. Engelse speelfilm uit 1937. **09.10** ■ Holiday Inn. Amer. musical uit 1942. **10.45** Fine cut. Afl.: Innocents abroad. **12.10** The Europeans. Afl.: Belgium. **12.20** The first Noels. **12.35** Genevieve. Engelse speelfilm uit 1953. **14.00** MASH, comedyserie. **14.25** Reportage over baseball tussen de jaren 30 en 50. **15.25** Angel and the soldier boy. Animatiefilm. **15.50** Sports review of the year. **17.40** Big top Pee-Wee. Amer. speelfilm uit 1988. **18.00** Big top Pee-Wee. Vervolg. **19.00** Carols from King's. Kerstviering. **20.00** Natuurfilm over dingo's. **21.00** The team: A season with McLaren. **21.30** The wartime kitchen and garden. **22.00** Have I got news for you. nwsquiz. **22.30** The sorceress. Klassieke muziek. **23.20** A street in Sarajevo. **23.40** White palace. Amer. speelfilm uit 1990. **01.20** A ghost story for Christmas. **02.05** Black Christmas-cyclus: The fly. Engelse speelfilm uit 1958.

Eurosport

08.30 Aerobics. **09.00** Paardesport. Wereldbeker springen. **10.00** Euroski. Wintersportmagazine. **11.00** Rolschaatsen. WK. **12.00** Voetbal. Overzicht Eur. bekerwedstrijden 1993. (herh.). **13.00** IJsspeedway. Andros Trofee. **14.00** Darts. WK. **15.00** Karate. **16.00** Eurofun. PBA Wave Grand Prix. **16.30** IJshockey. NHL-magazine. **17.30** Skiën. Wereldbeker freestyle. **18.30** Intern. autosportverslag. Autosportmagazine. **19.30** Eurosportnews. **20.00** Autosport. Formule 1. **21.00** Autosport. **22.00** Boksen. **23.30** Amer. football. NFL-wedstrijd. **00.00** IJshockey. **01.30-02.00** Eurosportnews.

Super Channel

05.30 Victory. **06.00** Super shop. **06.30** NBC network news. **07.00** ITN World news. **07.15** European business today. **07.30** CNBC Business tonight. **08.00** NBC network news. **08.30** ITN World news. **08.45** Eur. business today. **09.00** Super shop. **12.00** Video Fashion. **12.30** Executive Lifestyles. **13.00** Today. Actualiteitenrubriek. **15.00** Father Murphy. **16.00** Christmas Eve. Film. **18.00** Today show. **19.00** ITN World news. **19.30** Culture Calendar. **20.00** Memories Now and Then. **20.30** El Capitan. **21.00** Super sports. **22.00** ITN World news. **22.30** Executive Lifestyles. **22.45** Market wrap. **23.00** The Tonight Show with Jay Leno. Talkshow. **00.00** Real personal. Talkshow. **00.30** NBC network news. **01.00** Later with Bob Costas. Talkshow. **01.30** Turn of fate. Serie. **02.00** China news Europe. Zakenmagazine in het Mandarijn. Chinees en Engels. **04.00-05.30** Classic movie: Winterset. Speelfilm.

MTV

07.00 Awake on the wild side. **10.00** Ingo. **13.00** Greatest hits. **14.00** Simone. **16.30** The report. **16.45** At the movies. **17.00** News. **17.15** 3 from 1. **17.30** Dial MTV. **18.00** The soul of MTV. **18.30** Music Non-Stop. **20.00** The MTV Movie Awards 1993. **22.00** Greatest hits. **23.00** The report. **23.15** At the movies. **23.30** News at night. **23.45** 3 from 1. **00.00** Beavis & Butthead. **00.30** Marijne van der Vlugt. **02.00** Chill out zone. **03.00-08.00** Night videos.

CNN

07.30 Moneyline. **08.00** World wide update. **08.30** World report. **09.45** CNN newsroom. **11.30** World report. **12.30** Business morning. **13.30** Business day. **14.30** Business Asia. **15.00** Larry King live. **17.30** CNN & Co. **18.00** NewsHour. **20.00** World business today. **21.00** Intern. hour. **22.45** World sport. **23.00** World business today update. **23.30** Showbiz today. **00.00** The world today. **01.00** Moneyline. **01.30** Crossfire. **02.00** Prime news. **03.00** Larry King live. **05.30** Showbiz today.

Duitsland 1

8.20 Schneeweisschen und Rosenrot. Jeugdfilm.
9.30 Weihnachten schneits. Jeugdfilm uit 1990.
0.10 Disney's Christmas fantasy on ice. Walt Disney-ijsshow.
0.55 Jeder ging in seine Stadt. De overheid in de tijd van Jezus Christus.
1.25 Wildwege. Natuurdocumentaire over de Kazachensteppe.
2.25 ■ Der Engel, der seine Harfe versetzte. Duitse speelfilm uit 1958.
14.00 Tagesschau.
14.02 Der kleine Vampir - Neue Abenteurer, 13-delige jeugdserie.
14.30 Der Schluckauf. Kerstfilm over een oude klokkenluider.
15.20 (TT) Alice in wonderland. Amerikaanse tekenfilm uit 1951.
16.32 Tagesschau.
16.35 ●● Evangelische Christvesper. Kerstdienst vanuit de St. Petri Dom in Bremen.
17.20 (TT) Little lord Fauntleroy. Engelse speelfilm uit 1980 van Jack Gold. Bron: Naar de roman van Frances Hodgson Burnett.
18.00 (TT) Der kleine Lord. Vervolg.
19.00 ●● Und es kommt der Heilige Abend. ARD-kerstconcert 1993 vanuit de kloosterkerk St. Peter in het Zwarte Woud, uitgevoerd door het SWF-Symfonieorkest o.l.v. Michael Gielen en Günther Strack, de Aurelius Sängerknaben en diverse solisten.
19.58 Heute abend im Ersten.
20.00 (TT) Tagesschau.
20.15 (TT) Kein Engel auf Erden (The man upstairs). Amer. speelfilm uit '92. Met: Katharine Hepburn e.a.
21.45 Menschen mit Herz. Programma met aandacht voor mensen die anderen geholpen hebben.
22.15 ●● Friede auf Erden. Koormuziek van het Madrigalenkoor Klaus Fischbach uit Saarbrücken.
23.00 ●● Katholische Mitternachtsmesse. Nachtmis vanuit St. Gallen in Zwitserland.
00.30 (●●+TT) Schwarze Augen (Oci ciornie/occhie neri). Italiaans-Russische speelfilm uit 1986.
02.25-02.30 Zuschauen - Entspannen - Nachdenken. Weihnachtskrippen. Afl.: Die heilige Nacht.

Duitsland 2

07.50 Die faszinierende Welt der Tierbabies. Natuurdocumentaire.
08.40 Die Weihnachtsbotschaft. Tv-film. Met: Richard Chamberlain e.a.
09.05 Jusef und die Hirtenhündin Nargis. Iraanse tv-film uit 1976.
09.45 Geschichten der Nacht. Teken- en silhouettenfilm.
10.10 ●● Courage Mountain. Amerikaanse jeugdfilm uit 1989.
11.45 Ganz persönlich: Henri Nannen und Emden. Portret. (herh.).
12.15 Heute.
12.20 Berlin: Eine Stadt - zwei Zoos. Documentaire.
12.50 (TT) Shakespeare - Wie er euch gefällt. Tekenfilm.
13.15 Die Legende von Lochnagar. Tekenfilm.
13.40 Siebenstein. Serie.
15.00 Traumwelt der Puppen. Documentaire over oud speelgoed en poppen.
15.30 Prancer. Amerikaanse speelfilm uit 1990 van John Hancock.
17.10 Heute.
17.15 ●● Musik und Geschichten zum Heiligen Abend. Muziekprogramma met o.a. het Bachkoor Stockholm, Per-Ove Larsson, Sören Barfoed e.a.
18.00 Das grösste Fest des Jahres. Kerstspecial. (herh .).
18.55 Guten Abend.
19.00 Heute.
19.15 Schöne Bescherung: Kohleintopf und Rote Grütze. Documentaire over de tijd voor Kerstmis in een kleine gemeente in Mecklenburg-Vorpommern.
20.00 ●● Achtung! - Klassik. Muziekprogramma met o.a. Igor en Valery Oistrach en het German-Brass Blechbläserensemble.
21.00 Jakob und Adele. Serie. Afl.: Haus mit hellen Fenstern. (herh.).
22.00 Heute.
22.05 Das habt zum Zeichen. Protestantse kerstmetten vanuit de St. Gertrud in Hamburg-Altenwerder, waarin bisschop Maria Jepsen preekt.
23.05-02.05 (●●+TT) Gandhi. Engelse speelfilm uit 1981/1982 van Richard Attenborough. Met: Ben Kingsley, Candice Bergen, Edward Fox e.a.

Duitsland 3 West

08.45 Ski-Gymnastik. **09.00** Zukunftsgespräche. **10.00** Naturschutz zwischen Elbe und Ostsee. **10.45** Sport-Oldies. Afl.5: WK voetbal 1974. Met de finale Duitsland - Nederland. **11.00** (TT) Janna I. Poolse speelfilm uit 1990. Afl.1: Adler und Wölfe. **12.30** 1200 Jahre Münster. Portret. **13.00** Provencaalse verhalen over de 'kleine heiligen'. **13.30** Die Königin der Milchzähne. Tekenfilm. **14.00** Mass Appeal. Amer. speelfilm uit 1984. **15.35** Zigeunerverhalen uit Roemenië. **16.20** Portret van kunstenaar Otto Pankok. **17.05** Babar und der Weihnachtsmann. Tekenfilm. **17.30** Weihnachtsoratorium. Cantate 1 van Bach. **18.00** Damals. **18.30** Rückblende. Vor 150 Jahren: 'Frohe Weihnachten'. **18.45** Aktuelle Stunde. **19.00** Documentaire over twee dakloze mannen die sinds mei in het havengebied van Düsseldorf bivakkeren. **19.45** Europäisches Jiddisch-Festival. Muziekprogr. **21.00** Der Dalai Lama: Letzter Gottkönig der Tibeter? Reportage. **21.45** Holozän. Zwitserse speelfilm uit 1992. **23.15-00.40** Rocklife. Muziekprogr. Afl.: X-mas Music Mix.

Duitsland 3 SWF

11.20 Euch ist heute der Heiland geboren. Kerstverhaal. **11.55** Kerstnacht. Engelse speelfilm uit 1987. **12.50** Mit Flöten, Zinken und Posaunen. Kerstmuziek. **13.50** Weihnachten im Ernstfall. Tv-verhaal. **14.20** Märchen in Deutschland. Sprookjes van de gebroeders Grimm. **15.30** Reportage van een treinreis door Turkije. **16.30** One magic Christmas. Amer. speelfilm uit 1985. **17.55** Südwest aktuell. **18.00** Lieder und Geschichten unterm Chistbaum 1993. Kerstprogr. **19.00** 's Wegge'taler Kripple. Kerstverhaal. **19.15** D'Gschicht vo dr Schepfong. Scheppingsverhaal. **20.00** Tagesschau. **20.15** Weihnachtskonzert der Fischer-Chöre. **21.15** Im Tal der grünen Wasser. **22.00** Wait until spring, Bandini. Belg.-Frans-Ital.-Amer. speelfilm uit 1989. **23.40** Ludwig van Beethoven. Concert voor viool en orkest, D opus 61. **00.30** Schlussnachrichten. **00.45** Non-Stop-Fernsehen.

RTL Television

06.00 ■ Air raid wardens. Amerikaanse slapstickfilm uit 1943. **06.55** The young magician. Canadees-Poolse kinderfilm uit 1986. **08.50** J'ai rencontré le Père Noel. Franse jeugdfilm uit 1984. **10.15** The little match girl. Amerikaanse jeugdfilm uit 1987. **12.00** Li-La-Launebär - Weihnachtspecial. **13.00** Mogambo. Amerikaanse avonturenfilm uit 1953. **15.00** The cat from outer space, sf-komedie uit 1977. **17.00** Iceman. Amerikaanse sf-film uit 1984. **18.45** RTL aktuell. **19.05** Zum Stanglwirt. Duitse comedyserie. **19.30** James Bond: You only live twice. Engelse actiefilm uit 1966. met Sean Connery, Karin Dor e.a.**21.25** North by northwest. Amerikaanse thriller uit 1959 van Alfred Hichcock. **23.35** Dance of the vampires/The fearless vampire killers. Engelse horrorfilm uit 1966 van Roman Polanski. **01.20** You only live twice. Engelse actiefilm uit 1966. (herh.). **03.20** ■ Adventures of Huckleberry Finn. Amerikaanse avonturenfilm uit 1939. **04.50** Winter Magic. Reportage over wintersportmode. **05.15** Tekenfilm.

SAT 1

06.00 Die Goldene Schlagerparade, muziekprogramma. **06.50-07.50** Tekenfilmseries. **07.50** Zorro, avonturenserie. **08.20** Superboy, avonturenserie. **08.50-10.45** Tekenfilms. **10.45** When the whales came, avonturenfilm uit 1989. **12.30** Wunderbilder aus der Tierwelt. Afl.: Kolibris. **13.05** Mischief. Amerikaanse speelfilm uit 1984. **14.45** Four friends. Amerikaanse speelfilm uit 1981. **16.45** White Christmas. Amerikaanse musical uit 1954. **18.50** Weihnachten in Europa. Muziekprogramma **19.20** Newsmagazin. **19.30** Glücksrad. **20.15** Santa Claus. Amerikaanse sprookjesfilm. **22.00** Pale rider. Amerikaanse western uit 1985 met Clint Eastwood e.a.. **00.00** Start the revolution without me. Amerikaanse komedie uit 1969 met Donald Sutherland en Gene Wilder. **01.30** Wolffs Revier. (herh.). **02.20** Pale rider. (herh.). **04.15** Four friends. Amerikaanse speelfilm uit 1981. Aansl.: programma-overzicht.

België/TV 1

14.00 Schooltelevisie. Met om:
14.00 Heb je 't al gehoord, Alice. Afl.1 : Het postkonijn.
14.30-15.00 Family album U.S.A. Afl.1.
17.00 The light brigade. Canadese jeugdfilm uit 1989.
17.25 We all have tales. Engelse jeugdserie met volksverhalen
17.55 Tik tak. Animatieserie. Afl.358.
18.00 Journaal.
18.10 The bold and the beautiful. Amerikaanse serie. Afl.840.
18.35 Top score. Spelprogramma.
19.03 Buren (Neighbours). Afl.1265.
19.25 Mededelingen en overzicht.
19.30 Kerstboodschap door Zijne Majesteit de Koning.
Aansl.: Journaal en sport.
20.10 Kerstspecial.
21.00 De jonge Jezus (Un bambino di nome Gesu'- L'attesa). Italiaanse tv-film uit 1989 van Franco Rossi.
22.40 De wereld zoals hij is volgens Van Daele Maurice. Informatie voor en door de gewone man.
22.45 Tura in symfonie. Muziekspecial uit 1992 van Will Tura, onder begeleiding van het BRTN Filharmonisch Orkest. (herh.).
00.00 Middernachtmis. Vanuit de Sint Pietersbasiliek te Rome.
01.00-01.05 Coda. Joris Denoo leest voor uit eigen werk. Vandaag: Clair-obscur.

België/TV 2

18.50 Journaal.
19.00 Schooltelevisie: Klassieke mechanica. Afl.3: Thermodynamica.
19.30 Kerstboodschap door Zijne Majesteit de Koning. Met ondertiteling t.b.v. doven en slechthorenden.
19.40 Capitol. Serie. Afl.682.
19.50 Vlaanderen vakantieland. Vandaag: Binnenland: Mons. Buitenland: Dominicaanse Republiek.
20.40 Tea for two. Amerikaanse musical uit 1950 van David Butler.
22.15 Couleur locale. Vandaag: Twee reportages, Achterwerk in de kast en een clip met wereldmuziek.
22.45-00.15 When Harry met Sally. Amerikaanse speelfilm uit 1989.

RAI UNO

06.00 Ochtendprogr. **12.30** Nieuwsflits. **12.35** La signora in giallo. **13.30** Nieuws. **13.55** TG 1 Tre minuti di... **14.00** Uno per tutti. Aansl.: Appuntamento al cinema. **18.00** Nieuws. **18.15** Brillantina. **19.00** Don Fumino. **19.40** Almanacco del giorno dopo. **20.00** Nieuws. **20.30** TG 1 Sport. **20.40** La Spada nella roccia. Film, 1963. **22.05** Una cenerentola a Palm Beach. Film. **22.50** L'attesa. **23.45** Il mistero del Natale. **23.55** Kerstviering. **02.00** Luci della citta. Film. Aansl.: Nachtprogram.

BBC 1

08.00 nws. **08.10** The dwarf tree. **08.20** Henry's cat. **08.35** The teddy bear's Christmas. **09.00** nws. **09.10** Tekenfilmserie. **09.35** Nick and Noel. Kerstverhaal. **10.00** nws. **10.05** On Christmas Eve. **10.35** McGee and me. **10.55** Barney's Christmas surprise. **11.05** Playdays. **11.30** The land before time, tekenfilm. **12.35** Best of British. Documentaireserie. **13.00** Joy to the world. Kerstverhaal. **13.55** Reg. nws. **14.00** nws. **14.10** Neighbours. **14.30** Stay tooned! **15.00** Chitty chitty bang bang, kindermusical. **17.15** The Flintstones. **17.40** Beatrix Potter: The world of Peter Rabbit and Friends. **18.10** Maid Marian and her merry men. **19.00** nws.

TV FILMS VIDEO

Duitsland 1
12.25 - Der Engel, der Seine Harfe Versetzte - (1958-D) Komedie uit de oude doos over een jonge vrouw, een engel, die haar harp naar de lommerd brengt. Met: Henry Vahl en Matthias Fuchs.

Duitsland West 3
14.00 - Mass Appeal - (1984-USA) Tragi-komisch psychologisch drama van Glenn Jordan waarin Jack Lemmon een opportunistische, gemakzuchtige priester speelt die het aan de stok krijgt met een idealistische seminarie-student.

Nederland 2
15.20 - Pinkeltje - (1978-NL) Film van Harry Geelen met Aart Staartjes en Wieteke van Dort. Wetenschappers hebben kabouters ontvoerd om experimenten mee te doen. Pinkel en Pinkelotje ondernemen een bevrijdingsoperatie.

Duitsland 2
15.30 - Prancer - (1989-USA) Aandoenlijke, commerciële fantasy over een moederloos meisje dat een gewond rendier verzorgt en hoopt dat de kerstman haar niet zal overslaan. Met: Sam Elliott en Rebecca Harrell. Regie: John Hancock.

● *Elena Sofonova speelt de raadselachtige Anna in de romantische komedie 'Occhi Neri'. (Duitsland 1 - 00.30 uur).*

RTL Television
19.30 uur - You Only Live Twice - (1967-GB) Grootste James Bond-aktiefilm van Lewis Gilbert met Sean Connery en Akiko Wakabayashi.

België/TV2
20.40 - Tea For Two - (1950-USA) Aardige, onderhoudende, zei het wat oppervlakkige musical van David Butler met Doris Day en Gordon MacRae. Man blijkt familie-fortuin van zijn vrouw op de beurs te zijn verloren.

België/TV2
22.45 - When Harry Met Sally - (1989-USA) Verrukkelijke romantische komedie van Rob Reiner die speelt in New York. Relatie tussen Billy Christal en Meg Ryan met leuke, Woody Allen-achtige dialogen.

Duitsland 2
23.05 - Ghandi - (1982-GB/IND) Historische film van Richard Attenborough over het leven van Gandhi, gespeeld door Ben Kingsley. Advocaat werd nationale leider en symbool van vrede en verdraagzaamheid. Verder met: Candice Bergen.

RTL Television
23.35 - Dance of the Vampires - (1967-GB) Satirische horror van Roman Polanski waarin hij zelf, met Jack MacGowan en Sharon Tate de hoofdrol speelt. Zij reizen naar een Transsylvanisch dorpje om de locale bevolking te bevrijden van een oud vampiers-geslacht.

Duitsland 1
00.30 - Occhi Neri - (1987-I) Tragedie van Nikita Mikhalov, vrije bewerking van de verhalen van Tsjechov. Bejaarde Marcello Mastroianni vertelt zijn levensverhaal aan boord van een schip.

RTL Television
03.20 - The Adventures of Huckleberry Finn - (1939-USA) Avonturenfilm voor de jeugd van Richard Thorpe met Mickey Rooney als Huck. Naar het klassieke verhaal van Mark Twain, gesitueerd in het vroege 19e-eeuwse Amerika.

radio

Radio 1
Elk heel uur en om 7.30, 8.30, 12.30, 13.30, 16.30, 17.30 en 18.30 nieuws.
7.07 Vara Radio 1 vrijdageditie. 9.05 Het balkon. 10.05 NL-Buitenland. 11.05 Argos. 12.07 Vara Radio I vrijdageditie. 14.05 De transmissie. 16.05 Welingelichte kringen. 17.07 Tros Aktua. 19.04 God zij met ons. 21.04 Opgave volgt. 23.07 Met het oog op morgen. 0.04-7.00 Tros Nachtwacht.

Radio 2
Elk heel uur nieuws.
7.04 Thank God it's Christmas. 9.04 Rocky 1. 10.04 Rocky 2. 11.04 Adres onbekend. 12.04 Adeline met 'n ander. 14.04 Het gekleurde kerstbal. 17.04 De avondluwte. 18.04 Ekkel horizontaal. 19.04 Club Veronica trend. 20.04 De hits van... 22.04-24.00 Album top 100 aller tijden.

Radio 3
Elk heel uur nieuws.
6.02 Breakfast-club. 9.04 Arbeidsvitaminen. 12.04 Jaaroverzicht Steen & been show. 14.04 Carola AKN: 15.04 Popsjop (I en II). 17.04 Rinkeldekinkel. 18.04 De Avondspits. 19.04 Spoor 7. 20.04 Paperclip magazine. 21.04 Villa 65. 0.04-6.00 Album top 100 aller tijden.

Radio 4
Om 7.00, 8.00, 13.00, 18.00 en 20.00 nieuws.
7.02 Ouverture: Barokmuz. 8.04 Opus 4. 9.00 Muziek voor miljoenen. 11.00 Het ochtendconcert. Brabants Orkest. 13.04 En nu... mijn verzoek. 14.00 Middagconcert: Het internationale concertcircuit. Oedipe à Colonne, opera van Sacchini. Ensemble Orchestral de Paris en Ensemble Vocal Audite Nova de Paris. 16.00 De Nederlanden. Nederlanders in de van de Neudeutsche Schule. 17.00 Operette. 18.04 Bernard Haitink dirigeert Stravinsky. Ballet De vuurvogel. Berliner Philharmoniker. 18.55 De bariton Thomas Allen. 20.02 Avondconcert: De matinee. Radio Filh. Ork. en Groot Omroepkoor. 21.35 Johannes Brahms. Melos Kwartet met altviool. 22.05 Spanje tussen Maria en duivel. 22.45 Vara's IJsbrekerserie. 0.00-1.00 Vier na middernacht.

Radio 5
Elk heel uur t/m 18.00 nieuws.
6.45-6.50 Mededelingenrubriek met uitgebreid weerbericht en scheepsvaartberichten. 7.05 Vroeg op 5. 8.55 Waterstanden. 9.02 Het gesprek. 9.40 Plein publiek. 11.02 Rondom het woord. 12.02 Bonnefooi. RVU: 12.30 Werken aan werk. 13.10 Gebeurtenissen. 14.02 De ronde tafel van Pam. 15.02 Opium radio over poëzie. 17.10 Radio UIT. 17.50 GPV. 18.02 Religieus programma in twee talen: 18.02 Arabisch programma; 18.30 Turks programma. 19.00 Waar waren we ook alweer? 19.15 Nieuws en actualiteiten in het Marokkaans en Berbers. 20.30 Geen plaats - toch plaats! 22.00 Kerstoratorium. 22.58 Wilde ganzen. 23.05-0.30 Eucharistieviering.

Omroep Limburg
Elk heel uur ANP-nieuws. 7.00 Limburg Aktueel. 8.00 Radio-NieuwsCentrale, binnen/buitenlandrubriek. 8.30 Regionaal nieuws. 8.35 Limburg aktueel. 9.00 Tussen de bedrijven door. Verzoekplaten van bedrijven en instellingen. 11.00 Op de valreep, tips voor het weekeinde. 12.00 Limburg Actueel. 13.00 RadioNieuwsCentrale, binnen/buitenlandrubriek. 13.30 Regionaal nieuws. 13.35 De Buurt. 14.00 Licht Limburgs, nonstopmuziek. 15.00 Profiel. Een gast uit de (semi-)aktualiteit vertelt zijn of haar verhaal aan Jacques Heyen. 16.00 Cultureel magazine Festival, met filmrubriek. 17.00-18.00 Limburg Aktueel: nieuws en actualiteiten.

BRTN/Radio 2
06.00 Nieuws. 6.05 Radio 2 regionaal. 8.00 Nieuws 8.10 Het leven is mooi. 10.00 Nieuws 10.03 Gewoon genieten (om 11.00 Weerbabbel door Bob de Richter). 11.50 Het koekoeksnest. 12.00 Radio 2 regionaal. 13.00 Nieuws. 13.10 Goed op vrijdag. 14.00 Het Algemeen Belang. 16.00 Abraham al gezien? 17.00 Radio 2 regionaal. 18.00 Nieuws. 18.10 Hitriders. Toppers en platen van vroeger. 20.00 Wie zoekt die vindt. Programma met platen waaraan een verhaal is verbonden. 22.00 nieuws. 22.05 Country-Side. Country- en westernmuziek met Erik Bayens. 23.30 Nachtradio (vanaf 24.00 elk heel uur nieuws).

België/BRF
Nieuws: 6.00, 6.30, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 12.30, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30 en 20.00 uur.
6.05 Radiofrühstück (weihnachtlich) (6.15 Wort in den tag; 6.45 Hörergrusslotterie; 7.05 Adventskalender, Veranstaltungstips; 7.30 Regionalnachrichten; 8.30 Presseschau). 9.05 Regionalnachrichten 9.10 Weihnachtlich Aufgelegt. Tips und Themen am Vormittag. 12.05 Weihnachtliche Musik à la carte (12.30 BRF Aktuell). 13.00 Presseschau. 13.05 Weihnachtsbasar. 17.05 Vor der Bescherung (Musik nonstop). 18.35 Festliche Weihnacht. 20.05-24.00 Weihnachtliche Klänge (Musik nonstop)

Happy RTL Radio
Elk heel uur nieuws.
5.00 Dauwtrappen. 7.00 De start met Bart, Bart van Leeuwen. 10.00 Koffiekringen, Jan de Hoop. 12.00 Goeiemiddag Nederland, Marc Jacobs. 14.00 De Goudmijn met Jan van de Putte. 16.00 Vrijheid Blijheid met Ron Bisschop. 19.00 De Zeven uur Show. 22.00 De Goudmijn. 24.00-05.00 RTL Nightshift.

WDR 4
4.05 Radiowecker. 6.05 Morgenmelodie. 8.07 Morgenmelodie und Wetterbericht. 9.05 Musikpavillon. 12.00 Nachrichten, Zur Sache. 12.07 Gut aufgelegt (met om 13.00 Mitmenschen en 14.00 Nachrichten, Stichwort Wirtschaft). 15.00 Alle Jahre wieder (16.00 Nachrichten). 17.00 Nun singed und seid froh. Lieder zum Heiligen Abend. 19.00 Nachrichten. 19.05 Abendmelodie, mit Weihnachtsliedern (19.30 Ohrenbär). 20.00 Nachrichten. 20.05 In dulci jubilo. Internationale Weihnachtslieder. 22.00 Katholische Christmette aus der Pfarrkirche St. Joseph in Leverkusen. 23.00 In dulci jubilo. 0.05-4.00 ARD Nachtexpress (vom Süddeutschen Rundfunk).

Nederland 1

EO/Vara/Avro/NOS
07.45-10.59 **Alles kits.** Gevarieerd kinderprogramma.
11.00 **Peter.** (herh.).
11.10 **Het elfde uur.** (herh.).
12.00 **Volkskerstzang uit Amsterdam.** (herh.).
13.00 **(TT) Journaal.**
13.07 **(TT) In voor en tegenspoed.** (herh.).
13.32 **Twee voor twaalf.** (herh.).
14.04 **Natuurmoment.** (herh.).
14.10 **(TT) Lingo.** (herh.).
14.35 **(TT) Midas.** (herh.).
15.00 **Eurovisie kerstmatinee.**
16.15 **(TT) Journaal.**
16.20 **Een avontuur met een staartje.** Amerikaanse animatiefilm uit 1986 van Don Bluth. Tijdens een boottochtje slaat de kleine Flevel overboord en bereikt uiteindelijk in een lege fles Amerika. Samen met Duif Henry gaat hij op zoek naar z'n familie.
17.36 **Boggle.** Woordspel.
18.01 **Sesamstraat.** Kinderprogramma. Afl.: Kerst.
18.17 **Idomeneo.** Muziekprogramma voor de jeugd rondom de opera Idomeneo van Mozart, uitgevoerd door Frank Groothof en diverse koren. (herh.).
19.07 **Thunderbirds.** Engelse poppenserie. Afl.: Give or take a million. Een speciale raket moet op Kerstdag een grote doos met cadeau's voor de kinderen afleveren. Twee inbrekers in de speelgoedzaak gooien bijna roet in het eten.
19.32 **TVfilm.** Magazine over speelfilms, tv-drama's, comedy en film- en tv-sterren.
20.00 **(TT) Journaal.**
20.11 **Christmas in Vienna.** Registratie van dit unieke concert van Jose Carreras, Diane Ross en Placido Domingo uit 1992.
21.09 **Amadeus.** Amerikaanse speelfilm uit 1984 van Milos Forman. Met: Tom Hulce, F. Murray Abraham e.a.
23.30 **The Glenn Miller story.** Amerikaanse speelfilm uit 1954 van Anthony Mann. Met: James Stewart, June Allyson, Frances Langford e.a.
01.26-01.31 **Journaal.**

Nederland 2

Kro/EO/NOS
11.00 **Eucharistieviering.** Kerstmis vanuit Moutier in het Zwitserse kanton Bern.
11.55 **Zegen Urbi et Orbi.** Pauselijke zegen vanuit Rome.
13.00-13.07 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**
15.53 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**
16.00 **Het meisje van de Limberlost.** Amerikaanse jeugdfilm uit 1990 van Burt Brinckerhoff. Met: Heather Fairfield, Annette O'Toole, Joanna Cassidy e.a. De 15-jarige Eleonora woont samen met haar moeder Kate in een afgelegen moerasgebied. De plannen die Kate voor Eleonora's toekomst heeft stroken totaal niet met wat Eleonora zelf wil.
17.30 **(TT) Het zevende venster.** Kindermagazine. Presentatie: Willy Nap.
17.56 **Wekelijkse lotto-trekking.**
18.00 **Journaal.**
18.05 **Ik weet het beter.** Spelprogramma.
18.30 **Peter.** Korte sketch.
18.40 **Het kleine huis.** Amerikaanse serie. Afl.: Tijden veranderen Laura maakt zich zorgen om Jennie, die in een diepe depressie is geraakt na het overlijden van Almanzo's broer. Jeb probeert zijn watervrees te verbergen.
19.26 **Geef Rómulo een thuis.** Reportage over straatkinderen in Manila.
19.50 **Met de dood voor ogen.** Amerikaanse speelfilm uit 1988 van Larry Elikann. Met: Ron Perlman, Ken Olin, Olivia Burnette e.a. In een streng religieuze Amish-gemeenschap, ergens in Amerika, wordt een baby gedood door stenen-gooiende jongens. Het meisje Rachel, de enige getuige, mag van haar ouders niet voor een wereldlijke rechter verschijnen.
21.25 **Dpelen Kerstconcert 1993.** Kerstconcert.
22.15 **Live-lijn.** Interview met ds. Oswaldo Magdangal die op Eerste Kerstdag 1992 opgehangen zou worden in Saoedi-Arabië.
23.20 **Slotlied.**
23.25-23.30 **Journaal.**

Nederland 3

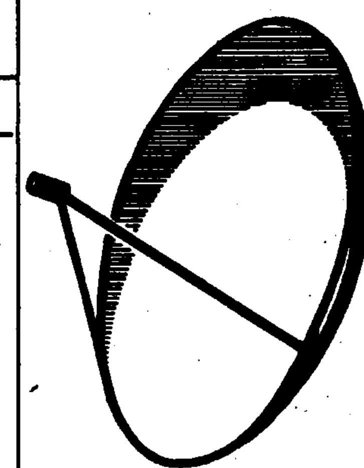
Vara/NOS
08.53-09.00 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**
12.55 **Een Prokofjev-sprookje: Peter en de wolf.**
13.47 **(TT) De grote vriendelijke reus.** Tekenfilm.
15.15 **Eurosuperfries.**
17.30 **Mad about you.** Amerikaanse comedyserie. Afl.: Paul en Jamie. Paul en Jamie ontmoeten elkaar December 1989 bij een kiosk. Ook een bonnetje van de stomerij en een kerstfeest op kantoor hebben daar mee te maken.
18.00 **Journaal.**
18.05 **De avonturen van Kuifje.** Tekenfilmserie. Afl.: Het geheim van de eenhoorn.
18.50 **(TT) Kinderlingo.** Lingo-special t.g.v. de Kerst. Presentatie: Francois Boulangé.
19.15 **Trekking sponsorloterij.**
19.18 **Kerst voor kinderen.** Korte gesprekjes met kinderen die in het ziekenhuis een lied krijgen aangeboden. Presentatie: Kees Driehuis.
19.45 **(TT) Oppassen!!!** Nederlandse comedyserie. Afl.: Merry Christmas Mr. Buys. Iedereen is volop bezig met de voorbereidingen voor de Kerst. Anna en opa Willy maken een Engelse pudding. Henry is in de weer met de boodschappen voor de kerstmaaltijd en vindt eindelijk een kalkoen.
20.10 **(TT) Twaalf steden, 13 ongelukken.** Serie dogmatiseerde verkeerszaken. Afl.12: Unlimited (Noordwijk). Drie oude vrienden gaan een dagje naar het strand en maken veel lol. Net als vroeger gaan ze graag net iets verder dan normale mensen: mensen zoals Eddie en zijn ouders.
20.35 **(TT) Ik heb je lief.** One-man show van Toon Hermans.
22.50 **(TT) Journaal.**
22.55 **Museumschatten.** Prof. Henk van Os geeft achtergronden bij voorwerpen uit Nederlandse musea. Afl.: De Japanse Zaal.
23.15 **Spijkertijd.** Jack Spijkerman zoekt naar diverse types in-de samenleving.
23.55-24.00 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**

RTL4

06.00 **Hei elei kuck elei.**
06.30 **RTL 4 text.**
07.00 **Telekids in de sneeuw.**
12.00 **Ron's honeymoon quiz.** (herh.).
13.30 **Simone's Christmas show.**
14.30 **Life goes on.** (herh.).
15.25 **Robin Hood.** Amerikaanse Disney-tekenfilm uit 1973 van Wolfgang Reitherman. De avonturen van Robin Hood die besluit het koninklijk paleis te beroven als Prins John de belastingen verhoogt.
17.00 **Eigen huis & tuin.** Presentatie: Manuëla Kemp.
18.00 **RTL Zes uur nieuws.**
18.10 **Disney Festival.** Jeugdprogramma.
19.00 **Avondnieuws.**
19.20 **Weer.**
19.30 **Full house.** Amerikaanse comedyserie.
20.00 **Ron's jong geluk show.** Spelprogramma. Presentatie: Ron Brandsteder.
22.00 **Showtime.** Presentatie: Albert Verlinde en Paulien Huizinga.
22.35 **The other side of the mountain.** Amerikaanse speelfilm uit 1978 van Larry Peerce. Met: Marilyn Hassett, Nan Martin, Timothy Bottoms, Gretchen Corbett, Belinda M. Montgomery e.a. Skister Jill Kinmont, Amerika's hoop voor de Olympische Winterspelen van 1956, is door een ongeluk tijdens een skitraining vanaf haar schouders verlamd geraakt. Na haar revalidatie wordt ze in Los Angeles gekozen tot Vrouw van het jaar. Jill wil er echter tussenuit en gaat met haar toegewijde moeder op vakantie naar haar geboorteplaats Bishop in Californië. Daar ontmoet ze de vrachtwagenchauffeur John Botthe. Hij is eenzaam maar erg verlegen. Bovendien is Jill bang om zich aan iemand te geven. Toch groeien ze langzaam tot elkaar. Vanavond deel 2.
00.15 **Five days one summer.** Amerikaanse speelfilm uit 1983 van Fred Zinneman. Met: Sean Connery, Betsy Brantley, Lambert Wilson, Jennifer Hilary, Isabel Dean e.a.
02.10 **Nachtprogramma.**

RTL5

11.00 **Lumen 2000.**
12.00 **RTL text.**
16.00 **FilmNet Info.**
16.10 **Film 5.** (herh.).
16.40 **Music scene.** (herh.).
17.10 **Neil Diamond in concert.** Registratie van een concert dat Neil Diamond in 1976 in Australië heeft gegeven.
18.00 **RTL Zes uur nieuws.**
18.10 **Rabo Top 40.** Jaaroverzicht van de bestverkochte en meest gedraaide platen van het jaar 1993.
19.35 **Herman's head.** Amerikaanse comedyserie.
20.00 **Glory! glory!,** 4-delige Amerikaanse miniserie met Richard Thomas, Ellen Greene.
20.55 **Whicker's world: The sun king.** Amerikaanse documentaire. Alan Wicker neemt een kijkje in Sun City. Voor veel blanke Zuidafrikanen vormt dit complex een paradijs vol glamour, gokken en sex.
21.50 **Sylvania Waters.** Australische reality-soap. Noeline en Laurie hebben weer eens onenigheid, omdat Noeline haar schoonzusje heeft gevraagd op hun huis te passen als zij een weekeindje weg zijn. Paul en Dione raken langzamerhand gewend aan hun getrouwde leventje.
22.20 **Twin Peaks.** Amerikaanse soap-noir. Het onderzoek naar de moord op Laura Palmer neemt een onverwachte wending. Blackie O'Reilly neemt zijn kansen waar. (herh.).
23.15 **Twilight zone.** Amerikaanse dramaserie. Een oude man heeft het laatste uur van de wereld in handen. Een zware verantwoordelijkheid.
23.30 **RTL Nieuws.**
23.45 **Twilight zone.** Vervolg van de uitzending van 23.15 uur.
00.00 **M.A.S.H.** Amerikaanse comedyserie. Soldaat Baker wordt altijd gepest met zijn enorme neus. Hij heeft er schoon genoeg van. (herh.).
00.30 **Hei elei, kuck elei aktuell.** Luxemburgs programma.
01.00 **RTL text.**
02.00 **Quantum thuiswinkel.**
05.00 **RTL text.**

RTBF/La Une

10.00 Protestantse kerstmis. 11.00 Katholieke kerstmis. 11.55 Message du pape et benediction urbi et orbi. 12.30 Message royal. 14.40 Gourmandises. 12.55 Weerbericht. 13.00 Nieuws. 13.20 Brisby et le secrèt de Nimh, Amerikaanse tekenfilm. 14.40 Sortie en boite. 14.55 Musique: Tous les violons du monde. 15.35 Mister Bean. 16.00 Nouba spécial: Noël au théatre. 16.25 Coup de film. 16.40 Dynam'hit. 17.30 Luna park special Disney. 17.55 Beverly Hills, 90210. 18.45 Génies en herbe. 19.15 Joker- en lotto-trekking. 19.30 Nieuws en weerbericht. 20.10 Edward aux mains d'argent, Amerikaanse speelfilm uit 1990. 22.00 Contacts. 22.10 J'ai meme rencontré des tziganes heureux, Joegoslavische speelfilm uit 1967. 23.35 Weerbericht en laatste nieuws. 23.55 Sortie en boite.

Sports 21

19.20 Message Royal. 19.40 Nieuws (tevens in gebarentaal) en weerbericht. 20.05 Ghandi, Engelse speelfilm uit 1982 van Richard Attenborough. 23.05-23.10 Zie RTBF/La Une.

TV 5

06.00 Noël à Saint-Pacome. 07.00 Spécial Noël: Pacha et les chats. 08.00 Nieuwsflits en weerbericht. 08.05 Canadees nieuws. 08.30 Nieuwsflits en weerbericht. 08.35 Bibi et ses amis. 09.30 Musique musique à Isoir. 10.00 Reinhard Stein. 10.40 Casse noisettes. 11.55 Nieuwsflits. 12.00 Montagne. 12.35 Weerbericht. 12.40 Zwitsers nieuws. 13.15 Noël en Afrique. 13.25 La route enchantée. 14.50 Y'a de la joie. 15.50 Champ libre. 15.50 Correspondance. 16.00 Nieuws en weerbericht. 16.10 Attention Magie. 17.35 Le cirque de Moscou. 18.30 Nieuws en internationaal weerbericht. 19.00 Le magazine olympique. 19.30 Zwitsers nieuws. 20.00 Géopolis. 20.45 7 jours en Afrique. 21.00 Nieuws en internationaal weerbericht. 21.40 Richelieu. 22.40 Le Louvre imaginaire. 23.40 Nieuws en internationaal weerbericht. 00.10 Ca n'arrive qu'une fois! 01.40 L'oeil écoute. 02.45 La route enchantée. 04.10 Y'a de la joie. 05.05 Objectif Europe. 05.35 Autant savoir.

RAI UNO

06.00 Ieri e oggi. 07.10 Un professore ancora tra le nuvole. 07.55 Il collare da un milione di dollari. 09.00 Cana; Grande. 09.30 I bambini cantano il Natale. 10.20 Kerstmis. 11.45 Parole e vita Speciale. 11.55 Urbi et orbi. 12.30 Asisi: Concerto di Natale. 13.30 Nieuws. 13.55 TG1 tre minuti di ... 14.00 La festa di Nate. 18.00 Nieuws. 18.10 La festa di Natale. 19.25 Parola e vita. 19.40 Almanacco del giorno dopo. 19.50 Weerbericht. 20.00 Nieuws. 20.30 TG 1 Sport. 20.40 Scommettiamo che? 23.05 Nieuws. 23.10 Speciale TG1. 00.05 Laatste nieuws en weerbericht. 00.35 Appuntamento al cinema. 00.40 La febbre dell'oro.

BBC 1

07.20 Henry's cat. 07.25 Candy Claus. 07.50 Mythical magical creatures. 08.00 Felix the cat. 08.15 (TT) Peter Pan and the pirates. 08.40 The Flintstones. 09.30 Live and kicking on Christmas day. 10.58 Weerbericht. 11.00 The giant nativity festivity. 11.45 (TT) Scrooge. 13.35 (TT) The two Ronnies Christmas. 14.30 (TT) Dad's army. 15.00 Top of the pops Christmas 1993. 16.00 (TT) The Queen. 16.10 Noel's Christmas presents. 17.05 Back to the future III. 18.55 (TT) Nieuws en weerbericht. 19.05 (TT) Only fools and horses...Fatal extraction. 20.30 (TT) EastEnders. 21.00 (TT) Birds of a feather. 22.00 (TT) Nieuws en weerbericht. 22.10 Ghost. 00.10 The Morecambe and Wise Christmas show. 01.20 Christmas epilogue - Watching fl... 01.25 (TT) Hound of the Baskervilles. 02.50 Weerbericht.

BBC 2

08.00 (TT) Rio Lobo. 09.50 (TT) W... Christmas. 11.45 Athletics - Stu... '93. 13.15 The way of the cross in ...rajevo. 13.40 (TT) The railway chil... 15.25 Fresh Prince of Bel Air. 1... (TT) A tribute to Rudolph Nure... 16.35 Romeo and Juliet. 18.35 (T... grand day out. 18.00 A Christmas ...rol. 20.30 (TT) American friends. 2... (TT) The queen. 22.15 (TT) Sele... Exits. 23.25 (TT) French and S... ders. 23.55 Belle de jour. 00.3... Hangover square.

Eurosport

06.30 Aerobics. 09.00 Internatio... autosportverslag. Magazine. 10.00... roski. Wekelijks ski-magazine. 1... Aerobics. WK vanuit New Orle... (herh.). 12.00 Voetbal. Overzicht E... pese kwalificatiewedstrijden W... 14.00 Ritmische gymnastiek. Jaaro... zicht. 16.00 Dansen. De Cinde... Cup vanuit Antwerpen. 17.00 S... klimmen. Finale wereldbeker v... Laval (Frankrijk). 18.00 Atletiek. I... man Triathlon vanuit Hawaii. ... Kunstrijden op de schaats. Duitse k... pioenschappen vanuit Herne. 2... Autosport. DTM-kampioenschap. 2... Boksen. 00.00 American football. N... magazine. 01.00 Skiën. Wereldb... voor heren in Stonham (Cana... Hoogtepunten. (herh.). 02.00 Einde.

Super Channel

05.30 NBC Nightly News. 06.00 E... pa journal. 06.30 NBC network n... 07.00 Super shop. 07.30 CNBC E... ness tonight. 08.00 NBC net... news. 08.30 Videofashion. 09.00 S... shop. 11.00 On the air. 13.00 To... 14.00 Super sports. 18.00 To... 19.00 ITN World news. 19.30 Ex... ve lifestyles. 20.00 Dateline. 2... Mini-serie. 22.00 ITN World n... 22.30 Talkin' jazz. 23.30 Through... ked eyes. 01.30 Media tv. 02.00 C... news Europe. 04.00 Three husban...

MTV

08.00 Greatest hits weekend. 10.0... very special Christmas. 10.30 Wa... world II big picture special. 11.3... Raps. Presentatie: Dr. Dre, Ed Lov... Fab 5 Freddy. 13.30 First look. Pre... tatie: Paul King. 14.00 Greatest h... weekend. 16.30 A very special C... mas II. 17.00 Dance. Presentatie... mone Angel. 18.00 Waynes world I... picture special. 19.00 European top... Presentatie: Pip Dann. 21.00 Satu... night live vintage. Gast: Roy Orbis... Presentatie: Dennis Hopper. 2... Spoken Word unplugged. 22.00 ... soul of MTV. Presentatie: Richie R... 23.00 First look. 23.30 Greatest h... weekend. 02.00 Beavis & Butt-h... Christmas special. 02.30 Marijne... der Vlugt. 03.00 Night videos. 0... Einde.

CNN

06.30 Style. 07.00 Science and T... nology. 07.30 Moneyline. 08.30 B... matters. 09.00 World business... week. 09.30 Diplomatic licence. 1... Inside business. 11.00 Larry K... 12.30 International correspond... 13.00 Travel guide. 14.00 The big... ry. 14.30 Real news for kids. 1... Healthworks. 15.30 Moneyweek. 1... Science and technology. 16.30 S... 17.00 Showbiz this week. 17.30 D... matic licence. 18.00 Earth ma... 19.00 World business this week. ... Newsmaker saturday. 20.00 H... works. 20.30 Style. 21.00 Your m... 21.30 International correspond... 22.30 Futurewatch. 23.30 Both sid... with Jesse Jackson. 00.30 Mana... with Lou Dobbs. 01.00 Pinnacle. 0... On the menu. 02.00 The big s... 02.30 Showbiz this week. 03.00 ... King Weekend. 05.00 Capital Ga...

Duitsland 1

08.40 **Käpt'n Blaubär Club.**
09.20 **Das allererste Weihnachten.** Kerstverhaal.
09.45 **Zauberhafte Weihnachten für Donald Duck.** Amerikaanse tekenfilm.
10.45 **Die Weihnachtsgeschichte.** Klassieke muziek.
11.25 **Wildwege.** Documentaireserie.
12.15 ■ **Der himmlische Walzer.** Duitse speelfilm uit 1948.
13.55 **Tagesschau.**
14.00 **Peter Hase und seine Freunde.** Tekenfilmserie.
14.25 **Der kleine Vampir - Neue Abenteuer.** Jeugdserie.
14.55 **Meister Eder und sein Pumuckl.** Duitse jeugdfilm uit 1981.
16.15 **Tagesschau.**
16.20 **Lichterglanz im Erzgebirge.**
17.05 **Koalas.** Natuurfilm.
17.35 **Unternehmen Icesail.** Documentaire over de zeilexpeditie om de Noordpool.
18.20 **Tagesschau.**
18.25 **(TT) Die Liebesreise des Herrn Matzke.** Tv-spel van Hartmut Schoen. Met: Manfred Steffen, Antonio Putignano, Nina Franoszek e.a.
19.48 **Heute abend im Ersten.**
19.50 **Ziehung der Lottozahlen.** Lotto-trekking.
20.00 **(TT) Tagesschau.**
20.05 **(TT) Weihnachtsansprache des Bundespräsidenten.**
20.15 **(●●TT) Die unendliche Geschichte II.** Duitse speelfilm uit 1990 van George Miller. Met: Jonathan Brandis, Kenny Morrison, Clarissa Burt e.a.
21.45 **Tagesschau.**
21.50 **(TT) Das Wort zum Sonntag.**
21.55 **Bangkok Hilton.** Australische tv-film uit 1989 van Ken Cameron. Met: Nicole Kidman, Denholm Elliott, Hugo Weaving e.a.
23.25 **Berliner Nachtschwärmer.** Reportage over het nachtleven in Berlijn.
00.10 **Tagesschau.**
00.15 **(TT) Bluff.** Italiaanse speelfilm uit 1975 van Sergio Corbucci. Met: Anthony Quinn, Adriano Celentano, Corinne Clery e.a.
02.00-02.05 **Zuschauen - Entspannen - Nachdenken.** Weihnachtskrippen.

Duitsland 2

08.00 **(TT) Die Bibel.** Italiaanse speelfilm uit 1965 van John Huston.
10.45 **Katholischer Weihnachtsgottesdienst.**
11.55 **Urbi et orbi.** Pauselijke zegen vanaf het St. Pietersplein in Rome.
12.30 **heute.**
12.33 **Weihnachtliche Bläsermusik.**
12.55 **Reiselust.** Reistips.
13.20 **(TT) Shakespeare - Wie er Euch gefällt.** Serie animatiefilms.
13.45 ●● **Der Weihnachtsmann auf Reisen.** Tekenfilm.
15.45 **heute.**
14.10 **Jenny und der Weihnachtsmann.** Amerikaanse jeugdfilm uit 1989 van Burt Brinckerhoff. Met: Charles Durning, Beverly Rowland, Risa Schiffman e.a.
15.45 **heute.**
15.50 **Lucky Luke: Ein neuer Mann für Daisy Town.** Jeugdfilm uit 1991 van Terence Hill. Met: Terence Hill, Nancy Morgan, Ron Carey e.a.
17.20 **Die phantastische Reise.** Amerikaanse avonturenfilm uit 1965 van Richard Fleischer. Met: Stephen Boyd, Raquel Welch, e.a.
18.58 **Guten Abend.**
19.00 **heute.** Aansl.: Kersttoespraak door bondspresident Richard von Weiszäcker.
19.15 **(TT) Himmelsschlüssel.** Tv-spel van Gero Erhardt. Met: Ernst Stankovski, Christiane Hörbiger, e.a.
20.15 ●● **Die Peter Alexander-Show 1993.** Amusementsprogramma.
21.45 **heute.**
21.50 ●● **Cyrano von Bergerac.** Franse speelfilm uit 1989 van Jean-Paul Rappeneau. Met: Gérard Depardieu, Anne Brochet, Vincent Pérez e.a. De edelman Cyrano de Bergerac is de inspirerende leider van een elite-eenheid ten tijde van kardinaal Richelieu. Hij is smoorverliefd op zijn nicht Roxane, maar heeft een grote handicap, zijn enorme neus. Als Roxane verliefd wordt op de mooie Christian uit zijn eenheid, neemt Cyrano hem onder zijn hoede.
00.05 **heute.** Aansl.: Gewinnzahlen vom Wochenende.
00.10-01.50 **Edouard, der Herzensbrecher.** Franse speelfilm uit 1978 van Philippe de Broca. Met: Jean Rochefort, Nicole Garcia, Catherine Alric e.a.

Duitsland 3 West

08.45 Ski-Gymnastik. 09.00 Johann Sebastian Bach. Gewijde muziek uitgevoerd door het Windsbacher Knabenchor en de Münchner Bachsolisten. 09.35 Weihnacht in Europa. Muzikale reis met kerstliederen en verhalen uit heel Europa. 11.05 (TT) Janna II, 2-delige Poolse jeugdfilm uit 1990 van Janusz Leski. Met: Agnieszka Kruk, Tadeusz Horvath, Krysztof Kowalewski e.a. Afl.2. 12.30 Reisewege zur Kunst. Cultureel magazine. Vandaag: Malta. 13.15 Ich trage einen grossen Namen. Spelprogramma. 13.45 TV's. Kinderserie. Afl.1. 14.00 Europas grüne Inseln. Serie natuurdocumentaires. Vandaag: Die Bretagne - vom Meer umspült. 14.45 Rückblende. Serie documentaires. Vandaag: Vor 150 Jahren: Frohe Weihnachten. (herh.). 15.00 Kölsches Weihnachtssingen. Kerstprogramma m.m.v. De Bläck Fööss, Willy Millowitsch, Paveier e.a. 16.00 Architektur der Jahrtausendwende. 16.55 Märchen in Deutschland. 18.00 Damals. 18.45 Aktuelle Stunde. 19.15 Hier und heute unterwegs. 19.45 (TT) Um Himmels willen! 20.15 Christmas in Vienna. 21.25 West 3 aktuell. 21.35 Jenseits des Amur. 22.20 Die Wiedertäufer in Münster. 22.50 Muriel oder Die Zeit der Wiederkehr, Frans-Italiaanse speelfilm. 00.40 Nachrichten.

Duitsland 3 SWF

10.20 Am Weihnachtsabend. 10.45 Das Licht der Liebe. 12.05 Weihnachten in Wien 1993, Kerstconcert. 13.05 Moses und die zehn Gebote. 13.50 Das Bernsteinzimmer. 14.35 Patricia Kaas. 15.20 Der schwarze Panther von Cypress Moor, Amerikaanse speelfilm. 16.50 Mundart und Musik aus Ziegelbach. 17.50 Um Himmels willen. 18.19 Heute abend in Südwest 3. 18.20 Der Mann vom grossen Fluss, Amerikaanse speelfilm. 20.00 Tagesschau. 20.05 Weihnachtsansprache des Bundespräsidenten. 20.15 Die Italienerin in Algier, opera van Rossini. 22.55 Nachrichten. 23.00 Die letzten Tage von Kenya, Engelse speelfilm. 00.45 Schlussnachrichten. 01.00 Non-Stop-Fernsehen.

RTL Television

06.20 Cubitus. 06.45 Die Sechs-Millionen-Dollar-Familie. 07.10 ■ Dick und Doof: Die Leibköche seiner Majestät. 08.25 Die Schöne und das Tier. 10.05 Kunst und Botschaft. 10.10 Lassies Heimweh. 11.45 Little monsters. 13.30 Familien Duell - Einfach Himmlisch. 14.00 Kinder für Kinder. 14.55 Buddy fängt nur grosse Fische. Italiaans-Franse komedie uit 1973 van Steno. Met Bud Spencer e.a. 16.50 Howard: Ein tierischer Held Amerikaanse fantasyfilm uit 1986 van Willard Huyck. Met: Lea Thompson, Jeffrey Jones, Tim Robbins e.a. (herh.). 18.45 RTL aktuell. Nieuws, sport en weerbericht. 19.05 Ein Vogel auf dem Drahtseil Amerikaanse actiekomedie uit 1989 van John Badham. Met: Mel Gibson, Goldie Hawn, David Carradine e.a. 21.15 Nicht ohne meine Tochter Amerikaans drama uit 1990 van Brian Gilbert. Met: Sally Field, Alfred Molina, Sheila Rosenthal e.a. 23.35 Der Profi II Franse actiefilm uit 1986 van Jacques Deray. Met: Jean-Paul Belmondo, Michel Creton, Frank Ayas e.a. (herh.). 01.15 Nicht ohne meine Tochter Amerikaans drama uit 1990 van Brian Gilbert. (herh.). 03.15 Howard: Ein tierischer Held Amerikaanse fantasyfilm uit 1986 van Willard Huyck. (herh.). 05.00 Familie Munster Amerikaanse familieserie. Afl.: Merlins Glücksgroschen. (herh.). 05.25 Familie Munster Amerikaanse familieserie. Afl.: Der goldene Griff. (herh.). 05.45 Tekenfilm.

SAT 1

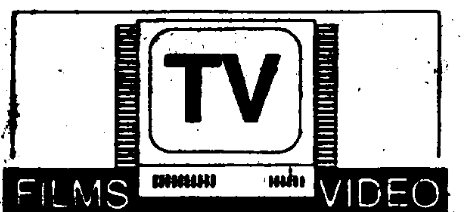
06.00 Mein kleines Pony. 06.30 Die Astro-Dinos. 07.00 Aufruhr im Zauberwald. 08.25 Santa Claus. 10.10 Immer ärger mit der Liebe. 11.50 Wunderbilder aus der Tierwelt. 12.20 Kronzucker unterwegs. 13.05 Krieg und Frieden. 16.40 Prinzessin Fantaghirò. 18.15 Das Millionenspiel. 18.20 Tv for nature: Wunder Wildnis. 19.15 Sat. 1 Newsmagazin. 19.30 Glücksrad. 20.10 Ghost - Nachricht von Sam. 22.40 Ein Zug für zwei Halunken. 00.50 Der Tiger und die Pemne steht Kopf. 02.25 Die dreizehn Sklavinnen des dr. Fu Man Chu 03.50 Ein Zug für zwei Halunken.

België/TV 1

09.00 **Kijk en hoor.** Programma voor doven en slechthorenden.
10.00 **Protestantse eredienst.**
11.00 **Katholieke eredienst.**
12.00 **Urbi et orbi.** Rechtstreekse uitzending van de pauselijke zegen vanuit Rome. Aansl.: Kerstboodschap door Zijne Majesteit de Koning.
12.45 **Tall ships.** Achtergrondreportage over Eurosail '93 in Antwerpen.
13.15 **Grote vriendelijke reus.** Engelse tekenfilm uit 1989 van Brian Cosgrave.
14.45 **Extraordinaire Petros.** Franse jeugdfilm van Pierre Goutas. Met: Panayotty Caravoussanos, Martina Lucas, V. Kailas e.a.
15.45 **Yes Virginia, there is a Santa Claus.** Amerikaanse speelfilm uit 1991 van Charles Jarrott. Met: Charles Bronson, Edward Asner, Katie Murray e.a.
17.15 **EBU-concert jonge solisten.**
17.50 **Musti.** Tekenfilmserie.
17.55 **Tik tak.** Animatieserie.
18.00 **Journaal.**
18.10 **De avonturen van Kuifje.** Tekenfilmserie.
18.35 **Vlaanderen vakantieland.** Toeristische portretten uit binnen- en buitenland.
19.20 **Joker- en lottotrekking, paardenkoersen, mededelingen en programma-overzicht.**
19.30 **Journaal en sport.**
20.00 **FC De Kampioenen.** Belgische comedyserie.
20.35 **Tartufo.** Showprogramma rond twee bruidsparen en twee jubilerende echtparen.
21.55 **Kleine dingen, grote wereld - Margriet special.**
22.30 **Vandaag.**
22.50-01.00 **Victor, Victoria.** Amerikaanse komedie uit 1982 van Blake Edwards. Met: Julie Andrews, e.a.

België/TV 2

18.00-19.00 **Sport extra.**
20.30 **Vuurvogel.** Met: Christmas in Rome. 1. Kerstmotetten.
21.40-23.20 **Ballet in de Munt.** De Notekraker van Tsjaikovsky.

Duitsland 1
14.55 uur - Meister Eder und sein Pumuckl - (1982-D) Aardige tekenfilm van Ulrich König, de maker van de gelijknamige serie korte en lange tv-filmpjes.

RTL4
15.25 uur - Robin Hood - (1973-USA) Tekenfilm uit Walt Disney's Studio's onder regie van W. Reitherman. Vogelvrij verklaarde Robin Hood steelt van de rijken om de armen wat te geven. Met zijn vrienden verschuilt hij zich in het woud.

RTL Television
16.50 uur - Howard the Duck - (1986-USA) Stripfiguur wordt naar de Aarde geschoten en landt op een bar in Cleveland. Mensen vindt hij maar niks, behalve die ene zangeres. Fantasy van Willard Huyck met Lea Thompson.

Duitsland 2
17.20 uur - Fantastic Voyage - (1966-USA) Boeiend SF-verhaal van Richard Fleischer over een medisch team dat, gereduceerd tot microscopische grootte, in een menselijk lichaam geïnjecteerd wordt. Met: Stephen Boyd en Raquel Welch.

● *Gustl Bayrhammer in 'Meister Eder und sein Pumuckl'. (Duitsland 1 - 14.55 uur).*

RTL Television
19.50 uur - Bird on a Wire - (1990-USA) Ouderwetse actiekomedie van John Badham waarin Mel Gibson en Goldie Hawn achtervolgd worden door huurmoordenaars.

Duitsland 1
20.15 uur - The Never Ending Story II, The Next Chapter - (1990-D/USA) Avontuurlijke fantasy van George Miller over het land Fantásien en de slechte tovenares Xajide. Met: Kenny Morrison.

Nederland 1
21.09 uur - Amadeus - (1984-USA) Prachtige, weelderige muzikale biografie over het leven van de componist Mozart. Met Tom Hulce als Mozart en F. Murray Abraham als Salieri in glansrollen. Regie: Milos Forman.

Duitsland 2
21.50 uur - Cyrano de Bergerac - (1990-F) Nieuwe bewerking van Edmond Rostand's drama waarin Gérard Depardieu de ideale vertolker van de tragische held Cyrano blijkt te zijn. Regie: Jean-Paul Rappeneau.

België/TV 1
22.50 uur - Victor/Victoria - (1982-USA) Muzikale komedie van Blake Edwards waarin zangeres Julie Andrews maar niet aan de bak kan komen, tot ze zich verkleedt als man. Geraffineerd en humoristisch. Remake van Duitse film uit 1933.

Duitsland 2
00.10 uur - Le Cavaleur - (1978-F) Pianovirtuoos en Don Juan Jean de Rochefort wordt zich pijnlijk bewust van zijn leeftijd als hij valt op de kleindochter van een oude liefde. Regie: Philippe de Broca.

Duitsland 1
00.15 uur - Bluff - Storia di Truffe e di Imbroglioni - (1976-I/F) Komische gangsterfilm van Sergio Corbucci met Anthony Quinn en Adriano Celentano. Gangsters gaan hun rekening vereffenen met de eidenares van een gokhol.

RTL4
00.15 uur - Five Days One Summer - (1983-USA) Salondrama van Fred Zinneman met Sean Connery en Betsy Brantly tegen de achtergrond van de Zwitserse bergen die ze beklimmen.

radio

Radio 1
Elk heel uur en om 7.30, 8.30, 12.30, 13.15, 13.30, 16.30, 17.30, 18.30 en 6.30 Nieuws. 7.05 TROS Nieuwsshow. 12.05 TROS Aktua. 13.00 Kersttoespraak H.M. Koningin Beatrix. 13.15 Nieuws. 13.17 TROS Aktua. 14.03 Continu kerst. 17.05 Tijdsein. 18.05 Echo. 19.02 Tegengas. Continu kerst. 23.05 Met het oog op morgen. 0.04 Easy listening. 2.02 AVRO Nachtdienst. 6.02-7.00 Van nacht naar morgen.

Radio 2
Elk heel uur Nieuws, behalve om 13.00. 7.02-22.00 Muziek en cabaretdag, met om: 7.02 Intro. 9.02 De tweede ronde. 12.02 Spijkers met koppen. 13.00 Kersttoespraak H.M. Koningin Beatrix. 13.15 Nieuws. 13.17 Spijkers met koppen. 14.02 Uitgelicht. 16.02 Terug naar de toekomst. 17.02 Ophef en vertier. 19.02 Voor wie niet kijken wil. 22.02 Podium van de Nederlandse lichte muziek. 23.02-24.00 The Bands.

Radio 3
Elk heel uur Nieuws, behalve om 13.00. 6.02 Ook goeiemorgen. 8.02 Goud van oud. 10.02 Kerstpop 1993. 13.00 Kersttoespraak H. M. Koningin Beatrix. 13.15 Nieuws. 13.17 Kerstpop 1993. 18.02 De Avondspits. 19.02 Megavertitie. 20.02 Leidseklade live. 22.02 Twee meter de avond in. 0.04 Shock radio. 2.02-6.00 Ob, wat een nacht.

Radio 4
Om 7.00, 8.00, 13.15, 18.00 en 20.00 Nieuws. 7.02 Walkar worden... 8.02 Fiori musicali. 9.10 Gran Partita van Mozart. 10.00 Kerst met Caroline. 11.10 Kurhaus feestelijk gestoten. Kamermuz. 12.00 Kersttoespraak H. M. Koningin Beatrix. 13.17 Pleinenzaak extra. 13.50 Kersttoespraak H.M. Koningin Beatrix. 14.45 Kerstmatinee: Kon. Concertgebouw Orkest. 17.00 Het witte doek. 18.02 Les Boudewijns' langspeelplaats. 19.00 Folio'l. 19.30 Het avondconcert. Il barbiere di Sivigla, opera van Rossini. Koor en ork. Metropolitan Opera en div. sol. Aansl. Folio'l. VOO 0.00-1.00 Vier na middernacht.

Radio 5
Elk heel uur t/m 18.00 en 20.00 Nieuws. 6.45-6.50 Mededelingenrubriek met uitgebreid weerbericht en scheepsvaartberichten. 7.05 Opo doro. 8.05 Zeggus. 8.30 Rondom magazine. 8.55 Waterstanden. 9.02 Per spoor. 10.02 Kerstfeest. 10.00 Kerstmorgendienst. 10.58 Wilde ganzen. 11.02 Eucharistieviering. 12.02 In dienst van de vrede 1993. 13.00 Kersttoespraak H.M. Koningin Beatrix. 13.15 Nieuws 13.25 Christus is geboren! 14.02 De wereld van de special. 15.30 Christmas gospels. 16.02 Farce. 17.10 TROS Perspektief. 17.45 Zevende Dagadventisten. 18.02 De wereld zingt Gods lof. 18.54 Tekst en uitleg. 19.00 Homonoe. 19.30 Nieuws in het Turks. 19.40 Nieuws in het Marokkaans. 19.50 Nieuws in het Chinees. 20.02 Gezamenlijke kerkdienst. 21.30 Komt, verwondert U! 20.30 Laat one de ruste wijden. 23.07-24.00 Met het oog op morgen.

Omroep Limburg
Elk heel uur ANP-nieuws. 09.00 Postbus 94, verzoekplaten. Met Ria van Grinsven. 10.00 Het Ei van St. Joost, dialect en volkscultuur met Lei Meisen. 11.00 Literaire radiowandeling: Maastricht, gij maakt mij mild en zachter. 12.00 Negen jaar opnamen van kerstliederen door Limburgse koren, ... 14.00 Limburg Express, jongerenprogramma. 14.30 De Agenda 15.00 Walide Talide met Tom Doesborg 15.40 Concert: live! 16.00 Hubert on the Air. 17.05 Regionaal nieuws 17.00-18.00 Limburgs popmagazine Vrij Spel.

BRTN/Radio 2
6.00 Nieuws. 6.05 Vroege vogels (6.30, 7.00, 7.30 nieuws). 8.00 Nieuws. 8.10 Ochtendkuren. 10.00 Nieuws. 10.03 De zoete inval, radiokwis met Luc Appermont. 11.30 Vlaamse top tien. 12.00 Radio twee top derby met Guy de Vynck (om 13.00 nieuws). 14.00 Radio Rijswijck. 17.00 Nieuws. 17.10 Ferkitting, telefoonspel met Martin de Jonghe (18.00 nieuws). 20.00 Hartelijk. Bart Peeters ontvangt gasten en draait verzoekplaten (22.00 nieuws). 23.30 Nachtradio (vanaf 24.00 elk heel uur nieuws).

België/BRF
Nieuws t/m 17.00 op elk heel uur (behalve om 10.00 en 13.00) en om 6.30, 12.30, 18.30 en 20.00. 6.05-09.00 Frohe Weihnacht. 09.05-10.00 Chöre singen zur Weihnacht. 10.05-11.00 Übertragung des Festgottesdienstes aus Walhorn. 11.05-12.00 Festliche Weihnacht. 12.05-12.30 Urbi et orbi, live aus dem Va... 12.35-14.00 Weihnacht ... 14.05-16.00 Weihnacht ... 16.05-18.30 ... Weihnacht mit Aufnahmen ... Weihnachtsfeiern in ... 18.35-20.00 Festliche Weih... 20.05-24.00 Weihnachtliche ...

Happy RTL Radio
Nieuws op elk heel uur. 5.00 Dauwtrappen. 7.00 D... met Luc van Rooij. 9.00 K... ... 12.00 ... Mart van de Stadt. 13.00 D... derlandse Top 40 met Bart ... Leeuwen. 16.00 Vrijheid ... Bart van Leeuwen. 19.00 De Z... Show. 22.00 De G... 24.00-05.00 RTL Nightshift.

WDR 4
4.05 Radiowecker. 6.00 N... 8.05 Morgenmelodie. 8.05 ... 9.05 Zum Tage. 8.07 In ... Alter. 8.55 Operveinzing ... Nieuws. 9.05 Der Musik... (10.00 nieuws). 12.00 ... 12.05 Pop Report met ... zicht van de Duitse hitpara... 14.00 Nieuws en ... programma's. 15.00 ... le Carton (16.00 nieuws)... 18.00 ... Der Tag um Fünf, aansl. Fü... Tee (18.00 Nieuws). 19.00 F... Nieuws en ... voor de kinderen). 20.00 N... 20.05 Samstagabendla... 22.00 Nieuws. 22.05 Musi... Harmonie. 22.30-04.05 ARD-... express.

...derland 1

...RV/AVRO/KRO/NOS
.00 Studio-discussie: Wat doen we d'r zelf aan.
.00-14.30 De positie van de hindoestaanse ouderen in Nederland.
.02 Nieuws voor doven en slechthorenden.
.09 De NCRV op kerstzondag. ...t: Kerst met de Jostiband, kerstconcert van de Jostiband.
.00 (TT) Journaal.
.05 De NCRV op kerstzondag.
.10 Kerstgroeten van van bekende en minder bekende Nederlanders.
.30 Kerst in Rome. Klassieke muziek van Corelli en Scarlatti.
.15 Sesamstraat. Kinderprogramma. Afl.: Eten/netjes.
.30 17e Circus van Monte Carlo. Circusfestival vanuit Monte Carlo. Met o.a. de Zwitserse Geraldine-Katharina Knie met haar paardenummer, de Russische acrobaten Les Rubzov, Chinese jongleurs en de Amerikaanse clown Peter Shub.
.24 (TT) Waku waku. Dierenspelprogramma. Panel: Chiel van Praag, Sandra Reemer, Carrie Tefsen en Boudewijn Büch. Presentatie: Rob Fruithof.
.00 (TT) Journaal.
.16 Revanche. Amusementsprogramma waarin bekende en onbekende mensen een herkansing krijgen voor iets dat eerder in hun leven mislukte.
.11 (TT) Vreemde praktijken. Nederlandse comedyserie. Afl.: Donderdag bij heldere hemel. Bertus heeft ...gaal vuurwerk gekocht en het hele ...s er mee vol gezet. Eljee geeft een kerstparty maar moet nog wel een iemand vinden die voor ...man wil spelen. (herh.)(Slot).
.21 Arena. Serie debatten over belangrijke maatschappelijke en levensbeschouwelijke vraagstukken.
.21 Clue. Amerikaanse speelfilm uit ...85 van Jonathan Lynn. Met: Eileen Brennan, Tim Curry, Madeline Kahn e.a.
.57 Journaal.
.02-00.07 Nieuws voor doven en slechthorenden.

Nederland 2

Tros/Rof/Voo/NOS
11.00 Silvester concert. Operetteconcert met het Strauss Orkest Boedapest o.l.v. László Makláry.
12.00 Journaal.
12.05 Music maestro. Serie over grote componisten.
12.54 Kort klassiek.
13.00 Graldastate. Met Nederlandse ondertiteling.
13.30 Kinderen van dichtbij. Documentaireserie over kinderen.
14.00 Leila, geboren in Frankrijk. Speelfilm van Miguel Courtois. Met: Luna Sentz, Luc Thuillier, Chatra Boudraa e.a.
15.18 Muziek uit Suriname. Concertregistratie van het optreden van het Surinam Music Ensemble in de Meervaart in Amsterdam in 1989.
16.00 (TT) Journaal.
16.05 (TT) Knoop in je zakdoek.
16.35 Samson.
17.15 De heilige koe. Auto- en motorsportmagazine.
17.44 (TT) Knoop in je zakdoek. Afl.: Verliefd worden.
17.59 Tv dokter.
18.00 Journaal.
18.05 Spaans voor gevorderden, Claro. Informatie.
18.10 Ontdek de psychologie. Afl.12.
18.40 Opkomst en ondergang van het Mongoolse keizerrijk. Informatie.
18.45 Antiek. Afl.8.
19.15 Weer wat geleerd. Educatie voor ouderen. Afl.2.
19.50 Tweede lijn: Route 66. Documentaire over deze legendarische weg, de eerste snelweg van Amerika van Chicago naar Los Angeles.
20.45 (TT) Postcode bingo kerstloterij. Spelshow rond de postcodeloterij. Presentatie: Pernille La Lau en Reinout Oerlemans.
22.25 (TT) The world of survival. Natuurfilmserie over diersoorten over de hele wereld. Afl.: De buffel.
22.49 Architectuur in Nederland. Afl.8.
23.19 Schrijven van gedichten en verhalen. Afl.1.
23.49-23.54 Journaal.

Nederland 3

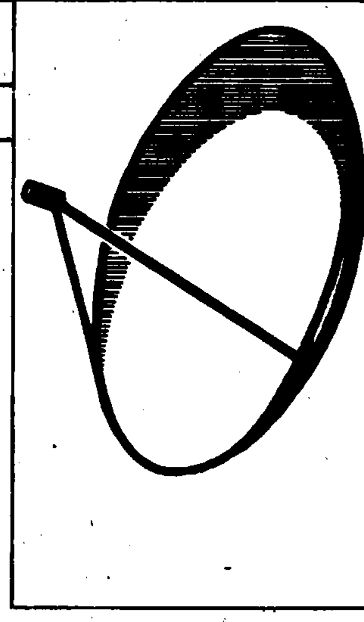
VPRO/RVU/NOS
08.53 Nieuws voor doven en slechthorenden.
09.00 Villa achterwerk. Kinderprogramma met De wereld van Pieter Konijn en zijn vrienden, Dag meneer de Koekepeer, Pootjes II en De man met de hoed.
11.00 Reiziger in muziek.
12.00 Journaal.
12.10 Max en de Maximonsters. Korte opera van O. Knussen.
12.52 Cirque du soleil. Registratie van de toernee van dit Canadese circusgezelschap door Noord-Amerika.
13.55 Inleiding op La Traviata.
14.00 Opera matinee: La Traviata. Opera van Verdi.
16.00 Het mooiste verhaal ... op één na! Kort verhaal van Katherine Ross.
16.45 Jessye Norman vanuit de Notre Dame. Klassieke muziek gezongen door Jessye Norman onder begeleiding van het orkest van de Opera Lyon en het koor Vittoria Regional o.l.v. Lawrence Foster.
18.00 Journaal.
18.05 All along the watchtower. Serie portretten van musici.
18.35 Socutera. Film van SOS Kinderdorpen.
18.45 (TT) Jaaroverzicht sport.
20.15 Hoffman's honger. 4-delige serie van Leon de Winter. Met: Elliot Gould, Jacqueline Bisset, Huub Stapel, e.a.
21.09 Krasse knarren.
21.39 Hotel Atonaal. 3-delige serie over de dichtersgeneratie de Vijftigers. Afl.3 : Alles schiet lekker op. (Slot).
22.47-00.16 VPRO Cinema primeur: Il lungo silenzio. Frans-Italiaanse speelfilm uit 1993 van Margarete von Trotta. Met: Carla Gravina, Jacques Perrin, Alida Valli, e.a. Gynaecologe Carla Aldrovandi is getrouwd met rechter Marco Canova, die onderzoek doet naar onder meer corruptie en wapenhandel. Zijn vrouw leeft in constante vrees voor een aanslag op haar man. Op een dag wordt haar vrees bewaarheid. Maar al snel maakt haar verdriet plaats voor woede.

RTL4

06.00 Hei elei kuck elei. Luxemburgs programma.
06.45 RTL 4 text.
07.00 Telekids presenteert de Cartoon express in de sneeuw.
11.00 Teleteens in de sneeuw.
12.00 Love boat: The Christmas cruise. Amerikaanse serie.
13.40 Annie. Amerikaanse verfilming uit 1982 van de Broadwaymusical van John Huston. Met: Albert Finney, Carol Burnett, Bernadette Peters, Ann Reinking, Tim Curry e.a.
15.45 Pound puppies. Amerikaanse tekenfilm uit 1988 van Pierre Decelles. Stemmen: McNasty: George Rose. Nose Marie: Ruth Buzzi. Cooler: Brennan Howard. Bright Eyes: Nancy Cartwright. Collette: Cathy Cavadini e.a.
17.00 Ouders van nu.
17.30 Koken met sterren.
18.00 RTL Zes uur nieuws.
18.10 Jacques Cousteau. Nieuw-Zeeland; het smeulende vuur.
19.00 Avondnieuws.
19.20 Weer.
19.30 Blossom. Amerikaanse comedyserie. Afl.: 'It's a marginal life'.
20.00 Who framed Roger Rabbit. Amerikaanse speelfilm uit 1988 van Robert Zemereckis. Met: Bob Hoskins, Christopher Lloyd, Joanna Cassidy, Charles Fleischer, Alan Tilvern e.a. Roger Rabbit is een wat oudere free lance comedy-acteur. Hij houdt van iedereen, maar vooral van zijn sexy vrouw Jessica. Hij maakt zich wat zorgen over roddels die over haar in de bladen verschijnen, maar schrikt zich pas echt een hoedje wanneer hij hoofdverdachte wordt in een moordzaak.
21.45 Special: Oprah Winfrey meets Michael Jordan.
22.35 Jake and the fatman. Amerikaanse serie. Afl.: What child is this. (herh.).
23.30 The Oprah Winfrey show. Amerikaanse talkshow. (herh.).
00.15 As the world turns. Amerikaanse soapserie. (herh.).
01.00 General Hospital. Amerikaanse soapserie. (herh.).
01.45 Nachtprogramma.

RTL5

11.00 Lumen 2000. Internationaal magazine.
12.00 RTL text.
16.55 Felix the Cat.
17.05 Studs.
17.30 WK Voetbal '94.
18.00 RTL ZEs uur Nieuws.
18.10 RTL Sport: Voetbal.
18.40 The streets of San Francisco. Amerikaanse politieserie.
19.35 Studs.
20.00 Whicker's Miss World. Amerikaanse documentaire.
20.50 Caddyshack. Amerikaanse comedy uit 1980 van Harold Ramis. Met: Chevy Chase, Rodney Dangerfield, Ted Knight, Michael O'Keefe, Bill Murray e.a. Danny Noonan komt uit een hele grote familie. Zijn ouders hebben de droom dat hij na zijn school carrière zal maken en dan groot geld gaat verdienen. Danny heeft echter heel andere interesses. Hij is caddy op de golfclub. Daar werken verschillende caddies. Danny heeft grote bewondering voor Ty Webb, de playboy van de club en de beste golfer. Danny krijgt adviezen van Ty over het leven en leert van hem de fijne kneepjes van het golfvlak. Op de golfclub gebeuren allerlei vreemde dingen, die zijn ingegeven door de onderlinge concurrentie onder de caddies en de leden.
22.35 Week 51/52. Nieuws- en sportprogramma waarin teruggekeken wordt op de afgelopen week en vooruitgeblikt wordt op de komende week.
00.00 RTL Nieuws.
00.15 Twilight zone. Amerikaanse dramaserie. 'The Shadowman'. Een nachtmerrie van een jongen wordt erg realistisch als hij een ontmoeting heeft met de 'shadowman', die onder zijn bed leeft.
00.45 M.A.S.H. Amerikaanse comedyserie. Een Koreaans gezin arriveert in het kamp en bouwt daar een eigen onderkomen. (herh.).
01.15 Hei elei, kuck elei aktuell. Luxemburgs programma.
01.45 Quantum thuiswinkel.
04.45 RTL text.

RTBF/La Une

10.30 Shema Israël. **11.00** Mister Bean, komische serie. **11.10** Paroles rouges pour un frère blanc. **11.50** La messe sonnelle d'Hector Berlioz. **12.55** Weerbericht. **13.00** Nieuws. **13.15** Document: Le fleuve aux grandes eaux. Korte film van Frédéric Brack. **13.40** Mister Bean, komische serie. **14.00** Renegade, Amerikaanse actieserie met Lorenzo Lamas . **14.45** Madame Sousatzka, Engelse drama uit 1988, met Shirleu MacLaine, Peggy Ashcroft, Navin Chowdhry. Madame Sousatzka is een pianolerares van Russische afkomst. **16.40** Tekenfilms. **17.10** Ces années-la, België tijdens het jaar 1967. **18.00** Autovision, automagazine. **18.30** Week-end sportif, actueel sportnieuws. **19.30** Nieuws en weerbericht. **20.15** Tour de chance, gevarieerd magazine gepresenteerd door Guy Lemaire.. **21.15** Jeu d'enfant, Amerikaanse speelfilm uit 1988 van Tom Holland, met Catherine Hicks, Chris Sarandon en Alex Vincent. Een pop is bezeten door de geest van een dode misdadiger. Ze komt terecht bij de zesjarige Andy. Die merkt dat er eigenaardige zaken met de pop gebeuren, maar niemand wil hem geloven. **22.50** Interieur nuit. **23.25** Weerbericht en laatste nieuws. **23.45** Shema Israel.

Sports 21

18.30 Weekend sportif. **19.30** Nieuws (tevens in gebarentaal) en weerbericht. **20.10** Du plomb pour l'inspecteur, Amerikaanse misdaadfilm uit 1954. **21.35** Weekend sportif. **22.30-23.05** Nieuws, weerbericht en beursberichten.

...itsland 1

..5 Disney Club. Kindermagazine ...t gasten, muziek, tekenfilm- en ...onturenseries.
..0 Klettermaxe. Korte jeugdfilm.
..10 ●● Weihnachtliche Musik im ...anz der Blechbläser. Kerstmu...iek.
..05 (TT) Die Sendung mit der ...aus. Informatief kinderprogramma.
..5 Wildwege. Documentaireserie.
..5 Erbschaft in weiss. Amerikaanse speelfilm uit 1972 van Nor...an Tokar. Met: Dean Jones, Nancy ...son, Harry Morgan e.a.
..5 Tagesschau.
..0 Peter Hase und seine Freun... Tekenfilmserie.
..5 Der kleine Vampir - Neue ...enteuer. Jeugdserie.
..5 Dumbo, der fliegende Elefant. ...erikaanse tekenfilm uit 1941.
..0 Tagesschau.
.. Eiskunstlauf-Gala. Kunstrijden ... de schaats vanuit Weiden.
..5 ●● Kein schöner Land. Muzi...e reis door de Alpen.
..0 Tagesschau.
..5 Einblick.
.. Sportschau. Sportprogramma.
..0 (TT) Lindenstrasse. Duitse se...
.. Die Goldene 1.
..0 (TT) Wunder der Erde. Docu...ntaireserie.
.. Heute abend im Ersten. Pro...amma-overzicht.
..0 (TT) Tagesschau.
..5 ●●(TT) Stars in der Manege. ...cusgala t.b.v. gepensioneerde ar...ten en journalisten.
..5 Tagesschau.
..0 Schauplatz der Geschichte. ...cumentaireserie.
.. Bangkok Hilton. Australische ...lm uit 1989 van Ken Cameron.
..0 Tagesschau.
..5 Besonderes Kennzeichen: ...lissimo. Italiaanse speelfilm uit ...83 van Castellano en Pipolo. Met: ...iano Celentano, Federica Moro, ...na Maria Kanakis e.a. De schrijver ...tia is zeer populair bij de vrouw...n en dat is wederzijds. Maar soms ...rdt het allemaal te veel.
..5-02.00 Zuschauen - Entspan...n - Nachdenken. Weihnachtskrip...n. Afl.: Neapolitanische Weihnacht.

Duitsland 2

07.55 Die Schneekönigin. Finse sprookjesfilm uit 1986 van Päivi Hartzell. Met: Satu Silvo, Sebastian Kaatrasalo, Outi Vainionkulma e.a.
09.15 (TT) Shakespeare - Wie er Euch gefällt. Serie animatiefilms.
09.40 ■ Karneval der Liebe. Duitse speelfilm uit 1943 van Paul Martin. Met: Johannes Heesters, Dora Komar, Hans Moser e.a.
11.10 Die Mitte der Mitte. Reportage over het gebied tussen de Spree en het Spreekanaal in Berlijn.
11.55 ●● Scheherazade. Klassieke muziek van Rimsky-Korsakov.
12.50 heute.
12.55 Aktion 240.
13.00 tele zoo. Natuurfilmserie.
13.45 ●● Anna - Der Film. Duitse jeugdfilm uit 1988 van Frank Strecker. Met: Silvia Seidel, Patrick Bach, Günther Maria Halmer e.a.
15.15 Adler der Steppe. Reportage over de beroemde Kozakken.
16.00 heute.
16.05 Der total verrückte Bugs Bunny Film. Amerikaanse tekenfilm uit 1981 van Fritz Freleng.
17.20 ●● Clara. Duitse serie. Met: Katja Studt, Nils Julius, Alexander Kerst e.a.
18.58 Guten Abend.
19.00 heute. Met weerbericht.
19.15 Ein Tag voller Wunder. Reportage.
19.30 Geschichten aus dem Leben. Met: Gewinnerin der Woche en Mal was anderes.
20.15 (TT) Das Traumschiff. Duitse serie. Met: Heinz Weiss, Heide Keller, Horst Naumann e.a.
21.45 Florida Lady.
21.55 heute.
22.00 (●●+TT) Harry und Sally. Amerikaanse speelfilm uit 1989 van Rob Reiner. Met: Billy Crystal, Meg Ryan, Carrie Fisher e.a.
23.30 heute.
23.35-02.05 Ragtime. Amerikaanse speelfilm uit 1981 van Milos Forman. Met: James Cagney, Brad Dourif, Howard E. Rollins e.a. In 1906 krijgt New York een toevloed aan immigranten te verwerken, waardoor de samenleving danig in beroering komt. Zo is er bijvoorbeeld het schandaal rond de danseres Evelyn Nesbit.

Duitsland 3 West

08.45 Ski-Gymnastik. **09.00** Johann Sebastian Bach. Gewijde muziek uitgevoerd door het Windsbacher Knabenchor en de Münchner Bachsolisten. **09.30** Der Aufstieg Europas. Documentaireserie over het ontstaan van de Europese beschaving. Afl.1 : Vom Eise befreit. **10.15** Zeitreise durch Ecuador. Documentaireserie. Afl.1 : Valdivia und die Andenbahn. **11.00** Der Sommer des Falken. Duitse speelfilm uit 1988 van Arend Agthe.. Met: Andrea Lösch, Janos Crecelius, Hermann Lause e.a. **12.45** Portrait Sylvie Guillem. Portret van deze ballerina. **13.40** Versteckt - Entdeckt. Chris Howland in Californië. 13.55. **14.30** Die Maske. Amerikaanse speelfilm uit 1985 van Peter Bogdanovich. Met: Cher, Sam Elliott, Eric Stoltz e.a. **16.25** (TT) Grosse Not und kleines Glück. Kerstverhalen. **16.55** Weltmeister der Illusion. Registratie van de uitreiking van de Magic Award. **17.45** Die Dinos Amerikaanse comedyserie. Afl.: Das Fest der Liebe. Aansl.: Käpt'n Blaubär, tekenfilmserie. **18.15** Damals. Documentaireserie. **18.45** Aktuelle Stunde. **19.15** Ilmenau. **19.45** Der Bettelstudent, operette van Karl Millöcker onder regie van Kurt Wilhelm.. **22.05** West 3 aktuell. **22.10** Die Schlüssel. **23.40** Tödliche Umarmung, politiefilm uit 1965 van Francis Durbridge.. **01.15** Nachrichten.

Duitsland 3 SWF

09.35 Denkanstösse. **09.40** Der Engel und der Spielzeugsoldat. **10.05** Kinder-Kino in Südwest 3: Mein Freund Walter. **11.50** Käpt'n Blaubär Club. **12.30** Domkonzert aus Mainz. **13.30** Hände - Werke - Künste. **14.00** Omnibus. **15.15** Eisenbahnromantik. **15.30** Eine unglaubliche Reise. **16.50** Mundart und Musik von der IGA. **17.50** Mit dem Ballon über die Schweizer Alpen. **18.19** Heute abend in Südwest 3. **18.20** Der Fremde im Regenwald. **20.00** Tagesschau. **20.15** Fröhlicher Alltag. **21.30** Die Mechanik des Wunders. **22.55** Nachrichten. **23.00** On Tour. **00.00** Schlussnachrichten. **00.15** Non-Stop-Fernsehen.

RTL Television

06.10 David, der Kabauter. **06.40** David, der Kabauter. **07.10** Die Jetsons. **07.35** Die Jetsons. **08.00** Li-La-Launebär. **08.30** Feuersteins Lachparade. **08.55** Hanna Barbera Party. **09.25** Fred und Barney Show. **10.00** T-Rex. **10.25** Kunst und Botschaft. **10.30** Lassies Heimat. **12.15** Terminus. **13.40** Familien Duell - Einfach Himmlisch. **14.10** Buddy haut den Lukas, Italiaanse filmkomedie uit 1980. **15.45** Quatermain II - Auf der Suche nach der geheimnisvollen Stadt. **17.40** David Copperfield - Das Geheimnis des Orient Express. **18.45** RTL aktuell. **19.10** Mini Playback Show met Marijke Amado. **20.15** Traumhochzeit met Linda de Mol. **22.00** Marine Fighter. Amerikaanse actiefilm uit 1991. **23.30** American fighter III - Die blutige Jagd, Amerikaanse karatefilm uit 1988. **01.05** Quatermain II - Auf der Suche nach der geheimnisvollen Stadt. Amerikaanse avonturenfilm uit 1986 van Gary Nelson. (herh.). **02.50** Buddy haut den Lukas Italiaanse komedie uit 1980 van Michele Lupo. Met: Bud Spencer, Cary Guffey, Ferruccio Amendola e.a. (herh.). **04.20** Wer ist hier der Boss? Amerikaanse comedyserie. (herh.). **04.45** Familienbande. Amerikaanse comedyserie. (herh.). **05.10** Familie Münster. Amerikaanse comedyserie. (herh.). **05.35** Familie Munster. Amerikaanse comedyserie. (herh.).

SAT 1

06.00 Wunderbilder aus der Tierwelt. **06.30** Mein kleines Pony. **07.00** Silverhawks - Die Retter des Universums. **07.30** Zorro - Der schwaze Rächer. **08.00** Superboy. **08.30** Die Astro-Dinos. **09.05** Ghost - Nachricht von Sam. **11.30** extra ran - Sat.1-Basketball. **12.30** Kronzucker unterwegs. **13.15** In 80 Tagen um die Welt. **16.10** Prinzessin Fantaghiró. **17.45** Tv for nature: Wunder Wildnis. **18.40** Glücksrad. **19.20** Sat.1 Newsmagazin. **19.30** Jagd auf 'Roter Oktober'. **22.10** Talk im Turm. **23.30** Spottschau. **00.00** So gesehen. **00.10** Pretty Baby. **02.10** Jagd auf 'Roter Oktober'. **04.30** Wunderbilder aus der Tierwelt.

België/TV 1

09.00 Samson. Gevarieerd kinderprogramma.
10.00 Eucharistieviering.
11.00 De zevende dag. Nieuwsmagazine.
12.30 Kerstspecial Jo Vally. (herh.).
13.15 Bassie en Adriaan en het geheim van de sleutel. Jeugdserie.
13.45 A Christmas carol. Australische tekenfilmserie.
15.00 Latijns-Amerikaans dansen.
16.00 TV 1 - Top 30.
16.30 1 voor iedereen. Gevarieerd zondagnamiddagmagazine.
17.30 Mijn idee. Serie verhalen voor kinderen.
17.55 Tik tak. Animatieserie.
18.00 Journaal.
18.10 De avonturen van Kuifje. Tekenfilmserie.
18.35 Niveau 4: Cordon bleu.
19.00 De Cosby show. Amerikaanse comedyserie. Met: Bill Cosby, Phylicia Rashad, Malcolm-Jamal Warner e.a.
19.25 Mededelingen en programmaoverzicht.
19.30 Journaal en sport.
19.50 Sportweekend.
20.20 Morgen maandag. Talkshow.
21.10 Daens. 4-delige Belgische serie. Met: Jan Decleir, Julien Schoenaerts, Antje De Boeck e.a. Afl.1. De Aalster textielindustrie staat eind 19e eeuw onder zware druk van de buitenlandse concurrentie en directeur Borremans besluit de helft van de arbeiders te onslaan. Priester Adolf Daens merkt dat de ontslagen hard aankomen, waarop hij reageert met een vlijmscherp artikel in de krant van zijn broer Pieter. Wanneer de broers tot de orde geroepen worden, zoekt Daens steun bij zijn mentor, pater Onckeleer.
21.55 N.V. De wereld. Magazine met verhalen over mensen en emoties.
22.30 Vandaag en sport.
22.55-23.35 Ziggurat. Kunstmagazine. Vandaag het jaaroverzicht met een culturele terugblik op 1993.

België/TV 2

Geen uitzending.

TV 5

06.00 Autovision. **06.20** Bon week-end. **06.50** Dossiers justice. **07.15** Corps accord. **07.30** Nieuwsflits. **07.40** Méthode Victor. **08.00** Nieuwsflits en weerbericht. **08.05** Canadees nieuws. **08.30** Nieuwsflits en weerbericht. **08.35** Bibi et ses amis.. **09.00** Envoyé spécial. **10.30** L'oeil écoute. **11.30** Mouvements. **11.55** Nieuwsflits. **12.00** Référence. **12.30** Carrefours. **12.35** Weerbericht. **12.40** Zwitsers nieuws. **13.05** L'école des fans. **13.55** Le jardin des betes. **14.50** Faut pas rever. **15.45** Correspondance. **16.00** Nieuws. **16.10** Le monde est à vous. **17.45** Autovision. **18.00** Bon week-end. **18.30** Nieuws en internationaal weerbericht. **19.00** Trente millions d'amis. **19.30** Zwitsers nieuws. **20.00** Sept sur sept. **21.00** Nieuws en internationaal weerbericht. **21.40** Tiroir secret. **23.30** Nieuws en internationaal weerbericht. **23.55** Divan. **00.25** L'heure de verité. **01.25** Face à la presse. **02.05** Le jardin des betes. **03.00** Envoyé spécial. **04.30** L'oeil écoute. **05.30** Mouvements.

RAI UNO

06.00 Caccia al tesoro. **07.45** Il mondo di Quark. **08.30** La banda dello zecchino estate. **10.00** Onbekend. **10.55** Heilige mis. **11.55** Parole e vita: Le notizie. **12.15** Linea verde. **13.30** Nieuws. **14.00** Toto tv radio corriere. **14.00** Domenica in. **18.00** Nieuws. **18.10** 90. minuto. **19.10** Domenica in. **19.50** Weerbericht. **20.00** Nieuws. **20.30** TG1 sport. **20.40** Domenica in sera. **22.25** La domenica sportiva. **00.10** Laatste nieuws en weerbericht. **00.40** Speelfilm.

BBC 1

08.00 Pingu. **08.05** Playdays. **08.30** Wishing. **08.40** Telling tales. **08.55** (TT) The legend of Lochnagar. **09.20** Marlene Malow investigates. **09.40** (TT) Albert the 5th musketeer. **10.00** Simon and the witch. **10.20** Rugrats. **10.40** (TT) Round the Twist. **11.10** A Muppet family Christmas. **12.00** Gift of God - A reflection for the Christmas season. **12.15** Simply the best. **12.50** Ustinov meets Pavarotti. **13.30** 75 Years of the Royal Air Force. **14.20** Weekweerbericht. **14.25** Nieuws. **14.30** Daffy Duck Double Bill. **14.45** (TT) EastEnders. **16.15** Superman III. **18.15** (TT) Antiques roadshow. **19.00** (TT) Nieuws en weerbericht. **19.15** (TT) Christmas presence. **20.00** (TT) Keeping up appearances. **21.00** (TT) Casualty. **21.50** (TT) Nieuws en weerbericht. **22.05** (TT) One foot in the Algarve. **23.40** (TT) The outlaw Josey Wales. **01.50** Neil Diamond's Christmas special. **02.35** Weerbericht.

BBC 2

07.45 ■ Sailor beware. **09.25** The Barkleys of Broadway. **11.10** World championship gymnastic. **12.00** (■+TT) Roman holiday. **13.55** (TT) An affair to remember. **15.45** Ocean challenge. **16.45** (TT) Reindeer rock. **17.25** (TT) Peter and the wolf: a Prokofiev fantasy. **18.20** (TT) Wrong trousers. **18.50** Porgy and Bess. **21.55** (TT) The seven deadly sins. **22.05** (TT) Crimes and misdemeanors. **23.45** Unplugged - Rod Stewart. **01.15** Black Christmas-cyclus: The hospital.

Eurosport

08.00 Aerobics. **08.30** American football. NFL-magazine. (herh.). **09.00** Golf. Jaaroverzicht. **11.00** Tennis. Finale Davis Cup. Hoogtepunten. (herh.). **13.00** Boksen. **14.00** Judo. **15.30** IJshockey. Sprengler Cup vanuit Davos. **18.00** Atletiek. WK vanuit Stuttgart. Hoogtepunten. **20.00** Autosport. Jaaroverzicht Indycars. **22.00** Boksen. **23.30** IJshockey. Spengler Cup vanuit Davos: Fdrjestad (Zweden) - Canada. **01.30** Einde.

Super Channel

05.30 Media TV. **06.00** Hello Austria hello Vienna. **06.30** Super shop. **08.00** NBC network news. **08.30** John Osteen ministries. **09.00** Key of David. **09.30** Victory. **10.00** Media tv. (herh.). **10.30** Super shop. **11.00** Hour of power. **12.00** Super shop. **13.00** Charisma TV. **13.30** E.R.F. **14.00** Super sports. **17.00** Meet the press. **18.30** Today. **19.00** Memories then and now. **19.30** Videofashion. **20.00** Now. **21.00** Mini-serie. **22.00** ITN World news. **22.30** El capitan. **23.00** Super sports. **00.00** Culture calendar. **00.30** The golden age of rock 'n' roll. **01.30** Executive lifestyles. **02.00** China news Europe. **04.00** Classic movie: Meet dr. Christian.

MTV

08.00 Greatest hits weekend. **10.30** Waynes world II big picture special. **11.30** European top 20. Presentatie Pip Dann. **13.30** First look. Presentatie Paul King. **14.00** Beavis & Butt-head. Tekenfilm. **14.30** The real world II. **15.00** Greatest hits weekend. **18.30** News weekend edition. **19.00** US Top 20 video countdown. Presentatie Adam Curry. **21.00** 120 minutes. Presentatie: Paul King. **23.00** Beavis & Butthead Christmas special. Tekenfilm. **23.30** Headbanger's ball. Presentatie Vanessa Warwick. **02.00** Marijne van der Vlugt. **03.00** Night videos. **07.00** Einde.

CNN

06.00 Diplomatic licence. **06.30** Earth matters. **07.00** Moneyweek. **07.30** Healthworks. **08.00** Showbiz. **08.30** Science and technology. **09.30** The big story. **10.00** Pinnacle. **10.30** World business this week. **11.00** Larry King weekend. **12.00** Showbiz. **12.30** Style. **13.00** Earth matters. **13.30** Inside business. **14.00** World report. **16.00** Your money. **16.30** Reliable sources. **17.00** Travel guide. **17.30** NFL Preview. **18.00** World business this week. **18.30** International correspondents. **19.00** Futurewatch. **19.30** Moneyweek. **20.00** The week in review. **21.00** World report. **00.30** This week in the NBA. **03.00** Special reports.

...derland 3
...2.10 uur - The Wizard of Oz - (...39-USA) Sprookjesfilm van Vic...r Fleming over het land aan het ...inde van de regenboog. Film ...g vele Oscars, waaronder een ...r de hoofdrolvertolkster Judy ...rland.

...TL Television
...2.15 uur - Terminus - (1986-F/...H) Soort ultra bloedige SF-Parijs-...akar met de bejaarde Franse ...ck-ster Johnny Hallyday als ...hauffeur de truck die het tegen ...antservoertuigen moet opnemen. ...egie: Pierre-William Glenn.

...uitsland 2
...3.45 uur - Anna - (1988-D) Balletdanseres krijgt een engagement in ...arijs, waardoor haar relatie met ...en jongen in een rolstoel in ge...ar komt. Film van Frank Strecker ...et Silvis Seidel en Patrick Bach.

...TL4
...5.45 uur - Pound Puppies and the ...gend of Big Paw - (1987-USA) ...e tekenfilm van Pierre Decel...es over een koning die er met zijn ...pter voor kan zorgen dat kleine kinderen en katte- en hondepuppies kunnen praten.

● *Rob Hoskins in 'Who framed Roger Rabbit'. (RTL4 - 20.00 uur).*

RTL Television
15.45 uur - Allan Quatermain and the Lost City of Gold - (1987-USA) Goedkoop aandoend vervolg op 'King Solomon's Mines', met dezelfde acteurs in de hoofdrol: Richard Chamberlain en Sharon Stone. Regie: Gary Nelson.

Duitsland 2
16.05 uur - The Looney, Looney, Looney Bugs Bunny Movie - (1981-USA) Compilatie van de klassieke Warner Bros tekenfilms over het slimme konijn, Yosemite Sam en Tweety. Regie: Friz Freleng.

RTL5
20.50 uur - Caddyshack - (1980-USA) Komedie van Harold Ramis die speelt op een sjieke golfclub. Gebrek aan eerbied en vernielzucht vervangen humor. Reddende engel is Rodney Dangerfield. Verder met: Chevy Chase.

Duitsland 2
22.00 uur - When Harry Met Sally - (1989-USA) Verrukkelijke romantische komedie van Rob Reiner. Man en vrouw bouwen echte vriendschap op en doen hun best het niet in een romance te laten ontaarden. Met: Billy Crystal en Meg Ryan.

Nederland 1
22.21 uur - Clue - (1985-USA) Komische misdaadfilm van Johnathan Lynn, losjes gebaseerd op het Engelse gezelsschapsspel Cluedo. Men komt in lanhuis bijeen om geval van chantage op te lossen. Met: Eileen Brennan en Tim Curry.

Nederland 3
22.47 uur - Il Lungo Silenzio - (1993-I) Zwaaar op de hand politiek drama van M. Von Trotta over de staat waar Italië's openbare leven in verkeert. Vrouw van vermoorde rechter zet zijn werk voort. Met: Carla Gravina.

Duitsland 2
23:35 uur - Ragtime - (1981-USA) Film van Milos Forman naar E.L. Doctorows verhaal over Amerika rond 1906. Mooie rollen en heerlijke muziek van Randy Newman.

Duitsland 1
00.25 uur - Segni Particolari: Bellissimo - (1983-I) Bijzonder knappe man, gespeeld door Adriano Celentano, wordt hoorndol van het enthousiasme van hordes dames. Regie: Pipolo Castellano.

radio

Radio 1
Elk heel uur en om 7.30, 8.30, 12.30, 13.30, 17.30, 18.30 en 6.30 Nieuws 7.07 De andere wereld van zondagmorgen. 8.10 Vroege vogels. 10.05 O.V.T. 12.07 AVRO Radiojournaal. 14.05 Langs de stal. 19.04 Onder woorden: 06-300078. 20.04 Appels en peren. 21.04 3D, drie generaties in debat. 22.04 Het hek van de dam. 23.07 Met het oog op morgen. 0.04 Volgspot. 1.02-7.00 Tussen gisteren en morgen.

Radio 2
7.04 Dag en dauw. 10.04 Muziekmozaïek. 11.04 Andermans veren. 12.04 VPRO a/d Amstel, met om 12.04 Music Hall's Rare muziek top-tien 1993.14.04 VPRO op zondag: 17.04 Van 0 tot 80. 18.04 Archief Hilversum, met om 18.04 Het concert; 18.30 De persoonlijke keus van... 19.04 Country time. 20.04 Razz-ma-tazz. 21.04 Ararat. 23.04-24.00 Levenslief en levensleed.

Radio 3
6.02 TROS 3-draai (je nog maar eens om). 9.04 TROS Gouden uren. 12.04 TROS Somer-tijd. 15.04 TROS Wereldhits. 19.04 TROS Dancetrax. 21.04 De c.d.-show. 23.04 TROS Nachtwacht. 2.02 Mol of Mark. 4.02-6.00 Pyjama FM.

Radio 4
Om 7.00, 8.00, 13.00. 18.00 en 20.00. Nieuws. 7.02 Aubade. 9.00 Muziek voor miljoenen. 11.00 Ochtendconcert. 13.04 In antwoord op uw schrijven. 14.00 Middagconcert. Pianomuz. van Mompou 16.00 De Nederlanden. 17.00 De koffer. 18.04 De wandelende tak. 19.00 De grote oversteek. 20.02 Nieuwe maandag. Muz. uit Wenen. 0.00-1.00 Vier na middernacht.

Radio 5
Elk heel uur t/m 18.00 Nieuws. 6.45-6.50 Mededelingenrubriek met uitgebreid weerbericht en scheepvaartberichten. 7.05 Vroeg op 5. 8.55 Waterstanden. 9.02 In gesprek. 9.55 Vrijzinnig vizier. 10.02 Van belang. 11.02 Punch. 13.10 De documentaire. 14.03 Boven het dal. 14.30 De verbeelding. 15.02 Ophef en vertier. 17.10 Radio UIT. 17.45 Postbus 51 op 5. 18.02 Programma van de OHM. 19.00 Waar waren we ook alweer? 19.15 Nieuws en actualiteiten in het Turks. 19.50 Nieuws en actualiteiten in het Marokkaans en Berbers. 20.40 Nieuws en actualiteiten in het Chinees. 21.00 Kayen rasja (Er is hoop). 21.15 Iyi haberler (Goed nieuws). 21.30 Sin ke yat kai yam (Goed nieuws op maandag). 22.00 Het zwarte gat. 23.07-24.00 Met het oog op morgen.

Omroep Limburg
Elk heel uur ANP-nieuws.
9.00 Postbus 94, met Ria van Grinsven. 10.00 Postbus 94 Klassiek. 11.00 Trefpunt. Praatprogramma vanuit De Perroen in Maastricht. 12.00 Omroep Limburg Klassiek. 13.00 (inter)nationale actualiteiten. 13.30 Sport, internationale, nationale en regionale sport en uitslagen. Eindredactie en presentatie: Alf Poell. 15.00-17.00 Klankbeeld 'Hub Crutz - van hoornist tot paranormaal genezer.

BRTN/Radio 2
6.00 Nieuws. 6.05 Goede morgen, morgen. Een opgewekte muzikale ochtendgroet. (6.30, 7.00, 7.30 nieuws). 8.00 Nieuws en Lotto-uitslagen. 8.12 Relax. Non-stop retromuziek. 9.00 Visum. Toeristisch programma. 10.00 Nieuws. 10.03 De pré-historie met Guy de Pré. 11.00 Bengels. Kindvriendelijk programma met Julien Put. 13.00 Nieuws. 13.10 Hit of flop met Conny Neefs. 14.00 Fiestag, muzikaal familieprogramma met Ro Burms en Johan Verstreken. 17.00 Nieuws. 17.05 Afgefloten. Sportprogramma. 18.00 Nieuws. 18.10 Funiculi Funicula. Muziek à la carte. 20.00 Vragen staat vrij, groot verzoekplatenprogramma van de zondagavond. (22.00 Nieuws). 23.30-6.00 Nachtradio (vanaf 24.00 elk heel uur nieuws).

België/BRF
Nieuws elk heel uur.
6.05 Radiofrühstück (6.45 Hörergrusslotterie; 7.05 Veranstaltungstips; 7.30 Evangelium in unserer Zeit). 8.30 Glaube und Kirche. 9.05 Mundartsendung. 10.05 Weihnachten in aller Welt. 12.05 Weihnachtliches Wunschkonzert. 14.05 Wonderful Xmas-Time. 16.05 Kusik am Kamin. 18.40 Seniorenfunk. 19.00 Festliche Weihnacht.

Happy RTL Radio
Elk heel uur nieuws.
5.00 Dauwtrappen. 8.00 De Goudmijn. 10.00 Koffiekringen, Jan van de Putte. 12.00 Mart van de Stadt. 14.00 Club 70 met Bart van Gogh. 16.00 Vrijheid Blijheid, Luc van Rooij. 19.00 De Zeven Uur Show. 22.00 De Goudmijn. 24.00 RTL Nightshift.

WDR 4
4.05 Radiowecker. 6.00 Nachrichten. 6.05 Morgenmelodie. 8.00 Nachrichten. 8.05 Volkstümliche Matinee. 10.05 Operette nach Wunsch. 12.05 Gestern, heut und morgen. 13.00 Folklore rund um die Welt. 14.00 Nachrichten. 14.05 Was darf es sein? Verzoekplaten. 17.00 Der Tag um fünf. Aansl. Lieder im Advent. 18.00 Nachrichten. Auf ein Wort. 18.05 Schellack Schätzchen. 19.00 Nachrichten. 19.05 Musik für gross und klein (19.30 Ohrenbähr). 20.00 Nachrichten. 20.05 Erinnerung. Melodien von gestern und vorgestern. 22.30-4.05 ARD-Nachtexpress.

'Ik heb m'n piek zo'n beetje gehad'

Ted de Braak krijgt dagelijks kwis op tv

DOOR JAN VAN STIPRIAAN

HILVERSUM – Zeven maanden doet hij al vrijwel geen televisiewerk meer, maar het heeft er alle schijn van dat Ted de Braak (59) die 'schade' vanaf 1 januari even gaat rechtzetten. Op die datum start de NCRV op de vroege avond (Nederland 1, 17.30 uur) zes dagen per week – behalve op zondagen – de taalkwis Top Score, die de BRTN (met presentator Ben Crabbé) op dit moment ook dagelijks uitzendt. In totaal zijn er zo'n 240 afleveringen van het spelletje gepland.

„Ik vind het een enige kwis," zegt De Braak over het taalspelletje, waarbij twee kemphanen – heel simplistisch gezegd – van een vier- tot zevenletterig woord een ander woord moeten samenstellen. Vijf afleveringen worden er per dag opgenomen.
Daar moet je bijna een sportman voor zijn? „Ach, dat valt wel mee hoor. Zéker als je het vergelijkt met de grote shows die ik heb gedaan. Het lastige is hooguit dat ik vijf maal per dag een andere openingstekst moet verzinnen. Het moet spiritueel blijven, als je moet iets aardigs zeggen. Je moet er ook voor waken dat het niet teveel routine wordt. Daarom vergt zo'n dagelijkse kwis veel improvisatievermogen."
Ted de Braak heeft, misschien gezien van Farce Majeure, al jaren programma's gemaakt die het etiket 'amusement' dragen. „Helaas is het er niet van gekomen, om ook ander televisiewerk te doen. Nee, dat is geen onwil geweest. Weet je wat ik altijd graag heb willen doen? Net zo'n Dave Allen bij de BBC deed. Op een kruk gaan zitten en op een ironische toon actuele zaken bespreken. Maar dan zul je een goeie groep schrijvers om je heen moeten hebben. Dat is weer niet te betalen. Anderszijds zeg ik: als ik Van Kooten en De Bie zie dan denk ik: dat kan ik niet. Het is dus misschien maar beter dat ik van dit soort programma's afblijf."

● Ted de Braak: „Mijn ideaal: op een kruk zitten en ironisch actuele zaken bespreken." Foto: GPD

Ted de Braak is nu 59. Misschien komt het er voor hem nog wel van.
„Ik zeg niet dat het er nooit van zal komen. Maar tsja....je hebt ook niet zoveel te eisen hè. Als je op je strepen gaat staan, dan verpest je de sfeer zo. Ik ben, vergeet dat niet, ook met dit soort programma's doorgegaan omdat de kijkcijfers altijd goed waren."

Noem de namen van Brandsteder, Huisman, enzovoort en Ted de Braak reageert onmiddellijk spontaan: „Ik was er veel eerder!" Zegt daarna, op wat meer afgewogen toon: „Ik heb qua populariteit zo'n beetje m'n piek gehad. Dat komt waarschijnlijk door de gewenning van het publiek. Ze kennen me zolangzamerhand wel. Ik ben bij een aantal generaties intussen bekend en kom de laatste tijd steeds vaker mensen tegen die tegen me zeggen: ik ben met u opgegroeid. Het is te vergelijken met een krant. Die komt elke dag in de bus. Niemand denkt daar nog over na."
Ted de Braak heeft van alles en nog wat gedaan. Radio, tv, toneel, cabaret. Wat is hij eigenlijk precies?
„Entertainer dekt de lading het meest. De programma's die ik voor televisie heb gedaan en ga doen, hebben allemaal een link met het theater. Het overlapt mekaar een beetje. In het theater bestaat er meer een wisselwerking met het publiek. Daarom blijft dat leuker. Er kan in theater ook niet geknipt worden. Zelfs bij een live-uitzending kan een tv-regisseur een blunder verzachten door snel een andere shot te nemen."

Ted de Braak zegt een tamelijk selectieve tv-kijker te zijn. Series ziet hij bijvoorbeeld vrijwel nooit. Geen tijd en geen zin. „Ik heb nog nooit Medisch Centrum West en Goede Tijden Slechte Tijden gezien. Wat ik wel leuk vind zijn Duitse krimi's en een kwis als Tien voor Taal met Robert Long. Ik vind – dat zul je misschien wel raar vinden – All you need is love van Robert ten Brink heel leuk. Ik vind het zo aardig dat een heleboel mensen in dat programma zo écht zijn. Dat kunnen ze niet spelen. Dát boeit me zo. Robert ten Brink is de beste psychiater die er bestaat én een hele goeie presentator."

Op zichzelf is het bijzonder – maar misschien niet logisch – dat een (betrekkelijk) oudere man als kwismaster door de NCRV in stand wordt gehouden. De meeste presentatoren van dergelijke programma's zijn eind twintig, begin dertig. „Degenen die bepalen wie talent heeft, moeten eigenlijk zelf getest worden of ze dat wel kunnen bepalen. Toen ik zelf begon riep ik ook altijd: je moet jonge mensen nemen. Maar nu zeg ik: waarom zou je een ouder iemand, die z'n werk goed doet, vervangen."

De makke is volgens De Braak dat het de managers zijn die beslissingen nemen over programmamakers. „De beoordelaars moeten zóveel verantwoordelijkheid op hun schouders dragen, dat ze zich zullen moeten afvragen of ze bepaalde dingen wel goed kunnen beoordelen. Er zijn in ons land maar een paar mensen die kunnen beoordelen of iemand goed kan presenteren. Dat zijn Joop van den Ende en John de Mol. Die kennen het vak. Omroepbonzen hebben er niet altijd kijk op, dus die spelen met iemands carrière."

NOS blikt uitgebreid terug op afgelopen jaar

HILVERSUM – De NOS-televisie blikt volgende week in verschillende programma's uitgebreid terug op 1993. Het gaat om Studio Sport, het Journaal, Jeugdjournaal en Nova.

Studio Sport bijt zondag 26 december (Nederland 3, 18.45 uur) de spits af met een jaaroverzicht. De schaatsers Zandstra en Koss, de voetballers Gullit, Bergkamp en Van Vossen en de wielrenners Van Moorsel, Maassen en Armstrong komen onder andere aan het woord. Verder aandacht voor volleyballer Zwerver en de dubbeltennissers Haarhuis en Elthingh. De kwestie 'bondscoach Nederland elftal' komt eveneens uitgebreid aan bod.
Voor het jaaroverzicht van het Journaal (29 december, Nederland 2, 20.27 uur) reisde presentator Joop van Zijl naar plekken in binnen- en buitenland die in 1993 in het nieuws waren. Met verslaggevers en correspondenten blikt hij daar op de gebeurtenissen terug. Zo zijn er interviews en reportages over de verzoening tussen Israël en de PLO, de machtsstrijd van president Jeltsin in Moskou en de greep van de maffia op politiek Italië.

Op binnenlands gebied wordt er teruggeblikt op de economische terugval, het politieke gevecht over de uitkeringen en de roep om krachtiger aanpak van de misdaad.
Het NOS Jeugdjournaal besteedt in de uitzendingen van 27 tot en met 31 december (Nederland 1, 18.30 uur) aandacht aan het afgelopen jaar. Verslaggevers reisden naar Israël, Moskou en Zuid-Afrika en zochten daar vooral kinderen op. De week start met een portret van de jonge acteur Olivier Tuinier, die rollen speelde in Het Zakmes en De kleine blonde Dood en die nu in de NOS-serie Mus te zien is.
Het Jeugdjournaaljaar wordt afgesloten met een dieren-in-het-nieuws-overzicht. Dieren vormen al bijna dertien jaar een belangrijk onderdeel van het Jeugdjournaal. Het actualiteitenprogramma Nova keert van 27 tot en met 30 december (Nederland 3, 22.30 uur) terug naar vier brandhaarden in de wereld. Er is gefilmd in ex-Joegoslavië, Israël, Zuid-Afrika en Rusland. In de Rusland-aflevering (30 december) keert een ploeg terug naar de bewoners van Portiek 4 in Moskou, die Nova een jaar lang volgde.

Arbeidsvitaminen een dag Sollicitatievitaminen

HEERLEN – Arbeidsvitaminen, het Radio 3-programma van de AKN-omroepen dat op alle werkdagen van negen tot twaalf uur wordt uitgezonden, krijgt voor één keer – op 31 januari – een andere titel: Sollicitatievitaminen.
Het idee is afkomstig van een werkloze luisteraar, die zich zegt te ergeren aan de naam van het (beste beluisterde) Radio 3-muziekprogramma. De getergde man overlegde over zijn grieven met Avro-presentator Hans Schiffers. In het Vara-radioprogramma De steen & been show gingen Schiffers en de werkloze luisteraar vervolgens in discussie. Schiffers deed bij die gelegenheid de toezegging om de titel van het programma voor één keer te wijzigen.
Alle werklozen – in plaats van bedrijven – werden opgeroepen hun favoriete plaat op te geven. Dat was niet aan dovemansoren gezegd. Volgens Hans Schiffers zijn er nu al 'enorm veel' reacties binnengekomen. Er wordt een selectie gemaakt van ongeveer 40 nummers. De namen van alle geselecteerden worden tijdens de uitzending genoemd en zij krijgen bovendien allemaal een cd van UB 40. In Engeland heet het formulier dat werklozen moeten invullen 'UB 40'.
Schiffers zegt dat het niet de eerste keer is dat hij is benaderd door een werkloze. „Ik spreek regelmatig mensen die vinden dat zo'n titel niet kan." Er wordt niet overwogen om de naam te veranderen. „Dat zou niet verstandig zijn. Die titel is langzamerhand volledig ingeburgerd," aldus Hans Schiffers.

Rijk aanbod kerstprogramma's

DOOR HARRIE CREMERS

HEERLEN – Zowel de binnen- als buitenlandse tv-zenders bieden tijdens de kerstdagen op royale schaal programma's. Centraal staat op de avond van eerste kerstdag om 20.35 uur de show bij de Vara op Nederland 3 Ik heb Je Lief van Toon Hermans (zie ook interview op pagina 28). Vrijwel tezelfdertijd is op Duitsland 2 (20.15 uur) de jaarlijkse show met Peter Alexander te zien, terwijl RTL4 om 20.00 uur Ron Brandsteder op de kijkers loslaat met de tweede aflevering van de Goed Geluk Show.

En kerst zou kerst natuurlijk niet zijn zonder de gebruikelijke muziek- en showprogramma's. Vanmiddag brengt de NCRV om 16.09 uur op Nederland 1 een programma van bekende kerstliedjes onder het motto Komt allen tezamen. Kerstfeest op het IJs met Gerard Joling, Willeke Alberti en vele andere artiesten brengt de Tros om 18.15 uur op Nederland 2 en vanavond kan men rond 20.20 uur kiezen uit een programma met bekende Nederlanders, die kerstgroeten sturen (Nederland 1) of een tv-portret van de wereldbekende dirigent Leonard Bernstein (Nederland 3). Bij de zuiderburen gaat het er om 22.45 uur op TV 1 van de BRTN dan weer wat vrolijker aan toe met een special rond de gevierde zanger Will Tura en het Filharmonisch Orkest van de BRTN. Aansluitend volgt dan de middernachtmis vanuit de Sint-Pietersbasiliek in Rome.

● James Stewart en June Allyson in 'The Glenn Miller Story' (eerste kerstdag om 23.39 uur op Nederland 1). Foto: KIPPA

De keuze van de programma's blijft natuurlijk willekeurig, want dat zijn er een paar honderd op de diverse netten. Neem nu eerste kerstdag. Het beroemde muzikale sprookje 'Peter en de Wolf' vraagt om een verfilming of tv-bewerking, nu er zo veel uiteenlopende technieken voor bestaan. Maar het verhaal blijkt toch nog altijd het best tot zijn recht te komen bij een goed orkest en een sterke verteller. Het in beeld brengen van het verhaal van Peter, waarin spelenderwijs de instrumenten en groepen uit het symfonie-orkest worden geïntroduceerd, is al eerder geprobeerd. De versie met Sting, Claudio Abbado en Roy Hudd die de NOS op eerste kerstdag om 12.55 uur op Nederland 3 daarvan uitzendt, is een hoogstandje van een groep Britse televisiemakers. Een verhaal met humor en veel verrassingen.

RTL4 brengt in aansluitend hierop om 13.30 uur een kerstshow met Simone Kleinsma, André van Duin en Fred Butter.
De Eurovisie kerstmatinee met het Concertgebouworkest wordt, zoals elk jaar, kerstmiddag om 15.00 uur weer rechtstreeks vanuit Amsterdam uitgezonden (Nederland 1). Op datzelfde net is er 's avonds om 20.11 uur ook de tv-registratie Christmas in Vienna met José Carreras, Diana Ross, Placido Domingo en de Wiener Philharmoniker.

Het aanbod van films is ook dit jaar met de kerstdagen weer heel groot. Amadeus, het verfilmde verhaal rond Mozart met Tom Hulce, wordt eerste kerstavond om 21.09 uur op Nederland 1 uitgezonden. Aansluitend is daar vanaf 23.39 uur de Glenn Miller Story te zien met James Stewart en June Allyson. De romatische thriller Five days one summer met Sean Connery brengt RTL4 om 0.15 uur in aansluiting op de film The other side of the Mountain (22.35 uur).

Tweede kerrstdag brengt de NCRV om 15.09 uur een herhaling van kerst met de Josti Band, een kerstviering met dit unieke orkest van verstandelijk gehandicapten op reis door Israël. De laatste aflevering van de comedyserie Vreemde Praktijken met Gerard Cox en Joke Bruys is zondagavond om 21.11 uur bij de KRO op Nederland 1 en de Krasse Knarren Wim de Bie en Kees van Kooten ontbreken zondagavond evenmin op het appèl bij de VPRO; tezelfdertijd om 21.11 uur op Nederland 3. Voor meer films op tv: zie ook onze rtv-overzichtpagina's.

made in GERMANY

onder redactie van Harrie Cremers

● *Peter Alexander, eerste kerstdag bij het ZDF met zijn Spezialitätenshow.*

Kerst met Peter Alexander

Tijdens dit kerstweekeinde is het muzikale hoogtepunt voor veel schlagerfans ongetwijfeld de Peter Alexander-Show, die het ZDF en de Oostenrijkse televisie, op de avond van eerste kerstdag gelijktijdig van 20.15 tot 21.45 uur op het scherm brengen. Elk jaar rond deze tijd – en dat al meer dan twintig maal – brengt 'Peter der Grosse', zoals de Oostenrijkse *Peter Alexander Neumeyer* (67) ook wel wordt genoemd, een wervelende show met bekende sterren. En die zullen er morgenavond zeker bij zijn.

Zo zullen *Joan Collins* en *John Forsythe* – zeg maar Alexis en Blake uit de tv-serie Dynasty – opnieuw scheldend en tierend voor de camera komen, maar nu in het Duits.
En *Peter Alexander* zien we weer met een aantal aardige parodieën. Voorts zijn er scènes uit de inmiddels legendarische klucht Dinner for One met *Freddie Frinton* ('Same procedure as last year'), die steeds met oudjaar op de buis komt en verschijnt *Alexander* vermomd als een van Golden Girls. 'Vrouwen met power', die ook hun steentje bijdragen aan de kerstshow zijn tv-presentatrice *Carolin Reiber*, *Vera Russwurm*, *Dagmar Frederic* en *Ira von Fürstenberg* . Komiek *Harald Schmidt* is dan weer te zien als een overtuigde herrieschopper en tot de muzikale artiesten, die door gastheer *Peter Alexander* worden verwelkomd, behoren *Udo Jürgens*, *Fritz Mullar*, *Vera Russwurm*, *Dagmar Frederic*, *Robert Opratko & Band*, *Paul Kuhn*, *Gunther Philip* en een volksdansgroep uit Brünn.

'Nieuw gezicht Schlagerparade

Birgit Schrowange (35) zal vanaf januari 1994 op Duitsland 3 het programma van de Duitse Schlagerparade gaan presenteren. Deze ZDF-omroepster, presentatrice en actrice volgt alszodanig *Jürgen Drews* (45) op, die zes jaar lang de artiesten van de Schlagerparade aan de kijker heeft voorgesteld. In totaal zo'n 65 keer. Het nieuwe gezicht van de Schlagerparade is sedert 1983 bij het ZDF werkzaam. *Schrowange* presenteerde op Duitsland 2 ook nog de talkshow 'Wiedersehen macht Freude', op Duitsland 3 (WDR) 'Die aktuelle Stunde' en als actrice was zij op de buis te zien in 'Das Nest' en de serie 'Ein Fall für Zwei'.

● *Karel Gott*

Geen rode rozen voor Karel Gott

Het kan voor een artiest stimulerend zijn om na afloop van een optreden van fans dié 'rode rozen' in ontvangst te mogen nemen waarover *Freddy Breck* al sedert jaar en dag zingt. Maar *Karel Gott* (54), 'de gouden stem uit Praag' denkt daar kennelijk anders over. Op zijn nieuwste cd-single zingt hij Ich kann rote Rosen nicht mehr seh'n. Dit door *Gerd Grabowski* geschreven nummer komt uit het cd-album 'Mitten im Leben' en *Karel Gott* zal daarmee te horen en te zien zijn tijdens de oudejaarsshow bij de ARD (Silvesterstadl) van 22.00 tot 24.00 uur op Duitsland 1.

Jaaroverzicht ZDF-Hitparade

Het tweede Duitse televisienet ZDF brengt donderdag 6 januari om 20.15 uur een overzicht van de populairste hits van het nu aflopende jaar 1993. Gisteren maakten de programmamakers in Mainz balans. De volgende artiesten zullen 6 januari op de buis komen: *Nicole* (Dann küss mich doch), *Brunner & Brunner* (Schenk mir diese eine Nacht), *Carriere* (Gestern, heute und für immer), *Michelle* (Und heut' Nacht will ich tanzen), *Tom Astor* (Junge Adler), *Kristina Bach* (Er schenkte mir den Eiffelturm), *Ibo* (Kopf oder Zahl), *Michael Morgan* (Komm steh auf), *Nicki* (Hey, nett so schnell) en *Wolfgang Petry* (Du bist ein Wunder).

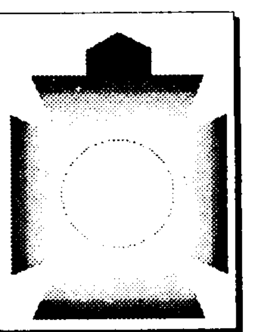

● *Nicki*

Tommy Steiner

In Aalen (Württemberg) stond de wieg van *Tommy Steiner* (nu 31), die ooit rechten studeerde. Maar hij werd dan toch geen jurist omdat hij zich meer tot het wereldje van de showbizz voelde aangetrokken. Precies tien jaar geleden had*Steiner* zijn eerste dikke hit met Die Fischer von San Juan en daarna volgden die zich in snel tempo op: Das Märchen von Rhodos (ook 1983), Das ewige Feuer (1984), Jennifer (1986), Cherchez la femme (1990) en Sehnsucht und Abenteuer (1991). Met zijn nieuwe album en na een overstapje naar een andere platenfirma, meldt *Steiner* zich nu terug op de markt. Op de cd 'Zeit für Gefühle' is *Tommy Steiner* een nieuwe muzikale weg ingeslagen. Overigens niet zo verwonderlijk wanneer je weet dat dit album werd opgenomen in de geluidsstudio van *Nino de Angelo*. *Tommy Steiner* brengt elf nieuwe liedjes en wanneer je bijvoorbeeld luistert naar 'Bei dir hab' ich ein Gefühl' dan weet je meteen wat we willen zeggen. *Tommy Steiner* dus op de progressieve toer en dat is natuurlijk wel even wennen. (East West 4509-93982-2). Overigens heeft *Steiner* een hoofdrol in de nieuwe tv-serie Hochwürden erbt das Paradies (RTL Duitsland) en speelt hij ook weer mee in een nieuwe reeks afleveringen van 'Ein Schloss am Wörthersee' (Ook RTL Duitsland).

Voor straks een heel prettig kerstweekeinde, pas op jezelf en tot volgende week vrijdag voor de laatste aflevering van Made in Germany in 1993. En dan, in 1994, zijn we er opnieuw 'in alter Frische'.
Voor reacties en correspondentie: Made in Germany met Harrie Cremers, rtv/showpagina-redactie Limburgs Dagblad, postbus 3100, 6401 DP Heerlen.

Toons theatershow 'Ik Heb Je Lief' morgen volledig op televisie

'Kietelen en knikkeren met teksten, daar gaat het om'

DOOR TON DE JONG

Er staat een vent met een betonmolen op het erf, die is daar aan het werk. Die heeft hij het ook al verteld. Dat het vermoedelijk door dat maanzaadbolletje kwam, dat hij zo slecht had geslapen. Dat hij dat bolletje gisteravond laat had gegeten, en vervolgens in bed zo onbedaarlijk had moeten hoesten, omdat een paar van die rotzaadjes in zijn keel waren blijven steken. En dat hij daar een half uur van ontregeld was geweest, lang genoeg om de lust tot slapen kwijt te raken. En dat hij dus vannacht alleen van vijf tot zes de luikjes even had kunnen sluiten. Dat hij daardoor vandaag 'tamelijk gaar' was.
Dat had hij ook die kerel met zijn betonmolen dus verteld. En niet als eerste.

„Ik laat de mensen graag in m'n leven kijken," zegt het theatermonument, 77 inmiddels. „Liever dan dat ik het afscherm. Mensen zijn mensen, we zijn tóch allemaal hetzelfde. Echt onderscheid bestaat niet. Alle mensen zijn hetzelfde, fundamenteel, in hun emoties. En het gaat om de emoties, het gaat om de gevoelens. De een is misschien slimmer dan de ander, de ander is misschien rijker, maar ik vind mensen één pot nat... Daarom heb ik niets te bedekken. Die schroom ken ik niet, echt niet."

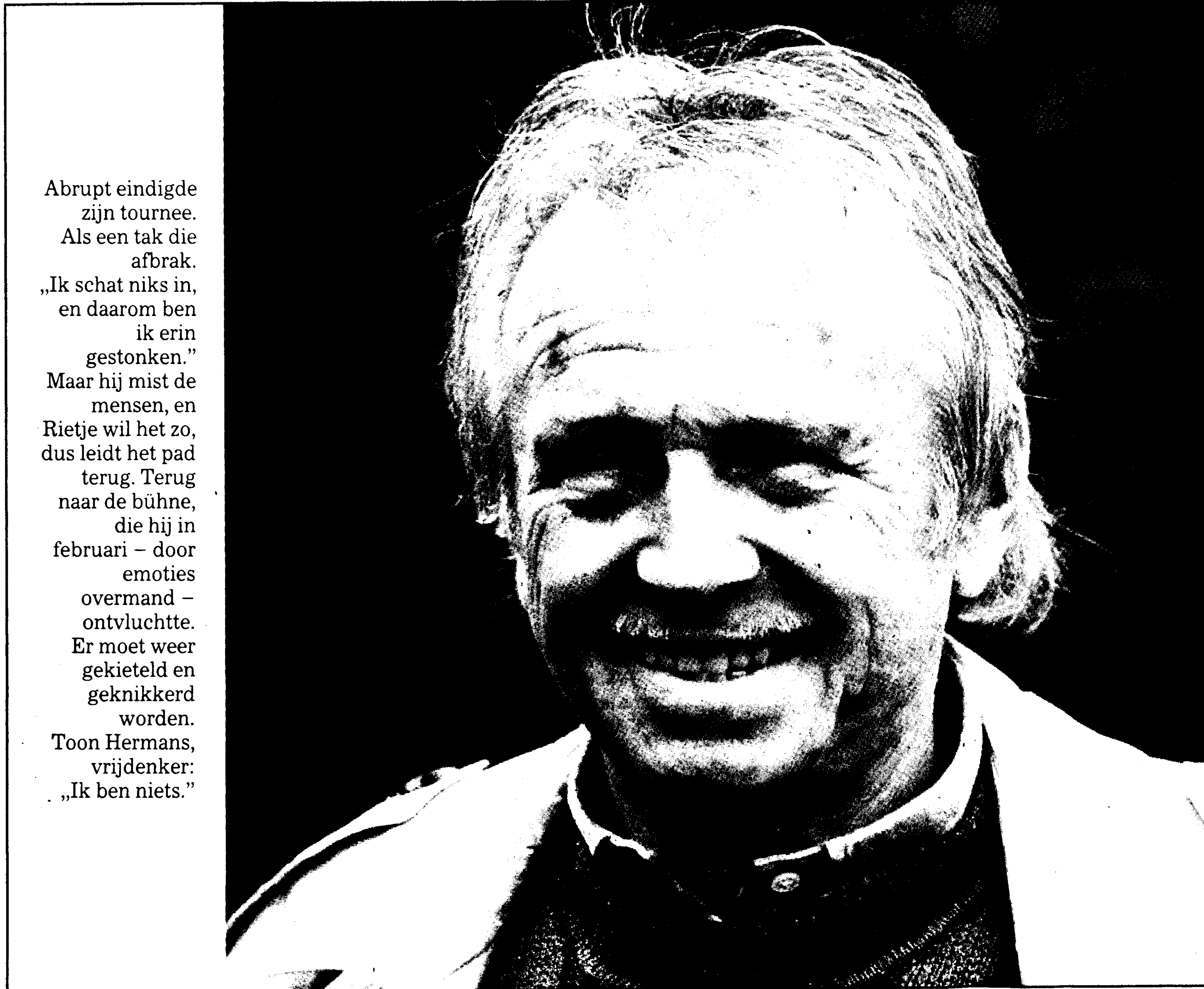
Hij mag graag over de dingen praten, Toon, voor wie het nog niet wist. Hoe ze vroeger bij de familie Hermans thuis in Sittard sinterklaas vierden, in armoede, daar vertelde hij van. Op zijn manier. Omdat hij vond dat dat moest. Dat wilde hij het volk laten weten. Dus toen hij rouwde, omdat Rietje er niet meer was, na al die jaren, stond hij ook met zijn verdriet voor het voetlicht. Hij vond dat iets vanzelfsprekends. Hij had de mensen al zo vaak laten delen in wat hem dreef en bezig hield, dus waarom nu niet?

Ik Heb Je Lief, heette het programma. Het was voor het eerst dat hij een show gedoopt had, maar dit was dan ook niet zo maar een voorstelling. Deze was voor Rietje. De prachtigste liedjes waren uit zijn pen gevloeid, het was gewoon alsof ze met hem meeschreef. En hij zong ze, doorleefde ze, keer op keer, avond aan avond, in het stemmige deel voor de pauze. Daarna pas was er tijd en plaats voor luim.

Maar na twaalf voorstellingen sneed het verdriet hem abrupt de adem af. Een avond in februari, schouwburg De Vest in Alkmaar. Gebroken liet hij – vroegtijdig – het doek zakken. Einde voorstelling, einde tournee. Een al te plots adieu: „Het was als een tak die afbrak." Nu, nippend aan de middagthee: „Ik schat niks in, en daarom ben ik erin gestonken. Iemand die alles afweegt, zou dat nooit overkomen. Wat mij is overkomen is nog nóóit iemand in het theater gebeurd, op de hele wereld niet. Er is nog nooit een artiest geweest die zo zijn eigen verdriet bewerkt heeft, zeg maar, om de mensen voor te houden wat verdriet is."

Het had feitelijk, stelt hij achteraf vast, niets meer met theater te maken. Dit was niet zomaar een meneer die liedjes stond te zingen, maar een persoonlijke ontmoeting van mensen met een mens. En die ene mens stond toevallig iets hoger, 'op een vlondertje'. Morgenavond, Eerste Kerstdag, te zien op de vaderlandse televisie (Nederland 3 van 20.35 tot 22.50 uur): Ik Heb Je Lief, volledige uitvoering. Toon: „Het was echte communicatie. Je ziet-, je hoórt de mensen denken aan hun eigen kinderen die gestorven zijn. Of hun vrouw, of hun moeder. D'r was bij die show een band van écht leven, hè. Want dood is leven."

Abrupt eindigde zijn tournee. Als een tak die afbrak. „Ik schat niks in, en daarom ben ik erin gestonken." Maar hij mist de mensen, en Rietje wil het zo, dus leidt het pad terug. Terug naar de bühne, die hij in februari – door emoties overmand – ontvluchtte. Er moet weer gekieteld en geknikkerd worden. Toon Hermans, vrijdenker: „Ik ben niets."

● 'Theatermonument' Toon Hermans: „Ik ben iemand die het onweetbare veel hoger inschat dan het weetbare. Als je iets wéét, is het ook afgelopen. Afgerond, uit." Foto: KIPPA

De gevoelsmens, een lente en een zomer verder: „Ik wist niet dat ik zo ver ging. Ik heb het héél impulsief gedaan." Maar het was zijn ziel, die de claim legde, klank gaf aan de stem. „Niet het verstand, maar: de ziel."

Altijd, zegt hij, nog altijd als hij het over die februari-avond heeft, grijpt het leven hem toch weer even bij de kladden. Maar dat moet zo, vindt hij dan. „Dat hoort erbij. Anders is het niet compleet. Het leven moét je kwellen, moét je pijn doen."

Energie

Bosch en Duin. Waar hij leeft met de kinderen en de kleinkinderen om hem heen. Buiten ritselen de bomen een herfstmelodie. Binnen zit de bejubelde entertainer op een grote bank. Als hij lacht, aanstekelijk, verdwijnen even alle wolken in je hoofd.

Een vlammend schilderij aan de muur – een Frans dorp. Een vleugel, in de hoek. De kamer is bezaaid met boeken, mappen, vellen en tientallen cassettebandjes, de neerslag van Toons hernieuwde energie. Honderd liedjes, pakweg, waaruit de ruggegraat voor zijn nieuwe show moet komen. Want hij miste de zaal, de mensen, de bühne. Vandaar opnieuw dat warme theaterbad in, in het voorjaar. Onverhoeds vluchten deed pijn: „En dan gaat die vlam toch vanzelf weer branden. Dan gaat het lichtje weer aan en krijg je dit soort dingetjes. Ik hoop dat het allemaal gaat lukken."

Valt er dit keer iets te trotseren? Zelfbewust: „Ik probeer het niet opnieuw. Het is ook duidelijk iets anders, wat ik aan het maken ben. Rietje is er niet meer zelf bij, maar ze volgt het wel, op een afstand, en ze is net zo dicht bij me als de dag dat ze afscheid van me nam. Een bovennatuurlijk gevoel, zou je het met een beetje bravoure kunnen noemen. Ik heb het gevoel dat ze altijd hier is – in dit huis, overál – maar nu laat ze me een beetje gaan, en zegt ze zo van: Je moet weer wat gekkigheid maken, wat vrolijker zijn en zo. Je kunt niet altijd blijven treuren. En dat doe ik. Ik heb nog veel verdriet om haar, maar ik probeer dat nu om te zetten in iets minder zwaars."

Zelf zegt hij 'een nieuw soort móói' te hebben aangeboord: „Er is geen betere bron dan verdriet. Zelfs voor humor." Staat op, vindt een bandje, en belooft een jonge vrucht die hem 'goed smaakt'. 's Morgens geschreven, 's middags opgenomen in de voorkamer, eerste keer gezongen: „Regelrecht van binnenuit." Of hij toch vooral maar verontschuldigd mag worden voor de onnozele eenvoud van hoe het zo direct uit die boxen komt. Een lied, getiteld: Zo waait de wind.

Hij blijft er zelf bij staan, de handen diep in de zakken, maar statig desondanks. Zijn timbre, broos en warm, vult de kamer:

Zo komen de dingen, en gaan
We verzinnen ze niet, ze gebeuren
En al weten we niet waar vandaan
Ze maken ons blij, of betreuren

Alles is nemen en geven, lief kind
Zo waait de wind
Alles is nemen en geven, lief kind
Zo waait de wind

De wolken, ze varen, ze varen voorbij
De sneeuw in december
De bloei van de mei
Alles wat ik zing, wordt herinnering, lief kind
Zo waait de wind
Het is een hand op je schouder
En een voetstap op het grind
Zo waait de wind

Zo komt de liefde, opeens ontmoet je haar
Zij komt jouw kant op en niemand weet van waar
Als je de moed al hebt verloren,
komt onverwacht een vrind
Zo waait de wind

Zet het bandje stop en schraapt de keel. „Ik laat het even horen om te illustreren dat je in die muziek een ander mens ontmoet dan twintig jaar geleden. Het is een andere wereld geworden, door mijn ervaringen in het leven. En dat kan ik nu schrijven. Vroeger niet." Vroeger. Mediterranée, zo blauw, Mediterranée, zo blauw. Dat waren al twee zinnen. Het ging nergens over. Een ballon, een ballon, een ballonnetje, een ballonnetje dat waait in de wind. Zoals hij ademde, schreef hij het op. Dat is er niet meer bij, maar de invallen zijn er niet minder om: „Als ik loop, of fiets, dan waaien er zó vier, vijf regels binnen. Niet nog, in de keuken. Die gedachten kondigen zich aan, nemen bezit van je, en dan aanvaard je ze. Ik vang ze op, zoals je een vogeltje vangt. En dat verbaast me, telkens weer."

Knikkeren

Toon Hermans, de gelovige. Libertijn, vrijdenker. Zegt, schrijft, zingt wat hij denkt. Filosoof? Hoeder van leven en geluk, op z'n minst. „Daar zing ik toch altijd over. En wat je met het leven kunt doen. Op m'n eigen janboerenfluitjesmanier. Dat doe ik, omdat ik weet dat de mensen toch geen Schopenhauer lezen, of Augustinus, of Franciscus. Ik heb zinnen in liedjes, die zijn van Augustinus, die zijn niet van mij. Die gaan dan over een kind, of over leven, of dood. Die pik ik gewoon uit zo'n boekje. In zo'n avond zitten dan wel eens twee of drie zinnetjes van heel grote denkers, en die laat ik dan door die zaal rollen alsof het knikkers zijn. De mensen rapen ze op, stoppen ze in hun zak en gaan er mee knikkeren. Zo is de procedure." Schokschoudert: „Ik sta daar niet bij stil."

Alles schrijft hij op, alles. Woordspelingen, rijmpjes, overwegingen. Wanordelijk liggen de oprispingen in het rond: losse blaadjes, schriften, stukken papier. Vijftien jaar geleden ging een uitgever met een schoenendoos vol aantekeningen de deur uit, dat werd de bundel Liggen in het Gras. Meer dan veertig herdrukken, thans. Religieuze mijmeringen van Toon, vervat in een knalrood Gebedenboekje, rusten regelmatig in ten minste tweehonderdduizend paar devote knuisten. Mensen lezen zo'n boekje en genezen prompt zelfs van kanker, zo laten ze weten. Laatst weer, een vrouw. Die schaarse keren dat hij zich in het openbaar op straat waagt, mag de dankbaarheid hem wel eens letterlijk om de hals vallen. „Daar sta je versteld van. Het beste is om er niet bij stil te staan. Als je dát doet, ga je nog denken dat je een beetje een wondertje aan het doen bent, en dat ben ik op de allerlaatste plaats."

Trooster

Het prestige zal hem een rotzorg zijn. Leven en werken, daar gaat het om, dat is het credo, maar eerbied en publiek bezit verdragen elkaar slecht. De mensen hangen aan Toon, idool én trooster, en affectie komt niet alleen door de brievenbus: „Het is wel eens hinderlijk, af en toe, als je gaat fietsen, of eens een uurtje voor jezelf wilt hebben. Maar ik zeg dan ook weer niet: Wilt u eens even oplazeren? Ik ga dan toch weer met die mensen praten, natuurlijk, ik ga daar tóch op door. Zoals die vent met z'n betonmolen. Als ik met die mensen sta te praten, vind ik dat boeiender dan televisie kijken. Om te zien hoe dat is, hoe ze zich gedragen, da's verschrikkelijk boeiend. Ik denk dat ik ook veel uit de mensen háál."

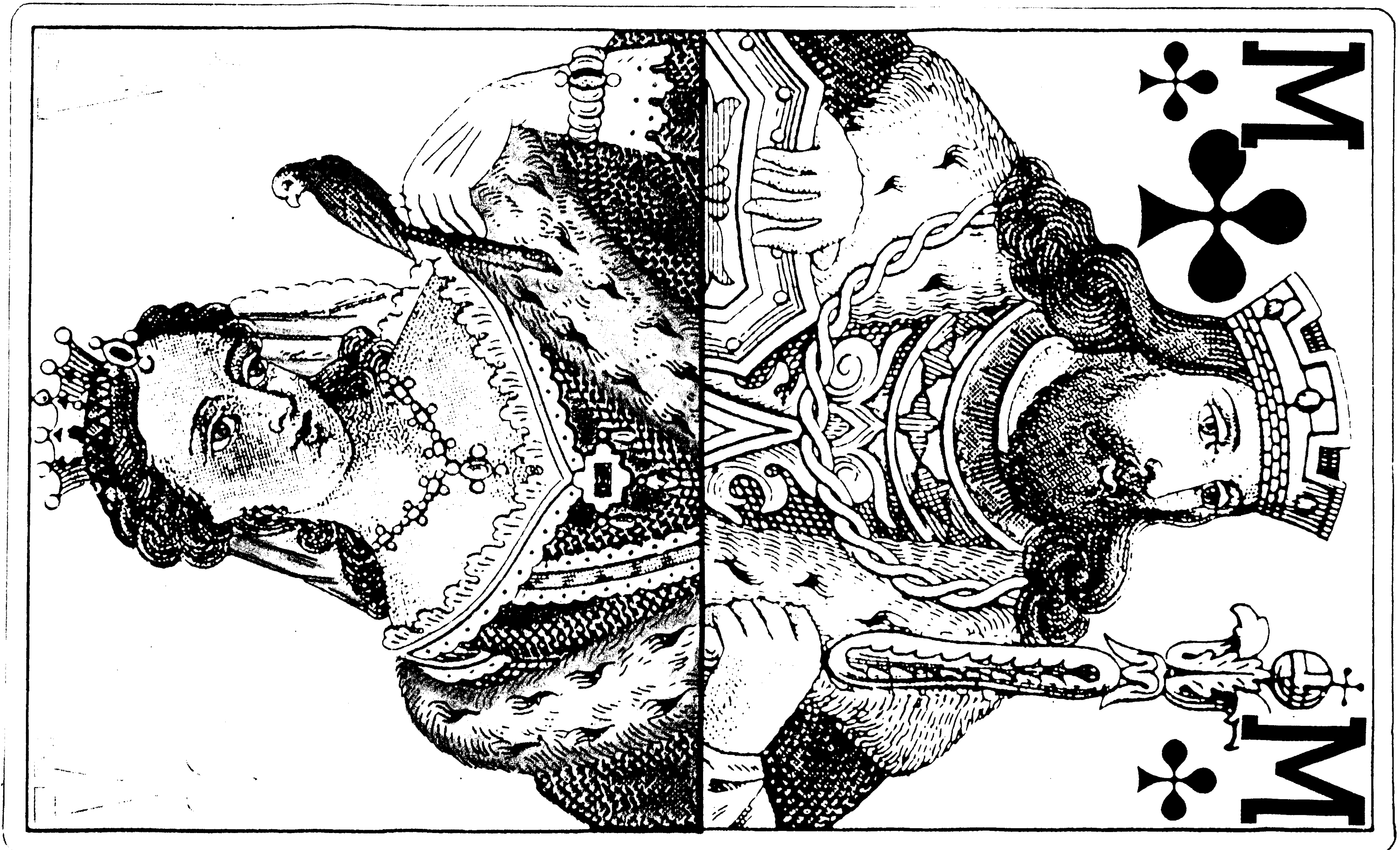
Maar zelfs die man met z'n betonmolen blijft een gast op eigen erf. De schijn van vrijheid? De tol van de roem? Soms is het een kooitje: „Het zit tussen twee werelden in. Je zit met het gevoel dat je helemaal niks bent, ik heb dat gevoel heel sterk, maar ik heb ook een ander gevoel, een positief gevoel, een gevoel over leven en dood en vernuft. Het persoonlijke gevoel van: Wie bén ik? Wel, ik ben helemaal níks. Dat heb ik m'n leven lang gehad, dat gevoel: Ik ben niets. Maar in het heelal, in de kosmos, in het bestaan, ben ik een onwegdenkelijk partje. Dus daar zie ik wel de grootheid van de mens in. Maar niet in wat hij doét. Of hij nou grapjes vertelt, of boekjes schrijft, of dingetjes maakt. Dat is een ander persóón. In de méns ben ik geïnteresseerd, in een persóón nooit."

De mensenvriend in het theaterdier: „Ik wil het nog tien jaar volhouden. Ik zou willen dat er nooit een einde aan kwam, nooit. Zo is het met iedere liefde. Als je een liefde afpaalt met een bepaalde datum, bestaat-ie al niet meer. Want dat is liefde: niet willen zingen voor mensen. En mensen willen behagen met dat wat je doet, om ze te kietelen. Dat ze even uit hun schulp komen en de dingen weer eens van een andere kant zien."

De dromer, dan: „Ik ben iemand die het onweetbare veel hoger inschat dan het weetbare. Als je iets wéét, is het ook afgelopen. Afgerond, uit. En het onweetbare blijft je bezighouden. Het mysterie ligt veel hoger dan wij mensen kunnen bevroeden. Dat is mijn passie, dat wonderbaarlijke. Dat er een schepper is die muggen gemaakt heeft met twee longen en een maag. Dat dat bestáát... Wij, mensen, wéten niet wat 'alles' is. We gebruiken dat woord maar, akoestisch, om iets te zeggen, maar er ís zoiets. En daar hoef je geen katholiek, of jood, of protestant, of hindoe voor te zijn, dat heeft er allemaal niks mee te maken – dat zijn clubs, verenigingen. Er is een eéleven, en een oergod. Die twee, dat is het. Verder is het niks. En dat is mijn filosofie, al zo lang ik leef. En nou, dat komt je natuurlijk niet tegen, bij de meeste grappenmakers. Dat maakt het ook zo dualistisch, en verwart ook zoveel mensen. Dat ze zeggen: Wat doét die man nou?"

De man met de twee levens. Die wéét dat het niet waar is, dat clowns in de kern per definitie trieste mensen zijn. Aardige lui zijn het, lieden die een vak beheersen: grappen maken. Popov, Danny Kaye vroeger... „Die weten hoe ze moeten biljarten, en zo doen ze het. Maar dat andere, dat is een filosofie, een levensbeschouwing. Bij mij gaat dat samen, en dat is het curieuze aan mijn persoon. Dat tref je bijna nooit aan, die combinatie. Ik ben al heel vroeg Pascal gaan vertalen, Blaise Pascal, de Franse wijsgeer. Toen ik nog nauwelijks Frans sprak: iedere zin opzoeken in een Frans woordenboekje. En zo heeft mijn hele leven zich ontwikkeld, bijna naar het mysterieuze. Het Wonder is het enige wat mij werkelijk bezighoudt, het wonder in de dingen. Daar leef ik in, in dat wonder: de mysterie van het bestaan."

En de rest, zegt hij, handjeswapperend, de rest is biljarten. Pingpongen, vliegertje oplaten. Mediterranée, zo blauw, zo blauw. Flauwekul.

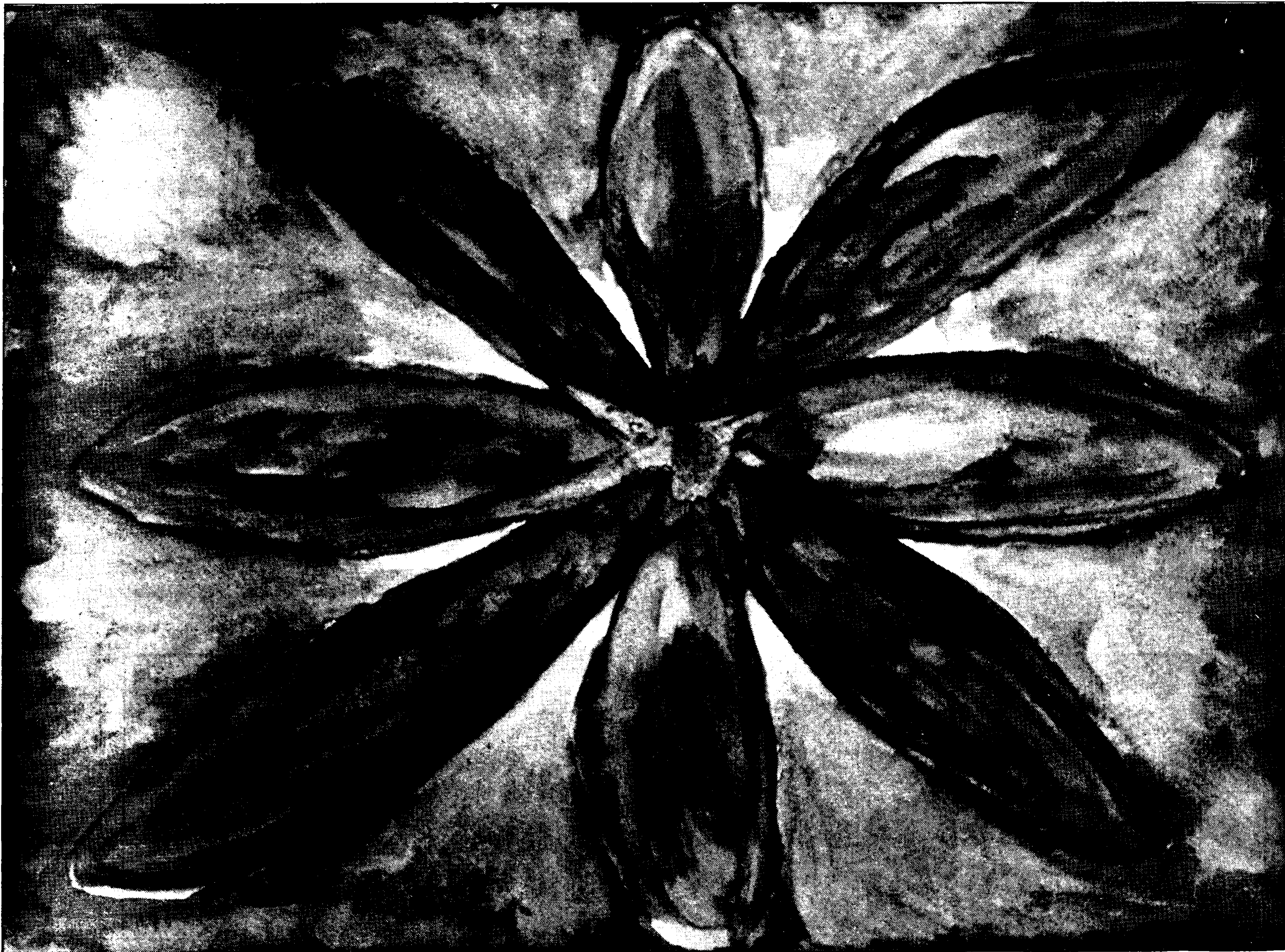
Het leven is vol tegenstellingen – de dooddoener aller dooddoeners.
Maar zoals alle gemeenplaatsen bevat ook deze veel waarheid.
Zonder tegenstellingen geen spanning. En wat is leven zonder spanning?
Vandaar dat de Kerstkrant van het Limburgs Dagblad
ditmaal De Tegenstelling als thema heeft.

Veel over de grootste aller tegenstellingen: die tussen leven en dood. (pag 31, 39, 42)
Maar ook over de tegenstelling tussen zwart en wit (pag 33),
tussen diep en hoog (pag 30), tussen krom en recht (pag 41),
tussen licht en donker (pag 32), tussen mazzel en pech (pag 36).
Zelfs die tussen Nederlands en Duits (pag 39) komt aan bod.

Naar een idee en onder eindredactie van Sante Brun
Met bijdragen van Benti Banach, Han Brinkman, Ron Brown, Sante Brun, Jan Diederen, Wim Dragstra, Jos Frusch, Bert Hesselink, Jan van Lieshout, Monique Parren, Rob Peters, René Roosjen, Pierre Rousseau, Frank Seuntjens, Luc Somers, Peter Stiekema, Mariëtte Stuijts, Sanne Tiggeler, Hans Toonen, en Step Vaessen

Foto's: Paul Kuit, Dries Linssen, Frans Rade, Peter Roozen, Hans-Joachim Schröter, Titus Tiggeler, Cor Vos en Frits Widdershoven

Illustraties: Karel Gerrits en Veronique Puts – Vormgeving: Léon Heuts, André van Sloten en Hanno Uittenbogaard

● *Een aquarel van de hand van Wim Dragstra, geschilderd in de periode dat hij overspannen was.* Foto: DRIES LINSSEN

In mei dit jaar raakte Wim Dragstra (41 jaar), een van de redacteuren van het Limburgs Dagblad, overspannen. Drie maanden lang was hij uit de roulatie. Met rust, maar ook met psychotherapie en daaruit voortvloeiend zelfonderzoek, komt hij er langzaam maar zeker weer bovenop. Eind mei zag hij het helemaal niet meer zitten. Eind december schijnt er weer licht, is er perspectief. Over deze tegenstelling schrijft hij zelf.

Van vertwijfeling naar hoop

...al die mensen die wat van mij wilden

door **WIM DRAGSTRA**

Het leven was niet leuk meer, eerder een martelgang. Er was niets meer waar ik echt plezier in had. 't Liefst was ik alleen thuis. Sinds een jaar had ik geen relatie meer, na zes jaar samengewoond te hebben met een vriend. Ik zie me nog avondenlang op de bank zitten, niet in staat richting te geven aan mijn leven. Het was alsof ik op ski's stond, die in duizelingwekkende vaart de berg afsuisden. Ik ging mee of ik wilde of niet.

Inmiddels heb ik geleerd hoe ik enigermate zelf kan bepalen waar ik heen wil skiën. Natuurlijk zijn er nog genoeg momenten dat de controle weg is, maar dan komt er altijd wel weer een stuk waar ik het onder de knie heb; zelf kan remmen of een bocht maken. En ondertussen ontdek ik hoe mooi die besneeuwde bergtoppen zijn waar we van afdalen. 'k Had ze helemaal uit het oog verloren.

Niet na een vreselijke woede-uitbarsting of huilbui, maar na de simpele verzuchting 'ik kan er niet meer tegen' pakte ik mijn boeltje bij elkaar en verliet de redactie. Mijn collega's verbaasd achterlatend. Ze wisten niet wat er met me aan de hand was. Tot dan had ik het redelijk kunnen camoufleren, maar elk probleem dat opgelost moest worden was er één teveel. Elk gesprek vergde de uiterste inspanning, elke opmerking voelde ik als een onredelijke aanval op mijn persoon. Ik kon er echt niet meer tegen, al die mensen die allemaal wat van mij wilden. Ik kon het niet meer hebben...

Van de krant reed ik naar het Imstenraderbos. Mijn wereld was ineengestort. Mijn werk was het belangrijkste en ook het enige dat ik had en nu kon ik dat werk niet meer aan. Ik wist niet waar ik het moest zoeken. Ik dacht dat ik nooit meer terug zou kunnen gaan naar de krant.

Gelukkig had ik ook al weken last van hoofdpijn, pijn in nek en rug en was ik altijd moe; reden genoeg om de huisarts te bezoeken. Toen ik dat eenmaal besloten had te doen, werd ik iets rustiger.

Mijn huisarts schreef rust voor en een uitgebreid bloedonderzoek. Maar met 't bloed was niets mis. Nee, met het bloed niet maar met iets anders wel: met mijn denken, mijn psyche of geest zoals u wilt.

Vanaf het moment dat ik mijn werk in de steek had gelaten, wist ik dat ik hulp nodig had. Ik wist dat mijn overspannenheid (inmiddels was ik het ook zo gaan noemen) niet alleen te maken had met het feit dat mijn relatie was stukgelopen of omdat mijn broer kort daarvoor op 47-jarige leeftijd aan kanker was overleden. Ik wist dat de innerlijke verwarring eerder begonnen was, dieper zat. Mijn huisarts gaf niet aan wat er verder moest gebeuren, maar ik vond op eigen gelegenheid een psychotherapeute in Maastricht, Margo Gielkens. Een vriendin van me was ook bij haar in behandeling en had met enthousiasme verteld van haar genezingsproces. Gelukkig kon ik snel bij haar terecht.

In de behandeling, die grotendeels uit gespreks- maar ook voor een deel uit kunsttherapie bestond, werd me al heel snel duidelijk dat ik het knopje van mijn gevoel op nul had gezet. Ik voelde niet(s) meer. Alles ging via mijn verstand. Ik dacht en beredeneerde van 's morgens vroeg tot 's avonds laat en van gevoel was geen sprake meer. Ik ging in dat beredeneren zo ver dat ik begrip kon opbrengen voor van alles en iedereen. Ik kletste net zo lang tegen mezelf tot ik het begreep.

Ik ging daarin zo ver dat ik begrip kon opbrengen voor het feit dat iemand mijn homoseksualiteit niet kon accepteren. Ik dacht bijvoorbeeld dat mijn vader op grond van zijn geloofsovertuiging mijn homoseksualiteit en ook mij veroordeelde. We spraken daar overigens nooit over. Het thema hing weliswaar als een wolk boven elk samenzijn, maar we hadden het over de planten, het weer, de familie, maar nooit over 'ons'; zijn gevoelens ten opzichte van mij en omgekeerd. Margo maakte me duidelijk dat ik juist hierover met hem moest praten. Daar zag ik tegenop en ik vroeg me zelfs af of het wel zin zou hebben.

Maar ik deed het toch. Tot mijn grote verbazing bleek mijn vader heel anders over mij te denken dan ik tot dan toe altijd had aangenomen. Hij accepteert mij zoals ik ben en kan dat ook in overeenstemming brengen met zijn geloof. Ik stond opeens een stuk dichter bij mijn pa. Voor 't eerst was er een zekere vorm van intimiteit ontstaan. Niet alleen ik, maar ook hij durft nu dingen te zeggen die met diepere gevoelens te maken hebben.

Met veel moeite was ik bij mijn gevoel gekomen, wist ik weer dat ik kon voelen. De eerste plank van die dichtgespijkerde deur was weggehaald. Op de therapie schilderde ik na het gesprek met mijn vader een soort vulkaanuitbarsting met veel rood. Waren dan toch eindelijk gevoelens van mij aan de oppervlakte gekomen?

Als je altijd alleen je koppie gebruikt hebt, leer je dat niet zo snel af. Ik las in één dag het boek van Jan Foudraine 'Wie is van hout?' Het gaat over de psychiatrie. Ik wist daarna dat ik leed aan een gebrek aan 'self-esteem' of in het Nederlands 'Ik-sterkte'. Dat is vrij vertaald, dat je weet wie je bent en wat je wilt. Die 'Ik-sterkte' moest ontwikkeld worden en daarvoor moet je je een soort positief-egoïsme aanmeten; je moet goed voor jezelf zorgen en jezelf ook belangrijk vinden. Dingen doen die je erg graag wilt.
Het probleem was echter dat als ik mezelf de vraag stelde: 'Wat wil je?' er geen antwoord kwam. Ik wilde niets, tenminste... dat dacht ik. In werkelijkheid wilde ik wel naar de film, gezellig uit eten, een middagje fietsen of zwemmen. De verwezenlijking van dit soort zaken brengt een grotere 'Ik-sterkte' tot stand.

Om zover te komen heb je een bepaald instrumentarium nodig en dat is een assertieve houding. Je moet weten hoe je wensen kunt uiten, nee moet zeggen, hoe je kritiek of boosheid kunt uiten. De cursus assertiviteit die ik inmiddels aan de Volksuniversiteit in Heerlen gevolgd heb, was niet alleen uiterst gezellig maar vooral leerzaam, verhelderend.

Zo praktisch als de cursus assertiviteit was, zo verrijkend zijn de therapie-uurtjes. Ik ben bijvoorbeeld aan het schilderen (aquarel) geslagen. Niets om trots op te zijn, maar 't is heerlijk om te doen. Ik heb een fiets gekocht en ik vind het heerlijk om (maar dan wel op mijn dooie akkertje) door 't Limburgse land te fietsen. Ik geniet als ik er de gelegenheid toe krijg en af en toe moet je die gelegenheid zelf scheppen. Het is moeilijk om de therapeutische werking van de gesprekken met Margo Gielkens onder woorden te brengen. Het feit dat ze luisterde en haarfijn aanvoelde wat me dwars zat en nog wel dwars zit, was van belang. Haar antroposofische kijk op mensen en het wereld-verhaal openden nieuwe deuren en sloten andere die soms nog hinderlijk open stonden.

De grootste ontdekking die ik tijdens mijn 'ziekte' heb gedaan is die van de andere God. Door over Gustave Jung en Rudolf Steiner te lezen, in gesprekken met Margo maar ook met vooral jonge mensen in mijn omgeving, werd mij duidelijk dat God niet ergens opgeborgen zit in een kastje in de kerk, maar dat Hij in ons mensen aanwezig is. Iemand die op zoek gaat naar zichzelf gaat ook op zoek naar God. Je hoeft je ook niet in allerlei bochten te wringen om bij God te komen. Hij is er. Je kunt het voelen.

Voor mij was en is dat van groot belang. Ik heb wel de kerk, maar nooit mijn geloof vaarwel gezegd. Ik kreeg echter christen-zijn en homoseksualteit niet onder één noemer. Door Gods aanwezigheid in de mens als uitgangspunt te nemen ontstond er een heel andere kijk, een nieuwe gedachte op dit onderwerp. Ik ben daar erg opgetogen over. Ik heb het idee dat ik van een heel andere kant tegen geloven, de kerk en de bijbel aankijk dan voorheen. Net alsof iemand tegen me gezegd heeft: 'Kom hier staan, dan zie je het beter'. Ik lees de bijbel als een nieuw boek en ben verbaasd over de gevolgen van dit nieuwe denken dat overigens nog volop in ontwikkeling is en waarvan ik de consequenties nog niet kan overzien.

Aan de vooravond van kerst in het jaar waarin ik overspannen werd, is de zin in het leven weer enigszins teruggekeerd. Dat betekent niet dat ik in een half jaar veranderd ben van een overspannen 'workaholic' in een expert op het gebied van voelen. Er zijn dagen (soms weken) dat de oude pijn weer prominent de kop opsteekt. Maar nu heb ik genoeg kennis en ervaring in huis om daarmee om te gaan.

Het zoeken naar jezelf, bezig zijn met jezelf, jezelf centraal durven stellen is een bezigheid die naar egoïsme riekt. Moeten we niet veeleer bezig zijn met 'onze naaste'? Feit is echter dat we veel beter met onze naaste kunnen omgaan en van veel meer betekenis kunnen zijn, als we ook met onszelf kunnen omgaan. Staat er niet in de bijbel dat we onze naaste moeten liefhebben als onszelf? Dat betekent dat je ook van jezelf mag houden.

Er is geen grotere tegenstelling denkbaar dan tussen het gevoel dat je niet meer verder kunt, dat alles vast zit, niets meer lukt en het gevoel dat er vreselijk interessante en fijne dingen te gebeuren staan. Het enige dat je daarvoor hoeft te doen is op zoek gaan naar jezelf. Van vertwijfeling naar hoop en vertrouwen is een enorme stap, maar niet onmogelijk. Je moet hem wel zelf zetten.

Heinde en verre

DOOR RON BROWN

Aan de vooravond van een buitenlandse reis word ik tegen beter weten in steeds weer bevangen door een gevoel van spanning en avontuur bij de confrontatie met het verre en het vreemde. En bij terugkeer besluit ik steeds weer dat dit definitief de laatste keer was.
Een haat-liefde verhouding met het 'globetrotten.' Neem nu Japan. Op Schiphol kon ik vlak vóór het vertrek op mijn eerste reis daarheen nog genietend mijmeren over het land van de Shogun, de tuinen en tempels van Kyoto, de gedisciplineerde dynamiek van Tokio, de mystiek van Kabuki, soesji en sake en de zeemansromantiek van Yokohama.
Toen kwam de vliegreis van 20 uur (met vertragingen) onderbroken door tussenlandingen van (te) korte duur. Bij aankomst op de luchthaven Narita suisde het hoofd, brandden de ogen en vertroebelde het gemoed.
De taxichauffeur legde in gebroken Anglo-Japans uit dat hij mij wegens de verkeerssituatie niet vóór het Shinjuki Prince Hotel kon afzetten, maar het was even verderop, die kant uit. Kon niet missen.
Het was inmiddels 20.00 uur plaatselijke tijd, warm, met een vochtigheidsgraad van 100%. De chauffeur reed weg en ik kon het hotel niet vinden omdat het verborgen bleek te zijn in een complex met een groot winkelcentrum en een druk metrostation.
Behulpzame passanten vroegen (waarschijnlijk) of zij mij konden helpen, getroffen door mijn bezwete en verfrommelde pak, zware koffers en rooie oogjes. Helaas, zij spraken alleen Japans.
Na twee metroperrons, drie ondergrondse warenhuizen en vijf vruchteloze informatierondes doemde ineens toch de entree van het hotel op.
Een warm bad en een koel bed.
Neen, dus. In de hal wachtte een van de managers van het bedrijf dat ik die week zou bezoeken. Het was een zondag en de man had, mede door mijn vertragingen, vijf uur op mij zitten wachten op zijn vrije dag. Dan zeg je niet zo makkelijk: „Nou, dat was jammer, maar ik ga naar bed."
Hij toonde begrip voor mijn wens om snel even te douchen en van pak te wisselen (het eerste was na de reis meteen al onbruikbaar geworden). Toen naar een duur Frans – ja, Frans – restaurant. De Japanse keuken waarvan ik ruim wilde proeven, was voor mijn gastheer het equivalent van hutspot en gehaktballen.
Van de rest van de avond zijn mij alleen flarden bijgebleven: het bijna in slaap vallen boven een chateaubriand uit Kobe, het voeren van een volstrekt onduidelijk gesprek over een forse Bordeaux, het walgen bij een onoverzichtelijk ijsdessert. Ik heb de inhaalrace met de 'jet lag' die week grandioos verloren.
Nooit meer op reis, dacht ik toen weer.
Maar de tinteling van het avontuur komt steeds weer terug.
De Verenigde Staten: een bezoek aan Broadway in New York, Washington, de Mardi Gras in New Orleans. Ik had weer volop stof tot genotvol mijmeren op Schiphol: muziek uit de Bayou, het Witte Huis, jazz, musicals, Cajun gerechten.
Totdat ik de aansluiting naar Washington in Londen door vertraging misliep, en de aankomst in New York (waar ik nog niet moest zijn) gepaard ging met drie uur oponthoud in een soort stationswachtkamer voor de aansluitende vlucht naar Washington (in een gierende sneeuwstorm), en tot het wachten op het vertrek in het toestel zelf ('Dames en heren, wij zijn vijfenveertigste in de wachtrij voor de startbaan') waar de plaatsruimte zodanig was dat mijn knieën in de buurt van mijn oren vertoefden.
En totdat ik in New Orleans louter liederlijk dronken Amerikaanse studenten uit alle andere staten van Amerika aantrof en ondervond dat er geen toontje jazz te horen viel. Totdat ik mijn schoenen in een vuilnisbak van het hotel moest achterlaten omdat ze onherstelbaar aangetast waren door de laag smurrie die tijdens het carnaval in New Orleans de overvolle straten bedekt.
Nooit weer, dacht ik. Totdat Venetië lonkte en ik de verleiding van historische en culturele pracht niet kon weerstaan. En toen at ik die verkeerde garnaal in een schattig restaurantje in een steegje bij een grachtje, met als gevolg dramatische taferelen in de hotelbadkamer en vier dagen ziekte.
Thuis best.
Geen vlucht meer door dichte mist met twee keer doorstarten en biddende passagiers in de stoelen achter je, geen turbulentie meer waardoor je je drankje in je nek giet, geen zwieper meer langs de landingsbaan waardoor de bagagevakken openvliegen en hun inhoud over de passagiers verspreiden, geen griep in Osaka meer, geen vermiste koffers in Curaçao of een beroving in Caracas.
Ook nu liggen mijn koffers weer 'voorgoed' op zolder.
En volgend jaar knagen oost en west toch weer aan thuis best.

De dood als laatste avontuur

Het gebeurt omdat aan alle voorwaarden voldaan is

Uniek – nee: onvergelijkbaar. Ze zal het daarmee wel niet eens zijn, Yvonne, maar zo zie ik het. Ik ken haar dertig jaar, zo ongeveer, we zijn allebei journalist. Maar terwijl ik nu al bijna al die dertig jaar bij diezelfde krant werk en vrijwel steeds een relatief regelmatig gezinsleven heb geleefd, was zij al die tijd in de weer; in haar werk, in haar leven. We hebben elkaar in die tijd alles bijeen misschien twintig maal, wellicht niet eens zo vaak, gezien. Er was altijd wel iets van spanning tussen ons, aangenaam positief, een echte vriendschap. En nu gaat ze dood. Nog een maand of acht, een half jaar, dan is het vermoedelijk gebeurd, denkt ze zelf. En weer is ze een mens apart; ze brengt heel emotionele dingen op een heel zakelijke manier. 'Ik haal de vijftig niet, maar ik heb voor tachtig jaar geleefd.' Zegt u dat wel. Vorig jaar zei ze me: 'De dood, dat zie ik als het laatste avontuur.' Ik niet: ik ben doodsbang.

Wie is niet bang voor de dood? Heel soms tref je iemand die weet, dat zijn of haar volgende verjaardag posthuum gevierd zal worden en daar misschien niet reikhalzend naar uitkijkt, maar toch ook niet in paniek weigert, zich bij het onvermijdelijke neer te leggen. LD-redacteur Sante Brun sprak en correspondeerde daarover met Sanne Tiggeler, die dertig jaar geleden van hem de eerste beginselen van de journalistiek leerde. Op deze pagina een samenvatting. Waarin haar leven, haar redenering het meeste accent krijgt – omdat in de journalistiek nu eenmaal het ongewone meer accent pleegt te krijgen dan het gewone.

door SANNE TIGGELER en SANTE BRUN

[A]nsichtkaart uit Canada, 24 [se]ptember 1990. 'Middenin al[...]dei behandelingen (ik heb [...]melijk kanker) een paar we[ke]n in Canada. Vorige week [...] Columbia, nu in de [...] van Alberta. Love & [...]on, Sanne. (Zelfs haar voor[n]aam heeft ze ergens verwis[se]ld, ik noem haar intussen [...]eer Yvonne.)

[B]rief 5 december 1990. [...] 'Maar toen, december 1989, [w]as er ineens die knobbel... [...]ewacht tot mei. Alarm! Op [...] mei tweevoudig geope[r]eerd: kwaadaardig.'

[D]aarna nog af en toe getelefo[n]eerd. We hebben elkaar nog [e]ens gezien in augustus 1992, [to]en het al vast stond dat ze [w]aarschijnlijk nog twee jaar te le[ve]n had. Een lang gesprek, [w]aarop we een – helaas te va[g]e – afspraak hebben ge[m]aakt over het schrijven van [ee]n boekje aangaande ons [b]eider tegengestelde gedach[te]n over leven & sterven.

[A]nsichtkaarten uit Israel, [K]reta en uit een antroposofi[s]che kliniek.

[K]aart bij gelegenheid van [m]ijn verjaardag, 12 november [19]93. 'Gaat het goed met je? [...]ben je net zo ziek als ikke? [T]wee weken geleden hoorde [ik] dat ik nu ook botkanker, le[ver]kanker (metastasen dus) [e]n uitzaaiingen in de halsklie[re]n heb. De bel voor de laatste [ro]nde heeft geluid... ik heb al [...]er maanden gigantische [p]ijn, want het zit zowel in [m]ijn lumbale als thoraxale [...]ben (14 plaatsen in totaal). [...] pijnbestrijding en om ver[la]mming van de benen te [v]oorkomen (ze doen het al [...]cht) heb ik sinds eergiste[re]n bestraling van de lage rug [e]n ben daar erg ziek van. Ik [d]enk dat de kanker ook in [m]ijn longen zit. Mijn leven be[st]aat uit morfine en andere [pi]jnbestrijding, kotsen, krui[...]en, galspuwen, onderzoeken [e]n specialistenbezoeken, taxi[rit]jes, 25 pillen per dag en le[ge]n in bed – leuk hè? De [ki]nderen zijn aardig & lief[he]bbend. Idem vriendinnen. [D]e eeuwigheid lonkt en is [m]ijn dagelijkse ervaring. [B]oekje schrijven? Lol trap[pe]n? Wat een verjaardags[wen]s! Liefs van Sanne.'

[H]et was allemaal zo natuur[lijk], wat ze deed in haar over[vol]den leven. Ze werd onge[hu]wd moeder; ze was de [ee]rste mens die zoiets deed. [Ze] richtte een commune op; [ze] had die samenlevingsvorm [be]dacht. Ze was radikaal re[vo]lutionair; ineens was dat [ge]en gevaarlijke gekte meer, [zo]als ik 'altijd gedacht had; [ma]ar iets dat de moeite van [he]t proberen waard kon zijn. [Z]e wilde hoofdredacteur wor[de]n van een dagblad; wat was [...]eer vanzelfsprekend? Het [...]de nog bijna ook. Vrou[wen]hulpverlening in Turkije, [...]e samenzwering in Wer[...]dam, hoofdredacteur[s]chap van het keurige orgaan [va]n een invloedrijke organisa[tie], docentschap journalis[ti]eke vaardigheid, en liefdes, [...]machtige liefdes. 'Ik heb [ee]ns een lesbische relatie [...], maar dat was toch niet [...].' Heel koel: als ze iemand [ten] huwelijk vroeg was 'nee' [...] precies even goed ant[woo]rd als 'ja'. Een mens zon[der] precedent. Doodgaan doet [ze] zo.

[...] 'leven is af, 'de rest is [...]aling'. Toen onlangs [Fran]k Zappa overleed was ze [...]etje ontdaan: alle goede [men]sen gaan dood. ('Ook wel [...] slechte'). Ze is pas 49 ge[wor]den, maar dat vindt ze niet [...]elangrijk meer. Als je ze[ker we]et dat je geen vijftig [...]zult worden, is je tijdsbe[sef] vermoedelijk ook heel [...]. Vermoedelijk: want [...]en kan ik het niet. Ik [...] me voor dat zij zich be[...] aan de andere kant van [...] zwarte wolk, waar ik [...] kijk. Waardoorheen [...] conversatie gelukkig ge[...] doorgaat. Inspirerend [...]ch, zij met haar soms [...]ische gevoel voor humor, [...] kwajongensachtige lach.

[...] verwachten dat ze alles [...]eld had, maar dat is niet [het ge]val. De euthanasie wel, [...] nodig wordt. Definitie[...] continentie is daarvoor [...] andere ook het crite[rium]. Ook de begrafenis is al [...] maanden voor al[...], een eenvoudige ruwhou[ten] kist, ze heeft met de be-grafenisondernemer nog 'een heel leuk gesprek' gehad.

Ik schrijf haar de volgende brief:

Lieve Yvonne,

Zolang alles in rust is – als ik me gezond voel en sterk, want dan ben ik oergezond, onsterfelijk, tegen alles bestand – kan ik de dood onder ogen zien. Ieder mens moet dood, kijk naar de natuur om je heen; elke keer als je ademhaalt, een stap doet, je haar kamt, dood je miljoenen micro-organismen; leven is nu eenmaal sterven. Je kunt het nog etherischer zien: het menselijk lichaam (en elk ander lichaam) is slechts een geringe verdichting van de atmosfeer. Dus waar praten we eigenlijk over.

Maar juist het feit dat we erover kunnen praten is de ultieme zwakheid; het is allemaal goed en wel, maar wij, mensen, zijn ons bewust van tijd, kunnen enigszins overzien wat de toekomst zal brengen, en daarin staat dus onontkoombaar aan de horizon degene, van wie we het uiteindelijk zullen verliezen: de dood. (Ik denk dat dieren dat besef ook hebben; maar dat is nu even niet zo van belang). Ik heb het over de ongerijmdheid van de dood; het wil er bij mij niet in dat je lichaam, zo schitterend ingericht om zich tegen alle aanslagen te verdedigen, dat dat lichaam ineens kan veranderen in wat Gerard Reve ooit noemde 'een ongerookte en ongezouten ham die zo gauw mogelijk de deur uit moet'.

Maar dan stel ik me voor wat er allemaal afgewerkt moet worden, voor het zover is. Maanden van onzekerheid, of erger nog, totale zekerheid dat het afgelopen is, dat ik, de enige persoonlijkheid in de wereld die er werkelijk toe doet, er over een paar maanden niet meer zal zijn, weg, alsof zij er nooit geweest is. Voor mezelf bestaan zelfs de nabestaanden dan niet meer; de hele wereld is weg. Er rest slechts duisternis, nee zelfs geen duisternis, helemaal niets meer dat je op enigerlei wijze zou kunnen waarnemen.

En dat is in tegenspraak met een besef dat heel sterk in mij leeft, namelijk dat ik onsterfelijk ben. Ik heb een vermoeden dat iedereen eigenlijk denkt, onsterfelijk te zijn. De meeste godsdiensten maken gebruik van dat besef. Ik bedoel: ik kan me moeiteloos voorstellen dat ik over 250 jaar nog leef; veel moeilijker is het me voor te stellen dat ik er over drie maanden wel eens niet meer zou kunnen zijn. Het lijkt me dat je er nooit aan went, dat het iedere keer weer een schok oplevert als je beseft: wat ik nu denk te doen is onmogelijk, want ik ga binnenkort dood. Datzelfde geldt voor die gemene dromen, waarin alles koek en ei is; onsterfelijkheid een produkt dat je in de supermarkt kunt halen, als het bijna op is.

Daar komt nog van alles bij. Sterven, op mijn leeftijd bijvoorbeeld, is falen. Ik moet nog kinderen opvoeden, ik moet nog schulden afbetalen, ik moet mijn vader toch minstens de lol doen dat ik net zo oud word als hij, het is zo'n vervelende onderbreking van een relatief gezapig kabbelend levenije, dat zo vanzelfsprekend uitgaat van nooit sterven. En ook: ik ben jaloers op al die [...] om me heen – waarin soms ook nog een inferieure geest huist, die beide vaak ook nog verwaarloosd worden – die wèl mogen blijven leven tot ze tachtig zijn.

Daar komt dan toch het tijdsbesef om de hoek kijken: of je nu nog 25 jaar leeft of nog twee, doodgaan kost in beide gevallen evenveel moeite (in mijn visie dan). Onafgemaakte dingen zullen er ook dan zijn, misschien moet ik dan wel achterkleinkinderen grootbrengen, wie weet, en nog een wijnkelder leegdrinken; misschien moet ik wel meemaken hoe in dit deel van de wereld de totale barbarij uitbreekt of middeleeuws-epidemische ziekten. En daar zou een spoedige dood me allemaal voor vrijwaren. Maar mijn kinderen dan? Want ik stap uit, ik doe niet meer mee, ik weiger ze verder te helpen en te beschermen. Ik faal.

Mijn doodsangst geldt vooral het moment van de 'overgang' zelf: de duik in het [...] zwembad. Mijn doodsangst is uiteindelijk vooral [...]angst; ik zag laatst een uitzending van de Ikon over mensen die gaan sterven. De titel van die film sluit hierop aan: 'Gaan zoals je was'. Ik ga als bangerd.

Ik breek me het hoofd over de vraag, waarom al deze overwegingen, die ik tot voor kort voor algemeen geldend versleet, bij jou niet opgaan. Komt het doordat je toch een essentieel ander leven hebt geleid dan ik – tot nu toe, want wie weet, leer ik er wat van? Naarmate ik verder schrijf, bekruipt mij het gevoel dat ik voor het eerst sinds dertig jaar jou totaal verkeerd begrepen heb, dat eindelijk tussen ons een zeer reële kloof is ontstaan, dat we het allebei over iets anders hebben.

Sante.'

Een paar dagen later komt de reactie:

'Lieve Sante,
Het is niet zo dat je me niet/nooit begrepen hebt, het is het leven en daarvan weer de kanker die me leert met de dood om te gaan. Ik hoef niet op woensdag dood, nadat ik het maandag heb gehoord. Ik heb al jaren kanker – eerst onschuldig: 80, 85 procent kans op genezing. Na anderhalf jaar is 'het' er weer. Afwegingen komen in het licht van de dood, vooral omdat de chirurgische stand spreekt in overlevingsstatistieken die overigens steeds worden bijgesteld voor jouw geval. Doodgaan wordt een gespreksonderwerp, je dagelijkse gedachtengoed, je staat weer eens iets medisch toe en hoort nieuwe, slechtere percentages.

Dood dus. Maar wanneer? En daar ben je weer gelijk aan alle anderen: iedereen gaat toch immers dood, zoals je ook zelf schrijft. Het lijkt erop dat je intussen stervensroutine begint te krijgen, de woorden 'dood' en 'sterven' komen steeds vaker voorbij. Je luistert naar radioprogramma's erover, leest boeken, doet een psycho-energetische cursus voor kankerpatiënten, treft je zelf aan op begrafenissen van medecursisten. ('Wie gaat het eerst?')

Kortom, het is onderdeel van je alledag geworden.

Kinderen krijgen is eigenlijk net zo iets. Vroeger dacht ik dat dàt niet kon, zo'n eitje-zaadje-geval leek me nogal een toevalstreffer van een op honderd miljard. En de geboorte-opening zou so wie so te klein zijn. Toch zag ik dat er af en toe een baby werd geboren.

Maar jij ziet ook mensen om je heen sterven, en dadelijk mij!

Sante, heb jij je ooit druk gemaakt over je eigen geboorte, dat wil zeggen: je eerste teraardebestelling? Dat heb je ogenschijnlijk geaccepteerd, je kunt ermee leven, dat je er op een wat gekke wijze gekomen bent. Doe nou ook zo met de dood!

Maar er is meer. Je zegt je bewust te zijn van je eigen onsterfelijkheid, mocht je het zo formuleren, dan ben ik me er ook van bewust, alleen met een andere slotsom dan jij. Mijn onsterfelijkheidsbesef is van vlees en bloed. Doorvoeld, beredeneerd èn doorleefd. Drie verschillende dimensies dus waarin ik het meemaak; ze hebben te maken met de stilte in jezelf, met het toelaten van meer dan het tastbare. Het tastbare, verstandelijke, hoort bij de beperking van de levende mensen: zij immers zitten gevangen in een vel en hebben maar zes zintuigen. De doden hebben oneindig meer 'zintuigen' en zitten niet meer gevangen in hun fysiek. Hebben geen last van de psyche, sociale omstandigheden, regels en pijn. Ze zijn gewoon niets, althans niets van wat wij kennen, ze zijn te vergelijken met stilte.

Doodgaan is dus niet iets verschrikkelijks voor me, niet iets dat 'niet mag', geen falen, maar een prachtig kloppend proces: geboren worden, een leven leiden, sterven en dan [...] zoals op alle manieren.

– met de intensiteit van mijn leven, nu kan ik het bewust temidden van al mijn gezonde, actief levende vrienden en vriendinnen doen.

– met de snelheid van mijn leven. Hoewel ik nauwelijks vijftig ben, heb ik al tachtig jaar geleefd.

– met de logische opeenvolgende steeds moeilijker wordende opgaven in mijn leven, eerst ongehuwd moeder worden en daardoor thuis verstoten raken, huwelijk en commune en dat weer verliezen, het in een Pools schip laten takelen van mijn kampeerbus en een klein halfjaar door Amerika reizen; een kind van me dat ziek wordt, naar later blijkt schizofreen, en het totale onbenul om me heen over deze ziekte, het mislukken van de sociale, culturele, seksuele, milieu- etc revolutie waarin ik volop deelnam, liefdesverdriet en nu dan dus de dood. De dood die zich voor het eerst aandient op het moment dat ik alles heb verwerkt, en heb geleerd te láten. Op het moment dat ik begrijp. Alles hebben maakt niet gelukkig, alles begrijpen wel. En alles is alles: de politiek, de menselijke psyche, de biologie, de natuur, de eeuwigheid.

Hoewel dit begrijpen uitgelegd dient te worden – wat zou ik de wereld een dienst bewijzen – kan ik het niet, er zijn geen woorden voor. Die zijn er wel voor de beschrijving van het interieur van het hoofdkantoor van Shell, of van het verloop van de Roze Zaterdag. Maar eeuwigheid is 'de woorden voorbij'. Zoals je nooit ergens kunt lezen hoe het is om dood te zijn – doden hebben geen potlood en papier – zo krijg je ook nooit van een levende ziener te horen, behalve via parabels, haiku's, orakels, sprookjes en metaforen, hoe het nou werkelijk zit, met begrippen als eeuwigheid, oneindigheid, het wonder van het leven, het heelal, god. Nog niet, want de natuurkunde en de computers kunnen de communicatie, de taal van het eeuwige, nog niet aan.

Dus kan ik het alleen maar beleven. En gewoon weten. Raadselachtig, niet dan? Maar dat geeft niet, want jij en veel anderen zullen het ook weten tegen de tijd dat ze doodgaan – als ze voordien flink trainen, hun intelligentie gebruiken, ervoor open staan. Dan pas heb je kennis, die nodig is om prettig te kunnen sterven. Sterven is, zo gezien, méér van hetzelfde.

Alles komt op zijn tijd. Het gebeurt omdat aan alle voorwaarden voldaan is.

Natuurlijk, in het aanvaarden van mijn doodgaan zit ook gesublimeerde teleurstelling in maatschappij en medemens. Maar zoals gezegd, gesublimeerd, dus ook dit gevoel huist reeds op een hoger plan. Ook hier vrede en acceptatie, en wonderwel schuift deze ervaring met het leven aan bij mijn algehele gevoelen over sterven.

We moeten er eens over praten.

Liefs van Sanne.'

Een middag in Haaften. Een oud buitendijks huis, een groot raam met uitzicht op brede rivieren en oneindig laagland. Niet alles tussen ons is tegenstelling: we merken beiden op hoe fraai het licht verandert op deze herfstige decembermiddag. Een langdurig, intens gesprek – de frequentie van onze gesprekken is, concluderen we, omgekeerd evenredig aan de intensiteit ervan.

Sante: „Ik begrijp dat het grote verschil tussen onze overwegingen is, dat jij, in het zicht van de dood, nog in staat bent te rationaliseren. Zoals ik in mijn brief zeg: dat kan ik ook, zolang de dood voor mij zelf 'niet actueel' is. Ik verwacht, maar weet niet zeker, dat ik dat zelf niet zou kunnen zoals jij. Ik heb me mijn hele leven, dag-in-dag-uit beziggehouden met de dood, preciezer gezegd: met het bezweren van de dood. Er vanuit gaande dat je onmogelijk dood kunt, geen enkel levend wezen kan zich een wereld voorstellen waarin hij er niet eerder was, of ooit niet meer zal zijn."

Yvonne: „Het verschil tussen jou en mij is dus inzicht, noem het maar het gebruiken van je zevende, ezoterisch zintuig. Ik ben ervan overtuigd dat ooit wetenschappelijk beschreven zal worden wat sterven en doodzijn is. Met verstandelijk omgaan met de dood kwam ik er niet uit. Dat is wel het niveau waarmee jij er nog mee omgaat – uit angst. Jij wilt de dood bezweren. Jij houdt jezelf een spiegel voor, als je schrijft dat ik 'rationaliseer'. Bij mij gaat het om het voelen wat doodzijn is. Oppervlakkig gezien heb ik aan sterven niet zoveel tijd besteed in mijn leven. Op onbewust niveau ben ik er waarschijnlijk wel vaak mee bezig geweest. Het is die andere kracht, voortkomend uit de stilte. Dus precies het tegenovergestelde van wat we aan het doen waren."

De discussie gaat voort. Misschien moet er toch nog een boek van komen.

● *Henk Luit: 'Doof zijn lijkt me nog veel erger.'*

Foto's: DRIES LINSSEN

Voor wie gezonde ogen heeft, is het verschil tussen licht en donker zo klaar als een klontje. Maar voor Henk Luit (58) in Brunssum-Treebeek ging tien jaar geleden het licht uit. Oorzaak: *retinitus pigmentosa*. Een oogziekte die langzaam maar zeker het netvlies vernietigt. Luit was zeven toen de ziekte toesloeg. Hij kon, zelfs in de voorste bankjes, niet meer lezen wat de meester op het bord schreef. Luit kreeg een brilletje. Al snel moesten daar sterkere glazen in. En de opticiën kon blijven slijpen. In de loop der jaren zag Luit de wereld steeds waziger. Totdat hij uiteindelijk blind werd. Voor Luit is het nu altijd nacht.

De kleine wereld van een blinde

Henk Luit ziet zijn eigen voetbalwedstrijd

door FRANK SEUNTJENS

Henk Luit is stekeblind, maar dat zie je niet. Het lijkt alsof hij je gewoon aankijkt. Dat komt doordat hij een bril met gewone glazen draagt. „Ik heb al een witte wandelstok, daardoor ben ik voldoende gestigmatiseerd," zegt Luit.

Maar er is nog een andere reden waarom hij geen 'blindenbril' wil. Luit kan onderscheid maken tussen licht en donker. Overdag is het niet helemaal zwart. „Dan leef ik in een potdichte, grijze mist. Ik kan niks onderscheiden, maar voor mij is dat verschil toch heel belangrijk."

Luit is, zoals zoveel blinden, telefonist. Hij zit achter de balie van het Fonds voor Sociale Instellingen in Brunssum. Met zijn gewone bril zet Luit bezoekers nogal eens op het verkeerde been. Maar dat neemt hij voor lief. De mist wil hij niet missen.

Elke dag gaat Luit te voet naar zijn werk. Het FSI ligt honderd meter van zijn huis. Hij kan de weg dromen, hij kent elke scheefliggende stoeptegel. Toch is hij wel eens verdwaald. „Ik moet mijn hoofd erbij houden. Soms ben ik even in gedachten verzonken. Dan gaat het mis, weet ik ineens niet meer waar ik ben. Het is voorgekomen dat ik het FSI voorbijliep of bij de buurvrouw op de stoep stond."

Luit kan zich de tijd dat hij normaal kon zien nauwelijks meer voor de geest halen. „Ik weet wel nog dat ik tijdens de oorlog hoog in de lucht vliegtuigen zag overkomen. Maar toen moest ik al verschrikkelijk goed mijn best doen om ze te zien. Zo lang ik me kan herinneren heb ik eigenlijk slechte ogen gehad."

Daardoor heeft Luit zijn blindheid wel beter kunnen accepteren, zegt hij. „Ik wist dat er een dag zou aanbreken dat ik helemaal niks meer zou kunnen zien. Daar stel je je dan op in, al hoop je natuurlijk dat die dag nog lang zal uitblijven." Maar tien jaar geleden was het onherroepelijk zover.

Zelf beschouwde Luit zich trouwens al veel eerder als blind. Voor hem was dat het moment waarop hij geen boek meer kon lezen. En dat was al in 1972. „Dat ik niet meer kan lezen, vind ik het ergste van mijn blindheid. Ik wil alles weten en dan kun je niet zonder kranten of boeken. Mijn vrouw en zonen lezen me wel eens wat voor, maar daar kan ik niet om blijven vragen. Die hebben ook hun bezigheden."

Luit is weliswaar geabonneerd op een gesproken krant, maar die verschijnt slechts een keer per week. „Dus dat is in feite al oud nieuws." Ook laat Luit zich boeken op cassette toesturen. Hij leest liever met de oren dan in braille. „Braille gaat me niet snel genoeg en het is vermoeiend."

● *Zoals zoveel blinden werkt Hein Luit als telefonist.*

Naar de radio luistert Luit alleen 's morgens. Naar het ANP-nieuws voordat hij naar het werk wandelt. De televisie is, hoe raar het ook klinkt, voor hem belangrijker. Luit mag graag tv 'kijken'. Vooral naar een kwis.

Twee voor Twaalf is favoriet. „De vragen worden hardop gesteld. Daar kun je dus ook als blinde aan meedoen. Jammer dat er niet meer van dat soort kwissen zijn. Spelletjes als bijvoorbeeld *Lingo*, *Rad van Fortuin* en hoe ze allemaal mogen heten, daar heb ik niks aan."

Ook het voetbal volgt Luit via de televisie. Als Oranje speelt, zit hij steevast voor de buis.

„Ik luister naar de commentator en dan zie ik de wedstrijd voor me. Als er een doelpunt valt, maak ik me daar ook een voorstelling van. Die zal wel niet overeenkomen met de werkelijkheid, maar dat interesseert me niet."

'n Jool is 'n jool, al is ze mit de vot jemaat.

Ook van de spelers heeft hij zich een beeld gevormd, zegt Luit. Eens even controleren of dat een beetje klopt.

Ronald Koeman? „Niet erg groot, een gedrongen postuur en een flinke nek." Geen woord van gelogen.

Dennis Bergkamp? „Een lange slungel met dunne benen." Is al meer in strijd met de waarheid.

Regi Blinker? „Een snelle, blonde vleugelspeler." Luit is oprecht verbaasd als hem verteld wordt dat Blinker weliswaar rap, maar zeker niet blank is. „Is dat echt een donkere speler? Dan moet ik dat bijstellen."

Dat moet Luit wel vaker, zegt hij lachend. „Als ik iemands stem hoor, maak ik me een voorstelling van zijn uiterlijk. Maar dan krijg ik meestal te horen dat ik er helemaal naast zit."

Het beeld dat hij van zijn naasten heeft, strookt natuurlijk ook niet (meer) met de werkelijkheid. En daar stapt Luit minder makkelijk overheen.

„Mijn jongste zoon is nu zeventien. Ik zie hem nog steeds voor me als een kind. En mijn vrouw is natuurlijk ook ouder geworden, zonder dat ik dat heb gemerkt. Ze zegt dat ze grijs is geworden, maar zo ken ik haar niet."

„Een andere zoon is nog niet zo lang geleden getrouwd. Iedereen zei dat de bruid er prachtig uitzag, ik kon het niet zien. Als mijn vrouw naar de kapper is geweest of een nieuwe jurk heeft gekocht, kan ik haar nooit eens een compliment maken."

Het is het stille verdriet van Luit.

Toch is hij bijna nooit opstandig. „Hij is de meest blijmoedige man die ik ken," zegt zijn vrouw.

Luit verschanst zich achter humor.

Smakelijk vertelt hij hoe hij toch in militaire dienst moest, hoewel zijn ogen hem toen al danig in de steek lieten. „Foutje van de keuringsarts. Ze hebben me daar nog tweeëneenhalve maand gehouden. Dat kwam waarschijnlijk doordat ik per ongeluk een keer met mijn geweer precies in de roos mikte."

En over vrouwelijk schoon praat Luit ook vrolijk mee. „Op het werk hadden ze het over een meisje dat er leuk moet uitzien. Ik zei: dan moet je die-en-die eens bekijken, dat is pas een stuk. Vroegen ze stomverbaasd hoe ik dat wist, want het was nog waar ook."

Dan wordt Luit weer serieus. Laat doorschemeren dat hij af en toe zijn lot wel eens vervloekt.

„Mijn wereld is zo klein geworden. Werk, thuis, kerk, dat is het zo'n beetje. Vroeger ging ik nog wel eens fietsen met mijn zoons. Op de tandem, ik natuurlijk achterop. Of wandelen met mijn vrouw, maar dat komt er ook niet meer van omdat ze reuma heeft. En met zwemmen, dat ik altijd heel graag gedaan heb, ben ik ook gestopt. Het is zo druk in de zwembaden. Iedere keer weer die reacties als ik tegen iemand aanzwem."

Toch kan Luit zich nog een erger handicap voorstellen: doofheid.

„Met een dove zou ik nooit willen ruilen. Doven raken nog geïsoleerder dan blinden. De maatschappij heeft meer begrip voor blinden. Dat iemand blind is kun je immers zien. Doven zijn vaak heel wantrouwige mensen en dan kun je volgens mij weinig plezier in het leven hebben. Dan kun je nog beter blind zijn.

Maar om weer te kunnen zien, zou Luit best een been af willen staan, zegt hij. „Als dat de prijs was die ik moest betalen, zou ik meteen akkoord gaan. Er worden tegenwoordig zulke goede protheses gemaakt dat je een been amper zult missen."

Over het antwoord op de vraag wat hij dolgraag eens zou doen als hij niet blind zou zijn, hoeft Luit geen seconde na te denken. „Autorijden. Dat lijkt me machtig. Achter het stuur van een auto zitten en dan een hele snelle, dat zou ik fantastisch vinden. Maar ja, als je dezelfde vraag zou stellen aan iemand in een rolstoel zal hij waarschijnlijk zeggen: hardlopen."

Luit heeft geen blindegeleidehond. Zijn vrouw stak daar een stokje voor. Zij moet niets van honden hebben. „Dan houdt het op. Toch vind ik dat wel eens jammer. Met een blindegeleidehond zou ik in ieder geval wat verder kunnen wandelen. Nu heb ik te weinig lichaamsbeweging. Mijn buikje heb ik echt niet van te veel eten."

Over een paar jaar mag Luit in de vut. Of beter gezegd: moet. Hij ziet er als een berg tegenop. „Wat moet ik met al die vrije tijd? Ik kan toch moeilijk de hele dag lezen of naar muziek luisteren. Klussen in huis of tuinieren kan ik niet. Ik ben zo beperkt in mijn mogelijkheden dat ik wel eens bang ben dat ik me stierlijk ga vervelen."

En Luit wil per se geen zeurpiet worden. „Als blinde ben je toch al een blok aan het been voor anderen. Zo denk ik er tenminste over. Je belemmert iedereen in zijn bewegingsvrijheid. Mensen moeten altijd rekening met je houden. Ik heb me wel eens over laten halen om mee te gaan naar een receptie. Daar sta je dan op een gegeven moment moederziel alleen. En dan komt er iemand op je af die uit medelijden wat vraagt, maar het antwoord niet eens afwacht. Ben ik nog druk aan het praten als die man al lang is weggelopen. Dan kan ik wel door de grond zakken, want ik heb nog steeds geen eelt op mijn ziel."

Maar de humor overwint altijd.

Daags na het interview hangt Luit aan de telefoon. De fotograaf is juist op bezoek geweest.

„Zeg, je stuurt me die foto's toch wel op, hè? Niet dat ik er zelf wat aan heb, maar het is leuk voor de familie. Of kunnen jullie ze soms ook afdrukken in reliëf?"

Dokter als patiënt

DOOR RENÉ ROOSJEN

„Ik stond midden in Berlijn. Van het ene moment op het andere was er iets mis: ik hoorde mezelf dingen zeggen die ik niet bedoelde en ook niet van plan was om te zeggen. M'n spraakcentrum moest zijn aangetast. Dat kon niet anders."
Een terugblik van dokter P. Peerenboom, zeventien jaar chirurg geweest en plotsklaps (nu twee jaar geleden) afasiepatiënt. Met ijzeren wilskracht hersteld. Na enkele maanden leek hij alweer de 'ouwe', maar het was knokken. Woord voor woord terughalen. En hij praat weer honderduit.

Voor mij een persoonlijkheid die meer aanspreekt dan mensen die voor beroemdheden doorgaan.
Oud-wereldkampioen formule-I James Hunt, de Maharishi Yogi, Ruud Lubbers... Aardig om ze ooit gesproken te hebben, maar voor mij leggen ze het af bij deze arts om de hoek.

Met medische kennis van zaken, en met veel gevoel voor humor kan hij precies navertellen wat hem overkomen is. In Berlijn maakte hij met een van z'n zonen een ommetje, op weg naar de Kurfürstendamm. Toen hij 'broer' tegen zijn zoon begon te zeggen, zonder dat hij dat wilde zeggen, besefte hij als arts dat het spraakcentrum van Broca een deuk had opgelopen. Dat zou zelfs volledig in de war raken. „Wonderlijk, over alle begrippen kon ik normaal denken, maar zelfs de meest eenvoudige woorden wist ik niet te vinden."

Eén ding wist hij zeker: niet in Berlijn blijven, maar terug naar Roermond. 'Je spraakcentrum, man,' zei een oud-collega, die hem opving. 'Gelukkig,' dacht Peerenboom, 'Ik hoef geen moeite te doen om dat uit te leggen. Ik hoef alleen maar te knikken...'

Peerenboom is nu 76; hij was dus al een tijdje met pensioen. Maar toch, zeker in het ziekenhuis ben je nog voor velen de chirurg dokter Peerenboom. En dan word je in je eigen ziekenhuis opgenomen, zonder dat je één woord kunt uitbrengen... IJdelheid blijkt hem vreemd.

Leuke voorbeelden dist hij op die hem op de goede weg terugbrachten. Het begint met hiërogliefen en tekeningetjes over elementaire dingen als eten en drinken. En dan komt toch weer de kennis van de moedertaal en van vreemde talen naar boven. Hij dacht bijvoorbeeld 'zalm' maar noteerde 'laks' (Zweeds voor zalm), of 'sammel'; lees het als verbastering van 'saumon'.

Peerenboom wist: wie een beetje wil spreken, moet tweeduizend woorden tot zijn beschikking hebben. „Ik heb uren, dagen op woorden zitten broeden. Snel spreken was er niet bij. Ik sprak de hele dag. Ook als de verpleging binnenkwam. Steeds meer woorden kwamen bovendrijven. Zinnen maken is een hele klus. Leuke oefeningen die logopedisten daarvoor hebben. Zo van, zeg eens na: 'de derde rijdende artillerie-brigade', enzovoort"

Peerenboom was als chirurg al een tijdje uit het ziekenhuis weg. „Wisten die jonge verpleegsters veel... Meneer Peerenboom, de gebraden worstjes zijn lekker vandaag. Met zinnen ging het nog niet zo snel. Dus aten we worstjes," weet de arts nog.

Om goed met afasiepatiënten om te kunnen gaan, blijkt geduld het trefwoord, is Peerenbooms ervaring. Dat zegt een man die heel wat te vertellen heeft. Al was het alleen al over z'n reizen: Moskou, Helsinki, met de jeep door de Sahara.

Wat ging er nu mis in Berlijn ? De medicus Peerenboom: „Oorzaken kunnen zijn een embolie (een stolsel dat een vaatje verstopt heeft), een gebroken vaatje of een stolling ter plaatse, een hersentrombose. In vaktermen is er sprake van een Cerebraal Vasculair Accident (CVA). Er kan ook een voorbijgaande vaatkramp optreden, een TIA (Trancient Ischaemic Attack). Dat kun je pas post-mortem (na de dood) mogelijk vaststellen."

Voor Peerenboom die het leven volop geniet, mag dat onderzoek nog lang op zich laten wachten.

● De Pasupathy's en de Jaspers: Problemen met buitenlanders, maar niet met deze. Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

De buurt vroeg zich af waarom ze niet protesteerden. Er kwamen immers 'zwarten' naast hen wonen. De Valkenburgse familie Jaspers haalde nuchter haar schouders op. „Hé, dat zijn toch ook mensen!" De 'zwarten' zijn de familie Pasupathy uit Sri Lanka. Toen zij vijf jaar geleden schoorvoetend de Jasmijnstraat betraden, ontging hen dit gepraat van boze tongen volledig. Instinctief wrongen ze zich in allerlei bochten om zo 'Hollands' mogelijk te lijken. Terwijl op veel plaatsen in het land moord en brand wordt geschreeuwd als een 'zwarte' buur zich aandient, sloten de Jaspers en Pasupathies een vreedzaam pact. Ook nu de Tamils onlangs zijn verhuisd naar een ruimere woning in de buurt, blijven ze elkaar bezoeken.
Een tweeluik over vreemde luchtjes en op de tenen lopen door het huis.

Familie Doorsnee met een kleurtje

Tamils gewone buren in Valkenburg

...r Pasupathy staat rillend met ...vest over haar sari in de huis... Tussen het oerhollandse ...bankstel en de onverbeterlij... witte vitrages, is het enige ...je Sri Lanka nauwelijks met ...blote oog waarneembaar: een ...e kalender met Indiase jaar...

...milfamilie Pasupathy heeft ...afkomst verstopt in een ka... op de bovenste verdieping. ...staat de Hindoeïstische huis...pel waar elke ochtend de verre ...worden aanbeden.

...Pasupathy's voldoen in alles ...e omschrijving Familie Door... Man, vrouw en drie keurige ...eren. Allemaal strak in een ...ds keurslijfje. Hun zwarte ...vloekt bijna met deze kleur...omgeving.

...ls die zich buiten hun geboor...and begeven, passen zich vol... de Pasupathy's aan met het ...van een kameleon. „Wij zijn ...rustige mensen. We drinken ...we roken niet. Daarom heeft ...and last van ons," beweert ...zoon Atavan (23) schuchter.

...milie gaat bij gebrek aan een ...oetempel in de buurt elke ...naar de Sint Servaaskerk ...stricht. „God is toch overal ...de," glimlacht Malar Pasu... Een aanpassingsvermogen ...enig gelovige niet slecht zou ...

...ig gewroet blijkt bij die me...ose toch de angst om afge... of erger: weggejaagd te ..., mee te spelen. Zo erg, dat ...upathy's 's avonds op de te...door het huis lopen en de ra...cht zetten. „We moeten koste ...het kost voorkomen dat er ...en komen," zegt Atavan stel...

...enburg was voor de familie een verademing. Hun Hollandse avontuur was pas echt begonnen in de Heerlense wijk Zeswegen. Daar zijn volgens de Tamils 'wit' en 'zwart' strikt gescheiden. Hun enige contact was dat met andere buitenlandse gezinnen. Jongste zoon Pathman (15) ging er regelmatig op de vuist omdat hij uitgemaakt werd voor 'zwarte'. Pathman vond Zeswegen maar niks. „Daar grepen ouders niet eens in als ik werd gepest door hun kinderen."

Toen ze met die ervaring in het achterhoofd hun nieuwe stekkie in Valkenburg betrokken, waren ze bang voor wat hen te wachten stond. Een buitenlands gezin gaat niet zo maar ergens wonen. „Het is elke keer weer afwachten hoe onze komst valt," meent Atavan.

En dan begint de integratie, zoals dat zo mooi heet, voorzichtig met een kopje koffie. Hoewel ze het zelf niet drinken hebben de Tamils altijd een pak koffie in huis voor de buren. Met de Jaspers klikt het meteen. De tuin blijkt de gemeenschappelijke vriend. Als de Pasupathy's de eerste schreden in hun voortuin zetten, steken de Jaspers bereidwillig de helpende hand toe. Andersom houdt vader Siva met de elektrische maaier ook het gras van de Jaspers kort.

Het werd een contact zoals buren dat zo vaak hebben. Vriendelijk, behulpzaam, maar formeel en op een afstand.

Dat achter die vitrages in de Valkenburgse huiskamer gesproken wordt over zaken als uithuwelijken, bruidsschat én niet te vergeten de angst voor racisme, kunnen de buren nauwelijks bevroeden. Zij zien alleen een hardwerkende, beleefde familie.

Vooral Atavan die het meest zijn best doet om een goede indruk te maken op de buurt, lijdt onder deze geestelijke vermomming. Zodanig dat zijn moeder zich zorgen over hem maakt. „Vroeger in Sri Lanka was hij een spontane jongen met veel vrienden," vertelt ze. „Maar sinds we hier zijn, is hij bang." Atavan, die verlegen glimlacht bij deze ontboezeming van zijn moeder, knikt bevestigend.

„Ik voel me gewoon zo zwart, zo anders. Ik heb het gevoel dat iedereen naar mij kijkt," begint hij iets openhartiger. „In de trein ga ik ook altijd apart zitten, terwijl ik heel graag met mensen wil praten. Maar dat durf ik niet omdat ik het gevoel heb dat ik er niet bij hoor. Als ik me beter kon uitdrukken in het Nederlands zou het minder erg zijn. Maar de taal is zo vreselijk moeilijk."

Na dit relaas valt een pijnlijke stilte in de huiskamer. Pathman, de luidruchtigste van de familie doorbreekt de stilte met een filosofische bespiegeling. „Je voelt op zo'n moment wat je achter hebt gelaten," zegt hij plechtig. Zelf is hij het meest ingeburgerd. Als enige in de familie heeft hij die onmiskenbare zachte 'g'.

Als voor hem een vriendje van school belt, luistert de hele familie aandachtig mee. Met een blik in de ogen van 'er zal toch niets aan de hand zijn.' Toch heeft de jonge Pathman zijn wilde haren voor een groot deel in Sri Lanka achtergelaten. De 15-jarige kan namelijk verrassend serieus uit de hoek komen. „Je voelt je hier thuis maar ook net niet," zijn zijn ietwat treurige woorden.

Zijn zusje Vasuki (12) kijkt met moeder haar huiswerk door. Een belangrijk devies van de familie is: goed je best doen op school. „Als je een hoge functie hebt, doen ze je niets," verklaart Atavan die zelf in Heerlen op de mts zit. „Als buitenlander word je als eerste ontslagen," weet mavo-scholier Pathman. „Pas als ik een diploma heb, voel ik me beter in Nederland. Dan word je tenminste niet meer voor crimineel aangezien," zegt Atavan enigszins cynisch.

De woorden Sri Lanka worden tijdens het gesprek angstvallig vermeden. Het land lijkt ook zo ver weg bij de aanblik van de kerstversiering die de familie volgens Hollandse traditie achter het raam heeft gezet. „Het heeft geen zin om aan Sri Lanka te denken," zegt Atavan ontnuchterend. „We kunnen daar voorlopig toch niet meer naar toe. Daarom moeten we ons best doen er hier iets van te maken," besluit hij bijna hoopvol.

door STEP VAESSEN

'Onze buren dat zijn andere buitenlanders'

De geurtjes en de wasemkap

De tafel in de woonkamer ligt bezaaid met speelgoed. „De kinderen hebben boven geen plaats om te spelen," verontschuldigt Philomena Jaspers zich. „Het huis is erg klein."

Op de kast staan beeldjes uit Thailand, de muren hangen vol met doeken uit Indo-China. „We hebben zelfs iets uit Sri Lanka hier staan," wijst Wiel Jaspers. „Dat heette toen nog Ceylon," weet hij.

Globetrotters zijn de Jaspers niet. De reisgekke zus van Philomena heeft dit allemaal voor hen meegebracht. Sri Lanka kennen ze alleen van de televisie en van hun oude buren, de familie Pasupathy.

„Voordat we ze hadden gezien, vertelde iedereen ons al dat er zwarten kwamen wonen," vertelt Philomena. „Het meest hypocriete vond ik nog dat de man die toen het hardste schreeuwde, vlak daarna bij de Pasupathy's in de tuin stond te werken."

Tussen hun dochter Dorthe (8) en de dochter van de Tamils ontstond een hechte vriendschap. Dit ondanks het leeftijdverschil van vier jaar. Volgens Philomena hebben de kinderen een speciale band omdat Dorthe gedeeltelijk doof is en Vasuki gepest wordt met haar huidskleur. „Twee buitenbeentjes, dat schept een band." De praatgrage Valkenburgse haalt een grote bruine pop tevoorschijn. „Kijk, deze heeft Dorthe naar Vasuki genoemd."

Ondanks het goede contact met hun buren, hebben de Jaspers problemen met de komst van veel buitenlanders naar Nederland. „Sinds er vluchtelingen in Valkenburg zijn, wordt er veel meer ingebroken," beweert Philomena stellig. „Ze mogen blij zijn dat ze hier worden opgevangen," moppert ze. Maar hoe zit het dan met de Pasupathy's? „Dat is iets anders, dat zijn andere buitenlanders. Dat is gewoon een nette familie. Zij hebben zich aangepast," zegt ze bijna verbaasd over die vergelijking.

Wiel is sinds een paar maanden werkloos. De garage had opeens geen werk meer voor hem. Philomena verdient hier en daar wat bij om de ergste pijn te verzachten. Toen buurman Siva Pasupathy nog geen vaste baan had bij Thermae 2000, wasten ze samen wel eens ergens af.

„Toen merkte ik wat voor misbruik wordt gemaakt van buitenlanders," zegt ze verontwaardigd. „De baas wilde mij meer betalen dan Siva maar dat pikte ik niet. Vrij snel daarna ben ik vertrokken."

Met lichte verbazing hebben de Jaspers de escapades van de familie Pasupathy in hun nieuwe vaderland gevolgd. „Mevrouw kende het gebruik van de wasemkap niet. De hele keuken zat dan ook onder de olie," lacht Philomena voorzichtig. „Maar als we dat dan vertelden, vergat ze het de volgende keer gewoon weer."

Ook aan de vreemde geuren die door de dunne wandjes kropen, moesten de Jaspers wennen. Vooral omdat Wiel niets van buitenlands eten moet hebben. „Mevrouw maakt wel eens van die rijstballetjes en die zijn vreselijk pittig," glimlacht hij.

De Pasupathy's zijn onlangs naar een groter huis in de wijk verhuisd. Een soortgelijk huis dat de Jaspers is aangeboden. „Daar hebben wij geen problemen mee. Wij kunnen dat simpelweg niet betalen. Meneer heeft gewoon een baan. Bovendien is dit huis voor drie grote kinderen echt te klein."

De Jaspers vinden dat buitenlandse buren iets extra's meebrengen. „Je leert op deze manier iets over een cultuur waar je anders niet snel mee in contact komt," vindt Philomena. „Zo zijn ze heel gastvrij en hebben ze vaak logees. Zelfs in hun kleine huis bleven gasten vaak een paar dagen. Van de andere kant vieren zij bijvoorbeeld geen Sinterklaas of verjaardagsfeesten. Wij hebben hun dochter daar van alles over verteld."
Jammer vinden ze dat het contact oppervlakkig blijft. Over Sri Lanka hebben ze bijvoorbeeld nog nooit iets van hen gehoord. „Maar ik denk dat het ontzettend pijnlijk is om daarover te praten," meent Philomena.

Praten op zichzelf is al een probleem. „De kinderen spreken wel redelijk Nederlands maar met mevrouw praat ik altijd met handen en voeten," vertelt de Valkenburgse. Wiel probeert het in het Engels.

Maar ondanks de gebrekkige communicatie merken de Jaspers dat de Tamils het moeilijk hebben in Nederland. „Je ziet dat mevrouw graag terug wil naar Sri Lanka. Ze kan maar moeilijk wennen hier," meent Philomena. „Ook al hebben ze hier een eigen televisie en een redelijk goed leven, dan nog blijven de roots trekken," vult Wiel aan.

„Het lijkt me ook ontzettend pijnlijk als je hier steeds wordt aangegaapt," zegt hij begrijpend.

Door de muur aan de andere kant, klinkt plotseling trompetgeschal. „Hoor je dat nou, dat noem ik pas overlast," foetert Wiel. „En dat gaat tot de carnaval zo door. En dat zijn Nederlandse buren. Zo zie je maar weer."

Hoog en laag

DOOR JOS FRUSCH

Verwarrend, die tegenstellingen.

Soms moet je ze letterlijk nemen, soms doorzien en de dubbele bodem ontdekken.

Nu eens zijn ze weerzinwekkend, dan weer geven ze het leven kleur.

En voor woordspelingen zijn ze vaak uitermate geschikt.

Neem hoog en laag, twee doodeenvoudige woorden die toch voor de nodige verwarring kunnen zorgen. Enkele voorbeelden:

De bas, de lage mannenstem, kan het hoogste lied zingen — of het hoogste woord voeren — zonder dat daarvoor vooraf bepaalde laaghangende lichaamsdelen het hebben moeten ontgelden. Castraten daargelaten. Bij hen is laag spel gespeeld om het hoogste woord er uit te krijgen.

Hetzelfde geldt voor de sopraan, de hoge vrouwenstem. Heeft ze het hoog in haar bol, is ze hooghartig, dan kan men haar een toontje lager laten zingen zonder het nu meteen op haar stembanden gemunt te hebben.

Dat hoge bomen niet alleen veel wind vangen maar ook laag kunnen vallen, mag duidelijk zijn.

Net zoals mensen uit hoge kringen aan lager wal kunnen raken en mensen uit lage kringen hoog kunnen vliegen. Zonder ook maar één keer het luchtruim gekozen te hebben.

De verwarring is soms groot.

Ze is een hooggehakte dame een vrouw met hoge hakken, maar bent u met een hoogborstige dame op stap, dan hoeft dat niet per se te betekenen dat wulpse mannen voortdurend in haar décolleté zitten te gluren. Meestal niet zelfs.

Hetzelfde geldt voor de zwangere vrouw die haar verwachting hoog gespannen heeft. Het kan betekenen dat haar buik zowat op springen staat maar het kan ook — meestal — betrekking hebben op de staat van 'opwinding' waarin ze verkeert.

Over opwinding gesproken. 'Hij loopt op hoge poten', 'Het zit hem hoog', 'Hij neemt het hoog op' zijn uitdrukkingen die een bepaalde opgewonden gemoedstoestand aangeven. Om nog maar te zwijgen van het hoogtepunt, dat meestal intenser wordt naarmate het spel 'lager-bij-de-grond' — maar het liefst op een hoogpolig tapijt — gespeeld wordt.

Tegenstellingen verlevendigen de taal. Hun paradoxale vlag dekt niet altijd de lading.

Zo moet een wielrenner juist niet in een afdaling diep gaan, maar als hij tegen de flanken van een of andere Alpenreus omhoog klimt. En bereikt hij eindelijk kreunend en steunend de top, dan zal er van een hoogtepunt normaal gesproken absoluut geen sprake zijn.

Al beweren fantasten bij hoog en laag dat een en ander best samen kan.

Een jockey kan ook als hij zijn stokpaardje berijdt, hoogdravend zijn, terwijl een onderkruiper heel goed — vaak zelfs — uit de hoogte kan doen.

Kortom, tegenstellingen horen bij de taal. En bij het leven. Wat is er mooier dan uit een diep dal komend de hoogste toppen te bereiken. Of hoog van de toren kunnen blazen dat je diep gezonken was.

Het zijn die tegenstellingen die de spanning erin houden.

Wat u van dit alles kunt opsteken?

Dat een column over tegenstellingen laagdrempelig kan zijn.

Hoogstens.

Al moet u geen spijkers op laag water gaan zoeken.

Laat dat maar over aan die omhooggevallen typetjes...

● *Door en weer en wind op de fiets naar het werk. Maarten van Hulst is een van de weinigen die dat voor het milieu overheeft.* Foto: FRANS RADE

Op de trappers door dichtstbeblikte land

Uitgerekend fiets van milieubewust raadslid gestolen

Het klavertje-4 voor de voordeur liet hij plaatsen zonder vooraf met zijn vrouw te overleggen. Gerda is het nu, die het troittoir ook op verantwoorde wijze moet schoonhouden. Met een brede lach om haar *wereldverbeteraar*. Maarten van Hulst haalde onlangs de (landelijke) pers omdat zijn fiets werd gestolen. Niets bijzonders, ware het niet dat de Landgravenaar de fiets propageert als hét alternatief voor de wagen. Niet pro auto, zoals Hans Grashoff van de gelijknamige belangenvereniging, maar contra. Realist versus hemelfietser?

De gassen in het Rotterdamse fabrieksdorp de Heiplaat benamen hem de adem. De hoge schoorstenen het uitzicht, de scheepswerven en raffinaderijen de nachtrust. Heel anders, de Rijnmond dan het pittoreske Zuid-Limburg. „In deze provincie en in Brabant is het nog goed toeven, maar constante zorg is ook hier op zijn plaats," meent Maarten van Hulst (53). Socialist, milieustrijder, en bovenal bezorgd burger.

Zo'n 22 jaar geleden keerde hij zijn thuishaven rigoureus de rug toe. „Tussen die rommel wilde ik niet langer m'n leven doorbrengen: dan zat de auto onder de verfspetters, een andere keer was het wasgoed zwart van het roet. Veel van mijn collega's woonden buiten, in een leuk huisje en ik zat er midden in met mijn gezin. Steeds meer ging ik me realiseren: dit is het niet."

Van Hulst ging op zoek naar een leefbaar plekje voor zijn familie en dus ook naar een nieuwe baan. Hij verruilde zijn oude stek op een werkplaats voor onderzeeboten voor de functie van planner/coördinator bij het Landgraafse Mayfran. „Onderzeeboten, daar zat ook weinig toekomst meer in."

Alleen het harde accent herinnert nu nog aan *Rotjeknor*, want hij is in de tussentijd stevig geworteld in Landgraaf. Een typische herindelingsgemeente: grootstedelijke allure, weinig stadse problemen.

Ruimtelijke Ordening is nog steeds zijn stokpaardje, maar nu in een veel breder kader. Van Hulst maakt zich in huiselijke kring en als raadslid sterk voor een beter woon- en leefklimaat. In nogal wat raadsvergadering zijn er vurige pleidooien te horen over de noodzaak van gescheiden afvalinzameling, de Milieu effect-rapportages en bodemsaneringen. Ook een Landgraafs fietspadenplan kan rekenen op zijn voortdurende aandacht.

Is de Limburger milieubewust? „Matig," klinkt het kort en krachtig.
„Het kan véél beter. We moeten ons echt realiseren dat we met z'n allen het milieu aan het verprutsen zijn. Maar dat zien we niet," vreest hij.

Hij draagt zijn eigen steentje bij, op een heel eigen manier ook. Milieufreak, klinkt het gekscherend in Landgraaf als hij weer eens ergens arriveert met piepende remmen. Van z'n fiets. Hij is pro. Zéér zelfs. „In het dagelijks leven probeer ik zoveel mogelijk per fiets te doen. Voor mij betekent dit, dat ik door weer en wind naar mijn werk trap, of naar Heerlen of Maastricht."

Regenpak versus maatkostuum.

Heeft Van Hulst niet makkelijk praten met zijn werk op het Strijthager industrieterrein en zijn woning op een steenworp afstand in het kerkdorp Nieuwenhagen? Licht verontwaardigd: „Veel mensen in een soortgelijke situatie nemen nog wel de auto. Voor mij is het ook weleens verleidelijk, hoor. Zeker als het pijpestelen regent of nu met die winterse buien."

Maarten van Hulst blijft de fiets trouw. „De auto heb ik hooguit nog één keer per maand nodig, als ik bijvoorbeeld ergens een dia-presentatie moet geven. Met zo'n scherm en een projector onder de arm fiets je wat moeilijk. Gerda en ik overwegen de wagen helemaal van de hand te doen. Onze dochter wil hem wel graag hebben. Misschien is de fiets niet ideaal hier in Limburg, maar het kan en je moet ergens beginnen."

Hij spuit enkele wetenswaardigheden: „Nederland is het *dichtstbeblikte* land ter wereld met 140 auto's per vierkante meter. De CO2-uitstoot is debet aan het broeikaseffect, verzuring en smog." Met een bezorgd gezicht: „Die aantallen moeten omlaag. En snel ook. Als we het autoverkeer al maar eens met de helft kunnen verminderen, dat zou een hele hoop ellende schelen. Zoals het er nu uitziet hebben we in Nederland in 2010 om en nabij de acht miljoen auto's. Waar zijn we dan mee bezig?"

Zijn fiets*lobby* liep onlangs wel op een heel vreemde manier spaak: zijn rijwiel werd voor het gemeentehuis gestolen door een grijpgrage puber. Juist toen Van Hulst stevig in het zadel zat tijdens een commissievergadering over milieu en de Landgraafse zorg daarover.

„Grote hilariteit natuurlijk, toen uitgerekend míjn fiets na afloop weg was. Bóós, toen was ik zó vreselijk boos. Het was zo contra waar ík voor sta." Van Hulst loopt nog rood aan.

Maar twee dagen later werd zijn fiets keurig thuisbezorgd door de politie in zijn woonplaats. Dolblij? „Túúrlijk, die diefstal raakte me in mijn hart. Die fiets gaat me aan het hart, dat is materie waar ik iedere dag weer heel bewust mee bezig ben."

Het avontuur kreeg nog een staartje: publiciteit en sympathie voor Maarten van Hulst en zijn ideeën. 'Hoe is 't met de fiets?' klinkt het nu wekelijks talloze malen. En een enkel collega-raadslid komt ook al met de fiets naar vergaderingen. Ook een tegenstelling: een negatieve daad, die onverwacht positief uitvalt.

● *Autopromotor Hans Grashoff: „Automobilist anno '93 geen milieu-crimineel."* Foto: COR VOS

Een automobilist zonder 'etiketje'

'Pro Auto'-man doet glas in glasbak'

De auto is allang niet meer vervuiler nummer een. De industrie heeft de laatste jaren veel gedaan om onze wagens 'milieuvriendelijker' te maken. Hans Grashoff (47) omschrijft zichzelf als een automobilist zonder etiketje. Het stigma van vervuiler heeft hij van zich afgeschud. Bewust.
Sterker nog, ruim drie jaar geleden richtte hij Pro Auto op. Een belangenvereniging voor automobilisten, zoals de naam al impliceert.

Grashoff noemt de ontwikkeling van loodvrije benzines, zuinige motoren en de katalysator als dé voorbeelden van de *schone auto*.
„De uitstoot van een auto wordt voor 80 tot 90 procent gereduceerd. Motoren zijn door de moderne technische aanpassingen tot 30 procent zuiniger geworden, me dunkt."

Grashoff en de zijnen maken zich sterk voor de auto en zijn bezitter. Ageren bijvoorbeeld tegen kostenverhogingen (accijns op benzines) en beleidsaanpassingen van de regering.
„Als onze vriend milieuminister Alders de maximumsnelheid wil terugbrengen van 120 naar 100 kilometer per uur, dan komen we in het geweer tegen zo'n onzalig idee," verklaart hij. Een ander voorbeeld is de wet-Mulder. „Hierbij zouden fietsers tot 13 jaar bij voorbaat niet-schuldig zijn aan een ongeval waarbij ook een auto betrokken is. Je reinste flauwekul."

De Pro Auto-oprichter en voorzitter stapt zonder gewetensbezwaren in zijn automobiel. „En velen met mij, want de milieubelasting van wagens valt tegenwoordig echt wel mee. Zwaar overdreven, die verhalen over de CO2 uitstoot. Wij mensen ademen met z'n allen toch ook een flinke hoeveelheid van datzelfde gas uit," zegt hij.

Milieubewegingen spelen vaak in op – ongefundeerde – angsten van mensen volgens Grashoff. „Dat de temperatuur op aarde zou stijgen door CO2 is nooit wetenschappelijk bewezen. Met zulke on-onderbouwde stellingen maak je mensen alleen maar bang."

Helemaal schoon krijg je een auto nooit, geeft Grashoff toe. Om er meteen aan toe te voegen: „Maar dat krijg je de wereld ook niet. Er komt alleen minder uitstoot als iedereen minder gaat rijden, maar dan ook iedereen. Een *idée-fixe*."

Waarom is hij zo pro auto? „Je kunt zonder omwegen van A naar B reizen, zodat je een aanzienlijke hoeveelheid tijd wint. De auto is bovendien comfortabeler dan de fiets en veiliger dan het openbaar vervoer, denk maar aan zakkenrollers bijvoorbeeld of overvallers. Ook heb je meer privacy in je eigen wagen: je kunt zelf beslissen over je gezelschap, een sigaretje roken, de radio afstemmen op jóú muziekvoorkeur."
Nadelen kan hij weinig opnoemen. „Ja, een eigen wagen blijft toch duurder," zegt hij.
Grashoff is wél een voorstander van het allengs oprukkende *carpoolen*. „En je hoeft ook echt niet met de auto naar de sigarenboer op de hoek van de straat. Pak dan inderdaad even de fiets, er bestaat nog wel zoiets als een eigen verantwoordelijkheid."

Voor woon-werkverkeer propageert hij toch de auto. „Het openbaar vervoer is in Nederland absoluut geen alternatief, daardoor moet het netwerk eerst ingrijpend uitgebreid worden. Mensen die, ik noem maar wat, naar Utrecht moeten en een kaartje kopen voor de 1e klas zijn in de praktijk vaak gedwongen om te staan door de drukte. Nou dat gebeurt je ook één keer... En dan de reistijden."

„En ook privé stuit je op de nodige problemen," vervolgt Grashoff. „Als je in het weekeinde moet voetballen of tennissen, dan hoor je vaak al om half negen op het veld te staan. Zeker als je geen topsporter bent en je club ergens in de onderste regionen van de competitie speelt. Probeer dan maar eens op tijd te zijn, dat is met trein of bus een hele toer."

Iets voor de bevlogen milieu-activist, dus? „Theoretisch is het een mooie verhaal van de overheid: uit de auto, in de trein. Maar in de praktijk gaat het gewoon mis. En wel om een aantal simpele, maar praktische redenen."

Volgens Grashoff is de automobilist het stigma 'vervuiler' allang kwijt. „Het gaat langzaam de goede kant op. Het is nergens meer voor nodig om je bezwaard te voelen als autorijder. Een automobilist hoeft zich anno '93 geen milieucrimineel te voelen."

Grashoff waardeert de zorgen van milieugroeperingen wel. Wat zou hij tegen die mensen willen zeggen?
„Dat de autoindustrie jaarlijks ongeveer 55 miljard gulden investeert om auto's schoon en voortdurend schoner te maken. Het groen langs de snelwegen ziet er toch ook prima uit. Die bomen hebben zelfs CO2 nodig. Dat gas zetten ze om in zuurstof."

Grashoff is naar eigen zeggen redelijk milieubewust. „Thuis in Bruinisse zamel ik het afval gescheiden in. Blik trap ik plat tot een keurig pakje en dat gaat vervolgens naar de oud-ijzerhandelaar. Groente-fruit-en tuinafval hou ik ook apart, net als oud-papier. En het glas gaat in de glasbak."

Milieubewust tot aan de voordeur?
„De affiniteit met auto's en bestuurders doet hier niets aan af. Pro Auto kan overigens in toenemende mate rekenen op steun."
Zo'n 7000 begunstigers betalen jaarlijks ongeveer een tientje om de organisatie draaiende te houden. Grashoff: „Mensen zijn blij met ons, ze horen eindelijk eens iets positief over de auto."
Tegengas, letterlijk en figuurlijk.

door MONIQUE PARREN

Jovi en bovi

PIERRE ROUSSEAU

De een mag een paard stelen, de ander mag niet eens over de schutting kijken. Een oud spreekwoord dat bewijst dat er ook vroeger heel merkwaardige tegenstellingen bestonden in onze maatschappij. Wat de een vanzelfsprekend mocht, was voor de ander verboden terrein. Onrechtvaardig maar als in die tijd geregeld voorkomend verschijnsel wel boeiend. Voorbeelden waren er genoeg.
Ik zie zo'n veertig jaar geleden op de middelbare school een medescholier, die Chrit heette en een paar klassen hoger zat, nog met zijn tas onder de arm rustig over de speelplaats komen aanstappen, terwijl de bel al lang was gegaan. Chrit was een notoire telaatkomer. Ondanks dat de lessen al aan de gang waren, maakte Chrit nog even een babbeltje met de concierge en stapte toen rustig als een leraar de klas binnen. De geruchten gingen dat hij nooit 'op retenu' hoefde te komen, dat was strafschrijven onder toezicht op woensdagmiddag, als sanctie onder andere voor telaatkomen. Fietsten en renden de andere leerlingen zich de benen uit de plusfours om op tijd binnen de poort te zijn, en alvast een smoes bedachten waar de conciërge openlijk de spot mee dreef, Chrit had daar geen boodschap aan. De een mag wat de ander niet mag. De Romeinen wisten het al: *Quod licet Jovi non licet bovi,* wat Jupiter mag, is de os nog niet toegestaan. Vooral bij onderwijs en verenigingsleven had je het verschil tussen Jovi en bovi. Ook in mijn welpentijd ben ik ermee geconfronteerd. Ook daar waren enkele padvindertjes bevoorrecht. Als andere padvinders iets hadden uitgevreten, moesten die rondjes lopen op de speelplaats of werden ze, in ernstige gevallen, voor een tijdje geschorst. Maar er waren bepaalde knapen die altijd vrijuit gingen. Ik was er intuïtief van overtuigd dat hier een oude hopman de hand in had. Hij was een wat excentrieke persoon en ik weet nog dat hij net als alle padvinders in die tijd een korte broek met zeer wijde pijpen droeg; in zijn geval kon je gerust van een broekrok spreken. De hopman was ook de leider van de voortrekkers, dat was de oudere elite-garde binnen de padvinderij. Het toeval wil dat het woord 'voortrekken' het Limburgse werkwoord is voor het bevoorrechten op onrechtvaardige gronden van een of meerdere personen.
Maar niemand protesteerde. Was het vreemd? Zelfs in de bijbel, die vroeger op school intensief werd bestudeerd, wordt er in dit opzicht duidelijk met twee maten gemeten. Als ik gedurfd had, zou ik de godsdienstleraar, die nooit werd tegengesproken omdat alleen HIJ het woord had, hebben aangesproken op zijn uitleg van de parabel van de Verloren Zoon. Een van de meest markante verhalen uit het Nieuwe Testament, waarin doorgaans toch het goede wordt beloond en het kwade wordt gestraft. Had volgens de parabel de jongste zoon, pa's oogappel, het niet klaargespeeld zijn erfdeel op te eisen waarmee hij vrolijk aan de zwier gaat? Het verhaal is bekend. Uiteindelijk wordt hij, blut en berooid, door pa met vlag en wimpel ingehaald en krijgt hij de ereplaats aan het open haardvuur. Met rode oortjes en groeiende jaloezie hoort de oudste zoon, de Brave Hendrik, hoe Broer Losbol genoten heeft van braspartijen en orgiën, hoe hij zich met drank en vrouwen heeft vermaakt, wat hij heeft meegemaakt in de grote wereld. Al het geld verbrast en desondanks opnieuw getracteerd op het lekkerste wat in huis is. Dat had Brave Hendrik hem eens moeten 'lappen', die had de kracht van vaders knuisten niet overleefd.

De een kan zich permitteren, waarvoor een ander zou worden gestraft. Komt dat ook nu nog voor, vraag ik me eigenlijk af. Er worden nog wel paarden gestolen, hetgeen overigens in de wet is verboden, maar het verbod om over een schutting te kijken, nee, dat kan vandaag de dag alleen nog maar een lachertje zijn.

Een kleine slanke vrouw met lange blonde vlecht. Ine Schenk in Maastricht, 52 jaar. Heeft alles bij elkaar 'vijftien jaar gezeten', zoals ze het noemt. In psychiatrische inrichtingen. Vastgebonden aan bed, platgespoten, behandeld met elektro-shocks en min of meer opgegeven. Inmiddels leidt ze al zeven jaar een 'normaal' leven. Maar ze blijft op haar hoede. „Manisch depressief ben ik tot aan mijn dood."

De patiënt is niet gek

'Manisch depressief tot aan mijn dood'

„Eén klein spuitje betekent voor mij de hemel op aarde. Sinds zeven jaar krijg ik elke twee weken een medicijn toegediend waardoor ik normaal kan functioneren. Geen kalmerend middel, maar een stof die in mijn hersenen te weinig wordt aangemaakt. Voor die tijd was mijn leven een hel.

Het zit in de familie. Mijn vader heeft de laatste zeventien jaar van zijn leven in Vijverdal doorgebracht. In zijn familie komt veel krankzinnigheid voor, ook mijn oma en mijn tante leden er aan. Papa en mama zijn volle neef en nicht van elkaar, dus dat heeft het alleen maar versterkt.

Aan mijn eindcijfers van de Mulo kun je achteraf zien dat het toen al niet goed met me was. Negens en tienen voor de mondelinge examens, vijven en zessen voor de schriftelijke. Toen ál dat wisselvallige. Bij het mondelinge kletste ik iedereen in het Frans, Duits en Engels van de sokken, bij het schriftelijke maakte ik er niks van. Hoge toppen, diepe dalen, dat is kenmerkend voor manisch-depressieven. Ik ben de oudste van zeven kinderen. De makkelijkste, volgens mijn moeder.

Op mijn eenentwintigste ging het voor het eerst echt mis. Mijn eerste vriend maakte de verkering uit, die durfde het niet met me aan. Toen heb ik 23 Vesparax-tabletten genomen. Dat is niet niks hoor. Na een paar dagen kwam ik bij in het ziekenhuis. Ze brachten me naar Calvariënberg, een ouderwetse psychiatrische inrichting.

Om te kalmeren stopten ze je een half uur in een koud bad. Maar ik was niet te kalmeren, met mij was geen huis te houden als ik manisch was. Ik maakte de hele afdeling gek. En dan zetten ze je maar weer in de isoleercel. Ik lag wekenlang met leren riemen vastgebonden in bed.

Daar ben ik heel wat keren geweest, net als later in Vijverdal. In totaal ben ik negentien keer opgenomen. Pas geleden hebben we uitgerekend dat ik vijftien jaar van mijn leven 'gezeten heb'.

Tussendoor heb ik zeker nog vijf pogingen gedaan om een einde aan mijn leven te maken. Ik deed het uit verdriet. Mijn depressies zijn heel diep. Het duurt vaak een jaar om er weer een beetje uit te komen. Als je dan weer een nieuwe terugslag aan voelt komen, schrik je je dood. Niet weer...

Als ik depressief ben dan wil ik alleen nog maar met een laken over mijn hoofd in bed liggen. Ik wil niet eten, niet drinken, me niet wassen, alleen maar huilen. Niet voor een dag, zoals wel meer mensen hebben als het tegen zit, maar een leven lang.

In een manische fase is het tegenovergesteld. Dan ben ik met geen tien paarden te houden. In zo'n periode liep ik op Vijverdal 's nachts wel eens weg en zwierf dan over het woonwagenkamp. Tussen grote honden en in een omgeving die absoluut de mijne niet is, maar dan ben je nergens bang voor. Die mensen gaven me dan een kopje koffie en belden de politie, die me terugbracht naar Vijverdal.

● Ine Schenk. Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

In zo'n periode ben je ontremd. Je smijt met geld, legt contacten met vreemden, slaapt 's nachts niet en bent onuitstaanbaar. Als ik zo was kon mijn familie er ook niet tegen om nog met me om te gaan. Daarna volgt de terugslag. Hoe hoger de manie, hoe dieper de depressie. Er over vertellen doet me nòg verdriet.

Gelukkig zijn de pieken en dalen er nu af. Al zeven jaar leid ik een normaal leven. Ik run mijn eigen huishouden, doe vrijwilligerswerk en heb goede contacten met vrienden en familie. Ik werk ook voor de stichting Pandora, die opkomt voor de belangen van psychiatrische en ex-psychiatrische patiënten en vecht tegen vooroordelen. Ik geef vaak voorlichting op scholen. Gewoon om te laten zien dat wij als het goed met ons gaat, heel normaal zijn.

Een ex-psychiatrische patiënt die door anderen geaccepteerd wil worden, moet niet provoceren. Je moet mensen de tijd gunnen om te laten zien dat je even gewoon bent als zij. Meer dan 'normale' mensen ben ik op mijn hoede. Ik zorg dat ik er tip- top uitzie, goed verzorgd en gekleed. Dat is zó belangrijk. Je moet de vooroordelen niet bevestigen.

Ik heb mezelf nooit als gek beschouwd. Alleen als iemand die psychische problemen had. Maar die zijn met praten en een beetje medicatie te verhelpen.

Mijn ziekte heeft me sterker gemaakt, ik kan knokken. Want als het aan de behandelaars had gelegen, dan had ik nog altijd 'gezeten'. Veilig tussen de muren van de inrichting. Heel comfortabel, met zwembad, creativiteitscursussen en dansavond. Maar dat wil ik niet.

Een goede medicatie, in mijn geval dat spuitje, is niet genoeg om de draad weer op te pakken. Een heel dierbare vriend heeft me weer leren leven. Want dat is niet eenvoudig als je zo lang uit de maatschappij bent geweest. En dát leren ze je in die inrichtingen niet. Als je ziet wat daar gebeurt... Ze luisteren niet naar je. Je krijgt sufmakende medicijnen in plaats van een gesprek. Dat maakte me vaak opstandig.

Nu kan ik me niet meer voorstellen wat ik toen allemaal deed. Ja, het is heel erg met me geweest...

Natuurlijk ben ik bang dat het nog eens terugkomt. Als ik ook maar iets voel, zoek ik hulp. Vier jaar geleden overleed mijn vader en vertrok ook die dierbare vriend naar het buitenland. Toen had ik het even heel moeilijk.

Ik ben heel tevreden met mijn leven zoals het nu is. Alleen de laatste tijd mis ik wel eens een partner. Ook op goede momenten heb ik nooit willen trouwen. Ik wilde het een man en kinderen niet aandoen om in sommige tijden met een zwaar ziek iemand opgescheept te zitten.

Toch heeft dat me het meeste verdriet gedaan. Ik had zo graag een gezin met kinderen gewild. Maar mijn ouders hebben me op mijn zesentwintigste min óf meer gedwongen om me te laten steriliseren. Anders zouden ze hun handen van me af trekken. Ik begrijp dat ze het goed bedoelden.

Tegenwoordig denk ik wel eens voorzichtig aan een relatie. Na zeven jaar 'gezond zijn' kan ik het er wel op wagen, denk ik. Lang heb ik gedacht dat ik nooit mee met iemand wilde samenwonen. Ik ben al vijftien jaar alle vrijheid kwijt geweest.

Maar nu mis ik het wel eens. Met iemand van wie ik echt hou, zou het wel kunnen. Het zou mooi zijn als hij al opa is. Dan kan ik lekker met de kleinkinderen naar de speeltuin."

'Ooit een normaal mens gezien? En, beviel het?' Zomaar een poster in een wachtkamer. Een voorgehouden spiegel, die jaren later nog in mijn geheugen is gegrift. Gek en normaal. Op papier vormen de woorden een tegenstelling. In het echte leven vullen ze elkaar aan, lopen in elkaar over. 'Ik heb me zelf nooit als gek beschouwd,' zegt een vrouw die een groot deel van haar leven in psychiatrische inrichtingen doorbracht. 'Het kan iedereen overkomen,' meent de psychiater.

Een gedreven vertellende man in een werkkamer in het Academisch Ziekenhuis in Maastricht. Professor dr. Herman Meïr van Praag, 64 jaar. Een 35-jarige internationale loopbaan in de psychiatrie, momenteel hoofd van het Academisch Psychiatrisch Centrum in Maastricht. Is blij dat zijn vak steeds wetenschappelijker is geworden en daardoor meer erkenning krijgt. „Het beeld van de psychiater die zelf een beetje gek is, is vervlogen."

De psychiater is normaal

'Iedereen kan over de rand vallen'

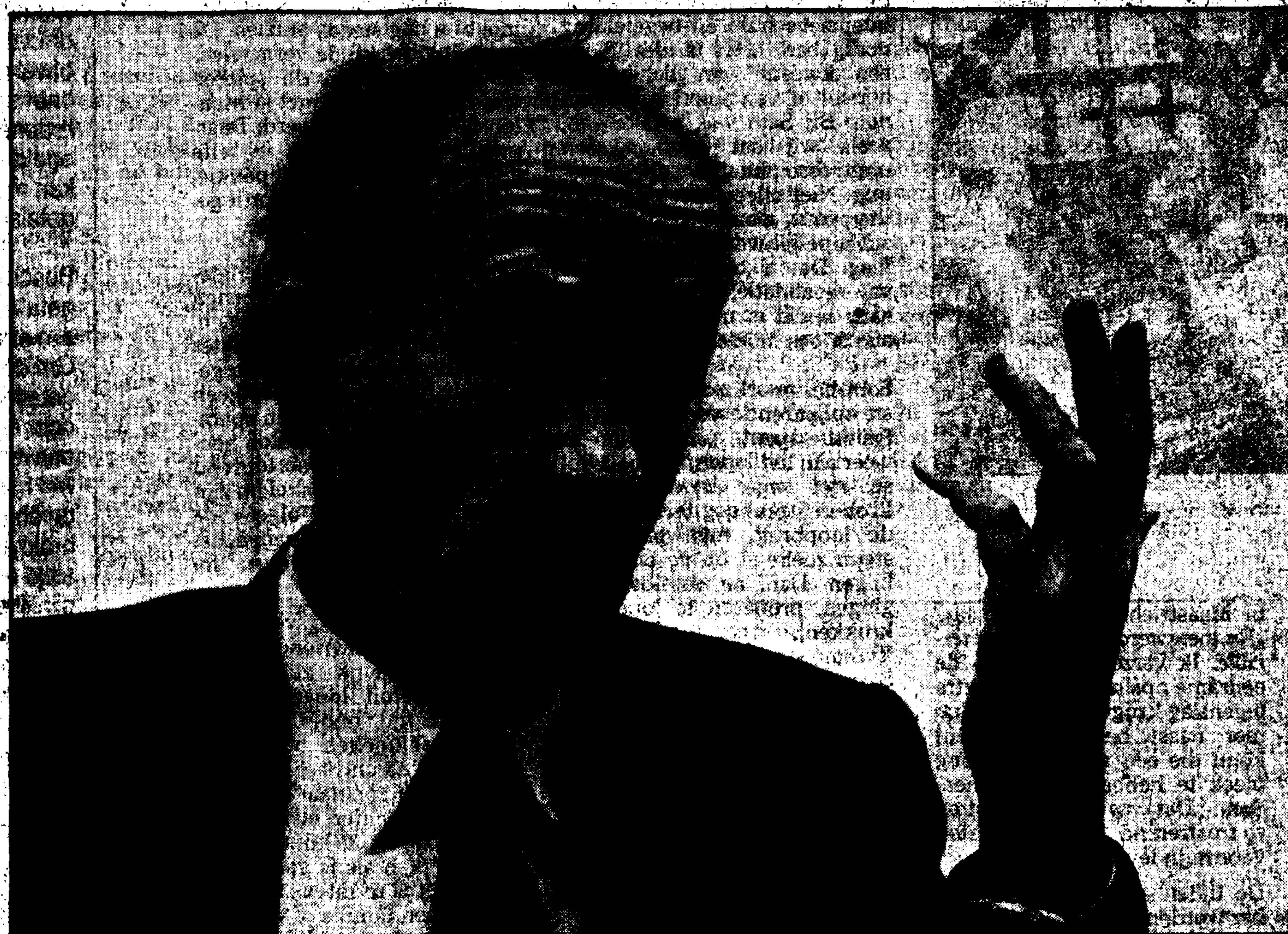
[Ps]ychiaters zijn normale men[sen]. Het beeld van de psychia[ter] die zelf een beetje vreemd is, [is] uit de tijd. Misschien trok het [vak] vroeger wel mensen aan die [voor] hun eigen problemen zeer [ge]ïnteresseerd waren in psychi[sc]he afwijkingen. Maar ik denk [dat] de karikatuur ook ontstaan [is] doordat het vak jarenlang ge[is]oleerd is, ook in de medi[sch]e wereld. Psychiatrie was [be]dreigend, beangstigend. [Daar]om maakte men het bela[che]lijk. Als je ergens om kunt [la]chen is het minder eng.

[Gel]ukkig is dat veranderd. Psy[chi]atrie wordt nu gezien als een [vol]waardig deel van de genees[kun]de. Het vak heeft zich ont[wi]kkeld. Vroeger was het sterk [geb]aseerd op theorieën en filo[sofi]eën, tegenwoordig ook op [emp]irisch onderzoek. Daarmee [is] ook het beeld van die rare [psy]chiater vervlogen.

[We] hebben de laatste tientallen [jare]n enorm veel bereikt in de [psy]chiatrie. Nu meten we afwij[kend] gedrag en kunnen aard en [ern]st vastleggen op een weten[sch]appelijke manier, waardoor [men] in New York en Amsterdam [deze]lfde uitkomst krijgt. Er [wor]den revolutionaire resulta[ten] behaald met medicijnen. [Ook] zijn er allerlei nieuwe psy[cho]therapieën ontwikkeld, [zoals] gedrags-, groeps- en ge[zins]therapie.

[Ik v]ind het een heel bijzonder [vak]. Je bent zowel met het [gees]telijke als met het lichame[lijke] bezig, het verband tussen [verst]oringen in de hersenfunctie [en] gedrag. Die combinatie boeit [me].

[Als] psychiater heb je veel con[tact] met mensen die, bijvoor[beel]d, depressief zijn, die wa[nen] hebben. Dat heb ik zelf [noo]it als een belasting erva[ren]. Ik vergeet wel nooit het [gevo]el dat ik had bij de eerste [schi]zofrene patiënt die ik zag.

● Prof. dr. Herman Meïr van Praag. Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

Het was een schokkende ervaring. Imponerend ook. Hoe kan een mens zo op een heel ander niveau functioneren, vraag je je af.

De tegenstelling tussen gek en normaal beschouw ik als oneigenlijk. Er is een vloeiende overgang van wat nog normaal wordt genoemd en wat gek. De meeste verschijnselen van psychiatrische patiënten kent de normale mens ook, alleen minder erg. Iedereen heeft wel eens last van stemmingsdalingen, angst of vreemde gedachten. Alleen gaat een normaal mens daarna over tot de orde van de dag. Hoeveel mensen verrichten geen dwanghandelingen, zoals bijvoorbeeld vijf keer de voordeur controleren als ze van huis gaan? Ook de gedachte aan zelfmoord komt in een normale bevolking veel voor. Bijna iedereen verwerpt het idee en gaat gewoon verder.

Ik denk dat ieder mens over de rand kan vallen. Het ligt eraan hoe vatbaar je bent voor geestelijke ziekten, of dat snel gebeurt. Je hersenen kunnen bijvoorbeeld zó gebouwd zijn dat ze minder goed angsten kunnen onderdrukken. Ook de structuur van je persoonlijkheid is van belang. Onzekere mensen neigen eerder naar depressies.

Ik vergelijk het wel eens met epilepsie. Lijders aan deze ziekte krijgen snel aanvallen. Maar als je een normaal mens op een bepaalde manier sterk prikkelt, krijgt hij ook een epileptische aanval.

Iedereen kan psychische klachten krijgen. Bij de meeste mensen is de kans daarop onder normale omstandigheden klein, maar veel groter onder abnormale omstandigheden. In Korea en in Vietnam bijvoorbeeld zijn veel meer mensen van het slagveld afgevoerd om psychische dan om lichamelijke redenen. En die waren allemaal gekeurd, je zou bij hun geen psychische klachten verwachten.

Ik geloof niet dat de mensen tegenwoordig meer psychische problemen hebben dan vroeger. Tegenwoordig zoek je eerder hulp, je wacht niet meer tot het absoluut misloopt. Natuurlijk zijn daar klachten bij waar je aandacht aan kunt besteden omdat onze maatschappij rijk is. Als je niet weet of je morgen te eten hebt, worden andere dingen ondergeschikt. Toch is psychiatrie beslist geen luxe. Neem maar van mij aan dat de meeste psychische klachten bittere ernst zijn.

Gelukkig kunnen we de toestand van de meeste patiënten aanzienlijk verbeteren. Van mensen met depressies en angsten is zo'n zeventig procent heel goed te helpen.

Genezen blijft in ons vak een moeilijk begrip. We kunnen geen antibiotica voorschrijven zoals bij een longontsteking. Maar dat is in de hele geneeskunde erg zeldzaam."

door MARIËTTE STUIJTS

Mooi en lelijk

DOOR LUC SOMERS

Over smaak valt niet te twisten, zo luidt een bekend spreekwoord. Ja ja, kijk maar 'ns rond in Nederland, denk ik dan. Wat een lelijke en saaie gebouwen en wijken kent ons landje niet!

Was er van tevoren maar meer getwist over al die moderne bouwsels. En met name door terzake goed opgeleide mensen. Dan hadden we hier niet van die smakeloze en droefgeestige stads- en dorpscentra!

Want laten we eerlijk zijn. Of je nou in Den Helder komt of in Stein, in pakweg Winschoten of in Domburg, overal zie je dezelfde afzichtelijke winkelstraten en -puien. En wat nog veel erger is: je hoort ook nog gratis en voor niets dezelfde muziek: Radio 3 dus, met Hollandse hijghits. Verschrikkelijk gewoon.

En de moderne buitenwijken van diezelfde plaatsen zijn ook niet bepaald toonbeelden van architectonische schoonheid. Sterker nog: ook hier is eenvormigheid troef. Hele straten kunnen bij wijze van spreken zo tegen elkaar worden ingewisseld zonder dat de bewoners er iets van merken. Rijdend door Nederland kun je – op schaarse uitzonderingen na – maar tot één conclusie komen: geen raffinement, geen stijl. Kortom: lelijk, geen smaak.

Wat ik eigenlijk wil zeggen, is dat er niet genoeg over smaak wordt gediscussieerd. Dat moet al thuis beginnen, bij de opvoeding van de kinderen. En zet eens die televisie uit! Dan mis je echt niks, want er worden toch bijna alleen maar sentimentele familieshows, vervelende, kinderachtige spelletjes en goedkope praatprogramma's met steeds dezelfde gasten de ether ingegooid. Als het maar oppervlakkig is, zo lijkt het devies, dan slaat het wel aan.

Inderdaad, iedereen heeft zijn of haar eigen eigen voorkeuren en het recht die zelf te bepalen. Maar in Nederland word je wel behoorlijk overspoeld door veel-van-hetzelfde. Functionaliteit en kostenaspect staan meestal voorop. En originaliteit en stijl delven het onderspit. Met eerdergenoemde oppervlakkigheid als gevolg. Daar zou eens verandering in moeten komen. Of zou het toch echt aan de Nederlandse volksaard liggen? Want in bijvoorbeeld Italië weten ze hoe het wel moet.

Smaak moet je ontwikkelen. En dat kan alleen maar als je door de jaren heen dingen leert onderscheiden, proeven. Net als met eten. Een klein kind vindt frietjes met kroket lekker; mosselen, spruitjes of een andere groente meestal niet. Dat komt later wel. Of niet. Want smaken verschillen uiteindelijk, dat wel. Ik kan bijvoorbeeld al een tijdje geen mosselen meer zien. Maar dat heeft een andere oorzaak. Het komt er op neer, dat je wel eerst iets moet hebben ondervonden vooraleer je een oordeel geeft over goed en slecht, lekker of vies, en dus ook over mooi of lelijk.

Als je elke dag maar weer hetzelfde krijgt voorgeschoteld, is het moeilijk je smaak te ontwikkelen en te bepalen wat mooi of lelijk is. Wat de boer niet kent, dat eet hij niet. Als thuis de godganselijke dag de (Nederlandse) televisie aanstaat, zul je als jongere weinig interesse hebben in bijvoorbeeld klassieke muziek, dat is duidelijk. En het lezen van een boek is al helemaal uit den boze. Jammer toch?

In Nederland zou dus veel meer moeten worden gediscussieerd over wat mooi is en wat niet, en wat minder over hoe duur iets is en of het wel functioneel is. En laten politici en bestuurders dan in godsnaam bij het opstellen van bouwplannen eens wat meer luisteren naar creatieve, terzake kundige mensen. Dat zorgt niet alleen voor meer leven in de brouwerij, maar dan krijgen we wellicht ook weer mooiere woonwijken. Smaken verschillen, maar over smaak valt wel degelijk te twisten.

Het geluk van een ongeluk

'Dat ziekenhuis in St.-Tropez had ik niet overleefd'

door HAN BRINKMAN

Het ene been is zeven centimeter korter dan het andere. Het verschil wordt opgevangen met een bovenmaatse schoen, die de voet bovendien extra steun geeft. Hij loopt op krukken, omdat zijn heup half weg is en hij een stukje van het bovenbeen mist. Zijn rechterbeen hangt alleen vast aan spieren en pezen. Het zijn de gevolgen van een zwaar verkeersongeval dat Sam Simons (40) uit Limbricht op een zonnige dag in juni 1992 op de rand van leven en dood bracht. Het was de tweede keer dat hij door een verkeersongeluk op de *intensive care* kwam te liggen. Op 21-jarige leeftijd kwam hij met een bromfiets ten val, waarbij hij een schedelbasisfractuur opliep. Aan dat ongeluk, in 1975 in Sittard, dankt hij macaber genoeg zijn leven.
Dit is het ontnuchterende relaas van Sam en zijn partner Yvonne, die deze zomer vierden dat hij een jaar na het laatste ongeval nog leefde. Hoezo pech? „Bij mij is het geluk geweest," merkt Sam stellig op. Een verhaal dat anderen moet opbeuren.

● *Sam herinnert zich nog de eerste opbeurende woorden van de fysiotherapeut. „Jou krijg ik weer aan het lopen," belooft deze.* Foto's: PETER ROOZEN

9 juni 1992, omstreeks 13 uur. Sam rijdt op een binnenweg van St.-Tropez naar Ramatuelle om een paar pizza's te halen. Hij heeft samen met zijn vriendin een verhuurbedrijf voor caravans op een camping aan de kust in Ramatuelle, zicht op de Middellandse Zee. Sams familieleden, onder wie zijn ouders, zijn op bezoek en hij heeft gezien dat zijn favoriete pizzeria weer open is.
In een flauwe bocht – in het zicht van de pizzeria – moet hij krachtig remmen voor een tegenligger, die op de verkeerde weghelft is geraakt. In twee razendsnel elkaar opvolgende klappen voltrekt zich een drama. De Citroën van Sam wordt linksvoor in elkaar gedrukt door de tegenligger, terwijl een fractie van een seconde later een auto achter op hem botst. Er dreigt nog explosiegevaar bij de brandende auto van de tegenligger, een Britse chauffeur die door onbekende oorzaak op de andere weghelft terecht was gekomen.

Sam kan zich niets van de botsing herinneren. Met de knal is het geheugen van deze hele negende juni weggevaagd, ook van de uren vóór de aanrijding. Wat hij vertelt, heeft hij weken later pas allemaal gehoord van anderen.

De brandweer heeft uren nodig om hem uit het wrak te bevrijden. Met branders snijden de *pompiers sapeurs* het dak eraf. Bij aankomst in het relatief kleine ziekenhuis van St.-Tropez blijkt de ernst van de verwondingen: een driedubbele open enkelfractuur, een verwrongen aangezicht (voorhoofd, kaakbeen, jukbeen en neus zijn gebroken), maar de schrik zit er pas goed in na het zien van de röntgenfoto's van het zwaar gehavende hoofd. De specialisten gelasten dat het slachtoffer onmiddellijk overgebracht moet worden naar het veel beter uitgeruste ziekenhuis van Toulon, richting Marseille, als ze op de röntgenfoto zien dat de schedel fracturen vertoont. Ze *denken* dat Sam een ernstige schedelbasisfractuur heeft, en met een dergelijk letsel willen ze geen enkel risico lopen.

Gezien de toestand van het slachtoffer moet het transport naar het zeventig kilometer verder gelegen Toulon eigenlijk per helikopter. De machine blijkt uitgerekend die dag in revisie te zijn, dus moet het vervoer alsnog per ambulance gebeuren.

In het beter uitgeruste ziekenhuis van Toulon blijkt dat Sam géén schedelbasisfractuur heeft opgelopen. De breuken op de röntgen zijn al zeventien jaar oud: op zijn 21ste sloeg Sam met zijn hoofd tegen de gevel van een huis in Sittard, toen hij op zijn brommer een tegemoetkomende auto ontweek. Hij moest met spoed worden overgebracht naar het De Weverziekenhuis in Heerlen, waar bleek dat hij een dubbele schedelbasisfractuur had opgelopen. Yvonne: „Dat ongeluk van toen is zijn geluk geweest. Sam: „Ik moet er niet aan denken dat ze me in St.-Tropez hadden gehouden. Dat ziekenhuis had ik niet overleefd."

Yvonne is dagelijks zo'n acht uur kwijt om Sam in Toulon op te zoeken. Ze heeft zojuist een meniscus-operatie gehad en is gekluisterd aan een rolstoel. De tweede dag na het ongeval mag ze hem even zien, de derde dag volgt een operatie aan het gezicht. „Alleen ik mocht hem bezoeken, wegens het infectiegevaar. Sam was vreselijk onrustig. Ik bleek een goede invloed op hem te hebben, want als ik er was werd hij rustiger. Toen hebben ze me gevraagd of ik elke dag wilde komen."
Over de eerste operatie toont Yvonne zich uitermate tevreden. „Ze hebben hem fantastisch opgeknapt. Maar daarna kwamen allerlei infecties. Eerst een infectie aan de longen, daarna vielen de nieren uit. Sam was vrijwel constant onder narcose, wegens de pijn in zijn gezicht. Toen moest hij ook nog elke dag vier uur aan de dialyse-apparatuur, voor de spoeling van de nieren."

Sam is bij bewustzijn, maar niet echt. Zijn toestand is zeer wisselend. Praten kan hij niet. Geleidelijk aan kan hij zijn armen gebruiken. Als Yvonne op bezoek is, schrijft hij wat op als hij wat duidelijk wil maken. Een beetje in het Nederlands, maar vooral woordjes in Frans of Engels. Hij heeft veel pijn, maar wat Yvonne verbaast, is dat hij dan regelmatig wijst naar zijn buik. Ook bij verschoning van het bed, moet Sam kreunen van de pijn. In de derde week na het ongeval komt een gebroken bekken aan het licht. De breuk is zo groot dat een snelle ingreep nodig is: met twee platen worden de gebroken delen gehecht.

Al die weken is er intensief overleg over de reis naar een Limburgs ziekenhuis. Alle contact loopt via Sams zus, de in Parijs gestationeerde correspondente Marlise Simons van NRC Handelsblad. Yvonne: „Ze belde dagelijks vanuit Parijs met de specialisten in het ziekenhuis. Zij had ook contact met de SOS-organisatie, die mij wekelijks op de hoogte hield van de medische toestand van Sam."
Ongeveer vanaf de vijfde week na het ongeval kan Sam zijn geheugen weer gebruiken, vlak voor de terugkeer naar Limburg. Het is dan zeven weken na het ongeluk.

Hoewel de Franse specialisten hadden verzekerd dat Sam infectievrij was, is het tegendeel het geval. Het Academische Ziekenhuis Maastricht (AZM) neemt zekerheidshalve de proef op de som: Sam is drager van de in ziekenhuizen zo gevreesde MRSA-bacterie. Later blijkt hij ook nog eens beamet te zijn met de salmonella-bacterie.
Het AZM slaat alarm en isoleert de nieuwe patiënt onmiddellijk. Buiten Yvonne mag beperkt familiebezoek komen. De isolatie in Maastricht komt hard aan. „En toen werd ik het *enfant terrible*. Ik verzette me tegen de eenzame opsluiting." Een extra tegenslag krijgt hij als in de kamer naast hem een patiënt komt die een zelfmoordpoging bleek te hebben ondernomen. Sam: „Dat was zo'n contrast en zo frustrerend. Ik lag te vechten voor mijn leven."

De tijden zouden nog moeilijker worden.

Eind september volgt de overbrenging naar de Lucasklinieken in Hoensbroek en dan moet een periode van het herstel beginnen, de revalidatie. Sam en Yvonne hebben de hoop opgegeven dat hij ooit nog zal lopen. De sterk vermagerde Sam (Yvonne: 'Hij zag er uit als een *Biafra-kindje*'), is inmiddels meer dan twintig kilo afgevallen: „Ik kon niets meer. Ik zat in een rolstoel, had hulp nodig bij alles, bij aankleden, bij het wassen, naar het toilet gaan. Ik had geen kracht meer."
De opname in Hoensbroek is nodig voor meer dan alleen het lichamelijk herstel. Zoals gebruikelijk in de revalidatiekliniek krijgt ook Sam een vaste therapeut aangewezen, in dit geval Mario Geilen. Hij bevestigt dat Sam een patiënt was die intensieve hulp en begeleiding nodig had. „Het is niet alleen een kwestie van lichamelijk herstel of van spierkracht trainen. Bij Sam was sprake van, zoals wij dat noemen, een multi-disciplinaire behandeling. Niet alleen met een vaste therapeut, maar ook met maatschappelijk werk en de psycholoog. Dat is ook het principe van revalidatie, dat er een indicatie is dat er meer disciplines aan te pas moeten komen."

Sam herinnert zich nog de eerste opbeurende woorden van de fysiotherapeut. „Jou krijg ik weer aan het lopen," belooft deze. Het begin is voorzichtig. Proberen omhoog te komen in de loopbrug, met de armen steun zoekend op de beide relingen. Dan, na ontelbare pogingen, proberen te lopen op krukken, weer voorzichtig. Yvonne staat de eerste keer dat Sam op krukken probeerde te lopen, nog helder voor de geest. „Ik vond het verschrikkelijk. Ik was doodsbenauwd dat hij zou vallen. Het was alsof hij weer moest leren lopen zoals een kind leert lopen. Ik kon het niet aanzien, ik werd gek van angst."

In januari 1993 worden voorbereidingen getroffen voor een heupoperatie. Bij nieuwe controles blijken de MRSA-bacterie echter nog steeds in Sams lichaam te zitten, 'verborgen' in het bekken. Opereren en een kunstheup inzetten, is niet mogelijk zolang de bacterie niet is uitgeroeid. De operatie wordt tot tweemaal toe uitgesteld.

Ondertussen gaat de revalidatie door. Zeseneenhalve maand lang, alsmaar oefeningen doen om te voorkomen dat de spieren verslappen. Zwemmen, tafeltennissen of boogschieten, maar ook vrije tijdsbesteding zoals knutselen of hout bewerken. Gesprekken voeren met de maatschappelijk werker en de psycholoog om ook de geest weer op te krikken.
Een gedeelte van de revalidatieperiode verblijft Sam met Yvonne in een aanleunwoning op het Lucas-terrein. Behalve de moeilijke momenten herinneren beiden zich ook de leuke tijd die ze er hebben doorgebracht. De kienavond, het carnavalsfeest, de sportdag. „Ondanks de pure ellende hebben we er ook ontzettend veel plezier gehad. Dat kon je juist opbeuren," vertelt Yvonne.

Half april gaat Sam op eigen verzoek in dagtherapie. Dagelijks pendelt hij met de taxi tussen Hoensbroek en Limbricht. De fysiotherapeut: „Dat gebeurt altijd in onderling overleg. Ons doel is dat hulp en begeleiding geleidelijk worden afgebouwd. Na verloop van tijd kan de patiënt zelf steeds meer en hoeft hij ook niet opgenomen te blijven. Hij wordt weer zelfstandiger en heeft de behoefte om dat ook zelf aan te geven."

Halverwege dit jaar stopt Sam helemaal met de therapieën in Hoensbroek. Hij kijkt met tevredenheid terug naar de behandeling die hij er heeft gekregen. En hij herinnert zich het moment waarop hij voor het eerst sinds het ongeluk bij een voetmassage een prikkel voelde in een teen. Het was het begin van herstel. Sam: „In de Lucas heb ik weer leren lopen. Als je geen gevoel meer hebt in een been, dan kun je je voorstellen hoe lastig het is om weer te leren lopen. Ik moest het opnieuw aanleren, net zoals een kind. Ik was ook heel erg bang dat ik aan de rolstoel vast zou blijven zitten. Het vreemde gevoel had ik dat ik met een been zat dat niet van mij was."
Ook Yvonne kijkt met een tevreden gevoel terug op de Lucas-periode. „We waren blij met elke vooruitgang, ook al was die op dat moment maar minimaal."

● *Sam Simon: „We waren blij met elke vooruitgang."*

De lichamelijke oefeningen en voetmassages blijven wel nodig. Ook sinds de operatie een paar maanden geleden in Maastricht waarbij een deel van de heup is weggehaald. Dat was de enige, maar resolute oplossing voor het verdrijven van de MRSA-bacterie. De lichamelijke oefeningen doet Sam, nadat de dagtherapie in Hoensbroek is gestopt, bij Medisport in Geleen. In dit para-medisch sportinstituut krijgt hij begeleiding van gelijkwaardige fysiotherapeuten. Op verschillende toestellen traint hij daar bijna dagelijks, nu nog, de spieren in zijn lichaam. Niet alleen zijn benen maar ook zijn armen, om zijn lichaam op krukken te kunnen dragen.

Het gehavende rechterbeen moet hij nog steeds ontzien. De spanning die bij de vermoeiende oefeningen op de spieren wordt gezet, wordt met gewichten langzaam opgevoerd. Daarmee bereidt hij zich in feite voor op de volgende operatie, waarbij de kunstheup wordt geplaatst.

Door die ingreep zal het lengteverschil tussen beide benen nagenoeg opgeheven worden. De rechterenkel zal Sam echter nooit meer volledig kunnen gebruiken. „Voorlopig is er geen uitzicht op ook maar één operatie aan die voet. In Toulon hebben ze vergeefs voortdurend geprobeerd om de enkel op zijn plaats te krijgen. Volgens de orthopeed zal ik met aangepast schoeisel moeten blijven lopen."
Met veel doorzettingsvermogen en steun van zijn vriendin is het Sam uiteindelijk gelukt om weer te leren lopen. In die moeilijke tijd, onder meer bij de Lucasklinieken hebben ze gezien dat steun hard nodig is. Yvonne: „Er zijn daar patiënten die weken achter elkaar geen bezoek krijgen. Je kunt niet aan jezelf werken als je geen steun krijgt. Het is zo intens triest als een partner, familie of vrienden het laten afweten. Die heb je hard nodig. De omgeving is het belangrijkste bij je herstel."

Sam is het daar hartgrondig mee eens. Hij is blij met de aandacht ('Ik heb alle post, zo'n drie- tot vierhonderd kaarten, bewaard'), maar is vooral blij met de hulp van Yvonne. „Zonder haar had ik het nooit gered."

Even en oneven

DOOR JAN DIEDEREN

'Dat kind is niet oneven'. Zo luidt de Nederlandse vertaling van een typische Limburgse zegswijze. Wij bedoelen dat het meisje er aardig uitziet. 'Niet oneven' is in dit geval heel wat anders dan 'even'. 'Dat kind is even' zeggen we niet. Zelfs niet in Limburg.
In de gymnastiek is iets soortgelijks aan de hand, maar dan omgekeerd. Goedgeoefende turners en turnsters maken hoogstandjes op de evenwichtsbalk. Maar op een onevenwichtsbalk kunnen zij niet uit de voeten, zelfs niet met de handen. Omdat een apparaat met die naam simpelweg niet bestaat. Is de turner zelf niet in evenwicht dan valt hij en krijgt hij strafpunten. Er is in de turnzaal wel een 'onevenwichtig' toestel maar dat wordt een brug met ongelijke liggers genoemd. Voor een niet geoefende gymnast staat zo'n apparaat gelijk met de beroemde 'brug der zuchten'. Hetgeen dan weer iets anders is dan een ezelsbruggetje dat een niet zo wiskundig aangelegde gymnasiast – vaak ook zuchtend en kreunend – nodig heeft om de stelling van Pythagoras te onthouden.

Het opmerkelijke is dat een brug met ongelijke liggers helemaal niet zo ongelijk is want de twee liggers zijn wat afstand betreft precies gelijk. Het ongelijke zit hem in het verschil in hoogte. De ene legger ligt hoger van de grond dan de ander.
In de psychologie – en trouwens ook in het gewone dagelijkse leven – kunnen we evenwichtige en onevenwichtige karakters ontmoeten. Hier is sprake van een duidelijke tegenstelling. Maar of 'niet onevenwichtig' gelijk staat met 'evenwichtig' is zeer de vraag. Er zal niet snel gesproken worden van een niet onevenwichtig mens.
Een vaker gebruikt woord is 'evenmin'. Je zou denken dat dit het tegenovergestelde is van evenplus, maar helaas bestaat dat laatste woord niet. Of even groot het tegengestelde is van even klein? Opmerkelijk genoeg niet. Met even groot en even klein wordt eigenlijk hetzelfde bedoeld; er is slechts een verschil van benadering. Die repen chocolade zijn even groot zegt de moeder, die beide kinderen een gelijke versnapering wil geven. De snoeplustige kinderen zullen waarschijnlijk denken dat dezelfde twee repen even klein zijn. Maar oneven groot dan wel oneven klein zijn chocoladerepen nooit.

Er is maar één tak van de wetenschap waarin even en oneven, of gelijk en ongelijk, duidelijk en zonder nuances elkaars tegenpolen zijn en dat is de wiskunde. 'Dat getal is niet oneven' wil niet zeggen dat zo'n getal aardig is – alle getallen zijn aardig – maar dat het even is. Zes – zegge 6 – is zo'n getal. Er zijn echter wiskundigen of beter gezegd getalfanaten die van zes zeggen dat het even-oneven is of, wat hetzelfde is, oneven-even. Dat komt omdat zes het produkt is van twee en drie, ofwel het produkt van een even en een oneven getal. Op dezelfde manier verder redenerend is acht even-even en vijftien oneven-oneven. Inderdaad, u hebt gelijk, zo kan men wel even doorgaan tot in het getalsmatig oneindige toe.

Beschouwen we alleen de natuurlijke getallen, beginnende met 1, 2, 3, enz. dan zijn er evenveel even als oneven getallen. Om de beurt kom je er een tegen. De even getallen zijn altijd minstens één keer deelbaar door twee en dat is dan ook de definitie. Een oneven getal zou je als je dat per se wilt ook wel kunnen halveren, hetgeen hetzelfde is als delen door twee, maar dan zit je altijd met de brokken. De uitkomst is nooit geheel maar altijd een breuk. En een breuk is behalve een pijnlijke aangelegenheid uiteraard ook wel een getal, maar van een andere orde dan natuurlijke getallen. Hoewel breuken heel natuurlijk zijn en bij berekeningen – of behandelingen in ziekenhuizen – natuurlijk niet over het hoofd mogen worden gezien.
In het gewone taalgebruik hebben we ook nog tegenstellingen als zin en onzin, gein en ongein. Toch kun je je afvragen wat de zin is van onzin. Onzin kan op zijn tijd heel zinnig zijn. Denk bijvoorbeeld aan carnaval. Ook zijn er genoeg mensen die om ongein evengoed of misschien zelfs nog intenser kunnen lachen dan om gein.
Een raar geval is dat voorvoegsel 'on' toch. Maar om te beweren dat het een 'onding' is gaat me te ver.

● *Joost van Orten, voor de gelegenheid als verliezer èn als winnaar aan het Monopolyspel: koop alles, maar vooral Utrecht en Arnhem.*

Foto: HANS JOACHIM SCHRÖTER

Wie droomt er niet van? Wie heeft nog nooit in gedachten een miljoen verdeeld? Wat zou ik doen als ik de hoofdprijs in de Staatsloterij zou winnen, is toch een geliefd gezelschapsspel? En terecht, want wat is er nou leuker dan dromen? Het echt hèbben natuurlijk, maar dat is voor de meesten niet weggelegd. Toch is rijkdom voor iedereen bereikbaar, al is het maar in een spelletje.

Het spel van arm en rijk

Monopoly maakt kapitalist in je wakker

...werkelijkheid is rijkdom er ...chts voor een enkeling, ten...nste materiële rijkdom. En ... is in onze kapitalistische sa...menleving belangrijk. Een ...oot deel van de tijd wordt ...or de mensen besteed aan ... vermeerderen van het eigen ...rmogen. Geld speelt daarom ...n vooraanstaande rol in het ...elijks leven. In de kapitalis...che maatschappij wordt ...ha) alles uitgedrukt in geld. ...d geeft immers aanzien en ...tus. Doordat alles in de sa...menleving draait om geld, ...rdt het klimaat harder. In ...n ijver geld of meer geld te ...aren, gaan mensen soms ...) over de schreef en gelden ... (normale) maatschappelijk ...regels niet meer.

...ld maakt niet gelukkig," ...gen zij die het hebben, ...ar het is makkelijk als je het ...," vullen zij aan die het niet ...ben. Als je veel geld hebt, ... je die hoeveelheid geld zo ... mogelijk vergroten. En dat ... ten koste van anderen. Dat ... de regels van het kapitalis... Velen proberen rijk te wor..., maar de meesten lukt dat ... Die moeten blijven hopen ... de Lotto of de Staatsloterij.

...e spelen een spelletje Mo...poly, dan ligt het grote geld ... iedereen te wachten. Mono...y wordt gespeeld volgens de ...e wetten van de zakelijke ...actie. Arm en rijk dicht bij ...ar. Iedereen is bij aanvang ... het spel gelijk. Aan het eind ... een steenrijk en zijn de an...n failliet.

..., is het aardige van het ...," zegt Joost van Orten, „het ... uitstekend aan bij het ech...kelijke leven." Van Orten, ...ovehaar en 35, is sinds ... jaar wereldkampioen Mo...poly. Hij werd dat tijdens een ...ooi in Berlijn en blijft dat ... het volgende wereldkam...schap in 1996.

... Orten mocht aan het we...kampioenschap meedoen, ...at hij Nederlands kam...n was geworden. Samen ... de kampioenen uit 28 ande...nden streed Van Orten om ...oogste Monopoly-titel.

... begon eigenlijk allemaal als ... geintje. „Ik won bijna altijd ...we met vrienden een spelle...Monopoly speelden," vertelt ... Orten. „Mijn vrienden heb...me eigenlijk gepushed om ...e doen aan de Nederland...kampioenschappen. En om...het toch in de buurt was en ... op de fiets heen kon, heb ...ij aangemeld." Van Orten ...de er in Eindhoven in om ... de honderd deelnemers de ...e te worden en verdiende ...en ticket voor het WK in ...ijn.

... liefde voor Monopoly is er ... Van Orten al sinds zijn studententijd. „Er waren toen altijd twee kampen. Het ene kamp speelde Risk, het andere Monopoly. Risk werd vooral gespeeld door de bèta-mensen, Monopoly door de alfa's." Volgens Van Orten is dat wel logisch. „Bij Risk speelt kansberekening een belangrijke rol, bij Monopoly komen ook andere kwaliteiten, zoals verbale en commerciële, om de hoek kijken."

De 'Monopoly-tic' van Van Orten beperkt zich niet alleen tot het spelen van het spel. Hij verzamelt ook spellen. „Ik heb nu zo'n twintig spellen uit verschillende landen."

Het spel Monopoly werd in 1935 natuurlijk bedacht door een Amerikaan, Charles B. Darrow uit Pennsylvania. Het spel is inmiddels al uitgebracht in 39 landen. Zelfs in het communistische bolwerk China wordt het kapitalistische spel-bij-uitstek gespeeld. En in een heuse Chinese versie.

In veel huiskamers wordt Monopoly gespeeld op koude, donkere winteravonden. Het spel duurt dan vaak vele uren. Volgens Van Orten komt dat omdat ieder gezin zijn eigen huisregels heeft. Als het spel volgens de normale regels wordt gespeeld duurt het bijna nooit langer dan anderhalf uur.

Joost van Orten werd in Berlijn de negende wereldkampioen. Na een aantal voorrondes speelden uiteindelijk vijf finalisten om de titel. Naast Van Orten zaten een Fin, een Canadees, een Italiaan en een Japanner aan de finale-tafel. De Japanner verdedigde de titel. Tijdens het WK zit bij elk spel een officiële scheidsrechter, een tolk en een bankier. Volgens Van Orten veranderde tijdens de finale van het WK zijn opvatting over het spel. „Tot de finale zag ik het vooral als een spelletje, een aardigheidje. Maar tijdens de finale werd het ernst."

Het organiseren van een WK kun je wel aan Amerikanen overlaten. Al gaat het maar om een spelletje. In het meest chique hotel van Berlijn werd in een pompeuze ambiance gestreden om de hoofdprijs: 15.140 dollar, het totaalbedrag dat in het spel omgaat. Van Orten won uiteindelijk het spel, doordat hij er in was geslaagd de belangrijkste stratengroep te verwerven, de Neude-groep. In het eindspel van de finale speelde Van Orten alleen nog tegen de Japanner, de anderen waren al failliet. „Ik had veel bezit, de Japanner veel geld," blikt Van Orten terug. „Uiteindelijk verliest degene met het geld, zeker als er zoals nu nog veel tijd over was. Tenslotte gooide hij 6 en kwam op Biltstraat, toen was het afgelopen en was ik wereldkampioen."

Arm en rijk liggen in het spel dicht bij elkaar. Op het ene moment verkeer je in grote financiële nood, terwijl je even later grootgrondbezitter kunt zijn. Van Orten vindt dat het spel aardig aansluit bij de werkelijkheid. „Het aardige van het spel is dat in het begin iedereen gelijk is. Aan het begin van het spel heeft iedereen dezelfde hoeveelheid geld en gelijke kansen. En dat is in het echte leven eigenlijk ook zo."

Volgens Van Orten bestaat het spel uit drie fasen. In de eerste fase loopt iedereen rondjes over het bord en worden de straten gekocht. De tweede fase is die van het onderhandelen. In deze fase proberen de spelers de juiste groepen straten in hun bezit te krijgen. De derde fase is die van het uitspelen en het bouwen.

Er zijn in het spel bepaalde gebieden, die vaker bezocht worden dan andere gebieden. Het is dus zaak te zorgen dat je als speler die gebieden in het bezit krijgt. Het is belangrijk te weten dat volgens de kansberekening met twee dobbelstenen het meest 7 wordt gegooid, en daarna 6, 8, 5 en 9. Dat betekent dat de groep Utrechtse straten het meest wordt bezocht, want de 'gevangenis' is vaker een uitgangspositie, dan 'start'. Een tweede groep straten die vaak geld oplevert, is de Arnhemse groep.

Proberen de groepen Utrechtse en Arnhemse straten te bemachtigen is een van de tips, die Van Orten geeft in zijn boekje 'Vanaf nu: winnen met Monopoly'. „Dat boekje is een idee van de uitgever," aldus Van Orten. „Hij heeft mij benaderd, nadat hij een aantal artikelen in diverse kranten had gelezen. Een boekje met tips leek hem een leuk idee."

Monopoly spelen, en dus voor even rijk worden, kun je volgens Van Orten leren. „Je moet goed op een aantal dingen letten. In het begin moet je alles kopen waar je op komt. Je moet goed bijhouden hoeveel geld je tegenspelers hebben en je moet je eigen groepen goed bebouwen. Daarbij moet je goed rekening houden met het rendement dat een bepaalde groep heeft."

In tegenstelling tot de vele 'leken-spelers' vindt Van Orten de vier stations een prima investering. „Hoe meer stations, hoe beter. Zeker in het begin van het spel is de Station-opbrengst relatief hoog." Datzelfde geldt voor het elektriciteits- en waterleidingbedrijf. Daarnaast hebben de Leidsestraat-groep en de Bartel-Jorisgroep een hoog rendement.

Rijkdom verandert de mensen. Zelfs al is het bij een spelletje Monopoly. „Je gaat je meestal wat arroganter gedragen," zegt Van Orten. „Volgens mijn vrouw ben ik onuitstaanbaar als ik speel." Tijdens het spel speelt ook psychologie, volgens Van Orten, een rol. „Voor Monopoly geldt wat in het normale zakenleven ook geldt. Het is toch een spel van handelen en bluffen. Je moet laten merken dat je er bent, dat iedereen naar jou moet luisteren. Dat er toch wel iets vreselijks gebeurt wanneer ze Neude niet aan je verkopen."

Bij het WK wordt er gespeeld met een tijdslimiet van anderhalf uur. „Naarmate de tijd verstrijkt, gaan spelers die er goed voor staan tijdrekken. Dat betekent: langer onderhandelen, even wachten met het gooien van de dobbelstenen, af en toe verkeerd gooien met de dobbelstenen door ze van tafel te gooien of door huizen van hun plaats te gooien. Zoiets roept irritatie op bij je tegenspelers en daar heb je soms voordeel van."

Van Orten blijft wereldkampioen tot 1996, dan mag hij zijn titel verdedigen. Tot die tijd blijft het een kwestie van oefenen. Maar echt noodzakelijk vindt hij dat niet: „Ik heb de laatste tijd maar weinig gespeeld." „Je hebt immers vier mensen nodig om het te spelen, en die moeten wel allemaal een avondje vrij kunnen maken."

door

BERT HESSELINK

Tips voor winnaar:

* Koop alles. Laat niets schieten. Het wordt nooit minder waard en je kunt altijd ruilen.
* Houd in de gaten hoeveel geld je tegenspelers hebben.
* Denk aan de groepen, die het meest bezocht worden; de Neude-groep en de Steenstraat-groep.
* Besef dat er drie Kanskaarten zijn die naar een straat verwijzen.
* Nergens staat dat je de volgorde van de Kans- en Algemeen Fondskaarten niet (schriftelijk) bij mag houden. Doe dat dus en speel er op in.
* Bebouw op het juiste moment. Zet geen hotels als je tegenstanders nog lang niet bij je straat zijn.
* Verplaats je huizen van straat naar straat als je nog maar met z'n tweeën over bent.
* Ken van iedere straat het rendement.
* Probeer het spelplan van je tegenstanders te doorgronden.
* Er is een beperkt aantal huizen in het spel. Als je die allemaal bezit, kan je tegenstander ze niet kopen.
* Sparen is niet goed. Investeren is het parool.

Straf en vergiffenis

DOOR HANS TOONEN

Nog altijd houdt Thomas Blatt, nu 66 en zakenman in bonus, af en toe voor straf zijn adem in. Net zo lang totdat hij bijna stikt. Want dan voelt hij een beetje de doodsangst van zijn ouders en broertje, destijds in de gaskamer van Sobibor.

Eigenlijk vergeeft Thomas Blatt het zichzelf nooit dat hij Hitlers holocaust overleefd heeft. Net zestien is deze Poolse jood als hij met een wagonlading mede-'Untermenschen' in 1943 op het perron van Sobibor staat, het Duitse vernietigingskamp, verstopt in Polen. Hoewel de huizen vlakbij dorpsvriendelijk ogen en namen hebben zoals 'Fröhliche Flo,' voelt hij de schaduw van de dood. Iets in hem – noem het zijn zintuig tot overleving – dwingt hem uit de rij der getekenden te stappen.

Zonder nog even om te kijken naar zijn ouders en zijn jongere, doodsbange broer meldt Thomas zich vrijwillig bij een SS-er die een knul zoekt om zijn laarzen te poetsen.

Nu, vijftig jaar later, rust hij uit van een succesvol tweede leven als zakenman in Santa Barbara, Californië, waar ik hem jaren geleden ontmoette. Ik werkte toen mee aan 'De Negentien Treinen naar Sobibor', het aangrijpende boek van dr. Eli Cohen waarin Thomas Blatt ook opduikt.

Net als Thomas Blatt heeft ook Eli Cohen, intussen 84 en 'uitvinder' van het post-concentratiekampsyndroom, Duitse dodenkampen zoals Auschwitz en Mauthausen overleefd. En beiden vergeven het zichzelf nooit dat zij 'Arbeitsjuden' zijn geworden om op de rand van de hel in wankel evenwicht te kunnen blijven.

De een als schoenenpoetser. De ander als arts en dus minder 'Untermensch'.

Voor straf weigert Blatt af en toe door te ademen. Pas als zijn slapen bonken en zijn ogen tranen, hapt hij naar zuurstof.

Voor straf blijft Cohen zichzelf binnenste buiten keren in boeken zoals 'De Afgrond' en 'De Negentien Treinen naar Sobibor'. Het eerste schreef hij na een bijna fatale hartinfarct, medio jaren zestig. Het tweede als 'kaddisj' voor de 34.294 Nederlandse joden die in Sobibor zijn vermoord.

Wat achteraf beiden bindt, is het (schuld)gevoel dat zij zichzelf te egoïstisch vonden om – net als miljoenen andere joden – argeloos vergast te worden. Dat zij in hun ogen uit verachtelijk eigenbelang verrekte ver zijn gegaan met het meehelpen aan de 'Endlösung'.

Natuurlijk is deze zelfkastijding volkomen misplaatst.

Maar u en ik hebben nooit voor de keuze gestaan om in alle onschuld te gaan 'douchen'. Of om 'jawohl, Herr' te mogen roepen.

U en ik hebben geen aangewezen slachtoffers in vrachtauto's hoeven tillen, wetend dat ze richting gaskamer zouden rijden.

U en ik hebben de kleren van onze ouders niet gesorteerd. Of hun schoenen teruggezien, die vlak voor het 'douchen' op aanraden van de Duitse bewakers nog gauw keurig aan elkaar werden geknoopt.

Dat zouden wij onszelf toch nooit vergeven.

mv DE LIMBURGSE PERSONEELSGIDS

grimbergen

Grimbergen is een van de grootste kassenbouwers in Nederland en heeft zich gespecialiseerd in het ontwerpen en bouwen van kassen voor o.a. groente- en bloemenkwekerijen en tuincentra in Europa.

Wij zoeken per direkt voor onze vaste onder-aannemer:

MEDEWERKERS VOOR MONTAGEPLOEGEN

waaronder enkele die na een gedegen inwerkperiode als voorman kunnen worden aangesteld.

Wij vragen medewerkers in de leeftijd van 20-30 jaar die van aanpakken weten en bereid zijn zeer regelmatig in het buitenland te werken. Ervaring in de constructiebouw is een vereiste.

Indien u geïnteresseerd bent in deze afwisselende baan, bel dan tijdens kantooruren: 045-411410 of schrijf een brief, gericht aan:

GRIMBERGEN CONSTRUCTIES HEERLEN B.V.
Sourethweg 17
6422 PC Heerlen

Parttime telefonist/typist m/v

Voor een bedrijf in Geleen. U gaat werken op woensdag-, donderdag- en vrijdagmiddag van 13.00-17.00 uur. Goede kennis van WP 5.1 en de Nederlandse en Duitse taal in woord en geschrift zijn noodzakelijk. U bent bereid tijdens ziekte, verlof of vakantie meer uren te werken. Deze baan is voor lange tijd.

Informatie bij Marcus Kuijer, tel. 046-74 32 32, Geleen, Groenstraat 13.

De uitzend-CAO

In de CAO voor uitzendwerk zijn salaris, vakantie en sociale verzekeringen geregeld.

randstad uitzendbureau

TERRE DES HOMMES HELPT KINDEREN VERDER

Stort uw eerste tientje op giro 25 25 25 ten name van Terre des Hommes te Den Haag, onder vermelding van 'nieuwe donateur Laat ze Leren'. giro 252525

terre des hommes

ZWIJG MAAR
vertel maar
LACH HUIL MAAR
Raaaaas maar
PRAAT MAAR
DE KINDERTELEFOON
BEL 06-0432

rbo
regionaal bureau onderwijs zuid-limburg

Het Regionaal Bureau Onderwijs (RBO) bemiddelt tussen de scholingsvraag en de mogelijkheden van de regionale onderwijsinfrastructuur om hierop een passend antwoord te formuleren. Het RBO verleent diensten aan de opdrachtgevers van scholing en ondersteuning aan de regionale onderwijsinfrastructuur. Een van de kerntaken is scholing in opdracht van arbeidsvoorziening.
In dit verband kan erop worden gewezen dat het RBO onder meer de activiteiten voortzet, die eerder werden uitgevoerd in het kader van de Primaire Beroepsgerichte Volwasseneneducatie (PBVE).
Het RBO zoekt voor de scholing van specifieke doelgroepen op zeer korte termijn een

PROJEKTLEIDER M/V

(39 uur per week)

Functie-informatie
- geeft zelfstandig adviezen en informatie over opleidings- en scholingsmogelijkheden aan individuele cliënten en groepen;
- draagt zorg voor de werving, voorlichting en intake van potentiële cursisten en is verantwoordelijk voor de tweede lijnsbegeleiding tijdens het scholingstraject;
- bewaakt de voortgang en doorstroming van de cursist tijdens het scholingstraject;
- overlegt met docenten c.q. coördinatoren en praktijkbegeleiders over inhoud, vormgeving voortgang en kwaliteit van het opleidingstraject;
- is verantwoordelijk voor de cursistenregistratie en het opstellen en muteren van kinderopvangcontacten;
- geeft zelfstandig adviezen en informatie over opleidingsmogelijkheden aan intermediaire en toeleidende organisaties;
- signaleert opleidingsbehoeften van (potentiële) deelnemers en doelgroepen enerzijds en de behoefte aan geschoolde mensen op de arbeidsmarkt anderzijds;
- levert een bijdrage aan de beleidsvoorbereiding en beleidsontwikkeling Specifieke Scholing;
- volgt de ontwikkelingen op het werkterrein;
- levert een bijdrage aan het teamoverleg.

Functie-eisen
- minimaal HBO-niveau;
- ervaring in het begeleiden van volwassenen op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt is een vereiste;
- leeftijd niet jonger dan 30 jaar;
- in het bezit van rijbewijs en auto.

Voor personen, die niet voldoen aan de gestelde functie-eisen is het onnodig te reflecteren.

Een medisch onderzoek zal deel uitmaken van de selectieprocedure.

Voorshands wordt een tijdelijk contract aangeboden tot 1 januari 1995 met een mogelijke verlenging van minimaal 1 jaar.

De standplaats is Sittard.

Salariëring zal bij aanname afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring maximaal f 4.678,- bruto per maand (schaal 8) bedragen.

Inlichtingen over de functie kunnen desgewenst worden ingewonnen tijdens kantooruren bij mevrouw T. Beenackers-Oomen, adjunct-directeur RBO, tel. 046-580712.

Sollicitaties dienen vóór 15 januari te worden gezonden aan:

RBO Zuid-Limburg
mevr. T. Beenackers-Oomen
Postbus 296 - 6130 AG Sittard

MIERLO INSTITUUT

LAATSTE MOGELIJKHEID TOT INSCHRIJVEN!!

voor onze cursus

S.P.D. (alle vakken)

* i.v.m. gewijzigde examendata naar juni en december '94.

Schoolstraat 8, 6343 CS Klimmen
Mergelweg 1, 6419 EA Heerlen
Tel. 04459-1782. Tel. 045-715248

Gemeente Heerlen

De gemeentelijke organisatiestructuur ondergaat momenteel een ingrijpende verandering. De huidige diensten-[...]van de dienst burger-[...]t, maakt plaats voor een sectorenm[...]staande uit zes eenheden. Er wordt [...]gesteld dat de sector Algemene Zake[...] bestaan uit de afdelingen: bestuursz[...]n, burgerzaken en personeelszake[...]

De te vormen afdeling burgerz[...]en zal bestaan uit de onderdelen:
- communicatie;
- project stadswarenhuis;
- burgerlijke stand en militaire zaken;
- bevolking en verkiezingen;
- G.B.A.-beheer.

(Overleg met de M.C.'s en het Georganiseerd Overleg over de reorganisatieplannen is nog niet afgerond).
Binnen deze sector komt per 1 februari 1994 vacant de functie van:

Hoofd afdeling Burgerzaken m/v

(functienr. 14.01.001.0)

Functie-informatie:
- is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het beleid ten aanzien van de beleidsterreinen van de afdeling, alsmede voor de coördinatie van de werkorganisatie en de planning;
- levert een belangrijke bijdrage aan de cultuur en de organisatie-ontwikkeling;
- onderhoudt externe contacten betreffende ontwikkelingen binnen het werkgebied.

Selectie-eisen:
- academisch werk- en denkniveau;
- managementkwaliteiten, waarbij met name van belang wordt geacht:
- het kunnen optreden als initiator, stimulator en coördinator;
- het kunnen omgaan met organisatorische zaken zoals efficiency en taakstructurering;
- kritische instelling, veranderingsgezind, resultaatgerichtheid; daarbij de belangen van de betrokken medewerkers niet uit het oog verliezend;
- een klantgerichte instelling;
- ervaring of aantoonbare affiniteit met de vakgebieden;
- dynamische en stimulerende persoonlijkheid;
- creatief probleemoplossend vermogen.

Overige informatie
Een medisch onderzoek zal en een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de selectieprocedure.
Het salaris bedraagt afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring, maximaal f. 8.693,-- bruto per maand (maximum van schaal 13).
In het kader van de flexibilisering van de arbeid worden medewerkers benoemd in algemene dienst van de gemeente Heerlen.
Het beleid van de gemeente Heerlen is erop gericht het relatieve aantal vrouwen in haar f[...]ties te verruimen. Vrouwelijke kandidat[...]den derhalve nadrukkelijk opgeroep[...]eren. Kinderopvang is aanwez[...]g.
Nadere in[...]formatie [...]functie kan worden verkr[...] bij de [...]ente-secretaris, tevens [...]cteur v[...] nieuwe dienst Algemene Zaken, [...] drs. J.G.L. Heiligers (tel. 045-[...] dan wel bij de hee[...] R.J.I.M[...] directeur van de d[...] perso[...] organisatie.
Belangstellen[...]en hu[...] brief binnen 1[...] met ve[...] nummer 520, z[...]pe, zenden aan de [...]enst personeel en or[...] de gemeente Heerl[...]
Postbus 1, 6400 [...] Heerlen.

Infour

Jüngerer Bauleiter
mit EDV-Kenntnissen zum nächstmögl. Termin gesucht.

OSSMANN-BAU

Rolluiken
(Heroal-systeem)
Zonwering
Kunststoframen

Th. Hendriks

Past. Brounsstr. 40
SCHINVELD
tel. 045-255371
Vraag vrijblijvend prijsopgave
Prettige kerstdagen en een voorspoedig 1994

tempo-team uitzendbureau

GEZONDHEIDSZORG

HBO-V'er of B-verpleegkundige m/v
voor een instelling in de omgeving van Heerlen.
U hebt ervaring in de psychiatrische verslavingszorg en bent 32 tot 40 uur per week beschikbaar voor tenminste 3 maanden. Kunt u alle diensten draaien? Reageer dan snel.
Informatie: 045 - 71 26 31, Claudia van der Burgt
Heerlen, Op de Nobel 1

Medewerkers gezondheidszorg m/v
voor een bejaarden-verzorgingstehuis in de omgeving van Simpelveld/Kerkrade. Hebt u een diploma MDGO-VZ/-VP, Ziekenverzorgende of Verpleegkundige? Dan kunt u vanaf 28 december aan de slag om nachtdiensten te draaien. Op 31 december geldt een bijzondere toelage. Deze baan is per direct.
Informatie: 045 - 71 26 31, Claudia van der Burgt
Heerlen, Op de Nobel 1

TECHNIEK

Hoogspannings-monteur m/v
voor een bedrijf in Geleen. U bent gemotiveerd, hebt verantwoordelijkheidsgevoel en bent bereid een vakgerichte opleiding te volgen. Naast een diploma MTS-E en een rijbewijs B/E hebt u een eigen auto. Bent u nauwkeurig en is overwerk geen probleem? Dan biedt deze baan goede toekomstmogelijkheden.
Leeftijd: 22 tot 25 jaar.
Informatie: 046 - 75 61 56, Nathalie Verlaan
Geleen, Rijksweg Zuid 1a

Belangrijke veranderingen voor gebruikers van *zelfzorggeneesmiddelen, diëten of hulpmiddelen*

Als u gebruik moet maken van zelfzorggeneesmiddelen, diëten of hulpmiddelen dan kunnen er voor u per *1 januari 1994* belangrijke veranderingen optreden. Zo worden bepaalde genees- en hulpmiddelen *niet langer vergoed* of moet u voor het aanvragen van voorzieningen bij een *andere instantie* zijn dan u gewend bent. Hieronder treft u beknopt de belangrijkste wijzigingen aan. Ook leest u meer over de gevolgen die deze voor u kunnen hebben.

Zelfzorggeneesmiddelen

De meeste geneesmiddelen die uw arts voorschrijft worden via de AWBZ vergoed. Of u nu bij het ziekenfonds, publiekrechtelijk of particulier bent verzekerd. Voor een aantal *zelfzorggeneesmiddelen* komt hier verandering in. Het gaat daarbij om geneesmiddelen die vooral worden gebruikt bij onschuldige aandoeningen of ziekten. Deze middelen kunnen in principe ook zonder bezoek aan een arts zelf worden aangeschaft bij een apotheker of drogist. Het betreft o.a. middelen bij hoest en verkoudheid, een ver[...] neus, zalfjes en crèmes bij spierpijn, middelen bij jeuk, worm- en hoofd[...] [...]tabletjes, vitamines/mineralenpreparaten en geneesmiddelen die nic[...] Met ingang van *1 januari 1994* worden deze zelfzorggeneesmiddelen *niet* [...] *goed.* Hoewel er enige uitzonderingen zijn, zult u de meeste zelfzorggenee[...] voortaan zelf moeten betalen, ook al heeft u een recept van uw arts. Voor m[...] matie kunt u terecht bij uw zorgverzekeraar, arts of apotheker.

Diëten

Per *1 januari 1994* worden aangepaste voedingsmiddelen, dieetprodukten en dieetpreparaten niet langer via de AAW vergoed. Vanaf die datum worden alleen nog de dieetpreparaten vergoed via de AWBZ. Hierdoor is vergoeding van *aangepaste zelfbereide voeding en dieetprodukten* (bijv. zoutloze kaas of suikervrije jam) niet meer mogelijk.
U kunt hiervoor in voorkomende gevallen bij uw gemeente wel een beroep doen op de algemene bijstandswet. Dieetpreparaten (bijv. sondevoeding) komen in *sommige gevallen wel* voor vergoeding in aanmerking. Bovendien verandert de instantie, die dit voor u regelt. In plaats van bij de bedrijfsvereniging of (voor ambtenaren) het ABP, moet u vanaf 1 januari 1994 voor deze voorzieningen bij uw *zorgverzekeraar* zijn. Voor meer informatie kunt u terecht bij uw zorgverzekeraar, arts of diëtist(e).

Hulpmiddelen

Per *1 januari 1994* zal een aantal hulpmiddelen, dat voorheen door uw bedrijfsvereniging werd verstrekt, vallen onder de verantwoordelijkheid van uw zorgverzekeraar. Bovendien worden vanaf die datum *nog slechts bepaalde hulpmiddelen vergoed.* Dit betekent dus dat *niet alle* hulpmiddelen nu ook automatisch door uw *zorgverzekeraar* zullen worden vergoed.
Per 1 januari 1994 vallen uitsluitend de volgende hulpmiddelen uit deze groep onder de nieuwe regeling:
- hulpmiddelen voor het voeren van een huishouding (serveerwagen);
- hulpmiddelen voor algemeen dagelijkse levensverrichtingen (bijv. eetapparaten, aangepaste stoelen, tafels en bedden);
- hulpmiddelen voor communicatie, informatie en signalering (bijv. aangepaste telefoons, speciale computers en alarmeringsapparatuur).

Eigen bijdrage hulpmiddelen

Niet alleen voor deze, maar voor alle hulpmiddelen - dus bijvoorbeeld ook voor been- en armprothesen en voor incontinentie-materiaal - geldt met ingang van 1 januari 1994 een *eigen bijdrage* van 15% in de aanschafkosten. In totaal betaalt u hiervoor nooit meer dan *f* 200,- per jaar per verzekerde persoon.

Maximum vergoeding

Naast de eigen bijdrage, is aan de vergoeding voor een aantal hulpmiddelen een maximum bedrag gesteld. Indien de aanschafkosten van het hulpmiddel hoger zijn dan dit maximum bedrag, moet u ook meer bijbetalen. In dat geval bent u dus ook het bedrag verschuldigd dat dit maximum bedrag te boven gaat.
Voor meer informatie kunt u terecht bij uw zorgverzekeraar. Deze kan u ook vertellen hoe u hulpmiddelen kunt aanvragen, hoeveel uw bijbetalingen zijn en aan wie u de eigen bijdrage moet afdragen.

*Ziekenfonds*Raad

Postbus 396
1180 BD Amstelveen

● Annie Keufgens: „Wij hebben de overkant nooit als buitenland gezien."

Kerkrade en Herzogenrath horen bij elkaar, vindt eigenlijk iedereen. Maar op het Congres van Wenen in 1816 werden ze door een simpele pennestreek uit elkaar gerukt. En twee wereldoorlogen dreven de grensbewoners verder uit elkaar. Met het slopen van misschien wel Nederlands beroemdste grens, het betonnen muurtje, *das Mauerchen*, proberen Kerkrade en Herzogenrath de laatste wond te helen. Nobel, maar realistisch? „Als je de beide burgemeesters samen champagne ziet drinken bij de muur, dan ziet de wereld er anders uit."

Krenten uit elkaars koek pikken

Beelden van de Nieuwstraat/Neustrasse

Op de tafel aan het raam ligt een gehaakt kleedje. Zware, in het lood hangende overgordijnen flankeren het raam. Een bijna abstract, tijdloos stilleven. Het venster biedt uitzicht op 1993, de Nieuwstraat, waar een graafmachine weer een rits leiconblokken optilt. Friedrich Wilhelm Bahnen kijkt al 76 jaar uit op de internationale straat. In zijn leven heeft de Kerkradenaar grenspalen, muren, barrières, prikkeldraad voor zijn deur zien verrijzen. Maar *die Gedanken sind frei*, schreef Bertold Brecht.

Hij kan het zich niet herinneren, maar van zijn vader weet Bahnen dat de grens tussen Kerkrade en Herzogenrath fysiek voor het eerst werd opgetrokken in de Eerste Wereldoorlog. Na de capitulatie van Von Hindenburgs troepen smolten de steden weer samen. Een weg en een tramlijn liepen over de Nieuwstraat en daar tussenin moest ergens een officiële grens lopen. Ja, grenspaaltjes om de zoveel meter gaven dat wel aan, maar niemand maalde erom. Bahnen: „Kerkrade was georiënteerd op Duitsland. Als we kleertjes nodig hadden, dan gingen we met moeder op de tram staan wachten, daar waar nu de Media Markt is. En dan pakten we de tram naar Aken. Je wist niet beter."

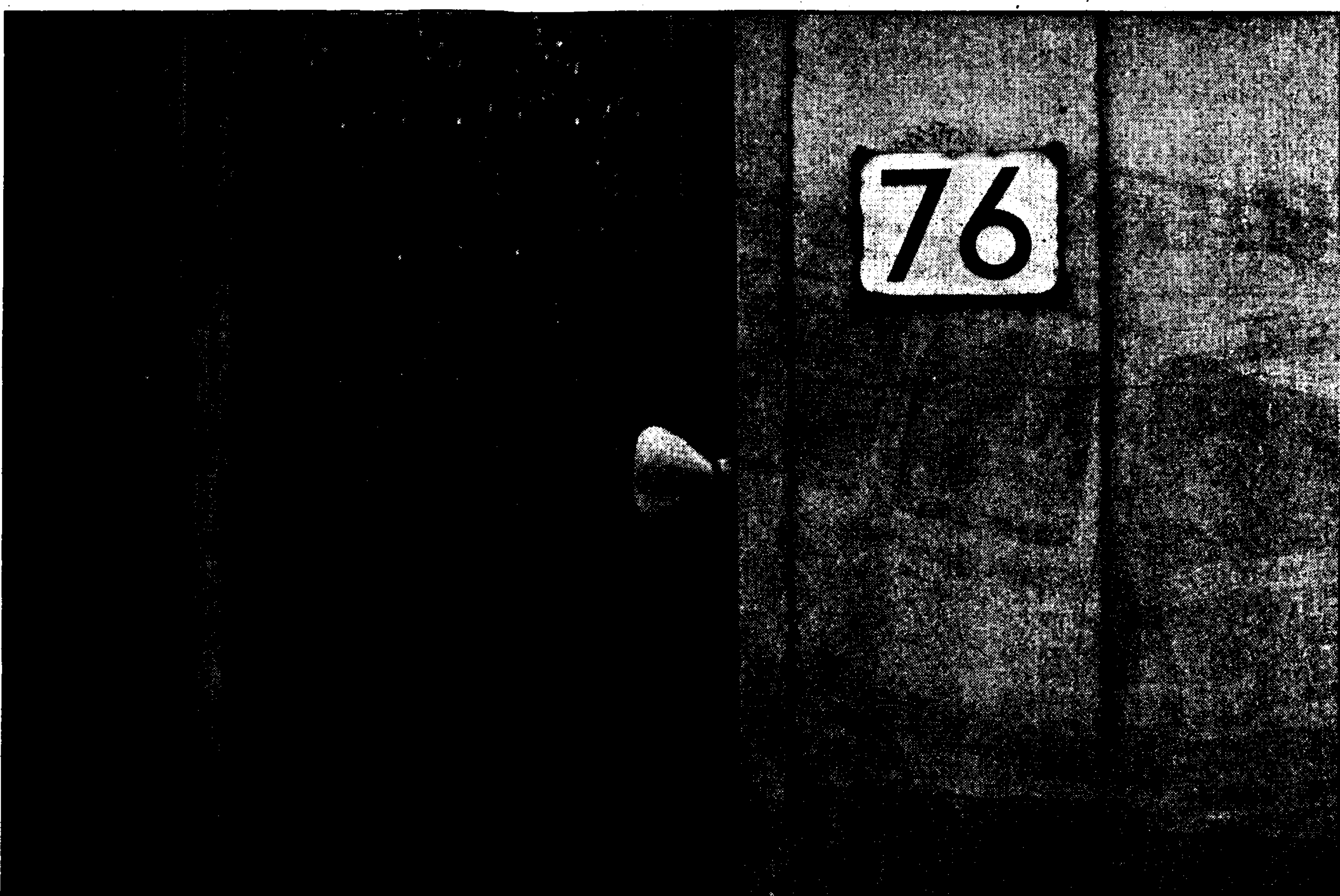
Kerkrade ging naar Duitsland, voor het nuttige en het aangename. „We mochten in Kerkrade geen carnaval vieren. Dat had de geestelijkheid verboden. Waarom? Tja, uitspattingen, hè?" zegt Bahnen. „Het was één grote familie hier in Strass en Bleijerheide. Er werd over en weer getrouwd, Nederlandse mannen met Duitse vrouwen en omgekeerd." Zijn nichtjes wonen nu nog in Strass, geografisch het spiegelbeeld van Bleijerheide.

Ook de Duitsers staken de grens over. Bijvoorbeeld om te smokkelen, want de Nieuwstraat wemelde van de goedkope winkels met *Koloniale Waren*. Bahnen praat nu meewarig over de vele smokkelaars die in de oorlog aan de grens opdoken, nu in een SS-uniform om zelf smokkelaars te betrappen. Misschien had hij steun aan Brecht, maar 'toen Adolf Hitler kwam', zoals Bahnen de oorlog consequent aanduidt, is er iets in hem geknapt.

In Herzogenrath ging in die tijd veel op de bon en Friedrich Wilhelm ging de familie *drüben* helpen. „Dan wekte mijn moeder me om drie uur 's nachts om pakjes over te gooien. In het huis hiertegenover woonde mijn oom, die heeft later nog in Keulen gewerkt bij, hoe heet dat, waar ze brieven censureren?" Bahnen wierp sneetjes brood en pakjes boter over de grens, die toen bestond uit prikkeldraad. „Ik gooide altijd als er een tram langskwam, met dat gerammel hoorde je de pakken niet neerkomen. Ach, ze gooiden allemaal. Er waren er bij die hele broden en pootaardappels gooiden."

Annie Keufgens gooide niet, die stak sloffen sigaretten onder haar jas en liep zo de grens over. Maar dan spreken we over de jaren zeventig, toen het prikkeldraad was vervangen door de legendarische kniehoge leiconmuur. De Duitse woont sinds 1956 op de Neustrasse, vertelt ze. Als ze haar weelderige gordijntjes opzij schuift, ziet ze waar al dat lawaai vandaan komt. De graafmachine is tot pal voor haar deur beland. „U treft het," zegt ze.

„Er zijn hier zeker vijf smokkelaars doodgeschoten, eind jaren vijftig," weet ze. „Je denkt dat ze alleen aan de Berlijnse muur mensen hebben neergeschoten. Nee hoor, hier net zo goed. Ik heb zelf ook gesmokkeld. Niet eens zo lang geleden nog." Ze durft er nu open over te praten. Waren de Nederlandse en Duitse douanepatrouille even niet in de buurt dan nam Keufgens met haar sigaretten de betonnen horde en verdween ze terstond in haar woning. Jas uit, sigaretten verstopt, laat de douane maar komen. Trouwens, geen douanier die van tweehonderd meter afstand kon zien welk huis iemand naar binnen was ingerend. Eén keer was het kantje boord, toen een vermomming en een geleende fiets haar enige redding betekenden. „Vanaf dat moment was het *Schluss*. Ik dacht 'waarom doe je het eigenlijk? Je hebt het financieel toch niet nodig?' Tja, het was meer een hobby."

● Friedrich Wilhelm Bahnen wilde per se niet op de foto. „Het is al erg genoeg dat mijn naam in de krant komt."

„Keufgens, zegt u? Nee, die ken ik niet. Waar woont die dan?" vraagt Bahnen. We helpen hem even: „Die woont al sinds 1956 hier schuin tegenover." „Nee, zegt me niets," weet Bahnen zeker, „ik ken alleen de oud-ingezetenen. Ik bedoel, degenen die hier in de jaren dertig woonden." En die kan de oud-boekhouder nu op één hand tellen. „Er zijn hier veel nieuwe mensen naartoe getrokken. Vooral aan de Nederlandse kant. Hier is het 'alles Duitsers' dat de klok slaat."

Ook de 55-jarige overbuurvrouw stoort zich aan de volksverhuizing. Ze heeft geen contact meer met de nieuwe lichting aan Duitse kant. 'Gereserveerd' noemt ze de jonge huurders. Contact met de andere kant, nu hoofdzakelijk bevolkt door haar landgenoten, is er ook nauwelijks. „Vroeger had ik wel contact met de overburen, maar nu? Ik ken ze niet meer. Ja, goedendag en hoe gaat het. Ik ken George, de overbuurman. Een Duitser. Maar vraag me niet naar zijn achternaam. Vijf jaar geleden met oudjaar zei hij *Komm doch rüber*. Toen hebben we tot vier uur 's morgens in zijn kelderbar doorgevierd. Nu heeft hij een nieuwe vrouw en dan moet je het contact weer opnieuw opbouwen. En dan heb je nog een Oostenrijkse. Daar maak ik wel eens een praatje mee. 'Oh, u heeft de gordijnen gewassen', of 'wat zijn uw ramen mooi gelapt', zulke onderwerpen. Dan spreken we elkaar op de stoep of aan het *Mauerchen*."

Mauerchen, het klinkt onschuldig, Madurodam-achtig uit Keufgens' mond. Maar de douane kon vroeger fikse boetes uitdelen aan wie zomaar over de muur stapte. En allerminst onschuldig waren de schermutselingen die zich tijdens diverse afleveringen van Nederland-Duitsland hebben afgespeeld. Dan praten we over voetbal. „De bewoners van de Nieuwstraat zelf kunnen wel met elkaar overweg. Het zijn altijd de jongeren van ver weg die hier herrie komen schoppen," weet Keufgens. En het zijn altijd jongeren van ver weg die hun auto in een zijstraatje van de Neustrasse parkeren om over de muur te springen op weg naar een koffieshop in Kerkrade. „Als je hier een auto uit Keulen of Düsseldorf ziet, weet je gewoon: die komt drugs halen."

Als buiten weer enkele meters beton worden verwijderd, zegt Annie Keufgens: „Het werd hoog tijd. Als ze alle muren weghalen, dan deze ook. En deze was echt achterhaald." Manlief Jozef komt uit de keuken gewandeld. „De muur was voor mij een gevangenis, hier hield de wereld op. Hij moet weg," poneert hij. Zijn vrouw verwacht dat er minder verkeer door de straat zal rijden. En wellicht gaan het contact met de overburen erop vooruit. „Als je je auto ook aan de overkant kunt parkeren krijg je denk ik automatisch meer contact. Maar of dat ook *weiter ins Land eingreift*, dat moet je afwachten," zegt Keufgens.

Zijn eten koopt hij af en toe in Strass, maar aan goede betrekkingen met de buren heeft Bahnen geen behoefte. De nog vitale grijsaard bekijkt het praktisch: „Ik hoop dat het verkeer wat minder wordt als de muur weg is. Nu moet ik in het spitsuur altijd de tv harder zetten." Daarmee houdt het voor Friedrich Wilhelm op. „Die muur stelde niets voor, daar stapte je zo overheen," zegt hij neerbuigend. „Er verandert niks, nou hij weggaat. Ik zal de overkant altijd als buitenland beschouwen. Kijk, de grens was vroeger ook een gegeven, maar toen stonden we niet vijandig tegenover elkaar. Toen hadden we met de Duitsers net zo'n verhouding als nu met de Belgen." De verbittering bij Bahnen blijft. Achter in de tuin heeft hij nog prikkeldraad liggen van de grens. „Die Duitsers waren echt gek in de oorlog. Vergelijk het maar met Joegoslavië. Eerst woonden ze daar allemaal vredelievend naast elkaar, en nu..." Het nobele, maar weinig realistische *Alle Menschen werden Brüder* noemt Bahnen 'iets van de jongere generatie'.

Aan de overkant klinken Bahnens woorden maar al te bekend. „Die haat bij Nederlanders bestaat nog steeds," zegt Annie Keufgens. „Dat merk je ook als je Kerkrade ingaat. *Jekke pruus* hoor je dan. Bij jong en oud. De jongeren leren het van de ouderen." Op een bewonersbijeenkomst werd ze pijnlijk geconfronteerd met een Kerkraadse, die zei dat de muur tien meter hoger moest worden. „Poeh, ze komt wel iedere dag verse broodjes halen aan deze kant."

Volgend jaar ligt er een nieuwe Nieuwstraat-Neustrasse. De internationale allee moet doorgaan voor het vleesgeworden Verenigd Europa of, op Kerkraads-Herzogenrathse schaal, Eurode, refererend aan het Land van Rode. Maar kan iets vlees worden zonder wortel te schieten? Keufgens: „Bij de Duitsers leeft het wel, vind ik. Wij zien Kerkrade en Herzogenrath als één stad. We gaan naar de Rodahal, naar het WMC, bij ons op Burg Rode exposeren Nederlandse kunstenaars, we doen boodschappen in Kerkrade. Het contact is er gewoon. Of neem de Dreiländerlauf, een soort marathon. *Dan marschieren die Holländer und Deutsche zusammen*. Wij hebben de overkant nooit als buitenland gezien."

Keufgens, de eerste der Eurodeanen? Misschien, maar ook een van de weinigen. „Onze zoon woont aan de overkant in Bleijerheide," zegt ze. „Zijn vrouw heeft van de zomer een *Waffelparty* gegeven. Ze had ook de Nederlandse buurvrouwen uitgenodigd. Maar niemand van hen zei naderhand 'Zo, nu moeten we mevrouw Keufgens ook eens uitnodigen." Maar tegelijkertijd: „Hun kind komt wel hier naar de Duitse Kindergarten. Dat vind ik niet goed. Je mag niet alleen de krenten uit de koek eten."

En Eurodeaan Bahnen? „Hier in Kerkrade wonen nu zo veel Duitsers. Als er aan de overkant weer een sterke man aan de macht komt, dan moeten we oppassen dat we niet opnieuw *Heim ins Reich* moeten." Zijn lacherige toon moet heel wat wrok en bitterheid verbergen.

Keufgens weet ook: „De wond is en blijft er. Eurode kun je niet *anordnen*, zoiets moet groeien. Maar toch, als je burgemeester Mans en burgemeester Meissler samen champagne ziet drinken bij de muur, dan ziet de wereld er anders uit."

Bahnen: „Nee, dat Verenigd Europa doet me niks. Als de Duitsers zich rustig houden, vind ik het al lang goed." De graafmachine ploetert voort. *Die Gedanken sind frei*.

door

BENTI BANACH

Leven en dood

DOOR PETER STIEKEMA

Leven en dood liggen een heel eind uit elkaar, althans zo lijkt dat. Zeker de jongeren onder ons zijn geneigd niet al te vaak aan hun levenseinde te denken. Het is zo ver weg, als je een jaar of veertien, vijftien bent. Er sterft wel eens een oom of tante, een grootmoeder misschien, maar ach, die mensen waren oud en jij bent immers jong. Over de dood hoef je je niet druk te maken.

Maar op een dag kijk je in de spiegel, zie je de rimpels rond en de wallen onder de ogen en je weet dat je een vermoeide 40-plusser bent geworden. De helft van je leven is voorbijgegaan, eigenlijk zonder dat je er zelf erg in had. Vaak is dat ook de leeftijd waarop je echt met de dood wordt geconfronteerd, dat de man met de zeis in je onmiddellijke omgeving zijn intrede doet.

De laatste anderhalf jaar zijn mijn vrouw en ik onrustbarend vaak met de dood in aanraking gekomen, veel vaker dan ons lief is, tenminste. Deze duistere periode begon anderhalf jaar geleden, op 6 juli 1992, toen midden in de vakantie onze zwarte schapendoes Lucky, pas acht jaar oud, plotseling stierf. Hoewel, ik had er al langere tijd een onbestemd voorgevoel van. De dag daarna overleed de laatst overgebleven broer van de – ook reeds gestorven – moeder van mijn vrouw. Enkele dagen later ging de moeder van een goede vriendin dood en weer een week verder waren wij getuige van een ongeval met dodelijke afloop. Toen wisten we het zeker: de dood zat ons op de hielen.

„Houdt het dan nooit op?" vroeg mijn vrouw vertwijfeld, maar dat merkwaardige voorgevoel dat mij ook al parten speelde bij het overlijden van onze hond wilde van geen wijken weten. „We zijn er nog lang niet, er gaat nog veel meer gebeuren", antwoordde ik haar met angst in het hart. Zou soms één van ons...?

Aan het einde van de zomer werd ik ziek, problemen met de nieren, een onduidelijk virus, langdurige onderzoeken. Enkele weken later volgde prompt mijn vrouw, met dezelfde symptomen. Begin oktober werd de juiste diagnose gesteld, het Cytomegalievirus, kortweg cmv genoemd, een dna-virus dat onder meer de lichaamscellen vergroot en de interne organen aantast. Omdat zowel mijn vrouw als ik onder hetzelfde virus gebukt gingen en kennelijk besmettelijk waren, werd ons een soort quarantaine aangeraden. Vijf maanden lang, tot half februari, hebben wij in een volstrekt isolement geleefd; familieleden, kennissen, noch collega's onder ogen gehad. De telefoon was nagenoeg ons enige contact met de buitenwereld.

In die periode van wat met enig gevoel voor understatement 'n 'splendid isolation' genoemd kan worden, werd mijn altijd gezonde vader ziek. Ook hier kostte het moeite de aard van de aandoening vast te stellen. Van een zware kou werd het griep, bronchitis, longontsteking en tenslotte longkanker. Ongeneeslijk. Mijn vader overleed op 25 september van dit bijna afgelopen jaar. Tijdens de eerste stadia van zijn ziekte konden wij hem, omdat wij er zelf te slecht aan toe waren, niet eens bezoeken.

Mijn schoonvader, die ondanks zijn gevorderde leeftijd nog tot in de zomer van 1992 fietsvakanties door Nederland maakte en daarbij altijd Zuid-Limburg voor enkele dagen aandeed, kreeg eind maart een herseninfarct. Hij werd opgenomen in het ziekenhuis in Oss, maar zijn situatie verbeterde niet. Integendeel. In een verpleeghuis in Veghel, waarheen hij na twee maanden was overgebracht, constateerden de behandelende artsen botkanker, in een vergevorderd stadium, met metastasen in de hersenen. Hij stierf op 14 december na, wat genoemd wordt, een lang en smartelijk lijden.

Wanneer stopt deze periode van dood en verderf eindelijk? Kunnen we ooit weer 'normaal' verder leven zonder bijna ieder moment van de dag de dood in onze onmiddellijke omgeving te weten?

Dood en leven, leven en dood. Twee uitersten, maar toch ook angstaanjagend dicht bij elkaar.

Illustratie Karel Gerrits

Het bijgaande verhaal kwam tot stand dank zij de bijdragen van de volgende strafpleiters:

Bovenste rij: J. L. E. Marchal, Maastricht en R. J. H. Corten, Sittard

Tweede rij: D. F. G. A. M. Tripels, Maastricht, G. van Asperen, Maastricht, J. M. J. H. Coumans, Maastricht en J. L. M. Arets, Landgraaf

Derde rij: E. H. J. M. Dohmen, Maastricht, H. E. G. Peters, Geleen, R. C. Ch. M. Nadaud, Vaals en H. P. Ruysink, Maastricht.

Laatste rij: M. Moszkowicz, Maastricht, Th. U. Hiddema, Maastricht en D. Moszkowicz, Maastricht

De politiek mengt zich steeds nadrukkelijker in de strijd tegen de groeiende zware criminaliteit. Premier Lubbers en heel wat Kamerleden vragen bij herhaling rechters harder recht te spreken. Minister van Justitie Hirsch Ballin gaat allang voor in het bedenken van steeds nieuwe regels die de politie ruimer baan geven. En een scheidend rechter verweet advocaten die alleen maar het belang van hun cliënt najagen 'verzaking van burgerplicht en frustratie van de bestrijding van de criminaliteit'. Is het moment niet ver dat ook strafpleiters met enige naam en faam te snel gezien worden als de uit het Italiaanse strafproces bekende *consigliere*, de goed in *maffia* en *camorra* ingevoerde advocaat?

Vrij baan voor Justitie om de pleiter en zijn 'clienten' bikkelhard te tackelen? Een aantal Limburgse bekende baliepleiters laat aan de vooravond van Kerstmis het licht schijnen over de stormachtige maar ook wat zorgelijke ontwikkeling van de vaderlandse strafrechtspleging. Want het spreekwoord 'advocaten praten recht wat krom is', wordt in hun ogen wel erg vrij vertaald.

Het recht groeit krom

Strafpleiters willen niet in verdachtenbankje

De discussie over rechtmatig gebruik van richtmicrofoons, pseudokopers, undercoveragenten is al bijna verloren. Enmiddels staat de anonieme kroongetuige, eventueel met garantie van een nieuwe identiteit, al te trappelen van ongeduld om legaal de rechtszaal binnen te stappen.
Steeds nieuwe mogelijkheden voor Justitie in de strijd tegen de zware misdaad, die het politiek goed doen. Maar ook weer middelen die de verdachte van bedrijven en zijn raadsman listig kunnen frustreren omdat het gebruik ervan nauwelijks controleerbaar is. Ook niet voor de rechter; die controle is nu eenmaal, in de ogen van de verdedigers, de hoeksteen van een eerlijk strafproces.

De advocaat die zich verzet tegen al dat nieuwe 'geweld' of een beroep op vormfouten doet, is zich tegenwoordig al een beetje verdacht.

Marchal zegt: „Een advocaat heeft geen enkele taak met betrekking tot het terugdringen van de criminaliteit. Met welk recht wordt er tegenwoordig gesproken over normvervaging bij de burger, terwijl Justitie zijn eigen procedurenormen vervaagt?"

Dominique Tripels (opgetreden voor een verdachte van 'de' carnavalsmoord) twijfelt zelfs of hij, gezien die negatieve tendenzen, met strafzaken wil doorgaan: „Ik heb grote moeite met deze ontwikkeling in de uitoefening van mijn *nobile officium*, in het bijzonder omdat ten onrechte een smet op de strafjuristen wordt geworpen. Ons werk is onontbeerlijk. Het is nog altijd beter dat er tien schuldigen vrij rondlopen, dan dat er één ten onrechte in de cel zit. Kijk naar de *Birmingham Six*."

David Moszkowicz (kreeg onlangs een verdachte van doodslag op vrije voeten): „Als de wetboeken van strafrecht of strafvordering niet meer correct worden toegepast, is het einde in zicht. Dan doet iedereen wat hij wil. Niet voor niets heeft de procureur-generaal, mevrouw Couzijn, haar taak neergelegd omdat zij het niet eens is met de visie van haar collega's."

Henk Peters, (staat in de zwaar bewaakte inrichting – Tebi – in Vught opgesloten criminelen bij): „De mogelijkheden van verdachten zijn de laatste jaren al aanzienlijk beperkt. Verdere beperking is onmenselijk. Stel je voor dat je gearresteerd wordt en er is geen advocaat meer bereid je te helpen."

Theo Hiddema (actief in ontelbare strafzaken) gaat een stap verder: „Ik voorzie dat deze minister van Justitie het zal klaarspelen dat er rondom de strafpleiter een rancuneus rumoer ontstaat en dat het hem lukt met zijn maatregelen wellicht de dwangstaat dichterbij te brengen. Hirsch Ballin heeft zich ontwikkeld tot de vriend van het bange volk."

„Rechtshulp in een rechtsstaat is even belangrijk als een adequate bestrijding van criminaliteit," waarschuwen ook Hiddema's kantoorgenoten Jos Coumans en Gerard van Asperen.

Réne Corten: „De zware misdaad krijgt onevenredig veel aandacht en dus al die randverschijnselen ook. Uit eigen ervaring weet ik dat de meeste strafzaken niets met de georganiseerde misdaad van doen hebben."

John Arets: „Hoeveel bestuurders en beleidsmedewerkers zijn niet al verdacht of spelen een verdachte rol? Als de strafpleitersrol ook nog verdacht gaat worden, wiens rol is dan niet verdacht? Die van de officier van Justitie misschien?"

E. Dohmen: „Her en der wat uitbreiding van opsporingsbevoegdheid is best, maar de waarborgen voor verdachten moeten koste wat het kost gehandhaafd blijven."

R. Nadaud: „Geen verdere inperkingen meer." De rechten van de verdachte zijn al zo beperkt. Zeker de eerste drie belangrijke dagen na zijn aanhouding, wanneer een advocaat niet bij de verhoren mag zijn. De fouten die de verdachte in die periode maakt, kunnen niet of nauwelijks gerepareerd worden."

H. Ruysink: „Indien op verzoek van de kiezer de wetgever de rechten van de verdachte beperkt, heb ik daar rekening mee te houden. De burger cq. kiezer moet wel altijd bedenken dat hij zelf eens verdachte zal kunnen worden."

Een zorgelijke ondertoon dus, die die ook doorklinkt in de visie van de strafpleiters op het te snel wegwuiven van van fouten die in naam van het Openbaar Ministerie zijn begaan.

De uitspraak van de scheidende Bossche raadsheer Van der Plas dat 'verdachten niet langer mogen profiteren van fouten van het Openbaar Ministerie' past in de gedachte, dat alles geoorloofd is in de strijd met gespuis en geboefte. Een gedachte die in de ogen van kritische advocaten uiteindelijk kan ontaarden in het afluisteren van hun gesprekken met verdachten, hun telefoon of het doorvorsen van hun bankrekening.

Alle ondervraagden wijzen dat soort praktijken als gevaarlijk af en zetten vraagtekens bij dit soort kreten uit de mond van de onafhankelijke rechter. Een rechter die toch al steeds vaker de rol van wetgever krijgt toegeschoven.

Raadslieden verweren zich niet voor niets in de rechtsstaat steeds harder. Een verdachte, schuldig of onschuldig, heeft recht op behoorlijke bijstand en bescherming. Samengevat zeggen de ondervraagden in koor: „Alle groei van de criminaliteit ten spijt, in een rechtsstaat mag de angst het nooit winnen van democratische grondprincipes. Anders staat de weg open naar een politiestaat."

De balie wordt grimmiger. Niet op de laatste plaats is dat ook een antwoord op de aanpak van verdachten door niet alleen de reguliere politie, maar ook door Rijksrecherche en Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst (Fiod).

Arets: „Dat harde optreden is een gevolg van falend politiek beleid. Het gebrek aan bedrijfsmatige aanpak in de uitvoerende sfeer leidt bij Justitie onbewust tot de gedachte: en wij moeten het maar opknappen. Een kwestie van psychologie."

Tripels: „Er is de laatste tijd sprake van een te hard en onevenredig optreden van Fiod en OM. Ik heb de indruk dat men doorslaat en dat er soms sprake is van een heksenjacht."

Nadaud: „De aanpak van bijvoorbeeld de pro-deo-bestuurders van MVV zou minder hard kunnen zijn. Het is toch te verwachten dat zij van eventuele fraude geen voordeel hebben en ook zonder inverzekeringstelling of bewaring gewoon aan het onderzoek zouden meewerken."

Ruysink: „Door de lange verhoren in fraudezaken dient het vastzetten van verdachten alleen maar het gemak van opsporingsambtenaren, heb ik het gevoel."

Peters: „Justitie gaat voortvarend te werk en maakt geen onderscheid. Ik denk wel dat men te weinig oog heeft voor de maatschappelijke consequenties voor de betrokken verdachten."

Hiddema: „Ook buiten Limburg treedt de Fiod niet zachtzinnig op. De insluiting van eerbiedwaardige notabelen, die het met de burgerij zo goed menen, komt bij de man in de straat hard aan, maar het doorsnee Fiod-slachtoffer wordt meestal met dezelfde strengheid behandeld."

Moszkowicz jr.: „Normaal was, dat een verdachte van fraude niet langer dan drie dagen werd vastgehouden. Nu is dat veelal langer en heeft men kennelijk voor dit soort zaken ineens geen cellengebrek."

Moszokowicz sr. (advocaat van Ron 'MVV' Weijzen): „Bij fraude-onderzoeken is terughoudendheid van Justitie geboden. Bij die onderzoeken staat de omvang meestentijds nog niet vast. Er kan later blijken dat het gaat om mismanagement of een licht vergrijp. Het harde tot zeer harde optreden laat vraagtekens achter."

Marchal (advocaat Riem): „Het harde optreden van fraudeonderzoekers roept bij mij het beeld op van een voetbalteam dat niet met voetbal maar met hard spel en vliegende tackles de wedstrijd probeert te winnen. Dat oogt niet sympathiek, zeker indien de tegenstander geen aanleiding geeft tot die hardheid."

Corten: „Niet alleen in fraudeonderzoeken wordt zeer hard opgetreden. Bij fraude gaat het echter om à-typische verdachten en dan komt het allemaal veel harder aan dan bij inbrekers of drugsdealers."

De verdedigers zijn duidelijk ook niet gelukkig met het gemak waarmee vormfouten soms worden gerepareerd.

Coumans: „Vormfouten blijven fouten tegen één van de fundamenten van onze rechtsstaat. Een advocaat die de mogelijkheden van de wet niet gebruikt, is geen knip voor de neus waard."

Van Asperen: „Ik heb de indruk dat de rechterlijke macht soepeler omgaat met fouten in ernstige zaken dan met eventuele fouten in de lichtere strafzaken."

Dohmen: „Het gevaar bij het steeds toestaan van fouten, is dat wij terecht komen in een 'glijdende schaal', waardoor de verdachte op den duur geen eerlijk proces meer krijgt."

Arets: „Wij moeten alert zijn, maar dat mag je ook en vooral van het OM verwachten."

Moszkowicz [illegible] kwaliteit van de mensen die bij het OM werken, kan bijdragen vormfouten te verminderen. Indien er een verdachte op grond van ernstige schending van de rechten in vrijheid wordt gesteld, blijken politie en justitie wel te kunnen leren van hun fouten."

Nadaud: „Het is toch van de gekke dat de rechten van een verdachte ingeperkt worden, omdat de officier van Justitie zijn huiswerk niet goed doet. Op dit punt wordt een onzuivere discussie gevoerd."

Hiddema: „De huidige wetteksten laten rechterlijke correcties zonder voordeel voor de verdachte al ruimschoots toe. De enkele nog bestaande mogelijkheden voor de verdachte zullen, vrees ik, zeker ook het loodje leggen."

Corten: „De rolverdeling bij een proces mag niet worden aangetast."

Ruysink: „Zolang de wetgever bepaalt dat door een fout van het OM vrijuit moet gaan, hoe zwaar het vergrijp ook is, dan moet dat gebeuren. Anders gebeurt er iets veel ernstigers, dan laten we namelijk de bescherming van de burger tegen de staat los."

door ROB PETERS

Arm en rijk

DOOR SANTE BRUIN

Een tegenstelling die me altijd blijft intrigeren is die tussen de uitersten op economisch gebied, waarmee mensen blijkbaar kunnen leven. In de wereld vind je maar weinig mensen die nog helemaal geen geldeconomie hebben, voor wie het [illegible] normaal is, te leven van wat [illegible]. Maar de mensen die van de hand in de tand moeten leven zijn nog altijd ver in de meerderheid. [illegible] in ons deel van de wereld [illegible] niet.

[illegible]

Maar wij, de Amerikanen en de Europeanen, zonder uitzondering behorend tot de rijkste mensen in de wereld, zouden vermoedelijk binnen een week dood zijn als we eens echt zouden moeten leven als de meerderheid van het mensdom. Wij achten allerlei dingen volstrekt onontbeerlijk die zij niet hebben: een dak boven het hoofd, al dat voedsel, vermaak en vervoer. Als je het uitrekent zul je zien, dat nog maar een heel klein percentage van je inkomen wordt uitgegeven aan de meest directe levensbehoeften, waar miljarden mensen zich toe moeten beperken: drinkwater en de minimum hoeveelheid voedsel om je lichaam gezond te houden. Per persoon een gulden of vijftig per maand, schat ik, zelfs tegen de huidige prijzen.

De rest – koffie, thee, alcohol, vlees – is luxe. En dan heb ik het uitdrukkelijk niet over wild en champagne, niet over wonen (want dat kan ook in een plaggenhut), en al helemaal niet over vakantie en al het vermaak en rondrijderij, zonder welke het leven veel mensen in onze contreien in toenemende mate doelloos voorkomt.

Een goede kennis van mij, die zich wel eens aan onorthodox denken bezondigt, zei laatst dat wij best zouden kunnen leven van een inkomen dat tien procent lager ligt dan het huidige, zeker als ook de prijzen tien procent omlaag zouden gaan. Sterker nog: het zou de exportpositie van Europa (of welk land dan ook) enorm versterken en dus tot nog meer rijkdom – en tot nog groter tegenstellingen voeren.

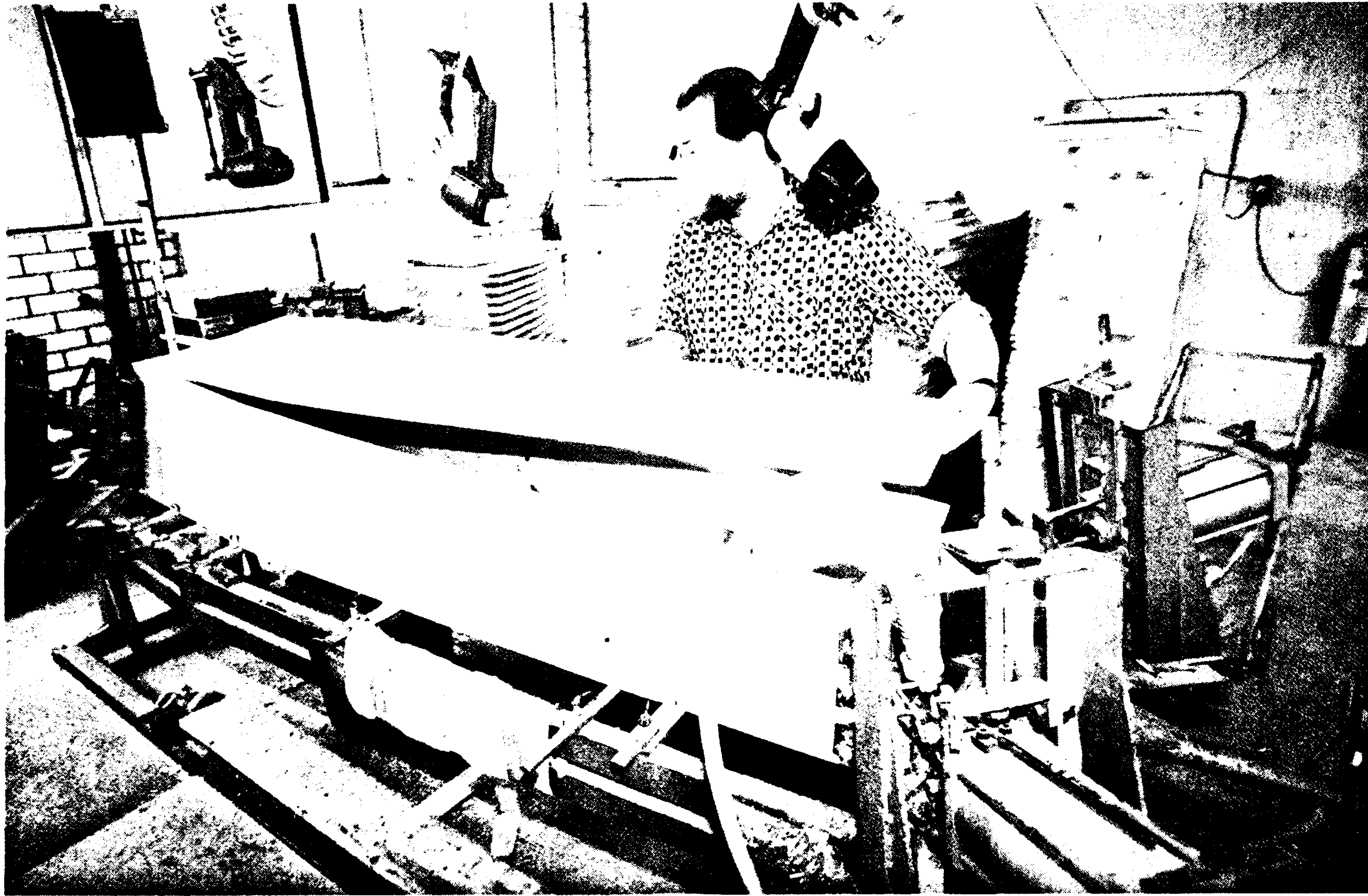
Tien procent! Terwijl aan de andere kust van het schiereilandje West-Europa de tweede of de derde hongerwinter op rij de inwoners van steden en dorpen terugwerpt op houtsprokkelen en duivenschieten, tonen wij, dat wij nog met verve kunnen harrewarren over heel wat geringere percentages. Kwart procenten, daar wordt om gevochten, [illegible] geïntrigeerd, gelobbyd. Iedereen die het [illegible] enigszins hard kan maken, beweert dat hij nog een achterstand heeft; wanneer anderen even pas op de plaats maken moet hij er nog wel een paar procent bij, om zichzelf voor vol aan te zien. Want de [illegible] zesde vakantie zou anders wel eens [illegible] opgeschoven kunnen worden, en wie kan daar de gevolgen van overzien? [illegible] bij de psychiater zijn wel de [illegible] uitvloeisels van zulk een beleid.

Zouden wij in staat zijn een Sarajevo'se hongerwinter te overleven? Lang niet [illegible], schat ik. Laat staan dat we het leven van een eenvoudige Chinees op het platteland, dat van een krottenwijkbewoner in Rio, een Ethiopiër zouden kunnen verdragen. Of dat van een dakloze zwerver in eigen land.

Aan die laatsten kun je overigens zien: als het moet, dan kan het toch. Althans voor menigeen.

Laat de kaviaar en de reebout maar in de diepvries. De champagne blijft nog wel even koel staan.

Ga vanavond liever nog even oefenen in vuurtje maken en kat villen. Je weet maar nooit waar het goed voor is.

● Martin 'Mickey' Smit druk in de weer met een doodskist. Foto's: PAUL KUIT

Over 'n grafkist kun je niet opscheppen

Alleen als hij kinderkistjes maakt, gaat de radio zachter

Van de dood valt goed te leven. Ooit een armlastige doodgraver, sjieker gezegd uitvaartverzorger, ontmoet? Of ooit gehoord van een bankroet crematorium? In de industrie rond de enige zekerheid in ons leven gaan honderden miljoenen om. Uitvaartverzekeraars beleggen onze begrafenispremies bijvoorbeeld in winkelcentra, bedrijfskantoren, maar ook in Duitse pretparken. Zelfs Mieke Telkamp zit gebeiteld dankzij haar snik-hit 'Waahaarheen'. Voor het merendeel van de pakweg 129.000 Nederlanders die jaarlijks sterven, staat een doodskist klaar. Vaak van spaanplaat met massief fineer. Mag het 'laatste meubel' ook van fraai eike- of vurehout wezen, dan kan hij best gemaakt zijn bij Janssens Houtindustrie in Sevenum.

Een ontmoeting met de laatste grafkistenmaker van Limburg.

Op feestjes of in de kroeg praat Martin 'Mickey' Smits liever niet over zijn werk. Niet dat hij er niet trots op is. Maar hij is als de dood voor de rauwe ongein.

Hij en zeven andere personeelsleden van Janssens Houtindustrie Sevenum klaren namelijk de laatste klus op aarde: de fabricage van doodskisten. Handgeschuurd. En strak afgelakt.

Precies een stukje vakmanschap om over op te scheppen. Maar waarover je liever zwijgt als het graf. Omdat je anders voor de zoveelste keer moet uitleggen dat je geen doodeng werk hebt. Of je nu salontafels maakt of lijkkisten: zolang het maar vakwerk is, ga je fluitend naar je werk.

Alleen als hij kinderkistjes maakt, zet Martin de radio wat zachter.

Doorgaans staat Radio III nefting hard aan. Moet ook wel. Want in een van de hallen wordt druk geschuurd en gelakt aan iets meer dan twintig grafkisten per dag, waarop bij uitvaartverzorgers moeten worden bezorgd. Arbeidsvitaminen houdt het werktempo hoog.

Over klandizie hebben Liesbeth Verhaegh-Janssen en Theo van Enckevort, beiden directeur van Janssens Houtindustrie, niet te klagen.

Hoezo recessie? Op de dood wordt blijkbaar niet bezuinigd. Want de vraag naar eike- en of vurenhouten doodskisten groeit. Vooral in de dorpen blijft een massieve eikenhouten kist in trek, verduidelijkt Liesbeth, een van de vijf dochters van Jan Janssen, de grondlegger van deze Limburgse grafkistenfabriek. Op het platteland redeneert menigeen dat vader zijn leven lang hard genoeg gewerkt heeft. Dus verdient ie ook een keurige kist van eerlijk Duits eiken. Zeker in het bronsgroene zuiden mag een begrafenis wat meer kosten. In de Randstad daarentegen doet de spaanplaat-kist het beter.

Met cremeren heeft deze keuze weinig te maken. Ook een vurehouten lijkkist, al dan niet met eiken gefineerd en met houten grepen, laat zich makkelijk en milieuvriendelijk verassen.

Graaf je terug in de rouwgerande geschiedenis dan was een grafkist, nu zo doodgewoon, vroeger alleen voor de adel en de geestelijkheid weggelegd.

In de Middeleeuwen lag het lijk gewikkeld in een doodswade op een draagbaar en ging zo het kerkhof op. Sarcofagen waren het stenen doodsbed van de rijken. Jan en alleman de kist in zou te veel plek vergen.

Anno 1613 schreef de Amsterdamse gemeenteraad dwingend voor dat alleen plat gedekselde doodskisten mogen worden gebruikt. Want een kist met een dakvormige deksel, de kapkist, nam toch te veel plaats in. Vandaar dat kisten met een platte deksel nu nog steeds te boek staan als 'Hollandse kist'.

Een lijkkist opsmukken was twee eeuwen geleden nog volstrekt taboe. Op een bed van stro, getimmerd uit vier ruw houten planken, lag de dierbare overledene simpel dood te wezen.

Pas een eeuw later werd de kist zwart geverfd en met linnen gestoffeerd. Dit 'laatste karwei' moest de dorpstimmerman opknappen. Van zijn vakmanschap hing de houdbaarheid van de bodem af. Meer dan het gilde der timmerlieden lief was, klopte daar geen hout van. En zakte de dode door zijn houten huls.

Bij grafkistenmakerij Janssen is vast zeker. De bodem wordt dan ook royaal verlijmd en gul gespijkerd. Ook de handgrepen, meestal *made in Germany*, zitten door en door.

Foutloos afwerken en kwaliteit leveren. Pas dan laat je je niet kisten door de concurrentie. Kwaliteit is het enige wapen in de strijd om een groter marktaandeel. Want in het aantal doden – jaarlijks iets meer dan 129.000 landgenoten – zit nauwelijks groei.

Unigra in Katwijk en Bogra in Enkhuizen zijn 's lands grootste grafkistenleveranciers. Net als bij deze twee zwijgt ook Janssens Houtindustrie over produktiecijfers. De concurrent 'hört mit'. Dus noteer maar dat het beter gaat dan verwacht, glimlacht het directionele duo in Sevenum.

Van zijn machinepark noch houtvoorraad maakt Theo van Enckevort een geheim. Hout haalt hij uit de Duitse wouden. Soms vers gezaagd, maar meestal half droog. Van plank tot grafkist blijft de produktie dan in één hand.

Over modetrends hoef je je in deze doortimmerde branche geen zorgen te maken. Degelijk, sober. En niet te duur. Meer eisen stellen de doorsnee nabestaanden niet aan het laatste meubel.

Of het doorzet, weet de grafkistenmaker in Sevenum niet, maar de laatste tijd durven sommigen alvast eigen wensen kenbaar te maken. De een wil een geheel andere kleur kist. Weer een ander wil zelf iets op de doodskist schilderen.

Goedkoop is, zeker in de meer onpersoonlijke Randstad, mooi meegenomen. Maar al te goedkoop hoeft nu ook weer niet.

Pak nog even die stunt, dertien jaar geleden, met de fibor-kist. Nederland zou openstaan voor een kartonnen grafkist, zo alledaags in Zweden en andere Scandinavische landen.

Een gat in de grafkisten-markt, beweren vijf uitvaartondernemingen, waaronder het Nederlands Verbond van Uitvaartverenigingen en begrafenisverzekeraar Dela. Omdat Nederland hecht aan houtkleur – in Scandinavië mag een fibor-kist best wit zijn – moest er veel geld worden gepompt in het nabootsen van eiken tinten, licht en/of donker.

Ondanks deze investeringen heeft de kartonnen doodskist in Nederland meteen de kraaienmars geblazen. De kist zou in de crematie-oven exploderen.

Trouwens, wie is te porren voor de laatste eer in zo'n buitenmaatse sigarenkist?

Over je lijk.

Theo van Enckevort, net terug van de Funéraire in Parijs, vult aan: „Niets weerspiegelt een volksaard zo duidelijk als een doodskist. Het Nederlandse gezegde: doe maar gewoon, dan doe je gek genoeg, zie je dan ook terug in de doodskisten. Wij zouden best meer bewerkelijke kisten willen maken. Maar of je die ook verkoopt, is zeer de vraag."

Europa mag dan nu zijn open binnengrenzen koesteren, maar de grafkistenmarkt kent haar traditionele grenzen. Frankrijk kijkt neer op doodskisten van spaanplaat, *made in Holland*. Om van Duitsland maar te zwijgen.

Duitsers en Fransen willen een pompeus gedekselde, op massief eiken poten rustende kist. Belgen spiegelen zich graag aan blinkend beslag. Italianen zweren bij hoogglanzende sarcofagen van minstens vier cm dik hout. In Nederland vindt men twee cm al dik zat.

Het maken van doodskisten is confectie. De maten liggen vast: lengte 1 meter 97, op schouderhoogte altijd 60 cm breed. Aan het hoofdeinde is de kist tien cm hoger dan aan het voeteneinde van 25 cm. Een overmaatse kist is standaard 2.04 meter lang.

Natuurlijk staan ze bij Janssen ook open voor maatwerk. Trots toont Liesbeth Verhaegh het model van de uitzonderlijke doodskist waarin een bekende fabrikant van kopieer-apparaten per se in vrede wilde rusten. Van hem verwacht je ook geen kopie van doodgewone grafkisten.

Echt te koop lopen met wat je in huis hebt, is niet gebruikelijk. Niets op de gevel van de fabriek verraadt de doodgewone produktie.

De 'showroom' van Limburgs laatste grafkistenmaker bestaat uit een kloeke klapper met foto's van die verschillende modellen. Complimenten over je produkt krijg je uitsluitend via de begrafenisondernemer. Maar meestal blijft het doodstil.

Advertenties plaats je uitsluitend in vakbladen zoals Het Uitvaartwezen. En dan nog ingetogen van toon en opmaak.

Eindjaarlijkse schouderklopjes aan je afnemers komen niet verder dan een kistje wijn. Een mini-grafkist met daarin een pennenset als relatiegeschenk zou geen klant accepteren.

Personeel werf je niet met 'Gevraagd: grafkistenmaker. Ervaring niet nodig'.

Liesbeth Verhaegh: „Gelukkig weet heel Sevenum dat wij al een halve eeuw grafkisten maken. Wie hier solliciteert, weet welk werk op hem wacht." Slechts een keer bedacht een sollicitant zich. Na een rondleiding door de timmerfabriek van de dood liet de jongeman zijn moeder bellen om te vertellen dat hij het toch te eng vond.

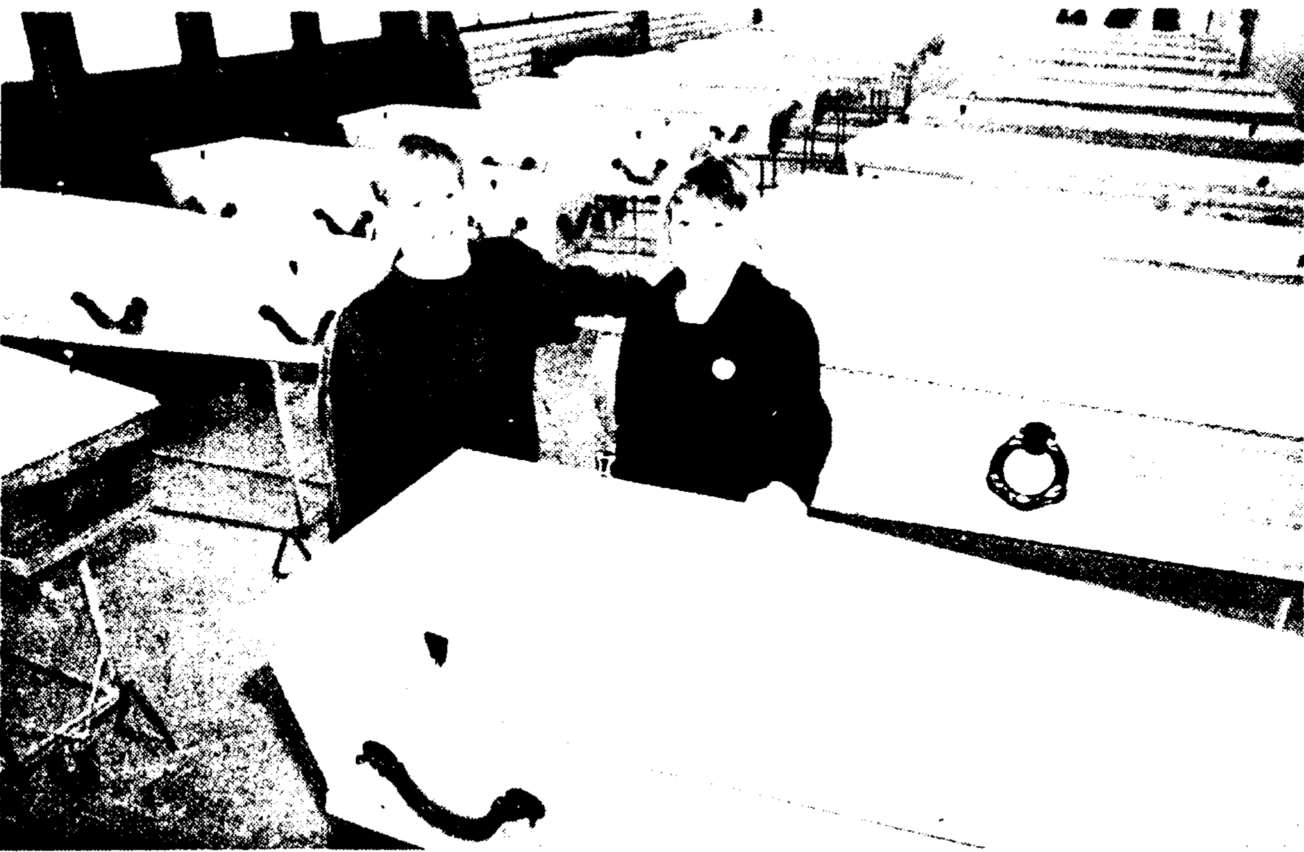
Liesbeth zelf is tussen de grafkisten groot geworden. „Als we te veel tussen de kisten liepen te ravotten, dreigden mijn vaders timmerlieden mij of mijn drie andere zusjes even in een kist te stoppen. Dan schoten we vlug naar buiten."

Even hoor ik alleen Radio III na de vraag of zij en haar mededirecteur zelf al een doodskist op het oog hebben. Die keuze willen beiden nog graag zeker veertig jaar uitstellen.

Martin 'Mickey' Smits, vakkundig in de weer met weer een eiken gefineerde vurehouten kist, weet wel hoe zijn laatste houten jas er straks uit moet zien. Notenkleurig met een dubbel verhoogde deksel en gefineerd.

Hij heeft er zelfs al eentje even gepast. Stiekem tijdens een middagpauze. Een apart, hard gevoel, deze tijdelijke ligtest.

Maar niet om je dood te lachen.

● Liesbeth Verhaegh-Janssen en haar mede-directeur Theo van Enckevort te midden van hun handel.

door

HANS TOONEN

Hard en zacht

DOOR JAN VAN LIESHOUT

Bij ons in het dorp is nog slechts één café. Alleen bij fuiven van 'de miljonair' heeft het iets van een discotheek; klagen omwonenden dat ze niet hebben kunnen slapen.

Hard is in.

'Metalmusic', noemden geraadpleegde jongeren het genre, waarmee een scholier deze zomer de buurt terroriseerde. Het klonk inderdaad als striemend staal. Musici met zo'n repertoire mogen, wat mij betreft, tot metaalarbeiders worden gerekend.

'House' zou nog erger zijn.

Als ik geraadpleegde poprecensenten goed interpreteer, moet het genre trekken vertonen van trommelvuren, waarmee Amerikanen, Britten en Canadezen tijdens de Tweede Wereldoorlog een offensief inzetten. Beschietingen verdoofden en verblindden.

In dat licht is het niet verwonderlijk dat artilleristen stokdoof werden. Velen waren boegbeelden van dapperheid; om de doodeenvoudige reden dat ze inslaande bommen en granaten niet meer hoorden.

Dialogen met doven: we zullen eraan moeten wennen.

Het aantal gehoorstoornissen bij vijftigers neemt toe. Meer dan de helft van de 65-plussers hoort slecht of is doof. Audiologen vrezen dat die grenzen drastisch zullen worden verlaagd. Langdurig lawaai leidt tot slijtage van het gehoor. Waarschuwingen vinden nauwelijks gehoor. Ze gaan het ene oor in en het andere oor uit: het lot van veel onheilsprofetieën.

Hoe indrukwekkend zachte muziek kan zijn, ervoer ik bij de uitreiking van Frankrijks hoogste verzetsonderscheiding aan pater dr. Piet Timmermans. Hij was de zoon van een kleermaker en postbode in Neer; had aan het pauselijk conservatorium in Rome gestudeerd en in Nancy koren en orkesten geleid. Vanwege zijn grote verdiensten was de maëstro in 1962 tot ereburger van Nancy benoemd.

Tien jaar later kreeg de musicoloog de Medaille Militaire voor de hulp, die hij tijdens de Tweede Wereldoorlog aan honderden joden en piloten had geboden. Anderhalf jaar had hij voor deze 'Feindbegünstigung' in een Duitse kerker moeten boeten.

Na opspelding van de medaille paradeerden parachutisten voor de pater. Zij zongen een partizanenlied, en sourdine; zo aangrijpend zacht, dat iedereen er stil van werd.

Eenzelfde ontroering maakte zich meester van doorgewinterde Russen die, in 1989 in Overloon, de opening van een tentoonstelling over de Grote Vaderlandse Oorlog luister bijzetten.

Het Orlandokwartet speelde het Achtste Strijkkwartet van Dimitri Sjostakovitsj. In dit opus is het beste van deze Russische componist samengebracht. Hij componeerde het tussen de ruines van Dresden, 'de Parel van het Derde Rijk', die op 13 en 14 februari 1945 door een terreurbombardement in de as was gelegd. In het werk klinkt ook het lied 'Smachtend in de kerker', dat politieke gevangenen in de tijd van Stalin zongen of neuriëden. De strijkers speelden het zachter dan zacht. Zelfs de generaal, die twee keer tot 'held van de Sovjetunie' was uitgeroepen, kreeg het te kwaad.

Gesublimeerd is zachtheid stilte: een weelde, die je nog aantreft in een abdij, ver van de bewoonde wereld. Je ervaart er dat een stille nacht een heilige nacht is.

Van gesjeesde onderwijzer tot beste wielrenner van de wereld

CLES - Miguel Indurain heerste opnieuw zowel in Giro d'Italia als Tour de France, maar Maurizio Fondriest was de absolute nummer één van wielerjaargang 1993. Milaan-Sanremo, Waalse Pijl, Kampioenschap van Zürich en Coupe du Monde. Slechts een greep uit zijn zegereeks van zesentwintig stuks. Eentje meer dan in alle voorgaande profjaren sinds 1987 samen. Maurizio Fondriest, van aardig coureurtje tot kampioen. Eindelijk kwam hij daar terecht waartoe de wielerwereld hem in 1988, toen hij in Ronse per toeval de wereldtitel veroverde, reeds in staat achtte. Een rustige winterdag leek de ideale gelegenheid de renner zelf om een verklaring van zijn spektakulaire metamorfose te vragen. Een telefoontje werd door Maurizio meteen met een uitnodiging gehonoreerd. Het dagje Cles was zeker de moeite waard. We leerden er niet alleen de trots van het fruittelersdorp in Val di Non kennen, maar zijn hele familie. Eenvoud tekent de gastvrije Fondriesten.

Die zonnige maar koude decemberdag is het vrij rustig in Cles, een vredig op dik zeshonderd meter hoogte gelegen dorpje in Zuid-Tirol, op een boogscheut verwijderd van wintersportoord Madonna di Campiglio. Op het tijdstip van afspraak is Maurizio Fondriest nog niet in zijn moderne appartement aan de Viale Degasperi teruggekeerd van de dagelijkse ochtendtraining. Wij had voor die mogelijkheid gewaarschuwd.

Vrouwtje Ornella dirigeert ons naar het aan de andere kant van het dorp gelegen ouderlijk huis van Maurizio. De chaletachtige woning ligt verscholen achter appelboomgaarden. Een gedeelte werd jaren geleden door de familie omgetoverd in fabrieksterrein. Een rijwielhandel werd er uit de grond gestampt. Vooral met het geld van Maurizio. Pa Fondriest heeft ook enkele aandelen, evenals broer en exrenner Francesco, die het bedrijf runt. Ornella neemt de administratie voor haar rekening. De familie Fondriest weet van aanpakken derhalve.

De entree van huize Fondriest blijkt één verhaag van bekers en trofeeën te zijn. Hal, gang en trappenhuis zijn van vloer tot plafond volgestuwd met voornamelijk door Maurizio gewonnen coppa's. Nooit eerder zo'n imposante prijzenkast gezien. Geleefd en gewoond wordt op de eerste verdieping. De begroeting is hartverwarmend. Alsof je kind aan huis bent. Mama Annamaria heeft de tafel gedekt. Vader Cornelio, behalve fruitteler ook regionaal wedstrijdcommissaris, lacht bescheiden. Ornella haalt dochtertje Maria-Vittoria uit de babybox. Amper acht maanden is de kleine meid. Geboren op de dag, dat papa Maurizio Milaan-Sanremo won. Het bewonderende kindje gaat van arm tot arm. De trots van de familie Fondriest wordt ook door broer Francesco en Ornella's vader geknuffeld.

Maurizio is inmiddels gearriveerd. Verbazend genoeg in joggingpak van zijn vorige werkgever Panasonic. „Als ik daarmee op de foto's kom te staan, zeg ik gewoon dat ze van vorig jaar waren," grapt hij. „Heb je sneeuw onderweg gehad," vraagt hij geïnteresseerd. Het ontkennende antwoord stelt hem zichtbaar teleur. „Ze hadden sneeuw voorspeld, maar er is nog geen vlok gevallen. Het is te hopen, dat het snel verandert, want over enkele dagen vertrek ik met Ornella en Maria-Vittoria voor een weekje op wintersport naar Livigno. Ik ski en langlauf graag. Zoals het er nu naar uitziet, wordt het mountainbiken. En wandelen en zwemmen. Houd ik wel van. Ik heb nu ook de tijd om naar muziek te luisteren. Phil Collins en Genesis hoor ik graag. En af en toe lekker eten in een restaurant, hoewel dat sinds de komst van Maria-Vittoria moeilijker is geworden."

La mama nodigt iedereen aan tafel uit. Gezelligheid troef in huize Fondriest. Tussen de onvermijdelijke pasta, hoofdgerecht, dessert en cappuccino door, vertelt Maurizio honderduit. Maar stelt ook vragen. Over de Nederlandse ploegen, vooral. Broer Francesco mengt zich vaak in het gesprek. „Ik heb ook als prof gekoerst," wil hij weten. „Bij Fanini, een klein ploegje. Anderhalf jaar slechts. Toen had ik het wel gezien. Niets voor mij die keiharde wereld. Ik kon niet afzien. Ben toen meteen in onze fietsenzaak gaan werken."

Maurizio luistert aandachtig. Eeuwige glimlach op het gelaat, onschuldige oogopslag. Openhartig. De vriendelijkheid straalt er vanaf. Eigenlijk onvoorstelbaar, dat zo'n aardige jongen zo hard kan fietsen. Ook qua lichaamsbouw. Op tv lijkt hij een sterk gebouwde atleet. Het almachtige type. In werkelijkheid ziet hij er slank en fragiel uit. Smal kontje, amper maatje achtenveertig.

Dat hij wielrenner werd was onvermijdelijk. „Pa was vroeger coureur, nadien werd hij jurylid. Toen ik een jaar of negen was, kreeg ik mijn eerste racefiets. Zoals Francesco. We gingen meteen koersen."

Maurizio raakte snel verslaafd aan zijn fiets. „Wielrennen betekent alles voor mij. Het is mijn leven. Ik ben er bezeten van. Ik fiets dolgraag door de streek, meestal in mijn eentje want er woont geen renner in de buurt. Ik houd van de natuur. Daarom trek ik er in de winter vaak met de mountainbike op uit. Zoals vanmorgen. Klim ik hierachter door de bossen omhoog tot boven de vijftienhonderd meter. Vervolgens laat ik me als een steen naar beneden vallen. Heerlijk. Maar ik bestudeer ook graag een racefiets. Vandaar ook onze zaak. Als ik er 's winters de tijd voor heb, help ik de klanten en steek in het atelier zelfs een handje toe."

Onder zijn naam worden racefietsen op de markt gebracht. Maurizio is de belangrijkste aandeelhouder van de Fondriestfabriek in Merano. Vooral de techniek van de fiets boeit de nummer drie van de wereldranglijst. „En dat terwijl ik helemaal geen technische opleiding heb. Lach niet, maar weet je waarvoor ik gestudeerd heb? Voor onderwijzer. Ik wilde helemaal nooit voor de klas gaan staan, maar koos voor die opleiding omdat het de dichtsbijzijnde school was. Ik wilde coureur worden en moest zo veel mogelijk kunnen trainen. Vandaar. Na twee jaar hield ik de school voor gezien en ging halve dagen bij mijn vader in het fruittelersbedrijf werken. Appelen plukken. Heb ik trouwens altijd gedaán. Tot mijn achttiende."

Als amateur was Maurizio Fondriest een van de beste Italianen. Niettemin maakte hij in 1987 zijn profdebuut in een bescheiden ploegje, Ecoflam. „Omdat ik besefte, dat ik in zo'n team de beste leerschool kreeg. Ik wilde vooral ervaring opdoen en dacht op lange termijn. Ik wist, dat ik met mijn karakter ooit ver zou geraken. Een belangrijke voorwaarde was ook, dat ik te allen tijde op beide voeten moest blijven staan. Normaal doen. Wat dat betreft ben ik eigenlijk niets veranderd sinds mijn jeugd. Ik ben een eenvoudige plattelandsjongen gebleven."

Zijn eerste stappen op het professionele wielerpad gingen niet gepaard met grote triomfen. „Het enige wat eruit sprong was mijn derde prijs in Creteil-Chaville." Het daaropvolgende seizoen leerde de hele wereld Maurizio Fondriest kennen. Nadat hij in het voorseizoen net naast de hoofdprijs had gegrepen in Milaan-Sanremo, was het in het wereldkampioenschap in Ronse wel raak. Claude Criquielion werd die warme augustusdag door Steve Bauer tegen de dranghekken gemanoeuvreerd. Medevluchter Maurizio Fondriest was de lachende derde. „Wat Frans Maassen vorig jaar met mij deed in de eindsprint van de Amstel Gold Race was veel erger," vindt de Italiaan. „De Belgen hebben er een hele heisa rond gemaakt. De val van Criquielion betekende gewoon pech voor mij, voor de glorie en glans van mijn regenboogtrui. Ik bewees in Ronse een van de sterksten te zijn. Wie zegt, dat ik onder normale omstandigheden die sprint niet gewonnen zou hebben?"

De regenboogtrui bleek het daaropvolgende jaar wel een zware last voor de jonge Fondriest. „Ik kende mijn limieten, maar de journalisten verwachtten wonderen van mij in de grote klassiekers. Zij dachten dat ik als wereldkampioen alles kon winnen, terwijl ikzelf wist dat ik er nog niet klaar voor was."

Maurizio Fondriest stapte voor een fors jaarsalaris over naar de toenmalige topformatie Del Tongo. „Ik kreeg snel problemen met de sponsor. Hij vond, dat ik te veel verdiende voor wat ik presteerde Toen Del Tongo eiste, dat ik de helft van mijn salaris diende in te leveren, ben ik opgestapt."

Maurizio Fondriest deed wat nog nooit een Italiaanse toprenner voordien gedurfd had. Hij koos voor een buitenlandse equipe: Panasonic. Jaarsalaris: om en nabij de negen ton. Twee jaar reed hij in dienst van Peter Post. Veel wedstrijden won hij echter niet. Wel onderstreepte hij in 1991 zijn regelmaat met de eindzege in de Wereldbeker. Hoewel de 'deserteur' het nog nooit zo naar zijn zin had, keerde hij dit jaar naar zijn geboorteland terug. Maar de naam Panasonic doet hem nog steeds van oor tot oor glimlachen. „Twee onvergetelijke jaren. Als renner en als mens," mijmert hij. „Ik zou het meteen overdoen. Bij Del Tongo hadden ze me het fietsen tegen gemaakt. Mijn transfer naar Panasonic betekende een bevrijding. Dankzij Walter Planckaert kreeg ik de motivatie terug om te trainen en koersen. Maar ik had ook problemen, omdat ik ver van Italië zat. Walter Planckaert ving me uitstekend op, nam me zelfs voor een tijdje in huis. Toch was hij op zijn manier keihard voor me. Ooit verweet hij me, dat ik beter bij de vrouwen kon gaan koersen. Hij vormde mijn karakter. Niet uitsluitend als renner, ook als mens. Toen hij op een dag met zijn dochtertje Romina speelde, zei hij tegen me: Maurizio, zo'n kind is het allermooiste op aarde. Nu ik zelf een dochtertje heb, denk ik vaak aan die woorden terug. Voor alles wat Walter me bijbracht, zeg ik nu nog steeds merci. Ik telefoneer nog geregeld met hem."

● Maurizio Fondriest wandelend tussen de appelboomgaarden. „Als ik stop met wielrennen, neem ik het bedrijf van mijn vader over en ga gewoon weer fruit plukken."

● *Maurizio Fondriest is trots op 'zijn' Cles. „Is het niet schitterend wonen hier?".*

door **BENNIE CEULEN**

Maurizio Fondriest hield aan zijn Nederlandse periode zijn beste vriend over. „Alan Peiper. In het peloton heb je geen echte vrienden. Mijn twee benen zijn de enige waarop ik in de koers kan rekenen. Maar Peiper was een uitzondering. Ik vroeg hem vorig jaar mee te gaan naar Lampre. Alan wilde echter niet en stopte met fietsen. 'Ik kan niets extra's meer voor je betekenen, want mijn carrière gaat nu bergafwaarts. Ik wil niet van jou profiteren' antwoordde hij. Waar vind je in deze tijd nog zo'n kameraad?"

Van de harde Nederlandse leerschool plukte Maurizio Fondriest dit jaar de vruchten. „Om twee redenen vertrok ik bij de ploeg Post," verklaart hij zijn overstap naar Lampre, waarvan de vroegere campionissimo Beppe Saronni de manager is. „Ik moest terug naar Italië, omdat iedereen aan me trok en beweerde dat ik met een eigen Italiaanse ploeg beter af zou zijn. De andere verklaring ligt op het financiële vlak. Peter Post moest bij Histor met een kleiner budget gaan werken. Daarvan konden Olaf Ludwig en ik niet meer betaald worden."

Waar Peter Post vergeefs op had gerekend, gebeurde dit jaar wel bij het bescheiden Lampre: de doorbraak van Fondriest. „Omdat ik lichamelijk sterker ben geworden, veel geluk en geen pech had en niet ziek werd," verklaart hij zijn uitzonderlijk seizoen. „Als je een overwinning najaagt, slaag je niet. Ik greep er steeds naast. Dit jaar was het meteen raak toen het seizoen begon. Dan zit je op het gemak. Het succes bleef aanhouden. Tot de laatste koers toe."

De verklaring voor zijn metamorfose schrijft hij ook toe aan een nieuwe aanpak. „Einde vorig jaar heb ik mijn voorbereiding over een andere boeg gegooid. Door een bezoek aan professor Conconi. Mijn trainingsprogramma en de opbouw van het seizoen worden sindsdien wetenschappelijk bepaald. Ik vaar er wel bij." Hij gaat om de twee weken op consult bij professor Conconi in de universiteit van Ferrara, ook tijdens de winter. Conconi draait hem dan binnenstebuiten, onderwerpt hem aan diverse medische testen en onderzoekt de bloedmonsters.

„Aan de hand van alle gegevens wordt mijn hele programma bepaald. In overleg uiteraard. Op die manier houd ik mezelf ook onder controle. Vroeger reed ik er maar op los. of het goed was of niet. Sinds dit jaar kan ik op papier precies zien of ik meer moet trainen of gas terugnemen. Voor elke renner is dat anders. In deze tijd moet je met de wetenschap evolueren. Fietsen worden ook steeds vernieuwd en verbeterd. Als renner mag je niet stil blijven staan."

Hij wil nog wel een ander geheim verklappen: „Bij een dokter in Trento laat ik regelmatig haaranalyses doen. Al drie jaar. Zo kun je de mineralenhuishouding onder controle houden. Weet je, dat ik dankzij al die medische onderzoeken dit jaar nooit meer een tekort aan vitaminen, mineralen, ijzer en wat dan ook had? Daardoor blijft de weerstand op peil en blijf je steeds kerngezond."

De terugval van het Nederlandse cyclisme is volgens Maurizio Fondriest wellicht aan een te beperkte wetenschappelijke benadering toe te schrijven. „Maar dat is niet de enige verklaring. Wellicht ook bij gebrek aan talent. Vier, vijf jaar geleden, waren de Italianen ook nergens meer. Francesco Moser heeft tevoren een belangrijke voortrekkersrol gespeeld. Aan zijn aanpak heeft iedereen zich opgetrokken. Wij Italianen hebben daardoor een voorsprong genomen. Wie zegt, dat de Nederlanders over enkele jaren niet opnieuw de dienst in het peloton zullen uitmaken?"

Uiteraard vallen in huize Fondriest de namen van zijn landgenoten Bugno ('Ik denk dat Gianni terug kan komen'), Chiappucci ('Hij gaat op hetzelfde niveau nog wel een tijdje door'), Argentin ('Op zijn retour, maar nog niet afgeschreven'), Ballerini ('Franco heeft pas bij het mountainbiken een enkel gebroken'), Sciandri ('Max zal in de klassiekers een grote rivaal worden') en Moser ('Wat bezielt hem om als tweeënveertigjarige het werelduurrecord aan te gaan vallen?').

De bijna 29-jarige Maurizio Fondriest heeft de nodige zelfkennis. „Als mens ben ik een rustig type, timide zelfs. Ik sta altijd klaar voor anderen en ben een familiemens. Vijanden heb ik niet, wel tegenstanders. Ik stond altijd in de schaduw van Bugno en Chiappucci. Normaal, want zij presteerden meer. Dit jaar fietste ik beter en trad naar voren. Of ik populairder ben dan hen, weet ik niet. Je hoeft niet veel te winnen om geliefd te zijn bij de tifosi. Maar ik weet precies wat ik kan. Mijn kwaliteit is m'n splijtende demarrage. Mijn sterkste wapen. Heb ik eigenlijk altijd gehad. Maar ik kan nu door blijven gaan, omdat ik er eindelijk de inhoud voor heb. Het klimwerk gaat me ook goed af, zoals het sprinten en tijdrijden. En ik ben regelmatig. Beppe Saronni meent zelfs, dat ik ooit de Giro kan winnen. Ik hoop het, maar daarvan ben ik nog niet overtuigd. In de Ronde van Italië werd ik een keer achtste en in de enige Tour die ik reed, vijftiende. Komend jaar wil ik in de Giro kijken hoe ver ik geraak. Gaat het goed, dan start ik misschien ook in de Ronde van Frankrijk. Maar ik blijf me vooral richten op de klassiekers. Daarin liggen mijn grootste kansen. En het wereldkampioenschap, dat in Italië wordt verreden. Dat ik als renner nog verbeteren kan, geloof ik wel. Daarom train ik nog harder dan voorheen. Ik doe er steeds meer voor."

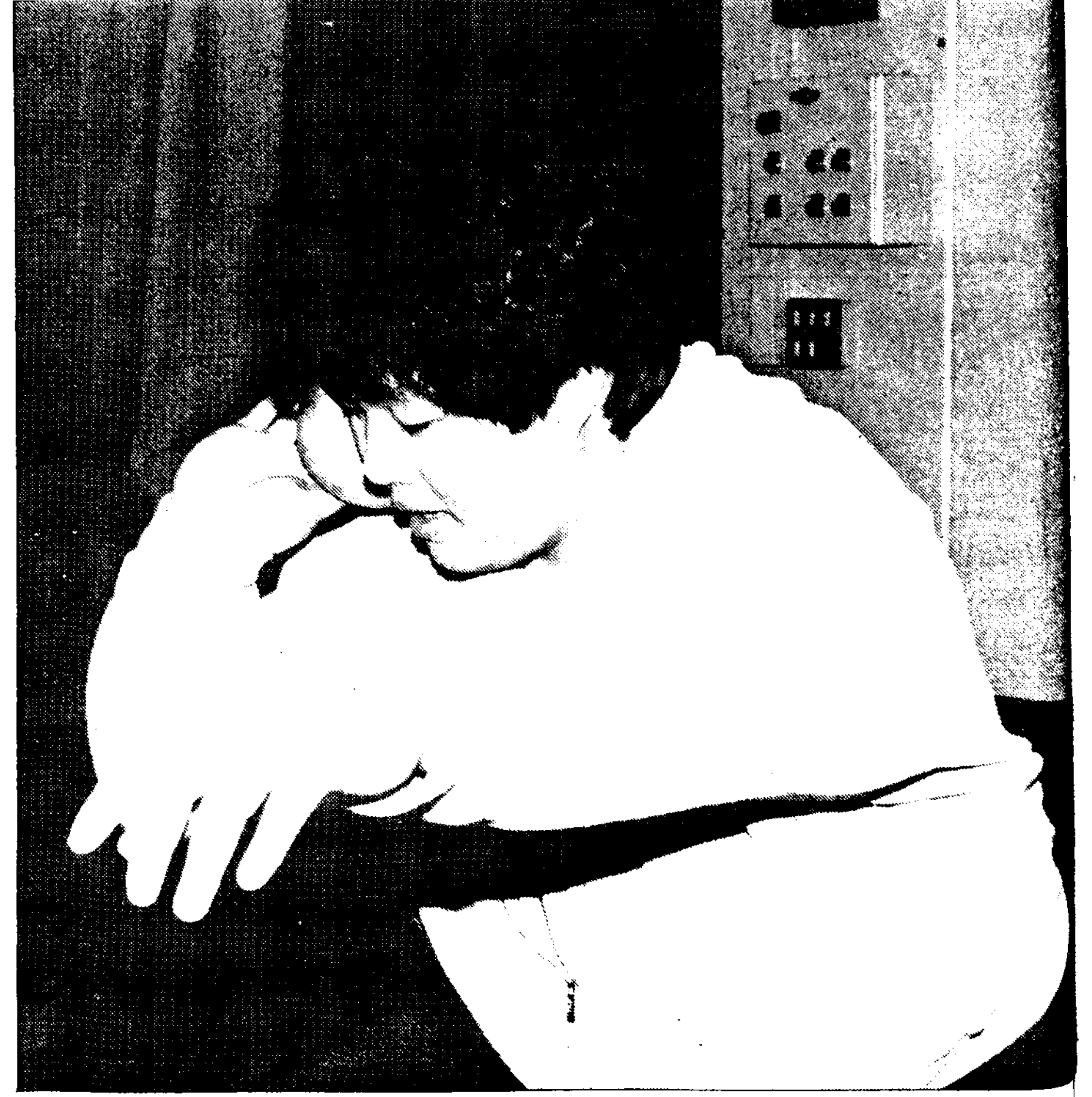
Hoewel het cyclisme hem geen windeieren heeft gelegd, is Maurizio Fondriest niet gesteld op overdreven luxe. Hij woont nog steeds in een gehuurd appartement. „Ik heb onlangs een monumentaal pand in het centrum van Cles gekocht. Als over enkele maanden de verbouwing klaar is, gaan we daar wonen. Dat is ongeveer het enige wat ik tot nu toe aangeschaft heb. En een week geleden een nieuwe auto." Een Lancia Thema 300 V6, blijkt even later als hij ons uitnodigt om een ritje in zijn mooie maar niet overdreven dure wagen door het dorp te maken. „Ik houd van snelle auto's en van hard rijden. Mijn hobby. Zoals bijna alle wielrenners."

Trots als een pauw stuurt Maurizio Fondriest in het centrum van Cles zijn Lancia de parkeerplaats op de Plaza Navarrino op. Aan de gevel van Albergo Al Tram valt een ingelijste foto van de plaatselijke held op. 'Maurizio Fondriest Club' staat erboven vermeld. In het café is een hele muur behangen met foto's en truien van Maurizio. Links en rechts schitteren bekers in het zonlicht. Maurizio groet iedereen met evenveel enthousiasme, maakt een praatje met een oude vriend en deelt schoolkinderen gemoedelijk handtekeningen uit. „Ik houd van mijn dorpsgenoten. Ik ben eentje van hen," merkt hij op. „Ik zou ook niet zonder Cles kunnen. Is het niet schitterend wonen hier? Over enkele jaren, als ik drie- of vierendertig ben en stop met wielrennen, neem ik het bedrijf van mijn vader over. Dan ga ik gewoon weer fruit plukken. Zoals vroeger."
Maurizio Fondriest, de appel valt niet ver van de boom.

LOUGHBOROUGH – De sportwereld reageerde geschokt. Vol ongeloof en verontwaardiging. Totale paniek. China manifesteerde zich dit jaar nadrukkelijk als nieuwe supermacht. Het terroriseerde de atletiek, het zwemmen en turnen. Records werden met de kracht van een tyfoon weggevaagd en vervangen door fabuleuze en verbluffende chrono's. Ranglijsten kregen een volkomen ander aanzien. De buitenwereld vreesde een leger gedrogeerde vechtrobots. Maar binnen de Chinese Muur wist men wel beter. Het fabelachtige vuurwerk was het resultaat van jarenlange fysieke tuchtiging. Een rigide en zelfs wreed regiem van kracht- en uithoudingstraining. Geleid door hardvochtige coaches zonder scrupules. ,,Ik was dikwijls zo compleet kapot, dat ik moest kokhalzen," bekent kogelstootster Zhihong Huang. Het 28-jarige lachebekje, tegenwoordig studerend in het Engelse Loughborough en - per telefoon en fax - gecoached door de Amsterdammer Charles van Commenee, is jarenlang internationaal gepousseerd als beste Chinese atlete. Sinds haar dertiende liet ze zich kooien in sportinternaten. Ketenen en knevelen. Kneden tot een kruitvat van spieren. Een zwaargewicht van 100 kg. Goed voor tweemaal WK-goud en zilver bij de Olympische Spelen in Barcelona. ,,Als ik in de spiegel kijk, vind ik mezelf lelijk. Dik en rond. En vraag ik me af waarom ik me dit heb aangedaan."

'Wie faalt als sporter, faalt ook als mens'

door
FRANS DREISSEN

In het krachthonk op de universiteitscampus kletteren de gewichten. Zhihong Huang grijpt naar de ijzers. Dwarsliggers van 140 kg en meer worden uit de houders gelicht. Tien explosieve handelingen per sessie. Vervolgens sjokt de geblokte Huang de Engelse vrieskou in. Afkoelen en stoom afblazen. De accu opladen voor de volgende serie.

Even later stoeit het Chinese 'dikkerdje' met 5 kg zware trainingskogels. Ze plukt ze uit het zand als waren het knikkers. Huang klemt het speeltuig tussen kin en schouder. Ze draait haar musculaire tors bukkend naar achteren en stoot het projectiel met een krachtsexplosie en een krijs van afkeer hard tegen een betonnen muur. Een ritueel dat ettelijke keren wordt herhaald.

Vier, vijf uur per dag. Solitair geploeter. Zwoegen in het ritme van een staalarbeider aan de lopende band. Geestdodend werk veelal. ,,Verstand op nul en jezelf afpeigeren. De pijngrens voorbij." Huang is van ijzer en staal.

Dertien was de kleine en tengere Huang toen ze tijdens jaarlijkse talentenjachten in haar geboorteplaats Zjeijang werd ontdekt. Via een systematische speurtocht. Een efficiënte selectie op vooral uiterlijke kenmerken. Zwemdocenten kijken naar een lange armspanwijdte en goede ligging. De nieuwe lichting schoonspringsters moet bovenal beschikken over platte billen en kleine borsten. Het atletiekkader let met name op kinderen met uithoudingsvermogen. Ze moeten fysiek zeer zwaar belast kunnen worden. Volgzaam en slaafs kunnen zijn.

Huang, dochter van een legersoldaat, voldeed aan de basiseisen en kreeg een kans aan de regionale sportschool in Hang-Choi. Een (kinder)droom werd werkelijkheid. ,,Ik mocht naar de Grote Stad. Leuk, boeiend, interessant." Dat dacht ze althans. Het begin was speels en plezierig. Spoedig werd het serieus. Een strak en ernstig leven. ,,Maanden, soms een heel jaar lang in het internaat. School en sport. Wat haatte ik die training vaak. Te zwaar. Te eentonig. Zeven dagen per week. Af en toe kwam het me de strot uit. Er werd zo hard getraind dat ik soms niet kon slapen. Maar ik mocht niet opgeven. Wie faalt als sporter, faalt ook als mens. Voor mij honderd anderen."

Een leven in dienst van de kogel. Een onvoorwaardelijke keuze. Zeker voor iemand die het bijna zekere lot van een armoedig bestaan wilde ontvluchten. ,,Spiermassa kweken door zware haltertraining." De klemtoon op het vergroten van pure kracht. Huang werd getransformeerd in een krachtige en zwaarlijvige jongedame. ,,Waarom heb ik me dit zelf aangedaan?" De tweevoudig wereldkampioene houdt zich een spiegel voor. Ze hoopt dat het met haar figuur ooit weer goed zal komen. ,,Als ik stop met sporten zouden de spieren weer gaan krimpen", werd haar verteld. Vervolgens berustend: ,,Maar zo slank als vroeger zal ik nooit meer worden."

Oude stempel

Huang is de dagelijkse pre-occupatie van trainers en sportwetenschappers geweest. Ze werd voortdurend geobserveerd, bijgestuurd, geperfectioneerd. Er werden speciale trainingstoestellen voor haar ontworpen. ,,De oefeningen waren op de klassieke leest geschoeid. Volgens schema's uit de jaren zestig en zeventig." De coaches waren vooral nog van het oude stempel. Ze hielden vast aan eeuwenoude principes. Tegenspraak werd niet geduld. Andere meningen niet getolereerd. Huang had het er vaak moeilijk mee.

De buitenlandse reizen en successen vergoedden veel. Huang maakte furore. Ze werd een veelvraat, waar het medailles betrof. Worldcupzege 1989 en Grand Prix-winnares in 1991. Wereldkampioene in 1991 en 1993, Olympisch zilver in 1992. Ze is immens populair en wordt aanbeden in eigen land. Een geprivilegieerd atlete. Huang bezit een eigen appartement. Drie slaapkamers en een aparte keuken. Pure luxe in China. Kost en inwoning zijn gratis. Bovendien ontvangt ze een maandgage, die het loon van een modaal arbeider (circa 120 gulden) overtreft.

● *Zwoegen en zweten. Ploeteren aan de lopende band. De Chinese kogelstootster Zhihong Huang, gedrild voor goud.* Foto: SOENAR CHAMID

Het echte Grote Geld heeft ze evenwel nooit gezien. Zuurverdiende centen moesten worden afgestaan aan het sportgouvernement. ,,Voor de genoten opleiding." Twintig procent mocht ze zelf houden. ,,Een schijntje." De tijden zijn veranderd. Tegenwoordig is de helft van het prijzengeld voor de atleet. ,,Een percentage waar ik vrede mee kan hebben."

Fiasco

'Werken als een paard, taai als een kameel en zo slim als een aap in de boomtop.' Cheftrainer Fulin Kan heeft zo zijn eigen manier van complimentjes geven. Onvergeeflijk was echter de tweede plaats in Barcelona. Een klein fiasco. ,,Zilver slechts." De gedoodverfde kampioene schaamde zich. ,,Ik was vermoeid", blikt Huang verbitterd achterom. Haar lichaam betaalde de tol voor de zware inspanningen. ,,Rug, knieën, enkels. Alles deed zeer. Mijn coach beweerde gewoon dat ik lui was."
Huang was overbelast. Pijn en teleurstelling deden haar na de Spelen besluiten om resoluut een (tijdelijke) punt achter haar carrière te zetten. ,,Ik had er schoon genoeg van."

Het was in Barcelona waar ze Junren Ma leerde kennen. De tita-tovenaar van de vrouwenatletiek. Berucht om zijn kordate aanpak. Trainer van de koelbloedige, schijnbaar emotieloze meisjes die bij de WK in Stuttart goud dolven en zich enkele dagen later bij de Nationale Spelen in Peking onsterfelijk maakten met spraakmakende wereldrecords. ,,Een dictator," beschrijft Huang succestrainer Ma. ,,Zeer autoritair. Een bruut. Een beul op trainingsgebied." Hij werkt volgens het principe 'wie niet horen wil, moet voelen'. ,,Zeer onsympathiek. Ik moet hem niet. Hij is bot en slaat zijn pupillen als ze niet doen wat hij wil."

Huang, zelf gelouterd door jarenlange meedogenloze training, kan niettemin begrip opbrengen voor de keiharde en niets ontziende aanpak van Ma. Zachte heelmeesters maken stinkende wonden. ,,Wie niet kan afzien is verloren."

Hondevlees

Hondevlees, schildpaddensoep, een rupsenzwam. De receptuur voor wondersnelle benen. Junren Ma reageerde met humor op de talloze dopingbeschuldigingen. Huang loopt het water in de mond, wanneer ze voor de zoveelste keer met typisch Chinese delicatessen wordt geconfronteerd. ,,Vergeet ook het slangevlees en de Peking-eend niet."

Ook Huang heeft vaak tegen vooroordelen moeten vechten. ,,Doping?" Hoe vaak werd ze niet beticht van het gebruik van stimulerende middelen. Spieren als kabels. Daar moet toch meer achter zitten? Met een beste afstand van 21.52 meter scoort de Chinese 'dikkerd' echter beduidend minder dan het wereldrecord van de Russin Lisovskaya uit 1987 (22.63 meter). Nee, de Chinese eruptie en terreur, de tijden van de turbo's Junxia Wang en Junxia Qu zijn simpelweg een gevolg van de logische vooruitgang van wetenschappelijk en medisch verantwoorde trainingsmethoden in combinatie met een extreme belasting. ,,De vrouwenatletiek is nog lang niet zo geëvolueerd als bij de mannen".

Het platteland is altijd al de ruggegraat van China geweest. Trainer Ma, ex-militair, recruteert pupillen altijd uit de armste streken. Vooral dochters van kleine boeren. Gehard op het land, waar de winters bij gebrek aan centrale verwarming bitterkoud kunnen zijn. ,,Ze zijn makkelijker te kneden."

Keerpunt

Manipuleren liet ook Huang zich. Maar na jaren van afzien en kadaverdiscipline was ze het Chinese systeem min of meer beu. De Spelen betekenden een keerpunt in haar leven. Ze verkoos luchtiger divertissement. De karaokeclubs bijvoorbeeld. Zeven maanden hield ze zich afzijdig. Deed ze alleen leuke dingen. Het stadion liet ze steevast links liggen. ,,De training stond op een zeer laag pitje." Ze genoot de grenzeloze vrijheid. Haalde haar verloren cq gestolen jeugd in en toog afgelopen juni naar Engeland. Om Engels te studeren. Maar met de nakende WK in Stuttgart begon het weer te kriebelen. Quasi voor de lol liet ze zich inschrijven. Met onverwacht succes. Goud en een Mercedes. ,,Zonder noemenwaardige voorbereiding. Ik stond zelf perplex."

De auto staat bij gebrek aan een rijbewijs nog bij de dealer. Bovendien kan ze de verzekering niet betalen. ,,Ik ben maar een arm studentje," laat ze zich regelmatig ontvallen. Het goud daarentegen was een nieuwe impuls. Onder leiding van manager Jos Hermens, die ze bij de GP-finale in '91 in Barcelonà had leren kennen, en haar nieuwe coach Charles van Commenee heeft ze een nieuwe koers uitgestippeld. De 'Europese route' naar Atlanta 1996. Haar definitieve sportieve eindpunt.

,,Ik wil wat experimenteren met de ningsschema's. Meer afwisseling Chinese programma was zonder goed, maar te zwaar." Van Comm legt de accenten meer op kwaliteit intensiteit. ,,Huang is niet voor weg uit China", zegt de Amsterd selfmade-coach. ,,Ze wilde zo o hand wel eens iets anders. Ze is e echter een fenomeen. Zeer snel e plosief. Een heel ander niveau d gewend ben."

De samenwerking duurt drie jaar relatie op afstand. De commu verloopt hoofdzakelijk via fax en foon. ,,Tickets zijn onbetaalbaar een arm studentje," klaagt Huang studie gefinancieerd wordt door het nese Ministerie van Onderwijs. Ze sober. In een studentenhuis op de pus, dat ze deelt met zeven mede denten. Soms voelt ze zich eenza het mistroostige Loughborough en ze worden opgebeurd door haar v die enkele straten verderop is gaa nen. ,,Ik moet echter door die zure pel heen. Zonder Engels kom je te woordig nergens meer."

Komend seizoen staat er op weds niveau niets op het spel. ,,Een ges te periode om blessures te laten en om te kijken of de Europese aa aanslaat." 1995 is de WK in Stock en in 1996 staan uiteindelijk de Sp in Atlanta op de kalender. ,,Eig haar enige doel. Olympisch kampi worden," zegt Van Commenee, die dio december samen met Huang enkele weken naar China afreisde vooral de Chinese school te leren nen.

Nieuwe toekomst

China. In naam nog socialistisch, greert langzaam in het wereldkapit me. Het land stuurt aan op een nie toekomst. Zo ook Zhihong Huang lonkt naar een baan in de zakenwe Zeker nu het kapitalisme infiltreert in communisme en China economis hervormingen heeft aangekondigd. grote omwenteling." Op politiek, eco misch en sportief gebied.

,,Het werd ook hoog tijd," vertelt Hu opgegroeid met het dogma van M ,,Het socialisme heeft veel posi kanten. Maar er is ook grote armo Vooral in de grote steden. De crimi teit neemt hand over hand toe. De P heeft ook vele fouten gemaakt."

Huang predikte al eerder de econo sche revolutie. Nooit zo luid of op baar als destijds de studenten op Boulevard van de Eeuwige Vrede, m toch. Kritische opmerkingen en ka keningen werden gedoogd. Om Huang net als al die andere gema sportkampioenen van onschatb waarde waren voor de overheid. Ze ren soldaten in het sportleger van C na. Met behulp van hun meda poogde de regering een golf van pa tisme op gang te brengen. Om zo e steun te verwerven bij het verkrij van het gastheerschap van de Sp in 2000.

De missie mislukte. Maar China had gerekend met het verleden. Verge en vergeten de fouten van vroeger. rollende tanks op het Tienanmenpl ,,Grote veranderingen dienen zich a Er is nog veel werk te verzetten. Vo de infrastructuur is slecht."

Zhihong Huang geniet roem en a zien. Dankzij de sport. En haar over telijkheid. Ze verwacht de komen jaren nog meer topprestaties. 'Made China'. ,,Medailles en records zijn g voor het moreel van de bevolking. bevorderen de werklust. Alleen al d om kunnen we de komende jaren n veel Chinees vuurwerk tegemoet zie

Chinese kogelstootster Zhihong Huang trainde dikwijls zo hard dat ze niet kon slapen

Voor het wegkruis linksaf. Bij de tweede boerderij gaat het asfalt over in een oplopend landweggetje dat richting Schimmert verdwijnt in de donkere decemberwolken. Het gezin Vergoossen woont midden in Limburg aan het eind van de wereld. Een verdwaalde wandelaar of een boer op zijn tractor in de zomer. „'s Winters kan ik mijn wagen dwars op de weg parkeren," geeft Sef Vergoossen later een indruk van de verkeersdrukte rond zijn onderkomen. Binnen lijkt de tijd stil te staan. De klok wijst dertien minuten over één aan en houdt die stand ook vast gedurende de avond. Het meubilair dateert uit een periode van voor de bouw van de boerderij en wordt door oma bewaakt. Dat is tenminste steevast de opmerking van de heer des huizes als oma 'telefoondienst' heeft. Zoonlief Dan worstelt met een actueel probleem. De actiefilm op RTL 4, trainen met de B-jeugd van Schimmert of, studeren voor de proefwerkweek. Valt allemaal samen. En omdat Dan een goede Vergoossen is, gaat de televisie uit en blijven de studieboeken in de tas. Bij Schimmert in de kijker spelen. Misschien dat de jeugdige rechtshalf ooit nog eens door MVV ontdekt wordt? „Weet ik niet," zegt junior. „Mijn vader komt wel 'ns kijken, maar al te lang houdt hij het nooit uit. Hij beweert dat 't door mij komt." Zestig doelpunten tegen en 'n stuk of vijf voor. Moet als supporter toch pijn doen.

● *Het gezin Vergoossen. Over het tractorspoor richting decemberwolken.*

SEF VERGOOSSEN

voor MVV door het vuur

NUTH – Pa komt binnen met de vraag waar elke vader mee binnen komt als zoonlief met proefwerkweek worstelt. „En? Klaar met leren?" Net als de meeste vaders wordt ook Sef Vergoossen op het verkeerde been gezet. De knipoog maakt duidelijk dat de MVV-trainer de schijnbeweging heeft doorzien. Hij is tenslotte de laatste die geen begrip zou kunnen opbrengen. Als je leven uit voetbal bestaat, mag je niet verwachten dat die 'kwaal' de dierbaren onberoerd laat.

„Hier draait alles om voetbal," zegt José Vergoossen. „Al jaren. Vanaf dat Sef bij MVV aan de slag ging. Binnen ons gezin levert dat geen enkel probleem op. Ik heb er alle begrip voor. Vroeger handbalde ik ook en was steeds voor mijn sport op pad. Ik weet dus wat Sef beweegt en hoe intensief het kan zijn."

Het intensieve leven en de drukte worden geabsorbeerd in de rust die heerst in en rond de voormalige boerderij. De Vergoossens zijn geen stadsmensen. „Ik ben grootgebracht in een gehucht en heb nog nooit in 'n stad gewoond. Ik moet mijn rust hebben en niet dat geracе van auto's om me heen." Het enige dat nu om het huis giert, is de stevige herfstbries, die boven de akkers tot volle kracht kan komen. Het gefluit langs de gevel benadrukt de warme gezelligheid binnen.

Uren

Sef Vergoossen nipt aan zijn thee. Hij rekent af met de naweeën van een buikgriep. De laatste weken zijn sowieso niet in zijn koude kleren gaan zitten. De stand bij MVV heeft meer aan hem geknaagd dan hij kan verbergen. Werkweken van ver over de honderd uren zijn nog te verhapstukken. In combinatie met psychische druk en het menselijk leed dat hij om zich heen ziet, moet zelfs Vergoossen buigen. Voor het eerst in zijn leven heeft hij zelfs het gevoel gehad dat zijn elftal niet optimaal voorbereidde. Voor het duel tegen FC Groningen. Niemand was in staat zich nog te concentreren in de aanloop naar die wedstrijd. Het ondervragen van spelers en het oppakken van mensen om je heen. Dat alles maakte een grote indruk op mij. Je bent met honderd-en-een zaken bezig, behalve met voetballen. Als we hadden moeten spelen, was het een ramp geworden. De wedstrijd werd gelukkig afgelast."

Emotie

Met voetbal zelf kan hij uiterlijk emotieloos, bijna klinisch omgaan. Een spel van praktiek; een som van fouten, kansen, geluk en ongeluk en doeltreffendheid. Maak je fouten of wijk je af van de zaken die je tijdens de vele trainingen ingestampt hebt, dan verlies je.

„Met emotie kun je weinig of niets," is de mening van Vergoossen. „In de uitwedstrijd tegen Feyenoord had ik de grensrechter wel een knal voor zijn kop kunnen geven, toen hij ons een penalty aanrekende voor een overtreding, die meer dan een meter buiten het strafschopgebied had plaatsgevonden. Dat gevoel duurde hooguit twee seconden. Dan was het over. Dan denk ik dat Jan van Grinsven die penalty stopt, waardoor we nog sterker in de wedstrijd komen te zitten. Ik kan emotie meteen uitschakelen. Zeker als je voelt dat zoiets ten koste van de groep of van jezelf kan gaan. Pas als je weet dat je er iets mee zou kunnen bereiken, moet je overwegen het niet achterwege te laten."

De emotie van Sef Vergoossen komt tot uiting als hij alleen is. Binnenin, zonder ophef naar buiten en vooral zonder anderen tot last te zijn. „'s Zaterdags voor de wedstrijd wil ik het liefst met rust gelaten worden. Vorige week vroeg José of ik mee ging de kerstboom kopen. Dat kan ik op zo'n moment dan bijna niet opbrengen. Ik loop met het elftal in mijn kop; ben met dat duel tegen Heerenveen bezig. Ik ben heus geen boeman, maar wil mijn eigen dingetjes doen. Ik heb de kerstboom wel mee opgezet."

● *Sef Vergoossen en rechterhand Ron Elzen. Overuren voor MVV.*
Foto's: FRITS WIDDERSHOVEN

Emotie vooral ook na zo'n wedstrijd. „De nacht erna, doe ik geen oog dicht en lig te woelen. Dan wordt de film nog diverse keren afgedraaid. Dat staat overigens los van winnen of verliezen."

Emotie komt ook niet los als er, puur hypothetisch, wat kanttekeningen geplaatst worden bij de contractverlenging, die onlangs met MVV aangegaan werd. Bijvoorbeeld: een rechter vindt dat omkoping of een poging daartoe tijdens de bewuste wedstrijd MVV-FC Utrecht heeft plaatsgehad. De KNVB komt vervolgens in actie en zou MVV kunnen terugzetten naar de eerste divisie. Einde hypothese.

Ellende

Geen seconde bedenktijd later het antwoord: „Voor mezelf weet ik dat er niets is omgekocht. Ik heb er niet aan meegedaan. Dat telt voor mij. En als zo'n rechter anders oordeelt, is dat zijn zaak. Ik ga uit van wat ik voel en wat ik denk. Dat is voor mij belangrijk. Vandaar ook dat ik twee jaar bijgetekend heb. MVV is een fijne club. Ik kan er mezelf zijn en op mijn manier werken. Ook de komende twee jaar. En mocht dat onverhoopt in de eerste divisie zijn, dan promoveren we het jaar er na gewoon weer. Ik ben ervan overtuigd dat we er bovenop komen. Misschien sterker nog dan voor al die ellende. Ellende om niets of in elk geval heel weinig. Wat eruit komt zal minimaal zijn. Ik weet namelijk hoe gedacht en hoe gehandeld is binnen de club. En als het tot boetes zou komen en we financieel een stapje terug moeten doen, werken we in de toekomst gewoon wat harder. Dat geld komt wel terug. Meer zorgen maak ik me om de morele kant van de zaak. Ik heb gekeken hoe sommige mensen erbij liepen, nadat ze in aanraking waren gekomen met mensen van Justitie en Fiod. Hoe zaken verwerkt zijn. Daar ben ik veel meer mee bezig geweest."

Mens

Sef Vergoossen fixeert zich op de mens. Zeker ook op de mens achter zijn speler. Het ongebreidelde temperament van zijn houwdegens Reginald Thal en Robbie Delahaye bijvoorbeeld. Sef Vergoossen haalde er de scherpste kantjes vanaf. Hij wees oneigenlijke vooroordelen als gevoeligheid voor uitwedstrijden, het weer, het spelen naar de hoofdtribune toe, de scheidsrechter etc. resoluut de deur.

„Als je van die dingen afhankelijk bent, speel je onder je kunnen. We werken aan het zelfvertrouwen en aan een voor iedereen herkenbare speelwijze. Een speelwijze waar je mee verliest en waar je mee wint. We hebben wat dat betreft een keuze gemaakt. Als trainer ben je zeker ook verantwoordelijk voor de recette. Vandaar dat aantrekkelijk voetbal hoog in het vaandel staat. Aantrekkelijk en herkenbaar."

„Dat wil niet altijd zeggen dat we op den duur geen verrassing meer vormen voor onze tegenstander. Iedereen kende de schaar van Piet Keizer, maar ze lukte altijd weer. Iedereen weet hoe gevaarlijk Hans Visser met zijn vrije trappen is. Hij schopt ze er nog steeds in. Na verloop van tijd heb ik amper nog een wedstrijdbespreking nodig. Je neemt wat specifieke dingen door en daar laat je het bij. Ik kan de groep geen driekwartier lang een lulverhaal ophangen. Bovendien verwacht ik van de spelers dat ze zoiets meteen zouden zeggen. Je mag het best niet met me eens zijn, als je er maar mee voor de draad komt."

Dialoog

Sef Vergoossen geeft zijn selectie veel ruimte op het sociaal vlak. Hij gaat de dialoog steeds aan met zijn groep. „Soms roep ik enkele spelers bij me en vraag ze, wie het op dat moment moeilijk heeft in de groep. Ze weten het verdomd goed. Dan probeer ik aan te geven waarom iemand het moeilijk heeft en verwacht vervolgens dat zijn collega's hem door de problemen heen helpen. Zo goed en zo kwaad het kan. Ik weet precies wat er aan de hand is, omdat de spelers me in vertrouwen nemen. Ook over privébeslommeringen. Daar moet je op een bepaalde manier mee omgaan. Je moet oog en oor voor signalen hebben. Dat maakt je werk interessant en spannend. Het is heel makkelijk binnen enkele maanden veel spelers kwijt te raken."

Sieske Hofman, momenteel verkerend in een bloedvorm, heeft zo'n periode achter de rug. „Die plaats aan de rechterkant is voor hem. Maar elke wedstrijd dat hij er niet speelde, voelde hij alsof hij faalde. Op die manier zette Sies zichzelf onder druk. Ik heb hem een pas op de plaats laten maken en iets met zijn teleurstelling gedaan. En de Sies teruggekregen zoals ik hem graag aan het werk zie voor MVV."

Passie

Achter de snor van Vergoossen schuilt een heel klein beetje Freud en heel veel mens. Simpel van aard, ongecompliceerd in de omgang en met één passie: voetbal. Het laatste boek dat hij opensloeg was waarschijnlijk ten tijde van zijn Cios-studie. „Als ik vijf films in mijn leven heb gezien, is het veel."

Sef Vergoossen kijkt liever naar werkelijkheid. Naar de mens inplaats van naar het personage. Vandaar dat hij ook zelden er naast zit bij 'zijn aankopen'. Vergoossen ziet karakter en ziet ontwikkeling, waar anderen misschien het hoofd afwenden. Hans Visser en Roberto Lanckohr stonden in feite al uitgerangeerd. Richard Roelofsen ook. Even de juiste wisselwerking en de trein staat in de rails. Zo ziet Vergoossen vaak ook eerder wanneer hij op dood spoor zit met betrekking tot een speler.

door
FRED SOCHACKI

Guido Köpp, dat gezette Duitse voetballertje, dat VVV indertijd in de gelederen had. „Kwam van Mönchengladbach. Had ik nooit weg mogen doen vond men. Ik beweerde dat Köpp 'het' niet had. Voor een kleurentelevisie tegen een transistorradiootje durfde ik de weddenschap aan. Ik had twee jaar met die jongen gewerkt en in die periode was hij geen procent beter geworden."

Het transistortje heeft inmiddels plaatsgemaakt voor een stereotoren die, als het aan de heer des huizes ligt, klanken van James Last of Nana Mouskouri versterkt de zitkamer instuurt. Geen boeken, films of klassieke muziek. Theater misschien....? „Nee hoor. Voetbal. Ik wilde José enkele jaren geleden verrassen. Ik had, zonder dat ze het wist, kaarten gekocht voor een show van Toon Hermans. José wilde dat zo graag een keer meemaken, maar had niet gevraagd omdat ze ervanuit was gegaan dat ik er toch geen tijd voor had. Het optreden werd afgelast. Mijn hele theater- ervaring."

Katholiek

Sef Vergoossen beweert dat hij geen vrij nodig heeft. En de spaarzame keren dat hij niet voor MVV in de weer is, gaat hij met zijn zoon op pad. Of springt hij op zijn mountainbike en rijdt het tractorspoor na, richting wolken. Momenten dat hij in de zevende hemel is.

Soms glipt hij de kapel van Wittem binnen. Als hij toevallig met Dan en José die kant uit wandelt. Nog dichter bij de hemel. „Ik ben katholiek opgevoed. Weliswaar niet als monnik, maar in een sterk gelovige omgeving. Ik vind mezelf katholiek al is mijn kerkbezoek aan de magere kant. Als ik in de kapel zit, kan ik helemaal in gedachte wegdwalen. Die omgeving nodigt uit om over andere zaken na te denken. Over mijn familie bijvoorbeeld."

Momenten waarop Sef Vergoossen zichzelf ziet voetballen als kleine blaag op straat. „Nadat we hadden gevoetbald, gingen we naar het natuurgebied. Daar werden nog zo 'n tien kilometer hardgelopen. Ik mocht nooit mee, omdat ik te jong was. Ik liet de groep altijd vertrekken en als ze honderd meter weg waren, ging ik er achteraan." Opgegroeid in de beschermde omgeving en in een gezin met negen kinderen, dat bereid was offers te brengen voor de zelfverzekerde jongeling.

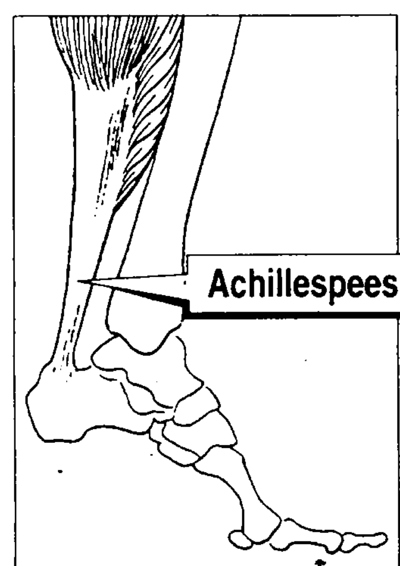
„Ik werkte bij Rijkswaterstaat ten tijde dat de E9 van Maasbracht naar Weert doorgetrokken werd. Toen die job erop zat moest ik weer terug op kantoor. Ik werd gek tussen die vier muren en drong er thuis op aan een studie aan het Cios te volgen. In plaats van geld in het laadje te brengen, kostte ik zo'n tienduizend gulden per jaar. Niet niks voor een gezin met negen kinderen drieëntwintig jaar geleden."

Hij liet de familie later nog eens bedenkelijk achter. José hoogzwanger en hij een vaste baan in het onderwijs met een trainersfunctie bij EHC als hobby en uitlaatklep. Sef besloot het betaald voetbal in te stappen en de schijnbare zekerheden die de maatschappij bood, achter zich te laten. Bij VVV lag de toekomst en Vergoossen was met alle paarden uit Echt niet tegen te houden. De hele dag werken met voetballers en voetbal. Dat was zijn leven. Daar werd hij ook geconfronteerd met het leed dat erbij hoort. Met jongensdromen, die vlak voordat ze in vervulling gingen, uitelkaar spatten. Omdat een knie of een kruisband niet wenste mee te werken. „Paul Huis in 't Veld, Chris Burhenne. Talenten. Karakterjongens met voldoende inhoud om echte toppers te worden. En dan geblesseerd raken. Dat vind ik vreselijk. Net zo erg als de betrokken speler zelf. Nu ook weer. Eric Maes was op weg een goede eredivisiespeler te worden en pats.... gaat het mis. Daar kan ik moeilijk mee uit de voeten. Je kunt dan alleen nog maar hopen dat het weer in orde komt. Hopen op God en heel hard werken aan herstel."

Voetbal is echter veel meer dan alleen maar nare blessures, nederlagen of zwart geld. Sef Vergoossen is gelukkig en MVV plukt daar de vruchten van. De mensen om hem heen ook. Niet alleen José en Dan. De groep waar hij dagelijks mee werkt in De Geusselt draagt hem op handen. Een greep uit de synoniemen die gehanteerd worden bij de naam Sef Vergoossen. Robbie Delahaye: 'Rustig'. Karl Dittrich: 'Klasse'. Roger Reijners: 'Zichzelf'. Richard Roelofsen: 'Toptrainer'. Jean Maas: 'Menselijk'. Tjeu Seeverens: 'Dag-en-nacht'. Reginald Thal: 'Verenigingsman'. Ivo Joordens: 'Eerlijk'. Roberto Lanckohr: 'Voetbaldier'. Ron Weijzen: 'Vriend'. Sies Hofman: 'Mens'.

Reconstructie van een lijdensweg

● *Volgens orthopedisch chirurg Van Os beginnen achillespeesblessures met verkeerd -en vaak zelf- aangebrachte bandages.*

Een platgetreden pad, daar lijkt de lijdensweg van René Hofman nog het meest op. Het wel en wee van de achillespees van de geboren Heerlenaar werd immers breed uitgemeten in de media. Hoe kan het ook anders als je een voetbalprof bent van het kaliber Hofman? Dan moet je rekening houden met de constante aandacht van pers en publiek. Toch kon die attentie Hofman op een gegeven moment gestolen worden. Voor hem telde het afgelopen jaar maar één ding. Weer aan het voetballen raken. Dat doel verwerd tot obsessie en stond bij tijd en wijle genezing zelfs in de weg. De lijdensweg als martelgang. Soms was het zo erg dat Anita, Hofmans altijd opgewekte en geduldige echtgenote, er gek van werd.

door HANS STRAUS

„Geen wonder," lacht Hofman. „Ik heb haar een jaar lang voor de voeten gelopen." Zeg maar gerust 'gestrompeld' trouwens, want echt lopen zat er voor Hofman lange tijd niet in. De uiterst nuchtere oud-international, die via KEV, Roda, Feyenoord en opnieuw Roda bij Fortuna belandde, werd er zelf vaak radeloos van. Hij overwon zelfs zijn achterdocht en probeerde het met alternatieve geneeswijzen. Acupunctuur, handoplegging, het hielp allemaal geen zier. De achillespees van het linkerbeen bleef onwillig.

Het begon allemaal in februari '92. Toen kreeg 'de achilleshiel van Fortuna' zijn eerste klachten. Hofman speelde toen nog bij Roda JC.

„Ik kan me herinneren dat ik het seizoen bij Roda nog wel afmaakte, maar dat ik constant klachten had. Eerst aan mijn linker-achillespees, daarna ook aan mijn rechter. De bekerfinale tegen Feyenoord speelde ik nog, het toernooi in Qatar ook, zij het tegen mijn zin. Dat is achteraf allemaal moordend gebleken voor de achillespees."

Transfer

Toch zat er voor Hofman na dat seizoen nog een geruchtmakende transfer naar Fortuna Sittard in. De tegenwoordig in Voerendaal woonachtige rechtsbuiten tekende voor twee jaar, terwijl de medici die hem testten, de artsen Van Os en Draaijer, wisten wat hem mankeerde. „Toen geloofde iedereen nog - mezelf inbegrepen - dat de kwetsuur snel zou genezen."

Een misvatting, want Hofman heeft op dit moment nog steeds niet kunnen voetballen voor Fortuna. Oefenduels en activiteiten in het tweede elftal daargelaten. Een verloren jaar dus voor de voorbeeldige voetbalprof. Wat daaraan ten grondslag ligt is duister. Een medisch raadsel. Het verhaal rond de blessure van Hofman draait in ieder geval om pijn.

„Toen ik bij Roda JC wegging, was die pijn er al. Ik had 's morgens steeds last, stapte als een oude man mijn bed uit. Bovendien kon ik de bewuste voet niet eens aanraken." Toch voetbalde Hofman vanaf seizoensaanvang nog zeventien wedstrijden voor Fortuna. Hij scoorde daarin acht keer en bleek een onmisbaar aanspeelpunt in de voorhoede van de kwakkelende Sittardse club.

Maar toen kwam de klad erin. Hofman weet nog precies wanneer dat gebeurde. „Op 16 december was het afgelopen. De dag nadat we door Heerenveen met 1-0 uit het bekertoernooi werden gekegeld. Toen ging het niet meer, werd de pijn ondraaglijk. Omdat de winterstop toch voor de deur stond, heb ik ingestemd met een operatie. De verwachting van dokter Van Os, onze clubarts, was dat ik na de winterstop weer zou spelen. In vier weken tijd zou ik hersteld moeten kunnen zijn van de kwaal en de noodzakelijke ingreep."

Komisch

Het duurde één heel jaar. „Het komische is dat ik nu waarschijnlijk wéér na de winterstop, en op precies dezelfde speeldag, geacht wordt mijn rentree te maken. Onvoorstelbaar toch?" Inderdaad. Maar de periode tussen 16 december 1992 en 15 januari 1994 - de datum van de rentree van Hofman in het duel met TOP - is zo mogelijk nog onvoorstelbaarder. In dat jaar bezocht Hofman talloze malen ziekenhuizen in Sitard, Geleen, Brussel en Amsterdam en onderging hij naast inspannende fysiotherapie twee ingrijpende operaties.

De eerste chirurgische ingreep onderging 'Hoffie', zoals zijn koosnaam bij Fortuna luidt, dus op 16 december 1992. Behandelend geneesheer was orthopedisch chirurg Van Os, de clubarts van Fortuna. Hij begint zijn kant van het verhaal met de beschrijving van de blessure die Hofman zo lang gekweld heeft.

„Het is geen typische voetbalblessure, want de pezen zelf waren aanvankelijk niet beschadigd. Het ging om verklevingen van de vliezen rond de pezen. Een blessure als gevolg van overbelasting in combinatie met de gevolgen van enkele tikken van achteren. Die eerste operatie was dus noodzakelijk, want dergelijke verklevingen genezen niet met rust alleen. Zowel de operatie aan de rechter- als linkerachillespees lukte, de peesbladen werden losgemaakt en verklevingen werden verwijderd. Alleen de genezing van de linkerachillespees bleef achter. We hadden gerekend op zes weken en dat bleek achteraf een te optimistische schatting."

● *Martelgang door De Baandert. René Hofman heeft de moeilijkste periode van zijn loopbaan er bijna op zitten.*

René Hofman over pijn, handopleggingen en een wonderbaarlijke genezing

Het herstel vergde veel langer dan patiënt en geneesheer hadden gehoopt. Het duurde uiteindelijk tot in februari 1993 voordat Hofman weer speelklaar werd bevonden. Op zondag 28 februari bij FC Twente stond de rechtsbuiten zelfs in de basis. In de eerste helft scoorde Hofman, maar dat doelpunt werd wegens buitenspel afgekeurd. Na rust barstte de onfortuinlijke Fortunees weer van de pijn en moest hij uitvallen nadat hij een knappend geluid had gehoord. Waar? In de achillespees van zijn linkervoet.

Zwart

„Dat was het zwartste moment in die hele periode. Ze hebben me toen van het veld moeten dragen, de tranen liepen me over de wangen. Ik zag het echt niet meer zitten," aldus Hofman. Na een maandenlange herstelperiode, eindelijk de langverwachte rentree en dan knapt er wéér iets. Opnieuw pijnlijke behandelingen ondergaan, verdovende injecties met cortisonen doorstaan, Hofman kon het allemaal nauwelijks meer aan.

„Er scheurde in die bewuste wedstrijd iets aan de bovenkant van zijn achillespees," aldus Van Os. „En daarmee begon het gedonder pas echt. De pees werd drie keer zo dik als normaal. In overleg met professor Marti hebben we toen besloten hem rust te geven en fysiotherapie. Maar de klachten verdwenen niet. Toen heb ik maar besloten opnieuw te opereren. Er bleek zich een enorme portie littekenweefsel gevormd te hebben. Ik heb de pees toen echt uit moeten pellen."

Hofman zelf kreeg het verwijderde littekenweefsel te zien. „Ongelooflijk, een complete kipfilet. Wat ze toen weggehaald hebben was echt één bonk vlees, of rotzooi eigenlijk. Dat been was voor de ingreep ook helemaal blauw en opgezet. De injecties die ik kreeg hielpen zo'n anderhalf uur, daarna barstte ik steeds weer van de pijn. Voor een training kreeg ik dan de injectie, de peesschede werd los gekneed en ik kon het veld op. Maar als dan de verdoving was uitgewerkt kon ik meteen ophouden. Dan was de pijn weer niet te harden."

De tweede operatie vond plaats op aandringen van Hofman zélf. De gekwelde aanvaller had er weer eens een consult bij professor Marti opzitten, in het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam, en hoopte dat de gerenommeerde chirurg - die onder andere Marco van Basten behandelde - ook hem wilde helpen.

„Marti bleek echter geen tijd te hebben, dus moest Van Os ook de tweede ingreep voor zijn rekening nemen. Ik heb nog steeds het idee dat ik door die operatie nu weer kan voetballen, want met rust en fysiotherapie was het nooit overgegaan. Dat was ook wel te zien aan de hoeveelheid rotzooi die uit die poot kwam."

Toch kwam Hofman opnieuw niet aan voetballen toe. Er waren nog enkele kilometers te gaan op de ingeslagen lijdensweg. „Achteraf bleek toen dat Hofman na de eerste operatie te vroeg begonnen was," aldus Van Os. „Op het harde veld in Enschede bleek zijn pees nog niet voldoende aangesterkt. Dus toen hij na de tweede ingreep weer kon beginnen, hebben we geprobeerd hem wat dat betreft te begeleiden. Fysiotherapeut Egid Kiesouw van Fortuna heeft zich enorm voor hem uitgesloofd in die periode. Toen daarna bleek dat hij opnieuw pijn kreeg, dit keer onderaan de voet, was dat een nieuwe teleurstelling voor hem."

Hofman: „Het revalidatieproces na de tweede operatie was heel intensief. Honderden behandelingen heb ik ondergaan. Vooral Egid Kiesouw heeft me toen optimaal begeleid. Daar ben ik hem nog steeds dankbaar voor. Toch kreeg ik toen weer een terugslag. Een stekende pijn maakte voetballen opnieuw onmogelijk. Ik bleek uit een MRI-scan in Brussel te veel vocht tussen de aanhechting van de achillespees en het bot te hebben. Ook zat er een ontsteking."

Drama

Opnieuw bezocht Hofman professor Marti in Amsterdam. Dat consult werd een drama. „Ik kreeg er te horen dat het waarschijnlijk afgelopen was met mijn carrière als voetballer. Toen ik naar huis reed vanuit Amsterdam kreeg ik barstende koppijn, migraine eigenlijk. 'Ik wil nog zeker drie jaar voetballen' flitste er door me heen. Ik kon het niet geloven. Ik wilde het ook niet waar hebben."

Hofman had duidelijk te kampen met een mentale inzinking. Clubarts Van Os had dat snel in de gaten. „We hebben veel op René ingepraat. Hij moest de moed erin houden. Marti had zijn conclusie gebaseerd op het feit dat de blessure chronisch bleek en de patiënt in kwestie met zijn 32 jaar niet meer één van de jongsten was. Collega Marti wilde een injectie rechtstreeks in de pees zetten, maar daar heb ik in overleg met René van afgezien. De MRI-scan uit Brussel toonde namelijk overduidelijk aan dat er met de pees zelf niets mis was. Daar heb ik Hofman uiteindelijk ook van kunnen overtuigen."

Het 'lijdend voorwerp' zelf zat weliswaar in een dal, maar gaf de hoop nog niet op. „Mijn liefde voor het voetbal heeft me er toen doorheen gesleept. Ik wilde gewoon nog veel te graag. Daarom begon ik ook uit te zien naar een andere aanpak. Aanvankelijk dachten we nog dat de pijn van een beknelde zenu kwam, maar dat bleek niet het g Dokter Rohoff, een pijndeskundig de op een gegeven moment zelfs spuit in het centrale zenuwstelsel i ruggemerg zetten, maar dat blee lukkig niet nodig. Ik heb namelijk enorme afkeer van naalden. Ook ik nog die verdovende injecties k om te kunnen trainen, zat ik me zweet in mijn handen."

Handoplegging

Hofman wilde zo graag terugkome hij die angst overwon. „Ik ben zel koord gegaan met acupunctuur. O gegeven moment had fysiothera Henk Reuvers een stuk of zes na in mijn voet zitten. Dat heeft me b zweet en tranen gekost. Maar dat nog niets, ik ging nog veel verde alternatieve geneeswijzen toe. Ter daar absoluut niet in geloof. Bij Fo en bij mij thuis belden wekelijks ti len alternatieve genezers op. Ik h ten einde raad maar een keer aan gegeven, bij een vrouwelijke han legger. 'Ik maak je beter, maar eer je nog pijn lijden' zei ze. Leuke po maar het baatte allemaal niets."

De woorden van Van Os hadden e toch doel getroffen. De pees was de, de pijn in de voet zat wellicht tu de oren. „René wist in november v jaar niet meer wat te doen," aldus Os. „Hij kreeg toestemming om door Reuvers te laten behandele die afwijkende behandeling én he dat hij van mij gehoord had dat he genlijk niets meer mankeerde, he er uiteindelijk voor gezorgd dat de verdween. Zijn genezing, waar ik vertrouwen in heb, is namelijk ook van de geest. Het is niet alleen de dische behandeling geweest."

„Bij Reuvers kwam ik weg van die drukkende sfeer in het stadion," a Hofman. „Daar iedere keer wee moeten zijn, die fitte spelers zien, werd me te veel. Egid Kiesouw he een jaar lang alles aan gedaan, hem heb ik heel veel te danken, m de verandering deed me goed. Reu zette me aan om te gaan trainen, al had ik pijn. 'Ze zullen dat bee moeten zagen voordat ik stop', mijn motto."

Mirakel

Toen kwam de dag dat de pijn ver nen was. Zomaar, opeens. „Dat vrijdag 29 oktober. Van de ene op andere dag geen pijn meer. Onge lijk, echt wat je noemt een wonderb lijke genezing. Ikzelf heb er nog st geen verklaring voor. Bij Fortuna h ben ze het over een mirakel."

Ook orthopedisch chirurg Van Os h geen pasklare verklaring voor het dwijnen van de pijn. „Het zit hem licht in de combinatie van Hofm angst voor een rechtstreekse injectie het feit dat hij zelf op de scan heeft nen zien dat de pees onbescha was." Een samengaan van behande en suggestie. Hofman kon er weer gaan voetballen. „Hij komt er boven aldus van Os, „als hij niet weer te wil. Als er in deze opbouwfase een blessure bovenop komt, kan dat taal zijn."

Hofman weet dat. „Ik besef nu dat mijn eigen ongeduld een genezing in weg heeft gestaan. Ongeduld en het dat ze in eerste instantie bij Fortuna aan de mens Hofman dachten, m aan de voetballer. 'Wanneer komt terug' las ik steeds in hun ogen. Na schok van de tweede operatie zijn en mijn verwachtingen volledig ver derd. Eerst moest de mens Hofm herstellen, daarna kon er weer aan voetballer gedacht worden. Zo ver het nu. En zo ver ben ik vooral ge men door Egid en Van Os."

Inmiddels kan Hofman geen ziekenh meer zien, is zijn vrouw blij dat ze w een voetballer in huis heeft en geen b perkte huisman die het niet ver schopt dan stofzuigen. „Dat Anita n gek van me is geworden, verbaast wel eens. Haar opgewektheid en van mijn dochter Patty had ik niet ku nen missen. Ik ben nu weer in staat voetballen en dat heeft een ander m van me gemaakt."

Toch heeft de slepende blessure Ho man niet verbitterd. „Ik heb veertien j betaald voetbal achter mijn naam st en ben nooit geblesseerd geweest. M schien dat ik er met dit verloren jaar n goed vanaf kom. Als ik naar mijn vrie Michel Broeders van Roda kijk, weet dat ik me niet moet beklagen. speelden bij Roda perfect samen kregen toen we uit elkaar gingen, b den een zware blessure. Ook met h gaat het na zijn zware knieblessure enkelproblemen de goede kant uit. hoop dat hij snel weer speelt. Ook z contract loopt af."

Het voor profvoetballers hoge woord eruit. Hofman heeft net als zijn vrie bij Roda, het grootste deel van zijn co tract erop zitten. Geen reden tot pani maar toch. „Ik heb nog vier maande Zo bekijk ik het gewoon. Ik kan me en de club nog bewijzen wat ik wa ben. Ik ben van plan om voor Fortu nog wat terug te doen, omdat de cl steeds voor mij klaar heeft gestaan. H is echt een perfecte club, die nog w van me tegoed heeft. Het is mijn eerg voel te na om daar niet alles aan te w len doen."

René Hofman komt er weer aan. H heeft alleen zichzelf te duchten.

● *Veertien jaar betaald voetbal zonder blessures. Een nog jonge Hofman (Roda) in de clinch met, jawel, Dick Advocaat (FC Utrecht).* Archieffoto's LD

SPORTJAAR 1993

Kerstkalkoen en sportjaar op een oor na gevild. Magertjes, niks vlam in de pan. Europacup, Tour, brrr... Stop, protest. En die vrije trap dan van Ronald Koeman tegen Engeland? Oké, maar Fortuna en Erik de Bruin, ajakkes... Nou, Falko Zandstra schaatst anders een aardig eind weg en de loting voor het wereldkampioenschap is ook niet misselijk. Marokko, Saoedi-Arabië, de Oranjesupporters in de olie, op zijn minst in de wolken. Over één ding zijn we het allen hartgrondig eens: 'Dickie, bedankt!' Beste wensen voor '94. Sorry, Leontien, telt ook voor jou. Er is een roos ontsprongen.

● Met drie treffers in de laatste twee duels leverde Dennis Bergkamp (midden) een forse bijdrage aan de kwalificatie voor Amerika. Hier zijn openingsdoelpunt in Poznan
Foto: ANP

door **HARRY MURÉ**

Zappen tussen droomgoals en dipjes

Achteraf is het gemakkelijk praten, maar het wás kantje boord. Het Nederlands elftal op zijn Hollands naar de eindronde. Na de 3-1 tegen Turkije, het thuiszesje tegen San Marino en de 2-2 op Wembley wordt het verrekt kritiek. Die dekselse Noren. Nul-nul. Advocaat schenkt klare wijn: „Er mag nu echt niets meer misgaan."

Opgelegd pandoer in Bologna. De zevenklapper tegen San Marino betekent niets vergeleken bij de kraker van woensdag 13 oktober, misschien wel de belangrijkste datum van het jaar. Nederland-Engeland. De op de millimeter nauwkeurige boogbal van Ronald Koeman is de kogel door de kerk. Dennis Bergkamp 2-0. Hè, hè, een hele opluchting. Nog even geduld. Dankzij de twee treffers van Dennis en de uitsmijter van Ronald de Boer wordt het in Poznan driewerf hoera.

Heerlijk

Legioen uit de bol, Dick Advocaat kiplekker. „Ik wist dat het toch nog goed zou komen." En wat zegt en faxt Johan Cruijff? Njjee...njjaa...euh. Jan Mulder: „Heerlijk zoals hij praat, maar je snapt er geen bal van." Cruyff Sportswear, krijg de klere, al verwoordt Jos Staatsen het ietsje chiquer.

Sportjaar '93. Het is zappen bij het leven. Overstelpend aanbod op de buis, een handvol droomgoals en massa's dipjes. PSV ontpopt zich als de schlemiel van de Champions League. Olympique Marseille grijpt de beker met de grote oren, maar de Uefa boort Bernard Tapie de cup prompt door de neus. Olympique met de Franse slag, het is geen zuivere koffie.

Bij de bekerwinnaars wordt Feyenoord in de kwartfinales afgestopt door Spartak Moskou. In dezelfde fase van de Uefacup strandt Ajax op Auxerre. Ook in de recente reeks is de Nederlandse clubs weinig roem beschoren. PSV, FC Twente en Vitesse direct geëlimineerd. Feyenoord vliegt in de tweede ronde uit de Europacup I. Ajax houdt nog stand, maar bibbert bij de gedachte aan de confrontatie in de kwartfinale met bekerwinnaar Parma.

Perplex

Volop cyclistische curiositeiten. Er worden nogal wat reputaties omvergekegeld. Op zijn 'wasmachinefiets' centrifugeert Graeme Obree supersonisch. Werelduurrecord en kampioen poursuite. De gevestigde orde staat perplex. De Schotse snoeshaan is zó zuinig dat hij zelfs het stuur thuislaat. Potsierlijke pose, maar verschrikkelijk knap. Een week na de stunt in Hamar is hij het record weer kwijt aan Chris Boardman. Wordt vervolgd.

Erik Breukink kraakt in alle scharnieren, maar repareert fors in de tweede helft van het seizoen. Ondanks het schromelijk gebrek aan echte Nederlandse successen komt de ware wielerliefhebber genoegzaam aan zijn trekken. Frans Maassen opent met een tweede plaats in de Ronde van Vlaanderen achter Johan Museeuw.

Veteraan Gilbert Duclos-Lassalle, reprise in Parijs-Roubaix. Maurizio Fondriest, forza in de Waalse Pijl. Rolf Sörensen piekt in Luik-Bastenaken-Luik. De Amstel Gold Race, Limburgs klassieke pronkstuk, krijgt met Rolf Jaermann een gerespecteerd winnaar. De onzen zit het niet mee.

Vuelta, Erik Breukink stort in elkaar. Hij wint wel nog de Ronde van Asturië, maar verdwijnt daarna uit beeld. Frans Maassen idem. Ritje in de Ruta del Sol. Pas vier maanden later is het opnieuw prijs met een dagzege in de Midi Libre. De grote mannen zijn Toni Rominger (Ronde van Spanje) en Miguel Indurain (Giro). Oefenen voor de Tour, voor de Nederlanders een heksentoer.

Matador

Bij gebrek aan beter klampen we aan bij Eddy Bouwmans. Vergeefs. Indurain duikt meteen in de gele trui. Hij wordt afgelost door Wilfried Nelissen, Mario Cipollini en Johan Museeuw. Vlak voor de bergen stelt de matador orde op zaken in de tijdrit. Trage, ietwat tragische Tour. Komt niet echt op gang. Alvaro Mejia, rap op de flanken. De wervelende dijen van Toni Rominger, die in de aanloop 'leider fünf Minuten' verspeelde. Prachtige panorama's zonder perspectief. Met de afstandsbediening genieten van het alpiene uitzicht. De roes blijft uit.

Zenon Jaskula neemt poolshoogte. Erik Breukink berust. Gianni Bugno ontluisterd. Ook Claudio Chiappucci heeft het niet. Elke keer als je denkt: nu gebeurt het, staat Indurain alweer obligaat te gnuiven op het podest. Clichématig voltooit hij de trilogie. In Parijs wordt hij geflankeerd door Rominger en – opvallend genoeg – Jaskula. Goede vierde is Mejia, verrassende vijfde Bjarne Riis.

Nederland druipt af met de staart tussen de spaken. Voor het eerst sinds 1969 geen etappezege. Eddy Bouwmans beste landgenoot, vijfenveertigste. Dat zegt voldoende. De drie Limburgers halen Parijs: Frans Maassen, Danny Nelissen en Rob Mulders. Schrale troost.

Wat de mannen niet kunnen, verricht Leontien van Moorsel op één been. „Inderdaad," zegt ze. Hoe meer mascara, hoe harder ze fietst. De Tour Féminin à la Indurain. „Inderdaad." Wereldkampioene op de weg in Oslo. Jeannie Longo, als blikken konden doden. Politieagente Ingrid Haringa ver boven de maximumsnelheid in de mondiale puntenkoers. Leontien en Ingrid, meiden van goud.

Stom

Van hoog gehalte is ook de come-back van Erik Breukink. Nationale titel en Ronde van Nederland. Frans Maassen verschijnt eveneens nadrukkelijk op het scherm. Hoofdrol in Oslo, gestrand als tiende. Lance Armstrong, regenboogtrui over de Stars and Stripes. Frans Maassen: „Chiappucci hield de benen stil. Ik deed hetzelfde. Stom, maar op zo'n moment wil je gewoon niet dat een ander profiteert van jouw werk." Het wereldkampioenschap op de weg, gemiste kans. Frans zal het nooit zeker weten.

De nationale voetbalcompetitie wordt sterk beïnvloed door – o wonder – Roda JC. De Kerkraadse ploeg verkoopt gedoodverfd landskampioen PSV in de ultieme fase met 2-0 een dreun van jewelste. Resultaat met consequenties. Eindhovense supporters gooien de ruit van de woning van Huub Stevens in, de werkpaarden van Feyenoord gaan na negen jaar met de titel aan de haal en bij PSV begint de grote schoonmaak. Frank Arnesen, Hans Westerhof en voorzitter Joep Ruts goedschiks of kwaadschiks de deur uit. Aad de Mos, het is een en al (puin)hoop.

Contouren

Roda JC dat zich onder Adri Koster in de nesten heeft gewerkt en het sinds februari met de foeterende Huub Stevens probeert, glijdt akelig diep weg. Pas na de 2-2 tegen Twente is het degradatiegevaar geweken. Bevrijd blikt Kaalheide naar de toekomst. De correcties aan het eind van een seizoen vol frustraties vormen de schetslijnen van de nieuwe contouren.

De ploeg wordt in China weliswaar gegijzeld, maar is voor geen gat meer te vangen. Avondje Roda in Breda en swingend in het Oosterpark. Op scherp met Peter Hofstede en Tijjani Babangida. Landskampioen Feyenoord sneeft in Kerkrade. De barometer stijgt.

Omgekeerde tendens in De Geusselt. MVV, vijf jaar geleden nog het lachertje van de eerste divisie, ontstijgt zowaar de hoogste waterstand van de Maas, snuffelt aan Europees voetbal, maar sinds het beginsignaal voor de huidige cyclus is de fut eruit bij de Club van het Jaar. Bovendien is MVV's fiat niet dat van de Fiod. Na de domper van de sportieve douw nu het drama van de duiten. Spoedige opheldering geboden, want als instituut geniet Us MVV'ke de status van gemeenschappelijk goed.

Duik

Fortuna, ffft... Chris Dekker in januari: „Er zit spanning in de ploeg." Blijkbaar geen energie, want de club loopt finaal tegen de lamp. De bekende 'samenloop van omstandigheden'. De reddingsboei van de nacompetitie dobbert, drenkeling verdronken. Ook na de duik in de eerste divisie is het spartelen geblazen. Chris Dekker zwemt mee tot het eind van het seizoen. Reanimatie in De Baandert? Mister X staat klaar.

Fortuna eruit, VVV erin. Frans Körver fikst het weer. Na Sittard en Maastricht nu met Venlo naar de eredivisie. VVV doet het verrassend goed. Frans Körver: „Verrassend? M'n neus."

Van het supportersfront weinig schokkends. Op een lentedag twee bommeldingen in een klap bij Dordrecht-PSV. Het stadion wordt ontruimd, wedstrijd fini. Bijkans op hetzelfde moment verstoort een explosieve dreiging de scoringsdrift van de basketballers in Weert. Niets aan de hand. Rad- en telefoondraaiers, het blijft redelijk overzichtelijk.

Cirkelende bewegingen op de ovalen van ijs en kunststof. Falko Zandstra, de schaatser van 'een andere orde', prolongeert in eigen theater de Europese titel. Johan-Olav Koss figurant. Herhaling in Hamar op wereldniveau: Zandstra goud, Koss zilver. Falko formidabel.

Klachten

De nationale topatletiek, noppie de nop. Ellen van Langen, hinde met gehinderde tred. Kleine klachten, samen één groot stresscomplex. De olympische kampioene loopt het wereldkampioenschap mis. Erik de Bruin haalt wél de voorpagina's. Discuswerper met 'positieve' ommezwaai. Hij voelt zich gepakt. Erik kortgedingt zich een ongeluk. Bert van Vlaanderen redt de eer. De pezige man met de schuinse oren snelt in Stuttgart naar brons op de marathon. Adembenemend.

Grasduinen in de headlines van de sport. Ben Johnson, amper overeind gekrabbeld, verslikt zich opnieuw, nu voorgoed. Hij puilt uit van epitestosteron. Levenslang. Vijf jaar geleden was het alleen nog maar stanozolol.

Geen lol aan. Dun jaar? Tikje depri? Ligt er maar aan hoe je het bekijkt. In verdichte vorm is de som van alle dingen ronduit heavy. De Nederlandse volleybalheren, op zoek naar vernieuwing, laten de eindronde van de worldleague glippen, maar tijdens het Europees kampioenschap in Finland benaderen ze kordaat de staat van ouderwetse paraatheid.

Dunk

In de zaal is Limburg niet te vloeren. Basketbal, give me five. Selex BSW (of is het soms Lanèche?), in elk geval het clubje uit Weert. Bescheiden middelen, hoge dunk. Tweede ploeg van het land. Tegen Den Bosch was het bijna gelukt. In het handbal is het onwijs gaaf zuidelijk bingo. Blauw Wit nationaal bekerwinnaar, Sittardia landskampioen en de vrouwen van Swift met de borst 'double' vooruit.

De ijshockeyers van Meetpoint Eaters volstaan met de beker, maar zakken in de competitie door het ijs. In de gloeiende reeks grijpt Flame Guards de landstitel. De Eaters, al vijfentwintig jaar hetzelfde liedje. Geleen verbeidt hardnekkig de uitzondering op de regel.

Rake bal voor de biljarters. Fair Play Centers strikt Dick Jaspers. Klasbak met keu aan de markt in Hoensbroek.

Caramboles bij de vleet, maar in het vermijden van carambolages is Jos Verstappen met afstand de beste. Flitsend naar de titel in de formule 3. Met de helm geboren, vierkante kop onder de geblokte vlag. Eén met de auto. „Als ik een stuk van de vleugel rijd, is het net alsof ik een deel van mezelf verlies."

Na de spuitende champagne van de Europese circuits volgt geheid en wereldwijd het circus van de formule 1. Bolleboos met bolide, een crack zonder crash, gebiologeerd door het tempo in de vaart van de tijd.

Coureurs op snelheid. Pedro Tragter, wereldkampioen motorcross 125 cc. Soms gaat het fout. Wegracer Wayne Rainey, drie wereldtitels, honderd schuivers en dan die onthutsende klap. Dwarslaesie. Een kampioen overschrijdt de limiet.

De weg over de grens. Dennis Bergkamp en Wim Jonk (Inter), Marciano Vink (Genoa) en Youri Mulder (Schalke) geëmigreerd. Drie bekende repatrianten: Peter van Vossen – de trombose leidt tot enige verstopping – en Frank Rijkaard naar Ajax, Jan Wouters kersvers PSV'er. Gul welkom voor Ruud Gullit bij Sampdoria. De transfer van Erik Meijer houdt Limburg wekenlang bezig. Bayern München, Napoli, Stuttgart? Jawel hoor, het wordt PSV. Na de perikelen met de knie laat hij er eindelijk zijn licht schijnen.

Raak

Onder de ringlampen danst bokser Eddy Smulders naar de Europese titel in het halfzwaar. Rake compensatie voor het verlies van Regilio Tuur. De zwaarveder uit Hoogvliet wordt in Cayenne tegen Jacobin Yoma laaghartig onttroond door de jury.

Vreugde en droefheid, blinkende en dovende sterren. Arthur Ashe, Bobby Moore, Klaas Schenk, Gied Joosten, John Pennel, Evert Dolman, Theo Huizenaar en Danny Blanchflower. In memoriam. Stralende namen aan het firmament van de sport.

Richard Krajicek opereert wisselvallig. Zonder het door griep gevelde 'kanon van de natie' boekt Oranje een puik resultaat in de wereldgroep van de Daviscup, 3-2 tegen Spanje. Mooi, maar mét Krajicek gaat Nederland af tegen Zweden (1-4). In Parijs rukt hij onweerstaanbaar op naar de halve finales. Roland Garros reageert verrukt. Pas tegen Courier geeft hij zich gewonnen.

Slagersdochter

Wimbledon, slagersdochter Miriam Oremans fris van de lever tot en met de vierde ronde. Krajiceks herstel zet niet echt door. Tegen Agassi verzuimt hij de grote punten te maken. Pas in augustus slaat hij toe. Toernooizege in Los Angeles, Sampras en Chang afgeserveerd.

'König' Michael Stich (officieus) en Pete 'Pistol' Sampras (officieel) zijn de besten van de globe. Voor Nederland pikken Jacco Eltingh en Paul Haarhuis een graantje mee. In Johannesburg gekroond als sterkste duo van de wereld. Petje af ook voor Sjeng Schalken, de eerste Limburger met een nationale titel.

Tennis, priemende aces, overschaduwd door die ene messteek. Het bittere lot van Monica Seles, de dip van het jaar, een verloren seizoen.

De prognoses zijn vaag, de data staan vast. Februari, Olympische Winterspelen in Lillehammer. Kapitaal op de kalender: 17 juni tot en met 17 juli. WK voetbal, zonder Marco van Basten, maar met Dick Advocaat. Na de aftrap tegen de Saoedi's volgen de Belgen en tenslotte de rest. „Oranje kan wereldkampioen worden." De coach hééft het gezegd.

Honger

Dick Advocaat, van alle markten thuis. In zijn Roda JC-tijd schnabbelde hij fluks als advertentie-acquisiteur van deze krant. Of het veel zoden aan de dijk zette, is niet bekend. Zijn honger is in elk geval niet te stillen. Op trainingskamp met Roda in Schotland vroeg hij aan de vrouw van uw verslaggever: „Zeg, Erna, kun je me in het dorp een rol koekjes halen? Ik rammel." Dat was tien minuten na het diner in het hotel van Peebles, waar bij wijze van uitzondering dubbele porties werden opgediend.

Sterkte, Dick. De faxen van Johan, negeer ze straal. Je kunt altijd zeggen dat het papier op was.

'Jao dat is us MVV'

Gouden tijden in De Geusselt. Het gaat zo goed met MVV, momenteel vierde in de PTT-telecompetitie, dat zelfs het enigszins bejaarde clublied nieuw leven ingeblazen krijgt. De oude opname - in gebruik bij iedere thuiswedstrijd - is inmiddels grijs gedraaid, en er is behoefte aan een nieuwe versie.
Stadionspeaker Frans Jacobs van MVV heeft samen met de voorzitter van de supportersvereniging, Willy Hageman, voor gezorgd dat het clublied 'Jao dat is us MVV' weer helder door De Geusselt schalt. De muziekcassette is ingezongen door Wieker Hofzengers en wordt in de rust van de derby MVV - Fortuna, zaterdagavond om 19.30 uur in De Geusselt, gepresenteerd.

● Limburgs Dagblad 19 januari

Moordaanslag op tennisster Monica Seles

HAMBURG – Monica Seles, de nummer één van de wereldranglijst tennis, is gisteren bij het toernooi in Hamburg slachtoffer geworden van een moordaanslag. Tijdens een pauze tussen twee games werd ze door een toeschouwer met een mes in de rug gestoken. Volgens politiewoordvoerder Lund zijn de verwondingen van Seles „zeker niet levensgevaarlijk."
De negentienjarige in Novi

● 1 mei

Erik de Bruin beschuldigd van gebruik doping

Van onze sportredactie

STUTTGART – De droom van goud wreed verstoord. Erik de Bruin, winnaar van EK en WK-zilver in 1990 en 1991, is beschuldigd van gebruik van doping. De discuswerper werd positief bevonden tijdens een controle in Keulen, waar hij op 1 augustus aan het

● 17 augustus

Advocaat populairder dan Cruijff

GRONINGEN – Dick Advocaat dacht het nooit van Johan Cruijff te kunnen winnen. Hij heeft zich vergist en blijkt bij de Nederlandse voetballiefhebbers populairder dan hij voor mogelijk had gehouden. Een telefonische enquête in het televisieprogramma Tros-Veronica Sport wees dat gistermiddag uit.

● 15 november

Het leven is goed voor de voetballer die niet wil stoppen

Simon Tahamata, 'n echte liefhebber

MAASTRICHT – Simon Melkianius Tahamata, de naam alleen al verleidt tot dromen over zwevende rushes, spontaan omvallende backs en passeertrucs op de achterlijn. Ta'mata, zeggen ze in zijn woonplaats Tongeren, waar alle h's worden ingeslikt. Tahamatá, zeggen ze in het Frans, met de klemtoon op de laatste a. Bij Germinal Ekeren is Tahamata omringd door een heleboel mooie namen van een heleboel buitenlanders. Diagne, de Senegalees. Ngoy N'Sumby, de Zaïrees. Karim M'Mgoghi, de Marokkaan. Dertien buitenlanders liefst heeft Germinal. Maar Simon Tahamata, geboren in het barakkenkamp De Lunetten in Vught, is de beste. Nog altijd.

DOOR HENRI VAN DER STEEN

Simon Tahamata, de lieveling van het Ajax-publiek, was een prachtige voetballer. Een mannetje dat in z'n eentje een pas de deux kon uitvoeren. Op Simon waren de mensen dol. Geen speler die dribbles danste als hij. Zes jaar geleden leek het gedaan met Simon, hij vertrok van Feyenoord naar Beerschot, uitbollen. Simon bleef uitbollen. Hij voetbalt nog altijd, sterker: op 37-jarige leeftijd heeft hij nog grote plannen. Stoppen behoort niet tot die plannen.

Het is een onvoorstelbaar gezicht: anderhalf uur sprint en dribbelt Tahamata tijdens een wedstrijd alsof hij 17 is en geen 37. Hij laat de anderen ook beter spelen. Simon kaatst, maakt ruimte, passeert, passt. Zijn trainer, Antheunis, is lyrisch over hem. „Hij wordt altijd nog beter, hoe ouder hij wordt."

Hij blijft in elk geval Nederlands praten, hoewel hij al dertien jaar in Tongeren woont. Tussen zijn Hollandse zinnen klinken wel Vlaamse begrippen. Simon heeft het over 'sjotten' en 'zegt 'm'. En hij is 'terug' een cursus Frans aan het volgen. Maar onlangs prefereerde hij Polen-Nederland boven Belgie-VTS. „Bij Nederland gebeurt wat meer, Belgen voetballen niet, die counteren alleen." Hij was ook bij Nederland-Engeland. „Uitgenodigd als oud-international. Ik was er met Pietje Wildschut, Bennie Wijnstekers, Keje Molenaar, René van der Gijp. Allemaal gestopt. De enige die ik er zag die nog speelt was Adri van Tiggelen."

Hij heeft een stijf-sjiek restaurant in Maastricht uitgezocht voor het gesprek. Van stijfheid is bij Simon geen sprake. Vroeger, bij Ajax, toen kon Simon weleens stijf doen. Journalisten negeren of laten wachten, wraak nemend voor een negatief stukje in de krant. Zo veel jaren later is Simon ontdooid, hij is weer de liefhebber, de amateur. Tegen het meisje dat bedient is hij zo aardig dat ze op zeker moment durft te vragen of hij Simon Tahamata is, de voetballer wiens plaatjes ze vroeger spaarde. Simon grijnst.

Contributie

Het leven is goed voor hem, vindt hijzelf, omdat het leven vroeger niet zo goed voor hem was. Bij Ajax werd hij slecht betaald en met harde hand opgevoed. „Een heel klein contractje, zoals iedereen uit de eigen jeugd. Mijn eerste contractje was er een van 5000 gulden en 100 gulden per punt. Van Basten voetbalde in de basis voor 70 of 80.000 gulden, ook eigen jeugd. In de jeugd moesten we ook gewoon contributie betalen en kregen we een kledingvergoeding van 200 gulden per jaar. Daarom snap ik dat gezeur van de jeugd van tegenwoordig niet." Negen jaar woonde hij bij z'n zus, wiens zoon nu ook bij Ajax speelt, Ignacio Tuhuteru. „Maar ik was al lang blij dat ik bij Ajax speelde."

Bij de harde opvoeding paste ook de eeuwige scepsis over zijn mogelijkheden. Siem was te klein voor de top, Siem was te iel voor een hele wedstrijd, Siem was te minnetjes voor een hele competitie. Simon slaagde bij Ajax en haalde (22 keer) het Nederlands elftal. „Mijn debuut maakte ik tegen Argentinië, die jubileum-wedstrijd van de FIFA. Ik zat bij kennissen, zag ik m'n kop ineens op de televisie, dat ik was geselecteerd omdat Brandts geblesseerd was."

Van de wedstrijd staan hem nog slechts flarden bij. „Enkele bewegingen; op snelheid weg, afremmen, weer aanzetten. Nee, Maradona is me niet opgevallen. Het was mijn wedstrijd, haha. Een uurtje tenminste, toen was de pijp leeg."

Maradona viel hem later wel op. „Voor die wedstrijd tegen Australië ben ik blijven zitten, tuurlijk. Voor zo'n speler blijf je op, die wil je zien." Cruijff en Van Hanegem wilde hij ook altijd zien. „Ik ben heel blij dat ik die twee nog heb meegemaakt. Van Hanegem trainde Feyenoord, Cruijff kwam er aftrainen, dat jaar dat ik er was. Ik heb er nog een hoop van geleerd, met de handjes werken bijvoorbeeld. Veel gelachen ook, om Cruijff. Gaf-ie een verkeerde pass, had een ander verkeerd gelopen! Ik zie Willem nog dat wegwerpgebaar maken, haha."

● *Simon Tahamata, bij Germinal nog altijd de grote ster.* Foto: THOM VAN AMSTERDAM

Het toeval bracht Tahamata in contact met Van Hanegem en Cruijff. In België was Simon geschorst vanwege zijn aandeel in de omkopingsaffaire bij Standard Luik. Feyenoord haalde hem uit de put. Wonderbaarlijk mooie jaren bij Standard - met Haan, Gerets, Happel, Goethals - kwamen tot staan door een domme, ordinaire omkoopaffaire. Spijt is Simon ook nu nog vreemd.

„We hebben het indertijd met z'n allen zo beslist, iedereen was akkoord. Daarom zijn we later ook als één man achter Eric Gerets blijven staan. Eric is weken door Goethals achtervolgd, Eric moest het regelen. 'Als wij het niet doen, doen zij het', zei Goethals. Hij bedoelde Anderlecht en Goethals kende Anderlecht natuurlijk. Die hadden een jaar eerder op het einde van het seizoen ook enkele merkwaardige uitslagen gemaakt. De fout was dat we Petit (de manager, red.) onze premies voor die wedstrijd zomaar aan de spelers van Waterschei lieten geven. Dat was natuurlijk een greep uit de zwarte kas, daarom is het uitgekomen. Maar spijt? Nee. Ik naam wordt besmeurd, dat wel, je verliest aan geloofwaardigheid. Daarom was ik zo blij dat Feyenoord toen kwam."

De affaire-MVV verbaast hem ook niks. „Het gebeurt volgens mij overal, ook in Nederland. Maar bewijs het maar eens." En waar ligt de grens? Hoe voetbalt Simon tegen Luik, waar zijn vriend Eric Gerets nu trainer is? „Zo goed mogelijk", is het kordate antwoord. Hoe voetbalt Simon tegen Luik als het de laatste wedstrijd is en Luik de punten nodig heeft? „Dan niet", zegt hij eerlijk.

We moeten ook niet te moeilijk doen over voetbal, meent hij. De belangen zijn al veel te groot, iedereen voetbalt maar achteruit en breed. Simon niet. Hij heeft het Belgische trainersdiploma en zal straks de jeugd van Standard Luik leren offensief te voetballen. „Het contract hebben we twee jaar geleden al getekend; op het moment dat ik stop begin ik met een vaste aanstelling als jeugdcoördinator bij Standard. Ik doe al wat, de pre-miniemen (8-10 jaar, red.) en de duiveltjes (6-8 jaar, red.), dat is m'n lust en m'n leven."

Het Heizel-diploma haalde hij in anderhalf jaar. 'Met voldoening', zoals de puntenlijst aangaf. „Eric Gerets en Jos Daerden hadden de beste punten, zij slaagden met 'Grootste onderscheiding', zoals dat hier heet." Hij stopt een pruimtabakje onder de bovenlip.

Svenskt Snus. „Van Ralf Edström geleerd bij Standard indertijd. Haal ik tegenwoordig in de haven van Antwerpen bij de Zweedse kerk. Of bij Patrick Versavel die via Per Zetterberg van Anderlecht wat regelt bij Klas Ingesson. Die krijgt de snus gratis. Klas heeft een contract met de fabrikant."

Zo scharrelt Tahamata door het leven. Toen hij van Feyenoord naar Beerschot ging was hij 31. Een scharreltje van Tjerk Westerterp, oud-bobo in de politiek, toen directeur van Optiebeurs. „Westerterp was sponsor van Beerschot, ik was een cadeautje van hem voor de club." Het cadeautje voor Simon zelf was een drie-jarig contract. Toen kwam Germinal, dat het al jaren leuk doet met krasse knarren. Weer eiste en kreeg Tahamata een drie-jarig contract. „Afgelopen zomer heb ik voor een jaar bijgetekend, maar vorige week kwam de voorzitter al af of ik niet alvast wilde verlengen."

Stoppen

Hij wacht nog even. „Maar als het nu mei was, had ik alweer bijgetekend." Het wordt vanzelf mei, en Tahamata zal nog niet willen stoppen. Zijn trainer roemt Tahamata's trainingsijver en fitheid. Bij de Cooper-test haalt hij nog steeds hetzelfde aantal meters als in zijn Ajax-tijd, 3300. Zijn gewicht: onveranderd 62 kilo, bij 1.64 meter. En dat voor een voetballer die drie keer per week Big Mac's verorbert. „Had Beenhakker het niet over de patat-generatie, haha..."

Op hij bij Germinal Ekeren blijft is de vraag. Simon Tahamata heeft bij Standard Luik al een balletje opgegooid. „Die hebben goeie, maar lastige jonge spelers, die zou ik wat kunnen leiden. En ze zien bij Standard ook dat ik weer een mooi seizoen speel en nog makkelijk mee kan op het hoogste niveau. Ik heb het bij Standard al gezegd, een beetje lachend, maar het zou schitterend zijn als het zou doorgaan. Hoeft geen groot contract te zijn. Gewoon een klein contractje bij m'n verbintenis als jeugd-coördinator. Nog lekker even voetballen. Want werk heb ik het nog nooit gevonden. Het is en blijft een hobby."

sport kort

● DAMMEN – De Limburger Rik van Velzen heeft bij het wereldkampioenschap voor aspiranten in de vierde ronde een nederlaag geleden tegen de Fransman Daurren Puis. Van Velzen bezet met vier punten voorlopig de tiende plaats.

trainerscarrousel

HULSBERG – Fer van Melzen, nu nog actief bij EHC, wordt de nieuwe trainer van derdeklasser SV Hulsberg. Hij volgt daar Lei Küppers op.

MAASTRICHT – Eersteklasser Standaard en trainer Ger Hölzken gaan ook het volgend seizoen samen verder. Hölzken nam dit jaar het roer bij Standaard over van Hay Willems.

HEERLEN – Oud-speler Wim Rijlaarsdam neemt de rest van dit seizoen het eerste team van derdeklasser Heksenberg onder handen. Hij volgt de onlangs vertrokken Karl Wingenfeld op.

sport op tv

MORGEN
18.00-19.00 BRT 2: Sport extra: rechtstreeks verslag van het boksgala te Izegem.

ZONDAG
16.15-17.15 Dld 1: Sport extra: kunstrijden op de schaats, gala-voorstelling vanuit Weiden met o.a. Surya Bonaly, Marina Kielmann, Katarina Witt en Tanja Szewczenko.
17.15-17.44 Ned 2: De heilige koe: auto- en motorsportmagazine.
17.30-18.00 RTL 5: WK Voetbal '94.
18.10-18.40 Dld 1: Sportschau.
18.48-20.15 Ned 3: Jaaroverzicht sport.
19.50-20.20 BRT 1: Sportweekend.
22.30-22.55 BRT 1: Sport.

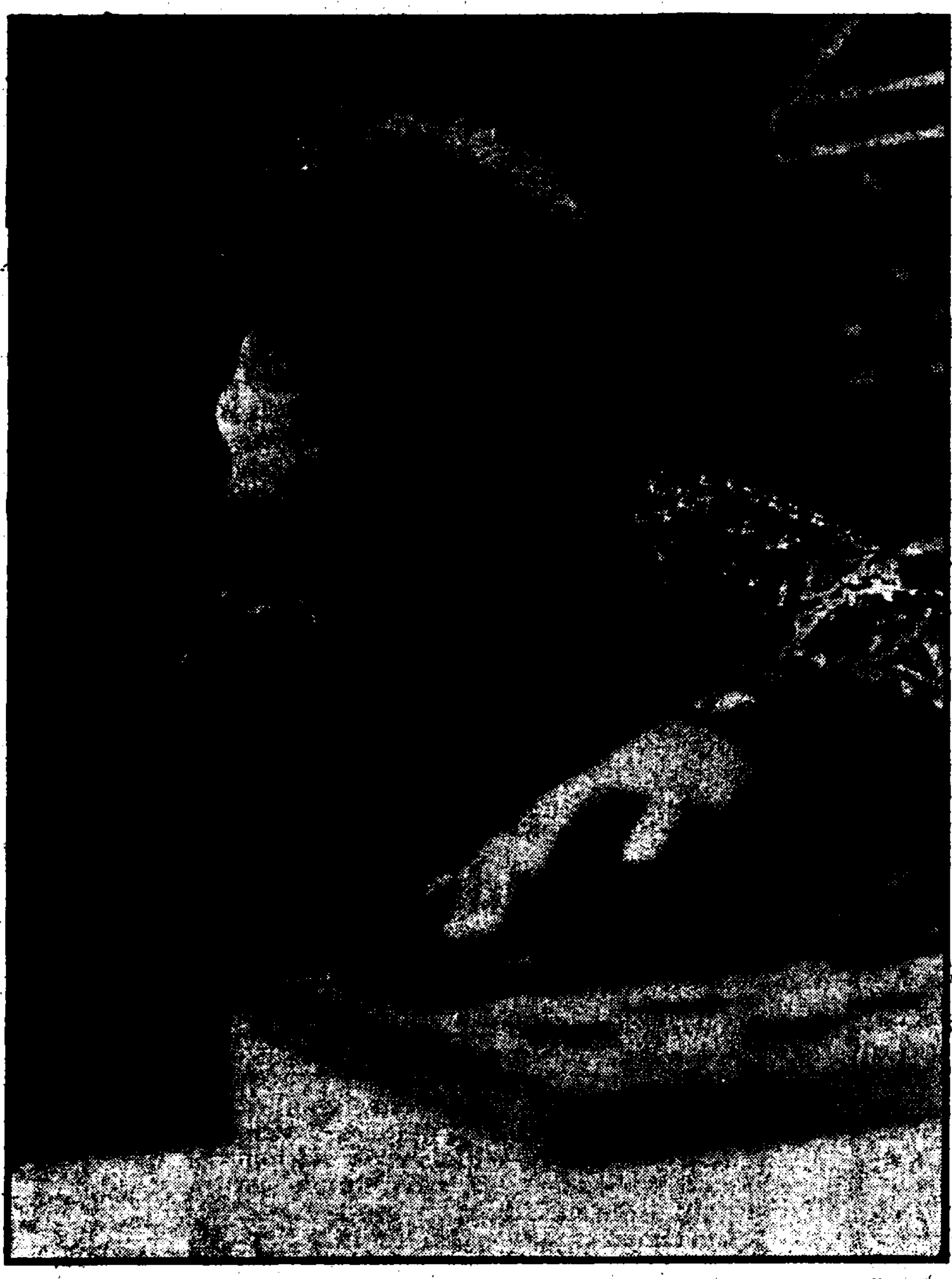
sport in cijfers

DAMMEN

Amstelveen. WK junioren, vierde ronde. Kemperman-Hage 1-1, Roemiantzev-Friedman 0-2, Georgiev-Zvenigorodski 2-0, Cordier-Sliekoski 1-1, Battuiga-Mardosa 1-1, Mamet-Bukhi 1-1, Crucius-Zwart 0-2, Vertruysse-Alexejev 0-2. Stand aan kop: 1. Kemperman, Hage, Friedman en Georgiev 6 punten.

Weer remise tussen Wiersma en Tsjizjov

IZJEVSK – Harm Wiersma heeft Izjevsk 'overleefd'. In het plaatsje in de Oeral, waar zijn WK-tegenstander Alexei Tsjizjov woont als hij nergens damverplichtingen heeft, werd het evenwicht niet verstoord. Ook de zevende partij eindigde onbeslist, na 51 zetten.

● *Alexej Tsjizjov kon in zijn eigen woonplaats geen winstpartij boeken.* Foto: COR EBERHARD

Uitdager Wiersma mag daarmee tevreden zijn. De huidige stand van 7-7, bereikt door slechts puntendelingen, mag een goed uitgangspunt heten voor het tweede gedeelte van de tweekamp, die na een tussenstop in Tallinn wordt voortgezet in Friesland. Op Eerste Kerstdag gaan beide grootmeesters naar de hoofdstad van Estland, waar op 27 en 28 december nog een partij wordt gespeeld. Een dag later komen ze naar Nederland voor de resterende elf confrontaties, waarvan de eerste is op 7 januari.

Tsjizjov deed gisteren een laatste poging voor eigen volk te schitteren, al duurde die goede wil slechts een handvol zetten. De wereldkampioen opende scherp met de Keller-variant, maar besloot snel, toen hij zag dat Wiersma de uitdaging aannam, tot een koers naar kabbelender vaarwater. Doordat Tsjizjov spanningen vermeed, kreeg Wiersma het initiatief. Daar kon hij weinig mee, zeker toen zijn Russische opponent in tempo kon bijblijven. Het middenspel was dan ook praktisch gelijkwaardig.

De opwinding keerde nog even terug, toen Tsjizjov rond de 40ste zet in een al aardig uitgedunde stelling en centrumomsingeling inzette. Daarmee heeft hij tegen zwakkere dammers in het verleden veel succes gehad. Maar niet tegen een speler van het kaliber Wiersma. Die reageerde koel en wikkelde ondanks de lichte tijdnood feilloos af naar een zeven-om-zeven-positie. Toen de oud-wereldkampioen de 50ste zet ook ruim op tijd had gehaald - nog twee minuten voor wereldkampioen - werd onmiddellijk daarna tot remise besloten.

Tsjizjov legde zijn supporters omstandig uit, hoe teleurgesteld hij was dat er ook ditmaal niet meer had ingezeten. Maar ook de diepste analyses leverden nergens een uitvoerbaar winstplan op voor de titelverdediger. Wiersma was, begrijpelijk, wel content. Niet eens zozeer omdat hij zonder verlies uit Izjevsk kan vertrekken, maar omdat hij het donderdag als een erezaak voelde hoe dan ook een punt te halen: voor zijn vader, zijn eerste leermeester, die z'n 79ste verjaardag vierde.

Tsjizjov-Wiersma, zettenverloop zevende partij, Tsjizjov wit: 1. 33-29 17-22, 2. 39-33 11-17, 3. 44-39 6-11, 4. 50-44 1-6, 5. 32-28 16-21, 6. 37-32 21-26, 7. 41-37 19-23, 8. 28x19 14x23, 9. 35-30 10-14, 10. 40-35 23-28, 11. 32x23 22-27, 12. 31x22 17x19, 13. 30-25 19-23, 14. 38-32 14-19, 15. 25x14 9x20, 16. 33-28 12-17, 17. 28-22 18x38, 18. 29x9 4x13, 19. 42x33 5-10, 20. 46-41 7-12, 21. 37-32 12-18, 22. 41-37 8-12, 23. 43-38 17-21, 24. 47-42 2-8, 25. 49-43 10-14, 26. 34-30 21-27, 27. 32x21 26x17, 28. 30-25 19-23, 29. 37-32 14-19, 30. 25x14 19x10, 31. 45-40 10-14, 32. 35-30 13-19, 33. 40-35 3-9, 34. 32-28 23x32, 35. 38x27 17-22, 36. 43-38 22x31, 37. 36x27 8-13, 38. 42-37 19-23, 39. 38-32 14-19, 40. 39-34 12-17, 41. 48-42 17-22, 42. 33-29 22x31, 43. 37x26 11-17, 44. 42-38 6-11, 45. 44-39 17-22, 46. 32-27 22x31, 47. 26x37 9-14, 48. 30-25 11-17, 49. 38-32 14-20, 50. 25x14 19x10, 51. 35-30 10-14. Remise.

Weijers twee duels geschors

ZEIST – De tuchtco van de KNVB heeft Weij Haarlem twee duels ge De verdediger liep tijden wedstrijd tegen Telstar genspeler op ruwe wijz De tuchtcommissie zag ernstig wangedrag.

Baancoach verlaat KNWU

WOERDEN – De Ko Nederlandse Wielren U baancoach Eric Geseric uit elkaar. Hiertoe is gist Woerden definitief beslot de partijen concludeerden basis voor verdere sam king te klein was. Geseri zeven jaar baancoach KNWU. Het is de bedoel Gesericks assistent Ed B zijn opvolger wordt. B moet dan werken onder van bondscoördinator Hoekstra.

Weer proflicen voor Rompelb

WOERDEN – De Kon Nederlandse Wielren Uni Fred Rompelberg deze w 24e proflicentie gestuu Maastrichtenaar wil in ber '94 een nieuwe aanva wereldsnelheidsrecord do is rond de kerst in de Ve Staten voor de eerste vo dingen. De 47-jarige Rom gaat er prat op de ou roepswielrenner ter we zijn. Als voorbereiding wereldsnelheidsrecord, hij achter een race-auto per uur wil halen, rijdt h wedstrijden in België en land.

Pele ziet Oran als favoriet

SAO PAULO – De voo Braziliaanse vedette Pe drie favorieten voor de w tel voetbal, die komende in de Verenigde Staten w twist. Dat zijn Nederland lië en regerend kampioe land. In een commentaar dagblad Folha de Sao dicht Pele in groep A C en de Verenigde Staten d kansen toe. In groep B favorieten Kameroen en B Zijn andere kandidate rechtstreekse plaatsing laatste zestien zijn, afgez Nederland en Duitsland: Argentinië, Bulgarije, Mexico en België.

Ron Dekker naar China

DEN HAAG – Ron Dekk trekt woensdag naar het Oosten om mee te doen eerste wedstrijden om reldbeker zwemmen. De 1 en 2 januari te starten in kong. Op 5 en 6 januari in Peking te water. Dekk afgelopen weekeinde in H drie nationale titels verove de Nederlandse wint pioenschappen, zal in p meedoen aan de 50, 100 meter schoolslag.

sport

● ZAALVOETBAL – zijn er zaalvoetbaltoern Maasbracht (Andreashal 09.30 uur); Melick (Ap vanaf 10.00 uur); Heyt (Sporthal Aoreven vana uur) en Heel (Sporthal Re vanaf 19.00 uur).

● VOETBAL – Oud-int nal Peter Boeve wil als coach het betaalde voe Hij geeft zich op voor de coach betaald voetbal, di 1995 begint.

● TENNIS – Het US Op nog ten minste 25 jaar o hing Meadow. Gisteren overeenkomst geteken David Dinkins, de burge van New York, en de a digde van het nationaa centrum.

● MOTORSPORT – Pedr ter is uitgeroepen tot mo ter van het jaar. In de ve van Moto'73 kreeg de kampioen cross in de 10646 stemmen. Twee wegracer Wilco Zeelen 6228 stemmen.

● SKI – De sterren Anit ter en Andreas Goldbe in Oostenrijk uitgerc sportvrouw en -man van 1993.

● VOETBAL – Duits door de FIFA uitgeroe beste ploeg van het jaar lombia tot de opvallend derland kwam na Duitsla lië, Noorwegen, Spa Denemarken op de zesde

● VOETBAL – De voo Turkse international Ta lak is in Istanbeol vero tot vier jaar en acht maan vangenistraf voor het len van een luxueuze M Colak was in 1988 topsc Europa met 39 doelpunten.

● VELDRIJDEN – De lijke Nederlandse Wiel heeft het Nederlands ka schap veldrijden 1995 ten aan Soest.

...efenmeester blijft waarschijnlijk nog één of twee jaar

...Van Gaal en Ajax zitten op één lijn

DOOR YPE MINKEMA

...STERDAM – Louis van Gaal blijft waarschijnlijk nog één ...wee jaar bij Ajax. De technisch directeur en de club heb... te kennen gegeven graag met elkaar verder te willen. Het ...tuur van Ajax had de trainer eerder al uitgenodigd om er ...een paar succesvolle jaren aan vast te plakken. Van Gaal ...aar nu op ingegaan.

...besprekingen zullen binnenkort ...ellicht tijdens het toernooi in ...gkok - officieel worden ge...nd. Ajax vertrekt 4 januari een ... naar Thailand. Tijdens dat ...nooi spelen de Amsterdammers ... het nationale team van Nige... januari) en tegen Kopenhagen ...remio (Brazilië). Arie van Os, ...ningmeester, en André Kraan, ...uurslid technische zaken, zul... de ploeg vergezellen. „Dat zou ...mooie gelegenheid zijn om met ...ar te praten", zegt Van Os. ...ar het is niet uitgesloten dat het ... eerder gebeurt. We hebben ...wel even de tijd. Tot half janua...gewezen."

...heeft Van Gaal alle ruimte ge...en om over zijn toekomst na te ...ken. Aanvankelijk wilde de ...nisch directeur eind vorige ...nd zijn plannen klaar hebben. ...ernstige ziekte van zijn vrouw ...kten werk, succes en ambities ...er zeer betrekkelijk. „Maar", ...Van Os, „we moeten toch een keer over contractverlenging praten."

Speculaties

De intentieverklaring van club en directeur maakt voorlopig een einde aan de speculaties over het vertrek van Van Gaal naar het buitenland. De Noordhollander zou, volgens Italiaanse kranten, zijn sterren Wim Jonk en Dennis Bergkamp naar Inter Milan volgen. Van Gaal zelf liet meerdere malen vallen dat hij 'overal zou kunnen werken'.

Ajax zal in de besprekingen de prestatie-eisen aan de trainer opschroeven. Van Os: „Toen Van Gaal het ruim twee jaar geleden plotseling, tussen twee Europacup-wedstrijden, overnam, viel er niks te verlangen. 'Maak er maar wat van', hebben we toen gezegd. Nu is die situatie anders. Ajax is nu zo ver dat we meer mogen eisen. Ieder jaar de kwartfinales van een Europacup-toernooi en een titel bij voorbeeld. Ajax is een van de drie topclubs in Nederland. Dan moeten we toch ook eens in de drie jaar kampioen kunnen worden? Het is niet zo dat z'n kop er af gaat als we de doelstellingen een keer niet halen, maar we moeten ons er wel op richten."

Van Gaal zal op zijn beurt van het bestuur verlangen dat de huidige spelersgroep intact blijft. Volgens Van Os levert dat, na een blik in Neerlands best gevulde schatkist, niet zo veel problemen op. „We hebben nog steeds een potje. Ja, daar zit genoeg in om contracten open te breken als dat nodig mocht zijn. En dan blijft er nog genoeg over om eventueel een speler te kopen."

Selectie

Ajax wil de selectie voor het volgend seizoen uiterlijk half april rond hebben. De club wil in ieder geval niet in dezelfde situatie terecht komen als vorig jaar, toen Louis van Gaal tijdens een vakantiecruise door de Caraïben iedere dag aan de telefoon hing om te vragen of zijn ploeg al rond was. Van Os hield aan die beruchte zomer een doos faxen en een fikse kater over van het plotselinge vertrek van Marciano Vink en het afketsen van de transfer van Peter Dubovsky. „Dat mag niet meer voorkomen", geeft Van Os grif toe.

● *Louis van Gaal blijft waarschijnlijk bij Ajax.* Foto: DIJKSTRA

Velzeboer ernstig gewond

TOULOUSE – Shorttrack-schaatsster Monique Velzeboer, al aangewezen voor de Olympische Spelen van Lillehammer, is tijdens haar trainingsstage in de Franse plaats Font-Romeu zeer ernstig gewond geraakt. Het lid van de Nederlandse kernploeg brak bij een valpartij de zesde halswervel. Ze werd met verlammingsverschijnselen van armen en benen per helikopter naar het universiteitsziekenhuis van Toulouse gebracht en daar geopereerd.

Bondsarts Frans Nollet is gisteren naar Zuid-Frankrijk gevlogen om de ongelukkige rijdster bij te staan. Hij kon nog niets zeggen over de herstelkansen van de 24-jarige Velzeboer. Voor zover het momenteel valt te bezien, kan ze misschien over twee of drie weken naar Nederland worden getransporteerd. Haar toestand moet dan wel stabiel zijn.

Monique Velzeboer werd de afgelopen drie jaar Nederlands kampioene. De studente psychologie is de op één na oudste telg uit een shorttrack-familie uit Oud Ade. Haar broer Mark maakt ook deel uit van de nationale selectie van coach Gijs Rijneveld, terwijl de jongste zoon Velzeboer, Alexander, als een groot talent geldt. Monique's oudere zus Simone liep tijdens de Olympische Spelen van 1988 ook nekletsel op bij een val. Ze revalideerde toen wekenlang in een ziekenhuis in Calgary. Shorttrack stond destijds in Canada voor het eerst op het Olympische programma, als demonstratiesport. Monique Velzeboer veroverde goud.

Diliberto naar Haarlem

KERKRADE – Silvio Diliberto speelt de rest van het seizoen voor Haarlem. De eerstedivisieclub en Roda JC bereikten gisteren overeenstemming over de transfer, waarmee 50.000 gulden gemoeid is. Eerdere pogingen van de bij de Kerkraadse club in ongenade geraakte voetballer om Roda JC te verlaten, strandden op de in de ogen van andere clubs te hoge vraagprijs. Diliberto is blij weer aan de bak te kunnen. „Haarlem is natuurlijk geen topclub, maar ik ben allang blij dat ik weer kan spelen."

Sutton blijft bij Norwich

NORWICH – De jeugdige Engelse aanvaller Chris Sutton heeft zijn contract met Norwich City met drieënhalf jaar verlengd. De 20-jarige spits werd begeerd door de Italiaanse club Inter Milan, die met Bergkamp en Jonk al redelijk Noordeuropees is ingesteld.

Fraai debuut van Silenzi

ROME – Torino-aanvaller Andrea Silenzi heeft bij zijn eerste optreden voor de Italiaanse selectie, in een oefenduel tegen de jeugdploeg van AS Roma, onmiddellijk indruk gemaakt. De topscorer van de Serie A scoorde binnen achttien minuten tweemaal. Bij de eerste treffer blesseerde hij Pagliuca, die bij Roma in het doel stond. Kort na zijn tweede doelpunt hinkte hij zelf gekwetst van het veld.

Rutjes twee duels aan kant

BRUSSEL – De tuchtcommissie van de Belgische voetbalbond heeft Graeme Rutjes voor twee wedstrijden geschorst wegens zijn rode kaart in de uitwedstrijd tegen Lommel. De Nederlandse verdediger van lijstaanvoerder Anderlecht werd uit het veld gestuurd wegens het neerhalen van Peeters, die daarmee een strafschop verdiende. Rutjes mist de eerste wedstrijden na de winterstop, tegen Waregem en FC Luik.

lucky ten

Lucky 10. Donderdag 23 december: 5-7-9-10-11-19-20-29-32-33-37-52-53-60-62-65-67-71-75-77.

Oranje toch ...gen Marokko

...IST – Bondscoach Dick Advo... is niet bang dat hij door een ...nduel tegen Marokko te spelen ... troefkaarten tegen deze groep...enstander bij het WK al op tafel ... De wedstrijd, die al voor de lo... in Las Vegas was vastgesteld ...r 16 januari, gaat wat de KNVB ...reft dan ook gewoon door. Drie ...n later wordt in Noord-Afrika ...peeld tegen Tunesië.

...trainingsprogramma van Oran...werd uitgebreid met een uit- en ...thuiswedstrijd tegen Schotland. ... eerste confrontatie is op 23 ... in Glasgow. De Schotten ko...n in mei (6, 7 of 28) een tegenbe...brengen. Op 20 april fungeert ...deelnemer Ierland in Neder... als tegenstander. Het oefen... op 12 juni en in tegen Canada ... ook definitief door. Eind mei, ... juni is ook nog ruimte om de ...d te peilen. Een opponent is nog ...bekend.

Boris Becker: ...oping in tennis ...is gemeengoed'

...ONN – Volgens Boris Becker ... het gebruik van verboden ...statiebevorderende middelen in ...tennissport vaak voor. Dat zegt ... een vraaggesprek met de ...Frankfurter Allgemeine die ...daag verschijnt. „Waarom zou er ... doping voorkomen in een ...waarin zoveel geld op het spel ...", vraagt Becker zich af.

...Associatie van Tennis Professio... (ATP) houdt op gezette tijden ...roles naar het gebruik van ...versterkende, opwekkende of ...dovende middelen, maar tot nu ... nimmer bekendgemaakt dat ...speler positief heeft gereageerd. ...ker heeft daar wel een verkla...voor: „De ATP kan zich niet ...oorloven namen van spelers be... te maken die positief zijn. ...nt dat zou de sport in al zijn gele...gen in diskrediet brengen. Men ...doodsbang dat de sponsors ...len afhaken."

... Becker is het feit, dat nog ...en speler wegens doping is ...raft 'een lachertje'. Op de vraag ...hij weet heeft van profspelers, ...positief hebben gereageerd, zegt ...oud-Wimbledonkampioen: „Nou ...of. Ik wil niet beweren dat er een ...ermatig gebruik van anabolen be... Maar cocaïne, amfetamine en ...rihuana zijn gemeengoed."

...rie Nederlanders bij driebanden

...ENT – De Nederlandse drieban...ers Arie Weijenburg en Raymond ...rgman zijn welkom bij het we...dbekertoernooi dat van 6 tot 9 ...uari in Gent wordt gehouden. ...twaalf heeft van de organisatie ... wild card gekregen.

...Jaspers is rechtstreeks toege... tot het hoofdtoernooi, evenals ... WBA-profs Torbjörn Blomdahl ...we), Sang Lee (VSt), Raymond ...eulemans (Bel), Dielis (Bel), Za...tti (Ita), Bitalis (Fra) en de Japan... Komori en Umeda.

... Weijenburg en Burgman wer... ook de Belgen Caudron, ...ercke en Koen Ceulemans direct ... de eerste ronde toegelaten, als ... Spanjaard Sanchez en de ...Deen Lieberkind.

'Ik heb alle vertrouwen in voortreffelijke resultaten'

Advocaat bondscoach bij WK

ZEIST – Dick Advocaat fungeert tijdens de eindronde van het WK voetbal in de Verenigde Staten als coach van het Nederlands Elftal. Hij heeft gisteren gehoor gegeven aan het verzoek van het bestuur betaald voetbal. Advocaat werd in het weekeinde gevraagd nadat het bestuur besloot niet verder te gaan met Johan Cruijff.

De 46-jarige Haagse trainer was nog tot en met 30 juni aan de KNVB verbonden. Vorige week tekende hij een nieuwe overeenkomst tot en met de WK van 1998. Dat contract zou ingaan na de eindronde in Amerika, waar volgens hem Johan Cruijff technische leiding aan Oranje zou geven.

Advocaat kreeg de nieuwe aanbieding na zijn successen van de afgelopen twee jaar in het kwalificatietoernooi. De opvolger van Rinus Michels verwierf gaandeweg groot vertrouwen van de internationals.

De onderhandelingen met Johan Cruijff over zijn aanstelling voor de eindronde in de Verenigde Staten waren reeds in 1992 begonnen. Afgelopen weekeinde werden ze door het bestuur betaald voetbal afgebroken. Wegens gebrek aan succes.

Onmiddellijk hierna benaderde het bestuur Dick Advocaat. De Hagenaar was totaal niet gefixeerd op de eindronde en vroeg daarom enige dagen bedenktijd. Gistermiddag gaf hij zijn ja-woord, nadat het bestuur hem tegemoet kwam in zijn wensen aangaande de technische organisatie. Volgens Advocaat zal er op dat punt niet veel veranderen ten opzichte van de afgelopen twee jaar.

● *Dick Advocaat, coach van Oranje bij het WK.* Foto: ERMINDO ARMINO

De bondscoach vindt het een eer in de Verenigde Staten met Oranje te werken. Een erkenning ook voor zijn kwaliteiten als bondscoach. „Het was natuurlijk wel logisch dat ik werd gevraagd, toen de besprekingen over Cruijff stokten", zei Advocaat.

Hij zei absoluut niet bang te zijn voor een mislukking. „Ik heb alle vertrouwen in voortreffelijke resultaten. Daar hebben we de spelers voor." Hij vond het ook geen bezwaar de taken van Cruijff over te nemen. „Het is inherent aan voetbal dat er vergelijkingen worden getrokken, maar daar heb ik mee leren leven. Voor mij had Cruijff het mogen doen, daar heb ik me ook altijd op ingesteld. Nu het met hem niets is geworden, ben ik graag bereid het Nederlands Elftal te coachen."

Aan het begin van de eindronde zal Oranje in Florida, in de buurt van Orlando, domicilie kiezen. Voor de wedstrijd tegen Saudi-Arabië in Washington op 20 juli wordt een driedaagse reisje geboekt. Nederland speelt daarna twee keer in Orlando: op 25 juli tegen België en op 29 juli tegen Marokko.

Advocaat is niet bang dat zijn positie als coach van het Nederlands elftal tijdens het wereldkampioenschap in de Verenigde Staten zal worden ondermijnd door stemmingmakerij. Leo Beenhakker werd vier jaar geleden in Italië het slachtoffer van de Cruijff-lobby.

Hij was toen tweede keus van de spelers. „Bij mij ligt de situatie heel anders", zegt Advocaat. „De breuk tussen Cruijff en de KNVB is er één van zakelijke aard. Daar kan ik verder niks aan doen. Trouwens, op dit niveau moet je met zaken als stemmingmakerij rekening houden. Ik zit er niet mee. Ik hoop dat het voor de groep ook geen problemen oplevert".

Voordat Advocaat zijn ja-woord gaf, sprak hij met KNVB-directeur Wolzak over de organisatie tijdens het WK. Advocaat: „Je bent zes weken met elkaar weg. In zo'n periode kan er heel wat gebeuren. Ik heb in het gesprek op tafel gelegd dat ik op het technische vlak het enige aanspreekpunt wil zijn. Daarover bestaan nu geen misverstanden meer".

Ronald Koeman toonde zich tevreden met de beslissing van Advocaat. „Hij heeft in de kwalificatiereeks respect opgebouwd. Als speler ga je toch vooral voor jezelf. Ik denk niet dat we nu meer of minder kans hebben om het ver te schoppen".

Schalken na ruim een uur spelen met 6-3, 7-5 onderuit

Nijssen sterkste in Limburgs onderonsje

Van onze correspondent MAARTEN MARRES

HOENSBROEK – Het Cadac-Consten-Breij-toernooi had geen mooier begin kunnen hebben. Meer dan 500 mensen waren naar het Sportpaleis Hendriks in Hoensbroek gekomen om de eerste ontmoeting tussen de Limburgers Tom Nijssen en Sjeng Schalken te bekijken. De eerste, hoger geplaatst op de wereldranglijst, won zoals verwacht. Maar Schalken liet zien veel in zijn mars te hebben.

Beide spelers lieten het publiek genieten van zeer attractief tennis. Fraai service-volleyspel met goede returns werden afgewisseld met prachtige baseline ralleys. Als het nodig was, wist vooral Nijssen goed gebruik te maken van alle soorten lobs. Het was een ware demonstratie van het technisch kunnen van de beide spelers. De routine van Nijssen gaf uiteindelijk de doorslag, maar de partij bleef spannend tot de laatste bal.

Na een uur en tien minuten mocht Nijssen zich winnaar noemen van deze door scheidsrechter Daan Koot geleide wedstrijd. In de eerste set leek de partij een hele snelle ontknoping te krijgen. Bij 2-1 brak Nijssen door de service van Schalken heen. In het volgende spel wist Schalken mede door een netbal de stand weer in evenwicht te brengen. Bij 4-3 versnelde Nijssen zijn spel en brak voor de tweede keer de service. Dit gaf hij niet meer uit handen.

In de tweede set kreeg Nijssen bij 2-2 zijn eerste breekpunt. Door de bal op de voeten van Schalken te slaan pakte hij een voorsprong. Net zoals in de eerste set werd deze door Schalken bij 5-4 ongedaan gemaakt. Bij het volgende spel was het Nijssen weer die op de service van Schalken op voorsprong wist te komen. In het twaalfde spel bereikte Schalken nog een breekpunt, maar daarna was op het eerste matchpunt de partij voor Nijssen. De uitslag was 6-3, 7-5.

Nijssen was na afloop zeer tevreden over de afloop. „Ik heb van de nationale kampioen gewonnen. Dat is natuurlijk altijd reden om blij te zijn. Het was de eerste keer dat we tegen elkaar speelden. Daarom had ik aanvankelijk wat moeite met zijn spel. Toen we eenmaal een keer gespeeld hadden ging het lekker. Het is natuurlijk geen partij waarin alles op het spel staat. Daarom kun je alle twee vrijuit spelen."

Ook Schalken was zeer tevreden over zijn optreden. „Ik heb goed gespeeld. Vooral mijn service ging erg goed. Mijn eerste opslag was meestal in." Voor Nijssen is dit het laatste optreden tijdens toernooi. Voor Schalken nog niet. Hij doet ook mee aan het invitatie A-toernooi waarin hij woensdag tegen de Belg Bob Bierkens, speler van zijn nieuwe tennisclub Van Horne uit Weert, moet spelen en donderdag de tweede partij tegen zijn oude rivaal Roger Wassen in de baan moet verschijnen.

● *Eerste confrontatie tussen Tom Nijssen (links) en Sjeng Schalken.* Foto: DRIES LINSSEN

EEN HUIS KOPEN OF VERKOPEN? VIJGEN VRAGEN!

St. Franciscusweg 16
Heerlen
Tel.: 045-711617

ONROERENDE ZAKEN

BEEK

Hoolstr. 83. Grotendeels gerenoveerd vrijstaand boerenwoonhuis op totaal 1830 m² grond, 3 paardestallen, hooizolder, 5 slaapk., woon/eetk., ligging op z.w. **Vr.pr. ƒ 309.000,- k.k.**

BRUNSSUM

J. Haydnstr. 1. Halfvrijst. woonhuis, garage en tuin. Ind.: kelder, woonk. 55 m², gesl. keuken, 12 m², 3 slk., 10.15 en 15 m², badk., ligbad, zolder 40², vliezotrap **Vr.pr. ƒ 179.000,- k.k.**

Passage 46. Royaal luxe appartement in centrum van Brunssum. Twee ruime balkons. Woonk. 40 m², eiken open keuken, 2 ruime slk., badk., ligbad. Dubbel glas, slaapk., rolluiken **Vr.pr. ƒ 209.000,- k.k.**

Klingbemden 154. Tussengel. woonhuis, tuin op z/o en vijver. bj. '77. perc.opp. 195 m². Ind.: woonk. 38 m², plavuizen, kantoortje 6 m², half open eiken aanb.keuken, 3 slk. 7,5/10 en 12 m², badk., ligbad en 2de toilet. **Vr.pr. ƒ 189.000,- k.k.**

EYGELSHOVEN

Torenstr. 62. Halfvrijst. woonhuis met garage. Tuin, veel privacy. Perceelopp. 355 m². Ind.: kelder, woonk. 30 m², voorzethaard en plavuizenvloer. Gesl. eiken aanb.keuken, keramische kookplaat en afwasmachine. 3 slpk. 12.14 en 15 m². Badk., ligbad, apart 2e toilet. Zolder, vaste trap, 2 slk. 6 en 15 m². Geheel voorzien van rolluiken. **Vr.pr. ƒ 262.000,- k.k.**

EYS

Hoebigerweg 10. Fraai geleg. vrijst. landhuis op 1600 m² grond in gezellig dorpje. Bj. '74. Ind.: kelder, l-woonk. 60 m², travertinvloer, gesl. eiken aanb.keuken 24 m² met luxe ruimte, werkk. 15 m², garage, tuin op z.w. 2 slk. 20 en 36 m², badk., ligbad, douche 2 v. wastafels en toilet, extra douche en toilet. Weiland achter huis 625 m². **ƒ 529.000,- k.k.**

Ons kantoor in Aken
Roermonderstraße 21
0949-241873066

GELEEN

Borrekuilstr. 35. Halfvrijst. woonhuis, garage en tuin. Bj. '20. Ind.: kelder, L-woonk. 36 m², halfopen eiken aanb.keuken, 4 slk., 2 badk., serre, vaste trap zolder. Parketvloeren, rolluiken, gedeelt. dub. glas, nieuw dak. **Vr.pr. ƒ 249.000,- k.k.**

Spaubeeklaan 36. Vrijstaand woonhuis, garage en tuin op z/w. Bwj. ± '60, perceelopp. 520 m². Ind.: kelder, L-woonk. 34 m2, keuken, 4 slk., badk., ligbad. Nieuw dak. **Vr.pr. ƒ 310.000,- k.k.**

GULPEN

Dr. Schepelstraat 4. Goed onderh. tussengel. woonhuis, grote garage en tuin. Ind.: L-woonk. 38 m², half open keuken, 3 slk. 10/10 en 13 m², badk., ligb. en 2e toilet. Incl. nieuwe stoffering. **Vr.pr. ƒ 214.000,- k.k.**

HEERLEN

Frankenlaan 35. Tussengel. drive-inn woning, bj. '83. Ind.: inpandige garage, berging, L-woonk. 32 m², parketvloer, keuken, 3 slk., badk., douche en 2de toilet, zolder, vliezotrap **ƒ 189.000,-**

Geleenstraat 96. Appartement in perfecte staat, uitzicht op Promenade en Schouwburgplein. Woonk. 33 m², gesl. keuken, 2 bergingen, balkon, parkeerpl. mogelijk. **Vr.pr. ƒ 183.000,- k.k.**

Heerenweg 287+289. Vrijstaand dubbel woonhuis, loods en dubbele garage. Perceelopp. 2032 m², bwj. '32. Ind.: souterrain 16 m². Parterre: woonk. 32 m², gesl. keuken 16 m², kantoortje 16 m², 3 slk., badk. met ligbad, tuin op z/w. Gedeeltelijk rolluiken. Geschikt voor vele doeleinden, naastliggende grond geschikt voor bouw woonhuis. **Vr.pr. ƒ 479.000,- k.k.**

V.W. Poelmanstr. 219. Patiobungalow nabij winkelcentrum geleg. Bj. '77. Perc.opp. 290 + 30 m². Ind.: woonk. 11,10x4,50 met open h. en schuifpui, open keuken, 2 slk., oudersslk. met badk., ligbad, leuk aangel. patiotuin, vijver, garage. Aluminium kozijnen en dub. glas. **Vr.pr. ƒ 384.000,- k.k.**

KERKRADE

Drievogelstr. 151A. Vrijst. woonhuis, ruime garage (65 m²) met zolder, woonk., 3 slk., vaste trap zolder 40 m², perceelopp. 1325 m2. Pand met veel mogelijkheden. **Vr.pr. ƒ 289.000,- k.k.**

Kokelestraat 81. Tussengel. dubbel woonhuis, bj. 1905, perc.opp. ± 300 m². Ind.: 2 ruime woonk., 2 keukens, bijkeuken, badk., ligbad, mog. 2de badk., 4 slk., zolder, vaste trap, tuin, dakterras. Geheel gerenoveerd, kunststof kozijnen en dubb. glas. 11 garages verhuurd à ƒ 60,- p.m. **ƒ 389.000,- k.k.**

Pr. Hendrikstr. 2. Vrijstaand woonhuis, garage en tuin op z/w. Woonk. 53 m², eetkamer, eiken aanb.keuken, badk. met ligbad, 3 slk. met parketvloer, 2e badk. met ligbad en toilet, zolder, 4 slk. **Vr.pr. ƒ 359.000,- k.k.**

Wij wensen u prettige feestdagen

LANDGRAAF

Moltbos 9. Goed gesitueerd en representatief onderhouden vrijst. landhuis, panoramisch uitzicht. Bj. '91, perc.opp 684 m². Ind.: ruime hal, marmerenvloer, woonk. 50 m², parket, open haard, wintertuin, atelier met zolder, half open aanb.keuken, dubb. garage, mooi aangel. tuin, 3 ruime slk., compleet sanitair, zolder 20 m², vliezotrap. Dubbel glas en rolluiken. **Dit moet u zien!! Prijs op aanvraag**

Uw huis verkopen? Vijgen vragen!!!
't Loont zich!!!
045-711617

OBBICHT

Past. Soonsstraat 2. Halfvrijstaand woonhuis met garage en tuin op z/w. Bwj. '78, perceelopp. 332 m². Ind.: L-woonk. met parket, gesl. lichtgrijze aanb.keuken, 3 slk., badkamer met ligbad, zolder met 2 slk. te ber. via vaste trap. **Vr.pr. ƒ 269.000,- k.k.**

PUTH-SCHINNEN

Woonboerderij op 4585 m² grond, bwj. ± 1900. Ind.: gewelfde kelder 10 m², woonk. 35 m², eetk. 20 m², keuken 10 m², waskeuken, binnenpl., mog. garage en schuur, douche en toilet. 1e verd.: 5 slk.: 8, 10, 10, 12 en 14 m², badk., ligbad, 2 v.w. en toilet. **Vr.pr. ƒ 389.000,- k.k.**

SIBBE

Riant stijlvol royaal **herenhuis** met 2 appartementen op 545 m² grond. Woonhuis: woonk. 40 m², gesl. luxe aanb.keuken, 4 slk., prachtige tuin. App. 1: woonk., keuken, 2 slk. App. 2: woonk., keuken, 2 slk. Het gehele pand is voorzien van kunststof kozijnen, dub. glas en verkeert in perfecte toestand. Huur rendement. **Vr.pr. ƒ 409.000,- k.k.**

SITTARD

Wielderslaan 2. Vrijstaande semibungalow, garage en tuin. Bwj. '71, perceelopp. 840 m². Ind.: kelder, woonk. 45 m², open haard, halfopen eiken aanb.keuken, praktijkruimte 20 m², 3 slpk., badk., ligbad, zolder 50 m² **Vr.pr. ƒ 510.000,- k.k.**

UBACH OVER WORMS

Tichel 61. Halfvrijst. landhuis, garage en mooi aangel. tuin. Bj. '89, perc.opp. 250 m². Ind.: L-woonk., 42 m², half open eiken aanb.keuken, berging, 3 ruime slk., badk., ligbad en 2de toilet, zolder 35 m2, vliezotrap. Vloerverw., fraaie architectuur. **Vr.pr. ƒ 239.000,- k.k.**

VALKENBURG

Hekerbeekweg 2. Geschakelde semi-bungalow aan rand van centrum gelegen. Ind.: L-woonk. 24 m², eetk. 13 m², halfopen witte aanb.keuken met app., 3 slk. van 14 m², badk., douche, garage, tuin op z/w. **Vr.pr. ƒ 269.000,- k.k.**

VOERENDAAL

Tenelenweg 28. Goed onderh. halfvrijst. hoekpand (slagerij). Winkel 24 m², woonk., keuken, 3 slk., zolder, vaste trap. Slagerij is zeer gunstig over te nemen. **ƒ 229.000,- k.k.**

WAHLWILLER

Kruisweg 1. Vrijstaand woonhuis, garage en tuin. Perceelopp. 236 m². Ind.: kelder, woonk. 27 m², parketvloer, halfopen keuken, 4 slk., badk., douche. Zolder ingericht als woonruimte. **Vr.pr. ƒ 259.000,- k.k.**

Wij zoeken voor diverse relaties woonhuizen in de prijsklasse van ƒ 300.000 tot ƒ 600.000 k.k.

Te koop of the huur gevraagd in Kerkrade-Centrum ruim appartement

Wij zoeken in Brunssum meerdere woonhuizen voor potentiële klanten die binnen 6 maanden een huis zoeken

VERKOCHT!! VERKOCHT!! VERKOCHT!!

Hoebierstr.	Simpelveld
Uterweg	Heerlen
Koempel	Landgraaf
Bovenste Puth	Puth-Schinnen
Geleenstraat 68A	Heerlen
Geleenstraat 68D	Heerlen
Geleenstraat 70D	Heerlen
Tarwehof	Heerlen
Romeinenstraat	Simpelveld
Schuttersveld	Gulpen
Tichel 111	Ubach over Worms
Gouverneurstraat 101	Heerlen
Vogelwikke	Brunssum

VERKOCHT!! VERKOCHT!! VERKOCHT!!

BEDRIJFSONROERENDE ZAKEN

TE HUUR HEERLEN

Wegens uitbreiding bieden wij te huur aan perfect luxe **toorpand** in Heerlen. Opp. 120 m2 tot 600 m2. **Inl. op aanv.**

In centrum van Heerlen beleggingspand te huur ƒ 44.0 p.j. **Vr.pr. ƒ 275.000,-**

Wij kunnen u meerdere beleggingspanden aanbieden

KERKRADE

Akerstr. 6. Winkel te huur. Winkelruimte 35 m2. **Huurprijs ƒ 900,-**

Klarenanstelerweg. Luxe kantoren van 200 tot 1000 m², slechts ƒ 137,- m² gestoffeerd. **Inl. op aanv.**

Klarenanstelerweg. Hal 600 m², geheel geïsoleerd, 7 m hoog. **Huurprijs op aanv.**

HYPOTHEEK/FINANCIERING? VIJGEN VRAGEN!!

Onr. goed te koop aangeb./gevr.

Snel en goed Uw huis verkopen?
Jos Storms O.G. Past. Vonckenstr. 44 Geleen 046-742550
Geen Verkoop! Geen kosten

ARDENNEN, Gemmenich-Vaals. Parc 3F te koop: sfeervolle vrijst. 8 pers. bungalows, 307/484 m2 eigen grond, ƒ 80.000,-k.k. incl. inr. Info: 04409-2058.

LANDGRAAF. Te koop groot vooroorlogs woonhuis met grote garage, kelder en grote tuin, geschikt voor 2 huishoudens, pr.n.o.t.k. Tel. 045-323755.

HEERLEN-N
Ruime halfvrijst. drive-in woning, met kunststof kozijnen, dubb. begl. en roll., 4 slpks., gr. tuin, tot. opp. 407 m2, vr.pr. ƒ 190.000,- k.k. Telef. 045-216754.

Te koop gevr. ouder WOONHUIS met tuin (opknappen geen bezwaar). Tel. 046-753367.

Fort-woningen: een klasse apart!
Je eigen huis in houtskeletbouw; flexibel bouwen in: sleutelklaar, ruwbouw of casco.

Voor meer informatie:
BOUWKUNDIG ADVIESBURO PREVOO
Boschweg 1, Bunde, Postbus 35, 6240 AA Bunde.
Telefoon: 043-646563 Fax: 043-640036.

Wonen of bouwen in België?
Bel dan met ons voor een afspraak. Maaslanden Makelaars 09-32.12.392080.

PUTH, Eindercoolhof 99. Vrijst. hageln. landhuis met mooie tuin op zuiden, grote garage (2 auto's). Ind.: woonk. 50 m2, parketvl., open haard, moderne witte aanbouwkeuken, alles sierpl., 3 grote slaapk., luxe witte badk., alles dubb. gl. ƒ 365.000,- k.k. Tel. 046-742550, Jos Storms o.g. Geleen.

EYGELSHOVEN, Körversberg 3. Vrijstaand woonhuis, geschakeld middels de garage. Entree, woonkamer met open keuken (43 m2), garage, 3 slpk., badkamer met ligbad, aangelegde tuin, zeer luxe keuken, geheel geïsoleerd, 2 jaar oud. Vraagprijs ƒ 269.000,- k.k. Mr. Cornelis Brorens. Oranjelaan 211, Geleen. Tel. 046-750318.

Te k. gevraagd vrijstaand monumentaal pand of BUNGALOW met parkeergelegenheid, geschikt voor praktijk met wonen. Telefoon 043-255976.

OIRSBEEK, Beylkensweg 88. Te k. type vrijst. woonh., m. garage (vrij uitz.) Ind.: woonk. en open keuk. incl. app. ca. 39 m2, bergkast. 1e verd. 3 slpk., ca. 18, 11 en 7 m2, badk. m. ligb. en 2e toil., vaste trap naar zolder. Fraai aangel. tuin. Pr. ƒ 269.000,- k.k. Tel. 04492-5481.

ELSLOO Dr. Wilkinstr. 6. Prima geleg. (rustige str.) halfvrijst. woonh. met grote garage, tuin op zuiden 20 diep, 3 slaapk., licht eiken aanbouwkeuken, ruime woonk., kelder, zolder, Keurig pand. ƒ 209.000,- k.k. Tel. 046-742550 Jos Storms o.g. Geleen.

URMOND, Dr. Poelsstraat 2. Keurig onderh. vrijst. woonh. met 120 m2 loods cq. bedrijfsruimte met 2 opritten. Ind.: aanbouwkeuken, woonk. 40 m2, 3 slaapk., geheel onderkeld., ruime zolder, dubb. gl./hardhout. Zien is kopen! ƒ 239.000,- k.k. Tel. 046-742550, Jos Storms o.g. Geleen.

GELEEN, Vinkenstraat 28, op goede stand gelegen in een rustige omgeving, goed onderhouden ruime tussenwoning met kelder, tuin, grote berging en achterom. Direkt te aanvaarden. Koopprijs ƒ 180.000,- k.k. Telef. 04498-57044.

Brunssum
Het Ambacht 60. Op rustige lokatie halfvrijstaand huis met luxe afwerking. Ind.: woonkamer met openhaard en tegelvl., half open keuken, 3slpks., badkamer met bad, douche, toilet en 2 vaste wastafels, vaste trap naar luxe zolderkamer, c.v. en waszolder, dubb. garage en tuin, kunstst. kozijnen, dubb. glas, ƒ 239.000,- k.k. Aanv. in overleg. Tel. 045-273308.

Te huur gevraagd

Gezocht GARAGEBOX omg. Grasbroekerweg, Heerlen. Tel. 045-724697 na 18.00 u.

Student zoekt met grote kamer, ETAGE kamer appartement in len, geen studentenhuis 040-437622.

Te huur gevr. WOON 3 slaapk., max. ƒ 1 Evt. 6 maanden huur betalen. 045-725115.

OG te huur

Gemeub. appartement huur te HEERLEN. 045-413568.

Te h. 4-kamer appart. te ECHT, huurpr. ƒ 725 maand, incl. servicek. Te bevragen 040-455455.

zie verder pagina 54

Wij willen ons graag even voorstellen aan een hoofd assurantiën.

De Rabobank kent u natuurlijk al. Maar kent u ons ook als werkgever? Als bank die graag werkt met mensen uit de buurt? Misschien nog niet goed genoeg. En daarom willen we ons graag even voorstellen.

De Rabobank Landgraaf is, net als alle andere Rabobanken, een typisch plaatselijke bank met een coöperatief karakter. Dat betekent simpelweg dat we een sterke band hebben met wat zich in onze buurt afspeelt. En dat we het belang van onze cliënten altijd vooropstellen. Of dat nou particulieren, bedrijven of instellingen zijn. Ook als het om verzekeren gaat, mogen ze van ons een afgewogen oordeel verwachten.

Als
hoofd assurantiën
in Landgraaf
bent u de grote initiatiefnemer op dat terrein. Vanuit het werkgebied commerciële zaken bouwt u verder aan onze assurantieportefeuille. Waarbij u uiteraard goed in de peiling houdt welke verlangens er leven bij onze particuliere en bedrijfsrelaties. U zult begrijpen dat het merendeel van uw afzet in de bedrijvenmarkt plaatsvindt. Maar, naast uw medewerkers in die sector, weet u ook de mensen van de afdeling particulieren te inspireren en motiveren.

Daarnaast heeft u natuurlijk veel te maken met de commerciële binnendienst die de verzekeringsadministratie voor z'n rekening neemt. Kortom, als het gaat om een objectief oordeel over ons pakket verzekeringen, bent u de aangewezen specialist.

Dat blijkt onder meer ook uit uw opleiding. Die is minimaal op HBO-niveau. En aangevuld met relevante vakdiploma's als Assurantie-A en eventueel de branchediploma's Leven en/of Varia. Verder heeft u in uw huidige baan uw waarde als assurantiespecialist al aangetoond. En dan weet u waarschijnlijk ook al dat u het in deze functie niet redt zonder de wil te slagen, servicegevoel en leidinggevende capaciteiten.

Als u (m/v) zich met het bovenstaande kunt verenigen en ouder bent dan 30 jaar, verzekeren wij u van een interessante baan. Al was het alleen al vanwege onze aantrekkelijke studiefaciliteiten, ons premievrij pensioen en ons extra maandsalaris.

Stuur uw brief naar de directie van de bank, Postbus 32010, 6370 JA Landgraaf. Of bel eerst even voor meer informatie met de heer J.J.K. Heinen, directeur commerciële zaken. Hij is te bereiken op (045) 32 39 00, toestel 30. Een psychologisch onderzoek kan deel uitmaken van de selectieprocedure.

Rabobank

Rabobank. Aangenaam..

TE KOOP

HOENSBROEK
Mijnbouwstraat 20
Halfvrijstaand woonhuis met garage en geheel omsloten tuin. Indeling: entree met gastentoilet, m.k., woonkamer met schuifpui naar tuin, open keuken met gascomfort. 1e verdieping: drie slaapkamers, badkamer met ligbad, v.w., (mog.h. voor 2e toilet). 2e verdieping: vierde slaapkamer en c.v.-ruimte.
Prijs ƒ 185.000,- k.k.

KERKRADE
(Holz)
Abtenlaan 34
Groot halfvrijstaand woonhuis met diverse kelders, ruime entree en woonkamer met parketvloer. Dichte keuken met moderne eiken keukeninstallatie. Omsloten tuin met fietsenberging. Totaal vijf slaapkamers, zolder en een schitterend uitgevoerde badkamer. Dit huis is van kwalitatief hoogwaardige materialen voorzien en moet echt van binnen gezien worden.
Prijs ƒ 295.000,- k.k.

KERKRADE
Smedenstraat 16
Vrijstaand woonhuis met garage, tuin en overdekt zwembad. Indeling ruime provisie/stookkelder, entree hal met gastentoilet, woonkamer met parketvloer en terrasdeuren naar tuin. Dichte eetkeuken met kunststof aanrechtblok voorzien van div. apparatuur. Middels portaal toegang tot garage en geheel omsloten achtertuin, alwaar overdektzwembad met saunaruimte en douche. Drie slaapkamers, badkamer met douche, v.w. en 2e toilet. Het dak is geheel vernieuwd en geïsoleerd.
Prijs ƒ 325.000,- k.k.

TE KOOP GEVRAAGD
Voor een van onze relaties zoeken wij klein woonhuis/bungalow, rustige ligging tot max. ƒ 350.000,- in de gemeente **Vaals.**

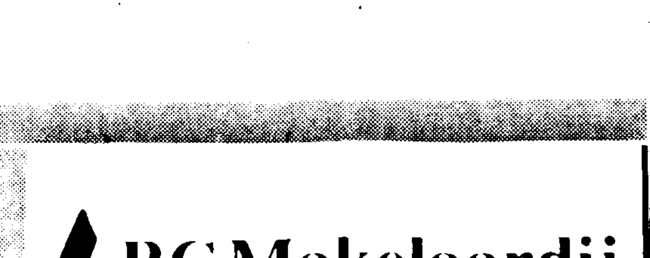

KERKRADE
(Eygelshoven)
Portbeemden 17
In het centrum gelegen vrijstaand woonhuis met ruime garage en royale tuin. Indeling: twee kelders, hal met ontvang/kantoorruimte en gastentoilet. Grote woonkamer met parketvloer en schuifpui naar het terras. Dichte keuken met installatie. Werkkamer met toegang naar de garage. Op de verdieping zijn vier slaapkamers en een badkamer met o.a. ligbad.
Prijs ƒ 285.000,- k.k.

HEERLEN
(Douve Welen)
v. W. Poelmanstraat 235
Bungalow met losstaande garage. Ruime entree/hal met m.k. en c.v.-ruimte. Riante woonkamer ca. 65 m² met openhaardpartij en schuifpui naar patiotuin 90 m² op zuidwesten gelegen. Ged. open keuken met div. apparatuur. Ouderslaapkamer met aansluitend betegelde badkamer met ligbad en dubb. v.w. Middels ruime hal toegang tot overige twee slaapvertrekken, 2e badkamer met douche en v.w., separaat gastentoilet, wasruimte met toegang tot patiotuin.
Prijs ƒ 375.000,- k.k.

Akerstraat 23, 6411 GW Heerlen
tel. 045-712040
fax 045-711357
A.J.M. Sijstermans

NVM MAKELAAR

Direktie en medewerkers wensen u prettige feestdagen en een gelukkig 1994!

SIMPELVELD
Laurenthof 5
Rustig gelegen vrijstaande bungalow met patio's op diverse niveaus en garage op loopafstand. Ruime entree met gastentoilet en m.k. Woonkamer ca. 56 m² met marmervloer, vrijhangende moderne open haard en schuifpui naar tuin. Dichte eetkeuken met div. apparatuur. Slaapkamer met garderobekast, badkamer met ligbad, dubb. v.w. In souterrain drie slaapkamers, badkamer met douche, v.w. en 2e toilet. Separate wasruimte. Dak is geheel vernieuwd.
Prijs ƒ 310.000,- k.k.

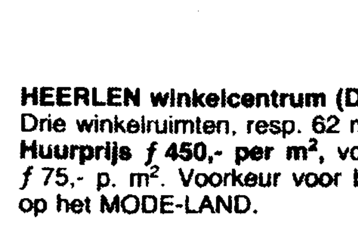
LANDGRAAF
(Schaesberg)
Kakertsweg 28a
Halfvrijstaand woonhuis met circa 200 m² loods en opslagruimte in het souterrain. Het woonhuis heeft een inpandige garage, is geheel onderkelderd. Aan de straatzijde bevindt zich entree, toilet, (doorzon)-woonkamer en een dichte keuken met balkon. Drie slaapkamers en een badkamer met douche. Zolder.
Prijs ƒ 229.000,- k.k.

TE HUUR

HEERLEN-centrum
Akerstraat 23
Representatieve kantoor/winkelruimte op goede zichtlokatie en nabij het kernwinkelapparaat van Heerlen. De totale oppervlakte bedraagt circa 215 m² en is flexibel indeelbaar.
Huurprijs ƒ 4500,- per maand excl. BTW en servicekosten.

HEERLEN winkelcentrum (De Plu)
Drie winkelruimten, resp. 62 m², 70 m², 109.5 m².
Huurprijs ƒ 450,- per m², voorschot serv.kosten ƒ 75,- p. m². Voorkeur voor branche die aansluit op het MODE-LAND.

HEERLEN
Dr. Poelsstr. 21-23
Kantoorruimte op de tweede verdieping groot ca. 120 m².
Huurprijs ƒ 1.100,- p/mnd. excl. BTW en voorschot sk/cv.

MAASTRICHT winkelcentrum (Entre Deux)
Buitenwinkel ca. 51,5 m² groot.
Huurprijs ƒ 650 p. m². Voorschot serv.kosten ƒ 70,- p. m². Bijdrage winkeliersver. ƒ 40,- p. m².

KERKRADE-WEST
(Elkerplein)
Winkelruimte t.b.v. een supermarkt ca. 400 m².
Huurprijs ƒ 2900,- per maand.

Limburgs WOONBLAD

betonblok

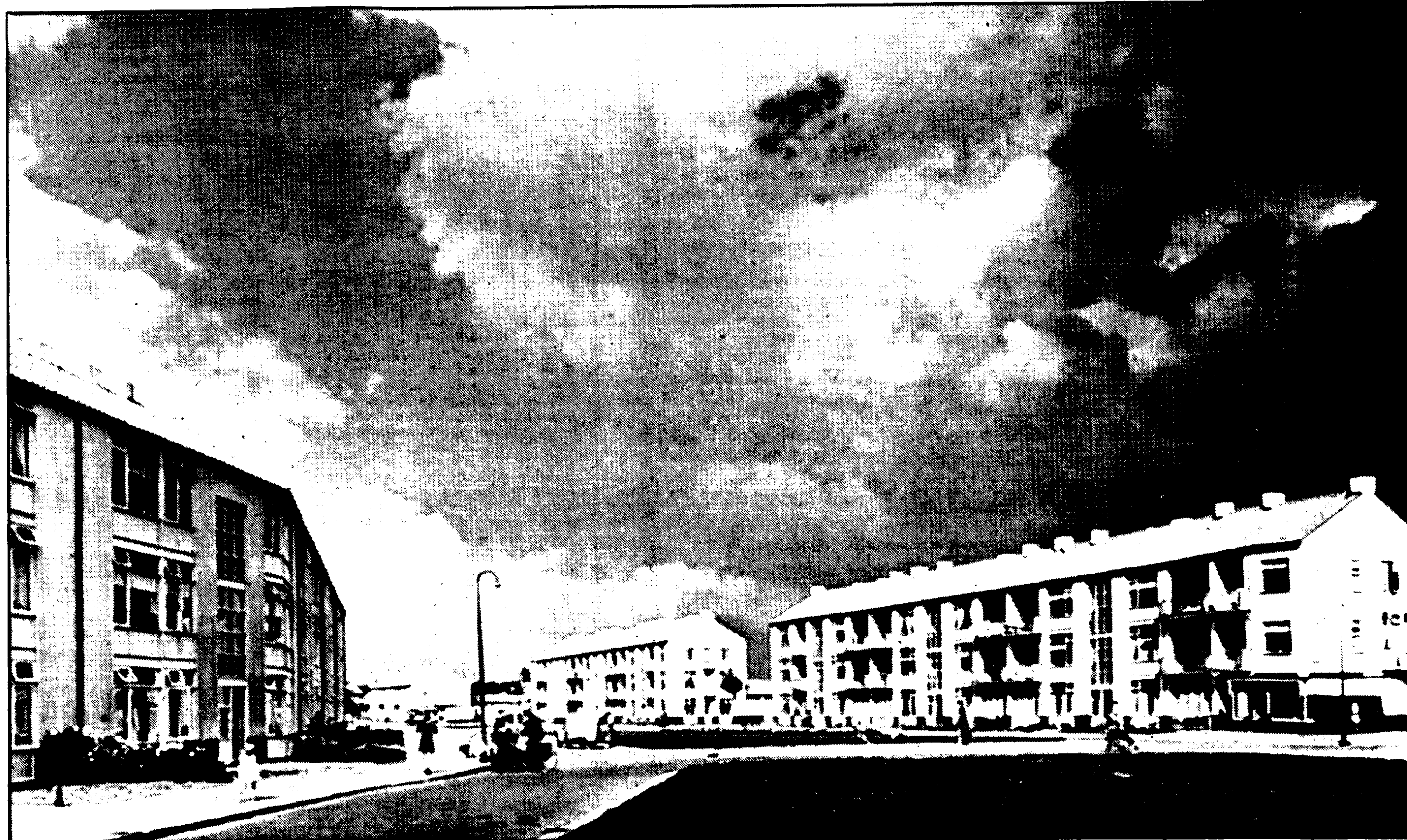
Vrijdag 24 december 1993 ● Pagina 51

Tentoonstelling in Beurs van Berlage

Na-oorlogse bouw niet alleen saai

● *Met foto's willen de samenstellers van de tentoonstelling wijzen op de kwaliteit van de nieuwbouw na de oorlog.*

DOOR FRANCOISE LEDEBOER

De architectuur uit de tijd van Wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog heeft een slechte reputatie. Volgens de stereotiepe opvatting hebben de eengezinswoningen, flats, scholen, raadhuizen en kerken van na 1945 vooral een monotone en armetierige uitstraling. De expositie 'Jonge architecten in de Wederopbouw 1940-1960' in de Beurs van Berlage wil het tegendeel bewijzen. Deze opzet is geslaagd: de kwaliteit van de nieuwbouw in het verwoeste Nederland blijkt onverwacht reuze mee te vallen.

De tentoonstelling is in opdracht van de Stichting De Beurs van Berlage ontwikkeld door Jeroen Schilt en Suzanne Mulder in samenwerking met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. De samenstellers wekken scepsis als ze vooraf aankondigen de vraag te beantwoorden 'in welke huizen en gebouwen Nederland weer gelukkig werd'. Ze voegen daar bovendien aan toe dat na 1945 'eigenzinnige gebouwen en woningbouwcomplexen tot stand zijn gebracht, die op een enkel hoogtepunt na ten onrechte in de vergetelheid zijn geraakt'.

Aan de hand van talloze foto's en tekeningen van twintig architecten bewijzen de samenstellers echter moeiteloos hun gelijk. De enige scepsis die tenslotte overblijft is dat hier alleen het werk van toparchitecten wordt getoond. Zou het eindoordeel ook zo gunstig zijn als er een dwarsdoorsnede was getoond waar ook de 'mindere broeders' aan bod waren gekomen?

Het fundament onder de nieuwbouw werd in 1942 gelegd op een bijeenkomst van jonge architectuurstudenten in Doorn, die vooral tot stand kwam dankzij de inspanningen van de Amsterdammer Jaap Bakema. Uit de hoofdstad waren aanwezig Romke Romke de Vries, Ernest Groosman, Jaap Schipper en Arno Nicolaï, uit Delft kwamen onder anderen Kees Baart de la Faille, Frank Sevenhuysen en Gesinus Pothoven.

Ze schaarden zich achter het uitgangspunt van Bakema dat ook de architectuur na de oorlog een bijdrage kon leveren aan het creëren van een betere samenleving. Bakema wilde een architectuur die voortkwam 'uit een brede samenspraak en gedachtenwisseling tussen de verschillende richtingen'.

Op de puinhopen die de Duitsers achterlieten werd de nijpende woningnood opgelost door het toepassen van standaardisatie, een moderne ontwikkeling die ook in Doorn was voorzien. Woningen werden en worden sindsdien in grote aantallen, op industriële wijze en langs systematische weg gebouwd. Baksteenmontage, betongieten, het aanbrengen van balken, liggers en wandplaten en het inbouwen van keukens, toiletten en doucheruimtes: vooral alles werd massaproduktie toegepast.

Afwisseling

De architecten hadden te maken met minimale financiële mogelijkheden en een strakke supervisie van de overheid met betrekking tot vergunningen en kunstmatig laag gehouden huurprijzen. Op de foto's en tekeningen in het beursgebouw is nu te zien dat zij toch de nodige afwisseling probeerden aan te brengen door een originele vormgeving van ramen, balkons en andere onderdelen van hun bouwwerken. Dat lukte lang niet altijd, maar toch veel vaker dan hun huidige reputatie deed vermoeden.

De expositie 'Jonge architecten in de Wederopbouw 1940-1960' in de Beurs van Berlage (ingang Beursplein, Amsterdam) duurt tot en met 24 januari. De openingstijden zijn dagelijks van 11.00 tot 17.00 uur.

EEN BETER MILIEU BEGINT BIJ JEZELF

DOE MEE SCHRIJF MEE BEZUINIG MEE

Stooktabel week: van maandag: 13 december t/m zondag: 19 december 1993

Bij een normaal jaarverbruik in m³ van:	hoort een streefverbruik voor de afgelopen week van: (meterkaart kolom 3)	Het weekstreefverbruik kost u:	en een totaal streefverbruik sinds 1 nov. 1992 (meterkaart kolom 5)
1000	28	ƒ 14,00	243
1200	33	ƒ 16,50	292
1400	39	ƒ 19,50	339
1600	44	ƒ 22,00	389
1800	50	ƒ 25,00	438
2000	56	ƒ 28,00	487
2200	61	ƒ 30,50	534
2400	67	ƒ 33,50	582
2600	72	ƒ 36,00	631
2800	78	ƒ 39,00	680
3000	83	ƒ 41,50	729
3200	89	ƒ 44,50	776
3400	94	ƒ 47,00	824
3600	100	ƒ 50,00	874
3800	105	ƒ 52,50	922
4000	111	ƒ 55,50	971
4500	125	ƒ 62,50	1092
5000	139	ƒ 69,50	1214
5500	153	ƒ 76,50	1336
6000	167	ƒ 83,50	1457

Tip: Evenveel lampen en toch lagere stroomkosten? Neem spaarlampen.

Onkruid verraadt bodemgesteldheid

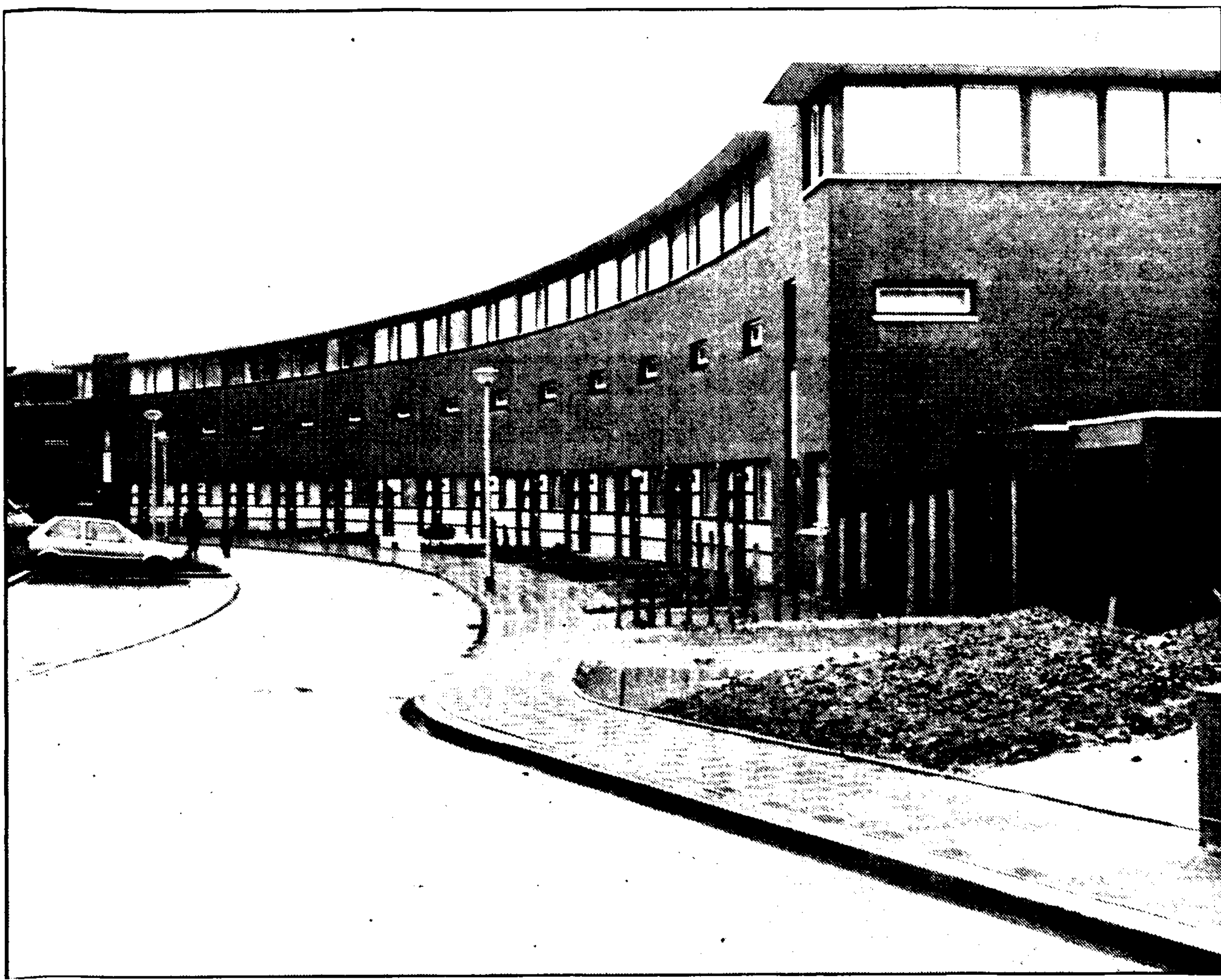
DOOR FRANS WEGMAN

De diverse onkruiden die nu in de tuin groeien kunnen een indruk geven van de bodemgesteldheid. Bij het wieden wordt u letterlijk met de neus op de feiten gedrukt. Als er melkdistel, dovenetel, ereprijs en vooral brandnetels voorkomen is er voldoende kalk in de grond aanwezig. Te weinig kalk wordt aangegeven door driekleurig viooltje, heermoes, kamille, lupine en de tractatie voor uw kanarie, de vogelmuur.
Vooral voor de liefhebbers van de groentetuin is het van belang te weten hoe het met de zuurgraad (pH-waarde) van de grond is gesteld. De meeste gewassen houden van een neutrale grond, dus pH 7. Een lagere waarde betekent dat de grond zuur is, en bij hoger dan 7 basisch of kalkachtig.
Zure grond kan door toevoeging van kalk neutraler worden gemaakt. Kalkrijke grond wordt 'zuurder' door er turfmolm doorheen te werken.
Als u zelf wilt bepalen hoe het er wat dit betreft in uw tuin voorstaat, koop dan bij de drogist lakmoespapier. Neem op verschillende plaatsen in de tuin wat grond. Doe dat in een jampot en giet er gedestilleerd water op. In geen geval leidingwater, want daar zit meestal juist veel kalk in. Roer de modder flink door elkaar en steek er een strookje lakmoespapier in. Blauwe lakmoes wordt rood als de grond zuur is, rode lakmoes wordt blauw als de grond (veel) kalk bevat.
Er zijn ook setjes in de handel, o.a. verkrijgbaar in tuincentra, waarmee u aan de slag kunt. Wie een wetenschappelijk uitgevoerd onderzoek wenst kan terecht bij een van de laboratoria in Nederland. Het tuincentrum moet u ook hierover kunnen inlichten.
In de moestuin houden de meeste planten van neutrale grond. Veldsla, bieten, uien en sluitkolen bij voorbeeld. Van een lichtzure grond houden radijs, spinazie, tomaten, kropsla, spruit- en boerenkool.
De moestuinier dient ook rekening te houden met de (vaak wettelijk voorgeschreven!) teeltwisselingen, nodig in verband met o.a. bodemmoeheid. Alleen tomaten blijken elk jaar op dezelfde plaats te kunnen gedijen.

Beton als 'grote versierder'

● *Een fraai staaltje betontechniek is de ronde luifel aan de woningen in de Maastrichtse Boschpoort.* Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

DOOR JO REIJNDERS

Wie beton zegt denkt in de bouw meestal aan fundamenten, gestorte vloeren of het skelet van een groot flatgebouw. Functioneel en onmisbaar, maar ook onzichtbaar. De laatste jaren heeft beton echter steeds meer een versierende en afwerkende functie gekregen aan de buitenkant van gebouwen. Speciale bedrijven leveren de geprefabriceerde betonelementen, die het nodige denkwerk vergen voordat ze op de bouwplaats worden afgeleverd.

Een van de bedrijven die in Zuid-Limburg actief zijn op de markt van prefabbeton is Hassink-Gobuton BV in Gronsveld. Met dertien personeelsleden probeert men daar de in de wacht gesleepte orders zo perfect mogelijk uit te voeren. In de Maastrichtse wijk Boschpoort bijvoorbeeld levert het bedrijf in totaal ruim 850 strekkende meter luifel, die de bovenkant van markante woningen nabij de jachthaven siert.

Rond

Niet zomaar een opdracht, waarop directeur Pierre Lindner van de betonwarenfabriek dan ook bijzonder trots is. In een totaal van 160 woningen liggen er namelijk een kleine dertig, die niet recht toe recht aan zijn gebouwd, maar in een grote ronding. En die ronde vorm moest ook in de rand van het dak tot uiting komen. Initiatiefnemer Stienstra Projectontwikkeling zette in het project verschillende architecten en aannemers aan het werk. De 'ronde' woningen werden ontworpen door architectenbureau Boosten en aan de jachthaven neergezet door bouwcombinatie Cremers.
De woningen, uitgevoerd in rode baksteen, vallen op door de kleurschakeringen. In de pui zitten op de benedenverdieping blauwe en blauwgrijze deuren, kozijnen en panelen. De eerste verdieping is strak met slechts smalle horizontale ramen. De bovenste verdieping bestaat weer hoofdzakelijk uit glas, dat aan de bovenkant wordt afgewerkt met de bewuste, zeer opvallende betonnen rand.

Er kwamen heel wat berekeningen aan te pas, voordat met de fabricage van de elementen kon worden begonnen. De luifels moesten flink in het oog springen en steken daarom zowat een meter uit. Ze fungeren als zonwering en houden ook de regenslag tegen. Maar ze zijn hoofdzakelijk bedoeld om een flinke bijdrage te leveren aan het architectonische lijnenspel. Om de zon te weren zouden ze bijvoorbeeld lang niet zover naar voren hoeven te springen. Doordat de luifel wat forser is dan eigenlijk nodig, valt 'ie extra op. En dan kan de fabrikant het zich niet permitteren, dat er in de ronde vloeiende lijn ook maar één onnodig kronkeltje zit.

Voor de mallenmakers van Hassink-Gobuton was het een bijna onmogelijke opgave, om de ronde lijn in de verschillende elementen vlekkeloos vloeiend te laten verlopen. Maar het is gelukt. Wie heel goed kijkt, ziet alleen de onvermijdelijke naad tussen de elementen. De enige knikjes zitten in de gevels zelf. Die zijn per woning namelijk gewoon recht en verspringen telkens in een hoek van slechts enkele graden naar de volgende woning.

Een ander probleem was dat de luifels niet mochten leunen op de glaspartij eronder. Ze steunen ook niet op de buitenmuren maar zijn verankerd in het erachterliggende betonnen dek. In feite hangen ze dus aan de constructie van het dak en zijn daaraan met speciale pennen verankerd. Tussen het dak en de luifel is een thermische koudebrug aangebracht, zodat er geen nare bijverschijnselen van kou of vocht kunnen optreden.
Beton kan op heel veel verschillende manieren als versiering worden gebruikt. Het bedrijf van Lindner is momenteel in de Maastichtse binnenstad betrokken bij de bouw van woningen voor buitenlandse studenten. De specialiteit daar wordt rode beton, toegepast in dorpels en gevelpanelen. „Die rode kleur is aangepast aan de steen. Er mogen geen kleurverschillen optreden. Dat maakt de opdracht erg gecompliceerd. Als er teveel pigment aan het beton wordt toegevoegd, komen er kleurafwijkingen. Er moet met de verhouding pigment, water en cement dan ook zeer secuur worden omgesprongen," aldus Lindner. Zijn bedrijf levert trouwens ook de betonnen delen, die de gevels van het voormalige Annadalziekenhuis gaan verfraaien. Ook komen daar sierlijke betonnen pilaren in het voorfront. Met een speciale kop en voet dienen de pilaren puur ter verfraaiing van het gebouw.

Nog fantasievoller is er met beton omgesprongen in een huis in Jabeek. Daar 'betonneerde' men een heuse timpaan (driehoekig geveldeel, afgekeken uit de oudheid), compleet met twee kolommen. Met een oude steenbewerkerstechniek zijn motieven in het beton gebeiteld. Boucharderen heet dat. Eeuwenoude ideeën, in modern beton uitgevoerd.

overzicht hypotheekrente

Hypotheekrente per 21 december 1993.

Op de verlaging van de hypotheekrente van een aantal geldverstrekkers vorige week, hebben ook Roparco en Spoorweg Pensioenfonds gereageerd. Zij verlaagden hun rente met 0,3 procent, waarvan Spoorweg Pensioenfonds alleen het 5-jaarstarief van de annuïteitenhypotheek. Wij wensen u gezellige feestdagen en een gezond 1994 toe.

renteprecentages

Naam bank		rente vast gedur.	afsl. prov. in pct.	opgave bank	nwr bij fisc. besparing van constant 35,1%	50%
ABN.AMRO	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7.00	3,70	2,40
ABN.AMRO	spaarhyp.	10 jaar	1,00	7,20	3,83	2,50
ABN.AMRO	spaarhyp.	15 jaar	1,00	7,50	4,02	2,66
ABN.AMRO	ann. hyp.	variabel	1,00	7,20	4,72	3,83
ABN.AMRO	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,80	4,46	3,62
ABP	spaarhyp.	5 jaar	1,00	6,60	3,47	2,23
ABP	spaarhyp.	10 jaar	1,00	6,90	3,66	2,37
ABP	spaarhyp.	15 jaar	1,00	7,20	3,85	2,53
ABP	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,40	4,20	3,41
ABP	ann. hyp.	10 jaar	1,00	6,70	4,39	3,57
AEGON	spaarhyp.	5/10 jr.	1,00	7,00	3,75	2,46
AEGON	spaarhyp.	15/20 jr.	1,00	7,50	4,08	2,71
Bouwf. Limb. Gem.	spaarvasth.	5 jaar	1,00	6,50	3,42	2,20
Bouwf. Limb. Gem.	spaarvasth.	10 jaar	1,00	6,80	3,62	2,35
Bouwf. Limb. Gem.	spaarvasth.	15 jaar	1,00	7,20	3,87	2,55
Bouwf. Limb. Gem.	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,30	4,14	3,36
Bouwf. Limb. Gem.	ann. hyp.	10 jaar	1,00	6,60	4,33	3,52
GWK-bank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	6,90	3,68	2,40
GWK-bank	spaarhyp.	10 jaar	1,00	7,30	3,94	2,61
GWK-bank	ann. hyp.	1 jaar	1,00	6,60	4,33	3,52
GWK-bank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,70	4,39	3,57
Centrale Volksbank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,60	4,33	3,52
Direktbank	besp-dir.h.	5 jaar	1,00	7,20	3,87	2,55
Nationale Ned.	spaarhyp.	5/10 jr	1,00	7,00	3,75	2,45
Nationale Ned.	spaarhyp.	15/20 jr	1,00	7,50	4,07	2,71
ING BANK	spaarhyp.	5 jaar	1,00	6,90	3,64	2,35
ING BANK	spaarhyp.	10 jaar	1,00	7,20	3,83	2,51
ING BANK	ann. hyp.	1 jaar	1,00	6,80	4,46	3,62
ING BANK	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,80	4,46	3,62
Postbank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	6,90	3,67	2,39
Postbank	spaarhyp.	7 jaar	1,00	7,20	3,86	2,54
Postbank	spaarhyp.	12 jaar	1,00	7,50	4,06	2,70
Postbank	ann. hyp.	2 jaar	1,00	6,60	4,24	3,43
Postbank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,70	4,30	3,49
RABO hypotheekbank	spaar opt.h.	3 jaar	1,00	6,80	3,58	2,31
RABO hypotheekbank	spaar opt.h.	10 jaar	1,00	7,20	3,84	2,51
RABO hypotheekbank	spaar opt.h.	stabiel	1,00	7,60	4,10	2,72
RABO (adviesrente)	ann. hyp.	variabel	1,00	7,20	4,72	3,83
RABO (adviesrente)	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,80	4,46	3,62
SNS Bank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,00	3,59	2,28
SNS Bank	spaarhyp.	7 jaar	1,00	7,30	3,79	2,43
SNS Bank	ann. hyp.	1 jaar	1,00	6,90	4,52	3,67
SNS Bank	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,80	4,46	3,62
Westland Utrecht	lage last h.	7 jaar	1,00	6,90	3,69	2,41
Zwolsche Algemene	zA-hyp plan	5 jaar	1,00	6,70	3,51	2,26
Zwolsche Algemene	zA-hyp plan	10 jaar	1,00	7,00	3,71	2,41
SNS Bank	spaarhyp.	5 jaar	1,00	7,00	3,59	2,28
Bouwf. Hoevelaken	sp.vasthyp.	5 jaar	1,00	6,70	3,55	2,30
Bouwf. Hoevelaken	ann. hyp.	5 jaar	1,00	6,50	4,27	3,46

De vermelde tarieven hebben betrekking op hypotheken met gemeentegarantie.
De netto werkelijke rente (nwr) is gebaseerd op de netto lasten van de hypotheek.
De vermelde nwr-percentages gelden voor een man van 30-jarige leeftijd en een hypotheek ad. ƒ 150.000,–.
Voor vrouwen en/of bij andere leeftijden kunnen andere nwr-percentages gelden.
Bij andere hypotheekbedragen wijkt de nwr bij een aantal instellingen enigszins af.

Pickée, van huis uit aktief !

2e Verd.:

HEERLEN CENTRUM:

Ind.

Prijs: ƒ 178.000,- k.k.

HEERLEN NABIJ CENTRUM

Ind.: Sout.

Part.

1e Verd.

2e Verd.:

Prijs: ƒ 185.000,- k.k.

Ind.:

Een woning die u beslist van binnen moet zien.

Prijs: ƒ 255.000,- k.k.

Ind.:

HOENSBROEK:

Ind.:

1e Verd.:

2e Verd.:

Prijs: ƒ 159.500,- k.k.

KERKRADE - WEST:

Ind.: sout.:

Part.:

1e Verd.:

Prijs: ƒ 155.000,- k.k.

KERKRADE - CENTRUM

Ind

Prijs: ƒ 179.000,- k.k.

SCHAESBERG

Ind.:

Vraagprijs: ƒ 205.000,- k.k.

BOUWTERREIN

SCHAESBERG

SCHAESBERG:

Ind.

Prijs: ƒ 235.000,- k.k.

U WILT TOCH DE MAXIMALE PRIJS VOOR UW WONING?

Wegens onze snelle verkoop zoeken wij woningen in de prijsklasse tussen ƒ 100.000,- en ƒ 425.000,-.

SIMPELVELD:

Prijs: ƒ 475.000,- k.k.

VOERENDAAL:

Koopprijs: ƒ. 248.500,- k.k.

NIEUWBOUW

KERKRADE:

Nog slechts 2 appartementen te koop:
Prijzen vanaf ƒ 290.000,- incl. parkeerplaats en incl. renteverlies.

HEERLEN:

Ind.:

1e Verd.:

Prijs vanaf ƒ. 310.485,- v.o.n.

BEDRIJFSPAND

KERKRADE:

Prijs: ƒ 179.000,- k.k.

Wij bedanken U voor de prettige samenwerking in het afgelopen jaar en wensen U sfeervolle kerstdagen en gezond en voorspoedig 1994.

Taxaties, makelaardij o.g., NVM Hypotheekshop

Heerlenseweg 22, 6371 HS Landgraaf

045 - 326767

Maandag t/m vrijdag van 8.30 tot 17.30 uur, 's Zaterdags van 9.00 tot 15.00 uur. (Verder volgens afspraak)

Pickée makelaardij bv

NEDU MAKELAARDIJ

"De makelaar in tevredenheid"

BEHEER/VERHUUR O.G. · MAKELAARDIJ · TAXATIES · HYPOTHEKEN · ASSURANTIEN

TE KOOP

BRUNSSUM:
"Uniek gelegen, perfekt verzorgd, halfvrijstaand woonhuis met garage en carport!"
Ind. kelderkast, hal, woonk. m. parketvl., dichte keuken m. luxe inr. (1988), 2 slaapk., badk. (voormalige slaapk.) 3.30 x 2.85 m. ligb., douche, 2e toilet en v.w., douche, wasruimte, zolder. C.v. 1988. Perc. opp. 352 m². Geh. pand isol. en ged. dubb. begl. Blijvend vrij uitzicht op Brunssummerheide. Aanv. in overl.
Prijs f. 215.000,- k.k.

KERKRADE:
"Prachtig appartement met alle winkels binnen 100 meter!"
Ind. berging, woonk. (± 32 m²) m. inpandig balkon, open keuken, 2 slaapk., badk. Geïsoleerd en dubb. beglaasd. Bwjr. 1983. Aanv. in overl.
Vraagpr. f 117.500,- k.k.

HOENSBROEK:
"Prima gelegen halfvrijstaand woonhuis met garage!"
Ind.: hal, ruime woonk., keuken, 3 mooie slaapk., ruime badk. m. ligbad, douche, v.w. en 2e toilet, zolder bereikb. ... voor 4e slaapk. Bwjr. 198... begl. en ankerloze woningscheidende wanden. Alle buiten ramen/kozijnen in hardhout uitgevoerd. Aanv. medio jan. 1994.
VERKOCHT
Vraagpr. f. 205.000,- k.k.

HEERLEN:
"Halfvrijstaand herenhuis met garage op 2 minuten v.h. centrum!"
Ind. prov. kelder, gar., hal, kamer-ensuite (9.20x3.60/3.80), keuken, bijkeuken, 5 slaapk., badk., zolderberging. Bwjr. 1935. C.v. ketel 1990. Dubb. begl. wordt nog ged. aangebracht. Aanv. medio jan '94.
Vraagpr. f 230.000,- k.k.

WIJ WENSEN U ALLEN PRETTIGE KERSTDAGEN EN EEN HÉÉL VOORSPOEDIG 1994

BRUNSSUM:
"Zeer interessante belegging!"
Voll. verhuurd, perfect onderh., zeer ruime woning. Een aanwinst voor uw beleggingsportefeuille!

BRUNSSUM:
"Vooroorlogs, perfekt verzorgd, ruim herenhuis met 30 m achtertuin!"
Ind. kelder, woonk. (± 45 m²) m. open haard, ruime woon/eetkeuken, serre, 5 slpk's, badk., Aanv. in overl.
Vraagpr. f. 225.000,- k.k.

LANDGRAAF/WAUBACH, Europaweg Zuid 12 A
"Zeer ruime vrijstaande woning met garage voor meerdere auto's!"
Ind. kelder, hal, L-vormige woonk. (50 m²), keuken m. alle app., gar. in spouw, berging, 3 slaapk. + hobby/speelk., luxe badk., zolder. Alle ramen/kozijnen hardh. m. ged. dubb. begl., Geïsoleerd. C.v. ketel 1990. Geh. beg. grond in noorse leisteen. Achtertuin op zonkant en geen bebouwing achter. Het geheel verkeert in perfecte staat. Aanv. in overleg.
BEZICHTIGING VAN 27-12 - 31-12 NA 11.00UUR
Vraagpr. f. 298.000,- k.k.

BERG/URMOND:
Oerdegelijk, perfekt onderhouden vrijstaand herenhuis op 770 m² grond!"
Ind.: vol. onderkelderd, hal, sfeervolle woonk., woon/eetkeuken, tuinkamer, garage (spouw), 4 slaapk., badk., zolder. Bwjr. 1954. Ged. dubb. begl. en grotendeels roll. Geen bebouwing achterzijde. Aanv. desgewenst op korte termijn.
Vraagpr. f. 280.000,- k.k.

BEEK:
"Luxe vrijstaand woonhuis met ruime verwarmde garage en carport!"
Ind. hal, L-vormige woonk. (± 40 m²) keuken en bijk. m. voll. inr., 3 slpk., ruime badk. Zolder via vaste trap bereikb. Bwjr. 1989. Geïsoleerd en dubb. begl.
Aanv. in overl. **Vraagpr. f. 249.000,- k.k.**

KLIMMEN/RANSDAAL:
"Uniek liefhebbers-object op 4055 m² grond!"
Voorm. geren. boerderij en aparte woning. Ind. boerd.: kelder, hal, woonk., grote keuken, 3 slpk., badk., kl. zolder. Woning: L-vormige woonk., keuken, wasruimte, berging atelier ± 55 m². Geen bebouwing a.d. achterzijde. Ged. opgetrokken in z.g. "Kunrader steen" en uitstekend gerenoveerd met oorspronkelijke materialen. Zeer geschikt voor dubb. bewoning.
Aanv. in overleg. **Vraagpr. f. 550.000,- k.k.**

TE HUUR

SITTARD CENTRUM
Luxe app. m. ruime woonk., 2 slpk., badk., berging. Huurpr. f. 1025,- p. mnd. excl. f. 125,- serv.kosten. Aanv. direkt.

EMMAPLEIN 12, HEERLEN TEL. 045-711500

POLYETHEEN BUIZEN
„KIWA" gekeurd
- ZPE voor waterleiding
- ZPE voor vloerverwarming
- HPE voor water/gasleiding
- PP voor vloerverwarming

Franco v.a. f 300,- excl. BTW.
Bel voor gratis catalogus

de wildkamp b.v.
KUNSTSTOFLEIDINGSYSTEMEN

SUSTEREN	04499- 2760
BERINGEN	04760 72296
LUTTEN	05231- 2099
(HOOFDKANTOOR)	

PARKET KURK KUNSTSTOF

Kurk vanaf FL 19,-
Kunststof vanaf FL 49,-
Parket 22 mm vanaf FL 59,-

NPS Vloeren Studio
Willemstr. 72
Heerlen
045-720010

HUIS KOPEN? EERST TAXEREN!

TAXATIES

betreffende onroerend goed, voor alle doeleinden, ook op korte termijn.

MEER DAN 25 JAAR ERVARING!

NVM — Onroerend Goed Makelaardij **LEENAERS b.v.**

Pater Romboutslaan 2, 6419 BE Heerlen
Telefoon: 045-717237

---

te koop:

BUNDE, Hemelboomlaan 2
Goed onderh. wnhs. met c.v., zonnige tuin, ruime kelder, aanbouwk. + app., modern sanitair, 2 slpkmrs., vaste trap zolder. Ged. v.v. dub. begl. Overdekt terras. Vraagprijs ƒ 164.000,- k.k.

GELEEN, v. Ittersonstraat 10
Nabij centrum gelegen hlfvrst. whs. met berging en tuin. Wnk., aanbouwk. met app., badk., 3 slpkmrs., vliering. Voorraadkelder. Tuin op het zuiden. Vraagprijs ƒ 145.000,- k.k.

GELEEN, Jonasstraat 12
Rustig gelegen goed onderh. vrst. wnhs. met kelder, ruime garage, mooie tuin met 2 overdekte terrassen en vijverpartijen (± 875 m²). L-wnkmr. leisteenvloer, o.h. (± 40 m²), keuken uitbouw, 4 slpkmrs., badk. met ligb., 2e toilet, v.w. Vraagprijs ƒ 339.000,- k.k.

SUSTEREN, Heidestraat 5
Ruim hlfvrst. wnhs. met garage, carport, ruime tuin (945 m²), L-wnkmr. (38 m²), keuken + app., 3 slpkmrs., badk. met ligb., douche, 2e toilet, vaste trap naar zolder met ruime 4e slpkmr. Prijs n.o.t.k.

P.NOTTEN MAKELAARDIJ NVM
EUVEKO
GELEEN RIJKSWEG-ZUID 1e, TEL. 046-749450

Notaris mr. J.L.M. Schutgens te Hoensbroek, gemeente Heerlen

zal namens de erven van ... 1994 's middags om 15.00 uur in ... Hoensbroek, gemeente Heerlen, Markt ... het openbaar bij opbod en afslag in een zitting verkopen het:

woning te Hoensbroek, gemeente Heerlen,

staand en gelegen aan de Hoofdstraat ... kadastraal bekend gemeente Hoensbroek, sectie D nr. 3762, groot ... centiare.

Aanvaarding: terstond ... betaling koopprijs en kosten ... desnoods met behulp van de ... justitie.

Betaling: de koopsom dient te worden voldaan ... maart 1994. Gegadigden dienen ... legitimeren en zij dienen ... leggen betreffende hun financiële ...

Terzake van deze veiling ... Veilingvoorwaarden Onroerende Zaken ... Notariële Broederschap, voorzover daarvan ... niet wordt afgeweken.

Bezichtiging: dinsdag 25 ... 1994 tussen 14 ... uur

Nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij notaris ... Schutgens, Akerstraat Noord 292 te Hoensbroek, gemeente Heerlen, tel. 045-228384

UW HUIS VERKOCHT SNEL EN GOED VIA AQUINA!

NVM

HEERLEN

EYMAELSTRAAT 31 EN 31-A
Ruim woonhuis met grote achtertuin en naast gelegen verhuurde bovenwoning met garage. Ind. woonhuis: kelder. Beg.gr.: gr. living met open keuken, badk., muurk., terras en grote tuin. 1e verd.: 2 slaapks. 2e verd.: via vaste trap 2 mansardekrs. en bergr.
Verhuurd gedeelte: Beg.gr.: gar.berg., entree. 1e verd.: woonk./keuken en douche. 2e verd.: 2 slaapks. Algem.: object vertoont achterstallig onderhoud.
Prijs ƒ. 165.000,-- k.k.

HEERLEN

RONTGENSTRAAT 8
Woonhuis met c.v. en kleine tuin. Ind.: geheel onderkelderd, provisiekelder, waskelder, grote bergruimte. Beg. grond: hal, woonkamer en aparte keuken. 1e Verd.: overloop, 4 slaapkamers en badkamer met douche en v.w. 2e Verd.: lage vliering (niet bereikbaar). Bwjr. 1955. Aanv. direkt.
Prijs ƒ. 145.000, - k.k.

HEERLEN

VRANKERKERKLAAN 47
Prijs f 198.000,-- k.k.

Residentie "BEUKENHORST"

NU REEDS 14 VERKOCHT

DE PAREL VAN BRUNSSUM

In 't groen, op de hoek van de Rimburgerweg en de Prins Hendriklaan te Brunssum (slechts 700 m. van het stadhuis, vlakbij het natuurgebied *Brunssummerheide* en de *golfbaan*) wordt een uniek appartementen-complex gebouwd: 24 appartementen in 5 types, 2 penthouses en een nart. woonhuis in een schitterende architectuur en met een zee van ruimte, die beslist riant genoemd mag worden.
Extra aandacht is besteed aan de specifieke wensen van de kopers:
- de royale living
- elk appartement heeft een eigen garage
- de balkons en terrassen zijn extra royaal
- zoveel mogelijk bestaand groen en bomen blijven rondom het complex gehandhaafd
- optimale isolatie
- prima beveiliging d.m.v. video camera systeem

Prijzen vanaf:
ƒ. 214.215,00 tot ƒ. 389.125,00 v.o.n.

Dit is een project van
ABN AMRO Projectontwikkeling
Bouwbedrijf ...
Architectenbureau ...

LANDGRAAF

ZWARTEBERGWEG 1
Fraai gelegen vrijst. woonhuis met c.v., garage voor 2 auto's, overdekt zwembad en tuin rondom. Ind. o.a. beg.gr.: royale hal, woonk. ca. 64 m2, aparte keuken met eiken inrichting, bijkeuken, garage en zwembad (ca 8x4). 1e Verd.: overloop, 3 grote slaapkamers, grote werkkamer, kleine slaapk., badk. met ligb., douche, toilet en dubb. v.w., c.v. ruimte. Perc. op 1030 m2. Bwjr. 1972/73. Aanv. in overleg.
"DIT HUIS MOET U BESLIST VAN BINNEN ZIEN"!
Prijs ƒ. 448.000,-- k.k.

HOENSBROEK

VERL. WILHELMINASTRAAT 8
In goede staat verkerend vrijstaand landhuis met aangelegde tuin rondom. Ind. o.a. sout.: inpandige garage (voor 2 auto's), waskelder, c.v. ruimte, portaal/provisiekelder. Beg.grond: ruime hal, L-vorm. woonkamer (ca. 45 m2), keuken met eiken inrichting, balkon. 1e Verd.: 3 slaapks en badkamer. 2e Verd.: bergzolder. Perc. opp. 644 m2. Voorzien van o.a. centrale verwarm., parketvloeren, dubb.beglaz. en deels rolluiken. **EEN HUIS DAT U BESLIST VAN BINNEN MOET ZIEN !!**
Prijs n.o.t.k.

HEERLEN

LUXE KOOP-APPARTEMENTEN IN HET HARTJE VAN HEERLEN "RESIDENTIE CORIOVALLUM
Op de hoek van de ... en de Ververstraat wordt het ... en excl. appartementengebouw "Residentie Coriovallum" gebouwd op slechts enige minuten ... van het winkelcentrum van Heerlen met de rust van het ... aan de achterzijde. Indeling: hal, ... balkon (4,5x3,5 m) gelegen op het zuiden, royale woonk., ... slaapks., luxe badk., keuken ... bijkeuken. Eigen parkeerplaats in een afgesloten terrein ... *maart '94. Nog slechts 2 te koop*
Prijzen vanaf ƒ 270.000,- v.o.n.

MET SPOED GEZOCHT!

WEGENS GROTE VRAAG EN ONZE SNELLE VERKOOP VRAGEN WIJ TER BEMIDDELING WONINGEN EN LANDHUIZEN IN DE OOSTELIJKE MIJNSTREEK.

MAAK VRIJBLIJVEND EEN AFSPRAAK.

aquina NVM

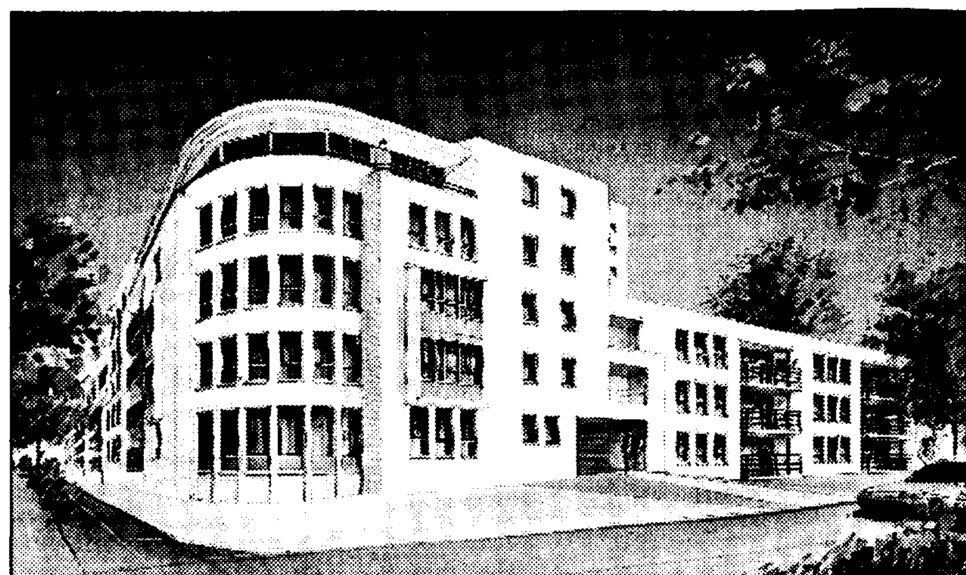
Makelaardij O.G., Taxaties, Hypotheek-adviescentrum
L. AQUINA en E. WEERTS
Ruys de Beerenbrouckstraat 28, Heerlen
Ook zaterdags van 10.00 tot 13.00 uur.
045-715566

RUIJTERS, VAST GOED !

S

GELEEN - 'Parklaanresidentie'

19 luxe appartementen

Geleen ontwikkelt zich tot een attractieve woon- en leefgemeente met een sterke uitstraling en een grote aantrekkingskracht. Het hernieuwde centrum draagt daartoe in grote mate bij. Direct aansluitend op dit vernieuwde centrum worden op een perfecte ligging op de hoek Parklaan/Op de Vey luxe appartementen gebouwd.

Het object heeft door de karakteristieke architectuur, mede als gevolg van de exclusieve ligging, een eigen identiteit. Statig en open. Lokatie, vormgeving en variatie accentueren het fraaie uitzicht. Mede daardoor wordt de 'Parklaanresidentie' een representatieve woongelegenheid met een hoge mate van privacy op een centrale ligging.

Naast de vooraanstaande ligging is het de ruimtelijke indeling die mede het niveau van de gelijkvloerse appartemten bepaalt. De woningen hebben onder meer 2 slaapkamers, een balkon of dakterras en een garage/berging of een inpandige parkeerplaats met een aparte berging.

Heeft u interesse in zo'n prachtig appartement in de 'Parklaanresidentie'? Vraag onze documentatie om de sfeer en het karakter van deze woningen te ervaren.

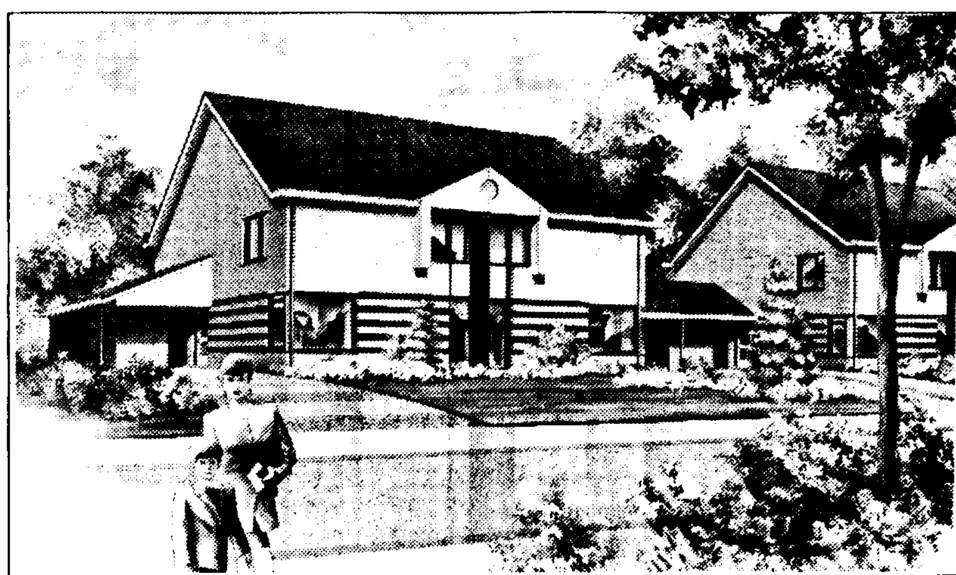
Koopprijzen vanaf ƒ 260.000,- v.o.n.

M

BEEK

tussen centrum en villawijk 'Molenberg'

Stijlvolle vrije sector woningen

Beek is een goed geoutilleerde, aantrekkelijke woonlokatie. Uitstekend gelegen, goed bereikbaar, een opvallend hoog voorzieningenniveau en een prima wooncomfort. Beek biedt een woonomgeving met een geheel eigen karakter en unieke tradities. Op een plaats waar stad en natuur, nieuwe en oude elementen bij elkaar komen, worden direct bij de oude kern en villawijk 'Molenberg' -voortreffelijk gelegen- 26 vrije sector woningen met garage gebouwd.

De woningen hebben, vooral door de eigenzinnige architectuur een unieke uitstraling. Een stijl, die ook in het interieur wordt doorgezet: de woningen zijn licht, ruimtelijk en erg praktisch ingedeeld. De begane grond heeft o.m. een royale woon-/eetkamer, incl. een open keuken: ca. 42 m². Op de verdieping zijn 3 slaapkamers, een ruime badkamer met tweede toilet, ligbad en douche. De zolder is te bereiken via een vaste trap. Achter de woning is een ruime tuin met terras.

De woningen worden degelijk gebouwd en goed afgewerkt met o.m. isolerende beglazing en vloer-, dak- en spouwmuurisolatie.

Koopprijzen vanaf ƒ 233.500,- v.o.n.

S

BORN - 'Hondsbroek'

Een karakteristieke woning in een karaktervol plan

Born is uitgegroeid tot een gemeente waar niet alleen het wonen aantrekkelijk is, maar waar ook velen uit de wijde omtrek hun brood verdienen. Tal van veelzijdige voorzieningen en de ruimte en aandacht voor recreatieve, culturele en sportieve mogelijkheden zijn voor de inwoners de attractieve basis voor een prettig woon- en leefklimaat.

In Born worden in het nieuwbouwplan Hondsbroek 10 halfvrijstaande vrije sector woningen met garage gebouwd. Woningen met een voorname architectuur en een karakteristieke verschijningsvorm. De inrichting biedt leuke mogelijkheden dankzij de indeling met onder meer een L-vormige living met open keuken, 3 slaapkamers, een badruimte en een -via een vaste trap te bereiken- zolder.

De woningen worden volgens de bepalingen van het GIW gebouwd. Ook aan de afwerking wordt veel aandacht besteed met o.m. hardhouten buitenkozijnen en -deuren en ramen, isolerende buitenbeglazing en vloer-, dak- en spouwmuurisolatie.

Koopprijzen ƒ 198.500,- v.o.n.

Wij wensen u prettige kerstdagen, een sfeervolle jaarwisseling en een voorspoedig 1994

Te koop / te huur

BEDRIJFSPANDEN

BEEK, Stationsstraat

Nabij autosnelwegen gunstig gelegen bedr. compl. best. uit kantoorgebouw 320 m2, werkplaats en loodsen 2100 m2, overdekte opslagr. 2350 m2 en verhard terrein. Perceelsgrootte ruim 1 HA. Prijs ƒ 1.275.000,— k.k.

BEEK, Wethouder Sangersstraat 23A
Op industrieterrein nabij autowegen te koop of te huur opslagruimte totaal 1900 m2 BVO met kantoor en verhard voorterrein, vrije hoogte 5m. Uitv. geg. op aanvr.

BORN, Nw.Weideweg 3
Te koop bedrijfsobjekt best. uit 215 m2 werkpl./opslagr. en 105 m2 kantoor. Perceel 2000 m2, verhard en omheind. Prijs f. 315.000,— k.k.

HOENSBROEK, Akerstraat Noord 20
Te huur gunstig gelegen mooi afgewerkte showroom/verkoopruimte, totale opp. ± 350 m2 incl. 3 kantoorruimten, kitchenette en toilet. Parkeergelegenheid op voorterrein. Uitv. inform. op aanvraag. Huurprijs ƒ 3.500,—/mnd excl. BTW.

KERKRADE, Tunnelweg 104
Industrieterrein "Dentgenbach"
Te koop bedr. complex met 6800 m2 prod./opslag, 250 m2 kantoor. Perceel 10350 m2. Prijs f. 1.650.000,— k.k.

LANDGRAAF, Voltastraat 11
Bedrijfscomplex te koop voor belegging of eigen gebruik met 1400 m2 bedr./prod.-ruimte, 400 m2 kantoor. Perceel 3270 m2. Prijs f. 1.100.000,— k.k. excl. B.T.W. Uitv. gegevens op aanvr.

NUTH, Daelderweg 21-23 gedeeltelijk
Nabij autoweg op industrie/handelsterrein "de Horsel" gelegen goed afgewerkte showroom/kantoor totaal 2600 m2 BVO eventueel te splitsen. Huurpr. ƒ 150.000,— p/jaar. Aanv. i.o.

SITTARD, Industriestraat
Te huur 330 m2 opslagruimte v.v. rolpoort en vrije H van 7m. Huurprijs f. 55,-/m2/jr excl. BTW.

SITTARD, Dr. Nolenslaan 145A
Wegens bedr. verplaatsing te koop/te huur modern bedrijfsobjekt (ZICHTLOKATIE) met 185 m2 kantoor en 528 m2 garage/werkplaats, bouwj. 1990, perceel 3935 m2 geheel verhard, kooppr./huurpr. op aanvr.

SITTARD, Dr. Nolenslaan
Op zichtlok. gelegen vrijst. landhuis met naastgelegen bedrijfsterrein, opp. 2650 m2. Prijs etc. op aanvraag.

SITTARD, Rijksweg Centrum
Naast exclusief snooker-/biljartcentrum is nog ± 510 m2 ruimte te huur voor een RESTAURANT. Uitbreiding mogelijk. Zeer aantr. huurvoorwaarden. Uitv. info op aanvraag.

WEERT, Industrieterrein Leuken Nrd.
Te koop uitst. gelegen bedr. complex met o.a. 480 m2 loodsen, 200 m2 werkpl. en 175 m2 repres. kantoorruimte. Perceel 4630 m2 geheel verhard en omheind. Prijs f. 695.000,— k.k. excl. BTW.

KANTOORPANDEN

BEEK, Bourgognestraat 13
Te huur representatieve, statige kantoorvilla met o.a. 380 m2 kantoorruimte alsmede 125 m2 archiefruimte, garage en tuin. Huur mogelijk tot eind '96. Prijs ƒ 4.000,—/mnd. excl. BTW.

HEERLEN, Anjelierstraat 48 B+C
Te koop, optisch goed gelegen kantoor/praktijkruimte ± 140 m2 met (verhuurde) bovenwoning, tuin en garage. Uitv. gegevens, plattegrond, e.d. op aanvraag. Prijs ƒ 160.000,— k.k.

HEERLEN, Apollolaan
Te huur 300 m2 kantoorruimte gelegen op 2e verd. v.v. scheidingswanden, toilet en kitchenette. Aanv. spoedig. Huurprijs f. 33.000,—/jr. excl. BTW.

HEERLEN-CENTRUM, Burg. v. Grunsvenplein

Op loopafstand van station, t.o. parkeerterrein gelegen ± 360 m2 representatieve kantoor/praktijkruimte met goed afwerkingsnivo. Huurprijs en verdere gegevens op aanvraag.

SITTARD, Steenweg
Nabij station goed afgewerkte kantoor-/praktijkruimte op 1e verd., opp. ± 175 m2. Huurprijs ƒ 1.750,—/mnd. excl. BTW.

SITTARD, Wilhelminastraat 14
Te huur in centrum gelegen nieuwbouw kantoorruimte met parkeervoorz. Opp. 313 m2. Evt. te splitsen. Huurprijs f. 200,—/m2 p.jr. excl. BTW. Aanv. direkt.

SITTARD, Wilhelminastraat 40
Nabij station te huur 250 m2 kantoor/praktijkruimte. Aanv. direkt. Huurprijs ƒ 30.000,—/jr. excl. BTW

VOERENDAAL, Keerberg
Te koop goedgelegen kantoor/praktijkpand, ± 250 m2, met opslagr., erf en tuin. Perceel 724 m2. Prijs f. 325.000,— k.k.

WINKELPANDEN

GELEEN, Annastraat
Te huur in centrum Geleen nieuwbouw winkelunits v.a. 87 m2 B.V.O. met parkeerfaciliteiten. Oplev. casco. Aanv. medio 1994. Huurgegevens op aanvraag.

GELEEN, Bloemenmarkt
Te koop ± 275 m2 winkelruimte met achtergelegen opslag, incl. 3 bovenwoningen, garage en erf. Uitv. geg. op aanvr.

GELEEN, Groenstraat
Op A-lokatie te huur winkelruimte ter grootte van ruim 60 m2 B.V.O. met uitstekende parkeerfaciliteiten. Huurprijs v.a. ƒ 17.100,—/jr. excl. B.T.W. Uitv. info op aanvr.

KERKRADE, SPEKHOLZERHEIDE, Akerstraat
Winkelruimte 320 m2 met ingang aan Patronaatstr. alsook aan Akerstr. Huurprijs op aanvr.

KERKRADE, Marktstraat
Te huur 425 m2 winkelruimte, gelegen tussen schoenenzaak en supermarkt. Goed afw.nivo en P-terrein voor de deur. Huurprijs op aanvraag.

VALKENBURG-CENTRUM, Walramplein

Winkelruimte (nieuwbouw) te huur, t.o. P-terrein. Opp. 91 m2. Zeer geschikt voor mode, kado, foto, schoenen, kaas/noten/wijn, verszaak e.d. Uitv. gegevens op aanvr.

RUIJTERS

Ruijters Commercieel Vastgoed B.V.
6131 AS sittard - stationsplein 1 - tel 046 – 523344
buiten kantooruren: 046-519882 / 04492-6046

Een woning van Ruijters, vast goed!

Te koop / te huur

AMSTENRADE, Hommerterallee S
Degelijk halfvrijst. woonh. met c.v., kelder, berging en tuin met achterom. Ind. o.a.: woonkr., keuken, bijkeuken, 3 slaapkrs., badkr., vaste trap zolder. Aanv.: direct.
Vraagprijs: ƒ 219.000,- k.k.

GELEEN, Rembrandtlaan S
Op goede stand gel. uitst. onderh. vrijst. herenh. met c.v., garage, souterrain en tuin. Ind. o.a.: woonkr. met open haard, mod. keuken met app., 4 slaapkrs., bet. badkr. met ligb., dubbele v.w. en toilet, zolder. Aanv.: i.o.
Koopprijs: ƒ 339.000,- k.k.

GELEEN, Rijksweg Noord S
Zeer ruim, tussengel. woonh. met c.v., kelder en tuin. Ind. o.a.: woonkr., open keuken, bijkeuken, badkr. en woon-slaapkr. 1e verd.: 3 slaapkrs., badkr., wasgelegenh. 2e verd.: slaapkr. en zolder. Aanv.: i.o. Vraagprijs: ƒ 289.000,- k.k.

GREVENBICHT, Lindenstraat S
Goed en rustig gel. halfvrijst. woonh. met c.v., garage, berging en tuin. Ind. o.a.: woonkr., keuken met app., berging, garage, 3 slaapkrs., mooie badkr. met bad en v.w. Het pand verkeert in goede staat. Koopprijs: ƒ 169.000,- k.k.

GULPEN, Beksweg H
Uitstekend gel. landhuis met c.v., inpandige garage (voor meerdere auto's) en tuin. Ind.: o.a. souterrain: 2 slaapkrs., badkr. met o.a. ligb., fitnessruimte, waskeuken, wijnkelder. Beg.gr.: hal, ruime living met o.h., eetkr., luxe keuken. 1e verd.: 3 riante slaapkrs., luxe badkr. Het pand is rustig gel. met een prachtig uitzicht over het limburgs heuvelland. Verdere gegevens op aanvraag. Aanv.:i.o. Prijs: ƒ. 760.000,- k.k.

HOENSBROEK, Hoofdstraat H
In centrum goed gel. woonhuis met c.v., berging en tuin (met achterom). Ind.: hal, woonkr. met allesbrander, keuken met app. 1e verd.: 3 slaapkrs., badkr. met ligb., douche, 2e toilet en v.w. 2e verd.: vaste trap naar slaapkr., hobbykr. en bergzolder. Het pand verkeert in prima staat van onderhoud. Aanv.: i.o. Prijs: ƒ. 250.000,- k.k. Dit pand moet U van binnen gezien hebben.

HOENSBROEK, Julianastraat H
Goed gel. halfvr. woonh. met c.v., garage en tuin. Ind.: o.a. hal, woonkr., keuken met app., garage met bergzolder. 1e verd.: 3 slaapkrs., badkr. met douche en v.w. 2e verd.: zolder. Aanv.: i.o.
Prijs: ƒ. 225.000,- k.k.

HOENSBROEK, Nieuwstraat H
Goed gel. cafe-pand met aparte bovenwon. Het geheel is voor div. doeleinden geschikt. Verdere gegevens en prijs op aanvraag.

HOENSBROEK, Past. Kuilenweg H
Nabij centrum vrijst. gesch. woonh. met c.v. en tuin (perc. opp.: 415 m2). Ind.: ruime hal, woonkr. ± 40 m2, keuken met app., berging (evt. garage) met w.a. 1e verd.: overloop, 3 slaapkrs., badkr. met ligb., 2e toilet. Het pand is v.v. dubb. begl. en rolluiken. Aanv.: i.o.
Prijs: ƒ. 275.000,- k.k.

KERKRADE-EIJGELSHOVEN, Henckensstraat H
Goed gelegen halfvrijst. woonh. met c.v., berging en tuin. Ind.: o.a. c.v-waskelder, hobbyruimte. Beg. gr.: entree, toilet, keuken, woonkr. 1e verd.: overloop, 3 slaapkrs., doucheruimte. 2e verd.: 4e slaapkr en bergzolder. Aanv.: i.o. Prijs: ƒ. 185.000,- k.k.

KERKRADE, Kant H
Goed gel. halfvr. woonh. met c.v., garage en tuin. Ind.: hal, toilet, woonkr., keuken. 1e verd.: 3 slaapkrs., badkr. 2e verd.: vliezotrap naar zolder. Aanv.: i.o. Prijs: ƒ. 235.000,- k.k. Het pand verkeert in goede staat van onderhoud.

KERKRADE, Meuserstraat H
Goed gel. halfvr. woonh. met c.v., oprit en grote tuin. Ind.: provisiekelder. Beg. gr.: entree, toilet, woonkr., keuken, berging. 1e verd.: overloop, 2 slaapkrs., badkr. met ligb., douche en v.w. 2e verd.: zolder middels vaste trap te bereiken. Het pand verkeert in een goede staat van onderhoud. Aanv.: i.o. Koopprijs: ƒ. 225.000,- k.k.

LANDGRAAF H
Uitstekend gel. vrijst. landhuis met c.v., garage/loods en grote tuin. Perc. opp.: ca. 1180 m2. Ind.: ruime hal, toilet, kantoor, luxe keuken, living met o.h. en veranda. 1e verd.: ruime overloop, 3 slaapkrs., luxe badkr. Verdere gegevens en prijs op aanvraag.

LANDGRAAF, Beuteweg H
Goed gel. halfvr. woonh. met c.v., garage en tuin. Ind.: souterrain: hobbyruimte, slaapkr. Beg. gr.: hal, toilet, living ± 45 m2, eetkamer ± 25 m2, moderne keuken, garage. 1e verd.: overloop, luxe badkr., 3 slaapkrs. Het pand is geheel v.v. dubb. begl. en verkeert in prima staat van onderhoud. Aanv.: i.o. Prijs: ƒ. 285.000,- k.k.

LIMBRICHT, Bentinckstraat S
Halfvrijst. woonh. met c.v., garage en tuin. Perc. opp.: 300 m2. Ind. o.a.: woonkamer, keuken met app., 3 slaapkamers, badkr. met ligb., zolder. Aanv.: spoedig. Koopprijs: ƒ 210.000,- k.k.

NIEUWENHAGEN, Beuteweg H
Goed gel. vrijst. woonh. met c.v., dubb. garage en tuin. (perc. opp.: 520 m2). Ind.: kelder, ruime hal, kamer-ensuite, keuken met app., bijkeuken, toilet, hobbykr. 1e verd.: 3 slaapkrs., badkr. met ligb. 2e verd.: vaste trap naar zolder, hobbyruimte. Het gehele pand is v.v. rolluiken en verkeert in prima staat van onderhoud. Aanv.: i.o. Prijs: ƒ. 295.000,- k.k.

SITTARD, dr. Nolenslaan S
Goed gel. vrijst. woonh. met c.v., kelders, grote garage, gesch. v. 2 auto's en tuin. Perc. opp.: ± 500 m2. Ind.: o.a.: living, keuken, bijkeuken, 3 slaapkrs., badkr., vaste trap naar zolder. Aanv.: i.o. Vraagprijs: ƒ 279.000,- k.k.

SITTARD, Rijksweg Zuid S
Zeer aantrekkelijk vrijst. woonh. met c.v., inp. garage, berging en tuin. Perc.opp.: 880 m2. Ind. o.a.: living met eetkr., keuken, 3 slaapkrs., badkr., zolder, aparte praktijkruimte met 2 kamers. Aanv.: spoedig.
Vraagprijs: ƒ 350.000,- k.k.

STEIN, Langhaagweg S
Roy. vrijst. landhuis, zeer degelijk gebouwd, geh. onderkelderd, inp. garage, rondom tuin en overdekt terras. Perc.opp.: ± 1.000 m2. Ind. o.a.: grote hal, L-vorm. woonkr., keuken met app., bijkeuken, 3 slaapkrs., badkr., roy. balkon. Aanv.: i.o. Prijs: op aanvraag.

VIJLEN, Vijlenberg H
Goed gel. woonh. met appartement. Ind.: o.a. 2 kelders, L-woonkr., keuken, serre, hobby-werkkr., garage. App. van ± 50 m2. 1e verd.: overloop, 4 kamers, badkr., keuken. Het is voor div. doeleinden geschikt. Aanv.: direct.
Prijs: ƒ. 245.000,- k.k.

België

MAASMECHELEN, Kievitstraat S
Op uitst. loc. gel. goed onderh. vrijst. landh. met c.v., inp. garage, tuinhuisje en tuin. Ind. o.a.: living m. open haard (± 46 m2), mod. keuken, 3 slaapkrs., badkr. met ligb., zolder. Aanv.: i.o. Prijs op aanvraag.

S - Inlichtingen kantoor Sittard
H - Inlichtingen kantoor Heerlen
M - Inlichtingen kantoor Maastricht

Openingstijden:
Werkdagen 9.00-18.00 uur
Zaterdagen 10.00-14.00 uur

Taxaties, Hypotheken, Financieringen, Verzekeringen

RUIJTERS

Ruijters Makelaardij B.V. – sittard maastricht heerlen
6131 AL sittard - rijksweg zd 35 - tel 046 – 511611
6411 AT heerlen - van grunsvenplein 12 - tel 045 – 713746
6221 ED maastricht - wycker brugstraat 62 - tel 043 – 218941

TE KOOP VLAK OVER DE GRENS
Luxe woningen te:

Lanaken - Neerharen

- Beverpad 2 - recent landhuis, zeer goed verzorgd met mooi aangelegde tuin.

Maasmechelen - Opgrimbie

- Oude Baan 688 - recent en zeer mooi afgewerkt landhuis op een perceel grond van 1270 m².

RUIMER AANBOD TEN KANTORE

Neem kontakt met ons kantoor om een afspraak vast te leggen.

Eveneens te koop via ons kantoor:
- mooie appartementen
- interessante bouwgronden en bosgrond
- verscheidenheid van handelspanden
- woningen in alle prijsklassen

MACHON
IMMOBILIËN & ADVIES
Dennenstraat 8 - B 3620 Lanaken
Tel: 09.32.89.718282

Uw vakantie begint voordelig op het postkantoor.

BUDGET AIR VLIEGTICKETS

retour	vanaf	retour	vanaf
Europa		**Amerika**	
Manchester	f 250,-	New York	f 649,-
Zürich	f 375,-	Baltimore	f 649,-
Dublin	f 399,-	Fort Lauderdale	f 799,-
Praag	f 399,-	Montreal	f 920,-
Rome	f 425,-	Los Angeles	f 1.095,-
Barcelona	f 499,-	Curaçao	f 1.499,-
Lissabon	f 560,-	Honolulu	f 1.595,-
Verre Oosten		**Afrika**	
Bangkok	f 1.195,-	Tunis	f 490,-
Singapore	f 1.495,-	Tel Aviv	f 649,-
Kuala Lumpur	f 1.550,-	Casablanca	f 695,-
Djakarta	f 1.550,-	Nairobi	f 1.350,-
Sydney	f 1.999,-	Lagos	f 1.535,-
Auckland	f 2.395,-	Johannesburg	f 1.575,-

postkantoor
budget vakanties

VLIEGVAKANTIES

Tunesië: 8 dagen, 1-kamerappartement, logies/ontbijt, p.p. vanaf **f 399,-**

WINTERSPORTVAKANTIES

Frankrijk, La Plagne: appartement, auto (8 dagen)/bus (10 dagen). Auto: 4 personen, vanaf **f 1.439,-** Bus: toeslag p.p. **f 216,-** Inclusief skipas.

AUTOVAKANTIES

Winterberg: hotel halfpension, weekend: p.p. vanaf **f 180,-** Midweek: p.p. vanaf **f 240,-**

(prijswijzigingen voorbehouden)

BUDGET BUNGALOWS

4- en 6-persoons bungalows in de Brabantse Kempervennen. Midweek: p.p. vanaf **f 250,-** Weekend: p.p. vanaf **f 300,-** Week: p.p. vanaf **f 475,-**

STEDENVAKANTIES

Praag: 5 dagen logies/ontbijt, per luxe touringbus, p.p. vanaf **f 495,-**

Deelnemer Stichting Garantiefonds Reisgelden SGR

Heerlen, Honigmanstraat 42, tel. 045-711211
Maastricht, Statenstraat 4, open v.a. 28 december
Roermond, Kloosterwandstraat 6, tel. 04750-72888
Sittard, Engelenkampstraat 62, tel. 046-524274
Venlo, Keulse Poort 1, open v.a. 4 januari

Telefonisch boeken is mogelijk

postkantoor

Te h. in SUSTEREN 1-pers. luxe app. Ind.: woonk., keuken, hal, toilet, badk., slaapk., f 700,- p. mnd. Mobu, R. v. Gelderstr. 11, Susteren, telef. 04499-1323.

Wat VERKOPEN? Adverteer via: 045-719966.

MAASMECHELEN-centrum: luxe appartement m. garage. ☎ 09-32.89.765334/762591.

Kamers

Luxe kamer, eig. kitch. in LANDGRAAF voor werk. stud dame ☎ 045-311288.

HORBACH
taxaties & makelaardij o.g. b.v.
Sinds 1938
Schaesbergerweg 36
6415 AH Heerlen
Tel. 045-723282

Meer dan 55 jaar vertrouwd met vastgoed

Heerlen
Schaesbergerweg 29
Tussenliggend woonhuis met voor- en achtertuin. Ind. o.a.: kelderruimte. Beg. gr.: woonkamer met parketvloer en muurkasten, toilet, keuken. Verd.: 3 slaapkamers, badkamer met ligbad en vaste wastafel. Zolder: bereikbaar via vaste trap alwaar zolderkamer en -ruimte. Inhoud: ca. 600 m³.
Vraagpr. f 159.000,- k.k.

Ubach Over Worms
Reeweg 131
Vrijstaand woonhuis met voortuin, parkeerplaatsen, garage, naastgelegen kantoor en bedrijfsloods. Ind. o.a.: kelder: hobbyruimte, provisieruimte. Beg. grond: woonkamer met openhaardpartij, eetkamer, keuken met aanbouwkeuken, toilet. Gang naar kantoordeel: 2 kantoor kamers, toilet. Garage. Loods ca. 170 m². Verd.: 5 slaapkamers, badkamer. Zolder. Geheel goed geïsoleerd. Zeer ruim goed afgewerkt woonhuis met goede zakelijke mogelijkheden.
Vraagpr. f 375.000,- k.k.
Eventuele huur is bespreekbaar.

Vaals
Bosstraat 8-8A.
Tussenliggend woonhuis bestaande uit aparte boven- en benedenwoning met achterplaats. Ind. o.a.: gemeenschappelijke kelderruimte. Beg. grond: benedenwoning: woonkamer met open keuken, toilet, badkamer, 2 slaapkamers. Benedenwoning momenteel verhuurd voor f 788,61 p.m.
Vraagpr. f 150.000,- k.k.
Verd.: bovenwoning: woonkamer, keuken, slaapkamer. 2e verd.: 4 slaapkamers, badkamer.
Vraagpr. f 145.000,- k.k.
Goed onderhouden beleggingspand in directe nabijheid van centrum.
Vraagpr. voor het totaal f 295.000,- k.k.

Wij wensen u prettige kerstdagen en een voorspoedig 1994

HOMA
dompelpompen

★ een universele dompelpomp voor het verpompen van schoon en licht verontreinigd water
★ de pomp is uitgevoerd met een open waaier en mechanical seal
★ type W zonder / WA met niveau schakelaar

Type	Max cap	Netto prijs
205 W	4 m³/uur	238,35
205 WA	4 m³/uur	265,45

Franco v.a. f 300.-
Prijzen excl. BTW.
Bel voor gratis catalogus.

de wildkamp
KUNSTSTOFLEIDINGSYSTEMEN
SUSTEREN 04499- 2760
BERINGEN 04760-72296
LUTTEN 05231- 2099
(HOOFDKANTOOR)

Te huur 2 studentenkamers in HEERLERHEIDE, alleen voor meisjes. ☎ 045-215082.

Te h. studentenkamer in centrum SITTARD met c.v. + badkamer, gebruik van keuken. Telef. 073-562854.

KAMER te huur, Dr. Calsstr. 13, Schaesberg, bij station. Telef. 045-721658, na 18.00 uur 045-313898.

Mooi gemeubileerde KAMER voor ouder persoon in Landgraaf. Tel. 045-319778.

Kachels/Verwarming

BARBAS

Inzethaarden Kachels
Arnold Opreij
Heerlerbaan 275, Heerlen.
Beatrixhaven, Maastricht.

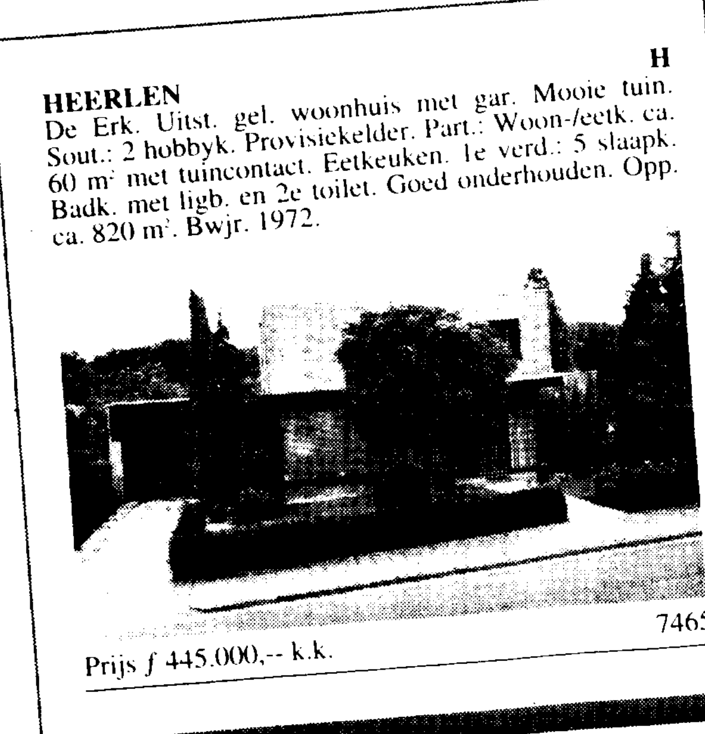
Gaskachels houtkachels. KACHELSMID, Walem 21, Klimmen. Tel. 04459-1638. De beste en goedkoopste.

● BESTAANDE BOUW ● BESTAANDE BOUW ● BESTAANDE BOUW ● BESTAANDE BOUW ●

Beter wonen begint met Stienstra

Stienstra heeft een zeer uitgebreid huizenaanbod in elke prijsklasse in heel Zuid-Limburg. In deze aanbieding is slechts een beperkt aantal genoemd. Vindt u het huis van uw keuze niet of zoekt u in een andere regio? Vraag dan gratis ons huizenmagazine aan of maak uw wensen aan ons kenbaar.

HEERLEN H
De Erk. Uitst. gel. woonhuis met gar. Mooie tuin. Sout.: 2 hobbyk. Provisiekelder. Part.: Woon-/eetk. ca. 60 m² met tuincontact. Eetkeuken. 1e verd.: 5 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Goed onderhouden. Opp. ca. 820 m². Bwjr. 1972.

Prijs f 445.000,-- k.k. 7465

AMSTENRADE H
Woonhuis met gar. Tuin. Div. stallen. Woonk. ensuite ca. 35 m². Hobbyk. Keuken met eenvoudige install. Bijkeuken. 1e verd.: 4 ruime slaapk. Badk. met douche en 2e toilet. 2e verd.: 2 slaapk. Royale bergzolder. Het pand moet gerenoveerd worden.
Prijs f 195.000,-- k.k. 7782

BERG AAN DE MAAS H
Halfvrijst. woonhuis met gar. Tuin. L-vorm. woonk. Gesl. keuken. Bijkeuken. 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Vaste trap naar 2e verd. met bergzolder.
Prijs f 193.000,-- k.k. 7760

BRUNSSUM H
Rustig gel. woonhuis met klassieke afwerking. Gar. Tuin. Div. kelderruimtes, geschikt voor meerdere doeleinden. Living en open keuken met luxe install. incl. app., tot. ca. 58 m². Bijkeuken. 3 grote slaapk. Hobbyk. Badk. met ligb., douche en 2e toilet. Bwjr. 1980.
Prijs f 349.000,-- k.k. 7742

BRUNSSUM H
Groot, geh. gerenoveerd en gemoderniseerd, halfvrijst. woonhuis met dubb. carport en patio. Woonk. ca. 35 m² met plav. vl. Eetkeuken met compl., kunstst. install. 1e verd.: 3 ruime slaapk. Luxe badk. 2e verd.: 2 ruime slaapk. 2e badk. Royale zolderberging, evt. 6e slaapk. Geh. kunstst. koz., dubb. begl., roll. en vloerverwarming.
Prijs f 249.000,-- k.k. 6935

BRUNSSUM H
Royaal, vooroorlogs herenhuis met tuin. Inpand. gar. Provisiekelder. Ruime doorzonwoonk. Gesl. eetkeuken met fraaie kunstst. install. Bijkeuken. 5 slaapk. Badk. met ligb. en douche. Wasruimte met 2e toilet. Grote bergzolder. Geh. roll. Goed onderhouden.
Prijs f 199.000,-- k.k. 7689

EYS H
Euroregio. Woonhuis met bedrijfs-/kantoorruimte en opslagruimten. Overdekte entree. Study. Woonk. Gesl. keuken. Overdekt terras. Verd.: 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Vaste trap naar 2e verd. met 2 slaapk. Bergzolder. Bedrijfsruimte: Grote binnenpl. met poort. Fabriekshal met kantoren. Laadvloer met lift en magazijn/opslagruimten. Mogelijkh. voor dakterras.
Prijs f 355.000,-- k.k. 7768

EYS H
Centraal gel. carré-boerderij met gar. Kelders. Woonk. Keuken met app. Verd.: 4 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Zolder met vide. Sep. appartement: Woonk. Keuken met app. Slaapk. Badk. met douche. Bedrijfsruimte bestaande uit: Magazijn. Gar. Showroom met keuken. Verd.: Kantoorruimte.
Prijs f 369.000,-- k.k. 7082

HEERLEN H
Heerlerheide. Ruim herenhuis met grote tuin. Berging. Royale L-vorm. woonk. met open haard. Keuken met install. Bijkeuken. Grote veranda. 1e verd.: 2 ruime slaapk. Luxe badk. Vaste trap naar 2e verd. met 2 slaapk. Berging.
Prijs f 199.000,-- k.k. 7737

HEERLEN H
Ganzeweide. Ruim herenhuis met tuin. Berging. Provisiekelder. Ruime woonk. met parketvl. Keuken met install. 1e verd.: 2 ruime slaapk. Badk. Sep. toilet. 2e verd.: 2 slaapk. Berging.
Prijs f 175.000,-- k.k. 7807

KERKRADE H
West. Woonhuis met tuin. Berging. Woonk. Open keuken. 3 slaapk. Badk. met douche en 2e toilet. Roll. Dubb. begl.
Prijs f 169.000,-- k.k. 7125

HEERLEN H
Modern appartement gel. op 2e verd. met berging. Ruime woonk. Balkon. Half open keuken. 2 slaapk. Luxe badk.
Prijs f 119.000,-- k.k. 7699

HEERLEN H
Heerlerbaan. Vrijst. woonhuis met gar. Tuin. Woonk. ca. 35 m². Serre. Woon- en waskeuken. 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Vaste trap naar 2e verd. met 2 slaapk. Ged. roll. Dak vernieuwd in 1986. Bwjr. 1941.
Prijs f 275.000,-- k.k. 7530

HEERLEN H
Heesberg. Goed gel. ruim woonhuis met gar. Tuin. 2 kelderruimten. Royale ontvangsthal. Ruime woonk. ca. 42 m². Keuken. Bijkeuken. 1e verd.: 3 slaapk. Badk. met ligb. en toilet. 2e verd.: 2 slaapk. Hobbyk.
Prijs f 319.000,-- k.k. 7719

HEERLEN H
De Erk. Uitst. gel. halfvrijst. woonhuis met gar. Tuin. Doorzonwoonk. ca. 36 m² met parketvl. Gesl. eetkeuken. 4 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Ged. dubb. begl. en roll. Dakbedekking in 1992 vernieuwd. Bwjr. 1971.
Prijs f 239.000,-- k.k. 7794

HOENSBROEK H
Gesch. woonhuis met gar. Tuin. Overdekt terras. Z-vorm. woonk. en open keuken tot. ca. 42 m². Bijkeuken. 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet.
Prijs f 209.000,-- k.k. 7792

HOENSBROEK H
Steenberg. Halfvrijst. woonhuis met gar. Tuin. Overdekt terras. T-vorm. woonk. met schouwpartij en plav. vl. Half open keuken met compl. install. 3 slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. Vaste trap naar 2e verd. met 4e slaapk.
Prijs f 189.000,-- k.k. 7629

HOENSBROEK H
Woonhuis met omsl. tuin. Fietsenberging. Woonk. en open keuken tot ca. 32 m². 3 slaapk. Badk. met douche. Spouw-, vloer- en dakisol. Ged. dubb. begl.
Prijs f 155.000,-- k.k. 7789

HULSBERG M
Arensgenhout. Rustig gel. vrijst. woonhuis met tuin. Gar. met zadeldak. Doorzonwoonk. en open keuken met aanbouwcomb., tot. ca. 44 m². 3 grote slaapk. Ruime, moderne badk. met ligb. en 2e toilet. Vaste trap naar 2e verd. Grote zolderk. met mogelijkh. voor 1 of 2 slaapk. Goed onderhouden. Opp. ca. 225 m². Bwjr. 1990.
Prijs f 289.000,-- k.k. 7609

KERKRADE H
West. Groot woonhuis met tuin. Kelder. Woon- en eetk. Gesl. keuken met aanbouwcomb. incl. app. 2 slaapk. Badk. met ligb., douchecabine en toilet. Vaste trap naar zolder met 2 grote mansardekamers. Ged. roll.
Prijs f 196.000,-- k.k. 7547

HEERLEN H
Kronemig. Halfvrijst. woonhuis met gar. Tuin. Woonk. met bergkast. Halfopen keuken. 3 slaapk. Ruime badk. Vaste trap naar zolder met mogelijkh. voor 4e slaapk.
Prijs f 172.500,-- k.k. 7593

HEERLEN H
Maria Christinawijk. Hoekwoning met gar. Goed omsl. tuin. Provisiekelder. Woonk. met plav. vl. Keuken met luxe install. Badk. 1e verd.: 3 slaapk. 2e verd.: Ruime bergzolder.
Prijs f 145.000,-- k.k. 7808

KERKRADE H
Terwinselen. Uitst. onderhouden woonhuis met tuin ca. 25 m. diep. Berging. Mogelijkh. voor gar. Voorraadkelder. Woonk. ca. 37 m². Keuken met compl. install. Luxe badk. met ligb. en douche. 1e verd.: 3 slaapk. 2e verd.: 4e slaapk.
Prijs f 139.000,-- k.k. 7686

KERKRADE H
Chevremont. Gunstig gel. karakteristiek herenhuis. Tuin ca. 20 m. diep met terras en vijver. Voorraadkelder. Part.: Living ca. 75 m². Keuken met kunstst. install. incl. app. Bijkeuken. 1e verd.: 2 royale slaapk. Luxe badk. met ligb. en 2e toilet. 2e verd.: 2 slaapk. Werkk. Geh. hardh. koz. en dubb. begl. Uitst. onderhouden. Bwjr. 1921.
Prijs f 279.000,-- k.k. 7211

KERKRADE H
Kaalheide. Uitst. onderhouden woonhuis met tuin ca. 20 m. diep. Overdekt terras. Voorraadkelder. Living ca. 26 m². Royale woon-/eetkeuken met compl., luxe install. Hobbyruimte. Luxe badk. met ligb. en douche. 1e verd.: 2 slaapk. 2e verd.: Hobbyzolder. Ged. roll. en dubb. begl.
Prijs f 185.000,-- k.k. 7777

SCHAESBERG H
Centraal gel. luxe appartement op 1e verd. met berging. Ruime hal. Royale L-vorm. woonk. ca. 42 m² met toegang tot balkon. Moderne, gesl. eetkeuken met div. app. 3 ruime slaapk. 2 badk. met ligb., douche en 2e toilet. Goede isol. Ged. roll. en dubb. begl.
Prijs f 149.000,-- k.k. 7763

KERKRADE H
Bleijerheide. Rustig gel. villa met fraai aangelegde voortuin. Kelder. Overdekte entree. L-vorm. living ca. 50 m². Keuken. Bijkeuken. Serre. 4 slaapk. Badk. met ligb., 2e toilet en bidet. Sep. doucheruimte. Ged. dubb. begl.
Prijs f 395.000,-- k.k. 7694

SCHAESBERG H
Nabij bosrand gel. vrijst. woonhuis met gar. Tuin. Sout.: 4 grote ruimten, geschikt voor vele doeleinden. Part.: Living ca. 35 m². Semi-open keuken met luxe install. incl. app. 3 slaapk. Luxe badk. met ligb. en toilet. Ged. roll.
Prijs f 325.000,-- k.k. 7769

VOERENDAAL M
Op loopafstand van centrum gel. halfvrijst. woonhuis, met inpand. gar. Tuin. Provisie- en waskelder. Woonk. ca. 29 m². Eetkeuken. 4 slaapk. Badk. Vliering.
Prijs f 245.000,-- k.k. 7803

SCHINNEN H
Halfvrijst. gesch. woonhuis met gar. Schitterende tuin met blijvend vrij uitzicht. L-vorm. woonk. en aansluitend royale tuink., tot. ca. 55 m². Half open keuken met luxe install. incl. app. 1e verd.: 2 grote slaapk. Badk. met ligb. en 2e toilet. 2e verd.: 3e slaapk. Opt. isol. Uitst. onderhouden.
Prijs f 275.000,-- k.k. 7718

UBACH OVER WORMS H
Vrij gel. royaal, statig herenhuis met prachtig uitzicht. Gar. Grote aangelegde tuin. Grote halpartij. Living met open haard, serre, eet- en werkk., tot. ca. 100 m². Keuken met eenvoudige install. Bijkeuken. 1e verd.: 4 slaapk. Badk. 2e verd.: 3 slaapk. Grote zolder. Opp. ca. 1.625 m².
Prijs f 389.000,-- k.k. 7771

UBACH OVER WORMS H
Centraal gel., royaal vrijst. vooroorlogs herenhuis met grote tuin. Dubb. gar. Kelder. Stijlvolle dubb. hal. Living ca. 40 m² met parketvl. en open haardpartij. Gesl. keuken met install. incl. app. Bijkeuken. 4 slaapk. Badk. met ligb. en toilet. Vaste trap naar grote zolder. Hobbyk. Ged. dubb. begl. Opp. ca. 1.285 m².
Prijs f 365.000,-- k.k. 7770

VALKENBURG M
Nabij centrum gel. royaal halfvrijst. woonhuis met inpand., grote gar., opp. ca. 60 m². Eigen parkeerpl. Woonk. en open keuken tot. ca. 30 m². 1 slaapk. Badk. met ligb. en toilet. Ruime zolder met mogelijkh. voor 2 slaapk. Mogelijkh. voor dakterras. Opp. ca. 100 m². Netto maandlast bij volledige financiering ca. f 825,- per maand.
Prijs f 155.000,-- k.k. 7786

VALKENBURG M
Halfvrijst. woonhuis, geschikt voor grote gezinnen, evt. dubb. bewoning of kantoor/praktijk. Fraai aangelegde, zonnig gel. tuin ca. 25 m. diep. Fietsen- en tuinberging. Benedenwoning: Woonk. ca. 28 m². Gesl. keuken met luxe install. Hobby-/eetk. 3 slaapk. Badk. met douche. Bovenwoning: Woonk. ca. 27 m². Gesl. keuken. 2 slaapk. Badk. met douche en toilet. Goed onderhouden. Opp. ca. 595 m². Bwjr. 1938.
Prijs f 269.000,-- k.k. 7809

Direktie en medewerkers van Stienstra wensen u prettige feestdagen en een gezond 1994.

STIENSTRA
MAKELAARDIJ B.V.

Maandag t/m vrijdag geopend van 9.00-21.00 uur.
Zaterdag van 9.00-16.00 uur.
Aken: maandag t/m vrijdag van 9.00-13.00 en 14.00-18.00 uur.
Zaterdag van 9.00-14.00 uur.

Voor inlichtingen

H: kantoor Heerlen, Tel.: 045-712255*
Kruisstraat 56, 6411 BW Heerlen.

M: kantoor Maastricht, Tel.: 043-616263*
Aubeldomein 17, 6229 EB Maastricht.

Kantoor Aken, Tel.: 0949-241-407540*
Jesuitenstraße 2, 52062 Aken.

Gaarne vrijblijvend informatie over woning
nr. ....
Naam: ....
Straat: ....
Postcode/plaats: ....
Telefoon: ....
○ **Stuur mij gratis het huizenmagazine nr. 204**
In ongefrankeerde enveloppe zenden aan:
Stienstra Makelaardij BV,
Antwoordnummer 40, 6400 VB Heerlen.
LD 2412 93

Bij Marres in Lanaken zijn vanaf 2e Kerstdag showroommodellen 1993 te koop voor prijzen die U niet voor mogelijk houdt! Kom langs en profiteer, want dit mag U niet missen!!

2e KERSTDAG 26 Dec.
ma 27 - din 28 - do 30 - vrij 31
OPEN van 10 tot 18 uur

MARRES
interieur
Tongersesteenweg 37, 3620 Lanaken (België)
Tel. 09-32.89.714120

Zonnebank/-hemel

Win een ZONNEHEMEL Pampero '94 t.w.v. f 1.695,- of één van de andere 2000 prijzen in onze prijzencarrousel bij aankoop van een zonnehemel. AU Soleil B.V., Markt 38, Kerkrade. Telef. 045-461417.

Sla nu uw slag! Superlage prijzen! GOERGEN Zonnehemels. De grootste zonnevak-speciaalzaak in de regio. Alles met 3 jaar garantie. Uit voorraad leverbaar. Rijksweg Noord 97, Sittard. Telef. 046-583002 (oude pand Smeco t.o. ziekenhuis bij tankstation).

Bouwmat./machines

AANBIEDING t/m 31-12. Dakleer 10 mtr. lang, 4 mm. dik, f 55,-. Laminaatparket 32,50 p. m2. Waspoeder 12 kg. f 40,-. Houten schroten, 10 cm. br., f 1,- p. mtr. Rennemigerveldweg 72, Heerlen, ☎ 045-727742/723076.

Te huur STEIGER en bouwlift. Telefoon 04492-4534

Wonen Totaal

Keukenrenovatie
Van aanrechtblad tot voorfrontvernieuwing.
Lemper Keukens b.v.
Kempenweg 65, Obbicht.
Tel. 04498-55170.

In- en verkoop 2e hands MEUBELEN en antiek. Iedere dag geopend tot 18.00 uur. Voskuilenweg 91, Heerlen. Tel. 045-741708.

In- en verkoop 2e HANDS meubelen en antiek. Tel. 045-724943, Rotterdamstr. 80a, Heerlen.

Je huis in de krant brengt mensen over de vloer.
VERKOCHT

BLONDÉ
BELEGGINGEN
Uw huis verkopen
Wij kopen direkt
045-743490

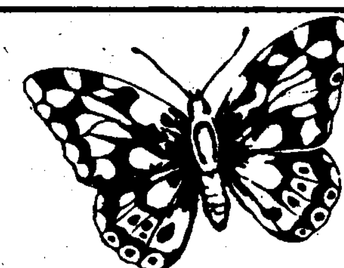
Voor bijzondere klanten is onze afdeling interieurbouw geen overdreven luxe!

Weet u waar je bijzondere schouwomlijstingen, lambrizeringen, radiatoromkledingen, kooflijsten, plinten, architraven of kamerschermen kunt kopen? Wij ook niet! Daarom maken we ze zelf. Evenals bijzondere kasten, bureaux, plafonds, scheidingswanden, douchewanden of wastafels. Voor wanneer een standaardoplossing domweg geen oplossing biedt!

Behalve bijzondere produkten op maat verkoopt Clou bijzondere deuren en deurbeslag, garderobes en schouwen, leuningen en ballustrades, kranen, sanitair en badkameraccessoires en complete interieurs voor keuken en badkamer, voor woning en kantoor.

Clou BV
Voor afwerking van interieurs met allure.
Stationsstraat 143 6361 BH Nuth telefoon 045 - 24 56 56
Openingstijden showroom: dinsdag t/m vrijdag 10.00 - 18.30 uur, zaterdag 10.00 - 16.00 uur, donderdagavond koopavond 18.30 - 21.00 uur

VAKANTIE & RECREATIE

...vertentiecombinatie van 42 Regionale Dagbladen. Voor informatie en reserveringen: RDP, postbus 2, 1800 AA Alkmaar, tel. : 072-196596 fax: 072-196484

Gewijzigde sluittijd
In verband met Oud en Nieuw komt de RDP Vakantie & Recreatie uit op:
* Vrijdag 31 december
De sluittijd voor deze plaatsing is:
dinsdag 28 dec. 16.00 uur.

WADDENEILANDEN

...LAND en TERSCHELLING, T.H. 1994 bungalows en ...caravans, voll.inger. Inl:05180-1206 ,n.o. zondag.

1994, Texel Natuurlijk !
...nu voor de gratis VAKANTIEBROCHURE voor een ...fortabele Zilverberk bungalow- of kampeervak. op
...AKANTIECENTRUM DE KRIM/TEXEL
Tel:02220-16666.

GRONINGEN

...RTANGE, te huur comfortable, volledig ingerichte, ...ntiewoning met 4 slpkamers, gelegen in de prachtig ...restaureerde vesting. Inlichtingen 050-422635.

...VAKANTIEGIDS 1994 voor vakantiebungalows op ... Bel nu: Hogenboom Recreatie. Tel. 02977-45797.

FRIESLAND

GAASTERLAND BIEDT AAN:
...eheel gerenoveerde groepsaccomodatie voor een ...ndelijke prijs. Bel met de fam. Dooper 05140-3343.

...ping Het Goudmeer, ruime plaatsen rondom zwem- ...en roeivijver .In 1994: 3 wkn kamp. = 10% korting, ... vervoer stacar., car. t. h., rekr.team :05160-88281.

...ST. BUNG'S, 4/6/8 p., aan vis/vaarwater in uniek ...ngebied. + privé-aanlegpl. 05154-69566, fax 69925

...ILSCHOOL PEAN, ANWB v.t. erkend
...l 26 jaar een vertrouwde naam. Zeil-, surf-, en ...optimistcursussen. Inl. en folder: 05663-1392.

...ILSCHOOL PEAN, ANWB v.t. erkend
...nenkort start voor ervaren zeilers/sters tussen ...n 25 jaar onze opleiding tot zeilinstructeur/trice. Bel voor uitgebreide informatie: 05663-1392.

DRENTHE

...HUNZEDAL BORGER"
...N HOOGTEPUNT OP DE DRENTSE HONDSRUG.
...4 aantrekkelijke midweekarr. voor ƒ 175,- p.p. ...1-7/1, 24/1-18/2, 14/3-25/3 en 31/10-23/12. ...lijf in 5* bung. * onbep. gebruik subtr. zwembad ...auna en 2x zonnebank * 2x diner * bij aankomst en ...k koffie met gebak * fles wijn in bungalow. Geen ...ende kosten. Min. 2 bet. pers., kind. t/m 3 jr. gratis. ...en Info : 05998-34698 of Pb 77, 9530 AB Borger.

..."HOOR DE STILTE" ...bungalowpark Lanka ...uinen-rust-Ruimte .../folder: 05281-1321.

OVERIJSSEL

OMMEN, bosbung.'s kort.: 2p,10p.55 +, zwemb. midw/ week(end), 05291-52926.

GELDERLAND

...RMELO, (veluwe) te huur stacaravans, volledig ...gericht in bos en nabij strand. Tel. 02520-17129.

...NG. PARK HET WITTE HUIS AAN DE BOSRAND ...NWB Voll. inger. bung's en caravans 4-6-10 pers. ...400 all-in 4 pers. in de bossen, met verw. zwemb. nabij Veluwemeer, honden toegest. Doornspijk (bij Nunspeet) Tel. 05258-1471.

...CR. CENTR. "HET EIBERNEST"(ACHTERHOEK) ...huur van 2-11 pers. Bungalows, stacaravans en ...eerplaatsen. Inl. + gratis kleuren folder Kerkdijk 1 ...DB Eibergen. Tel. 05454-71268/71269, fax 76331.

...LUWE ALTIJD MOOI. Luxe app. en kampeerpl. ... verwarmd zwemb., sauna, midgetgolf, fietsver- ..., tennis etc. 'De Bosrand' Vaassen, 05788-71343.

...WE: Bosrijke omg.: ...p. chaletstacar., dou- ...c + ktv 05423-82799.

ZUID-HOLLAND

10e JAAR OMNIVERSUM DEN HAAG
NU:
TITANICA
ANTARCTICA
DE ONTDEKKERS
FIRES OF KUWAIT
070-354 54 54

...ORD-HOLLAND

...gen uit de kunst
... arr. v.a. ƒ 100,- p.p. ...seum/fietsen/wan- ...en. Vanaf 4 jan. '94. ... folder: 02208-13100 ...12400. Fax: 13890.

...ID-HOLLAND

Vakantie op Duinrell in Wassenaar
Reserveer nu uw ...OKUS- OF VOORJAARSVAKANTIE
in een luxe 4-6 persoons DUINGALOW en profiteer van de voordelige tarieven. Tevens is er een gezellige camping en de groepsakkomodatie Duinhostel. ...Duinrell overnacht kan het hele jaar genieten ...an het Tropische Tikibad en krijgt tussen ...april en 30 oktober het attraktiepark kado. ...der/Reserveringen: 01751-19314 / Fax.12339.

ZEELAND

...UR VAN LUXE BUNGALOWTENTEN. Compl, in- ... de mooiste camp. in Zeeland en de Biesbosch. ...s documentatie. KOKO Holidays. 01100-32301.

...Bung. nabij Knokke ...d. Zeel. 04956-1444.

Adverteren via RDP is kostenbesparend.

NOORD-BRABANT

...ARLE-NASSAU, VAKANTIEOORD DE STEPPE ...Landelijke bosrijke omgeving, 4-6 of 12 pers. ...ntiehuisjes ƒ 260,- p.w. Hoogseizoen ƒ 525,- p.w. Informeer ook naar onze kampeertarieven. ...-park eenvoudig maar volledig! Inl. (04249) 9246

LIMBURG

MEER DAN ALLEEN MAAR KAMPEREN
Op gezinscamping bij uitstek aan de rand van het heuvelland. Natuurbad met strand en ligweides, vissteigers, roeien, waterfietsen, klimmuur, tennis, jeu de boules, midgetgolf, jeugdhonk, kantine, supermarkt, evenementen en aktiviteitenprogramma. Gunstige tarieven, speciale arrangementen. In voor- en naseizoen rustig, aktief en sportief tijdens schoolvakanties. Chalets en stacaravans te huur, nieuwe jaarplaatsen. Bel voor gratis folder 04499-2900. RECREATIEPARK HOMMELHEIDE, HOMMELWEG 2, SUSTEREN.

DIV. BUITENLAND

VAKANTIE OF WEEKENDJE WEG?
Vraag de nieuwe vakantiebrochure van Zilverberk Parken aan! Met comfortable bungalows, luxueuze appartementen en ruime, comfortable campings, overal in Nederland.
ZILVERBERK PARKEN: 033-560303.

BELGIË / LUXEMBURG

STA-CARAVANS te huur in de Belgische Ardennen. v.a. ƒ 250,- all-inn. Inl: 04459-1598.

T.h.: Z-België. Voll. inger. appartementen 09.32.86211692 (Ned.spr.)

DUITSLAND

Hotel Grossfeld
Droomvakantie in 't bergstadje niet over de grens
Het gezellige familiehotel in Bad Bentheim met zijn bouwvlachtige, boerijke omgeving. Kamers met ligbad, toilet, KTV, mini-bar en telefoon. Zwembad (30°), sauna, solarium, bowling, bar en Konditorei.
Luxe 4-daags arrangement (3 n.) DM 225.- p.p.
Incl. elke dag gevarieerd ontbijtbuffet en culinair diner.
Tevens aantrekkelijke weekend- en meerdaags arrangementen.
Hotel Grossfeld, Schloßstraße 6,48443 Bad Bentheim, Duitsland.
Fax 09-4959224349.
Bel 053-353346 (NL) of 09-495922828 (D) voor prospectus.

SKIEN en LANGLAUFEN!! NU!! VOLOP SNEEUW IN: Winterberg/Hochsauerland, prijs v.a. LO ƒ 35,- Hotel Waldesruh, Hallenberg. Boekingen: 04492-1452.

BOPPARD, Gezell. Holl. fam. ANWB-hotel dir. a.d. Rijn. Alle kamers met do./wc/telef./ktv met RTL-4.
Kompleet KERSTARRANGEMENT met levende muziek DM350,- p.p.
Bel (wij spr. Ned.) of schrijf ons even voor een folder:
HOTEL L'EUROPE***
Mainzerstr. 4, D-56154 Boppard.
Tel. 09-496742-8020 Fax. 802802. Fam. A. Potharst.
Wij wensen onze gasten en toekomstige gasten PRETTIGE KERSTDAGEN en 'N VOORSPOEDIG 1994.

VOORDELIGE VAKANTIEWONINGEN
Een uitgebreid aanbod van voordelige vakantiewoningen, pensions en hotels in de bosrijke gebieden van Duitsland voor liefhebbers van natuur, cultuur en sportieve ontspanning. Vanaf ƒ 375,- voor 2 personen per week. Gratis NIEUWE GIDS: ADE, Postbus 400, 6710 BK EDE, tel. 08380-19583.

Hotel Hesborner Kuckuck
NEDELANDS HOTEL IN HET MOOIE SAUERLAND
18 km van Winterberg. Het best geoutilleerde hotel ter plekke. Comf. inger., ANWB AA-erk. hotel beschikt over: 53 k., lift, gr. verw. zwembad, sauna, sol., kegelb., bilj. Uniek gel. a.d. voet v.d. Bollerberg (758), midden i. d. bergen en bossen van HOCH-SAUERLAND. Nodigen wij ook u uit een plezierige ontsp. wintervak. bij ons door te brengen! V.a. 7 dgn DM 420,- HP incl.keuzemenu, ontb. sal.buffet. Hoge kind-korting. Oelfestr. 22, D59969 Hallenberg/Hesborn. Tel:09-49.2984.475. NL.gespr. Fax 573

FRANKRIJK

NATURISME T.h. inger. bung.tenten + caravans + appartementen + landh. NATUROCAMP: 05423-88830.

PRIMA BUNGALOWS, APPARTEMENTEN EN HUIZEN Atlantische Kust, Middellandse Zee en Binnenland. Topic Travel Autovakantie-gids: 070-35.033.09 (lid SGR).

BRETAGNE, NORMANDIE, MIDD. ZEE. Goed verz. won. Ook fam.parken.Interzon-Vakanties 080-241064. Gr. gids

EEN KNUSSE GITES IN DE BUURT VAN EEN MEER? Ruim 400 vak. woningen en gîtes. Gratis gids: 085-257800. Vraag ook naar speciale gratis gids voor bung.parken en mobil homes op campings. Séjour en France. Lid SGR.

ONBEZORGDE KAMPEERVAKANTIES,
in luxe bungalowtenten en caravans. Gratis brochure:
Eurosporvac tel. 078-414562.

BAAI V. ST. TROPEZ t.h. nuwe stacaravans op ****camping 900 m. v. strand + stacars in Fréjus op ****camping met zwembad/tennis. CARAZUR: 077-549178/517117

Naar Lourdes
In februari, mei, juli, september en oktober.
Nationale Bedevaarten organiseert in 1994 weer vele Lourdes-reizen, met en zonder medische begeleiding. Per vliegtuig, trein of met de bus. Denkt u erover (weer) eens mee te gaan? Stuurt u dan voor een gratis prospectus de bon naar onderstaand adres. Wij organiseren tevens reizen naar Rome.
Naam ...
Straat ...
Plaats ...
Postc. ...
Nationale Bedevaarten
[illegible]

RDP, Lourdes-Rome, dec '93/jan '94

CAMPING CONTACT reserveert op 60 geselecteerde 3 en 4 sterrencampings stacaravans, chalets, bungalowtenten en campingplaatsen in schitterende vakantiegebieden. Gratis nieuwe kleurengids: 02507-14746.

De zomergids '94 is uit! Bungalowparken, huizen, villa's en appartementen in heel Frankrijk. Bel BASIC TRAVEL 050-265100. Lid SGR.

UW ZONNIGE VAKANTIE VOOR 1994
In de mooiste streken van Frankrijk vindt u onze 17 bungalowparken, met o.a. 'Village Le Chat' en 3 campings. Gratis kleurengids bij Krovac Kroonvakanties bv, Witte Menweg 4a, 7917 TK Geesbrug, of bel ons 05249-1350.

STACARAVANS in Fréjus, LA BAUME, 5 zwembaden. Ryakcamp, lid SGR 0 1 6 5 0 - 6 4 0 6 1.

NATURISTEN
KAMPEER-VAKANTIES T.h luxe bung.tenten op Franse naturistencampings. Bel Bon'Nature: 085-629694.

RENT A TENT
Ideale kampeervakanties in Nrd en Midd. Frankr., België en Luxemburg. Tel. 05765-1071, Postbus 19, 7370 AA in Loenen.

OOSTENRIJK

SPORT EN REKREATIE, nog enkele kmrs. met do/to a ƒ 63,- p.d. (carnaval, korkus) Tel:08330-15043.

DONAU FIETSROUTE PASSAU - WENEN
Fietsen zonder bagage. 1 week individuele etappe-tour. Hotels met alle comfort do./bad/wc. incl. tourfiets + bagage service. Fietsseizoen april tot okt. arr. prijs ƒ 989,- p.p. Nederl. info. DONAURADFREUNDE p./a. Europalaan 177, 2408 BK Alphen a/d Rijn tel. 01720-71717.

De meest complete en goedkope wintersportreizen all-in 10 dgs busreis, HP, 7 dgn skipas, 6 dgn skiles, 7 dgn skiuitrusting v.a. ƒ 805,-. Dolomite Skisafari, 10 dgse busreis, HP, 7 dgn skipas, 6 dgn skibegeleiding, 7 dgn skiuitrusting v.a. ƒ 920,-. Langlaufsafari, 10 dgse busreis, HP, 3 x 1/2 dag L.L.-les, 7 dgse L.L.-uitrusting, 3 L.L. excursies v.a. ƒ 635,-. Groeps-korting v.a. 10 pers. Alle reizen ook per eigen auto mogelijk. Bel voor gratis gids Reisburo Joy Tours 070-3633939 lid SGR/ANVR.

WINTERSPORT

SKIEN Frankrijk, Oostenrijk, Tsjechië en v.a. ƒ 349,- incl. bus, app., skipas. GoGo Tours: 010-4142599 ANVR/SGR.

+ + DE SNEEUWSPECIALIST + +
Razendvoordelig skiën in O'rijk, Italië en F'rijk; bus, HP/app., skipas al v.a. ƒ 339,-. Vr. de gratis brochure aan
BIZZ TRAVEL 050-144255 (lid SGR).

OOSTENRIJK 10 dgn. bus/hotel HP ƒ 750,-. TSJECHIE v.a. ƒ 399,-. POLEN v.a. ƒ 550,-. AUTOREIZEN v.a. ƒ 300,- p.w. MEVO REIZEN Tel. 05725-1547.

SKIEN IN POLEN 10 dgn, incl. hotel VP, skiles, skilift en vervoer v.a. ƒ 390,- p.p. Inl. Euro 90 Tel: 077-548884.

SPANJE

VAN HULST MONTEMAR '94
10 - 13 - 14 - 17 dagen Costa oer luxe touringcar.
Hotel en appartementen
v.a. ƒ 395,- p.p.
Royal Class + ƒ 50,-. Bel voor brochure
0 4 0 - 1 2 2 3 6 3
of Van Hulst Montemar Reizen, Vestdijk 135, Eindhoven.
Vroegboekingkorting ƒ 25,- p.p.!

COSTA BRAVA-Blanes. Vakantiewoningen te huur. CodaB Reizen: 050-415210.

GRATIS GIDS '94, 10/17 dgn hotel v.a. ƒ 279,-. App. v.a. ƒ 199. Camping v.a. ƒ 319,-. BOOSTEN BUSREIZEN SGR 045-227777.

SIROCO Benidorm
Gezellig en verzorgd
OVERWINTEREN
vertr. jan., febr. maart
31 DAGEN ƒ 685,- p.p.
juli en aug. 1994
10 DAGEN v.a. ƒ 365,- p.p.
17 DAGEN v.a. ƒ 545,- p.p.
24 DAGEN v.a. ƒ 625,- p.p.
App. incl. luxe busreis.
Ook vliegreizen mogelijk
01820-84555
Bel voor 'n folder. Lid SGR.

SNOEYINK MAAKT SPANJE BETAALBAAR.
2 x per week met superluxe Royal Class touringcars naar meer dan 70 hotels/appartementen in: Lloret, Blanes, Malgrat, Pineda, Calella, Sitges, Salou, Benidorm. IN 1994 EXTRA LAGE PRIJZEN i.v.m. de devaluatie van de peseta. Extra hoge kinderkorting in 24 hotels, 1e kind tot 12 jaar, bij 2 volbetalenden op de kamer betaalt u slechts: ƒ 199,-/10 dagen of ƒ 299,-/17dagen. Prijsgarantie: boek gerust woegtijdig. Vraag nú de voordeelgidsen aan! Info bij uw ANVR of V & D reisburo of bel SNOEYINK BUSREIZEN 05413-53200, ANVR/SGR.

ITALIE

ITALSOL-GARDAMEER: een fijne vakantie aan het meer in één van onze vak.huisjes (vanaf ƒ 395,- p.w. in hoogseiz.), appartementen of villa's. Strand, zwembaden, tennis, golf en recratieprogr. Brochure: ITALSOL Bakenbergseweg 176, 6814 MR Arnhem. Tel. 085-420774.

AUTOVAKANTIES ITALIE
NOORD-ITALIAANSE MEREN EN BLOEMEN-RIVIERA
220 villa's - (vrijstaande) woningen - 2-10 pers. - vaak direkt aan zee of meer - residenties - camping - mobil homes - vakantiepark - hotels. Groeps-sportvakanties à la carte. Veelzijdig gezinsvakantieplezier in een kind-vriendelijk gebied voor jong en oud.
VAKANTIE VALSUGANA
Speenkruidstr. 21 Soest. Tel. 02155-27475 (gratis gids)

GR. BRITTANNIE / IERLAND

IHAMROCK TOURS, 31 JAAR dé IERLANDSPECIALIST DAGELIJKS VERTREK per VLIEGTUIG en BOOT. Fly-Drive Rondreizen per auto en bus, golfen, fietstrips, sportvissen, motorkruisers, wandelreizen, tuinenreizen. Fraaie vakantiebungalows, hotelarr. "Ierland a la Carte", paardrijtochten, farmhouses etc. Progr. bij uw ANVR Reisburo of Reisburo B.B.I. Groningen, Vismarkt 30, 9711 KT Groningen. Tel. 050-128318 / 180246.

LONDEN vliegreis va 395 AEROTRAVEL 043-640440

TSJECHIË / SLOWAKIJE

DE BETERE BUNGALOWS, VILLA'S & CHALETS Op de mooiste plekjes ** Volop keus ** All-In Prijzen Topic Travel Autovakantie-gids: 070-35.033.09 (lid SGR).

PRAAG 8 dgn. bus, prima hotel LO ƒ 350,-. Buspendel ƒ 200,-. Vliegretour ƒ 385,-. 10 Dgn. wintersport v.a. ƒ 399,-. MEVO REIZEN Holten 05725-1547.

WINTERSPORT TSJECHIE jan. + febr. 1994 bus of autoreizen v.a. ƒ 185,-. DINO TOURS 070-3252899.

PRAAG-C., pension, km./badk. + bew. parking l/o ƒ 38,-. Vak.huizen hele land. BoB Travel: 02290-39762.

Goedkoop skiën in de mooiste gebieden van Tsjechië en Slowakije. 10 Dagen halfpension v.a. ƒ 195,- p.p. Incl. busreis v.a. ƒ 300,- p.p. Info: GEBO REIZEN 038-544968 of 05280-67000 lid ANVR/SGR.

De nieuwe gids is uit! 100 Woningen. Info RECREA Epe 05780-13992.

MALTA

ZONNIG Malta 1 wk ƒ 695,- AEROTRAVEL 043-640440.

GRIEKENLAND

CORFU en SAMOS vak. woningen en pensions 2-8 p. alle vlak bij zee v.a. ƒ 135,- p.w. Evt. ook vlucht v.a. ƒ 499,- p.p. Vraag gratis brochure: ROSS HOLIDAYS: 06894-24848 (lid SGR)

Aktieve rondreis Griekenland 22 dgn ƒ 1795,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? Djoser 071-126400 Lid SGR.

DENEMARKEN

VOORDELIG - RECHTSTREEKS RESERVEREN BIJ D.F.B. ONBETWIST DE DENEMARKEN SPECIALIST
VRAAG NU HET INFOPAKKET
SGR
* Keuze uit 25.000 VAKANTIEWONINGEN
* Meer dan 100 HOTELS
* Boek nu. Er is nu nog volop keus!
Wij reserveren gratis - Zonder administratiekosten
DANSK FERIEHUS BOOKINGBURO
Hoofdweg 99 - 9681 AC MIDWOLDA
Telefoon 05975-1416

TURKIJE

Aktieve rondreis WEST-TURKIJE 22 dgn. ƒ 1695,-; Oost-Turkije 22 dgn. ƒ 1795,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata v.a. 22-4. Folder? DJOSER 071-126400 Lid SGR.

De zomerbrochure TURKIJE is uit! Bel H.T.C. Superreizen 040-436600.

Rondreis Turkije: 15 dagen Istanbul/ Klein Azië ƒ 1,595,-. Bel Delta reizen: 071-146649 (lid SGR)

RDP Vakantie & Recreatie biedt u een goede landelijke spreiding.

RUSLAND

8 dagen Moskou/ St. Petersburg ƒ 1.595,-. Bel DELTA REIZEN 071-146649 (lid SGR)

INDONESIË

Avontuurlijke RONDREIZEN Sumatra, Java, Bali, Sunda eilanden en Sulawesi 22-34 dgn. v.a. ƒ 2.895,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? DJOSER 071-126400 Lid SGR.

RONDREIZEN: Sulawesi - kl. Sundaeil 31 dgn ƒ 3495,- Java-Bali 30 dgn ƒ 3095,-, Sumatra-Nias 22 dgn. ƒ 2995,-. Prachtige routes, rustig tempo, veel vrijheid. U vliegt met Sing. Airl. Info ARCADIA 072-200872 SGR.

INDONESIE & HET VERRE OOSTEN 94/95
De brochure 94/95 van de Indonesië & Verre Oosten Specialisten bij uitstek ligt voor u klaar! 180 pagina's kleurige informatie over volledig verzorgde rondreizen, avontuurlijke rondreizen, individuele arrangementen en strandvakanties naar Indonesië, Thailand, Sri Lanka, Maleisië, China en Australië!

Bezoek onze gratis informatieve diapresentaties.

Indonesië:

Eindhoven	01/01	en Den Haag	02/01
Leiden	06/01	en Rotterdam	07/01
Breda	08/01	en Den Bosch	09/01
Alkmaar	11/01	en Tilburg	13/01
Amsterdam	14/01	en Venlo	15/01
Eindhoven	16/01	en Utrecht	20/01

China/Sri Lanka/Maleisië/Thailand:
Breda 08/01

Tevens het gehele jaar wekelijkse presentaties over Indonesië en Azië in Heemstede. Komt u ook? Wel vooraf reserveren. Vraag onze brochure 94/95 bij uw ANVR Reisagent of bel ons even!

De Boer & Wendel B.V.
Voor kwaliteit en betrouwbaarheid.
Raadhuisstraat 53, 2101 HD Heemstede.
ANVR/SGR/IATA. Tel. 023-33.91.51.

GEEF UW DIERBAREN HET MOOISTE LEVENSKADO met Stichting "Het Schone Streven" naar Indonesië 23 Dgn Java/Bali ƒ 2800,- of 30 dgn Sumatra/Java/Bali ƒ 3300,- + V.P. + exc. + ret.ticket KLM-Garuda. 058-137706;05220-55026;078-174654;077-517133; 072-335316

AZIË

Avontuurlijke rondreis INDONESIE 23-34 dgn. v.a. ƒ 2.895,-. Rondreis India/Nepal 27 dgn. v.a. ƒ 2.795,-. Rondreis Zuid-India 27 dgn. ƒ 2.595,-. Rondreis Thailand 27 dgn. ƒ 2.495,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? DJOSER 071-126400 Lid SGR.

Tempels & thee: 21-daagse rondreis Sri Lanka ƒ 2.695,- verlenging Malediven ƒ 1.395,-, 1 week inclusief vlucht. Brochure: DELTA REIZEN 071-146649 (lid SGR)

Verzorgde 18-daagse reis door fascinerend India ƒ 2.595,-. 21-daagse reis Nepal en Bhutan ƒ 5.395,-. Brochure: DELTA REIZEN 071-146649 (lid SGR)

Aktieve rondreis Vietnam 24 dgn. ƒ 3195,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? Djoser 071-126400 Lid SGR

CARIBISCH GEBIED

ISLA MARGARITA, de parel in de Caribbean, 30 km voor de kust van Venezuela. Een klein budget ter plaatse is voldoende, het is daar SPOTGOEDKOOP. Uw vlucht incl. hotel heeft u al voor ƒ 1199,-. GoGo Tours 010-4331751 ANVR/SGR

MIDDEN-OOSTEN

Avontuurlijke rondreis JEMEN 26 dgn. ƒ 2.895,-. Rondreis Syrië/Jordanië 20 dgn ƒ 2195,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata v.a. 16-3. Folder? Djoser 071-126400. SGR.

MIDDEN-AMERIKA

Aktieve rondreis MEXICO/Guatemala 31 dgn. ƒ 3.595,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? DJOSER 071-126400 Lid SGR.

LATIJNS AMERIKA

Aktieve rondreis Ecuador 27 dgn. ƒ 3195,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? Djoser 071-126400 Lid SGR.

VER. STATEN / CANADA

Aktieve rondreis USA westkust 24 dgn ƒ 3195,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? Djoser 071-126400 Lid SGR.

NOORD-AFRIKA

Aktieve rondreis MAROKKO 22 dgn. ƒ 1895,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? Djoser 071-126300 Lid SGR.

EGYPTE

Avontuurlijke rondreis EGYPTE 15-22 dgn. v.a. ƒ 1495,- incl. vliegreis, hotels, vervoer etc. Div. vertrekdata. Folder? DJOSER 071-126400 SGR.

CRUISES

Een gelukkig nieuwjaar!
begint met een
droomcruise
11 dagen MS. ASTRA naar de zon van
Can. Eilanden Madeira-Marokko
voor een absolute
knalprijs van ƒ 999,-
2-pers. hut met faciliteiten, incl. volpension, havenbelasting en vlucht

EUROCRUISES

De kans van uw leven!!!
Wegens vacante hutten van een geannuleerde groep kunt u een echte droomcruise maken! Geboekt wordt naar het motto van: wie het eerst komt, die het eerst maalt
boek en bel: 043-250808
Eurocruises
varen is ons vak!

OP RUI MING

NU OF NOOIT!
[illegible] Diverse [illegible] Foamrug. [illegible] Per str. mtr.
GELEGD
VAN
75

HAAST U OP IS OP!
Fantastisch velourstapijt. Foamrug. Breedte 400cm. Per strekkende meter.
GELEGD
VAN
99

PROFITEER NU!
Smaakvol lussentapijt, in diverse tinten. Foamrug. Breedte 400cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
99

BODEMPRIJZEN!
Praktische en sterke lopers. In diverse breedtes en kleuren verkrijgbaar. Per str. mtr.
VANAF

OPRUIMEN!
Praktische en sterke naaldvilttegel. In diverse kleuren. Maat 50 x 50cm.
PER TEGEL
VAN
4.98

OPRUIMPRIJS
LUSSENTAPIJT!
Fantastisch bouclé tapijt, verkrijgbaar in meerdere tinten. Jute-rug. Breedte 400cm. Per strekkende meter.
MEENEEMPRIJS
VAN
65 **49**

OPRUIMPRIJS
Kortgezet jaspé-velours. In vele kleuren. Foamrug. Breedte 400cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
179

BEPERKTE VOORRAAD
Smaakvol frisé tapijt in o.a. grijs/blauw. Action-back rug. Breedte 400cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
189

DE LAATSTE ROLLEN!
Sfeervol frisé tapijt voor de slaapkamer. Foamrug. Breedte 400cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
119

BIJNA VOOR NIETS!
Elegant woonkamertapijt. Diverse tinten. Foamrug. Breedte 400cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
139

DE LAATSTE ROLLEN!
Sfeervol gedessineerd vinyl. In diverse mooie kleuren. Breedte 400cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
125

NU OF NOOIT!
Kwalitatief sterk vinyl. Diverse kleurige dessins. Breedte 200cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
60

WAT EEN VOORDEEL!
Super afgeprijsd vinyl. In diverse kleuren. Breedte 200cm. Per str. mtr.
MEENEEMPRIJS
VAN
39

OPRUIMPRIJS
KLASSIEK KARPET!
Prachtig klassiek karpet, in warme kleurschakeringen. Fraai gedessineerd. 100% synthetisch. Maat 170 x 230cm.
VAN
189 **139**

OPRUIMPRIJS
PRAKTISCH VINYL!
Praktisch vinyl geschikt voor licht huishoudelijk gebruik. Diverse dessins. Breedte 200cm. Per strekkende meter.
MEENEEMPRIJS
VAN
24 **15**

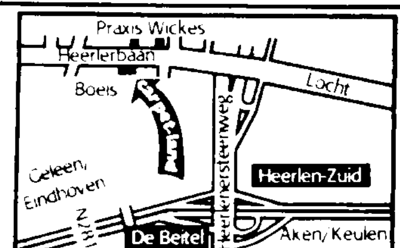
MODERN KARPET!
Schitterend synthetisch karpet, verkrijgbaar in div. uni-kleuren. Maat 170 x 240cm.
VAN
779

WAT EEN VOORDEEL!
Nomaden karpet van 100% synthetisch materiaal. Maat 170 x 230cm.
VAN
315

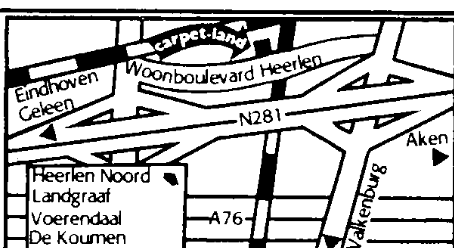
PROFITEER NU!
Schitterend kamerbreed vinyl. Eenmalige partij! Breedte 400cm. Per str. mtr.
GELEGD
VAN
95

HAAST U!
Kamerbreed vinyl met een fraai granito-dessin. Breedte 400cm. Per str. mtr.
MEENEEMPRIJS
VAN
85

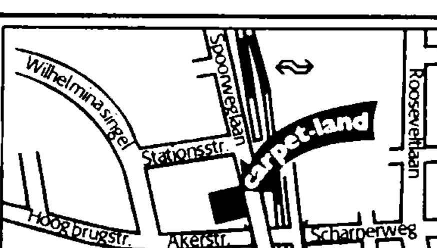
Aanbiedingen geldig t/m 6 februari a.s. of zolang de voorraad strekt

HEERLEN
Heerlerbaan 218a
(tegenover Praxis).
Tel. 045 - 42 83 10
Geopend: Maandag t/m vrijdag 10.00-18.00 uur.
Zaterdag 9.00-17.00 uur.
Koopavond tot 21.00 uur.

HEERLEN
In den Cramer 152
(woonboulevard).
Tel. 045 - 75 41 74
Geopend: Ma. 13.00-17.30 uur
Di/vr. 9.30-17.30 uur.
Zaterdag 9.00-17.00 uur.
Koopavond tot 21.00 uur.

MAASTRICHT
Spoorweglaan 20
(hoek Akerstraat).
Tel. 043 - 25 69 26
Geopend: Maandag t/m vrijdag 10.00-18.00 uur.
Zaterdag 9.00-17.00 uur.
Koopavond tot 21.00 uur.

OOK IN: Alkmaar, Almelo, Amersfoort, Amsterdam (5), Apeldoorn, Arnhem, Assen, Beverwijk, Capelle a/d IJssel, Den Bosch, Den Haag (2), Dordrecht, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Hilversum, Hoofddorp, Hoogeveen, Hoorn, Leiden, Leeuwarden, Nijmegen, Purmerend, Rotterdam (2), Roosendaal, Spijkenisse, Utrecht (2), Veenendaal, Zutphen.